

Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty
Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty
Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja
Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja
Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele
strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne
Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania
Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty
Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja
Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele
strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele strategiczne Działania Projekty Misja Wizja Cele

Strategia rozwoju Euroregionu Silesia 2021 – 2027

MISJA • WIZJA • CELE STRATEGICZNE • DZIAŁANIA • PROJEKTY

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

**Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia na lata 2021-2027
została wydana w ramach projektu pn. „Euroregion Silesia 2021-2027 – myślimy strategicznie”
dofinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z budżetu państwa RP
w ramach Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia
programu INTERREG V-A Republika Czeska – Polska**

wersja na 31.07.2022

SPIS TREŚCI

Spis Treści	3
1 WPROWADZENIE	6
1.1 METODYKA I SPOSÓB OPRACOWANIA	7
1.1.1 Definicje i zasady wyjściowe	7
1.1.2 Obszar Euroregionu Silesia	7
1.1.3 Ramy instytucjonalne	7
1.1.4 Metodyczna procedura opracowania dokumentu	8
2 ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI	10
3 STUDIUM ANALITYCZNE	13
3.1 PODSTAWOWA CHARAKTERYSTYKA	13
3.1.1 Historia	13
3.1.2 Położenie	15
3.1.3 Status/rola euroregionu jako instytucji	30
3.1.4 Status/rola innych instytucji na terenie euroregionu	38
3.1.5 Kluczowe ustalenia	43
3.2 LUDNOŚĆ	43
3.2.1 Struktura wieku	43
3.2.2 Urodzenia, zgony, migracje	49
3.2.3 Kluczowe ustalenia	54
3.3 GOSPODARKA I RYNEK PRACY	54
3.3.1 Struktura środowiska biznesowego	54
3.3.2 Bezrobocie i rynek pracy	63
3.3.3 Zatrudnienie transgraniczne	68
3.3.4 Kluczowe ustalenia	69
3.4 TRANSPORT	71
3.4.1 Transport drogowy	71
3.4.2 Transport kolejowy	82
3.4.3 Komunikacja publiczna	89
3.4.4 Transport rowerowy	93
3.4.5 Transport wodny	98
3.4.6 Transport lotniczy	99
3.4.7 Kluczowe ustalenia	100
3.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	101
3.5.1 Zaopatrzenie w wodę	101
3.5.2 Sieć kanalizacyjna	109
3.5.3 Zaopatrzenie w gaz	112
3.5.4 Zaopatrzenie w energię ciepłą	114
3.5.5 Zaopatrzenie w energię elektryczną	115
3.5.6 Gospodarka odpadami	117
3.5.7 Kluczowe ustalenia	121
3.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	122
3.6.1 Placówki oświatowe	122
3.6.2 Placówki pomocy społecznej	128
3.6.3 Placówki służby zdrowia	133
3.6.4 Kluczowe ustalenia	135
3.7 KULTURA, SPORT, CZAS WOLNY I RUCH TURYSTYCZNY	136
3.7.1 Zabytki kultury i atrakcje	142
3.7.2 Atrakcje przyrodnicze	162
3.7.3 Sport	169
3.7.4 Turystyka rowerowa	174
3.7.5 Agroturystyka	178
3.7.6 Turystyka wodna	181
3.7.7 Turystyka konferencyjna	183
3.7.8 Kluczowe ustalenia	185

3.8	BEZPIECZEŃSTWO I OCHRONA MIESZKAŃCÓW	186
3.8.1	<i>Policja, Straż miejska, Straż graniczna</i>	186
3.8.2	<i>Ochrona przeciwpożarowa</i>	190
3.8.3	<i>Kluczowe ustalenia</i>	197
4	SPECYFICZNE INSTRUMENTY WSPIERAJĄCE ROZWÓJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ W EUROREGIONIE SILESIA	198
4.1	PROGRAMY POLSKO-CZESKIEJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ I FUNDUSZ MIKROPROJEKTÓW W EUROREGIONIE SILESIA 1999-2020	198
4.2	PROGRAM POLSKO-CZESKIEJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ NA LATA 2021-2027 I FUNDUSZ MAŁYCH PROJEKTÓW.....	199
4.3	PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO	200
5	ANALIZA SWOT	205
6	OPIS OPRACOWANIA CZĘŚCI PROJEKTOWEJ.....	215
7	MISJA EUROREGIONU	216
8	STRATEGICZNA WIZJA EUROREGIONU	216
9	WIZJA, CELE STRATEGICZNE I DZIAŁANIA W OBSZARZE POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZIN TEMATYCZNYCH.....	216
9.1	I. DZIEDZINA TEMATYCZNA - INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA	216
9.1.1	<i>Wizja tematycznej dziedziny</i>	216
9.1.2	<i>Cele strategiczne, działania</i>	217
9.2	II. DZIEDZINA TEMATYCZNA - TURYSTYKA, KULTURA I SPORT	218
9.2.1	<i>Wizja tematycznej dziedziny</i>	218
9.2.2	<i>Cele strategiczne, działania</i>	218
9.3	III. DZIEDZINA TEMATYCZNA - EDUKACJA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	220
9.3.1	<i>Wizja tematycznej dziedziny</i>	220
9.3.2	<i>Cele strategiczne, działania</i>	220
9.4	IV. DZIEDZINA TEMATYCZNA - LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA	221
9.4.1	<i>Wizja tematycznej dziedziny</i>	221
9.4.2	<i>Cele strategiczne, działania</i>	221
9.5	V. SPECYFICZNE DZIAŁANIA DLA ZAPEWNIENIA ROZWOJU EUROREGIONU SILESIA JAKO ISTOTNEJ STRUKTURY TRANSGRANICZNEJ	223
V.1	<i>działanie: Euroregion Silesia jako europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej</i>	223
V.2.	<i>działanie: Aktywizacja i rozszerzenie bazy członkowskiej Euroregionu Silesia</i>	224
V.3.	<i>działanie: Rozszerzenie roli Euroregionu Silesia</i>	225
V.4.	<i>działanie: Rozwój współpracy Euroregionu Silesia z innymi podmiotami</i>	225
10	WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU EUROREGIONU SILESIA NA OKRES 2021-2027.....	227
	PROPOZYCJE PROJEKTÓW MOŻLIWYCH DO REALIZACJI	228
10.1	I. DZIEDZINA TEMATYCZNA - INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA	228
10.2	II. DZIEDZINA TEMATYCZNA – TURYSTYKA, KULTURA I SPORT	230
10.3	III. DZIEDZINA TEMATYCZNA – EDUKACJA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	236
10.4	IV. DZIEDZINA TEMATYCZNA – LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA	237
10.5	V. SPECYFICZNE DZIAŁANIA DLA ZAPEWNIENIA ROZWOJU EUROREGIONU SILESIA JAKO ISTOTNEJ STRUKTURY TRANSGRANICZNEJ	241
11	ZAKOŃCZENIE	243
12	WYKAZY.....	244
12.1	WYKAZ TABEL	244
12.2	WYKAZ WYKRESÓW.....	246
12.3	WYKAZ RYSUNKÓW	246
12.4	WYKAZ SKRÓTÓW	247
13	ZAŁĄCZNIKI	248
13.1	ZAŁĄCZNIK 1 – CZĘŚĆ TABEL.....	248
13.2	ZAŁĄCZNIK 2 – MIEJSCA PRZEKRACZANIA GRANICY PAŃSTWOWEJ.....	250
13.3	ZAŁĄCZNIK 3 – BADANIA ANKIETOWE.....	259

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

1 WPROWADZENIE

Nazwa dokumentu: *Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2021-2027*

Opracowujący: **Euroregion Silesia – CZ** (strona czeska Euroregionu Silesia)
adres siedziby: Horní náměstí 69, 746 01 Opava
adres sekretariatu: Pekařská 4, 746 01 Opava

Osoby do kontaktu:

Ing. Jana Novotná Galuszková, tel.: + 420 606 732 270

Bc. Roman Tománek, tel.: + 420 777 611 797

Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry

(strona polska Euroregionu Silesia)

ul. Batorego 7

47-400 Racibórz

Osoby do kontaktu:

mgr Daria Kardaczyńska, tel.: + 48 32 415 64 94

mgr Agnieszka Zymelka, tel.: + 48 32 415 64 94

**Konsultanci
zewnętrzni :**

HRAT, s.r.o. (strona czeska)

Družstevní 294

739 61 Třinec

Osoba do kontaktu:

Ing. Marian Razima, tel.: + 420 558 321 280

Mgr. Eva Sikorová, tel.: + 420 558 321 280

dr hab. Sławomir Sitek (strona polska)

ul. Przełajska 78

41-250 Czeladź

Tel.: + 48 694 959 854

Data opracowania: kwiecień 2021 – lipiec 2022

1.1 METODYKA I SPOSÓB OPRACOWANIA

1.1.1 Definicje i zasady wyjściowe

Celem Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2021-2027 jest stworzenie uwarunkowań dla systematycznego rozwoju współpracy transgranicznej oraz wspomagania działalności podmiotów podejmujących współpracę transgraniczną na terenie Euroregionu Silesia od 2021 roku w oparciu o wspólny strategiczny dokument euroregionu. Niniejszy dokument ma poprzez swoją treść przyczynić się do zdefiniowania wizji Euroregionu Silesia, identyfikowania szans i mocnych stron w celu ich przekształcania w realizowane przedsięwzięcia. W ramach strategii opracowana została aktualna charakterystyka analizowanego obszaru, analiza potrzeb oraz podjęto próbę skoordynowanego i jednolitego podejścia do planowania i wykorzystania potencjału na rzecz zrównoważonego rozwoju Euroregionu Silesia.

Głównym efektem strategicznego podejścia jest koncepcyjny dokument dotyczący rozwoju, który określa konkretne długoterminowe cele, działania i przedsięwzięcia, których realizacja powinna prowadzić do trwałego rozwoju obszaru, stając się wskazówką dla projektów gmin, podmiotów gospodarczych i innych podmiotów z terenu Euroregionu Silesia we wspólnym dążeniu do rozwoju obszaru i jakości życia mieszkańców.

1.1.2 Obszar Euroregionu Silesia

Czeski obszar euroregionu

Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia po stronie czeskiej przeznaczona jest nie tylko dla gmin i miast członkowskich z powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín i Ostrava-město, ale także dla stowarzyszonych organizacji członkowskich: Uniwersytet Śląski w Opawie, Powiatowa Izba Gospodarcza w Opawie, Macierz Śląska w Opawie, Lokalna Grupa Działania Opavsko i Lokalna Grupa Działania Hlučínsko.

W ramach opracowanej strategii nie można jednak nie uwzględnić zasięgu Euroregionu Silesia pod kątem obszaru zarządzanego przez Euroregion w ramach Funduszu Mikroprojektów w programach współpracy transgranicznej. Obejmuje on cały obszar 3 powiatów: Opava, Nový Jičín i Ostrava-město.

Polski obszar euroregionu

Po stronie polskiej Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia przeznaczona jest dla miast i gmin członkowskich z terenu powiatów głubczyckiego, raciborskiego, rybnickiego i wodzisławskiego. Podobnie jak po stronie czeskiej, nie można jednak nie uwzględnić zasięgu euroregionu Silesia pod kątem obszaru zarządzanego przez Euroregion w ramach Funduszu Mikroprojektów w programach współpracy transgranicznej.

1.1.3 Ramy instytucjonalne

Proces opracowania wspólnego polsko-czeskiego dokumentu strategicznego zaplanowano tak, by odbywał się w ścisłej współpracy ekspertów eksternistycznych z obu stron granicy z pracownikami Euroregionu. Ponadto wykorzystano wspólną grupę roboczą ds. wdrażania Strategii, wyjazd studyjny do Euroregionu Nysa oraz platformę wspólnych spotkań euroregionów z polsko-czeskiego pogranicza w celu zdobycia doświadczeń z zakresu opracowywania strategii euroregionalnych. Tylko w ten sposób można zapewnić, by opracowany dokument analizował i definiował konkretne potrzeby euroregionu, z którymi będą się identyfikować nie tylko jego członkowie.

Grupa robocza (GR)

W jej skład wchodziło 15 członków z obu stron euroregionu – 9 członków z polskiej i 6 członków z czeskiej strony, którzy nadzorowali i współuczestniczyli w całym procesie opracowania Strategii. Skład grupy roboczej był ustalony zgodnie z terytorialnym układem euroregionu oraz możliwościami merytorycznego zaangażowania.

Zespół projektowy (ZP)

W celu opracowania dokumentu strategicznego konieczne było powołanie węższego zespołu projektowego liczącego 8 osób – 4 osoby z polskiej strony i 4 osoby z czeskiej strony, którego podstawowym zadaniem była koordynacja wszystkich prac, opracowanie wybranych części Strategii, skompletowanie wszystkich pozyskanych materiałów i przedstawianie ich do bieżącego omawiania grupie roboczej.

Eksperti eksternistyczni (EE)

Do opracowania transgranicznego dokumentu strategicznego należało zaprosić ekspertów eksternistycznych z polskiej strony (dr hab. Sławomir Sitek) oraz z czeskiej strony (firma HRAT s.r.o.). Ich niezastąpiona rola metodyczna była w ścisłej współpracy wykorzystywana w formie wspólnych spotkań koordynacyjnych. Ponadto opracowali oni wybrane części Strategii.

Wyjazd studyjny i platforma wspólnych spotkań euroregionów z polsko-czeskiego pogranicza

W celu zdobycia doświadczeń z zakresu opracowania euroregionalnych dokumentów strategicznych wykorzystano wyjazd studyjny do Euroregionu Nysa oraz platformę wspólnych spotkań euroregionów z polsko-czeskiego pogranicza. W ramach opracowywania dokumentu była przydatna wiedza nt. sposobów metodycznego podejścia stosowanych w poszczególnych euroregionach.

1.1.4 Metodyczna procedura opracowania dokumentu

Charakterystyczną cechą metodycznej procedury opracowania dokumentu pn. Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia jest zorientowanie się na realizację, czyli ukierunkowany sposób działania. Głównym aspektem opracowania Strategii była praca zespołowa z wykorzystaniem wiedzy, doświadczeń i inwencji wszystkich członków grupy roboczej, zespołu projektowego i ekspertów eksternistycznych. Ponadto wykorzystano doświadczenia i wiedzę innych euroregionów z polsko-czeskiego pogranicza. Podstawowym punktem wyjścia przy opracowywaniu dokumentu było wykorzystanie istniejącej Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2014-2020.

Opracowanie Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2021-2027 zostało skoordynowane z przygotowywanymi (aktualizowanymi) koncepcjami rozwojowymi na poziomie regionu i całego kraju, w tym z tematycznym ukierunkowaniem dofinansowania unijnego na okres 2021–2027.

Analityczna część dokumentu

Pierwszym krokiem w ramach opracowania Strategii była analityczna część dokumentu. W ramach opracowywania wykorzystano podstawową strukturę dokumentu z 2019 roku. W ścisłej współpracy zespołu projektowego z eksternistycznymi ekspertami dokonano modyfikacji, wprowadzając nowe części/obszary lub usuwając nieadekwatne części/obszary. Ponadto ustalono dzień 31.12.2020 r., na który zostaną opracowane dane statystyczne (w celu ujednolicenia metodycznego podejścia) a ponadto uzgodniono, że wybrane dane statystyczne będą opracowane na najbliższy tej dacie możliwy dzień. Wybrane wskaźniki statystyczne opracowano przy uwzględnieniu zasięgu terytorialnego całego obszaru Euroregionu Silesia (na poziomie powiatów). W zakresie tych prac wykorzystano ekspertów eksternistycznych a wybrane fragmenty części analitycznej dotyczące instytucjonalnego statusu euroregionu opracowane zostały przez zespół projektowy. W okresie 6-7/2021 przeprowadzono także

badania ankietowe (szczegółowo patrz rozdział 4).

Nowo ustalone i uzupełnione elementy uwzględniono następnie w zdefiniowanych „kluczowych ustaleniach” odpowiednich rozdziałów, które stały się podstawową przesłanką dla opracowania analiz SWOT dotyczących poszczególnych obszarów tematycznych (dziedzin kluczowych):

- TRANSPORT
- TURYSTYKA, KULTURA I SPORT
- EDUKACJA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
- LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA

Opracowane analizy SWOT poszczególnych obszarów tematycznych należało punktowo ocenić przy wykorzystaniu przyjętej metody, określając w ten sposób priorytety zdefiniowanych ustaleń poszczególnych części analiz SWOT, tzn. mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń dla danego obszaru tematycznego. Proces przyznawania punktów realizowany był w formie e-mailowej i zaangażowani w nim byli wszyscy członkowie grupy roboczej.

Projektowa część dokumentu

Na podstawie wniosków wynikających z opracowanej analitycznej części dokumentu oraz w oparciu o opracowane analizy SWOT poszczególnych obszarów tematycznych we współpracy z grupą roboczą „zmodernizowano” strategiczną wizję rozwoju oraz dziedziny i misję euroregionu. Zmiany dotyczyły przede wszystkim poszczególnych, dotychczas określonych celów strategicznych i działań, ze szczególnym uwzględnieniem wniosków ustalonych na bazie nowo opracowanych analiz SWOT – priorytetów ustaleń.

Część wdrażająca (wdrożeńiowa) dokumentu

Nacisk położono także na część wdrażającą dokumentu, tj. na tzw. część realizacyjną dokumentu strategicznego (zasada wprowadzania niniejszego dokumentu do praktyki w formie konkretnych przykładów możliwych przedsięwzięć/działań projektowych) – szczegółowo patrz rozdział 10.

2 ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Regionalne strategiczne dokumenty rozwojowe

Strategia Rozwoju Kraju Morawsko-Śląskiego na okres 2019-2027

Ta regionalna koncepcja została opracowana jako dokument średniookresowy zgodnie z ustawą nr 248/2000 w sprawie wspierania rozwoju regionalnego. Określa ona na dany okres kierunek i cele rozwoju regionu, w szczególności przy uwzględnieniu dynamicznego i zrównoważonego rozwoju regionu i poszczególnych części jego terytorium oraz wskazuje podstawowe warunki dla realizacji tych celów. Strategia oparta jest na długoterminowej wizji.

https://www.msk.cz/cs/temata/cestovni_ruch/strategie-rozvoje-moravskoslezskeho-kraje-2019-2027-1291/

Strategia Rozwoju Inteligentnego Regionu Kraju Morawsko-Śląskiego 2017-2023 „Bardziej inteligentny region”

Uzupełniającym średniookresowym planem strategicznym Kraju Morawsko-Śląskiego jest filozofia „bardziej inteligentnego regionu” polegająca na wdrażaniu inteligentnych technologii lub długoterminowym podnoszeniu jakości życia mieszkańców w miastach i gminach kraju morawsko-śląskiego.

https://www.msk.cz/assets/temata/chytry_region/strategie-rozvoje-chytreho-regionu-msk-2017-2023-vcetne-analyticke-casti-13-06-2017_1.pdf

Na poziomie zarządzania regionalnego na terenie czeskiej części euroregionu Silesia można wykorzystać inne dokumenty strategiczne z różnych dziedzin, np. z dziedziny transportu, kultury i ochrony zabytków, rozwoju i turystyki, sfery społecznej czy dziedziny oświaty, młodzieży i sportu.

https://www.msk.cz/cs/temata/strategicke_dokumenty/seznam-strategickych-dokumentu-4291/

Mikroregionalne strategiczne dokumenty rozwojowe

Strategia Marketingowa Obszaru Turystycznego Śląsk Opawski 2020-2025

Dokument służący do zapewnienia koordynacji długoterminowego rozwoju zrównoważonego sektora turystycznego, a tym samym zasadniczo wspomagający podnoszenie konkurencyjności i zwiększanie sprzedaży oferty Obszaru Turystycznego Śląsk Opawski na rynkach docelowych. To marketingowy dokument strategiczny na okres 2020-2025.

https://opavske-slezsko.cz/wp-content/uploads/2020/09/Marketingov%C3%A1-strategie-TO_Opavsk%C3%A9_Slezsko_2020.docx-1.pdf

Lokalna zintegrowana strategia rozwoju kierowanego przez społeczność LGD Opavsko na okres programowania 2021-2027

Zintegrowana strategia obszaru działania lokalnej grupy działania to ogólna strategia średnioterminowa. To kompleksowy dokument rozwojowy odnoszący się do obszaru działania LGD Opavsko. Łączy podmioty, przedsięwzięcia i zasoby w kontekście okresu programowania Unii Europejskiej na lata 2021-2027.

<https://www.masopavsko.cz/dotacni-podpory/strategie-clld-2021-2027/>

Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność obszaru LGD Hlučínsko z.s. na okres programowania 2021-2027

Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (SCLLD) Lokalnej Grupy Działania Hlučínsko z.s. to kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny pokazujący to, co w regionie jest, co jest potrzebne i co jest w planach w danym okresie. Opracowana została na bazie realnych potrzeb w ramach całego regionu bez względu na źródła finansowania.

<http://mashlucinsko.cz/index.php?co=strategie-komunitne-vedeneho-mistniho-rozvoje-uzemi>

Miejskie/gminne strategiczne dokumenty rozwojowe

Strategiczny Plan Rozwoju Miasta Ostrawy na lata 2017-2023

Opracowany strategiczny plan rozwoju miasta Ostrawa na lata 2017-2023 (z perspektywą do 2030 roku) ma na celu zatrzymanie trendu wyludniania i odchodzenia młodych i uzdolnionych ludzi. Celem planu jest to, by Ostrawa bardziej zbliżyła się do świata, ludzi i przyrody, oferując atrakcyjne miejsce do życia, pracy i zajęć w czasie wolnym. Bazuje na swoim bogactwie związanym z tradycją przemysłową i obecności ważnych pracodawców, energii aktywnych ludzi i dobrej jakości życia dla wszystkich pokoleń.

<http://fajnova.cz/wp-content/uploads/2017/03/Strategicky-plan-Ostrava.pdf>

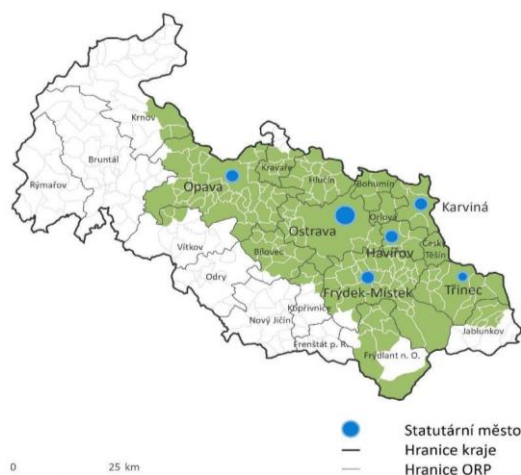
Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Metropolitalnej Aglomeracji Ostrawskiej na okres 2021-2027

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (zwane dalej ITI) Miasta Ostrava to strategia rozwoju dla obszaru aglomeracji ostrawskiej (obszaru skupiającego najważniejsze funkcje gospodarcze i społeczne wokół pięciu miast – Ostrava, Havířov, Karviná, Opava i Frýdek-Místek). Strategia ITI uwzględnia zidentyfikowane problemy i potrzeby aglomeracji ostrawskiej i oparta jest na trzech kluczowych filarach i przyporządkowanych do nich celach szczegółowych – PRACA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, ŚRODOWISKO.

ITI to instrument planowania inwestycyjnego, przeznaczony dla obszarów mocno zurbanizowanych, względnie metropolitalnych, które mają kluczowe znaczenie pod względem wzrostu gospodarczego i konkurencyjności międzynarodowej. W RCz z instrumentu tego może korzystać siedem dużych obszarów metropolitalnych i aglomeracji.

<https://itiostravsko.cz/dokumenty/strategie/>

Rysunek 1 - Mapa obszaru zintegrowanych inwestycji terytorialnych aglomeracji ostrawskiej

Źródło: <https://itiostravsko.cz/uzemi-iti/>

Strategiczny Plan Rozwoju Miasta Nový Jičín na lata 2021-2027

Plan strategiczny to podstawowy średniookresowy dokument dotyczący rozwoju, określający wspólną wizję rozwoju dalszego ukierunkowania miasta. Dokument obejmuje okres 2021-2027. To opracowanie dotyczące rozwoju, zajmujące się szerokim wachlarzem tematów, które opracowano w ramach trzech dziedzin – Gospodarka i sfera socjalna, Sfera społeczna i Rozwój zrównoważony.

<https://www.novyjicin.cz/strategicky-plan-rozvoje-mesta-novy-jicin-2021-2027/>

Program Rozwoju Miasta Bílovec na lata 2018-2027

Program Rozwoju Miasta przedstawia wspólną, współdzieloną wizję rozwoju miasta Bílovec na lata 2018-2027. To podstawowy dokument rozwojowy, określający cele długoterminowe i krótkoterminowe, działania i poszczególne przedsięwzięcia, prowadzące do osiągnięcia tych celów.

http://www.bilovec.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=442&id_ktg=1048&archiv=0

Strategiczny Plan Miasta Hlučín na okres 2020-2030

Strategiczny Plan Miasta Hlučín określa podstawowe kierunki przyszłego rozwoju miasta w okresie 2020-2030, umożliwiając w ten sposób kompleksową identyfikację podstawowego potencjału rozwoju miasta w perspektywie średniookresowej. Dokument akceptuje podstawowe zasady polityki regionalnej UE i podzielony jest na dwie osie priorytetowe, „A” – Transport i infrastruktura, Środowisko i „B” – Mieszkalnictwo, Oświata, Opieka zdrowotna, Bezpieczeństwo, Kultura i sport.

<https://www.hlucin.cz/cs/urad-a-samosprava/regionalni-rozvoj/>

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia można wykorzystać wiele innych dokumentów koncepcyjnych poszczególnych miast, gmin czy innych podmiotów mających wpływ na rozwój analizowanego obszaru.

np.:

Strategiczny Plan Rozwoju Miasta Dolní Benešov do 2034 roku

<https://www.dolnibenesov.cz/UserFiles/article/files/1551949281strategicky-plan-2019.pdf>

Strategiczny Plan Rozwoju Miasta Odry na okres 2021-2027

<http://m.odry.cz/strategicky-plan/ds-9891>

Strategiczny Plan Rozwoju Miasta Příbor 2017-2025

<https://www.databaze-strategie.cz/cz/pribor/strategie/strategicky-plan-rozvoje-mesta-pribor-2017-2025?typ=struktura>

Strategiczny Plan Rozwoju Miasta Fulnek na okres 2021-2027

http://www.fulnek.cz/assets/File.ashx?id_org=3544&id_dokumenty=15735

Program Rozwoju Miasta Frenštát pod Radhoštěm na okres 2021 - 2030

<https://www.mufrenstat.cz/program-rozvoje-mesta-frenstat-pod-radhostem-pro-obdobi-2021-2030/ds-16678>

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Dokument zachowuje spójność ze wszystkimi istotnymi planami powstałymi na szczeblu unijnym, państwowym, regionalnym i lokalnym. Przede wszystkim dotyczy to takich dokumentów jak:

- Komunikat Komisji Europejskiej Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. KOM(2010) 2020 wersja ostateczna.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030”. Katowice, 19 października 2020r.
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego „OPOLSKIE 2030”. Opole, październik/2021r.
- Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014 – 2020, *trwają prace nad dokumentem o nazwie „Program Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2022-2030”*
- Strategia Rozwoju Powiatu Wodzisławskiego na lata 2015 – 2025, maj 2015r.
- Strategia Rozwoju Powiatu Rybnickiego na lata 2015-2020, listopad 2015r., *trwają prace nad dokumentem o nazwie „Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Powiatu Rybnickiego na lata 2021 – 2030”*

Na terenie polskiej części Euroregionu Silesia można wykorzystać wiele innych dokumentów koncepcyjnych poszczególnych miast, gmin czy innych podmiotów mających wpływ na rozwój analizowanego obszaru.

3 STUDIUM ANALITYCZNE

3.1 PODSTAWOWA CHARAKTERYSTYKA

Euroregion to jednostka znajdująca się na obszarze dwóch lub więcej państw stanowiąca formę współpracy transgranicznej pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego państw członkowskich Unii Europejskiej a także pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego państw członkowskich Unii Europejskiej oraz ich odpowiednikami z państw sąsiednich. Obecnie w całej Europie funkcjonuje ponad 185 euroregionów*, w tym 15 na granicach Polski i 13 na granicach Republiki Czeskiej. Euroregion Silesia jest jednym z sześciu euroregionów funkcjonujących na pograniczu czesko-polskim (pozostałe euroregiony to: Nysa, Glacensis, Pradziad, Śląsk Cieszyński oraz Beskidy).

*stan na 2021r., źródło: dane wg. mapy SERG/AEBR
http://www.aebr.eu/en/members/map_of_members.php

3.1.1 Historia

Obszar Śląska, rozpościerający się w północno-wschodniej części obecnej Republiki Czeskiej i południowej części Polski, został rozdzielony w 1742 roku, gdy Maria Teresa po wojnie z pruskim królem Fryderykiem II utraciła część tych terenów. Ziemie raciborska, głubczycka i hłučíńska¹ przeszły pod panowanie Prus, natomiast ziemie opawska i krnovska pozostały na terenie korony czeskiej pod rządami austriackich Habsburgów i stały się częścią tzw. czeskiego Śląska (czasami określanego też mianem Śląska austriackiego). Powstanie granicy państwowej spowolniło, a później całkowicie zahamowało rozwój wzajemnych kontaktów. Również wynik II wojny światowej nie przyczynił się do połączenia tego obszaru – Górny Śląsk przypadł Polsce, a czeski Śląsk znalazł się w granicach Czechosłowacji. Rozwojowi kontaktów mieszkańców po

¹ Ziemia hłučíńska stała się częścią czeskiego Śląska w 1920 roku, gdy na podstawie traktatu wersalskiego została przyłączona do Czechosłowacji. Obszar ten, noszący regionalną nazwę Prajzsko, stanowił wcześniej część Prus. Swoją specyfikę pod względem społecznym oraz ekonomicznym zachował aż do czasów współczesnych.

obu stronach granicy nie sprzyjała też przynależność obu państw do tzw. obozu socjalistycznego, w którym silnie strzeżone granice państwowe można było przekraczać tylko na nielicznych przejściach granicznych. Dodatkowe utrudnienie stanowiły liczne formalności. Codzienne kontakty najbliższych sąsiadów były więc wykluczone.

Prawdziwa polsko-czeska współpraca na tym terenie mogła zacząć się rozwijać dopiero po 1989 roku w związku z demokratycznymi zmianami zachodzącymi w obu krajach. Początkowo miała ona charakter indywidualnych partnerskich kontaktów poszczególnych gmin i miast, stopniowo jednak przybierała zasięg regionalny. W 1998 roku po obu stronach granicy powstały dwa stowarzyszenia: w maju w Raciborzu założono Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry, a w lipcu w Opawie powstało Regionalne Stowarzyszenie na rzecz Czesko-Polskiej Współpracy Śląsk Opawski [Regionální sdružení pro česko-polskou spolupráci Opavské Slezsko] (dziś Euroregion Silesia – CZ). Organizacje te dnia 20 września 1998 roku zawarły umowę o współpracy pod nazwą Euroregion Silesia, pochodzącą od obszaru, który w przeważającej części euroregion obejmuje.

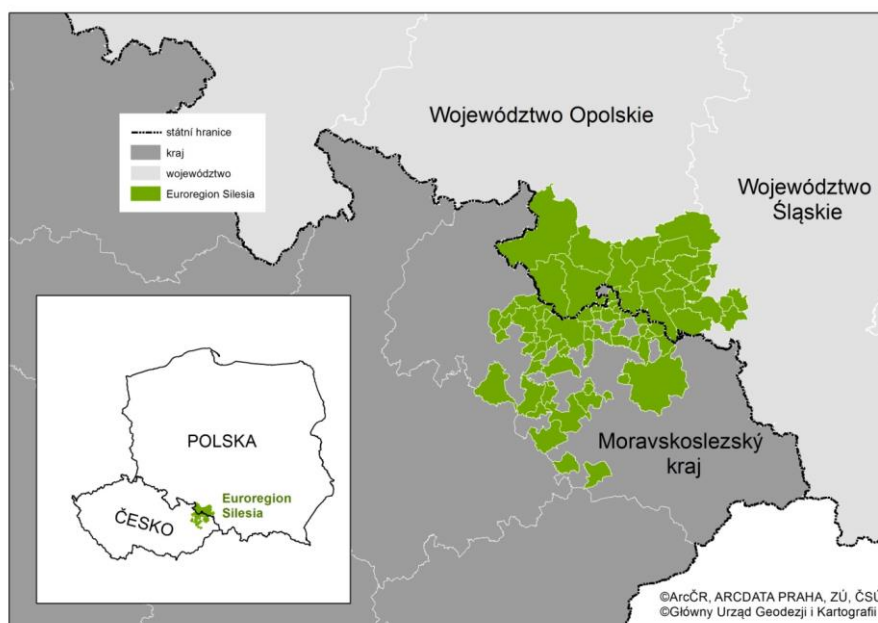
Do zbliżania mieszkańców pogranicza przyczyniło się wprowadzenie w 1995 roku małego ruchu granicznego, dzięki czemu możliwe stało się przekraczanie granicy na dogodniejszych warunkach. W latach 90. XX wieku na stosunkowo krótkiej granicy Euroregionu Silesia (90 km) powstało 17 przejść granicznych, z czego 14 dla małego ruchu granicznego.

Ważnym punktem na osi czasu w historii Euroregionu Silesia jest przystąpienie Republiki Czeskiej i Polski do UE w maju 2004 roku, a przede wszystkim przystąpienie obu państw do układu z Schengen w grudniu 2007 roku. Przy tej okazji odbyła się wspólna konferencja euroregionów Śląsk Cieszyński, Beskidy i Silesia, którą zakończono podpisaniem tzw. Deklaracji Cieszyńskiej. Na mocy tego porozumienia przedstawiciele euroregionów polsko-czesko-słowackiego pogranicza deklarowali wolę współpracy w celu dalszego rozwoju tego obszaru przygranicznego.

W kwietniu 2008 roku zaczął funkcjonować Fundusz Mikroprojektów w Euroregionie Silesia w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013, który w odróżnieniu od poprzednich programów polsko-czeskiej współpracy transgranicznej po raz pierwszy oparty został na tzw. zasadzie partnera wiodącego. Dla Euroregionu Silesia oznaczało to duże zintensyfikowanie wzajemnych kontaktów, większe powiązanie podejmowanych działań i przedsięwzięć realizowanych po obu stronach granicy oraz współdzielenie odpowiedzialności przez obie części euroregionu. W kwietniu 2016 roku uruchomiono Fundusz Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia w ramach programu INTERREG V-A RCz-RP na okres 2014-2020, w którym zasada partnera wiodącego została wprowadzona także na poziomie współpracy społeczności lokalnych. W okresie programowania 2014-2020 rozpoczęto przygotowania do nowego okresu programowania 2021-2027.

3.1.2 Położenie

Rysunek 2 – Położenie Euroregionu Silesia

Źródło: ArcCR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2016; Główny Urząd Geodezji i Kartografii; opracowanie własne

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Czeska część Euroregionu Silesia znajduje się w północno-wschodniej części Republiki Czeskiej na terenie kraju morawsko-śląskiego, określanego mianem „regionu wielu kontrastów i szans”. Euroregion obejmuje teren czterech spośród sześciu powiatów tego kraju, konkretnie powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín i Ostrava – město.

Głównymi ośrodkami analizowanego obszaru są miasto krajskie Ostrava i miasto Opava. Obszar ziemi opawskiej i nowojiczińskiej (zachodnia i południowa część czeskiej części Euroregionu Silesia) to pod względem warunków przyrodniczych teren o charakterze rolniczym. Ziemia ostrawska ma charakter przemysłowy, ponieważ w przeszłości region ten związany był z działalnością górniczą i trwającym do dnia dzisiejszego przemysłem hutniczym oraz związanym z nim przemysłem budowy maszyn. Ze względu na charakter przemysłowy ziemi ostrawskiej obszar ten charakteryzuje się gorszym środowiskiem naturalnym.

Analizowany obszar czeskiej części Euroregionu Silesia leży na terenie dwóch systemów geomorfologicznych – hercyńskiego i alpejsko-himalajskiego. Zachodnia część analizowanego obszaru należy do Niskiego Jesioniku (Nízký Jeseník), który opada w kierunku wschodnim a na północy nawiązuje do płaskowyżu Opavská pahorkatina (pol. Płaskowyż Głubczycki) [rejon Niziny Śląskiej, podprovincia Nizin Środkowopolskich]. Wschodnia i południowa część analizowanego obszaru stanowi element Kotliny Ostrawskiej (czes. Ostravská pánev), Bramy Morawskiej oraz Podbeskidzia (podprovincia Podkarpacia Zewnętrzne).

Dla Kotliny Ostrawskiej bardzo ważny jest rozwój geologiczny od paleozoiku, konkretnie w karbonie, gdy miała miejsce sedimentacja i powstały złoża węgla kamiennego². W czwartorzędzie teren ten był pod wpływem zlodowacenia kontynentalnego i związanego z nim nawarstwiania się osadów glacialnych.

² CHLUPÁČ, Ivo, Rostislav BRZOBHATÝ, Jiří KOVANDA a Zdeněk STRÁNÍK. *Geologická minulost České republiky*. Praha: Academia Praha, 2002. 436 s. Ediční číslo 2483. ISBN 80-200-0914-0.

Obszar czeskiej części Euroregionu Silesia należy do jednej z trzech stref klimatycznych, ściślej do strefy klimatycznej umiarkowanie ciepłej (E. Quitt, 1971). Każda strefa klimatyczna dzieli się na kilka podstref na podstawie przebiegu i natężenia 14 cech klimatycznych. Strefa umiarkowanie ciepła dzieli się na 11 podstref (MT1 - MT11), przy czym MT1 jest najchłodniejsza i najbardziej wilgotna, a MT11 najcieplejsza i najbardziej sucha. Pod tym względem obszar Kotliny Ostrawskiej i płaskowyżu Opavská pahorkatina należy do najcieplejszych, zalicza się do strefy MT 10, charakteryzując się przykładowo przeciętną liczbą 40-50 ciepłych dni, 30-40 dni z temperaturą poniżej zera oraz 50-60 dni z pokrywą śnieżną. Natomiast najchłodniejszy klimat w czeskiej części Euroregionu Silesia występuje na zachodzie, na terenie Niskiego Jesioniku (Bruntálská vrchovina). Miejscowe warunki klimatyczne zaliczają się do strefy nawet MT 2, co oznacza, że w ciągu roku jest tu średnio 20-30 dni ciepłych, 40-50 dni z temperaturą poniżej zera, a pokrywa śnieżna utrzymuje się w od 60 do 100 dni.

Obszar czeskiej części Euroregionu Silesia odwadniany jest rzeką Odram (Morze Bałtyckie). Rzeką Odra ma swoje źródła w Górach Odrzańskich, nad zbiegiem z Opawą zbiera wody z południowej i wschodniej części Euroregionu Silesia. Na analizowanym terenie rzeka przepływa przez miasto Odry, Jeseník nad Odrou oraz Ostravę. W Ostrawie do Odry wpływają 2 ważne rzeki – Opava i Ostravice. Pomiedzy Jeseníkiem nad Odrou i Ostravą znajduje się Park Krajobrazowy Poodří (większość Parku Krajobrazowego Poodří leży poza Euroregionem Silesia). Park Krajobrazowy Poodří ustanowiono w 1991 roku na powierzchni 81,5 km². To obszar z zachowanym dolinnym tarasem zalewowym rzeki Odry, z typową i wyjątkowo zachowaną gospodarką wodną z corocznymi podtopieniami rozległych części zalewiska (naturalna przeciwpowodziowa funkcja terenów zalewowych). Największe walory mają meandry i starorzecza Odry. Występują tu porosty trawiaste, lasy łęgowe oraz zespoły stawów rybnych.

Do najważniejszych dopływów Odry należy jej lewobrzeżny dopływ – rzeka Opava, która powstaje z połączenia Střední i Bílej Opavy w Vrbnie pod Pradědem. Zbiera ona wody z zachodniej połowy czeskiej części Euroregionu Silesia. Badanym obszarem rzeka płynie przez miasta Opava i Kravaře, w Dolním Benešovie opływa zespół stawów rybnych zasilanych potokiem Štěpánka. Obecnie na rzece nie ma większych akumulacji wody, które przyczyniałyby się do zatrzymywania fal powodziowych i niwelowania przepływów powodziowych. W celu zapewnienia ochrony przeciwpowodziowej przygotowywana jest budowa zapory Nové Heřminovy (leży poza analizowanym obszarem) na rzece Opava. Zapewni ochronę przeciwpowodziową gmin leżących pod zaporą, w tym miasta Opavy. Wśród kolejnych korzyści wymienia się poprawę przepływów w okresie suszy oraz rozwój turystyki w regionie.

Kolejną ważną rzeką jest prawobrzeżny dopływ Opavy – rzeka Moravice. Poziom Moravicy piętrzą 2 zbiorniki zaporowe. Wyżej na rzece zbiornik Slezská Harta, poza badanym obszarem, o całkowitej pojemności 218,7 mln m³, zbudowany w latach 1987-1997 w celu wzmocnienia niżej położonej zapory Kružberk. Zbiornik zaporowy Slezská Harta wykorzystywany jest do celów przemysłowych, produkcji energii oraz częściowo do celów rekreacyjnych. Zbiornik wodny znajduje się na atrakcyjnym turystycznie terenie jesionickich wulkanów (Venušina sopka, Velký Roudný, Malý Roudný). Okoliczne tereny są odpowiednie w szczególności dla turystyki pieszej i rowerowej.

Poniżej zbiornika Slezská Harta znajduje się zbiornik wodny Kružberk o całkowitej pojemności 35,5 mln m³. Zbudowano go w latach 1948 – 1955. Służy jako rezerwuár wody pitnej dla mieszkańców niżej położonych miast i gmin, przede wszystkim na terenie ziemi ostrawskiej. Zapora Kružberk znajduje się na granicy analizowanego obszaru na północny gminy członkowskiej – miasta Budišov nad Budišovkou. Ze względu na funkcję zapory, tj. zapewnienie źródła wody pitnej, nie jest możliwe jej rekreacyjne wykorzystanie (za wyjątkiem wędkarstwa).

Pod zaporą Kružberk rzeka Moravice meandruje w zalesionej wąwozowej dolinie, będącej niepowtarzalną formą morfologiczną ze specyficzną roślinnością i fauną. Obszar ten należy do Parku Przyrody Moravice i stanowi najlepiej zachowany i najbardziej wartościowy teren ziemi opawskiej. Do ważnych dopływów należy lewostronny dopływ – rzeka Hvozdnice.

Na terenie czeskiej części euroregionu znajdują się małoprzestrzenne obszary objęte szczególną ochroną. To 20 pomników przyrody i dwa narodowe pomniki przyrody - Odkryv w miejscowości Kravaře i Landek. Ponadto na terenie euroregionu znajduje się 14 rezerwatów przyrody

i 2 narodowe rezerwaty przyrody – Kaluža i Polanská niva. Jednocześnie po czeskiej stronie euroregionu znajdują się 2 parki przyrody – Oderské vrchy i Moravice.

Tabela 1 – Niewielkie (małoprzestrzenne) obszary chronione w Euroregionie Silesia

Kat.	Nazwa	Obręb ewidencyjny	Ustanowienie	Powierzchnia (ha)	Opis
PP	Heraltický potok	Jamnice, Neplachovice, Štěplovce	1991	14,39	Meandrujący ciek wodny ze starorzeczami i systematycznie zalewane łąki bagienne. Miejsce z gatunkowo bogatą fauną kręgowców.
PP	Hranečník	Píšť	1990	4,93	Niezwarty porost starzejącego się drzewostanu sosny zwyczajnej z kilkudziesięcioma gniazdami czapli siwej
PP	Hůrky	Velké Heraltice	1995	16,04	Unikatowy las mieszany w różnym wieku z dominującym udziałem autochtonicznego modrzewia sudeckiego
PP	Otická sopka	Otice, Slavkov u Opavy	1991	10,44	Pozostałość wulkanu z okresu dolnego miocenu, wychodnia skały bazaltowej, odkryta w kamieniołomie pod szczytem.
PP	Porubský bludný balvan	Poruba	1990	0,0025	Głaz narzutowy na kamiennym cokole w Ostravie-Porubie przy ulicy Vřesinská.
PP	Rovněnské balvany	Moravská Ostrava	1964	0,0025	Głazy narzutowe umieszczone w parku na terenach wystawienniczych (teren targów) Černá louka w Ostravie.
PP	Šilheřovice	Šilheřovice	2013	95,19	Park przyrodniczo-krajobrazowy i sąsiednie aleje lipowe stanowią biotop bardzo zagrożonego gatunku chrząszcza pachnicy dębowej (<i>Osmoderma barnabita</i>).
PP	Turkov	Martinov ve Slezsku, Poruba –	1993	20,12	Odizolowana ostoja ekosystemu lasu

		sever, Třebovice ve Slezsku			łęgowego w wyjątkowo uprzemysłowionej dzielnicy Ostravy.
PP	Údolí Moravice	Žimrovice, Lesní Albrechtice, Hradec nad Moravicí	2013	59,003 2	Oś terenu pomnika przyrody stanowi Bukovinský potok wraz z porostami leśnymi i terenami niezalesionymi..
PP	Úvalenské louky	Brumovice u Opavy	1957	6,50	Pozostałości unikatowych łąk borowinowych w tarasie zalewowym rzeki
PP	Jilešovice-Děhylov	Dobroslavice	2013	18,66	Ochrona populacji modraszka nausitousa.
PP	Stříbrné jezírko	Jestřábí u Fulneku	1989	0,22	Zalana kopalnia galenitu, ważny biotop zwierząt wodnych i płazów.
PP	Pikritové mandlovce u Kojetína	Kojetín u Starého Jičína	1997, 2019	0,23	Stratotyp jednej z form podmorskiej działalności z okresu kredy dolnej.
PP	Pod Požahou	Janovice u Nového Jičína, Jičína, Kojetín u Starého Jičína, Straník	2019	238,81	Ekstensywnie koszone łąki, buczyny, grądy z występowaniem rzadkich gatunków roślin i zwierząt, ważne stanowisko storczyka bladego.
PP	Polštářové lávy ve Straníku	Straník	1997	0,03	Ważne miejsce geologiczne – duża wychodnia z lawą poduszkową skał wulkanicznych typu cieszynitowego.
PP	Na Čermence	Kamenka	1989, 1999	9,47	Ważne naturalne miejsce gniazdowania wielu gatunków ptaków w starym bukowym lesie z dodatkiem lipy, jodły, klonu i świerku na przybrzeżnych zboczach dwóch lewostronnych dopływów rzeki Čermnej.
PP	Vrásový soubor v Klokočůvku	Klokočůvek	1998	1,24	Ważne miejsce geologiczne – fałdy skalne na lewym brzegu Odry.
PP	Meandry Staré Odry	Jeseník nad Odrou, Mankovice	1999	27,80	Pozostałość pierwotnego, mocno meandrującego koryta Odry z wieloma regularnymi rozlewiskami i roślinnością brzegową o bogatej strukturze drzew adekwatnej do lokalnych warunków siedliskowych.
PP	Heřmanický rybník	Heřmanice	2013	390,16	Ochrona populacji traszki grzebieniastej.
PP	Kunčický bludný balvan	Kunčice nad Ostravicí	1989	0,003	Największy znany głaz w Czechach i jednocześnie jeden z największych głazów, zachowany na

					peryferyjnym obszarze starszych złodowceń w Europie.
NPP	Odkryv v Kravařích	Kravaře	1966	1,64	Geologiczny profil osadów złodowacenia kontynentalnego.
NPP	Landek	Ostrava	1966 i 1989	85,7	Ochrona wychodni monoklin ostrawskich z pokładami węgla o grubości do 80 cm. W 1989 roku obszar zwiększono o przyrodniczo i kulturowo cenne zespoły porostów leśnych na wzgórzu Landek
RP	Černý les u Šilheřovic I.	Šilheřovice	1970	8,04	Stara, nieregularnie porośnięta buczyna w miejscu noszącym nazwę U Trianglu, będąca przykładem porostów leśnych typowych kiedyś dla Niziny Śląskiej
RP	Černý les u Šilheřovic II.	Šilheřovice	1970	7,69	Pozostałość autochtonicznych podmokłych buczyn dębowych w miejscu noszącym nazwę Komora; świadectwo rozwoju ekosystemów leśnych w Kotlinie Ostrawskiej i na płaskowyżu Hlučínská pahorkatina.
RP	Dařenec	Vřesina	1969	32,94	Dębowa buczyna będąca pozostałością naturalnego leśnego i ziołoroślowego składu gatunkowego terenów fluwioglacjalnych płaskowyżu Hlučínská pahorkatina.
RP	Hněvošický háj	Hněvošice	1969	67,71	Naturalna dąbrowa lipowa z elementami flory karpackiej, ostoja lokalnej fauny lasów liściastych niższych partii
RP	Hořina	Brumovice u Opavy, Velké Heraltice	1948	22,30	Meandrująca rzeka z bogatą fauną wodną i zachowanymi porostami brzegowymi, na przyległych łąkach liczna populacja szafranu Heuffela.
RP	Hvozdnice	Slavkov u Opavy, Štáblovice, Uhlířov	1989	56,24	Meandrująca rzeka lokalnie odsłaniająca skalne podłoże. Gatunkowo bogate zbiorowiska stawów, mokradeł i pozostałości lasów łęgowych, ostoja

					wielu gatunków ptaków i płazów
RP	Koutské a Zábřežské louky	Kravaře ve Slezsku, Zábřeh u Hlučína	2007	202,93	Wyjątkowy zwarty kompleks łąk bagiennych, rozproszone tereny zielone i łągi z pozostałościami starorzeczy i systematycznie zalewanymi toniami w tarasie zalewowym rzeki Opawy, zwarty kompleks łąk bagiennych, ekosystemy mokradłowe z objętymi szczególną ochroną gatunkami zwierząt i roślin oraz ważne miejsce gniazdowania ptaków
RP	Přemyšov	Polanka nad Odrou, Svinov	2001	30,71	Lasy łęgowe z olszynami bagiennymi z mnóstwem drobnych źródeł, które w dolnej części obszaru przechodzą w mokradła z terenami wodnymi
RP	Štěpán	Děhylov, Poruba - Sever	1994, 1995	45,24	Dawny staw i mokradła z sadzawkami na terenie zalewowym rzeki Opawy, otoczone fragmentami lasów łęgowych dębowo-wiązowych oraz olszyn bagiennych
RP	Rezavka	Svinov	1998	83,68	Kompleks lasu łęgowego wokół ciągle nawodnionego starorzecza Odry i rozległe szuwały stawu Vrbenský rybník. Stanowisko wielu objętych ochroną roślin i zwierząt.
PR	Svinec	Jičina, Kojetín u Starého Jičína, Loučka u Nového Jičína, Nový Jičín – Horní Předměstí, Starý Jičín	1994, 1996	38,11	Florystycznie bogate łąki kwietne, pastwiska i ekosystemy leśne, występowanie bardzo zagrożonych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.
PR	Suchá Dora	Jakubčovice nad Odrou, Odry	1969, 2009	20,07	Pozostały naturalny drzewostan typowy dla Wzgórz Oderskich z wychodniami skalnymi, występowanie szczególnie chronionych gatunków zwierząt.
PR	Polanský les	Svinov	1970	59,83	Ochrona lasu łęgowego będącego wyjątkowym reliktem Poodrza.
PR	Přemyšov	Polanka nad Odrou, Svinov	2001	30,54	Zachowanie cennych ekosystemów na części

					terenu tarasu zalewowego rzeki Odry, który jest unikatowy pod względem krajobrazowo-ekologicznym nie tylko na terenie miasta Ostrawy, ale też na całym Poodrzu.
PR	Nové Těchanovice	Nové Těchanovice	1970	5,50	Ochrona wyjątkowej mieszanki elementów górskich i ciepłolubnych.
PR	Valach	Jelenice, Lesní Albrechtice	1970	14,15	Ochrona drzewostanu charakterystycznego dla obniżień potoków i rzek na bardziej próchnicowych i głębszych profilach.
NPR	Kaluža	Žimrovice, Lesní Albrechtice	1970	57,64	Ochrona wyjątkowego naturalnego drzewostanu mieszanego.
NPR	Polanská niva	Polanka nad Odrou	1985	120,7	Wyjątkowy przykład lasu łąkowego na terenach zalewowych rzeki Odry z licznymi starorzeczami i meandrującym korytem rzeki.
PPa	Oderské vrchy	Fulnek, Bílov, Bílovec, Bítov, Suchdol nad Odrou, Studénka, Odry, Heřmanice u Oder, Heřmánky, Zbyslavice, Kujavy, Olbramice, Pustějov, Slatina, Spálov, Tísek, Vrchy, Jakubčovice nad Odrou	1994	28 700	Góry Odrzańskie [Oderské vrchy] stanowią południowo-wschodnią część Niskiego Jesioniku. Ze względu na swoje walory w 1994 roku zostały ustanowione parkiem przyrodniczym. Bogate lasy z mnóstwem atrakcji przyrodniczych zachęcają przez cały rok do spacerów, pod koniec lata i jesienią są rajem dla grzybiarzy.
PPa	Moravice	Hradec nad Moravicí, Žimrovice, Domoradovice, Melč, Nové a Staré Lublice, Kružberk, Staré a Nové Těchanovice, Březová, Skřipov, Hlubočice, Raduň a Chvalíkovice	1994	14 250	Park przyrodniczy Moravice należy do najlepiej zachowanych i najbardziej wartościowych terenów ziemi opawskiej. Miejscowa flora ma przeważnie charakter podgórski, z typowymi cechami przedgórza jesionickiego. Dolina rzeki Moravicy na odcinku od Kružberka do Hradca nad Moravicí należy do najpiękniejszych dolin rzecznych w Republice Czeskiej.

PP = přírodní památka [pomnik przyrody], NPP = národní přírodní památka [narodowy pomnik przyrody], RP = přírodní rezervace [rezerwat przyrody], NPR = národní přírodní rezervace, NRP – narodowy rezerwat przyrody PPa = přírodní park [park przyrodniczy].

Žródło: Centralna Lista Ochrony Przyrody, dostępne na: <https://drusop.nature.cz/portal/>

W ramach projektu Natura 2000 tworzony jest system obszarów chronionych mających znaczenie dla Wspólnoty, który obejmuje najcenniejsze stanowiska przyrodnicze, chroniąc także najbardziej zagrożone gatunki roślin i zwierząt. Po przystąpieniu do Unii Europejskiej (UE) Republika Czeska ma obowiązek włączenia się w proces tworzenia tego systemu.

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się w całości lub części wymienione poniżej obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

Tabela 2 - Specjalne obszary ochrony siedlisk w czeskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa	Obwód ewidencyjny	Powierzchnia (ha)	Przedmiot ochrony	Opis obszaru	Proponowana kategoria ochrony
Čermná – Důl Potlachový	Čermná ve Slezsku	0,0243	mopek zachodni	Kilka połączonych z sobą komór o wysokości 10 m i szerokości 20 m, niektóre z nich są częściowo zalane wodą. Wejście nie jest zabezpieczone. W okolicy przeważają monokultury świerkowe. Zimowisko nietoperzy.	PP
Černý Důl	Svatoňovice	0,0398	mopek zachodni	Opustoszone wyrobisko po wydobywaniu ropy naftowej około 4 km na zachód od Vítkova. Jedno z pięciu najważniejszych w RCZ zimowisk mopek.	PP
Děhylovský potok - Štěpán	Děhylov, Martinov ve Slezsku	80,1703	Kumak nizinny, piskorz	Biotopy wodne i mokradłowe płytkiego stawu i jego okolic, występują tu szczególnie chronione gatunki roślin i zwierząt. Na wałach wysokiej jakości porosty o charakterze lasów łęgowych dębowo-wiązowo-jesionowych, w okolicy szuwały, tojeście oraz olszyny bagienne	RP
Hněvošický háj	Hněvošice	70,1559	Grądy środkowoeuropejskie, stare kwasolubne dąbrowy z dębem szypułkowym na piaszczystym podłożu.	Grądy środkowoeuropejskie, stare kwasolubne dąbrowy z dębem szypułkowym na piaszczystym podłożu.	
Horní Odra	Klokočov u Vítkova	17,2275	Głowacz białopłetwy	Rzeka Odra ma na pewnym odcinku naturalny charakter z szerokim ciekim na podgórzu Wzgórz Odrzańskich. Podłoże na odcinkach z mocnym nurtem jest kamienisto-żwirowe aż skaliste, miejscami piaszczyste. W okolicy rzeki powstał płaski dolinny teren zalewowy.	Horní Odra
Jakartovice	Deštné, Jakartovice, Mladecko	13,7477	Modraszek nausitous	Aluwialne, gatunkowo ubogie wilgotne łąki wycięte T1.4 z krwistociągami lekarskimi (Sanugisorba officinalis); meandrujący ciek wodny jest otoczony dolinnym łągiem jesionowo-olszowym.	PP
Jilešovice -	Děhylov,	20,7676	Modraszek nausitous	Obszar rozciąga się w	PP

Děhylov	Dobroslavice			teren zalewowym rzeki Opavy na aluwialnych osadach rzecznych	
Šilheřovice	Šilheřovice	101,4709	pachnica dębowa	Pole golfowe i sąsiednie aleje w okolicy gminy Šilheřovice stanowią bardzo cenne miejsce występowania pachnicy dębowej.	PP
Staré Oldřůvky	Staré Oldřůvky	0,0412	Nocek orzësony, nocek duży	Kopalnia zapisana w rejestrze starych wyrobisk pod nazwą „704 - štola Woodboys”. Kopalnia ma charakter poziomy z jednym pionowym stopniem o wysokości 5 m. Większość przestrzeni (liczących ok. 300 m długości) tworzą duże komory powstałe po wydobywaniu łupka, których wysokość sięga 10 m a szerokość 20 m i które są częściowo wypełnione podłożem z płyt łupkowych i kamieni. W kopalni jest kilka mniejszych, wypełnionych wodą wgłębień, stała wysoka wilgotność względna (100%).	Staré Oldřůvky
Llbotín	Žilina u Nového Jičína	78,4109	Petryfikujące źródła z utworami tufowymi, lasy związku Tilio-Acerion na zboczach, piargach i w wąwozach	Rozczłonkowany teren Štramberskiej vrchoviny, będącej częścią większego kompleksu leśnego, z kilkoma strumykami i z przeważającą ekspozycją zachodnią i południowo-zachodnią.	Llbotín
Poodří	Albrechtický, Bartošovice, Bernartice nad Odrou, Bravantice, Butovice, Hladké Životice, Hukovice, Jeseník nad Odrou, Jistebník, Košatka nad Odrou, Kunín, Mankovice, Nová Horka, Odry, Petřvaldík, Polanka nad Odrou, Proskovice, Pustějov, Stará Bělá, Stará Ves nad Ondřejnicí, Studénka nad Odrou, Suchdol nad Odrou, Svinov, Šenov u Nového Jičína, Velké Albrechtice, Vražné u Oder, Výškovice u Ostravy, Zábřeh nad Odrou	5235,0293	mieszane łęgowe lasy jesionowo-olszowe strefy umiarkowanej i borealnej Europy pachnica dębowa	Tereny zalewowe rzeki Odry na południowy wschód od Ostravy na odcinku Jistebník - Studénka - Mankovice, w tym tarasy rzeczne. Mozaika zbiorowisk rzek, lasów łęgowych, łąk, stawów, trwałych i okresowych sadzawek i mokradeł stanowi bardzo korzystne warunki dla stałego występowania wielu objętych ochroną i zagrożonych gatunków roślin.	PK/PR/PP
Údolí Moravice	Domoradovice,	129,6264	Krasopani hena,	Rzeźbę terenu tworzą	PP

	Hradec nad Moravicí, Lesní Albrechtice, Žimrovice		biegacz gruzelkowi, białopłetwy	strome zbocza doliny Moravicy, na których dnie kształtuje się płaski teren zalewowy. Moravice stanowi tu ciek wodny z zachowaną naturalną strukturą osadów dennych i ustabilizowanym przepływem wody pod zbiornikami wodnymi Kružberk i Slezská Harta	
Zálužná	Nové Těchanovice	0,2041	Mopek zachodni	Kopalnia obejmuje system korytarzy i dużych komór, które są w dużej części wypełnione kamiennymi ścianami z dużą ilością szczelin, nadających się do zimowania nietoperzy. Łączna długość przestrzeni wynosi ponad 3 km, przez niektóre części płynie mały strumyk.	
Kojetínské vrchy	Kojetín u Starého Jičína, Straník	252,7450	Ekstensywnie koszone łąki na nizinach do pogórzy, buczyny zespołu Asperulo-Fagetum, grądy środkowoeuropejskie	Bardzo zróżnicowany teren o górzystym charakterze, obejmujący tereny leśne i nieleśne, zbocza skierowane w różne strony, kilka przepływających cieków wodnych.	
Heřmanický rybník	Heřmanice	477,2220	Traszka grzebieniasta	Zespół pięciu stawów - Heřmanický rybník, Lesník, Záblatský, Figura i Nový stav. Staw Heřmanický rybník jest priorytetowo zbiornikiem służącym zatrzymywaniu słonych wód kopalnianych, rozległe tereny porośnięte trziną. Do stawów nawiązują tereny podmokłe z regularnymi zbiorniczkami i mniejszymi stałymi terenami wodnymi.	

PP = přírodní památka [pomnik przyrody], RP = přírodní rezervace [rezerwat przyrody], PK = chráněná krajinná oblast [park krajobrazowy]

Źródło: Centralna Lista Ochrony Przyrody, dostępne na: <https://drusop.nature.cz/portal/>

Tabela 3 – Obszary specjalnej ochrony ptaków sięgające na teren Euroregionu Silesia

Nazwa	Obręb ewidencyjny	Powierzchnia (ha)	Przedmiot ochrony	Opis obszaru
Ptačí oblast Hermánský stav – Odra - Poolší	Dětmarovice, Dolní Lutyně, Heřmanice, Horní Lutyně, Hrušov, Koblov, Kopytov, Koukolná, Nový Bohumín, Petrovice u Karviné, Poruba u Orlové, Pudlov, Rychvald, Skřečůň, Staré Město u Karviné, Starý Bohumín, Šilheřovice, Věřňovice, Vrbice nad Odrou, Záblatí u Bohumína, Závada nad Olší	3100,8670	Bączek zwyczajny, zimorodek zwyczajny, podróżniczek	Obszar znajduje się w północno-wschodniej części kraju morawsko-śląskiego przy granicy z Polską. Oś obszaru stanowią rzeki Odra (na długości ok. 10 km) oraz Olza (na długości ok. 16 km) wraz z przyległymi terenami zalewowymi. Ze wschodniej strony przyłączony jest zespół Stawów Karwińskich [Karvinské rybníky] oraz graniczny odcinek ciek wodnego Piotróvka [Petrůvka], od strony południowej zespół stawów w Rychvaldzie, Bohumínie – Záblatí i Heřmanicach.
Ptačí oblast Poodří	Albrechtický, Bartošovice, Bernartice nad Odrou, Butovice, Hladké Životice, Hukovice, Jeseník nad Odrou, Jistebník, Košatka nad Odrou, Kunín, Mankovice, Nová Horka,	8042,5882	Bąk zwyczajny, błotniak stawowy, zimorodek zwyczajny, kaczka krakwa	Obszar leżący pomiędzy dzielnicą miasta Ostrava-jih a gminą Jeseník nad Odrou. Granice ostoi ptaków są identyczne jak granica Parku Krajobrazowego Poodří. Teren stanowi wąski pas wzdłuż rzeki Odry o długości 32 km

	Petřvaldík, Polanka nad Odrou, Proskovice, Pustějov, Stará Bělá, Stará Ves nad Ondřejnicí, Studénka nad Odrou, Suchdol nad Odrou, Svinov, Šenov u Nového Jičína, Vražné u Oder, Výškovice u Ostravy, Zábřeh nad Odrou			i szerokości 4 km.
Ptačí oblast Libavá	Hadinka, Nové Oldřůvky I ad.	32 723,8217	Derkacz zwyczajny	Na terenie obszaru specjalnej ochrony ptaków Libavá występują na przemian tereny zalesione i bezleśne porośnięte trawą i rozproszoną zielenią. Cieki wodne nie zostały poddane prawie że żadnym modyfikacjom w zakresie gospodarki wodnej, za wyjątkiem kilku stawów i małego zbiornika wodnego przeznaczonego do szkolenia niektórych rodzajów wojska oraz dolinnego zbiornika na rzece Odrze koło Barnova. Zanieczyszczenie rzek pochodzące z produkcji rolnej jest tu znikome. Na terenie poligonu wojskowego ma swoje źródło rzeka Odra. Jej ciek jest praktycznie nienaruszony (za wyjątkiem zbiornika Barnov) i niemal bez wpływu działalności człowieka i działań wojska.

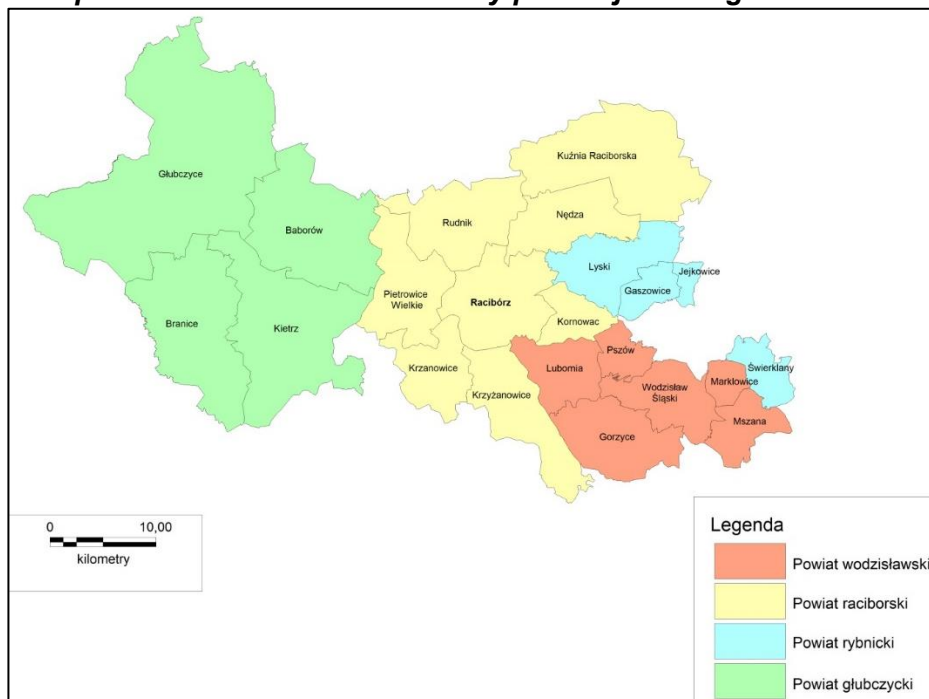
Źródło: Centralna Lista Ochrony Przyrody, dostępne na: <https://drusop.nature.cz/portal/>

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Polska część Euroregionu leży w dorzeczu górnej Odry i obejmuje Kotlinę Raciborską, część Płaskowyżu Głubczyckiego, część Płaskowyżu Rybnickiego i Kotliny Ostrawskiej. Obejmuje obszar ok. 1 547 km², zamieszkuje ją ok. 292,4 tys. mieszkańców.

Obszar stanowiący polską część Euroregionu Silesia położony jest w obrębie województwa śląskiego oraz opolskiego i obejmuje powiaty: głubczycki (woj. opolskie), raciborski, rybnicki i wodzisławski (woj. śląskie). W otoczeniu obszaru znajdują się duże aglomeracje tj. Górnośląska-Zagłębiowska Metropolia, Aglomeracja Ostrawska oraz Aglomeracja Opolska. Głównym miastem polskiej części obszaru jest Racibórz, który jest miastem o bardzo bogatych tradycjach i historii. Średniowieczny Racibórz był przez prawie dwa wieki stolicą rozległego księstwa obejmującego swymi granicami znaczącą część tej krainy geograficznej. Polska część Euroregionu jest postrzegana jako obszar czysty ekologicznie i zasobny w zdrową żywność. Teren ten stanowi obszar o urozmaiconym krajobrazie, w skład którego wchodzi przede wszystkim: Doliny Górnej Odry, Płaskowyż Rybnicki oraz Płaskowyż Głubczycki.

Rysunek 3 - Mapa Gmin członkowskich strony polskiej Euroregionu Silesia

Źródło: opracowanie własne

Działalność pierwszego na Górnym Śląsku klasztoru Cystersów w Rudach miała decydujący wpływ na obecne bogactwo przyrodnicze tej części Śląska: Są to m.in.:

- Rezerwat Łęczczok – zagospodarowany gospodarczo przez Cystersów obszar starorzecza Odry,
- rozległe lasy założone na piaszczystych nieurodzajnych glebach.

Charakterystycznym elementem obszaru są wieloprzestrzenne kompozycje krajobrazowe, z których najrozleglejszą stanowi obszar Parku Krajobrazowego pn. "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich". Typowe dla tego obszaru są również rozległe kompozycje krajobrazowe (np. Krowiarki w Gminie Pietrowice Wielkie oraz Łubowice w gminie Rudnik).

Obszary chronione na terenie polskiej części Euroregionu Silesia

Obszary chronione w obrębie polskiej części Euroregionu Silesia obejmują łącznie obszar przeszło 341,6 km², co stanowi 22,1% całej powierzchni. Występują one na terenie 13 gmin euroregionu. Powierzchniowo najwięcej jest parków krajobrazowych. Do gmin w których powierzchnia chroniona jest największa należy Kuźnia Raciborska, Nędza, Lyski oraz Głubczyce.

Tabela 4 – Rodzaj oraz powierzchnia obszarów chronionych na terenie polskiej części Euroregionu Silesia w 2019 roku

Gmina	ogółem	rezerwy przyrody	parki krajobrazowe	rezerwy i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych	obszary chronionego krajobrazu	użytki ekologiczne	zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
	[ha]						
Baborów	125,3	0,0	0,0	0,0	125,3	0,0	0,0
Branice	207,6	0,0	0,0	0,0	207,6	0,0	0,0
Głubczyce	9 197,4	0,0	0,0	0,0	9 197,4	0,0	0,0
Kietrz	101,8	101,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Racibórz	1 370,0	81,3	1 370,0	81,3	0,0	0,0	0,0
Kornowac	220,0	0,0	68,0	0,0	0,0	0,0	152,0
Krzyżanowice	162,0	0,0	0,0	0,0	162,0	0,0	0,0
Kuźnia Raciborska	12 680,0	0,0	12 680,0	2,1	0,0	2,1	0,0
Nędza	5 340,0	396,1	5 340,0	397,3	0,0	1,2	0,0
Gaszowice	50,0	0,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jejkowice	20,0	0,0	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lyski	4 050,0	0,0	4 050,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lubomia	642,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	642,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Parki krajobrazowe

Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich

Powierzchnia parku wynosi 49 387 ha, natomiast powierzchnia otuliny liczy 14 010 ha (składa się z 5 niestykających się ze sobą obszarów)³. Swoją powierzchnią obejmuje północno-wschodnią część miasta Racibórz (począwszy od wschodniego brzegu kanału Ulgi wraz z dzielnicą Markowice aż po wschodnią granicę miasta wraz z Arboretum Bramy Morawskiej – na terenie miasta zajmuje powierzchnię ok. 12 km²), a także częściowo gminy: Nędza, Kuźnia Raciborska, Knurów, Czerwionka-Leszczyny, Orzesze, Żory, Suszec, Rybnik, Lyski, Gaszowice, Jejkowice, Kornowac, Sośnicowice i Pilchowice.

Park należy pod względem powierzchni do największych parków w Polsce.

Według struktury użytkowania gruntów lasy zajmują powierzchnię 28 387 ha (58,4), użytki rolne – 16 806 ha (34,03), wody – 635 ha (1,28) oraz nieużytki i tereny zurbanizowane obejmujące 3 106 ha (6,29). W obrębie parku znajduje się rezerwat przyrody Łęczczok, założony w 1957 r., o powierzchni 400 ha.

Ochronie podlegają pozostałości naturalnych lasów łęgowych i grądowych, typowych dla doliny górnej Odry oraz stawy – tereny łęgowe ptaków i siedliska rzadkiej roślinności błotnej i wodnej (m.in. cibora żółta, kotewka orzech wodny). Pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej to m.in. głaz narzutowy na północny wschód od Rybnika-Paruszowca. W Rudach znajduje się jeden z ośrodków edukacyjnych.

³ <https://www.zpk.com.pl/parki-krajobrazowe/cysterskie-kompozycje-krajobrazowe-rud-wielkich>

Rezerваты przyrody

Rezerwat przyrody Łęczczok

Leśny rezerwat przyrody w województwie śląskim, w powiecie raciborskim położony pomiędzy Raciborzem, Nędzą, Zawadą Książącą i Babicami. Znajduje się na terenie Parku Krajobrazowego "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich". Posiada bogatą faunę oraz florę, podziwiać można w nim m.in. ponad połowę gatunków ptaków żyjących w Polsce. Wytyczono na jego obszarze szlaki turystyczne oraz jedną trasę rowerową. Status rezerwatu posiada od 23 stycznia 1957 roku.

Teren rezerwatu ograniczony jest od wschodu linią kolejową nr 151 biegnącą z Kędzierzyna-Koźła do Chałupek. Jest jednym z największych w województwie śląskim. Jego powierzchnia wynosi 408,9 ha, z czego 245 ha stanowią stawy, 144 ha lasy, 7 ha łąki, zaś pozostałą część stanowią drogi i groble. Łęczczok sąsiaduje z użytkami zielonymi i polami uprawnymi. Na terenie rezerwatu znajduje się 8 stawów: Ligotniak, Brzeziniak, Babiczak, Grabowiec, Tatusiak, Markowiak, Salm Duży i Salm Mały. Stawy te istnieją już od XIII wieku i prowadzona jest na nich ekstensywna gospodarka rybacka.

Rezerwat Przyrody „Rozumice”

Celem ochrony jest zachowanie zbiorowisk leśnych o cechach naturalnych, z licznymi gatunkami chronionymi i rzadkimi. Skład florystyczny wszystkich warstw roślinności ma charakter naturalny. W runie wyróżniono 9 gatunków roślin prawnie chronionych oraz 12 gatunków uznanych za rzadkie w naszej florze. Rezerwat położony jest na Płaskowyżu Głubczyckim przy granicy Polsko-Czeskiej, na południowy wschód od wsi Rozumice i zajmuje powierzchnię 93,10 ha. Powstał w 2000 r. i wchodzi w skład Obszaru Natura 2000⁴.

Rezerwat Przyrody „Góra Gipsowa”

Utworzony w celu zachowania ze względów naukowych naturalnego zbiorowiska roślinności stepowej, występującej na jednym z nielicznych stanowisk w tej części kraju. Zajmuje obszar 8,65 ha w gminie Kietrz⁵. Stanowi najbogatsze i najlepiej zachowane zbiorowisko roślin ciepłolubnych na Śląsku Opolskim. Położony jest na wschód od miejscowości Dzierżysław, wśród pól uprawnych i ugorów na południowo-zachodnim zboczu Góry Gipsowej (283.4 m n.p.m) na Płaskowyżu Głubczyckim.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wielikąt

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy w gminie Lubomia. Obejmuje kompleks stawów hodowlanych Gospodarstwa Rybackiego „Wielikąt”, wraz z otaczającymi polami i łąkami. Kompleks składa się z dziewięciu większych (17-40 ha) i kilkunastu małych stawów. Jego łączna powierzchnia wynosi 636,5 ha, z czego zbiorniki wodne zajmują 370,5 ha. Wzdłuż większości grobli występują szuwały, najczęściej szerokości 2-4 m, a niekiedy do 50m szerokości. Główną masę roślinności wynurzonej stanowi trzcina pospolita, a następnie pałki – szerokolistna i wąskolistna. Występuje tu także rzadki Kosaciec Żółty. Groble otaczające zbiorniki na ogół porastają drzewa liściaste, przede wszystkim dęby szypułkowe, klony – zwyczajne i jawory, brzozy brodawkowate, topole czarne, osiki, graby oraz olchy czarne. Stare jawory i klony rosną też wzdłuż drogi polnej łączącej dwa przysiółki – Wielikąt z Grabówką. Oprócz tego od strony wschodniej przylegają do ogroblowania pasy starego zadrzewienia (głównie olsza) o łącznej powierzchni około 7 ha. Wśród występujących w „Wielikacie” krzewów przeważają wierzby – biała, krucha i szara, bez czarna, tarnina, dzika róża, jeżyna popielica, a także kalina koralowa i kruszyna pospolita. Woda do napełniania i zasilania stawów pochodzi z potoków Syrynka

⁴ <http://przyroda.slaska.pl/59/rezerwat-przyrody-rozumice.html>

⁵ Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Góra Gipsowa”

i Lubomka. Przez środek kompleksu stawów przebiega kolejowa linia towarowa. W odległości około 450 m na zachód od stawów przepływa Odra.

Kompleks stawów stwarza unikatowe warunki dla bytowania i rozrodu ptactwa wodnego. Jest on ważnym elementem korytarza ekologicznego. Został zaliczony do najcenniejszych akwenów Śląska. W 2004 roku Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, na podstawie obowiązujących w całej Unii Europejskiej kryteriów, ogłosiło stawy Wielikąt wraz z sąsiednim Lasem Tworkowskim ostoją ptaków o randze międzynarodowej (IBA). W 2008r. Rozporządzeniem Ministra Środowiska ostoją ta została włączona do obszarów specjalnej ochrony ptaków (Europejskiej Sieci Ekologicznej) Natura 2000.

W roku 2003 wytyczono w „Wielikacie” 4-kilometrową ścieżkę dydaktyczną.

Użytki ekologiczne

- Starorzecze przy Klasztorze w Rudach (gmina Kuźnia Raciborska).

Obszary chronionego krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze”

Obszar ten o powierzchni 5650 ha charakteryzuje się typowym dla południowej Opolszczyzny pagórkowatym ukształtowaniem terenu. Liczne wąwozy, jary wraz z płatami grądów tworzą urokliwy zakątek województwa opolskiego. Teren ten leży w górnej części zlewni Wrońskim Wody – lewobrzeżnego dopływu Odry. Charakterystyczne są rozległe, suche wierzchowiny lessowe oraz silnie wilgotne dna dolinne z licznymi mokradłami oraz oczkami wodnymi. W bardzo gęstej sieci dolinek denudacyjnych spływ wód jest okresowy w porach obfitych opadów i tajania śniegów.

Obszar Chronionego Krajobrazu Meandry Rzeki Odry (gmina Krzyżanowice)

Celem ochrony jest nieuregulowany odcinek rzeki Odry cenny ze względów przyrodniczo – krajobrazowych.

Obszar chronionego krajobrazu – Las Głubczycki

Największy kompleks leśny Płaskowyzu Głubczyckiego.

Obszar chronionego krajobrazu "Mokre-Lewice"

Drugi położony w granicach Polski fragment Gór Opawskich.

NATURA 2000

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Stawy Wielikąt i Las Tworkowski”
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Las koło Tworkowa”
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Stawy Łęczczok”
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Rozumicki Las”
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Graniczny Meander Odry”

Pomniki przyrody

Na obszarze gmin Euroregionu Silesia zarejestrowane były w 2019 roku 73 pomniki przyrody. Najwięcej tego typu obiektów zlokalizowanych jest w Raciborzu oraz Kuźni Raciborskiej.

Tabela 5 – Pomniki przyrody w polskiej części Euroregionu Silesia w 2019 roku

Gmina	Liczba pomników przyrody
Baborów	1
Gaszowice	2
Głubczyce	6
Gorzyce	1
Kietrz	2
Kornowac	1

Krzyżanowice	3
Kuźnia Raciborska	15
Lubomia	3
Lyski	2
Marklowice	2
Mszana	1
Nędza	1
Pietrowice Wielkie	1
Racibórz	19
Rudnik	2
Świerklany	4
Wodzisław Śląski	7
Razem	73

Źródło: Opracowanie własne

3.1.3 Status/rola euroregionu jako instytucji

Czeska część Euroregionu Silesia (Euroregion Silesia – CZ) jest stowarzyszeniem branżowym osób prawnych zgodnie z ustawą nr 40 z 1964 roku - kodeks cywilny z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

Polska część Euroregionu Silesia (Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry) jest stowarzyszeniem zgodnie z ustawą o stowarzyszeniach z dnia 07. 05. 1989r. z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

Członkami czeskiej części Euroregionu Silesia mogą być gminy lub miasta, stowarzyszenia gmin regionu przygranicznego oraz *kraje*, członkami stowarzyszonymi mogą być również inne osoby prawne z regionu pogranicza. Członkami polskiej części Euroregionu Silesia mogą być wyłącznie gminy lub miasta. Inne osoby fizyczne lub prawne mogą być wspierającymi członkami stowarzyszenia.

Baza członkowska Euroregionu Silesia

Baza członkowska czeskiej części Euroregionu Silesia⁶:

- powiat Opava: Bolatice, Branka u Opavy, Brumovice, Budišov nad Budišovkou, Čermná ve Slezsku, Darkovice, Dobroslavice, Dolní Benešov, Dolní Životice, Hať, Hlavnice, Hlučín, Hněvošice, Holasovice, Hradec nad Moravicí, Chlebičov, Chuchelná, Jezdkovice, Kobeřice, Kozmice, Kravaře, Litultovice, Mikolajice, Moravice, Neplachovice, Oldřišov, Opava, Otice, Píšť, Rohov, Slavkov, Služovice, Sosnová, Stěbořice, Strahovice, Sudice, Šilheřovice, Velké Heraltice, Velké Hoštice, Větrkovice, Vítkov, Vřesina, Závada
- powiat Bruntál: Horní Benešov, Horní Životice, Staré Heřminovy.
- powiat Nový Jičín: Bílovec, Fulnek, Jeseník nad Odrou, Nový Jičín, Odry, Slatina.
- powiat Ostrava – miasto: Ostrava.

Tabela 6 – Baza członkowska czeskiej części Euroregionu Silesia

Rok	Początek członkostwa	Koniec członkostwa	Stan łącznie na 31.12 danego roku
	Liczba gmin/miast		
1998	2	0	2
1999	17	0	19
2000	19	0	38
2001	19	1	56
2002	2	0	58
2003	2	0	60
2004	1	2	59

⁶ Stan na dzień 01.10.2021r.

2005	0	0	59
2006	0	2	57
2007	0	0	57
2008	1	0	58
2009	0	0	58
2010	0	1	57
2011	1	1	57
2012	0	0	57
2013	0	0	57
2014	0	1	56
2015	2	14	44
2016	1	0	45
2017	6	0	51
2018	0	0	51
2019	2	1	52
2020	0	0	52

Źródło: Sekretariat czeskiej części Euroregionu Silesia

Czeska część Euroregionu Silesia pod nazwą „Regionální sdružení pro česko-polskou spolupráci Opavské Slezsko”⁷ [Regionalne Stowarzyszenie na Rzecz Czesko-Polskiej Współpracy Śląsk Opawski] została założona dnia 7.7.1998 r. tylko przez dwa miasta – Miasto Opava i Miasto Krnov. W trakcie 1999 roku stowarzyszenie pozyskało kolejnych 17 miast i gmin członkowskich, przy czym dzięki przystąpieniu Miasta Nový Jičín działalność euroregionu rozprzestrzeniła się z czeskiego Śląska także na teren północnych Moraw. W 2000 roku przystąpiło kolejnych 19 miast i gmin a w 2001 roku kolejnych 18, przy czym członkiem stał się cały Mikroregion Matice Slezská [Mikroregion Macierz Śląska] z 15 członkami. Maksymalną liczbę 60 gmin i miast członkowskich stowarzyszenie odnotowało w 2003 roku. W listopadzie 2008 roku członkiem zostało Miasto Ostrava, trzecie pod względem wielkości miasto w Czechach (300 tysięcy mieszkańców), dzięki czemu liczba mieszkańców czeskiej części Euroregionu Silesia wzrosła ponad dwukrotnie. Jednocześnie, od 2001 roku niektórzy członkowie występowali z Euroregionu a największe znaczenie miało zakończenie członkostwa założycielskiego Miasta Krnov z dniem 31.12.2011 roku z powodu równoległego członkostwa w sąsiednim Euroregionie Pradziad oraz ustanie członkostwa Mikroregionu Matice Slezská z jego 14 członkami oraz gmin Uhlířov i Pustá Polom z dniem 31.12.2014 roku, gminy Melč w trakcie 2019 roku. Cel czeskiej części Euroregionu Silesia, by nadal zwiększać bazę członkowską, udało się na przestrzeni lat 2014 aż do 2021 zrealizować. Nowymi członkami zostały Město Bílovec, Obec Darkovice, Obec Dobroslavice, Obec Chuchelná, Obec Jezdkovice, Obec Jeseník nad Odrou, Obec Moravice, Obec Otice, Obec Slatina, Obec Větrkovice, Obec Vřesina, Obec Závada. Dzięki temu na dzień 01.10.2021 r. liczba gmin i miast członkowskich wynosiła 53.

Członkowie stowarzyszeni

Uniwersytet Śląski w Opawie [Slezská univerzita v Opavě] – jest członkiem Euroregionu Silesia od 4/1999. Uniwersytet Śląski został założony w 1991 roku. Jest członkiem European University Association. Ma zawarte umowy o współpracy z wieloma uniwersytetami zagranicznymi, m.in. również z polskimi śląskimi uczelniami. Z inicjatywy Uniwersytetu Śląskiego w Opawie w 2003 roku powołano Konferencję Rektorów Śląskich Uniwersytetów. (www.slu.cz)

Powiatowa Izba Gospodarcza Opava [Okresní hospodářská komora Opava] – członkiem Euroregionu Silesia jest od 4/1999. Izba Gospodarcza w Opawie nawiązuje do tradycji Izby Handlowej i Rzemieśniczej [Obchodní a živnostenská komora] ustanowionej w Opawie w 1850 roku. Od 1993 roku działa w regionie, jako Powiatowa Izba Gospodarcza Opava. Obecna Izba Gospodarcza w Opawie zrzesza ponad 125 członków i tradycyjnie zajmuje się rozwijaniem

⁷ W kwietniu 2003 roku nazwę zmieniono na „Euroregion Silesia – CZ”

stosunków z sąsiednią Polską, za co przyznano jej Medal Honorowy Ministra Spraw Zagranicznych RCz. Celem Izby jest nie tylko bronienie uzasadnionych interesów swoich członków, ale w szczególności wspomaganie tworzenia optymalnych warunków na rzecz wspierania i rozwoju działań biznesowych podejmowanych przez podmioty gospodarcze. Izba świadczy także profesjonalne usługi zarówno początkującym przedsiębiorcom, jak i w zakresie specyficznych zagadnień związanych z handlem zagranicznym. (www.ohkopava.cz).

Macierz Śląska Opava [Matice slezská Opava] – członkiem Euroregionu Silesia jest od 11/2000. Macierz Śląska jest niepolitycznym stowarzyszeniem społecznym, którego misją jest przede wszystkim rozpowszechnianie oświaty na terenie Śląska Czeskiego, pomaganie w edukacji mieszkających tu obywateli pod względem kulturowym i społecznym, współpraca w zakresie ratowania i ochrony pomników przyrody i zabytków kultury, kultywowanie i rozwijanie tradycji Śląska Czeskiego jako trzeciej historycznej krainy czeskiego państwa. Macierz Śląska prowadzi działalność wykładową, publicystyczną, wydawniczą i wycieczkową, pomaga instytucjom naukowym i kulturalnym w ich pracy o tematyce śląskiej. Macierz Śląska utrzymuje kontakty z organizacjami o podobnym charakterze z Górnego i Dolnego Śląska w Polsce i innych krajach. (www.maticeslezska-opava.cz)

Lokalna Grupa Działania Opavsko [Místní akční skupina Opavsko] – członkiem Euroregionu Silesia jest od 9/2011. Powstała w 2006 rok jako stowarzyszenie społeczne funkcjonujące w oparciu o metodę Leader. Członkami LGD Opavsko są miasta, gminy, gminy Mikroregionu Matice Slezská, Mikroregionu Hvozdnice, podmioty gospodarcze i przedsiębiorstwa rolne, Powiatowa Izba Rolna Opava [Agrární komora Opava] oraz kilka stowarzyszeń społecznych. Podobnie jak LGD Hlučínsko również ta LGD nawiązała współpracę z polską LGD Płaskowyż Dobrej Ziemi, która działa po polskiej stronie Euroregionu Silesia. Kolejna ścisła współpraca ma miejsce z polskim Stowarzyszeniem Kraina Św. Anny działającym po polskiej stronie euroregionu Pradziad. (www.masopavsko.cz)

Lokalna Grupa Działania Hlučínsko [Místní akční skupina Hlučínsko] – członkiem Euroregionu Silesia jest od 10/2012. Powstała w 2006 roku jako stowarzyszenie społeczne, działające w oparciu o metodę Leader. Członkami LGD Hlučínsko są gminy Związku Gmin Mikroregionu Hlučínsko [Svazek obcí mikroregionu Hlučínska] oraz Związku Gmin Mikroregionu Hlučínsko – Zachód [Svazek obcí mikroregionu Hlučínska – západ], podmioty gospodarcze i przedsiębiorstwa rolne, organizacja non-profit (Charita Hlučín) oraz jedno stowarzyszenie społeczne. LGD ma zawarte porozumienie o współpracy ze Stowarzyszeniem Gmin Hlučínska [Sdružení obcí Hlučínska] oraz polską LGD Płaskowyż Dobrej Ziemi. (www.mashlucinsko.cz).

Tabela 7 – Przegląd rozwoju bazy członków stowarzyszonych w czeskiej części Euroregionu Silesia

Rok	Rozpoczęcie członkostwa	Stan – razem na 31.12. danego roku
	Ilość członków stowarzyszonych	
1999	2	2
2000	1	3
2011	1	4
2012	1	5
2013	0	5
2014	0	5
2015	0	5
2016	0	5
2017	0	5
2018	0	5
2019	0	5
2020	0	5

Źródło: Sekretariat strony czeskiej Euroregionu Silesia

Na przestrzeni 1999 roku członkami stowarzyszonymi stowarzyszenia został Uniwersytet Śląski w Opawie oraz Powiatowa Izba Gospodarcza Opawa. W 2000 roku przystąpiło stowarzyszenie społeczne Macierz Śląska. W latach 2011 i 2012 stowarzyszona baza członkowska powiększyła się o dwie lokalne grupy działania – LGD Opavsko w 2011 roku oraz LGD Hlučínsko w 2012 roku. Zamierzeniem czeskiej części Euroregionu Silesia jest dalsza rozbudowa stowarzyszonej bazy członkowskiej, przykładowo o kolejne uczelnie wyższe z terenu euroregionu.

Baza członkowska polskiej części Euroregionu Silesia

Polską część Euroregionu Silesia tworzy Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry. W dniu 5 maja 1998 roku w Raciborzu zorganizowano pierwsze Zebranie Gmin Założycielskich Stowarzyszenia. W dniu 4 czerwca 1998 roku zarejestrowano Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry w Sądzie Wojewódzkim w Katowicach oraz dokonano wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego w Gliwicach.

Wykaz według dat przystąpienia poszczególnych Gmin w poczet członków Stowarzyszenia (wg powiatów, stan na 31.12.2020r.):

- powiat głubczycki:
 - 05.05.1998r. - Gmina Baborów obejmuje miasto Baborów oraz sołectwa: Babice, Boguchwałów, Czerwonków, Dziećmarów, Dzielów, Księżę Pole, Raków, Sucha Psina, Sułków, Szczyty, Tłustomosty.
 - 25.06.1998r. - Gmina Branice obejmuje miasto Branice oraz sołectwa: Bliszczycy, Boboluszki, Dzbańce, Dzbańce Osiedle, Dzierżkowice, Gródczany, Jabłonka, Jakubowice, Jędrychowice, Lewice, Michałkowice, Niekazanice, Posucice, Turków, Uciechowice, Wiechowice, Włodzienin, Włodzienin – Kolonia, Wódka, Wysoka.
 - 25.06.1998r. - Gmina Głubczyce obejmuje miasto Głubczyce oraz sołectwa: Bernacice, Bernacice Górne, Biernatów-Biernatówek, Bogdanowice, Braciszów 42, Chomiąża, Chróstno, Ciermięcice, Debrzyca, Dobieszów, Gadzowice, Głubczyce Sady, Gołuszowice, Grobniki, Kietlice, Klisino, Krasne Pole, Królowe, Krzyżowice, Kwiatoniów, Lenarcice, Lisięcice, Lwowiany, Mokre, Mokre – Kolonia, Nowa Wieś Głubczycka, Nowe Gołuszowice, Nowe Sady, Nowy Rożnów, Opawica, Pielgrzymów, Pietrowice, Pomorzowice, Pomorzowiczki, Radynia, Równe, Sławoszów, Stara Wieś, Ściborzyce Małe, Tarnkowa, Widok, Zawiszyce, Zopowy, Zopowy Osiedle, Zubrzyce.
 - 05.05.1998r. - Gmina Kietrz obejmuje miasto Kietrz oraz sołectwa: Dzierżysław, Chrościelów, Kozłówki, Lubotyń, Ludmierzyce, Nasiedle, Nowa Cerekwia, Pilszcz, Rogożany, Rozumice, Ściborzyce Wielkie, Wojnowice.
- powiat raciborski:
 - 05.05.1998r. - Gmina Kornowac obejmuje miejscowość Kornowac oraz sołectwa: Kobyla, Łańce, Pogrzebień, Rzuchów.
 - 25.06.1998r. - Gmina Krzanowice obejmuje miasto Krzanowice oraz sołectwa: Bojanów, Borucin, Moravia, Pietraszyn, Wojnowice.
 - 25.06.1998r. - Gmina Krzyżanowice obejmuje miejscowość Krzyżanowice oraz sołectwa: Bieńkowice, Bolesław, Chałupki, Nowa Wioska, Owsiszczce, Roszków, Rudyszwałd, Tworków, Zabełków.
 - 13.05.1999r. - Gmina Kuźnia Raciborska obejmuje miasto Kuźnia Raciborska oraz sołectwa: Budziska, Jankowice, Ruda, Ruda Kozielska, Rudy, Siedliska, Turze.
 - 25.06.1998r. - Gmina Pietrowice Wielkie obejmuje miejscowość Pietrowice Wielkie oraz sołectwa: Amandów, Cyprzanów, Gródczanki, Krowiarki, Kornice, Lekartów, Maków, Pawłów, Samborowice, Żerdziny.
 - 05.05.1998r. - Miasto Racibórz obejmuje dzielnice: Nowe Zagrody, Ocice, Stara Wieś, Miedonia, Ostróg, Markowice, Płonia, Brzezcie, Sudół, Studzienna, Obora.

- 05.05.1998r. - Gmina Rudnik obejmuje miejscowość Rudnik oraz sołectwa: Brzeźnica, Czerwięcice, Dołędzin, Gamów, Grzegorzowice, Jastrzębie, Lasaki, Ligota Książęca, Łubowice, Modzurów, Ponięcice, Sławików, Strzybnik, Szonowice.
- 13.05.1999r. – Gmina Nędza, która wystąpiła ze Stowarzyszenia 28.02.2005r.
- 21.05.2015r. – Gmina Nędza wstąpiła do Stowarzyszenia; obejmuje sołectwa: Nędza, Babice, Ciechowice, Górki Śląskie, Łęg, Szymocice, Zawada Książęca.
- powiat rybnicki:
 - 05.05.1998r. - Gmina Lyski obejmuje miejscowość Lyski oraz sołectwa: Adamowice, Bogunice, Dzimierz, Nowa Wieś, Pstrązna, Raszczyce, Sumina, Zwonowice, Żytka.
 - 02.06.2014r. – Gmina Jejkowice wstąpiła do Stowarzyszenia.
 - 21.05.2015r. – Gmina Gaszowice obejmuje miejscowość Gaszowice oraz sołectwa: Gaszowice, Czernica, Łuków Śląski, Piece, Szczerbice.
 - 18.09.2015r. – Gmina Świerklany obejmuje miejscowość Świerklany oraz sołectwa: Jankowice, Świerklany Dolne, Świerklany Górne.
- powiat wodzisławski:
 - 10.12.1998r. - Gmina Gorzyce obejmuje miejscowość Gorzyce oraz sołectwa: Bełsznica, Bluszczów, Czyżowice, Gorzyczki, Kolonia Fryderyk, Odra, Olza, Osiny, Rogów, Turza Śląska, Uchylsko.
 - 05.05.1998r. - Gmina Lubomia obejmuje miejscowość Lubomia oraz sołectwa: Buków, Grabówka, Ligota Tworkowska, Nieboczowy, Syrynia.
 - 13.05.1999r. – Gmina Marklowice obejmuje miejscowość Marklowice.
 - 13.05.1999r. – Gmina Mszana obejmuje miejscowość Mszana oraz sołectwa: Gogołowa, Połomia.
 - 13.05.1999r. – Miasto Pszów obejmuje dzielnice: Krzyżkowice, Pszowskie Doły, Kalwaria, Stara Maszyna, Kozłowina, Wrzosek.
 - 07.12.2004r. - Miasto Rydułtowy obejmuje dzielnice: Rydułtowy Dolne, Rydułtowy Górne, Orłowiec, Radoszowy Dolne, Radoszowy Górne, Kolonia Buńczowiec.
 - 25.06.1998r. - Miasto Wodzisław Śląski obejmuje dzielnice: Jedłownik Osiedle, Jedłownik-Turzyczka-Karkoszka, Kokoszyce, Nowe Miasto, Osiedla XXX-lecia - Piastów - Dąbrowki, Radlin II, Stare Miasto, Wilchwy, Zawada.
 - 26.03.2016r. – Gmina Rydułtowy wystąpiła ze Stowarzyszenia
- 11.02.2002r. - Przyjęcie członka wspierającego: Andrzej Markowiak
- 16.01.2018r. - Przyjęcie członka wspierającego: Józef Matela

Członkowie Stowarzyszenia dzielą się na zwyczajnych i wspierających. Członkiem zwyczajnym może być każda gmina. Członkiem wspierającym może być osoba fizyczna lub prawna, która wspiera działalność Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry i deklaruje poparcie finansowe lub wniesie istotny wkład w pracę Stowarzyszenia. Członek wspierający ma prawo uczestniczyć w walnym zgromadzeniu członków z głosem doradczym. Ma także prawo zgłaszania wniosków dotyczących działalności Stowarzyszenia.

Dane statystyczne o Euroregionie Silesia

Tabela 8 – Dane statystyczne o Euroregionie Silesia na dzień 31.12.2020r.

Euroregion Silesia	Część czeska	Część polska	Razem
	Euroregion Silesia-CZ	Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry	
Powierzchnia w km ²	1 272	1 547	2 819
Liczba obywateli w tys.	478	292	770
Liczba członków	52	22	74
Członkowie specjalni/ członkowie wspierający	5	2	7
Powiaty	Opava, Bruntál – część, Nový Jičín – część, Ostrava-město – część,	raciborski, głubczycki, wodzisławski – część, rybnický – część,	8
Województwa	Moravskoslezský	Slezské, Opolské	3
Siedziba	Opava	Racibórz	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych statystycznych

Działalność Euroregionu Silesia

Struktura instytucjonalna Euroregionu Silesia

Struktura instytucjonalna Euroregionu Silesia obejmuje organy wspólne dla obu części narodowych oraz organy samodzielne dla każdej części narodowej.

Organami wspólnymi euroregionu są:

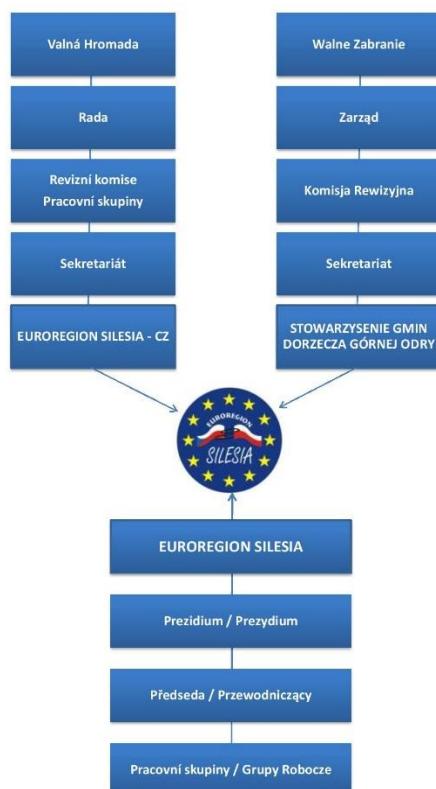
- prezydium euroregionu,
- przewodniczący euroregionu,
- grupy robocze.

W skład prezydium euroregionu wchodzi po 5 przedstawicieli strony polskiej oraz po 5 przedstawicieli strony czeskiej. Wspomniani przedstawiciele wybierają ze swojego grona przewodniczącego prezydium.

Do zadań prezydium Euroregionu należy m.in.:

- uchwalanie Statutu Euroregionu oraz jego zmian na podstawie zaleceń Walnego Zgromadzenia obu części Euroregionu;
- uchwalanie postaci logo Euroregionu oraz jego zmiany;
- wybór Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego na podstawie zaleceń Walnych Zgromadzeń obu części Euroregionu;
- wytyczanie kierunków działalności Euroregionu;
- omawianie sprawozdań z działalności organów obu części Euroregionu;
- zatwierdzanie wspólnych projektów Euroregionu oraz uczestnictwo w projektach innych podmiotów;
- zatwierdzanie planów finansowych wspólnych projektów Euroregionu;
- powoływanie i rozwiązywanie wspólnych Grup Roboczych Euroregionu oraz ustalanie ich praw i obowiązków;
- powzięcie uchwały o rozwiązaniu Euroregionu;
- organizacja wspólnych spotkań przedstawicieli członków Euroregionu.

Rysunek 4 – Schemat organizacyjny Euroregionu Silesia

Źródło: opracowanie własne.

Euroregion reprezentuje **Przewodniczący**, przy czym funkcję Przewodniczącego wykonuje na zmianę wybrany przedstawiciel polskiej i czeskiej strony Euroregionu. Przewodniczącego zastępuje Wiceprzewodniczący Euroregionu, przy czym obowiązuje zasada, że funkcję Wiceprzewodniczącego sprawuje zawsze przedstawiciel drugiej strony Euroregionu. Kadencja Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego trwa 1 rok.

Zadaniem **sekretariatów** euroregionu jest bieżąca obsługa administracyjna organów euroregionu. Sekretariat po stronie polskiej ma siedzibę w Raciborzu, a po stronie czeskiej w Opawie. Na czele polskiego sekretariatu stoi dyrektor, na czele czeskiego sekretariatu sekretarz.

Grupy Robocze składają się zawsze z przedstawicieli obu stron Euroregionu. Grupy mogą składać się z członków stowarzyszeń założycielskich euroregionu lub ekspertów spoza członków tych stowarzyszeń. Do realizacji zadań Euroregionu powoływane są w szczególności stałe Grupy Robocze. Do realizacji specyficznych zadań mogą być natomiast powoływane Grupy Robocze na czas określony. W dniu 31.01.2013 została założona 1 grupa robocza – grupa robocza ds. EUWT (Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej).

W dniu 18.03.2014 roku została powołana przez Prezydium Euroregionu Silesia Grupa robocza ds. wdrażania Strategii rozwoju Euroregionu Silesia na lata 2014-2020. Jej zadaniem było opracowanie dwóch trzyletnich planów działania i ich przedstawienie właściwym organom euroregionu, zapewnienie warunków do aktualizacji dokumentu strategicznego oraz kontrola realizacji zdefiniowanych celów. Jej zadaniem jest opracowanie, aktualizacja i wdrażanie dokumentu strategicznego oraz kontrola realizacji określonych celów a także późniejsza prezentacja organom Euroregionu.

Działalność Euroregionu Silesia

Ze statutu Euroregionu Silesia wynika główny przedmiot działalności, jakim jest wspieranie i realizacja polsko-czeskiej współpracy w regionie przygranicznym polskiego Śląska oraz Śląska Czeskiego i Moraw w celu zniwelowania negatywnego wpływu istnienia granicy państwowej, zapewnienia równomiernego rozwoju obszaru przygranicznego po obu stronach granicy oraz umożliwienia w ten sposób płynnej integracji tego obszaru w ramach Unii Europejskiej.

W ramach współpracy polsko-czeskiej Euroregion realizuje przede wszystkim poniższe zadania:

- zajmuje się wspólnymi interesami w dziedzinie infrastruktury transportowej i przejść granicznych, względnie miejsc przekraczania granicy państwowej,
- rozwiązuje wspólne problemy w zakresie środowiska,
- wspiera rozwój turystyki i ruchu turystycznego w regionie przygranicznym,
- wspiera współpracę szkół i młodzieży po obu stronach granicy,
- wspiera współpracę transgraniczną także innych podmiotów po obu stronach granicy,
- troszczy się o wspólne dziedzictwo kulturowe,
- wspiera rozwój kultury, edukacji i sportu w regionie przygranicznym,
- wspiera wymianę doświadczeń i informacje z zakresu rynku pracy,
- wspiera współpracę w sferze gospodarczej i handlowej,
- wspiera prewencję i usuwanie skutków klęsk żywiołowych,
- wspiera wspólne planowanie rozwoju regionu przygranicznego,
- przekazuje informacje nt. regionu przygranicznego i zapewnia jego prezentację,
- wspiera idee integracji europejskiej.

W związku ze wspieraniem i realizacją polsko-czeskiej współpracy, Euroregion stwarza warunki umożliwiające wykorzystanie programów wzmacniających tą współpracę. Status prawny oraz statut czeskiej części Euroregionu Silesia umożliwiają mu świadczenie także odpłatnych usług.

Euroregion Silesia jest obecnie organizacją stabilną i funkcjonalną, z profesjonalną kadrą i dużym doświadczeniem w zakresie współpracy transgranicznej. Dzięki swoim doświadczeniom jest również partnerem dla wielu czeskich, polskich i europejskich instytucji zajmujących się rozwojem współpracy na obszarach przygranicznych. Za wieloletni i aktywny wkład w rozwój czesko-polskiej współpracy transgranicznej zarówno polska, jak i czeska część Euroregionu Silesia otrzymała w 2007 roku wyróżnienie Ministerstwa Spraw Zagranicznych RCz – srebrny Medal Jana Masaryka. We wrześniu 2018 roku z okazji 20 rocznicy Euroregionu Silesia polskiej i czeskiej stronie Euroregionu przyznano Złotą Odznakę Honorową za Zasługi dla Województwa Śląskiego.

Euroregion Silesia odgrywa ważną rolę przede wszystkim **w programach UE przeznaczonych do wspierania współpracy transgranicznej**, będąc tym samym od 1999 roku silnym partnerem w stosowaniu polityki spójności określonej przez Unię Europejską. Jednym z jej długoterminowych priorytetów jest wspieranie rozwoju współpracy transgranicznej i pokonywanie barier nie tylko między państwami członkowskimi UE. Szczegółowe informacje patrz rozdział 4.

Ważną pozycję Euroregion Silesia zbudował sobie w ramach **Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej**, w której działaniach aktywnie uczestniczy już od 2000 roku. Komisję powołano na mocy porozumienia zawartego pomiędzy rządami obu państw we wrześniu 1994 roku i jej zadaniem jest ustalanie kierunków i form współpracy transgranicznej, badanie problemów, utrudniających tę współpracę oraz opracowywanie zaleceń prowadzących do usunięcia tych problemów. W skład komisji wchodzi grupy oraz podgrupy robocze zajmujące się poszczególnymi obszarami działalności (infrastruktura transportowa, gospodarka, środowisko, szkolnictwo, kultura itp.). Euroregion Silesia bardzo aktywnie włączył się przede wszystkim w działalność grupy roboczej ds. transportu

i przekraczania granic. Ważnym sukcesem polsko-czeskich euroregionów było założenie we wrześniu 2001 roku podgrupy roboczej ds. euroregionów, przy czym współprzewodniczącymi tej podgrupy roboczej stali się przewodniczący Euroregionu Silesia. W 2007 roku na mocy decyzji Komisji podgrupa ta przekształciła się w oddzielną grupę roboczą i obecnie należy do najlepiej współpracujących grup Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej.

Od 2007 roku organy Euroregionu Silesia zajmują się tematyką dotyczącą **europejskich ugrupowań współpracy terytorialnej (EUWT)**. W 2007 roku czeska część Euroregionu Silesia została członkiem Grupy Ekspertkiej ds. EUWT (EGTC Expert Group), powołanej przez Komitet Regionów UE. We wrześniu 2012 roku powołano wspólną grupę roboczą ds. EUWT, której zadaniem jest przygotowanie materiałów do podjęcia decyzji przez organy Euroregionu Silesia w sprawie stworzenia EUWT, tj. decyzji, czy stowarzyszenia narodowe tworzące Euroregion Silesia połączą się w jeden podmiot prawny – europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej na mocy odpowiedniego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady⁸ czy też nie. Inicjatywa ta następnie w latach 2014-2020 utraciła swoje znaczenie i priorytet. Dopiero w 2021 roku powrócono do tej kwestii we wspólnych rozmowach obu stron Euroregionu Silesia.

Rolę Euroregionu Silesia w kolejnych obszarach współpracy transgranicznej (transport, turystyka itp.) opisano w poszczególnych rozdziałach niniejszego dokumentu strategicznego.

3.1.4 Status/rola innych instytucji na terenie euroregionu

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części euroregionu działa wiele instytucji zajmujących się rozwojem obszaru i wzmacnianiem jego potencjału. Poniżej wymieniono te najważniejsze spośród nich, przy czym z niektórymi czeska część Euroregionu Silesia ma nawiązaną współpracę.

Województwo Morawsko-Śląskie [Moravskoslezský kraj],

Współpraca czeskiej części Euroregionu Silesia z Krajem Morawsko-Śląskim rozwijała się bardzo wolno. Euroregion angażował się przykładowo w procesy opracowywania lub aktualizowania krajowych (wojewódzkich) dokumentów rozwojowych (2009, 2011) oraz w niektóre projekty realizowane we współpracy z *krajem* (np. partnerstwo w projekcie pn. "Wzmocnienie możliwości w zakresie planowania i realizacji programów w kraju morawsko-śląskim" w latach 2005-2007, współpraca w ramach projektu pn. " Strategie systemowej współpracy instytucji publicznych kraju morawsko-śląskiego, województwa śląskiego i opolskiego" w 2011 roku). W marcu 2012 roku czeska część Euroregionu Silesia zawarła z Krajem Morawsko-Śląskim umowę o współpracy. Na mocy tej umowy obie strony zobowiązały się do wspólnego wspierania rozwoju współpracy transgranicznej na terenie kraju morawsko-śląskiego oraz podejmowania wzajemnej współpracy w dziedzinach współpracy transgranicznej. Dążeniem czeskiej strony Euroregionu Silesia jest dalszy rozwój współpracy z *krajem* np. za pośrednictwem partnerskiej platformy Regionalnej Stałej Konferencji Kraju Morawsko-Śląskiego.

(www.kr-moravskoslezsky.cz)

EUWT TRITIA, <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/esus.html>

EUWT TRITIA to europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej z osobowością prawną, które w 2013 roku założyły cztery regiony przygraniczne: Województwo Śląskie, Województwo Opolskie, Kraj Morawsko-Śląski oraz Żyliński Kraj Samorządowy. Celem ugrupowania jest wspieranie i promowanie efektywnej międzynarodowej współpracy w wymienionych regionach. Obie strony Euroregionu Silesia w 2011 roku uczestniczyły w opracowaniu dokumentu pn. *Strategia systemowej współpracy instytucji publicznych kraju morawsko-śląskiego*,

⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1082/2006 z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej

województwa śląskiego i opolskiego, która powinna być podstawą strategii EUWT TRITIA. Euroregion Silesia nie nawiązał do tej pory oficjalnej współpracy z EUWT TRITIA po jego założeniu.

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kraju Morawsko-Śląskiego [Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje], www.msunion.cz

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kraju Morawsko-Śląskiego jest zrzeszeniem osób prawnych, które powstało w 1990 roku. Powodem założenia było dążenie do opanowania szeroko zakrojonej transformacji przemysłowej, określenie głównych celów oraz wsparcie realizacji projektów prorozwojowych, programu i koncepcji. Czeska część Euroregionu Silesia nie nawiązała jeszcze oficjalnej współpracy z tym stowarzyszeniem, współpracuje z nim jednak w ramach przygotowania i realizacji niektórych czesko-polskich projektów.

Stowarzyszenie na Rzecz Budowy Drogi I/11 – I/57 z siedzibą w Opawie [Sdružení pro výstavbu komunikace I/11 – I/57 se sídlem v Opavě], www.sdruzeni1157.cz

Stowarzyszenie powstało w 2001 roku z inicjatywy 18 miast i gmin leżących na trasie drogi I/11 i I/57 pomiędzy Ostravą, Opavą, Krnovem i Bartultovicami w celu przyspieszenia rozwiązania długo utrzymującej się złej sytuacji komunikacyjnej na tych dwóch głównych drogach w kraju morawsko-śląskim. Z tym stowarzyszeniem czeska część Euroregionu Silesia współpracuje okazjonalnie.

Czesko-Polska Izba Handlowa [Česko – polská obchodní komora],

Czesko-Polska Izba Handlowa jest czeską osobą prawną zrzeszającą polskie i czeskie spółki handlowe, względnie inne osoby prawne i fizyczne w celu wspierania rozwoju kontaktów handlowych i współpracy polskich i czeskich podmiotów. Członkiem jest między innymi także Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kraju Morawsko-Śląskiego [Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje]. Przedmiotem działalności Izby Handlowej jest działalność marketingowa, badanie opinii publicznej, organizowanie wystaw, targów, wydarzeń kontraktacyjnych i innych, działalność wydawnicza, organizacja i prowadzenie szkoleń oraz prowadzenie zajęć edukacyjnych i działalność konsultacyjna, jak również pośrednictwo. Czeska część Euroregionu Silesia współpracuje z tym stowarzyszeniem w ramach przygotowania i realizacji niektórych polsko-czeskich projektów. (www.opolsku.cz)

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się kilka mikroregionów, które są dobrowolnymi związkami (stowarzyszeniami) gmin. Są to poniższe mikroregiony (stowarzyszenia/związki gmin):

- **Mikroregion Macierz Śląska [Mikroregion Matice Slezská]** – powstał w 1999 roku. Został członkiem czeskiej części Euroregionu Silesia a wystąpił w 2014 roku. Mikroregion zrzesza 10 gmin kraju morawsko-śląskiego a jego celem jest rozszerzenie, poprawa i pogłębienie współpracy gospodarczej, kulturalnej i innej a także koordynacja wszystkich projektów w sferze samorządowej i biznesowej na poziomie regionalnym, ogólnokrajowym i międzynarodowym, które dotyczą interesów gmin mikroregionu.

www.maticeslezska.cz

- **Stowarzyszenie Gmin Ziemi Hlučínskiej [Sdružení obcí Hlučínska]** – zarejestrowane zostało ponownie w 2003 roku, zrzesza 27 gmin w celu rozszerzenia, poprawy i pogłębienia współpracy gospodarczej, kulturalnej i innej pomiędzy członkami związku gmin na rzecz regionu „Hlučínsko“, koordynacji między członkami w ramach wszystkich projektów regionalnych w sferze gminnej i gospodarczej. Stowarzyszenie podejmuje bardzo szerokie działania transgraniczne z sąsiednimi gminami z polskiej strony Euroregionu Silesia i realizuje wiele projektów transgranicznych. Jest w bardzo ścisłym kontakcie z Euroregionem.

www.hlucinsko.eu

- **Związek Gmin Mikroregionu Ziemi Hlučínskiej – wschód [Svazek obcí**

mikroregionu Hlučínska] – powstał w 2002 roku, zrzesza 15 gmin.

Adres do kontaktu: Mírové náměstí 23, Hlučín

- **Związek Gmin Mikroregionu Ziemi Hlučínskiej - zachód [Svazek obcí mikroregionu Hlučínska - západ]** – powstał w 2001 roku, zrzesza 14 gmin.

Adres do kontaktu: Náměstí 405/43, Kravaře

- **Mikroregion Hvozdnice** – powstał w 2003 roku, zrzesza 11 gmin w celu podnoszenia jakości życia lokalnych mieszkańców i ożywienia gospodarki, ruchu turystycznego i turystyki.

www.mikroregionhvozdnice.cz

- **Mikroregion Zemía Opawska Północny Zachód [Mikroregion Opavsko severozápad]** – został założony w 2001 roku, zrzesza 9 gmin. W swojej działalności, kontaktach i współpracy związek gmin otwarty jest w stronę swoich sąsiadów, czyli miast Opawa, Krnov i sąsiednich czeskich i polskich gmin.

www.opavsko-severozapad.cz

- **Wiejski mikroregion Moravice [Venkovský mikroregion Moravice]** – powstał w 2000 roku na terenie ziemi budišovskiej i vítkovskiej, zrzesza 16 gmin. Celem mikroregionu jest pomoc i koordynacja w ramach rozwiązywania problemów we wszystkich dziedzinach, w tym w zakresie przygotowywania projektów aplikujących o dofinansowanie ze środków krajowych i unijnych przeznaczonych na rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich.

www.mikroregion-moravice.cz

- **Mikroregion Zemía Odrzańska [Mikroregion Odersko]** – powstał w 2001 roku, zrzesza 10 gmin.

www.odersko.cz

- **Region Poodří** – został założony w 1999 roku, zrzesza łącznie 21 gmin i terytorialnie należy do LGD Regionu Poodří.

www.regionpoodri.cz

- **Region Dorzecza Sedlnicy (Region povodí Sedlnice)** – powstał w 2000 roku i zrzesza łącznie 6 gmin.

Siedziba: Ženklaava

- **Stowarzyszenie Gmin Ziemi Bíloveckiej (Sdružení obcí Bílovecka)** – powstało w 2001 roku i zrzesza łącznie 11 gmin.

Siedziba: Bílovec

W ostatnich latach na terenie czeskiej części euroregionu tworzone są zarządzane struktury w dziedzinie turystyki – organizacje turystyczne (destinační management = spółki zarządzające regionami turystycznymi). **Destinační management** to proces zarządzania, którego podstawę stanowi komunikacja, koordynacja i kooperacja, nie tylko w ramach spółki, ale w ramach całego regionu (zasada sojuszu i równorzędnego partnerstwa). Promowanie regionu jako harmonijnej całości jest wówczas bardziej skuteczne niż w przypadku odrębnych ośrodków. Poniżej przedstawiono aktualnie istniejące instytucje, z którymi Euroregion Silesia nawiązał współpracę lub z którymi się ona już rozwija.

Moravian-Silesian Tourism, s.r.o., www.mstourism.cz

Moravian-Silesian Tourism, s.r.o., to spółka założona przez samorząd Kraju Morawsko-Śląskiego w maju 2014 roku. Koordynuje zarządzanie regionem turystycznym i realizuje działania marketingowe w Republice Czeskiej i zagranicą a głównym jej celem jest podniesienie wiedzy nt. regionu turystycznego Północne Morawy i Śląsk jako atrakcyjnego regionu

urlopowego, filmowego i kongresowego. Współpraca obu narodowych części Euroregionu Silesia z tą instytucją się rozwija. Istnieją też konkretne przedsięwzięcia lub projekty węższej współpracy w ramach rozwoju w dziedzinie polsko-czeskiej turystyki.

Turistická oblast Opavské Slezsko, z.s., www.opavske-slezsko.cz

Organizacja turystyczna obszaru turystycznego Śląsk Opawski (cały powiat Opava) to organizacja, której zadaniem jest koordynacja i kooperacja usługodawców turystycznych na danym terenie w celu bardziej efektywnego zarządzania turystyką w regionie. Dąży ona do zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszaru, konkurencyjności na rynku, kompleksowej oferty działalności i współpracy z sektorem publicznym i prywatnym przy wykorzystaniu narzędzi zarządzania. Instytucja została założona pod koniec 2015 roku przez trzy podmioty – Miasto Opava, LGD Opavsko i LGD Hlučínsko. Czeska część Euroregionu Silesia współuczestniczyła w powstaniu tej organizacji i jednocześnie z nią ściśle współpracuje w dziedzinie turystyki. Tradycyjnym działaniem jest „otwieranie sezonu turystycznego”.

Destinační management turistické oblasti Poodří – Moravské Kravařsko, o.p.s.

www.moravskekravarsko.cz

Obszar turystyczny Poodří – Moravské Kravařsko znajduje się na terenie Mikroregionu Odersko, Regionu Poodří i przecina także Bílovecko i obejmuje miasta Fulnek i Studénka. Organizacja rozpoczęła działalność już w 2003 roku jako wolny związek bez osobowości prawnej. Dopiero w 2013 roku się przekształciła i na dzień 9.10.2014 roku powstała spółka pożytku publicznego, której założycielami były miasta Bílovec, Fulnek i Studénka razem z Mikroregionem Odersko i Regionem Poodří. Obie części Euroregionu bardzo ściśle współpracują z tą organizacją, co zaowocowało realizacją wspólnego polsko-czeskiego projektu pn. „Bajkowa Odra” w latach 2017-2018.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Najważniejszymi instytucjami odpowiedzialnymi za rozwój współpracy polsko-czeskiej w polskiej części Euroregionu Silesia są jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego, jak również powiatowego i wojewódzkiego a także instytucje państwowe (np. jednostki Policji, Straży Granicznej, Straży Pożarnej). Równie ważną rolę w rozwoju współpracy polsko-czeskiej odgrywają także jednostki organizacyjne JST. Stale rosnącą rolę w zakresie rozwijania współpracy transgranicznej w Euroregionie Silesia odgrywa również współpraca organizacji pozarządowych.

Największą instytucją ukierunkowaną na rozwój współpracy transgranicznej w obrębie Euroregionu Silesia jest:

EUWT TRITIA – to Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej które tworzy 4 członków: Województwo Śląskie w partnerstwie z Województwem Opolskim (Polska), Kraj Morawskośląski (Republika Czeska), Samorządowy Kraj Żyliński (Republika Słowacka). TRITIA jest organizacją efektywnej współpracy międzynarodowej mającej na celu identyfikację, promocję i wdrażanie programów, projektów oraz organizację wspólnych imprez przyczyniających się do rozwoju i poprawy warunków życia mieszkańców pogranicza czesko-polsko-słowackiego

<http://www.egtctritia.eu/pl/>

Województwo Śląskie *<http://www.slaskie.pl>*

Województwo Opolskie *<http://www.opolskie.pl>*

Współpraca polskiej części Euroregionu Silesia z Województwem Śląskim i Opolskim do tej pory była sporadyczna i rozwijała się bardzo wolno. W okresie programowania 2007-2013 w ramach POWT RCz-RP Euroregion współpracował z województwami na płaszczyźnie prac w grupach roboczych przygotowujących dokumenty programowe oraz w ramach prac w Komitecie Monitorującym Programu. W 2011 roku strona polska Euroregionu została zaproszona do współpracy w ramach prac w grupach roboczych projektu pn. "Strategie

systemowej współpracy instytucji publicznych kraju morawsko - śląskiego, województwa śląskiego i opolskiego".

W 2012 roku nastąpiło ożywienie współpracy z województwami, doszło do kilku spotkań najwyższych przedstawicieli zarówno województw jak i Stowarzyszenia w wyniku czego w dniu 03.12.2012r. został podpisany List Intencyjny pomiędzy Województwem Śląskim, Opolskim oraz stroną polską Euroregionu Silesia, Beskidy, Pradziad i Śląsk Cieszyński. Podejmowane inicjatywy w ramach podpisanego Listu mają tworzyć optymalne warunki rozwoju obszaru na styku granic: polskiej, czeskiej i słowackiej, w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

Pozostałe instytucje skupiające Gminy będące również członami Stowarzyszenia to:

Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku – to stowarzyszenie 28 gmin i powiatów z obszaru Subregionu Zachodniego. Związek formalnie funkcjonuje od maja 2002 roku. Głównymi przedmiotami działalności stowarzyszenia są: lobbying dla spraw ważnych dla Subregionu, integracja różnych środowisk z tego obszaru oraz promocja gospodarcza i turystyczna

<http://www.subregion.pl/>

Lokalne Grupy Działania (w skrócie "LGD") – rodzaj partnerstwa terytorialnego tworzonego zwykle na obszarach wiejskich, zrzeszającego przedstawicieli lokalnych organizacji (z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego) oraz mieszkańców danego obszaru wyznaczonego granicą gmin członkowskich. W Polsce podstawą prawną funkcjonowania LGD są ustawy: o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich oraz o stowarzyszeniach.

Na terenie Euroregionu Silesia funkcjonują następujące LGD:

- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo dla rozwoju”, ul. 1-go Maja 8b, 47–480 Pietrowice Wielkie; <http://www.grupadzialania.pl/site/start.html>
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Morawskie Wrota”, ul. Raciborska 27, 44–350 Gorzyce; <http://www.morawskie-wrota.pl/>
- Stowarzyszenie „LYSKOR”, ul. Sikorskiego 2, 44–295 Lyski, <http://www.lyskor.pl/>
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Płaskowyż Dobrej Ziemi”, ul. Wojska Polskiego 21, 48–130 Kietrz; <http://www.plaskowyzlgd.pl/>

Euroregion Silesia rozwija również ścisłą współpracę z wieloma instytucjami działającymi na różnych poziomach.

Na poziomie krajowym polska część Euroregionu Silesia współpracuje z pozostałymi euroregionami na terenie Polski w ramach Forum Polskich Regionów Granicznych oraz w ramach założonej w 2012 roku „Federacji Euroregionów Rzeczypospolitej Polskiej” – związkiem Stowarzyszeń utworzonym przez strony polskie Euroregionów.

Od roku 2000 Euroregion Silesia działa również aktywnie w ramach Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej.

Zadaniem działającej od roku 1994 Komisji jest ustalanie kierunków i form współpracy transgranicznej, analizowanie problemów, które utrudniają współpracę oraz opracowywanie określonych zaleceń prowadzących do usunięcia tych problemów.

Od roku 2004 Euroregion współpracuje również z niemiecko-francuskim euroregionem REGIO PAMINA, który należy do najbardziej doświadczonych instytucji tego typu w Europie.

3.1.5 Kluczowe ustalenia

- Euroregion Silesia powstał w 1998 roku. Chociaż należy do tych młodszych euroregionów (m. in. jest o 40 lat młodszy od najstarszego europejskiego euroregionu EUREGIO i 7 lat młodszy od najstarszego euroregionu w Polsce i Czechach – Euroregionu Nysa), jest obecnie stabilną i funkcjonalną organizacją z profesjonalną kadrami i dużym doświadczeniem w zakresie współpracy transgranicznej.
- Czeska część euroregionu leży na terenie kraju morawsko-śląskiego, konkretnie na terenie czterech powiatów: Opawa, Ostrava-město, Nový Jičín i Bruntál. Polska część euroregionu leży na obszarze południowo-zachodniej części województwa śląskiego oraz województwa opolskiego (Powiat Głubczycki).
- Czeska strona Euroregionu Silesia ma obecnie łącznie 57 członkowskich gmin i 5 członków stowarzyszonych. Polska część Euroregionu Silesia liczy obecnie 22 gminy członkowskie.
- Status prawny oraz statut czeskiej części Euroregionu Silesia umożliwiają mu świadczenie także usług odpłatnych.
- Euroregion Silesia pełni już od czasu programów przedakcesyjnych Phare CBC ważną rolę przede wszystkim w programach UE przeznaczonych na wspieranie współpracy transgranicznej.
- Od 2000 roku Euroregion Silesia aktywnie uczestniczy w pracach Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej.
- Euroregion Silesia współpracuje z wieloma organizacjami odpowiedzialnymi za realizację polityk publicznych w Polsce oraz Czechach (JST wszystkich szczebli oraz ich jednostki podległe, instytucje państwowe, Euroregiony, organizacje pozarządowe).
- Euroregion Silesia uczestniczy w rozwoju turystyki i współpracuje z organizacjami koordynującymi zarządzanie turystyką (np. w czeskiej części tzw. „destinacni management / zarządzanie destynacjami”, itp.)

3.2 LUDNOŚĆ

3.2.1 Struktura wieku

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Dane dotyczące ludności za lata 2016-2020 pochodzą z publicznej bazy danych Czeskiego Urzędu Statystycznego oraz bazują na liście członków czeskiej części Euroregionu Silesia.

W analizowanym okresie 2016-2020 zmiany liczby osób mieszkających na terenie gmin członkowskich wynikają nie tylko z przyrostu i ubytku naturalnego oraz migracji mieszkańców, ale spowodowane są także zmianami bazy członkowskiej Euroregionu Silesia.

Na dzień 31.12.2020 r. Euroregion Silesia miał łącznie 52 członków o łącznej liczbie mieszkańców 474 590, w tym 72 956 osób w wieku 0-14 lat, 304 319 osób w wieku 15–64 lat i 97 315 osób w wieku 65 lat i powyżej. Euroregion Silesia ma także 5 członków stowarzyszonych. Więcej informacji dotyczących dynamiki liczby ludności przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9 - Liczba osób zamieszkujących czeską część Euroregionu Silesia na dzień 31.12. danego roku

Gmina = Obec (powiat = okres)	2016	2017	2018	2019	2020
Bílovec (okres Nový Jičín)	-	7 407	7 419	7 394	7 399
Bolatice (okres Opava)	4 443	4 462	4 478	4 499	4 495
Branka u Opavy (okres Opava)	1 100	1 082	1 075	1 076	1 076
Brumovice (okres Opava)	1 506	1 503	1 491	1 495	1 511
Budišov nad Budišovkou (okres Opava)	2 906	2 891	2 908	2 918	2 912

Černá ve Slezsku (okres Opava)	370	383	377	378	389
Darkovice (okres Opava)	-	1 367	1 363	1 352	1 356
Dolní Benešov (okres Opava)	4 046	4 053	4 043	4 038	4 052
Dolní Životice (okres Opava)	1 043	1 056	1 046	1 045	1 037
Dobroslavice (okres Opava)	-	-	-	749	761
Fulnek (okres Nový Jičín)	5 740	5 702	5 656	5 592	5 561
Hať (okres Opava)	2 570	2 556	2 515	2 509	2 521
Hlavnice (okres Opava)	635	648	661	668	658
Hlučín (okres Opava)	13 970	13 996	13 953	13 931	13 805
Hněvošice (okres Opava)	1 008	1 006	1 001	1 003	1 011
Holasovice (okres Opava)	1 359	1 358	1 359	1 380	1 354
Horní Benešov (okres Bruntál)	2 253	2 235	2 253	2 249	2 238
Horní Životice (okres Bruntál)	315	333	329	343	347
Hradec nad Moravicí (okres Opava)	5 402	5 455	5 489	5 506	5 493
Chlebičov (okres Opava)	1 152	1 167	1 172	1 169	1 181
Chuchelná (okres Opava)	-	1 277	1 287	1 284	1 270
Jeseník nad Odrou (okres Nový Jičín)	-	-	1 994	1 972	1 939
Jezdkovice (okres Opava)	244	244	242	244	248
Kobeřice (okres Opava)	3 299	3 303	3 307	3 280	3 271
Kozmice (okres Opava)	1 905	1 912	1 912	1 905	1 908
Kravaře (okres Opava)	6 699	6 668	6 695	6 717	6 662
Litultovice (okres Opava)	906	925	916	910	927
Melč (okres Opava)	635	629	635	631	-
Mikolajice (okres Opava)	277	284	280	285	293
Neplachovice (okres Opava)	943	948	950	948	941
Nový Jičín (okres Nový Jičín)	23 550	23 567	23 496	23 260	23 151
Odry (okres Nový Jičín)	7 291	7 236	7 227	7 285	7 286
Oldřšov (okres Opava)	1 360	1 367	1 380	1 410	1 442
Opava (okres Opava)	57 387	57 019	56 638	56 450	55 996
Ostrava (okres Ostrava-město)	291 634	290 450	289 128	287 968	284 982
Otice (okres Opava)	1 421	1 407	1 1436	1 441	1 445
Píšť (okres Opava)	2 138	2 128	2 114	2 110	2 106
Rohov (okres Opava)	585	587	596	591	606
Slavkov (okres Opava)	2 010	2 013	2 031	2 052	2 071
Slatina (okres Nový Jičín)	-	-	782	787	793
Služovice (okres Opava)	815	790	795	817	818
Sosnová (okres Opava)	401	402	404	399	396
Staré Heřminovy (okres Bruntál)	217	197	194	194	188
Stěbořice (okres Opava)	1 454	1 452	1 480	1 490	1 479
Strahovice (okres Opava)	886	879	891	882	885
Sudice (okres Opava)	643	627	619	634	641
Šilheřovice (okres Opava)	1 581	1 584	1 580	1 612	1 612
Velké Heraltice (okres Opava)	1 609	1 611	1 628	1 622	1 608
Velké Hoštice (okres Opava)	1 830	1 831	1 843	1 843	1 863
Větrkovice (okres Opava)	748	737	746	743	742
Vítkov (okres Opava)	5 787	5 753	5 725	5 670	5 620
Vřesina (okres Opava)	-	1 619	1 643	1 631	1 660
Závada (okres Opava)	-	-	-	-	584
Celkem	468 073	478 106	479 182	478 962	474 590

obj.: W przypadku gminy, która nie była członkiem na dzień 31.12. danego roku", wpisano „ - ”.

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych

Porównanie liczby mieszkańców na poziomie powiatów wskazuje na spadek liczby mieszkańców we wszystkich analizowanych powiatach, przy czym największy spadek odnotowano na terenie powiatu Ostrava-město. Tendencja spadkowa dotycząca liczby mieszkańców widoczna jest też na terenie całego kraju morawsko-śląskiego – patrz poniższa tabela i wykres.

Tabela 10 - Dynamika liczby mieszkańców kraju morawsko-śląskiego i wybranych powiatów w latach 2016-2020

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020
Moravskoslezský kraj	1 209 879	1 205 886	1 203 299	1 200 539	1 192 834
powiat Opava	176 600	176 385	176 254	176 236	175 777
powiat Bruntál	93 080	92 453	92 018	91 597	90 971
powiat Nový Jičín	151 737	151 566	151 680	151 577	151 398
powiat Ostrava-město	323 464	322 419	321 273	320 145	317 322

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych, opracowanie własne

Strukturę wiekową osób zamieszkujących teren czeskich gmin członkowskich Euroregionu Silesia na koniec 2020 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11 - Struktura wiekowa osób mieszkających w czeskiej części Euroregionu Silesia na dzień 31.12.2020

Gmina = Obec (powiat = okres)	Iliczba osób razem	Grupa wiekowa		
		0-14	15-64	65+
Bílovec (okres Nový Jičín)	7 399	1 131	4 781	1 487
Bolatice (okres Opava)	4 495	755	2 915	825
Branka u Opavy (okres Opava)	1 076	153	729	194
Brumovice (okres Opava)	1 511	244	973	294
Budišov nad Budišovkou (okres Opava)	2 912	475	1 796	641
Černá ve Slezsku (okres Opava)	389	89	251	49
Darkovice (okres Opava)	1 356	243	905	208
Dolní Benešov (okres Opava)	4 052	598	2 666	788
Dolní Životice (okres Opava)	1 037	146	682	209
Dobroslavice (okres Opava)	761	107	479	175
Fulnek (okres Nový Jičín)	5 561	847	3 557	1 157
Hať (okres Opava)	2 521	411	1 650	460
Hlavnice (okres Opava)	658	124	432	102
Hlučín (okres Opava)	13 805	2 045	8 769	2 991
Hněvošice (okres Opava)	1 011	165	650	196
Holasovice (okres Opava)	1 354	219	878	257
Horní Benešov (okres Bruntál)	2 238	373	1 416	449
Horní Životice (okres Bruntál)	347	63	221	63
Hradec nad Moravicí (okres Opava)	5 493	919	3 432	1 142
Chlebičov (okres Opava)	1 181	220	764	197
Chuchelná (okres Opava)	1 270	210	838	222
Jeseník na Odrou (okres Nový Jičín)	1 939	310	1 274	365
Jezdkovice (okres Opava)	248	40	155	53
Kobeřice (okres Opava)	3 271	530	2 177	564
Kozmice (okres Opava)	1 908	316	1 210	382
Kravaře (okres Opava)	6 662	1 088	4 354	1 220
Litultovice (okres Opava)	927	159	578	190
Mikolajice (okres Opava)	293	56	190	47
Neplachovice (okres Opava)	941	162	594	185
Nový Jičín (okres Nový Jičín)	23 151	3 713	14 563	4 875
Odry (okres Nový Jičín)	7 286	1 185	4 625	1 476
Oldřšov (okres Opava)	1 442	252	934	256
Opava (okres Opava)	55 996	8 393	35 567	12 036
Ostrava (okres Ostrava-město)	284 982	43 064	183 178	58 740
Otice (okres Opava)	1 445	262	923	260
Píšť (okres Opava)	2 106	313	1 351	442
Rohov (okres Opava)	606	98	403	105
Slatina (okres Nový Jičín)	793	161	489	143
Slavkov (okres Opava)	2 071	376	1 332	363
Služovice (okres Opava)	818	138	555	125

Sosnová (okres Opava)	396	58	272	66
Staré Heřminovy (okres Bruntál)	188	26	118	44
Stěbořice (okres Opava)	1 479	271	952	456
Strahovice (okres Opava)	885	138	587	160
Sudice (okres Opava)	641	110	420	111
Šilheřovice (okres Opava)	1 612	240	1 072	300
Velké Heraltice (okres Opava)	1 608	244	1 019	345
Velké Hoštice (okres Opava)	1 863	340	1 193	330
Větrkovice (okres Opava)	742	111	471	160
Vítkov (okres Opava)	5 620	847	3 508	1 265
Vřesina (okres Opava)	1 660	316	1 089	255
Závada (okres Opava)	584	102	382	100
Razem dla gmin członkowskich na 31.12.2020	474 590	72 956	304 319	97 315

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych

Struktura wiekowa mieszkańców w całym kraju morawsko-śląskim i w wybranych powiatach kraju morawsko-śląskiego na dzień 31.12.2020 r. przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 12 – Struktura wiekowa osób zamieszkujących teren czeskiej części euroregionu Silesia na dzień 31.12.2020 r., wg powiatów i kraj morawsko-śląski

Jednostka terytorialna	Liczba osób razem	Grupa wiekowa		
		0-14	15-64	65+
Województwo Morawskośląskie	1 192 834	183 769	765 935	243 130
powiat Opava	175 777	27 912	112 623	35 242
powiat Bruntál	90 971	13 292	57 926	19 753
powiat Nový Jičín	151 398	24 508	96 893	29 997
powiat Ostrava-město	317 322	48 273	204 091	64 958

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych

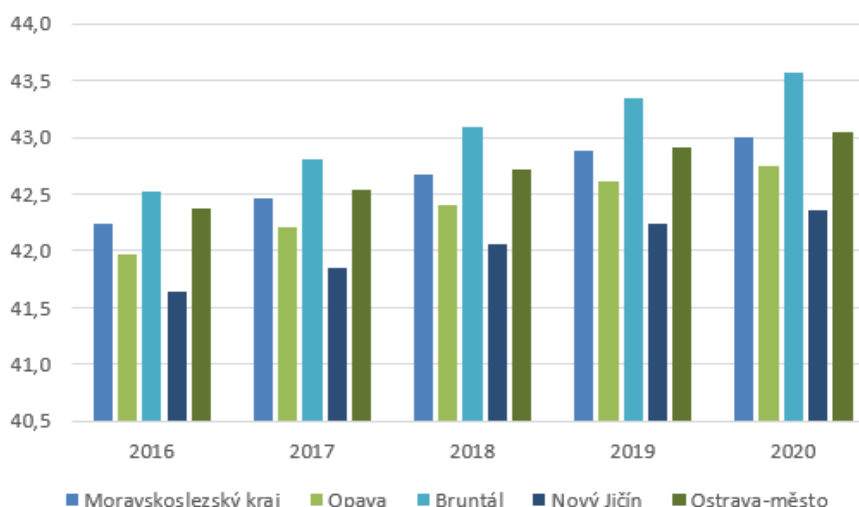
Rozwój struktury wiekowej bardzo dobrze odzwierciedla wartość przeciętnego wieku i analiza jego dynamiki. Z poniższej tabeli wynika, że we wszystkich badanych powiatach następuje zjawisko starzenia się mieszkańców, co jest zgodne także z trendem ogólnokrajowym.

Tabela 13 – Dynamika wartości przeciętnego wieku w wybranych powiatach i w kraju morawsko-śląskim w latach 2016-2020

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020
Województwo Morawskośląskie	42,2	42,5	42,7	42,9	43
powiat Opava	42	42,2	42,4	42,6	42,7
powiat Bruntál	42,5	42,8	43,1	43,3	43,6
powiat Nový Jičín	41,6	41,9	42,1	42,2	42,4
powiat Ostrava-město	42,4	42,5	42,7	42,9	43,1

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych

Wykres 1 – Dynamika wartości przeciętnego wieku w wybranych powiatach i w kraju morawsko-śląskim w latach 2016-2020

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych, opracowanie własne

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Dane dotyczące ludności polskiej części Euroregionu Silesia pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Według stanu na 2020 rok polska część Euroregionu Silesia liczy 22 gmin członkowskich. W grupie tej znajdują się 3 gminy miejskie, 5 miejsko-wiejskich oraz 14 wiejskich. Całkowita liczba ludności zamieszkującej wspomniane gminy wynosi ponad 292,3 tys. osób.

W latach 2018-2020 dominowała tendencja ubytku liczby mieszkańców. Na 22 gminy, w 14 odnotowano spadek liczby ludności, a łącznie populacja polskiej części euroregionu zmniejszyła się o przeszło 2400 osób, co daje ubytek rzędu -0,8%. Najsilniejsza dynamika wyludniania dotyczyła gmin powiatu głubczyckiego: Branice i Kietrz, a także Kuźni Raciborskiej, gdzie ubytek ludności w 2020 roku w stosunku do 2018 roku wyniósł przeszło 2%. Największą liczbę mieszkańców stracił Racibórz (-623) i Wodzisław Śląski (-567). Z kolei najsilniejszy przyrost liczby mieszkańców, który przekroczył poziom 100 osób odnotowano w gminach Gąsowice, Świerklany, Gorzyce.

Zdecydowanie największymi ośrodkami miejskimi polskiej części Euroregionu Silesia są odpowiednio Racibórz (54 tys. mieszkańców) oraz Wodzisław Śląski (48 tys.). Dwie kolejne gminy o zbliżonej liczbie mieszkańców oscylującej w granicach 21-22 tys. to Głubczyce i Gorzyce. Dalsze pięć gmin posiada potencjał z przedziału 10-14 tys. mieszkańców i obejmuje to Pszów, Świerklany, Kuźnie Raciborską, Krzyżanowice i Kietrz. Potencjał demograficzny 12 gmin Euroregionu Silesia zawiera się w przedziale 5-10 tys. mieszkańców, zaś najmniejszą jednostką są Jejkowice, które liczą nieco ponad 4,1 tys. mieszkańców.

Tabela 14 – Liczba osób zamieszkujących polską część Euroregionu Silesia w latach 2018-2020

Jednostka terytorialna	typ gminy	2018	2019	2020	Różnica 2020-2018	Dynamika 2020/2018
		osoba	osoba	osoba	osoba	w %
Baborów	M-W	6 011	5 976	5 901	-110	-1,8%
Branice	W	6 524	6 474	6 363	-161	-2,5%
Gąsowice	W	9 720	9 798	9 856	136	1,4%

Głubczyce	M-W	22 395	22 280	22 029	-366	-1,6%
Gorzyce	W	21 265	21 338	21 370	105	0,5%
Jejkowice	W	4 132	4 154	4 185	53	1,3%
Kietrz	M-W	10 953	10 822	10 722	-231	-2,1%
Kornowac	W	5 150	5 159	5 165	15	0,3%
Krzanowice	M-W	5 746	5 742	5 676	-70	-1,2%
Krzyżanowice	W	11 301	11 274	11 185	-116	-1,0%
Kuźnia Raciborska	M-W	11 883	11 768	11 641	-242	-2,0%
Lubomia	W	7 920	7 912	7 903	-17	-0,2%
Lyski	W	9 650	9 654	9 676	26	0,3%
Marklowice	W	5 415	5 405	5 417	2	0,0%
Mszana	W	7 689	7 690	7 684	-5	-0,1%
Nędza	W	7 437	7 453	7 446	9	0,1%
Pietrowice Wielkie	W	6 910	6 883	6 888	-22	-0,3%
Pszów	M	13 994	13 844	13 734	-260	-1,9%
Racibórz	M	54 882	54 739	54 259	-623	-1,1%
Rudnik	W	5 204	5 193	5 150	-54	-1,0%
Świerklany	W	12 409	12 486	12 540	131	1,1%
Wodzisław Śląski	M	48 143	47 813	47 576	-567	-1,2%
Razem		294 773	293 857	292 366	-2 407	-0,8

M- miejska; M-W miejsko-wiejska; W – wiejska

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym w odniesieniu do całej populacji polskiej części euroregionu kształtuje się na poziomie 60,8%, co jest o 1,3 p.p. więcej aniżeli średnia krajowa, która wynosi 59,5%. Z kolei udziału osób w wieku poprodukcyjnym wynosi 22,0 i jest niższy o 0,3 p.p. od średniej krajowej. Trendy i prognozy w tym zakresie są negatywne. W perspektywie 2030 roku można oczekiwać dalszego ubytku mieszkańców i zmiany struktury ludności, wyrażającej się wzrostem udziału ludzi w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 15 – Struktura wieku ludności polskiej części Euroregionu Silesia w 2020 roku

Jednostka terytorialna	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym 0- 17 lat		w wieku produkcyjnym: 18-59 lat kobiety, 18-64 lata mężczyźni		w wieku poprodukcyjnym	
		osoby	%	osoby	%	osoby	%
Baborów	5 901	873	14,8%	3 761	63,7%	1 267	21,5%
Branice	6 363	899	14,1%	3 834	60,3%	1 630	25,6%
Gaszowice	9 856	2 055	20,9%	5 866	59,5%	1 935	19,6%
Głubczyce	22 029	3 540	16,1%	13 044	59,2%	5 445	24,7%
Gorzyce	21 370	4 153	19,4%	12 908	60,4%	4 309	20,2%
Jejkowice	4 185	885	21,1%	2 565	61,3%	735	17,6%
Kietrz	10 722	1 632	15,2%	6 611	61,7%	2 479	23,1%
Kornowac	5 165	1 010	19,6%	3 194	61,8%	961	18,6%
Krzanowice	5 676	891	15,7%	3 606	63,5%	1 179	20,8%
Krzyżanowice	11 185	1 904	17,0%	7 045	63,0%	2 236	20,0%
Kuźnia Raciborska	11 641	1 851	15,9%	7 352	63,2%	2 438	20,9%
Lubomia	7 903	1 448	18,3%	4 852	61,4%	1 603	20,3%
Lyski	9 676	1 626	16,8%	6 010	62,1%	2 040	21,1%
Marklowice	5 417	1 059	19,5%	3 233	59,7%	1 125	20,8%
Mszana	7 684	1 626	21,2%	4 638	60,4%	1 420	18,5%
Nędza	7 446	1 188	16,0%	4 787	64,3%	1 471	19,8%
Pietrowice Wielkie	6 888	1 097	15,9%	4 377	63,5%	1 414	20,5%
Pszów	13 734	2 320	16,9%	8 434	61,4%	2 980	21,7%
Racibórz	54 259	8 416	15,5%	32 752	60,4%	13 091	24,1%

Rudnik	5 150	870	16,9%	3 255	63,2%	1 025	19,9%
Świerklany	12 540	2 725	21,7%	7 550	60,2%	2 265	18,1%
Wodzisław Śląski	47 576	8 108	17,0%	28 178	59,2%	11 290	23,7%
EUROREGION PL	292 366	50 176	17,2%	177 852	60,8%	64 338	22,0%
OPOLSKIE	976774	156518	16,0%	593618	60,8%	226638	23,2%
ŚLĄSKIE	4492330	772524	17,2%	2653110	59,1%	1066696	23,7%
POLSKA	38265013	6953639	18,2%	22771440	59,5%	8539934	22,3%

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

3.2.2 Urodzenia, zgony, migracje

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W przypadku salda migracji, urodzeń i zgonów badano dane dotyczące poszczególnych gmin w latach 2016-2020. W analizowanym okresie można od długiego czasu zaobserwować ubytek naturalny osób mieszkających na terenie gmin członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia, to znaczy, że liczba zgonów jest większa od żywych urodzeń. Największy ubytek naturalny odnotowano w 2020 roku – 1540 osoby. W tym roku największy ubytek naturalny zarejestrowano w miastach Ostrava, Opava i Nový Jičín, natomiast największy przyrost naturalny odnotowano w gminach Oldřišov a Koberice.

Tabela 16 - Przyrost/ubytek naturalny na dzień 31.12. danego roku w poszczególnych latach

Gmina = Obec (powiat = okres)	2016	2017	2018	2019	2020
Bílovec (okres Nový Jičín)	-	9	19	-17	-28
Bolatice (okres Opava)	1	9	-2	-10	-3
Branka u Opavy (okres Opava)	0	-1	-3	-5	5
Brumovice (okres Opava)	-1	-2	10	3	-1
Budišov nad Budišovkou (okres Opava)	-19	-14	-10	-21	-21
Černá ve Slezsku (okres Opava)	4	2	3	0	0
Darkovice (okres Opava)	-	-6	-6	-7	0
Dobroslavice (okres Opava)	-	-	-	-3	3
Dolní Benešov (okres Opava)	-6	-1	-2	-17	-2
Dolní Životice (okres Opava)	-7	-	-2	-5	-10
Fulnek (okres Nový Jičín)	6	-11	-26	-7	-3
Hať (okres Opava)	7	3	-8	2	-14
Hlavnice (okres Opava)	-2	2	6	1	-1
Hlučín (okres Opava)	-38	-44	-22	-43	-71
Hněvošice (okres Opava)	-1	5	-6	5	7
Holasovice (okres Opava)	8	2	1	10	-12
Horní Benešov (okres Bruntál)	-2	-17	-4	-5	-13
Horní Životice (okres Bruntál)	3	4	-1	7	2
Hradec nad Moravicí (okres Opava)	10	3	21	17	-11
Chlebičov (okres Opava)	9	2	4	-3	3
Chuchelná (okres Opava)	-	2	8	-9	-16
Jeseník nad Odrou (okres Nový Jičín)	-	-	11	-4	-13
Jezdkovice (okres Opava)	8	-3	0	1	5
Koberice (okres Opava)	19	10	7	-1	10
Kozmice (okres Opava)	3	5	-1	-5	-9
Kravaře (okres Opava)	-9	4	9	-2	-19
Litultovice (okres Opava)	-1	-2	-3	-2	-6
Melč (okres Opava)	-5	-1	1	1	-
Mikolajice (okres Opava)	-2	-2	2	3	3
Neplachovice (okres Opava)	-3	3	-1	7	-8
Nový Jičín (okres Nový Jičín)	13	23	25	-28	-58
Odry (okres Nový Jičín)	-9	-28	-5	8	-19
Oldřišov (okres Opava)	3	6	-1	2	11

Opava (okres Opava)	5	40	-73	-36	-160
Ostrava (okres Ostrava-město)	-355	-521	-328	-384	-1 039
Otice (okres Opava)	3	5	3	8	7
Píšť (okres Opava)	-4	6	-6	10	-7
Rohov (okres Opava)	0	0	-1	-3	5
Slatina (okres Nový Jičín)	-	-	2	0	1
Slavkov (okres Opava)	14	-7	8	15	-10
Služovice (okres Opava)	4	-6	2	5	-1
Sosnová (okres Opava)	-1	-4	5	-2	-6
Staré Heřminovy (okres Bruntál)	-6	4	-3	-6	0
Stěbořice (okres Opava)	6	1	1	1	-6
Strahovice (okres Opava)	0	-2	6	1	7
Sudice (okres Opava)	0	5	4	4	1
Šilheřovice (okres Opava)	8	-3	0	5	0
Velké Heraltice (okres Opava)	5	5	-3	2	-4
Velké Hoštice (okres Opava)	7	5	5	-5	-4
Větrkovice (okres Opava)	2	-2	-1	0	-3
Vítkov (okres Opava)	-26	-27	-23	-4	-33
Vřesina (okres Opava)	-	-5	7	-4	9
Závada (okres Opava)	-	-	-	1	-8
Celkem	-349	-544	-371	-519	-1 540

obj.: W przypadku gminy, która nie była członkiem na dzień 31.12. danego roku, wpisano -.

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych

Wartości przyrostu/ubytku naturalnego w wybranych powiatach, które należą do Euroregionu Silesia, przedstawione zostały w poniższej tabeli.

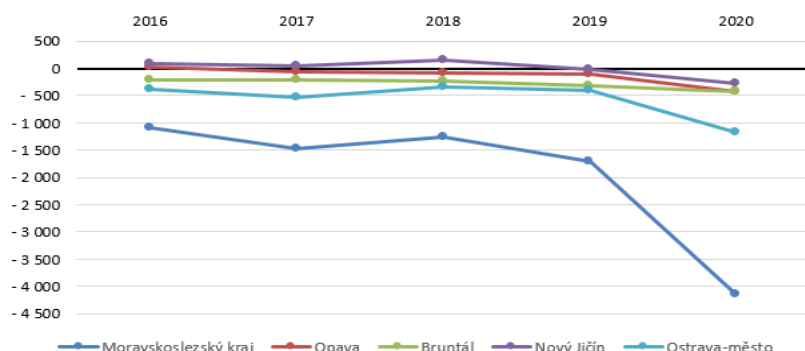
Tabela 17 – Przyrost/ubytek naturalny na dzień 31.12. danego roku na terenie kraju morawsko-śląskiego/wybranego powiatu

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020
Województwo Morawskośląskie	-1 081	-1 482	-1 262	-1 706	-4 137
powiat Opava	16	-66	-82	-115	-431
powiat Bruntál	-206	-222	-229	-314	-435
powiat Nový Jičín	86	34	158	-13	-283
powiat Ostrava-město	-376	-541	-348	-411	-1 165

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych, opracowanie własne

Z dostępnych danych wynika, że na terenie całego kraju morawsko-śląskiego w analizowanym okresie występuje naturalny ubytek ludności. Spośród analizowanych powiatów tylko powiat Nový Jičín odnotował w 3 po sobie idących latach (2016 - 2018) przyrost naturalny. W powiecie Opava w badanym okresie dodatni przyrost wystąpił tylko w 2016 roku.

Wykres 2 - Przyrost/ubytok naturalny na dzień 31.12. danego roku na terenie kraju morawsko-śląskiego/wybranego powiatu

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych, opracowanie własne

W większym stopniu, aniżeli naturalny ubytek, na ogólny spadek liczby osób zamieszkujących teren czeskiej części Euroregionu Silesia wpływa ujemne saldo migracji. Największe ujemne saldo migracji w latach 2016-2020 odnotowano w 2020 roku – 173 osoby. W tym roku największe ujemne saldo migracji odnotowano w miastach Ostrava, Opava i Hlučín, natomiast największe dodatnie saldo migracji zarejestrowano w gminach Vřesina i Hať oraz w mieście Bílovec.

Tabela 18 - Dodatnie/ujemne saldo migracji na 31.12. danego roku

Gmian = Obec (powiat = okres)	2016	2017	2018	2019	2020
Bílovec (okres Nový Jičín)	-	-17	3	-8	33
Bolatice (okres Opava)	-10	10	18	31	-1
Branka u Opavy (okres Opava)	-1	-17	-4	6	-5
Brumovice (okres Opava)	7	-1	-22	1	17
Budišov nad Budišovkou (okres Opava)	14	-1	27	31	15
Čermná ve Slezsku (okres Opava)	-16	11	-9	1	11
Darkovice (okres Opava)	-	6	2	-4	4
Dobroslavice (okres Opava)	-	-	-	-4	9
Dolní Benešov (okres Opava)	-4	8	-8	12	16
Dolní Lhota (okres Ostrava-město)	-	-	-	-	-
Dolní Životice (okres Opava)	-24	13	-8	4	2
Fulnek (okres Nový Jičín)	-23	-27	-20	-57	-28
Háj ve Slezsku (okres Opava)	-	-	-	-	-
Hať (okres Opava)	-8	-17	-33	-8	26
Hlavnice (okres Opava)	-3	11	7	6	-9
Hlučín (okres Opava)	-12	70	-21	21	-55
Hněvošice (okres Opava)	-10	-7	1	-3	1
Holasovice (okres Opava)	-19	-3	0	11	-14
Horní Benešov (okres Bruntál)	-11	-1	22	1	2
Horní Životice (okres Bruntál)	4	14	-3	7	2
Hradec nad Moravicí (okres Opava)	-24	50	13	0	-2
Chlebičov (okres Opava)	16	13	1	0	9
Chuchelná (okres Opava)	-	5	2	6	2
Jezdkovice (okres Opava)	1	3	-2	1	-1
Kobeřice (okres Opava)	-21	-6	-3	-26	-19
Kozmice (okres Opava)	14	2	1	-2	12
Kravaře (okres Opava)	27	-35	18	24	-36
Litultovice (okres Opava)	-11	21	-6	-4	23
Melč (okres Opava)	20	-5	5	-5	-
Mikolajice (okres Opava)	-7	9	-6	2	5
Neplachovice (okres Opava)	-1	2	3	-9	1
Nový Jičín (okres Nový Jičín)	-34	-6	-96	-208	-51

Odry (okres Nový Jičín)	-8	-27	-4	50	20
Oldřšov (okres Opava)	-8	1	14	28	21
Opava (okres Opava)	-294	-408	-308	-152	-294
Ostrava (okres Ostrava-město)	-692	-663	-994	-776	-1 947
Otice (okres Opava)	0	-19	26	-3	-3
Píšť (okres Opava)	27	-16	-8	-14	3
Rohov (okres Opava)	-4	2	10	-2	10
Slavkov (okres Opava)	41	10	10	6	29
Služovice (okres Opava)	-8	-19	3	17	2
Sosnová (okres Opava)	-7	5	-3	-3	3
Staré Heřminovy (okres Bruntál)	-13	-24	0	6	22
Stěbořice (okres Opava)	-2	-3	27	-10	-5
Strahovice (okres Opava)	4	-5	6	-10	-4
Sudice (okres Opava)	7	-21	-12	11	6
Šilheřovice (okres Opava)	-12	6	-4	1	0
Velké Heraltice (okres Opava)	-28	-3	20	-8	-10
Velké Hoštice (okres Opava)	-2	-4	7	5	24
Větrkovice (okres Opava)	0	-9	10	-3	2
Vítkov (okres Opava)	7	-7	-6	-51	-17
Vřesina (okres Opava)	-	0	2	-8	47
Závada (okres Opava)	-	-	-	6	-9
Celkem	-1 128	-1 099	-1 314	-1 096	-2 173

obj.: W przypadku gminy, która nie była członkiem na dzień 31.12. danego roku, wpisano -.

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych

Identyczny trend dotyczy migracji mieszkańców w kraju morawsko-śląskim i w wybranych powiatach. Konkretnie wartości dodatniego/ujemnego salda migracji przedstawiono w poniższej tabeli. Dodatkowo wartości wystąpiły tylko w powiecie Opava w 2019 roku i w powiecie Nový Jičín w 2020 roku. W pozostałych latach powiat Opava, podobnie jak cały kraj morawsko-śląski i pozostałe badane powiaty miały wartości ujemne.

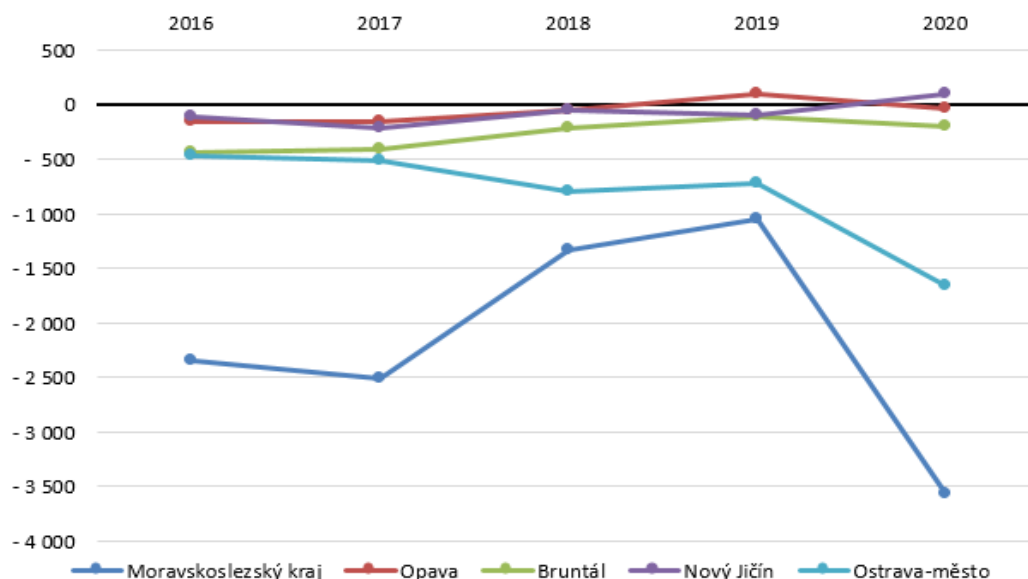
Tabela 19 – Dodatnie/ujemne saldo migracji na dzień 31.12. danego roku na terenie kraju morawsko-śląskiego i na terenie wybranego powiatu

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020
Województwo Morawskośląskie	-2 351	-2 511	-1 325	-1 054	-3 568
powiat Opava	-158	-149	-49	97	-28
powiat Bruntál	-432	-405	-206	-107	-191
powiat Nový Jičín	-111	-205	-44	-90	104
powiat Ostrava-město	-471	-504	-798	-717	-1 658

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych, opracowanie własne

Rozwój dodatniego/ujemnego salda migracji jest dobrze widoczny na poniższym wykresie.

Wykres 3 – Dodatnie/ujemne saldo migracji na dzień 31.12 danego roku na terenie kraju morawsko-śląskiego i na terenie wybranego powiatu

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych, opracowanie własne

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W 2020 roku wszystkie powiaty Euroregionu, odnotowały ubytek naturalny. Największy naturalny ubytek ludności wystąpił w powiecie głubczyckim pomimo, że liczba odnotowanych tam urodzeń jak i zgonów była najniższa. W ujęciu całościowym obszar Euroregionu cechuje depopulacja, która jest efektem nadwyżki zgonów nad urodzeniami.

Tabela 20 – Liczba urodzeń i zgonów (dane za rok 2020)

Jednostka terytorialna	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost/ubytek naturalny	
			osoby	na 1000 mieszkańców
Powiat głubczycki	294	705	-411	-9,1
Powiat raciborski	813	1437	-624	-5,8
Powiat rybnicki	788	949	-161	-2,1
Powiat wodzisławski	1379	1961	-582	-3,7

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Wszystkie podregiony na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia, za wyjątkiem powiatu rybnickiego, charakteryzuje ujemne saldo migracyjne. Jednym z głównych powodów ujemnego salda migracyjnego na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia jest brak większych ośrodków miejskich oraz akademickich. Skala ubytku ludności, która jest efektem migracji największa była w powiecie głubczyckim.

Tabela 21 – Migracje ludności polskiej części Euroregionu w 2020 roku

Jednostka terytorialna	Liczba przyjeżdżających	Liczba wyjeżdżających	Saldo migracji	
			osoby	na 1000 mieszkańców
Powiat głubczycki	475	590	-115	-2,5
Powiat raciborski	962	1091	-129	-1,2
Powiat rybnicki	927	788	139	1,8
Powiat wodzisławski	1553	1626	-73	-0,5

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

3.2.3 Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Na dynamikę liczby ludności wpływają zmiany bazy członkowskiej czeskiej części Euroregionu Silesia.
- Długofalowo można obserwować spadek liczby ludności w gminach członkowskich, w których występuję ubytek naturalny, jak i ujemne saldo migracji.
- Długofalowo można również obserwować zjawisko starzenia się populacji, gdy rośnie liczba mieszkańców powyżej 65. roku życia a maleje liczba osób poniżej 15-64 lat.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- W latach 2018-2020 liczba ludności Euroregionu zmalała o przeszło 2,4 tys. osób, co stanowi 0,8% populacji.
- W polskiej części Euroregionu Silesia postępuje proces starzenia się społeczeństwa, a udział ludności w wieku poprodukcyjnym wyniósł w 2020 roku 22%.
- Wszystkie podregiony na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia, za wyjątkiem powiatu rybnickiego, charakteryzuje ujemne saldo migracyjne.

3.3 GOSPODARKA I RYNEK PRACY

3.3.1 Struktura środowiska biznesowego

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Czeska część Euroregionu Silesia obejmuje teren czterech powiatów kraju morawsko-śląskiego, konkretnie powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín i Ostrava – Město. Obszar ten jest różnorodny pod względem swojego charakteru a na przestrzeni ostatnich lat stopniowo się zmienia. Rośnie liczba podmiotów gospodarczych działających na rynku, które skupiają się zarówno na tradycyjnych branżach, jak i nowych z wysokiej klasy technologiami i produktami hi-tech. To wciąż obszar z dużym udziałem przemysłu, przede wszystkim hutnictwa i ciężkiego przemysłu maszynowego. Kolejnymi ważnymi sektorami są lekki przemysł maszynowy, elektrotechniczny i spożywczy, ponadto budownictwo, produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych oraz technologie informacyjne i komunikacyjne. Rolnictwo dotyczy całego obszaru (regionem rolniczym jest w szczególności ziemia opawska), na przedgórzu Jesioników prowadzona jest zaś gospodarka leśna.

Wskaźnikiem, przy pomocy którego można scharakteryzować poziom otoczenia biznesowego (mikro środowiska) na danym terenie, jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Rejestrze Podmiotów Gospodarczych [Registr ekonomických subjektů (RES)] oraz jej przeliczenie na tysiąc mieszkańców.

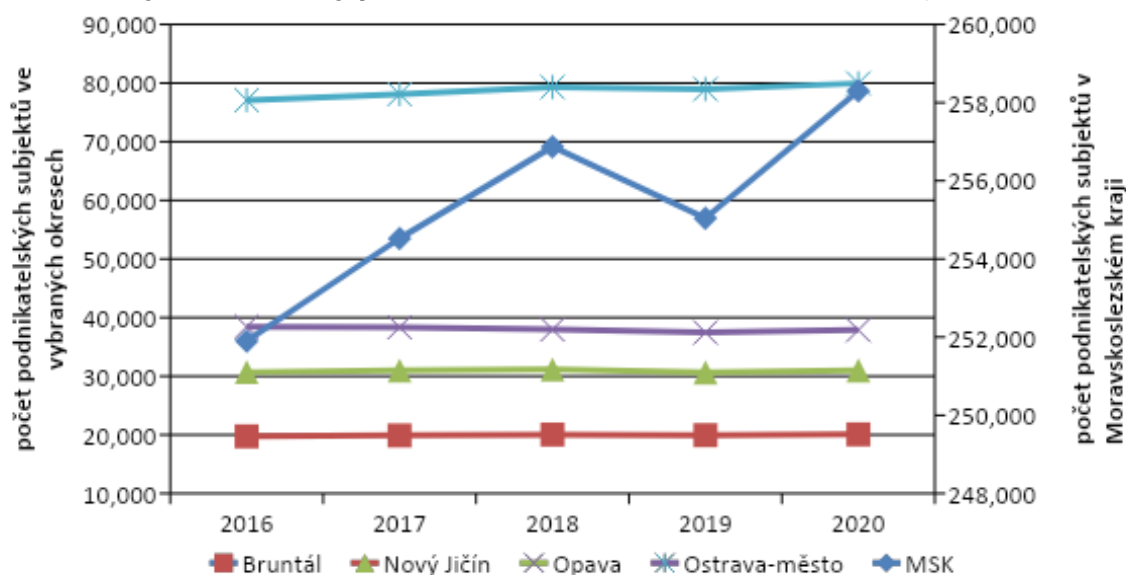
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych w Republice Czeskiej nadal rośnie. W analizowanym okresie od 2016 do 2020 roku przybyło około 125 tysięcy podmiotów gospodarczych. W badanym okresie największy przyrost odnotowano pomiędzy latami 2016 i 2017, o 41 140 podmiotów. Najmniejszy przyrost wystąpił w latach 2018-2019, gdy przybyły tylko 3 tysiące podmiotów gospodarczych.

Taki sam trend w badanym okresie odnotowano także w kraju morawsko-śląskim, za wyjątkiem 2019 roku, gdy liczba podmiotów gospodarczych zmalała. W latach 2016-2020 łączna liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 6,4 tysiąca.

W powiatach Bruntál, Nový Jičín i Ostrava-město, znajdujących się na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, sytuacja w badanym okresie była podobna, za wyjątkiem 2019 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła. W powiecie Opava w badanym okresie liczba podmiotów gospodarczych zmalała o 571.

Dynamika liczby podmiotów gospodarczych w badanym okresie na analizowanym obszarze przedstawiona została na poniższym wykresie.

Wykres 4 – Dynamika liczby podmiotów w latach 2016-2020 na badanym obszarze

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych – Podmioty gospodarcze według wybranych form prawnych, opracowanie własne

W skali ogólnokrajowej na 1000 mieszkańców przypadają średnio 274 podmioty gospodarcze (niewielki wzrost w porównaniu z 2017 rokiem). Wszystkie powiaty należące terytorialnie do czeskiej części Euroregionu Silesia są poniżej tej średniej.

Informacje dotyczące liczby podmiotów gospodarczych w 2020 roku i porównanie z 2017 rokiem przedstawiono w poniższej tabeli. Na zielono oznaczono wartości, gdy liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wzrosła w porównaniu z wartością w 2017 roku, natomiast na czerwono oznaczono wartości, gdy wskaźnik ten uległ zmniejszeniu.

Tabela 22 – Liczba podmiotów gospodarczych na 31.12. danego roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Ukazatel	MSK		Okres Opava		Okres Bruntál		Okres Nový Jičín		Okres Ostrava - město	
	Σ	na 1000 obyv.	Σ	na 1000 obyv.	Σ	na 1000 obyv.	Σ	na 1000 obyv.	Σ	na 1000 obyv.
2017										
Počet obyvatel	1 205 886		176 385		92 453		151 566		322 419	
Celkový počet podnikatelských subjektů (RES)	254 525	211	38 345	217	19 893	215	30 984	204	78 107	242
2020										
Počet obyvatel	1 192 834		175 777		90 971		151 398		317 322	
Celkový počet podnikatelských subjektů (RES)	258 300	217	37 867	215	20 074	221	31 009	205	79 948	252

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych – Podmioty gospodarcze według wybranych form prawnych, opracowanie własne

W kolejnej tabeli przedstawiono listę dużych i znaczących pracodawców w czeskiej części Euroregionu Silesia. Spółki te zlokalizowane są przede wszystkim w dużych miastach, takich jak Ostrava, Opava, Nový Jičín, co może mieć wpływ na natężenie dojazdów do pracy poza gminę zamieszkania. Kolejnymi ważnymi podmiotami są pracodawcy ogólnokrajowi, np. Česká pošta (Poczta Czeska), České dráhy (Koleje Czeskie), administracja publiczna, szkolnictwo itp.

Tabela 23 - Najwięksi pracodawcy w czeskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa gminy	Nazwa spółki	Główny przedmiot działalności
Ostrava	LIBERTY Ostrava, a.s.	hutnictwo
	Fakultní nemocnice Ostrava	służba zdrowia
	VŠB-TU Ostrava	edukacja
	Tieto Czech s.r.o.	handel
	Městská nemocnice Ostrava	służba zdrowia
	Dopravní podnik Ostrava, a.s.	transport i łączność
	SUNGWOO HITECH s.r.o.	produkcja innych części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych
	Ostravská univerzita v Ostravě	edukacja
	Česká pošta, s. p., Severní Morava	transport i łączność
	KES - kabelové a elektronické systémy, s. r. o.	przemysł motoryzacyjny
	H R U Š K A, spol. s r. o.	handel
	BREMBO Czech, s. r. o.	przemysł motoryzacyjny
	VÍTKOVICE STEEL, a. s.	hutnictwo
	VÍTKOVICE HEAVY MACHINERY, a. s.	budowa maszyn
	Vítkovická nemocnice, a. s.	służba zdrowia
	Maxion Wheels Czech s.r.o.	przemysł motoryzacyjny
	ITT Holdings Czech Republic, s.r.o.	przemysł motoryzacyjny
	Třinecké železárny, a. s., provoz VT	hutnictwo
	LIBERTY Engineering Products Ostrava, a. s.	hutnictwo
	PKP CARGO INTERNATIONAL a.s.	transport i łączność
Opava	OKK Koksovny, a. s.	przetwórstwo paliw stałych i gazowych
	PEGATRON Czech, s. r. o.	elektrotechnika
	Akzo Nobel Coatings CZ, a.s.	produkcja farb i lakierów
	Armatury Group a.s.	produkcja armatury
	Bidfood Czech Republic s.r.o.	produkcja lodów i mrożonek
	Bivoj a.s.	produkcja wyrobów mięsnych
	BRANO GROUP, a.s.	produkcja części dla przemysłu motoryzacyjnego
	Ferram a.s.	budowa maszyn
	Tiskárna Grafico s.r.o.	przemysł poligraficzny
	Haberkorn s.r.o.	produkcja części maszyn i komponentów dla przedsiębiorstw przemysłowych
	Hagemann a. s.	naprawy i produkcja dla samochodów ciężarowych
	Hon a.s.	produkcja mebli biurowych
	KOMAS, spol. s r.o.	produkcja elementów kutych i części dla przemysłu motoryzacyjnego i elektrycznego
	KSR Industrial, s.r.o.	produkcja części dla przemysłu motoryzacyjnego

Nový Jičín	LANEX a.s.	produkcja lin, włókien
	MLÝN HERBER spol. s r. o.	produkcja mąki i pasz
	Model Obaly, a. s.	produkcja opakowań, kartonów składanych i tektury falistej
	Mondelez Czech Republic s.r.o.	produkcja słodczy i ciastek
	Moravskoslezské cukrovary, a.s.	produkcja cukru
	MSA, a.s.	produkcja armatury przemysłowej
	Optys, spol. s r. o.	prace drukarskie i poligraficzne
	OSTROJ a.s.	produkcja urządzeń górniczych i innych produktów maszynowych
	Protech Oxyplast CZ, s.r.o.	produkcja farb i lakierów
	RKL Opava spol s.r.o.	transport i logistyka
	Strojcar s.r.o.	produkcja dla przemysłu motoryzacyjnego i lotniczego
	Štencel Transport s.r.o.	transport wewnątrz krajowy i międzynarodowy, spedycja i naprawy
	Teva Pharmaceuticals CR, s.r.o	przemysł farmaceutyczny
	TQM - holding s.r.o.	transport towarowy i osobowy oraz logistyka
	Witzenmann Opava, spol. s r.o.	produkcja elementów nierdzewnych
	Slezská univerzita v Opavě	edukacja
	Slezská nemocnice v Opavě	służba zdrowia
	MSV Metal Studénka, a.s.	wyroby kute
	Hanon Systems Autopal s.r.o.	produkcja elementów sprzętu klimatyzacyjnego i chłodzącego dla przemysłu motoryzacyjnego
	Varroc Lighting Systems, s.r.o.	produkcja części dla przemysłu motoryzacyjnego
	Forman Adamec, a.s.	transport wewnątrz krajowy i międzynarodowy, spedycja
	Laboratoře AGEL a.s.	służba zdrowia
	Semperflex Optimat, s.r.o.	produkcja węży przemysłowych i hydraulicznych
	Tonak, a.s.	produkcja pozostałej odzieży i dodatkowych odzieżowych

Zdroj: Rejestr podmiotów gospodarczych, strona internetowa: https://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ekonomicky-profil-mesta/publikace/ke-stazeni/copy_of_FL_2020_CZ.pdf, <https://www.opava-city.cz/cz/nabidka-temat/podnikani/nejvyznamnejsi-zamestnavatele/>, https://www.msld.cz/upload/files/mapa_A4_el.pdf, opracowanie własne.

Pod kątem kolejnych inwestycji w regionie ważnym aspektem jest powstanie i rozszerzanie nowych i istniejących specjalnych stref ekonomicznych (stref przemysłowych) czy terenów rozwojowych, generujących nowe miejsca pracy. Specjalne strefy ekonomiczne (strefy przemysłowe) to ważne i perspektywiczne tereny, które są pod każdym względem przygotowane do rozpoczęcia projektów inwestycyjnych. Tereny rozwojowe to tereny, które nie są na razie wyposażone w niezbędną infrastrukturę techniczną a ich przyszłe wykorzystanie zależy jest m.in. od zatwierdzenia w dokumentacji planowania przestrzennego.

W kraju morawsko-śląskim istnieje bogata oferta miejsc odpowiednich do prowadzenia działalności gospodarczej. Są to tzw. strefy przemysłowe, tereny rozwojowe i brownfields oraz lokale biurowe. Wszystkie te miejsca są ewidencjonowane i regularnie aktualizowane przez krajską (wojewódzką) spółkę MSID, a.s. i publikowane na stronach projektu INVEST MORE.

Zakres dostępnych miejsc przeznaczonych do komercyjnego wykorzystania w poszczególnych powiatach kraju morawsko-śląskiego przedstawiono w poniższej prezentacji graficznej (stan na

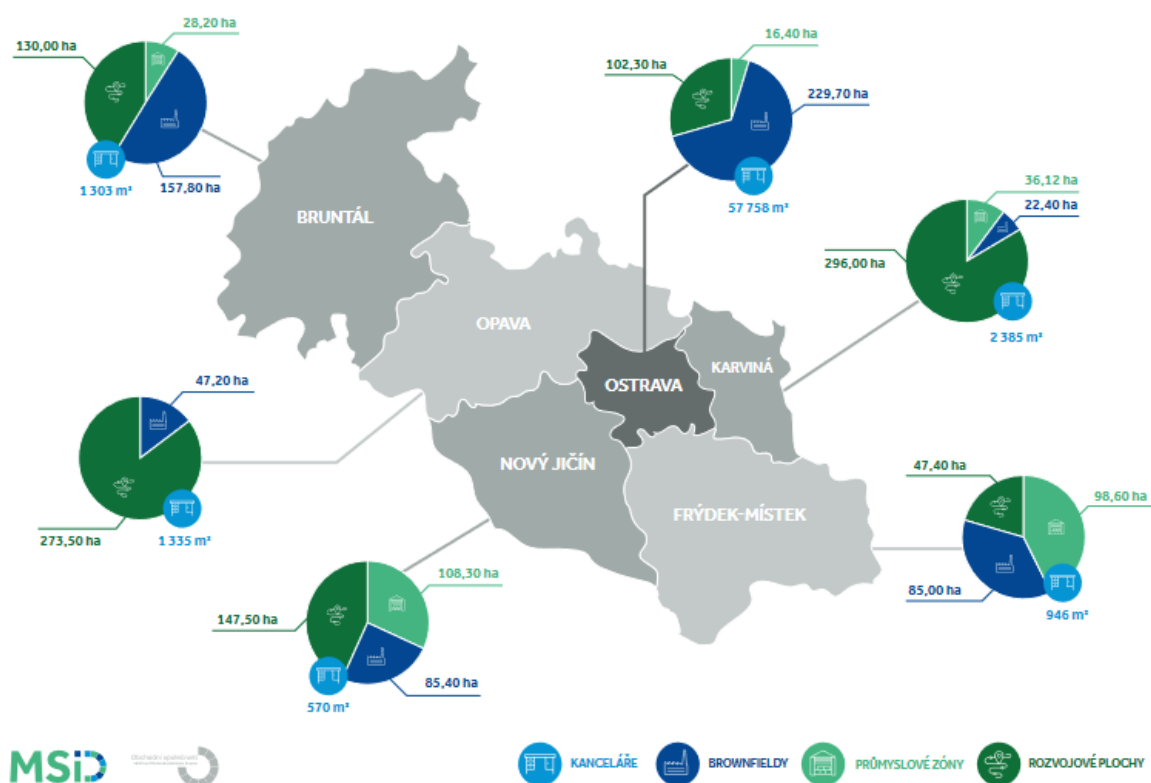
styczeń 2019).

W powiatach należących do Euroregionu Silesia najwięcej dostępnych terenów typu brownfields znajduje się w powiecie Ostrava (229,70 ha), mniej w powiatach Bruntál (157,8 ha), Nový Jičín (85,4 ha) i Opava (47,2 ha).

Najwięcej terenów rozwojowych znajduje się w powiecie Opava (273,5 ha), mniej w powiatach Bruntál (130,0 ha), Nový Jičín (147,5 ha) i najmniej w powiecie Ostrava (102,3 ha).

Najwięcej dostępnych terenów w ramach stref przemysłowych jest w powiecie Nový Jičín (108,3 ha), Bruntál (28,2 ha) i Ostrava (16,4 ha). W powiecie Opava brak dostępnych terenów w strefach przemysłowych.

Rysunek 5 – Miejsca przeznaczone do komercyjnego wykorzystania w kraju morawsko-śląskim (stan na styczeń 2019)

Źródło: https://www.msic.cz/upload/files/mapa_A4_eletronicka%281%29.pdf

Strefy przemysłowe i tereny rozwojowe nadające się do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie czeskiej części euroregionu Silesia, gdzie występują wolne tereny, przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 24 – Wykaz stref przemysłowych (SP) i terenów rozwojowych (TR) na terenie czeskiej części euroregionu Silesia z możliwością zagospodarowania (opracowano na dzień 25.05.2021 r.)

Nazwa strefy, obszar zabudowy	Rodzaj obszaru	Gmina	Wolna powierzchnia (ha)
<i>Ve sledovaném území okresu Opava</i>			
Rozvojová plocha obce Oldřišov	RP	Oldřišov	1,00
U cukrovaru I	RP	Opava	3,70
U cukrovaru II	RP	Opava	2,25
Vávrovice	RP	Opava	30,00
Rozvojová plocha Vítkov	RP	Vítkov	3,00

Ve sledovaném území okresu Nový Jičín			
Bílovec – Podzámčí	RP	Bílovec	2,00
CTPark Nový Jičín	PZ	Nový Jičín	0,70
Areál Bezručova	RP	Nový Jičín	1,13
Lokalita B. Martinů	RP	Nový Jičín	4,40
Lokalita Bocheta	RP	Nový Jičín	0,65
Průmyslový park	RP	Nový Jičín	12,00
Rozšíření PZ Odry	RP	Odry	2,00
Za Bílým Domem	RP	Odry	3,00
Ve sledovaném území okresu Ostrava-město			
NP AREA (Porubka Business Park)	PZ	Ostrava	2,00
CTPark Ostrava	PZ	Ostrava	2,30
P3 Park Ostrava	PZ	Ostrava	44,00
Plocha Heřmanice	RP	Ostrava	3,00
Průmyslový areál Martinov	PZ	Ostrava	2,00
Contera park Ostrava D1	PZ	Ostrava	14,7*
Contera park Ostrava City	PZ	Ostrava	0,03
GLP Park Ostrava Hrušov	PZ	Ostrava	9,20**
Zárubek	RP	Ostrava	3,20

* łączna powierzchnia parku 30 ha, 14,7 ha zaplanowano jako tereny magazynowe i produkcyjne

** łączna powierzchnia parku 30 ha, 9,2 ha zaplanowano jako tereny magazynowe i produkcyjne

Źródło: https://invest-msr.com/lokality?use%5B%5D=3&locality=&place=&area=0%3B900000#map_localities,
<https://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/nemovitosti/prumyslove-zony>.

W ścisłym pobliżu miasta Ostrava znajduje się strategiczna strefa przemysłowa Ostrava-Mošnov, która wraz z bezpośrednio nawiązującymi strefami zajmuje powierzchnię łącznie 300 ha (obejmuje kilka mniejszych stref przemysłowych, parki logistyczne itp.). SP Ostrava-Mošnov sąsiaduje bezpośrednio z Lotniskiem im. Leoša Janáčka Ostrava, którego nie można pominąć z powodu wyraźnego korzystnego wpływu na rozwój działalności gospodarczej i zatrudnienia w regionie.

Rysunek 6 - Strategiczna strefa przemysłowa Mošnov wraz z bezpośrednio nawiązującymi strefami przemysłowymi i parkami logistycznymi

Źródło: <https://www.msic.cz/>

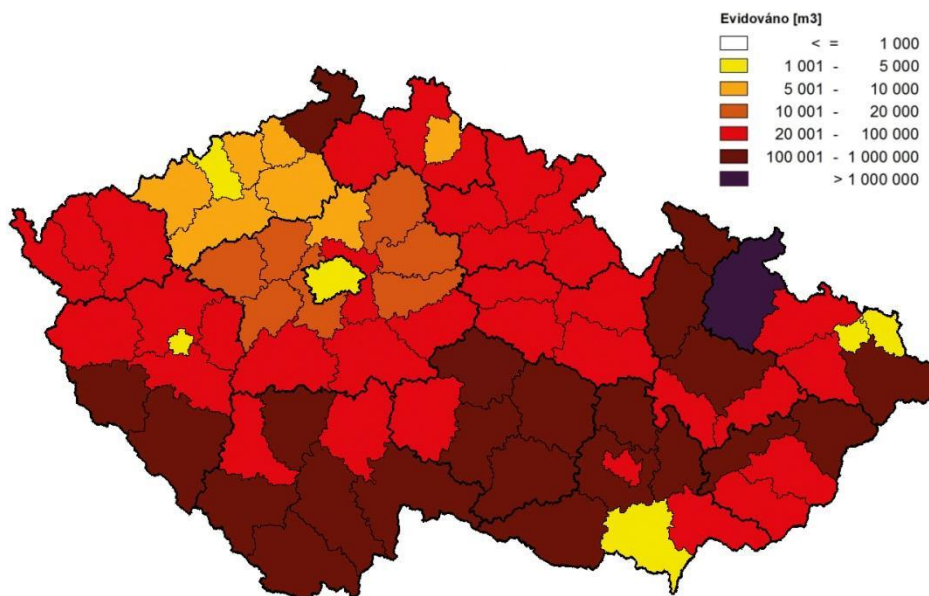
Rolnictwo i leśnictwo

Czeska część Euroregionu Silesia należy do obszarów o przeważająco umiarkowanie ciepłych aż chłodnych (przeważająca część powiatu Bruntál) warunkach klimatycznych. Na tym terenie

występują przede wszystkim gleby gliniaste i gliniasto-piaszczyste, a pod względem rodzaju gleby brunatne. Rejony podgórskie porastają przeważnie lasy świerkowe z występującymi gatunkami liściastymi, przede wszystkim bukiem. Pomimo przemysłowego charakteru regionu występuje tu produkcja rolna i leśna.

Od 2015 roku na gospodarkę leśną wpływa znacząco klęska związana z kornikiem. Na badanym terenie do najbardziej dotkniętych należy powiat Bruntál, niekorzystna sytuacja występuje też w powiatach Opava i Nový Jičín. Przykładowo na ziemi bruntalskiej klęska ta kulminowała w 2018 roku – patrz poniższa mapa.

Rysunek 7 - Zasięg klęski związanej z kornikiem stanowi duże ryzyko dla 2019 roku

Źródło: <https://www.nase-voda.cz/rozsah-kurovcove-kalamity-predstavuje-vysoke-riziko-pro-rok-2019/>

Tereny najbardziej urodzajne, sprzyjające intensywnej produkcji, znajdują się w powiatach Opava i Nový Jičín, na terenie których uprawiany jest burak cukrowy, pszenica, jęczmień słodowy, kukurydza na ziarno, rośliny oleiste, warzywa oraz kilkuletnie rośliny pastewne. W produkcji zwierzęcej przeważa hodowla krów mlecznych, w ograniczonym zakresie hodowla świń i drobiu.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie polskiej strony euroregionu występują zasoby naturalne w postaci węgla kamiennego, gazu ziemnego, soli kamiennej, a ponadto surowce przydatne dla przemysłu budowlanego (surowce ilaste i łupki karbońskie wykorzystywane do wypalania cegły, gliny i glinka ogniotrwała oraz żwiry).

Wiele firm przemysłowych i usługowych działających na terenie wschodniej części euroregionu jest powiązanych z sektorem górnictwa. W przypadku powiatu głubczyckiego istotne znaczenie dla rozwoju ma działalność rolnicza.

Tabela 25 – Podmioty wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w roku 2020

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
Baborów	815	590
Branice	646	453
Gaszowice	866	733
Głubczyce	1 099	723

Gorzyce	768	635
Jejkowice	918	755
Kietrz	913	611
Kornowac	813	641
Krzanowice	573	444
Krzyżanowice	745	611
Kuźnia Raciborska	677	504
Lubomia	658	543
Lyski	857	679
Marklowice	689	548
Mszana	751	609
Nędza	638	505
Pietrowice Wielkie	671	495
Pszów	631	518
Racibórz	944	614
Rudnik	685	517
Świerklany	817	675
Wodzisław Śląski	854	601
Euroregion Silesia PL	828	605
POLSKA	1219	869

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2020 roku kształtuje się na poziomie znacznie niższym niż średnia krajowa. To samo dotyczy liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Najlepsze wskaźniki w tym zakresie w polskiej części Euroregionu Silesia notuje się w głównych ośrodkach gospodarczych euroregionu, którymi są obecnie Racibórz oraz Głubczyce. Relacja liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym najkorzystniejsza jest w Jejkowicach.

Tabela 26 – Liczba podmiotów zarejestrowanych w bazie REGON według przewidywanej liczby pracujących w 2020 roku

Gminy	Ogółem						w				
	razem	0-9	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej	0-9	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
Baborów	481	467	12	2	0	0	97,1	2,5	0,4	0,0	0,0
Branice	411	395	14	1	1	0	96,1	3,4	0,2	0,2	0,0
Głubczyce	2 421	2 329	65	22	5	0	96,2	2,7	0,9	0,2	0,0
Kietrz	979	949	23	6	1	0	96,9	2,3	0,6	0,1	0,0
Racibórz	5 124	4 854	216	48	5	1	94,7	4,2	0,9	0,1	0,0
Kornowac	420	405	15	0	0	0	96,4	3,6	0,0	0,0	0,0
Krzanowice	325	304	21	0	0	0	93,5	6,5	0,0	0,0	0,0
Krzyżanowice	833	809	21	3	0	0	97,1	2,5	0,4	0,0	0,0
Kuźnia Raciborska	788	743	34	9	2	0	94,3	4,3	1,1	0,3	0,0
Nędza	475	458	16	1	0	0	96,4	3,4	0,2	0,0	0,0
Pietrowice Wielkie	462	435	24	3	0	0	94,2	5,2	0,6	0,0	0,0
Rudnik	353	339	14	0	0	0	96,0	4,0	0,0	0,0	0,0
Gaszowice	854	827	24	2	1	0	96,8	2,8	0,2	0,1	0,0
Jejkowice	384	372	9	2	1	0	96,9	2,3	0,5	0,3	0,0
Lyski	829	795	25	7	1	1	95,9	3,0	0,8	0,1	0,1

Świerklany	1 025	981	39	4	1	0	95,7	3,8	0,4	0,1	0,0
Pszów	867	836	24	7	0	0	96,4	2,8	0,8	0,0	0,0
Wodzisław Śląski	4 061	3 854	162	42	3	0	94,9	4,0	1,0	0,1	0,0
Gorzycy	1 642	1 575	58	8	1	0	95,9	3,5	0,5	0,1	0,0
Lubomia	520	502	15	3	0	0	96,5	2,9	0,6	0,0	0,0
Markłowice	373	354	17	2	0	0	94,9	4,6	0,5	0,0	0,0
Mszana	577	554	22	1	0	0	96,0	3,8	0,2	0,0	0,0
Razem	24 204	23 137	870	173	22	2	95,6	3,6	0,7	0,1	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Lokalnych

W strukturze podmiotów gospodarczych według przewidywanej liczby pracujących zdecydowanie dominują podmioty małe zatrudniające do 9 osób. Stanowią one 95,6% wszystkich jednostek. Kolejne 3,6% firm zatrudnia od 10 do 49 osób. Dużych podmiotów w których pracuje od 50 do 249 osób na terenie gmin Euroregionu jest 173 (0,7%). Najmniej liczną grupę stanowią jednostki zatrudniające od 250 do 999 (22 firmy) oraz dwa podmioty z najwyższej klasy wielkości przekraczającej 1000 pracowników. Zlokalizowane są one odpowiednio w Raciborzu i Pietrowicach Wielkich. W Raciborzu funkcjonuje jeszcze 5 firm z liczbą pracujących do 250 do 999 osób. W Głubczycach odnotowano 5 firm z klasy 250-999 pracujących, zaś w Wodzisławiu Śląskim są 3 takie firmy.

Największe firmy z obszaru Euroregionu Silesia pod względem przychodu w 2019 roku zajmowały odpowiednio 285, 417 i 462 miejsce w rankingu 2000 podmiotów w Polsce. Były to EKO-OKNA S.A. o przychodach 1,7 mld zł, Rafako S.A. z Raciborza o przychodach 1,2 mld złotych przychodu, oraz Tokai Cobex Polska sp. z o.o. z Raciborza - 1,1 mld złotych przychodów⁹. W Rafako pracowało w 2019 roku 1937 osób, zaś 535 pracowników zatrudniała firma Rafamet notowana na GPW w Warszawie¹⁰. Tokai Cobex Polska sp. z o.o zatrudniało 662 osoby.

Na terenie polskiej strony euroregionu rozwijają się również strefy przemysłowe. Strefa przemysłowa to wyodrębniona administracyjnie część terytorium Polski, przeznaczona do prowadzenia działalności gospodarczej na preferencyjnych warunkach. Przedsiębiorca w takiej strefie ma zapewnione ulgi podatkowe, a dodatkową korzyścią jest fakt, że może rozpocząć działalność na specjalnie przygotowanym, uzbrojonym terenie.

Do tego typu stref zaliczyć można Strefę Przemysłową Czyżowice, Strefę Przemysłową Gorzyczki (w trakcie uzbrajania), oraz Specjalną Strefę Ekonomiczną w Raciborzu. Pozostałe, wymienione w tabeli poniżej strefy to najczęściej wyodrębnione w gminnym planie zagospodarowania przestrzennego tereny inwestycyjne przeznaczone zarówno pod działalność produkcyjną czy usługową jednak nie oferujące w chwili obecnej dodatkowych korzyści w postaci np. ulg podatkowych.

Zdecydowanie największe strefy gospodarcze są zlokalizowane w Wodzisławiu Śląskim. We wszystkich strefach inwestycyjnych wciąż duży udział stanowią tereny wolne, co świadczy o wciąż niewyczerpanym potencjale w zakresie absorpcji nowych inwestycji. W gminie Kietrz zlokalizowany jest też fragment Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, której jednak obszar został już całkowicie zagospodarowany. Największy wpływ na rynek pracy ma Teren Aktywności Gospodarczej w Pietrowicach Wielkich, gdzie powstało około 6000 miejsc pracy.

⁹ https://rankingi.rp.pl/lista2000/2020/lista_2000#

¹⁰ www.money.pl

Tabela 27 – Strefy przemysłowe na terenie polskiej części Euroregionu Silesia (stan na 31.12.2020)

Nazwa strefy	Gmina	Powierzchnia łącznie (ha)	Wolne tereny (ha)	Liczba nowo stworzonych miejsc pracy
Strefa Przemysłowa miasta Baborów	Baborów	33,87	b.d.	b.d.
Tereny Inwestycyjne przy ulicy Głubczyckiej	Baborów	5,00	5,00	b.d.
Teren inwestycyjny miasta Głubczyce	Głubczyce	11,36 ha	11,36 ha	b.d.
Strefa Przemysłowa Gorzyczki-niezagospodarowana	Gorzycy	ok.41 ha	ok. 32 ha	b.d.
Strefa Przemysłowa Czyżowice	Gorzycy	ok.44 ha	ok. 30	b.d.
Obszar przy ul. Przemysłowej, Leśnej oraz obszar przy ul. Niedobczyckiej	Jejkowice	ok. 14,8 ha	b.d.	b.d.
Obszar przy ulicy Bogunickiej w Lyskach przeznaczony pod działalność przemysłową	Lyski	4,7 ha	b.d.	b.d.
Obszar/Strefa Aktywności Gospodarczej „SAG”	Markłowice	11,65 ha	b.d.	b.d.
Strefa Przemysłowa Gminy Mszana - niezagospodarowana	Mszana	ok.30 ha	ok.30 ha	b.d.
Teren Aktywności Gospodarczej (peryferia Kornic)	Pietrowice Wielkie	ok. 25 ha	10 ha	ok. 6000
Specjalna Strefa Ekonomiczna	Racibórz	12,36 ha	1,82 ha	b.d.
Obszar/Strefa Inwestycyjna Olszyny	Wodzisław Śląski	142 ha	125 ha	150
Obszar/Strefa inwestycyjna ul. Armii Ludowej, (była KWK 1 Maja)	Wodzisław Śląski	115,00 ha	73,18 ha	b.d.
Obszar/Strefa gospodarcza ul. Kokoszyckiej	Wodzisław Śląski	ok.14,5 ha	12.76 ha	b.d.
Obszar/Strefa gospodarcza ul. Markłowickiej	Wodzisław Śląski	ok. 90 ha	8,46 ha	b.d.
Teren inwestycyjny miasta Kuźnia Raciborska	Kuźnia Raciborska	35,69 ha	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin (b.d. – brak danych)

3.3.2 Bezrobocie i rynek pracy

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Ustawa nr 435 z 2004 roku o zatrudnieniu, zgodnie z prawem Unii Europejskiej reguluje państwową politykę zatrudnienia, której celem jest osiągnięcie pełnego zatrudnienia oraz ochrona przed bezrobociem.

Do podstawowych statystycznych wskaźników rozwoju bezrobocia należy udział bezrobotnych, liczba zarejestrowanych osób ubiegających się o zatrudnienie oraz liczba wolnych miejsc pracy. Wskaźnik „udział bezrobotnych” wyrażający udział osiągalnych osób ubiegających o zatrudnienie w wieku 15-64 lat w liczbie wszystkich mieszkańców w tym samym wieku zastąpił wcześniej publikowaną stopę bezrobocia zarejestrowanego, która określała wszystkie osiągalne osoby ubiegające się o zatrudnienie tylko w stosunku do osób czynnych zawodowo. Zmiana ta nastąpiła na początku 2013 roku.

W kraju morawsko-śląskim bezrobocie miało od 2014 tendencję spadkową, co odzwierciedla trend ogólnokrajowy. W 2020 roku udział bezrobotnych w kraju morawsko-śląskim wynosił 5,6%, co stanowi wzrost o 1,2% w stosunku do 2019 roku i jest porównywalne ze wzrostem na poziomie ogólnokrajowym. Lekki wzrost bezrobocia w 2020 roku spowodowany był pandemią Covid-19, gdy obostrzenia przeciwepidemiczne znacznie ograniczyły działalność gospodarczą,

w szczególności w ruchu turystycznym i gastronomii.

Na utrzymujący się stosunkowo niski udział bezrobotnych nawet w czasie pandemii Covid-19 wpływa korzystnie program ochrony miejsc pracy Antivirus, bonusy kompensacyjne dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz inne programy pomocowe i ulgi dla podmiotów gospodarczych, które w wyniku restrykcji przeciwpandemicznych nie mogły czasowo świadczyć swoich usług lub musiały je ze względu na restrykcje znacznie ograniczyć.

Na rozwój bezrobocia ogólnie nadal wpływają pewne prawidłowości zachodzące na rynku pracy, np.:

- prace sezonowe, powodujące pod koniec miesięcy jesiennych wzrost bezrobocia i przeciwnie w miesiącach wiosennych, względnie w miesiącach letnich jego spadek (sektor rolnictwa, budownictwo)
- stosunki pracowniczo-pracodawcze zawierane na czas określony, w większości kończące się pod koniec roku – wyższa stopa bezrobocia w styczniu następnego roku
- regularny "napływ" absolwentów szkół średnich w czerwcu i lipcu oraz uczelni wyższych w miesiącu wrześniu

W poniższej tabeli dokonano porównania powiatów, na których terenie Euroregion Silesia się znajduje, pod względem wskaźnika „udział bezrobotnych”. Zielone pola oznaczają spadek udziału bezrobotnych w stosunku do roku poprzedniego, natomiast pola czerwona wzrost tego wskaźnika.

W 2020 roku najwyższy udział bezrobotnych odnotowano nadal w powiecie Bruntál (6,8%), który wraz z powiatem Ostrava-město (6,7%) przekracza średnią wartość tego wskaźnika dla kraju morawsko-śląskiego (5,6%). Przeciwnie w powiecie Opava (3,3%) w latach 2019 – 2020 wystąpiła najniższa wartość tego wskaźnika, dzięki czemu wyprzedził on dotychczasowego „lidera” – powiat Nový Jičín (3,8 %).

W powiatach Nový Jičín i Opava udział bezrobotnych jest niższy od średniej ogólnokrajowej (4,02%; dane na dzień 31.12.2020 r.).

Tabela 28 - Udział bezrobotnych w % na dzień 31.12. danego roku

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020
kraj MŚ	7,5	5,8	4,7	4,4	5,6
powiat Opava	5,6	4,1	3,1	2,6	3,3
powiat Bruntál	9,5	7,0	6,0	5,6	6,8
powiat Nový Jičín	4,4	3,5	3,1	3,0	3,8
powiat Ostrava - město	8,9	6,9	5,2	5,1	6,7

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych

obj.: szczegółowa dynamika udziału bezrobotnych w poszczególnych latach w gminach członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się w części Załącznik nr 1 - Część tabelaryczna „Rozwój udziału bezrobotnych w poszczególnych gminach członkowskich części czeskiej Euroregionu Silesia (miesiąc grudzień, w %)”. Zielone pola oznaczają spadek udziału bezrobotnych w stosunku do roku poprzedniego, natomiast pola czerwona wzrost (tj. pogorszenie) tego wskaźnika.

Popytowa strona rynku pracy w kraju morawsko-śląskim charakteryzowała się do 2018 roku trendem rosnącym, od 2019 roku widoczny jest niewielki spadek liczby miejsc pracy we wszystkich powiatach kraju morawsko-śląskiego. Największa oferta wolnych miejsc pracy jest na badanym obszarze długofalowo w powiecie Ostrava-město, najniższa w powiecie Bruntál.

Tabela 29 - Liczba wolnych miejsc pracy, grudzień danego roku

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020
kraj MŚ	10 911	13 973	17 227	16 313	13 431
Opava	1 213	1 297	1 967	1 902	1 554
Bruntál	809	1 068	1 216	1 410	857
Nový Jičín	1 804	2 403	2 939	2 258	2 115
Ostrava-město	4 389	5 355	6 503	6 529	5 403

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, publiczna baza danych

Obj.: szczegółowa dynamika liczby wolnych miejsc pracy w poszczególnych latach w gminach członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się w części Załącznik nr 1 – Część tabelaryczna „Dynamika liczby wolnych miejsc w ewidencji UP w poszczególnych gminach członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia (miesiąc grudzień, liczba). Zielone pola oznaczają spadek udziału bezrobotnych w stosunku do roku poprzedniego, natomiast pola czerwona wzrost (tj. pogorszenie) tego wskaźnika.

Dojazdy do pracy są istotnym zjawiskiem, którego odległości, kierunki i formy odzwierciedlają strukturę gospodarczą terytorium. Z jednej strony odpowiadają one osiągniętemu stopniowi koncentracji ludności, a z drugiej rozkładowi miejsc pracy.

Dane statystyczne dotyczące dojazdów mieszkańców pochodzą ze Spisu Ludności, Domów i Mieszkań. Wyniki spisu, który odbył się wiosną 2021 roku, nie są w momencie opracowywania niniejszego dokumentu dostępne. Ostatnie dostępne dane pochodzą ze Spisu Ludności, Domów i Mieszkań z 2011 roku.

W większości gmin czeskiej części Euroregionu Silesia odnotowano ujemne saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy. Największa ujemna różnica w bilansie występuje w mieście Hlučín oraz w gminach Kravaře i Hať. Wręcz przeciwnie, największe dodatnie saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy odnotowano w miastach Ostrawa, Opawa i Nowy Jiczyn.

Tabela 30 - Przyjazdy i wyjazdy mieszkańców do pracy w poszczególnych gminach czeskiej części Euroregionu Silesia w 2011 roku

Nazwa gminy	Liczba osób wyjeżdżających do pracy	Liczba osób przyjeżdżających do pracy	Saldo wyjazdów i przyjazdów do pracy
Bílovec (powiat Nový Jičín)	952	526	-426
Bolatice (powiat Opava)	627	262	-365
Branka u Opavy (powiat Opava)	205	85	-120
Brumovice (powiat Opava)	189	54	-135
Budišov nad Budišovkou (powiat Opava)	193	93	-100
Čermná ve Slezsku (powiat Opava)	30	11	-19
Darkovice (powiat Opava)	240	11	-229
Dolní Benešov (powiat Opava)	549	628	79
Dolní Žitovice (powiat Opava)	121	130	9
Fulnek (powiat Nový Jičín)	735	395	-340
Hať (powiat Opava)	474	30	-444
Hlavnice (powiat Opava)	77	36	-41
Hlučín (powiat Opava)	2 076	1 056	-1 020
Hněvošice (powiat Opava)	188	17	-171
Holasovice (powiat Opava)	180	51	-129
Horní Benešov (powiat Bruntál)	248	166	-82
Horní Žitovice (powiat Bruntál)	51	12	-39
Hradec nad Moravicí (powiat Opava)	679	680	1
Chlebičov (powiat Opava)	276	15	-261
Chuchelná (powiat Opava)	203	162	-41

Jeseník nad Odrou (powiat Nový Jičín)	329	31	-298
Jezdkovice (powiat Opava)	29	6	-23
Kobeřice (powiat Opava)	520	85	-435
Kozmice (powiat Opava)	297	35	-262
Kravaře (powiat Opava)	900	416	-484
Litultovice (powiat Opava)	114	44	-70
Melč (powiat Opava)	76	44	-32
Mikolajice (powiat Opava)	56	1	-55
Neplachovice (powiat Opava)	149	66	-83
Nový Jičín (powiat Nový Jičín)	1 923	4 394	2 471
Odry (powiat Nový Jičín)	524	602	78
Oldřišov (powiat Opava)	206	52	-154
Opava (powiat Opava)	2 996	6 943	3 947
Ostrava (powiat Ostrava-město)	8 142	35 663	27 521
Otice (powiat Opava)	209	360	151
Píšť (powiat Opava)	336	43	-293
Rohov (powiat Opava)	82	11	-71
Slatina (powiat Nový Jičín)	159	6	-153
Slavkov (powiat Opava)	331	56	-275
Služovice (powiat Opava)	170	20	-150
Sosnová (powiat Opava)	49	3	-46
Staré Heřminovy (powiat Bruntál)	31	12	-19
Stěbořice (powiat Opava)	235	44	-191
Strahovice (powiat Opava)	151	13	-138
Sudice (powiat Opava)	100	18	-82
Šilheřovice (powiat Opava)	252	74	-178
Velké Heraltice (powiat Opava)	181	82	-99
Velké Hoštice (powiat Opava)	297	75	-222
Větrkovice (powiat Opava)	122	17	-105
Vítkov (powiat Opava)	362	464	102
Vřesina (powiat Opava)	278	16	-262

Zrůdlo: Spis ludności, domów i mieszkań z 2011 roku

obj.: Informacje dotyczące wyjazdów i przyjazdów do pracy badane są tylko w ramach spisu ludności, domów i mieszkań, który przeprowadzany jest co 10 lat.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Zadania państwa w zakresie polityki rynku pracy w Polsce wytycza Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

Publiczne służby zatrudnienia tworzą organy zatrudnienia wraz z powiatowymi i wojewódzkimi urzędami pracy, urzędem obsługującym ministra właściwego do spraw pracy oraz urzędami wojewódzkimi, realizującymi zadania określone ustawą.

Na terenie polskiej strony Euroregionu Silesia działają cztery Powiatowe Urzędy Pracy:

- Powiatowy Urząd Pracy w Głubczycach,
- Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim,
- Powiatowy Urząd Pracy w Rybniku.

Pozytywne zmiany na rynku potwierdza przyrost liczby ofert pracy. W powiecie głubczyckim maksymalna podaż ofert pracy wystąpiła w 2018 roku, zaś w wodzisławskim w 2017 roku i od tamtej pory systematycznie maleje. Relatywnie korzystną sytuację odnotowano w 2020 roku powiecie raciborskim, gdzie zanotowano wyższą niż w 2019 roku liczbę ofert pracy. Nieznaczny przyrost ofert pracy wystąpił też w powiecie rybnickim.

Tabela 31 – Liczba zgłoszonych ofert pracy w latach 2016-2020

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat głubczycki	29	49	210	43	5
Powiat raciborski	963	244	148	73	130
Powiat rybnicki	85	30	46	34	49
Powiat wodzisławski	120	244	130	89	50

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Najwyższe bezrobocie odnotowano w gminach powiatu głubczyckiego, najniższe natomiast w gminach Świerklany, Kornowac i Pietrowice Wielkie. Utrzymująca się od kilku lat tendencja spadku bezrobocia została odwrócona w 2020 roku, co jest efektem wpływu pandemii Covid19 na gospodarkę. Przyrost bezrobocia jest stosunkowo nieznaczny i można uznać, że dalej utrzymuje się ono na niskim poziomie.

Tabela 32 – Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016-2020

Jednostka terytorialna	Ogółem				
	2016	2017	2018	2019	2020
Baborów	6,7	6,2	5,5	4,8	6,1
Branice	7,2	6,0	5,0	4,4	4,9
Gaszowice	2,8	2,3	1,7	1,4	2,7
Głubczyce	8,0	6,3	5,5	5,7	6,3
Gorzyce	3,3	2,6	1,9	2,1	3,1
Jejkowice	3,0	1,9	1,9	1,5	2,1
Kietrz	6,4	5,4	4,7	4,0	5,1
Kornowac	2,8	2,5	1,6	1,7	2,0
Krzanowice	2,3	2,2	2,0	2,5	3,1
Krzyżanowice	2,8	2,6	2,3	2,3	2,6
Kuźnia Raciborska	3,8	3,3	2,9	2,4	2,9
Lubomia	3,0	2,6	2,0	2,0	3,1
Lyski	2,4	1,6	1,5	1,4	2,4
Marklowice	3,2	2,4	1,8	1,9	2,9
Mszana	2,7	2,0	1,8	1,8	2,5
Nędza	3,0	2,6	2,2	2,0	2,6
Pietrowice Wielkie	2,5	2,0	1,4	1,6	2,0
Pszów	4,4	3,0	2,3	2,3	3,6
Racibórz	3,5	3,2	2,6	2,7	3,5
Rudnik	3,6	3,2	2,4	2,3	2,9
Świerklany	3,0	2,2	1,6	1,3	2,0
Wodzisław Śląski	4,2	3,2	2,6	2,8	4,0
OPOLSKIE	5,2	4,2	3,7	3,5	4,2
ŚLĄSKIE	4,3	3,4	2,9	2,5	3,4
POLSKA	5,6	4,6	4,2	3,8	4,6

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Znaczenie lokalnych rynków pracy wyznacza ich oddziaływanie w zakresie dojazdów do pracy. Ośrodkiem o najwyższej nadwyżce przyjeżdżających do pracy są Pietrowice Wielkie, gdzie na 1 osobą wyjeżdżającą przypadają aż 4 osoby dojeżdżające do tej gminy. Ośrodkami miejskimi w polskiej części Euroregionu Silesia, w których odnotowano dodatnie saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy są miasta powiatowe odpowiednio: Racibórz, Głubczyce i Wodzisław Śląski. Najwyższy ujemny bilans przyjeżdżających i wyjeżdżających występuje w gminach Gorzyce, Pszów i Świerklany.

Tabela 33 – Stosunek liczby osób wyjeżdżających do pracy do osób przyjeżdżających do pracy w 2016 roku

Jednostka terytorialna	Liczba osób wyjeżdżających do pracy	Liczba osób przyjeżdżających do pracy	Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy	Iloraz P/W
Baborów	866	227	-639	0,26
Branice	573	255	-318	0,45
Gaszowice	1685	410	-1275	0,24
Głubczyce	1637	2514	877	1,54
Gorzyce	2978	1097	-1881	0,37
Jejkowice	744	427	-317	0,57
Kietrz	1305	610	-695	0,47
Kornowac	1047	187	-860	0,18
Krzanowice	666	191	-475	0,29
Krzyżanowice	1107	536	-571	0,48
Kuźnia Raciborska	1190	948	-242	0,80
Lubomia	1276	344	-932	0,27
Lyski	1724	601	-1123	0,35
Markłowice	1095	296	-799	0,27
Mszana	1535	379	-1156	0,25
Nędza	1050	219	-831	0,21
Pietrowice Wielkie	677	2719	2042	4,02
Pszów	2302	571	-1731	0,25
Racibórz	3196	5071	1875	1,59
Rudnik	582	123	-459	0,21
Świerklany	2182	741	-1441	0,34
Wodzisław Śląski	5707	6169	462	1,08

Źródło: Przepływy ludności związane z zatrudnieniem w 2016 r. GUS 2019 r.

3.3.3 Zatrudnienie transgraniczne

Zgodnie z przepisami unijnymi dotyczącymi swobodnego przepływu pracowników w ramach Wspólnoty Europejskiej transgraniczny pracownik zdefiniowany jest jako osoba, która wykonuje pracę zarobkową w innym państwie członkowskim i regularnie wraca do państwa zamieszkania przynajmniej raz w tygodniu.

Transgraniczne dojazdy do pracy występują w dużej mierze w regionach transgranicznych. Czeski Urząd Statystyczny przeprowadził wybiórcze badania dotyczące dojazdów do pracy za granicę. Badanie objęło przede wszystkim osoby, które wyjeżdżają za granicę codziennie lub w krótszych odcinkach czasu. Z badań wynika, że wyjazdy osób w wieku 25-64 lat do pracy za granicę są częstsze na granicy Republiki Czeskiej z sąsiednimi Niemcami i Austrią¹¹.

Według informacji otrzymanych z Krajskiego Urzędu Pracy w Ostrawie w analizowanym okresie 2016-2020 liczba polskich obywateli zatrudnionych w kraju morawsko-śląskim znacznie rosła w latach 2016 – 2017, natomiast w latach 2018-2019 wzrost był już wolny a w 2020 roku nastąpił niewielki spadek. Prawdopodobnie wynika on z ograniczenia mobilności transgranicznej w wyniku epidemii Covid-19. Rządowe restrykcje, których celem było ograniczenie rozprzestrzeniania się choroby Covid-19, znacznie utrudniły transgraniczną mobilność zarobkową (ograniczenie transgranicznego przemieszczania się, obowiązek testów, zaostrzenie kontroli na granicach i związane z tym opóźnienia w drodze do pracy/z pracy itp.).

Na podstawie przekazanych danych, w 2020 roku w kraju morawsko-śląskim zatrudnionych było 11 973 obywateli Rzeczypospolitej Polskiej. W tym 56% zatrudnionych jest w powiatach znajdujących się na terenie euroregionu Silesia. Pozostałych 44% zatrudnionych jest w powiecie Karviná a w następnej kolejności w powiecie Frýdek-Místek.

¹¹ Miesięcznik Czeskiego Urzędu Statystycznego, *Statistika & my*, 03/2017. Dostępny na <http://www.statistikaamy.cz/wp-content/uploads/2017/03/18041703.pdf>, str. 31.

Analizując badany obszar, to najwięcej polskich obywateli zatrudnionych jest w powiecie Nový Jičín (3 117 osób), w powiecie Ostrava-město (2 680 osób) a najmniej w powiecie Opava (741 osób).

Tabela 34 - Dynamika zatrudnienia zagranicznego – liczba polskich obywateli zatrudnionych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia na dzień 31.12. w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
kraj MŚ	7 566	10 276	12 391	12 768	11 973
powiat Nový Jičín	1 008	2 160	3101	3 256	3 117
powiat Opava	373	787	761	774	741
powiat Ostrava - město	1 598	2 424	2 895	3 011	2 680

obj.: Dane za 2013 rok nie są w układzie powiatowym dostępne.

Źródło: Urząd Pracy Republiki Czeskiej, Oddział Krajski w Ostravie

Mianem pracownika transgranicznego określa się osobę, która pracuje na własny rachunek lub też jest zatrudniona w państwie członkowskim innym niż państwo zamieszkania i do którego wraca każdego dnia lub co najmniej raz w tygodniu. Pracownicy ci podlegają przepisom państwa, w którym pracują¹².

W przypadku pracowników transgranicznych dojeżdżających do pracy codziennie zasadniczo obowiązuje prawo pracy państwa, w którym pracują. Pracownicy transgraniczni mają zawartą umowę o pracę z pracodawcą w kraju zatrudnienia, która musi spełniać wymogi i warunki określone w przepisach prawa państwa zatrudnienia i ważnych układach zbiorowych.

W miejscu pracy wszyscy pracownicy mają równy status. Obywatelstwo, narodowość lub miejsce zamieszkania nie odgrywają żadnej roli w prawie pracy. Transgraniczni pracownicy mają więc w swoim miejscu pracy takie same prawa i obowiązki jak pracownicy rodzimi.

Ponieważ pomiędzy poszczególnymi państwami istnieje wiele różnic w zakresie ochrony pracowników i ich praw, ważne jest posiadanie informacji nt. przepisów obowiązujących w kraju zatrudnienia¹³. Transgraniczni pracownicy borykają się więc z barierami administracyjnymi, prawnymi lub podatkowymi w zakresie mobilności. W tych sprawach transgraniczni pracownicy mogą się zwrócić do służb zatrudnienia EURES, których zadaniem jest pomoc w realizacji prawa do pracy i życia w jakimkolwiek państwie europejskim (UE/EOG + Szwajcaria), poprzez udzielanie informacji, doradztwa i usług w celu umożliwienia osobom ubiegającym się o zatrudnienie znalezienia pracy a pracodawcom rekrutowania nowych pracowników.

W maju 2004 roku po przyłączeniu Republiki Czeskiej do Unii Europejskiej w skład sieci EURES (EUROpean Employment Services – Europejskie Służby Zatrudnienia), która powstała w 1993 roku, weszły urzędy pracy.

Na terytorium Republiki Czeskiej (kraj hradecki, kraj liberecki, Severozápad [północny zachód]), Niemiec (Chemnitz, Dresden) i Polski (region legnicko- głogowski, wałbrzyski) działa transgraniczne partnerstwo publicznych służb zatrudnienia, związków zawodowych i związków pracodawców EURES – TriRegio (<http://www.eures-triregio.eu/startseite.html>). Na terenie Euroregionu Silesia nie funkcjonuje podmiot partnerstwa przygranicznego EURES.

3.3.4 Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- We wszystkich powiatach należących terytorialnie do czeskiej części Euroregionu Silesia odnotowuje się mniejszą liczbę podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców aniżeli w całej Republice Czeskiej.

¹² Źródło: *Práce přes hranici – pendleři MPSV, EURES*

¹³ Źródło: *Informace pro přeshraniční pracovníky v česko-německo-polském pohraničí 2017 (Informacje dla pracowników transgranicznych na czesko-niemiecko-polskim pograniczu 2017)*, www.eures-triregio.eu

- W powiatach Bruntál, Nový Jičín i Ostrava-město liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wzrosła (porównanie lat 2020 i 2017), wskaźnik ten zmalał tylko w powiecie Nový Jičín. Bezrobocie w kraju morawsko-śląskim w latach 2016-2019 nadal malało we wszystkich badanych powiatach, tj. Bruntál, Nový Jičín, Opava i Ostrava-město. W 2020 roku bezrobocie z powodu pandemii Covid-19 nieco wzrosło.
- W przeciwieństwie do poprzedniego okresu na dzień 31.12.2020 r. 2 spośród 4 badanych powiatów odnotowały mniejszy udział bezrobotnych w porównaniu ze średnią ogólnokrajową 4,02%. Dotyczy to powiatów Opava i Nový Jičín.
- Tylko w 8 gminach w 2020 roku nie odnotowano wzrostu udziału bezrobotnych. W pozostałych gminach udział bezrobotnych wzrósł aż o 3% (np. w gminie Sosnová).
- W 2020 roku w 14 gminach czeskiej części Euroregionu Silesia, tj. ok. 27%, odnotowano udział bezrobotnych większy w porównaniu ze średnią ogólnokrajową (4,02 %), co jest pozytywnym trendem w stosunku do 2017 roku, gdy wartość ta zarejestrowana była w przypadku 24 gmin (47 %).
- W lokalnej skali największe bezrobocie w 2020 roku odnotowano w gminach Čermná ve Slezsku (14,7 %), Budišov nad Budišovkou (9,2 %) Horní Benešov (7,4 %), co jest zgodne z kolejnością z 2017 roku.
- Przeciwnie, najniższy udział bezrobotnych zaewidencjonowano w gminach: Dobroslavice (0,4 %), Hněvošice (1,2 %) i Vřesina (1,6 %).
- Na rynku pracy utrzymuje się problem związany z bezrobociem długoterminowym i powtarzającym się, które ma swoje odzwierciedlenie w sferze społecznej.
- Największa oferta miejsc pracy występuje w powiatach Ostrava-město i Nový Jičín, najniższa zaś w powiecie Bruntál.
- Liczba polskich obywateli zatrudnionych w kraju morawsko-śląskim, w tym w powiatach należących do Euroregionu Silesia, wykazywała w latach 2016-2019 tendencję rosnącą, w 2020 roku w wyniku pandemii Covid-19 i związanych z nią rządowych restrykcji (np. obowiązkowe testy na Covid-19, zamknięcie mniejszych przejść granicznych) odnotowano lekki spadek liczby polskich obywateli zatrudnionych na terenie Republiki Czeskiej.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w polskiej części euroregionu kształtuje się na poziomie znacznie niższym niż średnia krajowa. To samo dotyczy liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym.
- W 2020 roku nastąpił wzrost poziomu bezrobocia, co było konsekwencją epidemii Covid19. Pomimo to można uznać że bezrobocie wciąż jest na stosunkowo niskim poziomie.
- Najwyższe bezrobocie odnotowano w gminach powiatu głubczyckiego, najniższe natomiast w gminach Świerklany, Kornowac i Pietrowice Wielkie.
- Największą nadwyżkę przyjeżdżających do pracy odnotowano w Pietrowicach Wielkich. Poza tym dodatni bilans przepływów na rynku pracy odnotowano w miastach powiatowych: Raciborzu, Głubczycach i Wodzisławiu Śląskim.

3.4 TRANSPORT

3.4.1 Transport drogowy

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wprowadzające

Drogi w Republice Czeskiej można podzielić na kilka rodzajów w zależności od własności i znaczenia. W tabeli przedstawiono poszczególne typy dróg.

Tabela 35 – Typy dróg na terenie kraju morawsko-śląskiego

Typ drogi	Opis	Właściciel	Zarządca
Autostrada	To droga lądowa przeznaczona do szybkiego, dalekobieżnego i międzypaństwowego transportu drogowymi pojazdami mechanicznymi; zbudowana jest bez skrzyżowań jednopoziomowych, z oddzielnymi miejscami połączeń dla wjazdów i wyjazdów; ma kierunkowo oddzielone pasy ruchu.	Republika Czeska	Dyrekcja Dróg i Autostrad RCZ
Droga ekspresowa	Przeznaczona do szybkiego ruchu, dostępna wyłącznie dla drogowych pojazdów mechanicznych, których najwyższa dozwolona prędkość nie jest niższa od określonej w odrębnych przepisach. Droga ekspresowa ma podobne wyposażenie budowlano-techniczne jak autostrada.		
Droga I klasy	Przeznaczona w szczególności do transportu dalekobieżnego i międzypaństwowego.		
Droga II klasy	Przeznaczona do transportu między powiatami.	Kraj Morawsko-Śląski	Dyrekcja Dróg Kraju Morawsko-Śląskiego, jednostka budżetowa [Správa silnic Moravskoslezského kraje, p. o.]
Droga III klasy	Przeznaczona do połączenia gmin lub ich połączenia z innymi drogami lądowymi.		
Drogi lokalne I klasy	Służą przede wszystkim do transportu lokalnego na terenie gminy – zwłaszcza drogi lokalne do przyspieszonego ruchu.	Poszczególne gminy, na których terenie katastralnym leżą drogi	Gminy lub powołane i założone przez nie jednostki zapewniające przejezdność i utrzymanie dróg.
Drogi lokalne II klasy	Służą głównie do transportu lokalnego na terenie gminy – przede wszystkim są to zbiorcze drogi o znaczeniu transportowym z ograniczeniem bezpośredniego połączenia z sąsiednimi nieruchomościami.		
Drogi lokalne III klasy	Służą przede wszystkim do lokalnego ruchu na terenie gminy – są to drogi dojazdowe.		
Drogi lokalne IV klasy	Służą przeważnie do lokalnego ruchu na terenie gminy – są to drogi niedostępne dla ruchu drogowych pojazdów mechanicznych i bez możliwości ruchu mieszanego.		

Źródło: opracowanie własne

W kraju morawsko-śląskim na dzień 01.07.2021 r. łączna długość dróg będących własnością skarbu państwa lub kraju wynosiła 3 484,2 km. Najwięcej było dróg III klasy (patrz tabela). Wymienione drogi stanowią główną sieć drogową kraju morawsko-śląskiego. Dochodzą do nich drogi lokalne, będące własnością poszczególnych gmin, które zapewniają ich obsługę. W tabeli nie podano długości dróg lokalnych, tego typu dane statystyczne nie są pozyskiwane.

Tabela 36 – Długość sieci drogowej w wybranych powiatach w km, stan na dzień 01.07.2021r.

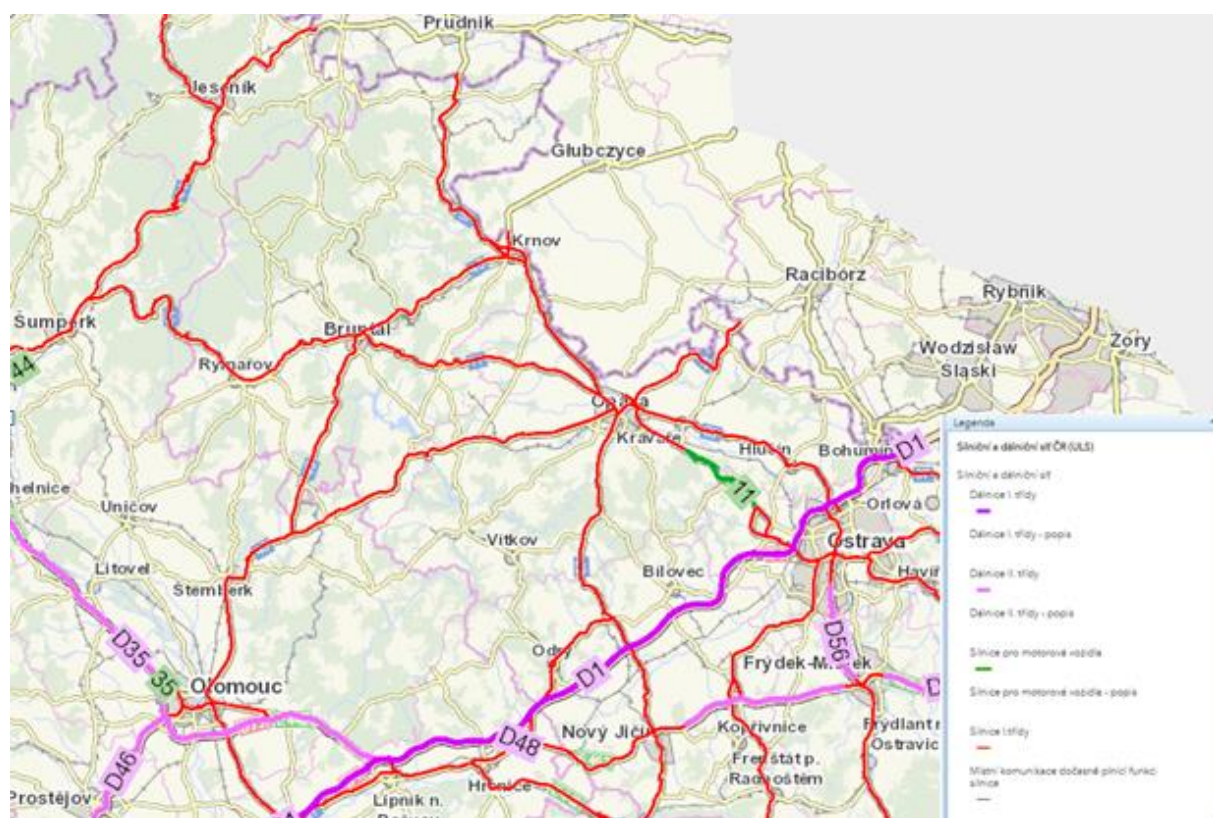
Jednostka terytorialna	Autostrady	Droga I klasy	Droga II klasy	Drogi III klasy - razem	Razem
Województwo / Moravskoslezský kraj	111,862	628,711	846,525	1 897,177	3 484,275
Bruntál	-	150,231	277,995	411,877	840,103
Nový Jičín	39,260	100,671	106,850	408,089	654,870
Opava	1,190	142,521	173,310	475,772	792,793
Ostrava-město	24,569	62,415	99,699	141,654	328,337

Zdroj: <http://www.rsd.cz/wps/portal/wen/Silnice-a-dalnice/delky-a-dalsi-data-komunikaci>

Transport drogowy w Euroregionie Silesia

W czeskiej części Euroregionu Silesia główne ciągi komunikacyjne stanowią przede wszystkim drogi I klasy, konkretnie drogi I/11, I/46, I/56 i I/57. Przez peryferyjne tereny czeskiej części Euroregionu Silesia biegnie autostrada D1 oraz droga I/48.

Rysunek 8 – Najważniejsze ciągi komunikacyjne jezdne po czeskiej stronie Euroregionu Silesia połączone z siecią TEN-T

Źródło: opracowanie mapowe z Geoportalu Dyrekcji Dróg i Autostrad Republiki Czeskiej na dzień 1.01.2021 r.
<http://geoportal.rsd.cz>

Drogi te mają jednak bardzo duże znaczenie krajowe i europejskie i należą do sieci paneuropejskiej TEN-T. Przyłączenie sieci drogowej do sieci TEN-T i jej węzłów drugiego i trzeciego rzędu będzie nadal stanowiło ważny aspekt pozyskiwania dofinansowania ze środków UE w okresie 2021-2027.

Rysunek 9 - Inwestycje drogowe na terenie kraju morawsko-śląskiego

Žródlo: <https://www.rsd.cz/wps/portal/web/Silnice-a-dalnice/mapy>

Podstawowym łącznikiem między czeską i polską częścią Euroregionu Silesia jest droga I/46 (nr 916 po stronie polskiej), łącząca główne ośrodki euroregionu – miasta Opawę i Racibórz i przechodząca przez przejście Sudice-Pietraszyn. Już w 1999 roku, a później także w 2002 najwyżsi przedstawiciele Euroregionu Silesia oraz powiatów raciborskiego i głubczyckiego podpisali Deklarację o potrzebie rekonstrukcji drogi I/46.

W 2002 roku opracowano studium wykonalności rekonstrukcji tej drogi na odcinku Opawa – Sudice, wraz z przeniesieniem trasy na odcinku Hněvošice – Sudice, poprowadzonej przez terytorium Polski (obwodnica Ściborzyc Wielkich). W 2006 roku w tej sprawie odbywały się wspólne polsko-czeskie spotkania przedstawicieli Euroregionu Silesia, Województwa Opolskiego, Kraju Morawsko-Śląskiego oraz Dyrekcji Dróg i Autostrad, które jednak nie

przyniosły żadnego konkretnego rozwiązania. Obecnie realizacja przeniesienia wydaje się nierealistyczna w odniesieniu do natężenia ruchu, a tym samym korzystania z przedmiotowej drogi.

Kluczowym obiektem transportowym, nie tylko na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, są – budowane obecnie – odcinki drogi I/11 i I/57 między Ostravą, Opavą, Krnovem i Bartultovicami, będące elementami tzw. Śląskiego Krzyża, drogowej osi kraju morawsko-śląskiego. Aktualnie oddane do użytkowania są dwa odcinki drogi I/11 między Ostravą i Opavą. To „Mokré Lazce - Velká Polom”, granica powiatu Opava, Ostrava uruchomiony w 2015 roku i nawiązujący odcinek „Prodloužená Rudná”, granica powiatu Ostrava, Opava, z którego kierowcy korzystają od grudnia 2019 roku. W wyniku oddania do użytkowania tych dwóch odcinków czteropasmowej drogi poprawiło się połączenie zachodniej części regionu z autostradą D1.

Między Ostravą i Opavą należy jeszcze dobudować ostatnie dwa odcinki drogi I/11: Nové Sedlice, północna obwodnica i Komárov, południowa obwodnica. Dla obu tych inwestycji opracowana jest dokumentacja dla wydania decyzji lokalizacyjnej. W listopadzie 2021 roku spodziewane jest złożenie wniosku o wydanie decyzji lokalizacyjnej na północną obwodnicę Nových Sedlic, na południową obwodnicę Komárova dopiero w 2022 roku.

Na terenie miasta Opawy uruchomiona jest już tzw. Spojka S1 (2009) oraz wschodnia część północnej obwodnicy (2020), ostatni etap północnej obwodnicy – jej zachodnia część – jest obecnie w realizacji. Odcinek ten powinien zostać oddany do użytkowania w 2023 roku.

Ponadto należy ukończyć południową obwodnicę Opawy. Od 2012 roku uruchomiony jest odcinek między ulicami Těšínská i Hradecká, nawiązujący odcinek między ulicami Hradecká i Olomoucká jest przygotowywany, podobnie jak ostatni etap między ulicami Olomoucká i Bruntálská.

W czerwcu 2021 roku południowa obwodnica przed Komárovem została komfortowo połączona z drogą I/11.

Po uruchomieniu północnej i południowej obwodnicy Opawy ruch tranzytowy zostanie ostatecznie przekierowany nie tylko w kierunku zachód – wschód, ale też południe-północ.

Na drodze I/57 między Ostravą a Opavą jest obecnie przygotowywana budowa „I/57 Skrochovice, obwodnica”. Aktualnie dla tej inwestycji przygotowana jest dokumentacja do wydania decyzji lokalizacyjnej, wszczęcie postępowania spodziewane jest w 03/2022.

Na terenie miasta Krnov w 9/2021 ukończono budowę północno-wschodniej obwodnicy miasta. Projektowane jest połączenie tej obwodnicy Krnova z przejściem granicznym Krnov-Głubczyce (strona polska modernizuje już nawiązujący odcinek drogi nr 38 w kierunku Głubczyc).

Od Krnova do granicy państwa z Polską w Bartultovicach przygotowywane są do realizacji kolejne odcinki drogi I/57. Dotyczy to przykładowo budowy „I/57 Linhartovy”. Pozostaje tylko przyspieszenie przygotowania projektowego dla obwodnicy miasta Albrechtice i rozwiązanie punktu kolizyjnego na drodze I/57 koło Pitárnej, Damašek przed granicą państwa z Polską.

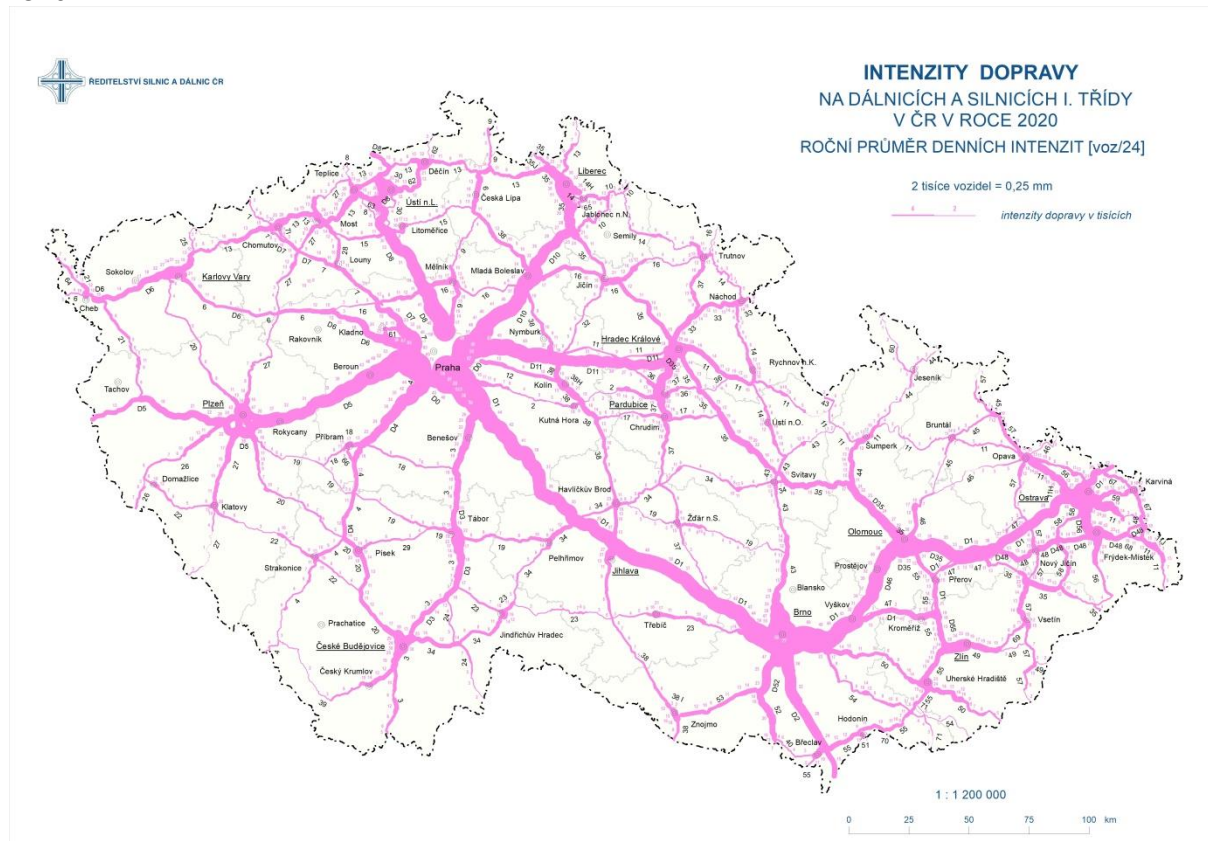
Celem wszystkich powyższych działań jest zapewnienie dobrego połączenia kraju morawsko-śląskiego z polską siecią drogową nie tylko w kierunku na północ, ale też ze Słowacji w kierunku na zachód z przyłączeniem do polskiej autostrady A4 koło Krapkowic¹⁴.

Natężenie ruchu badane jest w ramach **ogólnokrajowego badania ruchu**, które odbywa się

¹⁴ Źródło: Magistrat Miasta Opava, Wydział Rozwoju Miasta i Planowania Strategicznego

co pięć lat. Na początku 2022 roku opublikowano wyniki, które wskazują na to, że w stosunku do ostatniego ogólnokrajowego badania ruchu (przeprowadzonego w 2016 roku) ruch ponownie znacznie wzrósł, średnio o 10%. Natomiast na przebieg badania i sposób jego oceny wpłynęła pandemia koronawirusa.

Rysunek 10 – Mapa natężenia ruchu na autostradach i drogach 1. kategorii w RCz w 2020 roku

Źródło: <https://www.mdcz.cz/Media/Media-a-tiskove-zpravy/Vysledky-celostatniho-scitani-dopravy-2020>

Przekraczanie granicy państwowej RCz-RP

Euroregion Silesia we współpracy z innymi podmiotami zajmuje się zagadnieniami przekraczania polsko-czeskiej granicy państwowej, zarówno pod kątem konieczności modernizacji i odbudowy infrastruktury transportowej, jak i z punktu widzenia efektywności i wykorzystywania poszczególnych przejść granicznych. Krótko po swoim powołaniu Euroregion Silesia włączył się w prace grupy roboczej ds. transportu i przekraczania granicy polsko-czeskiej Międzyrządowej Komisji ds. Współpracy Transgranicznej, w ramach której wraz z przedstawicielami innych euroregionów z polsko-czeskiego pogranicza, przygranicznych województw i krajów, właściwych polskich i czeskich organów państwowych uczestniczył w rozwiązywaniu problemów dotyczących przejść granicznych oraz transgranicznej infrastruktury transportowej.

Aby wszystkie naturalne miejsca przekraczania granicy przygotowane były do swobodnego przemieszczania się osób po przystąpieniu obu państw do układu z Schengen, Euroregion Silesia wraz z miastem Opawa opracował w latach 2003-2005 modelowe studium przekraczania czesko-polskiej granicy państwowej na swoim terytorium pod nazwą "Border Crossing w Euroregionie Silesia". To dwujęzyczne studium, w którym wskazano najdogodniejsze miejsca przekraczania granicy przez pieszych, rowerzystów, ruch osobowy i ciężarowy oraz niezbędny zakres połączeń infrastruktury transportowej obu państw (w tym propozycje rozwiązań

technicznych oraz orientacyjne koszty), powstało w ścisłej współpracy samorządów lokalnych i regionalnych z obu stron granicy i dzięki temu jest przykładem wspólnego rozwiązania jednego z najważniejszych problemów regionów przygranicznych – złej dostępności transportowej i odizolowania. Studium przekazano do dyspozycji wszystkim właściwym podmiotom (Krajowi Morawsko-Śląskiemu, Województwu Śląskiemu i Województwu Opolskiemu, powiatom, Euroregionowi Pradziad). W listopadzie 2006 roku Euroregion Silesia w hiszpańskiej Pampelunie otrzymał za to studium wyróżnienie honorowe Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych.

W oparciu o opracowane studium na polsko-czeskiej granicy na terenie Euroregionu Silesia, liczącej niespełna 90 km długości, zidentyfikowano 24 najdogodniejsze miejsca do przekraczania granicy, zarówno w miejscach istniejących już przejść, jak i nowo projektowanych. Na terenie Euroregionu Silesia znajduje się 6 mostów granicznych i 1 wspólny odcinek drogi.

Euroregion Silesia wspólnie z innymi podmiotami przygotowuje obecnie możliwą aktualizację ww. studium a także pomaga przy instytucjonalnej koordynacji w zakresie utrzymania mostów granicznych na terenie Euroregionu Silesia.

Do najważniejszych przejść granicznych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia należą (przeznaczone dla pojazdów silnikowych):

1. Šilheřovice/Chałupki,
2. Šilheřovice/Rudyszwałd,
3. Hať /Rudyszwałd,
4. Hať/Tworków,
5. Píšť/Owsiszcz,
6. Chuchelná/Krzanowice,
7. Strahovice/Krzanowice,
8. Sudice/Pietraszyn,
9. Třebom/Gródczanki,
10. Třebom/Kietrz,
11. Sudice/Ściborzyce Wielkie,
12. Hněvošice/Ściborzyce Wielkie,
13. Opava/Pilszcz,
14. Opava-Vávrovice/Wiechowice (most),
15. Opava-Držkovice/Dzierżkowice (most),
16. Skrochovice/Boboluszki (most),
17. Úvalno/Branice (most).

Miejsca te są przedstawione na dokumentacji fotograficznej w części **"Załącznik 2 – Miejsca przekraczania granicy państwowej"**.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje podstawowe

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 21 marca 1985 roku o drogach publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 71, poz. 838) drogi publiczne w Polsce dzielą się na następujące kategorie:

- drogi krajowe w tym: (wzór oznaczenie drogi krajowej, liczba dwucyfrowa **45**)
 - autostrady (wzór oznaczenie autostrady, litera A i liczba **A1**)
 - drogi ekspresowe (wzór oznaczenie drogi ekspresowej, litera S i liczba **S1**)
- drogi wojewódzkie (wzór oznaczenie drogi wojewódzkiej, liczba trzycyfrowa **936**)
- drogi powiatowe (liczba czterocyfrowa i wyróżnik województwa)¹⁵
- drogi gminne (liczba sześciocyfrowa i wyróżnik województwa)

¹⁵ Wyróżnik dla Województwa Śląskiego „S”, Opolskiego „O”

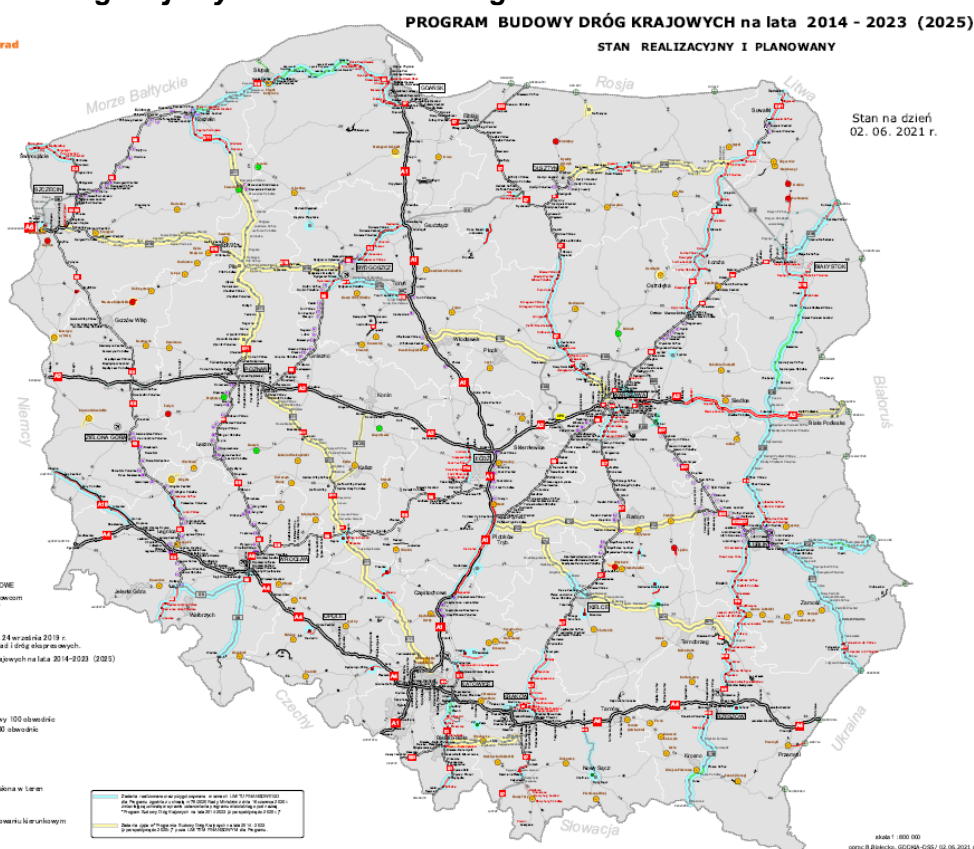
- drogi ogólnodostępne;
- drogi o ograniczonej dostępności, w tym autostrady i drogi ekspresowe

Tabela 37 – Opis własności oraz zarządców dróg i ruchu w Polsce

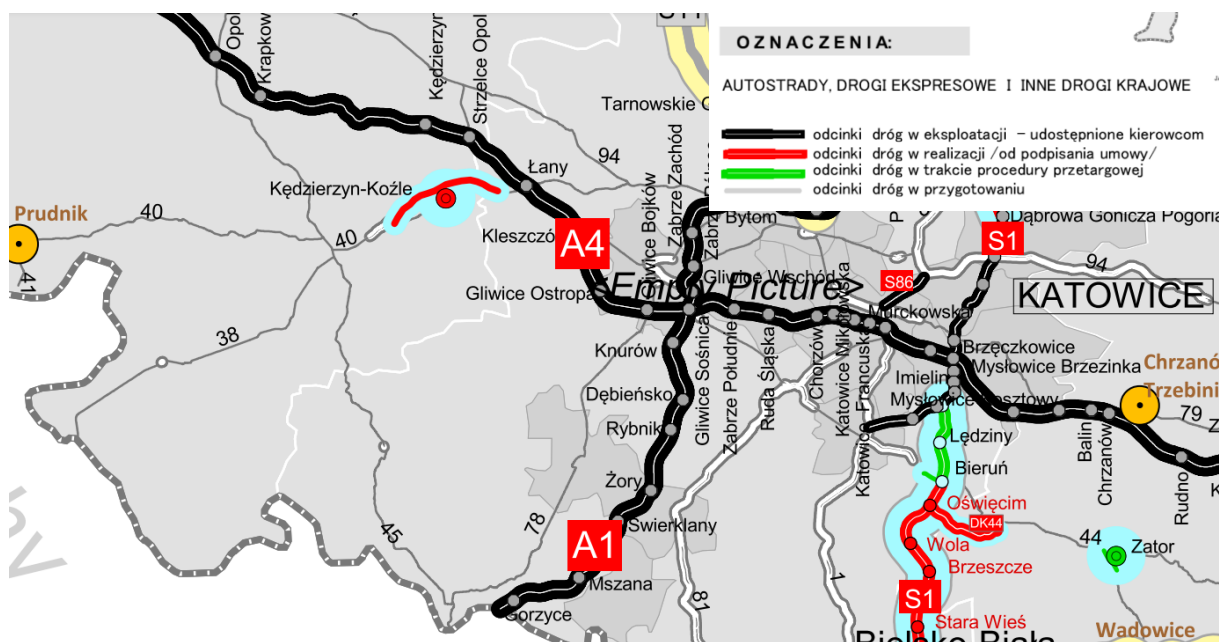
Kategoria drogi	Zarządca drogi	Zarządca ruchu	Własność drogi
Gminna	wójt (burmistrz, prezydent miasta)[1]	Starosta[2]	samorząd gminy
Powiatowa	zarząd powiatu[1]	Starosta[2]	samorząd powiatowy
Wojewódzka	zarząd województwa[1]	Marszałek Województwa[2]	samorząd województwa
Krajowa	Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA)[1]	Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) [2]	Skarb Państwa

[2] W granicach miast na prawach powiatu zarządcą ruchu na wszystkich drogach publicznych, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, jest prezydent miasta.

**Generalna Dyrekcja
Dróg Krajowych i Autostrad**

Rysunek 12 – Sieć dróg krajowych na obszarze Euroregionu Silesia według stanu na dzień 02.06.2021

Źródło: GDDKiA

Transport drogowy w polskiej części Euroregionu Silesia

Sieć drogowa po obu stronach granicy obszaru Euroregionu Silesia jest złożona raczej z dróg o charakterze regionalnym i lokalnym (drogi powiatowe i gminne). Układ dróg kołowych na obszarze Euroregionu Silesia obejmuje autostradę A1 o przebiegu północ-południe, trzy drogi krajowe numer 78, 45 i 38, a także 16 dróg wojewódzkich. Należy dodać, że polską część Euroregionu Silesia charakteryzuje przewaga dróg w relacji północ-południe nad korytarzami transportowymi w układzie wschód-zachód.

Bardzo duże znaczenie dla dostępności komunikacyjnej tego obszaru ma autostrada A1, która przebiega wzdłuż wschodniej granicy Euroregionu i docelowo będzie prowadzić przez całą Polskę aż do Gdańska. Autostrada A1 znajduje się w ciągu międzynarodowej trasy E75, leżącej w VI transeuropejskim korytarzu transportowym (TEN-T) i jest zwana również „Autostradą Bursztynową”. Warto podkreślić również fakt, że autostrada A1 jest jedyną polską autostradą o przebiegu południkowym oraz jedynym połączeniem autostradowym między Republiką Czeską, a Polską.

Z dróg krajowych bardzo duże znaczenie ma droga nr 78 łącząca Euroregion z Rybnikiem, a następnie dalej Gliwicami, które wchodzi w skład Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Droga ta przecina się w okolicach Gliwic z autostradą A4. Przebieg DK 78 jest równoległy do autostrady A1, która przejęła część ruchu. Droga krajowa nr 45 w Euroregionie Silesia biegnie od granicy państwa przez Racibórz w kierunku Opola. Drogi DK 78 oraz DK 45 łączą się na południu w okolicach byłego przejścia granicznego w Chałupkach. W obrębie powiatu głubczyckiego przebiega DK 38 relacji Kędzierzyn-Koźle, Głubczyce - granica państwa.

System dróg uzupełniają drogi wojewódzkie. Przez obszar Euroregionu Silesia przebiegają odpowiednio drogi wojewódzkie numer:

- 416 relacji Głogówek – Głubczyce – Kietrz – Racibórz;
- 417 relacji Racibórz – Baborów – Raclawice Śląskie;
- 419 relacji Nowa Cerekwia – Branice – granica państwa;

- 420 relacji Kietrz – granica państwa;
- 421 Nędza –Baborów;
- 916 relacji Racibórz – granica państwa;
- 917 relacji Racibórz – Krzanowice - granica państwa;
- 915 relacji Racibórz – Grzegorzowice;
- 919 relacji Racibórz – Rudy – Sośnicowice;
- 923 Racibórz – Rydułtowy;
- 925 relacji Rudy – Kuźnia Raciborska – Bierawa;
- 929 Świerklany – Rybnik;
- 932 Wodzisław Śląski – Świerklany – Żory;
- 933 Rydułtowy – Wodzisław – Jastrzębie Zdrój;
- 935 relacji Racibórz – Rydułtowy – Rybnik;
- 936 Wodzisław Śląski – Krzyżanowice – granica państwa.

Rysunek 13 – Mapa drogowych odcinków sieci TEN-T w Polsce w horyzoncie czasowym do 2023 roku

Źródło: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE

W kontekście komunikacyjnej peryferyjności transgranicznej obszaru Euroregionu Silesia, poza siecią drogową, ważnym aspektem jest gęstość przejść granicznych. Zgodnie z zasadami tzw. Strefy Schengen istnieje możliwość przekraczania granicy w dowolnym miejscu, dlatego jedyną barierą pozostaje niewystarczająca infrastruktura transportowa. Na obszarze Euroregionu Silesia znajdują się 23-miejsca przekraczania granicy dla pojazdów. Tylko dwa miejsca nie posiadają żadnych ograniczeń związanych z tonażem dróg tj. Bohumin-Chałupki oraz Bohumin-Gorzyczki oraz dwa przejścia graniczne posiadające ograniczenie tonażu - (Sudice-Pietraszyn do 20 t.) oraz (Uvalno-Branice do 7,5 t.). Aż 16 z istniejących na terenie Euroregionu Silesia przejść granicznych posiada ograniczenie do 3,5 t po jednej ze stron dróg dojazdowych (patrz tabela miejsc przekraczania granicy na obszarze Euroregionu Silesia).

Tabela 38 – Drogowe miejsca przekraczania granicy na terenie polskiej części Euroregionu Silesia

Miejsce przecięcia granicy			Oznaczenie drogi			Uwagi
Lp.	RCz	Polska	RCz	Polska	Ograniczenia	
1	Bohumín	Gorzyczki	D1	A1	Bez ograniczeń	
2	Bohumín	Chałupki	I/67	DK 78	Bez ograniczeń	most oraz tory kolejowe
3	Stary Bohumin	Chałupki	MK (sleżská)	DG 612903S	do 3,5 t	most
4	Šilheřovice	Chałupki	III/4696	DP 3532S	do 3,5 t	
5	Hať	Rudyszwałd	MK	DG 612704S	do 3,5 t	
6	Hať	Tworków	II/469	DP 3507S	do 3,5 t	
7	Píšť	Owsiszczce	II/466	DP 3511S/936	do 3,5 t	
8	Chuchelná	Krzanowice	III/46822	DW 917	do 3,5 t	
9	Strahovice	Krzanowice	MK/ÚK	DG 671013S	do 3,5 t	
10	Sudice	Pietraszyn	I/46	DW 916	pozostałe	do 20 t
11	Třebom	Gródczanki	III/46826	DP 3526S	do 3,5 t	nie dotyczy pojazdów rolniczych
12	Třebom	Kietrz	II/467	416 (droga lokalna) / 20820	do 3,5 t	
13	Sudice	Ściborzycze Wielkie	III/04614	droga lokalna	do 3,5 t	
14	Hněvošice	Ściborzycze Wielkie	III/04613	droga lokalna	do 3,5 t	
15	Opava	Piłszcz	III/01129	II/420	do 3,5 t	
16	Opava/ Vávrovice	Wiechowice	III/0578	droga lokalna	do 3,5 t	most
17	Opava/ Držkovice	Dzierżkowice	III/05712	droga lokalna	do 3,5 t	most
18	Skrochovice	Boboluski	-	Droga lokalna	do 3,5 t	most
19	Úvalno	Branice	III/4593	II/419	do 7,5 t	most
20	Krnov	Ciermęcice	-	Droga lokalna	-	
21	Krnov	Pietrowice	I/45	I/38	-	
22	Rusin	Gadzowice	Droga lokalna	Droga lokalna	-	
23	Osoblaha	Pomorzowiczki	II/457	I/34	do 3,5 t	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Programu POWT RCz-RP 2007-2013.

Największą długością dróg lokalnych zarządzanych przez samorząd powiatowy, wyróżnia się powiat głubczycki, który posiada ponad 300 km szos. Z kolei największy kilometr dróg gminnych ma miejsce w gminach powiatu głubczyckiego oraz Wodzisławiu Śląskim, Raciborzu i Gorzycach.

Tabela 39 – Drogi gminne wg lokalizacji w km (stan na 31.12.2020)

Lp.	Jednostka terytorialna	Zamiejskie	W granicach administracyjnych miast
1	Baborów	68	11
2	Branice	76	0
3	Gaszowice	0	64
4	Głubczyce	140	28
5	Gorzycy	115	0

6	Jejkowice	20	0
7	Kietrz	36,2	12,30
8	Kornowac	26	0
9	Krzanowice	17,88	12,77
10	Krzyżanowice	84	0
11	Kuźnia Raciborska	42	16
12	Lubomia	48	0
13	Lyski	55	0
14	Marklowice	44	0
15	Mszana	38,5	0
16	Nędza	50	0
17	Pietrowice Wielkie	46	0
18	Pszów	0	30,82
19	Racibórz	0	130
20	Rudnik	21	0
21	Świerklany	73	0
22	Wodzisław Śląski	0	ok 82 km drogi miejskie publiczne ok 50,25 km drogi miejskie wewnętrzne

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z gmin

Tabela 40 – Drogi powiatowe wg lokalizacji w km (stan na 2019 rok)

Jednostka terytorialna	o nawierzchni twardej	o nawierzchni twardej ulepszonej	o nawierzchni gruntowej
Powiat głubczycki	329,6	328,9	5,0
Powiat raciborski	164,2	159,8	6,0
Powiat rybnicki	107,2	105,6	0,0
Powiat wodzisławski	201,8	199,1	2,1

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

O znaczeniu poszczególnych dróg świadczy występujące na nich natężenie ruchu. Natężenie ruchu na autostradzie A1 maleje w kierunku granicy państwa. Na odcinku przebiegającym przez Świerklany to przeszło 15 tys. pojazdów na dobę, w Mszanie 11 tys. pojazdów, a na odcinku Gorzycki – granica państwa jest to 9 tys. Największe natężenie ruchu odnotowano na DK78 w obrębie Wodzisławia Śląskiego, gdzie przekracza poziom 16 tys., maleje szczególnie w kierunku granicy państwa, gdzie wynosi 2,5 tys. pojazdów. Natężenie ruchu na DK45 relacji Krzyżanowice-Racibórz-Opole największe jest w granicach Raciborza i wynosi 7-8 tys. pojazdów na dobę. Na pozostałych odcinkach jest jeszcze niższe i wynosi do 5 tys. pojazdów. Jeszcze niższe natężenie ruchu występuje na drodze DK38, które na większości odcinków wynosi od 2,5-4,2 tys. pojazdów na dobę. Najbardziej obciążony odcinek obejmuje fragment w granicach miasta Głubczyce i przekracza poziom 9 tys. pojazdów.

Największe natężenie ruchu w obrębie Euroregionu Silesia odnotowano na DW935 w obrębie Raciborza, gdzie przekracza 18 tys. pojazdów na dobę. Drugi w kolejności odcinek to DW933 w granicach Wodzisławia Śląskiego w kierunku na Rydułtowy, gdzie natężenie ruchu przekracza 16 tys. pojazdów na dobę.

Okazuje się, że największe odcinkowo natężenie ruchu występuje nie na drogach krajowych a wojewódzkich, co wskazuje na przewagę ruchu lokalnego i subregionalnego, nad ruchem tranzytowym. Na rozkład ruchu wyraźny wpływ wywarło oddanie autostrady A1. W konsekwencji tego na DK78 zmalał o prawie połowę ruch samochodów ciężarowych.

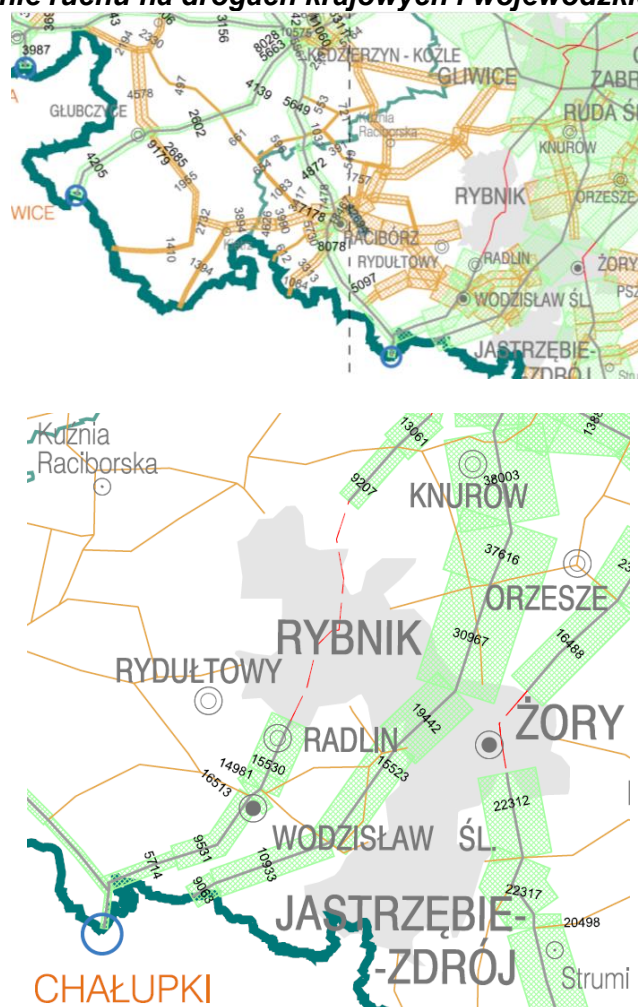
Tabela 41 – Struktura natężenia ruchu drogowego na odcinkach, na których natężenie ruchu przekracza 10000 pojazdów na 24h, stan na lata 2000, 2005, 2010, 2015

Droga	Rok	ciężkie pojazdy silnikowe	samochody osobowe i dostawcze	pojazdy jednośladowe	natężenie ruchu łącznie
DK 78	2015	391	8 518	107	9 531
	2010	779	9 670	107	10 562

GORZYCE-WODZISŁAW DW 933	2005	513	8 289	35	8 846
	2000	523	5 390	54	6 015
DK 78 933 WODZISŁAW – RYBNIK	2015	886	13 525	151	15 530
	2010	1 478	15 080	140	16 734
	2005	932	13 326	43	14 330
	2000	1 056	12 960	42	14 086
DW 935 RACIBÓRZ (DK 45) – RACIBÓRZ (DW 919)	2015	831	16 140	222	18 467
	2010	832	16 635	195	17 697
	2005	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2000	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
DW 935 RACIBÓRZ (DW 919) – KORNOWAC	2015	414	8 969	121	10 089
	2010	514	10 037	128	10 700
	2005	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2000	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: www.gddkia.gov.pl

Rysunek 14 - Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich w 2015 roku

Źródło: https://www.gddkia.gov.pl/userfiles/articles/g/generalny-pomiar-ruchu-w2015_15598//SYNTEZA/MAPA_SDRR2015_DK_DW.pdf

3.4.2 Transport kolejowy

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wprowadzające

Transport kolejowy w Republice Czeskiej leży w gestii Ministerstwa Transportu RCz.

Zarządzaniem transportem kolejowym zajmuje się jednostka państwowa Zarząd Transportu Kolejowego (Správa železniční dopravní cesty, s. o.), której głównym zadaniem jest pełnienie funkcji właściciela kolei, zapewnienie użytkowania, przejezdności, modernizacji i rozwoju kolei. Transport kolejowy w Republice Czeskiej obsługuje kilka spółek przewozowych. Do najważniejszych przewoźników w zakresie ruchu pasażerskiego należą České dráhy, a.s., LEO Expres a.s. i RegioJet a.s. Jednym z najważniejszych przewoźników w ramach towarowego transportu kolejowego jest przede wszystkim ČD Cargo, a.s.

Główne ciągi kolejowe w Republice Czeskiej tworzą 4 korytarze kolejowe. Przez kraj morawsko-śląski prowadzą trasy dwóch korytarzy kolejowych:

- II korytarz kolejowy => Słowacja – Břeclav – Přerov – Ostrava – Polska (Petrovice u Karviné),
- III korytarz kolejowy => Niemcy – Plzeň – Praha – Olomouc – Ostrava – Słowacja (Mosty u Jablunkova).

Korytarze te łączą się z siecią regionalnych linii kolejowych, zapewniającą obsługę całego kraju morawsko-śląskiego (patrz mapa sieci kolejowej). Najważniejszymi węzłami kolejowymi w kraju morawsko-śląskim są stacje Ostrava-Svinov oraz Opava-východ. Połączenia czeskiej części Euroregionu Silesia z Pragą z Ostravy obsługuje trzech przewoźników poprzez bezpośrednie połączenia kilka razy dziennie (3-4 godziny jazdy).

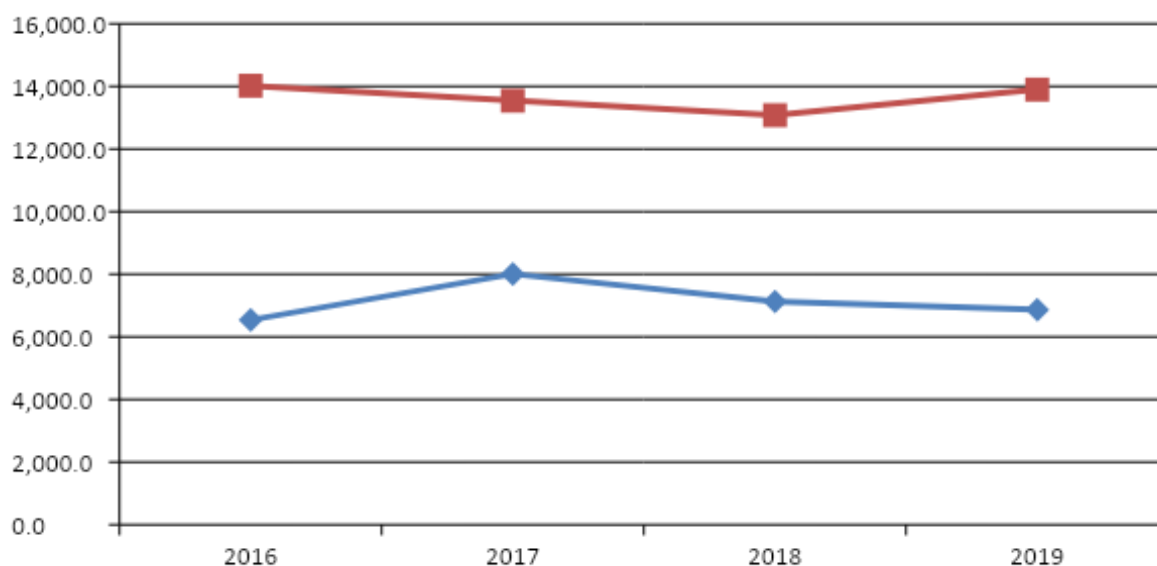
Większość linii kolejowych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia nie jest zelektryfikowana. Zelektryfikowane są tylko trzy główne linie, tj. linia nr 270 z Olomouca do Ostravy i Bohumína, linia nr 321 z Českého Těšína do Opavy východ oraz linia nr 323 Ostrava hlavní nádraží - Hostašovice adm.hr. VÚSC. Pozostałe linie są przeznaczone tylko dla pociągów motorowych, np. linia nr 276 Suchdol nad Odrou – Budišov nad Budišovkou, linia nr 277 Suchdol nad Odrou – Fulnek, linia nr 278 Suchdol nad Odrou – Nový Jičín město, linia nr 279 Studénka – Bílovec, linia nr 310 Děčichov n. B. adm.hr. VÚSC – Opava východ, linia nr 315 Opava východ – Hradec nad Moravicí, linia nr 317 Opava východ – Hlučín oraz linia nr 318 Kravaře ve Slezsku – Chuchelná.

Z poniższej mapy wynika, że na terenie Euroregionu Silesia nie ma obecnie żadnego bezpośredniego połączenia kolejowego z polską stroną, które istniało w przeszłości. Istnieją jednak możliwości podróżowania koleją z terenu czeskiej części Euroregionu Silesia bez przesiadania do Polski, np. na trasie Praha – Ostrava Svinov – Ostrava hlavní nádraží – Bohumín – Chałupki – Rybník – Katowice – Warszawa.

Statystyki ruchu kolejowego

84

Wykres 5 – Dynamika zmian liczby podróżnych (w tys.) oraz przewożonych ładunków (tys. ton) kolejją w kraju morawsko-śląskim za rok

Źródło: roczniki transportu, opracowanie własne

Na wykresie przedstawiono także dynamikę zmian ilości ładunków przewożonych kolejją. W poszczególnych latach masa ogólnych przewożonych ładunków ulegała zmianom, niemniej jednak w perspektywie długoterminowej można zaobserwować lekko rosnący trend wielkości przewozów towarowych.

Modernizacja dróg kolejowych

Dnia 5.11.2013 r. podpisano Memorandum w sprawie współpracy w zakresie obsługi transportowej i rozwoju infrastruktury kolejowej w kraju morawsko-śląskim w celu tworzenia perspektywicznego systemu transportowego z dużym udziałem transportu kolejowego, a tym samym poprawy jakości obsługi transportowej w regionie z naciskiem na jej gospodarność, bezpieczeństwo i przyjazny charakter dla środowiska, w szczególności powietrza. Sygnatariusze memorandum uzgodnili współpracę w zakresie wybranych przedsięwzięć zasadniczych dla rozwoju obsługi transportowej i kolejowej infrastruktury transportowej realizowanych od 2014 roku, wśród których dla czeskiej części Euroregionu Silesia wpisano poniższe projekty: Optymalizacja linii Ostrava – Frýdek – Místek, Modernizacja węzła Ostrava oraz Modernizacja i elektryfikacja linii kolejowej Opava – Krnov – Olomouc.¹⁶

Na bieżąco modernizowane są drogi kolejowe na terenie całej Republiki Czeskiej; na terenie czeskiej strony Euroregionu Silesia i w jego najbliższej okolicy były lub są realizowane bądź przygotowywane do realizacji poniższe inwestycje:

W grudniu 2013 roku zakończono realizację inwestycji **Rekonstrukce a zkapacitnění trati Studénka – Mošnov [Rekonstrukcja i poprawa parametrów linii Studénka – Mošnov]**. Stworzono warunki dla kolejnej inwestycji, która związana jest z budową **połączenia kolejowego do lotniska Mošnov**. Inwestycję oddano do użytku o rok później, czyli w grudniu 2014 roku. Dzięki temu znacząco poprawiła się dostępność transportowa lotniska a znaczenie międzynarodowego lotniska im. Leoša Janáčka Ostrava na rynku lotnisk regionalnych znacznie wzrosło. Ponadto stworzono warunki dla dalszego rozwoju gospodarczego w okolicy lotniska, choćby połączenia ze strefą przemysłową Mošnov i przyszłymi strefami logistycznymi i handlowymi¹⁷.

¹⁶ Źródło: Memorandum o spolupráci při řešení dopravní obslužnosti a rozvoji železniční infrastruktury v MSK, <https://www.msk.cz/cz/doprava/rozvoj-zeleznicni-infrastruktury-55339/>

¹⁷ Źródło: <https://www.msk.cz/cz/investice/kolejove-napojeni-letiste-leose-janacka-ostrava-67199/>

W kwietniu 2017 roku zakończono **modernizację linii Opava – Krnov**. W ramach modernizacji wyremontowano tory kolejowe, perony, mosty kolejowe, stacje i przejazdy oraz zmodernizowano urządzenia zabezpieczające. Na wyremontowanej linii pociągi mogą jeździć z większą prędkością, do 120 kilometrów na godzinę. Linia ta nie została jednak zelektryfikowana. Elektryfikacja planowana jest w horyzoncie długoterminowym¹⁸.

W czerwcu 2017 roku zakończono projekt **Revitalizace trati Opava-východ – Olomouc [Rewitalizacja linii Opava-východ – Olomouc]**. Na odcinku pomiędzy stacją Krnov i stacją Opava východ projekt przyczynił się do poprawy komfortu jazdy, zwiększenia prędkości drogowej, podniesienia bezpieczeństwa na przejazdach kolejowych. Ponadto zmodernizowano dworce i stacje kolejowe pod kątem obecnych i przyszłych wymagań organów zamawiających przewozy pasażerskie. Komfort podróży podniesiono poprzez budowę nowych zadaszeń peronów i zdalne sterowanie całego odcinka¹⁹.

W 2019 roku opracowano **ekspertyzę techniczno-ekonomiczną dotyczącą elektryfikacji linii kolejowej Opava - Krnov – Olomouc**, ponieważ linia z Krnova do Olomouca jest przestarzała i należy do najwolniejszych. Odległość 87 km pociągi pokonują w prawie dwie godziny. Linia charakteryzuje się dużą liczbą przystanków, tuneli, zakrętów i niebezpiecznych odcinków. Ekspertyza ma sprawdzić rozwiązania techniczne i efektywność ekonomiczną modernizacji i elektryfikacji tej linii. Przedstawiciele danych miast i gmin dążą do tego, by modernizacja tej linii została zakwalifikowana do strategicznych inwestycji Zarządu Kolei²⁰, ponieważ jest to linia o dużym potencjale. Według aktualnych informacji z lutego 2021 roku sytuacja wygląda tak, że centralna komisja Ministerstwa Transportu nie zatwierdziła modernizacji, ponieważ zgodnie z ekspertyzą nie jest ekonomicznie rentowna. Przedstawiciele z regionu jednak apelują, by projektów w regionach dotkniętych strukturalnie nie oceniać tylko pod względem ekonomicznym. Zarząd Kolei obecnie sprawdza elektryfikację odcinka linii do Krnova i w ramach nowo zleconego studium wykonalności zostaną sprawdzone możliwości zwiększenia przepustowości linii Ostrava-Svinov – Opava východ – Krnov, w tym potencjał elektryfikacji odcinka Opava východ – Krnov. Studium wykonalności powinno być ukończone w 2022 roku. Decyzja w sprawie dalszego postępowania zostanie podjęta na bazie wniosków tego studium²¹.

Zmiany o zasadniczym charakterze zaprojektowane i przygotowane do realizacji w infrastrukturze kolejowej zawarte są przede wszystkim w dwóch dokumentach:

- Studium wykonalności „Beskydy” obejmujące elektryfikację i modernizację linii Ostrava - Valašské Meziříčí, Frýdek-Místek - Český Těšín, Frýdlant nad Ostravicí - Ostravice oraz Sedlnice – Veřovice
- Studium wykonalności „Uzel Ostrava” obejmujące modernizację odcinka Ostrava hl.n. – Ostrava-Svinov.

Kolejne cele w zakresie transportu kolejowego na terenie kraju morawsko-śląskiego obejmują podniesienie prędkości eksploatacyjnej i rozkładowej na wybranych liniach kolejowych poprzez przebudowę, elektryfikację i zabezpieczenia ruchu. Wśród wybranych linii biegnących przez czeską część Euroregionu Silesia są przykładowo poniższe linie:

¹⁸ Źródło: <https://polar.cz/zpravy/opavsko/opava/11000006747/oprava-zel-trati-opava--krnov-dokoncena>, <https://www.denik.cz/moravskoslezsky-kraj/trat-z-krnova-do-opavy-ceka-velmi-dlouha-vyluka-20160117-blwd.html>

¹⁹ Źródło: http://www.szdc.cz/modernizace-drahy/prehled-projektu.html?district=t&EU_contribution=all&programme=all&total_costs=all&building=all&state=all&corridor=all

²⁰ Źródło: https://opavsky.denik.cz/zpravy_region/vlaky-olomouc22012018.html, https://opavsky.denik.cz/zpravy_region/krnov-je-kriticky-k-chystane-modernizaci-zeleznicni-trati-20190905.html

²¹ Źródło: https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/bruntal-nezajem-kraj-nezamestnanost-opava.A210224_596060_ostrava-zpravy_woj

- linia 276 (Suchdol nad Odrou – Budišov nad Budišovkou) – zwiększenie prędkości drogowej do 100 km/h,
- linia 277 (Suchdol nad Odrou – Fulnek) – zwiększenie prędkości drogowej do 100 km/h,
- linia 278 (Suchdol nad Odrou – Nový Jičín město) – zwiększenie prędkości drogowej do 80 km/h,
- linia 279 (Studénka – Bílovec) – zwiększenie prędkości drogowej do 80 km/h,
- linia 310 (część Opava východ – Moravský Beroun) – zwiększenie prędkości drogowej do 160 km/h,
- linia 315 (Opava východ – Hradec nad Moravicí) – zwiększenie prędkości drogowej do 80 km/h,
- linia 317 (Opava východ – Hlučín) – zwiększenie prędkości drogowej do 140 km/h,
- linia 318 (Kravaře ve Slezsku – Chuchelná) – zwiększenie prędkości drogowej do 80 km/h²².

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wstępne

Transport kolejowy w Polsce znajduje się w gestii Ministerstwa Infrastruktury. Ważnym organem w tym zakresie jest również podległy Ministerstwu Urząd Transportu Kolejowego (UTK). UTK jest organem właściwym w sprawach: regulacji rynku transportu kolejowego, licencjonowania transportu kolejowego, nadzoru technicznego nad eksploatacją i utrzymaniem linii kolejowych oraz pojazdów kolejowych, bezpieczeństwa ruchu kolejowego, nadzoru nad przestrzeganiem praw pasażerów w transporcie kolejowym, licencji i świadectw maszynistów. Większość linii kolejowych jest zarządzana przez należące do państwowych Polskich Kolei Państwowych przedsiębiorstwo PKP Polskie Linie Kolejowe, a głównymi przewoźnikami pasażerskimi wchodzące również w skład Grupy PKP – PKP Intercity oraz należące do samorządów województw Przewozy Regionalne.

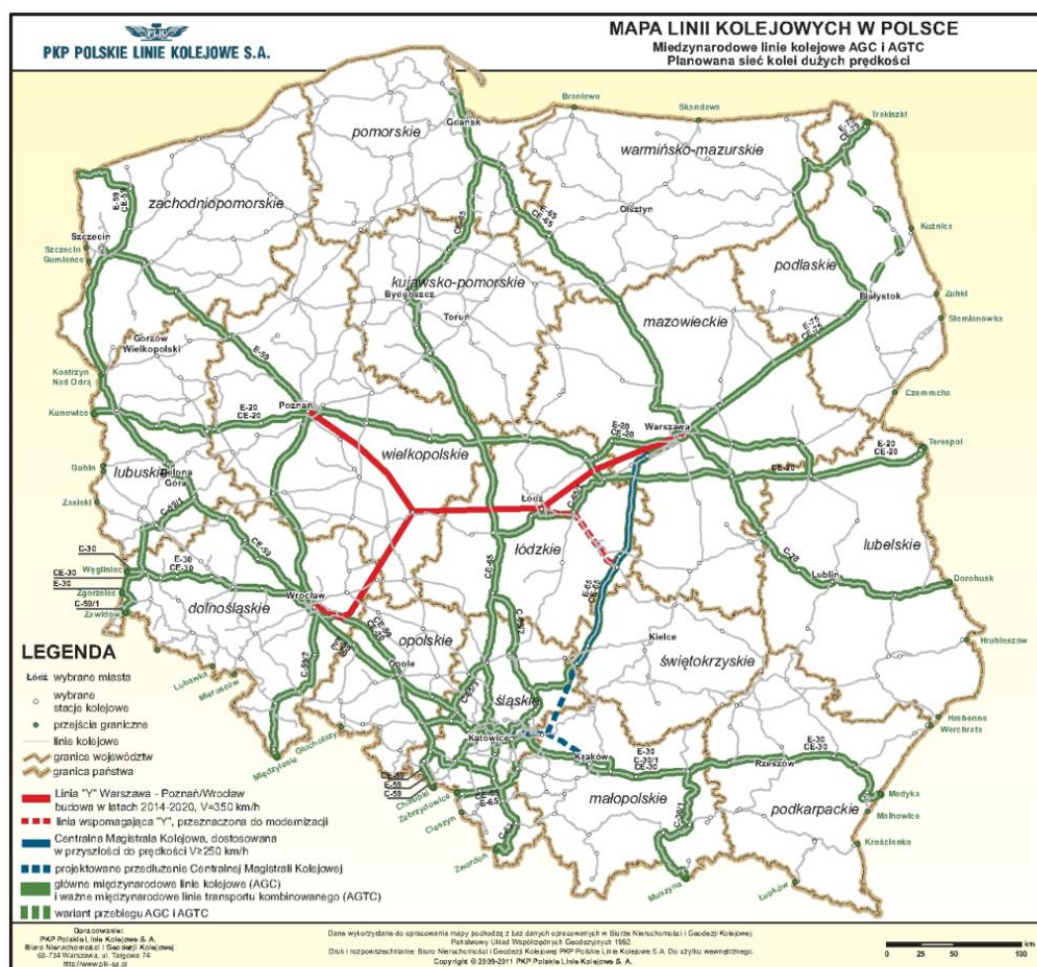
Aktualnie na rynku kolejowym w Polsce funkcjonuje ponad stu przewoźników kolejowych posiadających licencję na przewozy osób, rzeczy oraz udostępnianie pojazdów trakcyjnych.

Przez terytorium Polski przebiegają paneuropejskie korytarze nr I (wraz z odgałęzieniem IA), II, III i VI.

- KORYTARZ PANEUROPEJSKI NR I - Helsinki – Ryga – Kowno – Warszawa (z odgałęzieniem IA: Ryga – Kaliningrad – Gdańsk).
- KORYTARZ PANEUROPEJSKI NR II – Europa Zachodnia, Rosja, kraje Azji Wschodniej.
- KORYTARZ PANEUROPEJSKI NR III – Berlin, Drezno, Zgorzelec, Wrocław, Opole, Katowice, Kraków, Lwów, Kijów.
- KORYTARZ PANEUROPEJSKI NR VI – Gdańsk, Warszawa, Zilina, Brno, Bratysława, Wiedeń, Triest, Wenecja, Bolonia.

²² Źródło: Plán dopravní obslužnosti území Moravskoslezského kraje na období 2017 – 2021, https://www.msk.cz/assets/doprava/plan-dopravni-obslužnosti-uzemi-moravskoslezskeho-kraje-na-období-2017-_-2021.pdf

Rysunek 16 – Mapa linii kolejowych w Polsce, Międzynarodowe linie AGC, AGTC

Źródło (mapa poglądowa): <http://mapa.plk-sa.pl/>

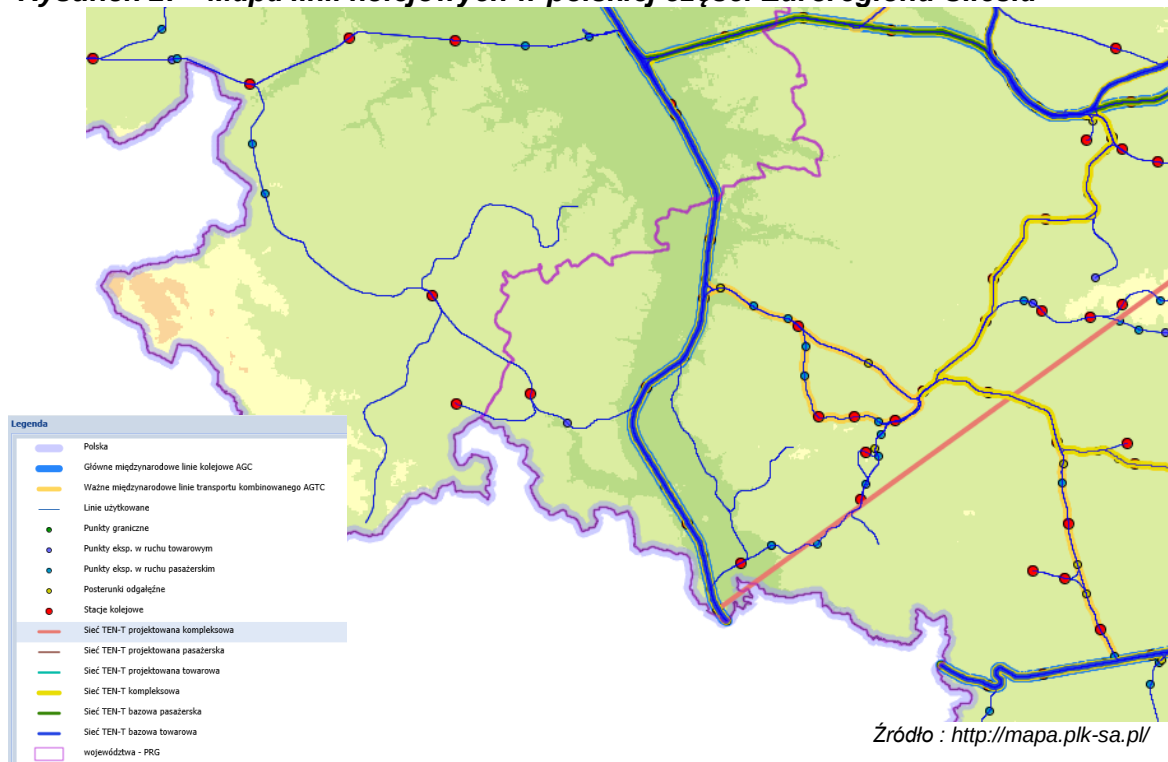
Przez obszar województwa śląskiego przebiegają historycznie ukształtowane ważne szlaki kolejowe o kierunku północ-południe i wschód-zachód, z czego trzy linie kolejowe magistralne zaliczane są do międzynarodowej sieci "E" (AGC):

- E30 Drezno - Zgorzelec - Wrocław - Katowice - Kraków - Medyka - Lwów - Kijów – Moskwa
- E59 Malmö - Ystad - Świnoujście - Zielona Góra - Wrocław - Racibórz – Chałupki
- E65 Gdynia - Warszawa - Katowice - Zebrzydowice - Ostrawa – Wiedeń

Ze wspomnianymi korytarzami o paneuropejskim i międzynarodowym znaczeniu łączy się sieć linii o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Osią sytemu kolejowego w Euroregionie jest linia biegnąca z Opola przez Racibórz w kierunku granicy. Lokalnie siatka linii kolejowych rozwinięta jest szczególnie pomiędzy Wodzisławiem Śląskim, Raciborzem a Rybnikiem. Znacznie mniejsza gęstość linii kolejowych oraz stacji występuje w obrębie powiatu głubczyckiego.

Rysunek 17 - Mapa linii kolejowych w polskiej części Euroregionu Silesia

3.4.3 Komunikacja publiczna

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Komunikację publiczną można podzielić według dwóch punktów widzenia: pod względem środków transportu oraz pod względem obsługiwanego obszaru. Z punktu widzenia środków transportu na terenie Euroregionu Silesia po czeskiej stronie rozróżnić można transport kolejowy, autobusowy, trolejbusowy oraz tramwajowy. Pod względem obszaru można komunikację publiczną podzielić na miejską komunikację zbiorową oraz międzymiastową komunikację zbiorową, przy czym różnica pomiędzy tymi typami wynika już z nazwy, tzn. miejska komunikacja zbiorowa zapewnia obsługę danego miasta lub jego najbliższych okolic, natomiast międzymiastowa komunikacja zbiorowa zapewnia połączenia pomiędzy gminami i miastami.

Miejska komunikacja zbiorowa po czeskiej stronie Euroregionu Silesia funkcjonuje w miastach Opava, Ostrava i Nový Jičín. Miejska komunikacja zbiorowa Opava i Ostrava zapewnia obsługę transportową także poza terenem miast do sąsiednich miejscowości. W pozostałych gminach i miastach funkcjonuje międzymiastowa komunikacja zbiorowa.

Miejska komunikacja zbiorowa Opava

Komunikację obsługuje spółka Městský dopravní podnik Opava, a.s. (MDPO, a.s.). Mieszkańcy mogą korzystać z komunikacji autobusowej i trolejbusowej. Na terenie miasta znajduje się 26 linii, w tym 15 autobusowych i 11 trolejbusowych. Liczba przystanków obsługiwanych przez MDPO, a.s. wynosi 225²³.

Średni odstęp czasu między poszczególnymi kursami na konkretnych liniach wynosi od 20 do 30 minut.

²³ <http://www.mdpo.cz/images/zpravy/VZ2019.pdf>

Miejska komunikacja zbiorowa Ostrava

Komunikację obsługuje spółka Dopravní podnik Ostrava a.s. Mieszkańcy mogą korzystać z 53 linii autobusowych, 17 linii tramwajowych i 14 linii trolejbusowych. W 2019 roku liczba przystanków autobusowych wynosiła 492 (w 2017 roku były 474 przystanki), liczba przystanków tramwajowych 101 (bez zmian w stosunku do 2017 roku) a liczba przystanków trolejbusowych 71 (w 2017 roku były 64 przystanki)²⁴.

Średni odstęp czasu między poszczególnymi kursami na konkretnych liniach wynosi od 10 do 20 minut.

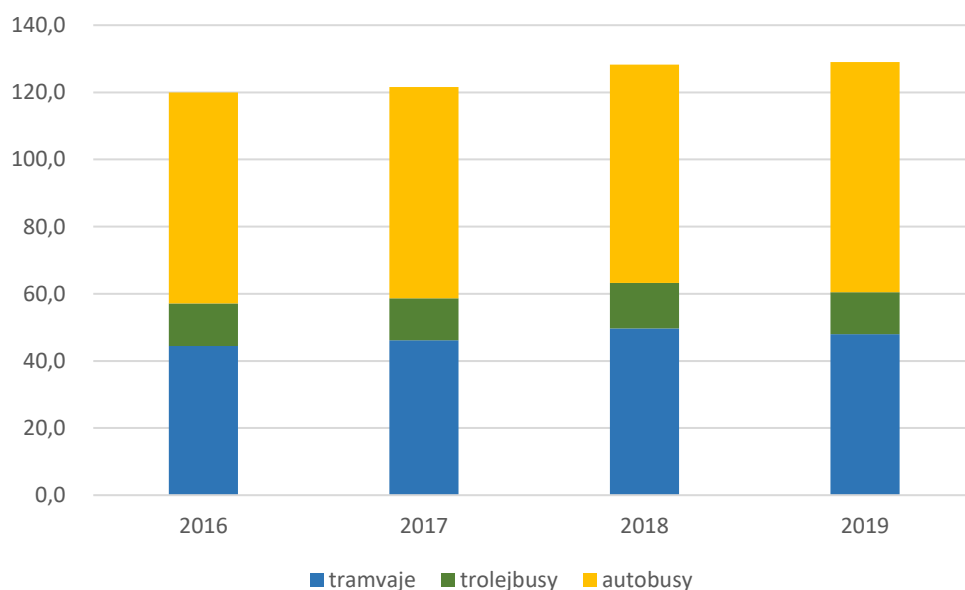
Miejska komunikacja zbiorowa Nový Jičín

Komunikację obsługuje firma ARRIVA MORAVA. Mieszkańcy mogą korzystać z 4 linii autobusowych²⁵. Średni odstęp czasu między poszczególnymi kursami na konkretnych liniach wynosi 60 minut.

Poniższy wykres przedstawia dynamikę zmian liczby pasażerów korzystających z miejskiej komunikacji zbiorowej w kraju morawsko-śląskim.

Z wykresu wynika rosnąca tendencja liczby podróżnych pomiędzy rokiem 2016 a 2019. W 2016 roku łączna liczba osób podróżujących miejską komunikacją zbiorową w kraju morawsko-śląskim wynosiła 120 mln. W kolejnych latach łączna liczba podróżnych rosła do 2019 roku, gdy wynosiła 129 mln osób. Liczby osób podróżujących tramwajami i trolejbusami ujęte są tylko w danych statystycznych miast Opava i Ostrava.

Wykres 6 – Dynamika zmian liczby podróżnych korzystających z miejskiej komunikacji zbiorowej w kraju morawsko-śląskim (mln osób) za rok

Źródło: Rocznik transportu 2019: https://www.sydos.cz/cs/rocenka-2019/rocenka/htm_cz/cz19_531415.html, opracowanie własne

Międzymiastową komunikację zbiorową obsługuje po czeskiej stronie Euroregionu Silesia kilku przewoźników. Przede wszystkim jest to spółka Arriva Morava a.s., TQM holding s.r.o. oraz spółki ČSAD Frýdek-Místek a.s., ČSAD Karviná a.s., ČSAD Havířov a.s., ČSAD Vsetín a.s., które zapewniają połączenia innych regionów z Ostravą. Dopravní podnik Ostrava a.s. i Městský dopravní podnik Opava a.s. oprócz miejskiej komunikacji zbiorowej zapewniają także międzymiastowe połączenia z okolicznymi miejscowościami.

²⁴ <https://www.dpo.cz/soubory/spolecnost/v-zpravy/2019.pdf>

²⁵ <https://www.arriva.cz/cs/autobusy-a-vlaky/mhd/moravskoslezsky-kraj/novy-jicin>

Zintegrowany system komunikacji

Na terenie kraju morawsko-śląskiego w 1995 roku powstał Zintegrowany System Komunikacji Kraju Morawsko-Śląskiego [Integrovaný dopravní systém Moravskoslezského kraje] (dalej „ODIS“). Do systemu ODIS należy 300 gmin, czyli wszystkie gminy w kraju morawsko-śląskim oraz kolejne gminy w kraju ołomunieckim i zlińskim. Liczba linii, połączeń i przewoźników w ramach zintegrowanego systemu komunikacji wciąż rośnie²⁶.

ODIS to ogólna forma organizacji transportu oparta na jednolitej taryfie, jednolitych warunkach przewozowych, jednolitym podejściu do koordynacji rozkładów jazdy oraz skoordynowanej ofercie kilku przewoźników, zapewniającej obsługę transportową na danym terenie. ODIS obejmuje komunikację kolejową oraz międzymiastową i miejską komunikację zbiorową.

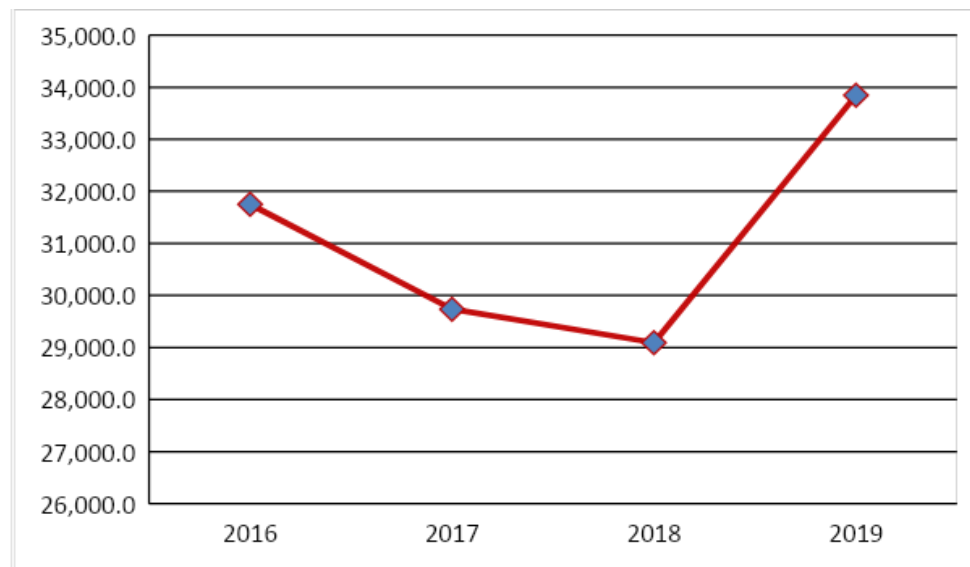
Komunikacja autobusowa

Komunikacja autobusowa jest bardzo popularną formą zbiorowej komunikacji publicznej. Poniższy wykres przedstawia dynamikę zmian liczby podróżnych w kraju morawsko-śląskim. Liczba podróżnych w latach 2016-2018 zmalała, z 31,7 mln osób w 2016 roku do ok. 29,1 mln w 2018 roku. Między rokiem 2018 i 2019 odnotowano wzrost liczby podróżnych w publicznej komunikacji autobusowej. Powodem było rządowe wsparcie socjalne dla korzystania z publicznej komunikacji zbiorowej (studenci, seniorzy i in.). W 2019 roku z publicznej komunikacji autobusowej skorzystało łącznie 33,8 mln osób. Przeciętna liczba podróżnych wynosi 31,2 mln osób.

Wszystkie gminy członkowskie na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia mają publiczną komunikację autobusową, natomiast komunikacja kolejowa ograniczona jest przebiegiem linii kolejowych. Wszystkie gminy są także włączone w ODIS.

Ponadto istnieje bezpośrednie połączenie autobusowe (bez przesiadki) z polską częścią Euroregionu Silesia, np. Ostrava, Svinov – Bohumín – Dolní Lutyně (RCz) – (RP) Gorzyczki – Rybnik - Gliwice – Katowice, Airport.

Wykres 7 – Dynamika liczby podróżujących (tys. osób) publiczną komunikacją autobusową w kraju morawsko-śląskim w latach 2016-2019

Źródło: https://www.sydos.cz/cs/rocenka-2019/rocenka/htm_cz/cz19_531414.html, opracowanie własne

²⁶<https://www.cd.cz/typy-jizdenek/regionalni-jizdenky-ids/-26599/>, https://www.kodis.cz/pdf/linky_odis.pdf

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wstępne

W Polsce podstawowe kwestie dotyczące publicznego transportu zbiorowego reguluje ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym. Transport publiczny w polskiej części Euroregionu Silesia występuje w formie połączeń kolejowych oraz komunikacji autobusowej. Transport autobusowy obejmuje wszystkie gminy polskiej części euroregionu, natomiast połączenia kolejowe posiada tylko 8 gmin. Na obszarze pogranicza transport kolejowy nie należy do kluczowych środków komunikacji (szczególnie po stronie polskiej), choć gęstość sieci kolejowej w woj. śląskim oraz opolskim należy do najgęstszych w kraju (pierwsze i drugie miejsce wśród wszystkich polskich województw). Główną rolę w zakresie publicznych środków transportu w polskiej części Euroregionu Silesia odgrywa publiczna komunikacja autobusowa.

W Euroregionie Silesia znajduje się tylko jedno kolejowe miejsce przekraczania granicy (Bohumin – Chałupki), które ma szczególnie istotne znaczenie dla transportu towarowego pomiędzy Polską a Republiką Czeską.

Wspólne, transgraniczne połączenia autobusowe na obszarze Euroregionu praktycznie nie istnieją. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest to, iż transport autobusowy w RCz oraz Polsce znajduje się w gestii jednostek samorządu terytorialnego różnych szczebli (w RCz są to urzędy krajskie – poziom regionalny, w Polsce natomiast powiaty we współpracy z gminami). Na przedmiotowym obszarze brak jest jakichkolwiek rozwiązań systemowych np. w zakresie wspólnych biletów, koordynacji rozkładów jazdy itp. Czas dojazdu pomiędzy głównymi ośrodkami miejskimi (np. na poziomie miast powiatowych) po obu stronach granicy sięga w większości kilku godzin, co wynika z braku wspólnej polityki transportowej. Stan ten ma bardzo negatywny wpływ na tworzenie i wspieranie rozwoju transgranicznego regionu funkcjonalnego (np. w zakresie tworzenia potencjałów rozwoju wspólnego rynku pracy, edukacji itp.).

Na obszarze wszystkich polskich gmin Euroregionu Silesia występowała zorganizowana komunikacja autobusowa. Liczba powiązań wskazuje na stosunkowo dobre skomunikowanie z Raciborzem oraz Rybnikiem. System wykazuje bardzo niski poziom powiązań transgranicznych. Z Ostrawą połączenia posiada Wodzisław Śląski, Racibórz oraz Krzyżanowice. Nie ma z kolei połączeń z Opawą.

Tabela 42 – Stan połączeń komunikacji transportu publicznego - stan na dzień 31.12.2020

Lp.	Jednostka terytorialna	Transport autobusowy	Transport kolejowy	Bezpośrednie połączenie				Ilość bezpośrednich połączeń przypadających na dzień roboczy w jednym kierunku (liczba połączeń na 24 godziny)			
				Opawa	Ostrava	Racibórz	Rybnik	Opawa	Ostrava	Racibórz	Rybnik
1	Baborów	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	12	0
2	Branice	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	2	0
3	Gaszowice	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	0	0	14	14+36
4	Głubczyce	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	15	0
5	Gorzyce	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	0	0	1	10
6	Jejkowice	TAK	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK	0	0	10	0
7	Kietrz	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	17	0
8	Kornowac	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	tak	0	0	6	2
9	Krzanowice	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	12	0
10	Krzyżanowice	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	0	4+0*	6+11*	11+0*
11	Kuźnia Raciborska	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	11	0
12	Lubomia	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	17	0
13	Lyski	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	0	0	13+14**	11+17

											+13 ***
14	Marklowice	TAK	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK	0	0	0	2
15	Mszana	TAK	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	0	0	24	14
16	Nędza	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	0	0	11	5
17	Pietrowice Wielkie	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	26	0
18	Pszów	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	0	0	11	11
19	Racibórz	TAK	TAK	NIE	NIE	x	TAK	0	1	x	14
20	Rudnik	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	10	0
21	Świerklany	TAK	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK	0	0	0	5
22	Wodzisław Śląski	TAK	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	0	6	0	29

Źródło: własne na podstawie informacji z gmin oraz GUS (Bank Danych Lokalnych)

* Połączenia kolejowe + autobusowe

** Sumina - Racibórz - 14 połączeń kolejowych

***11–Łyski, 17-Zwonowice (autobus) + Sumina-Rybnik 13 połączeń kolejowych

3.4.4 Transport rowerowy

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Transport rowerowy należy po czeskiej stronie do popularnych form zarówno uprawiania sportu, jak i przemieszczania się. Na rozwój transportu rowerowego wpływa także szeroko zakrojona budowa i modernizacja infrastruktury rowerowej. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, który odpowiedni jest do uprawiania jazdy na rowerze dzięki łagodnemu ukształtowaniu terenu, zbudowano szeroką sieć tej infrastruktury, czy to w postaci oddzielonych pasów dla ruchu rowerowego przede wszystkim w miastach, czy też w postaci zrekonstruowanych albo nowo zbudowanych ścieżek rowerowych wyposażonych w oznakowanie i niezbędne elementy drobnej architektury.

Przez teren czeskiej części Euroregionu Silesia prowadzi dobudowany szlak rowerowy nr 8 (dawniej nr 55) "Slezská magistrála" [Magistrala Śląska].

Przez teren euroregionu Silesia przebiega także szlak rowerowy, będący elementem transeuropejskiej międzynarodowej sieci szlaków rowerowych EuroVelo, łączącej wszystkie kraje europejskie za pośrednictwem 16 europejskich dalekobieżnych szlaków rowerowych. Jest to trasa EV 4: Szlak Europy Centralnej, prowadzący z miasta Roscoff (Francja) do Kijowa (Ukraina). Na terenie euroregionu szlak ten stanowi szlak nr 5 przez Ostrawę, Hlučín i Hať biegnący do Polski.

Rysunek 18 – Mapa poglądowa europejskiej sieci szlaków dalekobieżnych EuroVelo w Republice Czeskiej

Źródło: <https://www.greenways.cz/EuroVelo/EuroVelo-v-CR>

Rysunek 19 – Mapa krajowych szlaków dalekobieżnych (na dzień 1.01.2013)

Źródło: <http://www.cyklodoprava.cz/file/mapa-narodnich-dalkovych-tras-v-cr/>

W poniższej tabeli przedstawiono ważne szlaki rowerowe na terenie Euroregionu Silesia.

Tabela 43 – Opis europejskich, głównych i ponadregionalnych szlaków rowerowych i tras okólnych (pętli) biegnących przez teren czechkiej części Euroregionu Silesia

Nazwa szlaku	Oznakowanie szlaku	Przebieg trasy:	Długość szlaku w km
Greenway Kraków – Morawy – Wiedeń (Szlak Bursztynowy)	nr 5, EuroVelo 4	Hať (CLO) - Hlučín – Ostrava Svinov – Polanka nad Odrou – Nová Horka – Kunín – Starý Jičín – Palačov – Teplice nad Bečvou – Přerov – Olomouc – Plumblov – Ostrava u Macochy – Brno – Židlochovice – Hevlín (CLO)	550 km, z tego 70,5 km w kraju morawsko-śląskim
Slezská magistrála (část) [Magistrála Śląska (część)]	nr 55 i nr 56	Rejvíz (kraj morawsko-śląski/kraj olomuniecki) – Drakov – Heřmanovice – Holčovice – Město Albrechtice – Krnov – Úvalno – Skrochovice – Holasovice – Opava – szlak rowerowy nr 56: – Bohumín – Orlová – Havířov – Horní Budovice – Těrlicko – Český Těšín (CZ/PL)	111
Radegast Cyklotrack Opava (specjalny szlak okólny)		Opava – Hlavnice – Hradec nad Mor. – Raduň – Kravaře – Malé Hoštice – Opava	90
Radegast Cyklotrack Slezsko (specjalny szlak okólny)		Studénka – Nová Horka – Albrechtice – Jistebník – Polanka nad Odrou – Ostrava – Třebovice – Plesná – Dobroslavice – Velká Polom – Horní Lhota – Čavisov – Klimkovice – Lubojaty – Bílovec – Velké Albrechtice – Studénka	88,3
Moravice	č. 551 nr 551	Na obu swoich końcach łączy się ze szlakami rowerowymi – w Opawie z Magistrálą Śląską, w Krużberku ze szlakiem Odersko (nr 503) lub Szlakiem Morawskim	44
Opava - Racibórz	č. 552 nr 552	Opava – Chlebičov – Svobody – Kobeřice – przejście graniczne Strahovice/Krzanowice	14
Prajská cesta	6092	Opava – Chlebičov – Chuchelná – Bělá – Píšť/Owsiszcze (CZ/PL)	26
Palackého stezka im. [Ścieżka Palackiego]	6175 (bez specjalnego oznakowania)	Kunín – Šenov u Nového Jičína – Nový Jičín – Kojetín – Hostašovice	15

Źródło: Koncepcja Rozwoju Transportu Rowerowego, opracowanie własne

Wymienione szlaki rowerowe uzupełnia gęsta sieć lokalnych szlaków rowerowych, czyli szlaków rowerowych 4. klasy.

Połączenie szlaków między RP i RCz

Na terenie Euroregionu Silesia znajduje się kilka szlaków rowerowych, połączonych po obu stronach granicy. Dotyczy to poniższych szlaków (podano tylko miejsce przejazdu przez granicę):

Úvalno (RCz) – Branice (RP)	Opava (RCz) – Pilszcz (RP)
Vávrovice (RCz) – Wiechowice (RP)	Oldřšov (RCz) – Pilszcz (RP)
Hněvošice (RCz) – Šciborzyce Wielkie (RP)	Chuchelná (RCz) – Krzanowice (RP)
Pętla Sudický okruh – Połączenie szlaku rowerowego nr 6153 na terenie RCz i szlaku rowerowego nr C2 na terenie Polski.	Píšť (RCz) – Owsiszcze (RP)
Třebom (RCz) – Gródczanki (RP)	Hať (RCz) – Tworków (RP)
Strahovice (RCz) – Krzanowice (RP)	Šilheřovice (RCz) – Chałupki (RP)

Obecnie są już opracowane lub przygotowane dokumentacje budowy wielu kolejnych transgranicznych ścieżek rowerowych. Dotyczy to np. projektu **Szlak Górnej Odry – Zielone Ścieżki Pogranicza** – uzupełnienie szlaku brakującymi odcinkami ścieżek na terenie poszczególnych gmin oraz projektu **Udostępnienie Odry i Olzy**, który ma przyczynić się do podniesienia jakości infrastruktury turystycznej, powstanie oznakowania i połączonej sieci szlaków rowerowych wraz z drobną infrastrukturą dla turystów (np. przechowalnie rowerów, tzw. cykloboxy, piknikowe miejsca wypoczynkowe z miejscem do grillowania, kosze na śmieci i tablice informacyjne).

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wstępne

Duże znaczenie dla rozwoju transportu rowerowego ma odpowiednio przygotowana, rozbudowywana i modernizowana infrastruktura rowerowa. Po polskiej stronie Euroregionu Silesia brak wysokich pasm górskich oraz bliskość dużych aglomeracji miejskich stwarza dobre warunki dla rozwoju turystyki rowerowej o charakterze rodzinnym.

Turystyka rowerowa należy po polskiej stronie Euroregionu Silesia do popularnych form spędzania wolnego czasu, uprawiania sportu. W mniejszym zaś stopniu służy do przemieszczania się (np. jako forma dojazdu do pracy, itp.).

Łącznie na terenie gmin Euroregionu Silesia długość ścieżek rowerowych wynosiła prawie 78 km. Najwięcej odcinków znajdowało się na terenie Raciborza i Krzanowic. W gminach tych odnotowano również największą gęstość, która dochodziła do poziomu 46,5 km na 100 km². Najwięcej odcinków dróg rowerowych podlegało pod zarząd gmin, które stanowiły 68% całej sieci.

Tabela 44 - Długość oraz gęstość ścieżek rowerowych w gminach Euroregionu Silesia w 2019 roku

Gmina	ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów) ogółem	będących pod zarządem			ścieżki rowerowe na 100 km ²
		gminy	starostwa	urzędu marszałkowskieg o	
	[km]	[km]	[km]	[km]	[km]
Racibórz	34,9	24,9	6,9	3,1	46,53
Krzyżanowice	13,8	13,8	0,0	0,0	19,80
Lubomia	6,0	6,0	0,0	0,0	14,36
Rudnik	5,2	0,0	5,2	0,0	7,04
Wodzisław Śląski	4,8	4,2	0,6	0,0	9,70
Głubczyce	3,1	0,0	1,0	2,1	1,05
Lyski	2,7	2,7	0,0	0,0	4,70
Gorzyc	2,7	0,0	2,7	0,0	4,18
Branice	2,5	0,0	0,0	2,5	2,06
Godów	1,7	1,6	0,1	0,0	4,47
Pszów	0,5	0,0	0,5	0,0	2,45
Razem	77,9	53,2	17,0	7,7	0,05

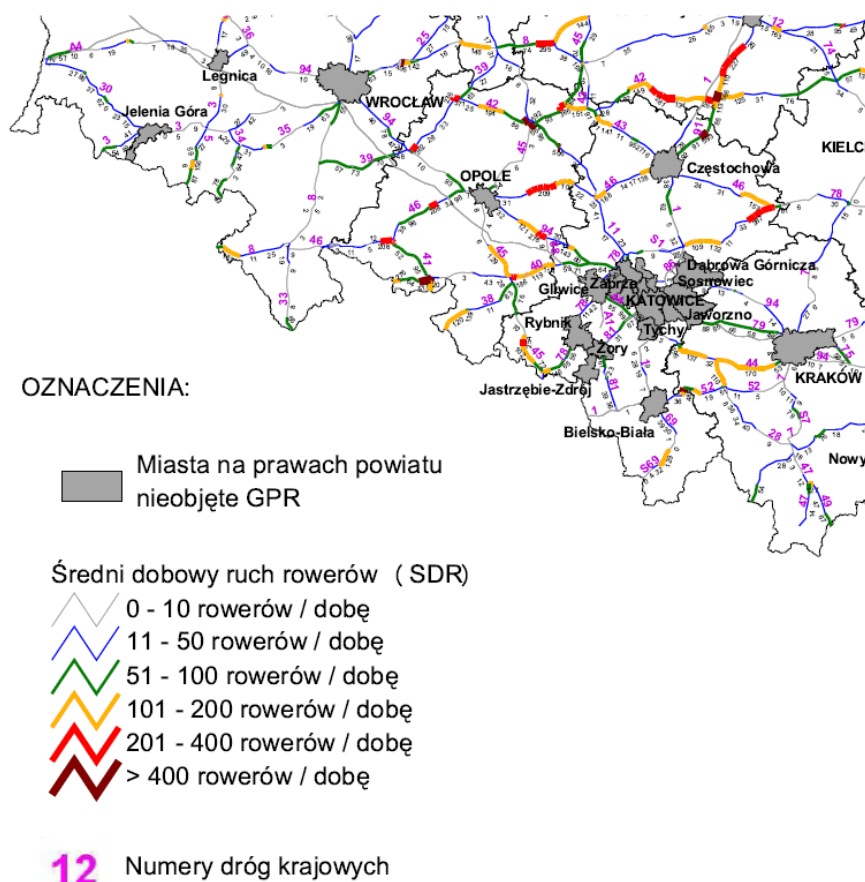
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Nie ma kompleksowych danych dotyczących ruchu rowerowego w skali Polski. Wiele gmin w ogóle nie prowadzi pomiarów ruchu. Ponadto często pomiary ruchu klasyfikują ruch rowerowy jako "pojazdy inne" wraz z pojazdami zaprzęgowymi itp. Metodologia stosowanych w Polsce pomiarów ruchu najczęściej pomija ruch rowerowy odbywający się na chodnikach, na drogach rowerowych poza jezdnią i nieformalnych trasach poza pasem drogowym. Tym niemniej dostępne są dane wycinkowe, które mogą dać pewien obraz stanu ruchu rowerowego w Polsce. Najlepiej ruch rowerowy jest rozpoznany na drogach krajowych mimo, że jest on mniejszy niż na drogach gminnych czy powiatowych. Wynika to z faktu, że GDDKiA przeprowadza co 5 lat tzw. Generalny pomiar ruchu (GPR). Roczny cykl pomiarowy obejmował 11 okresów, w tym 9 okresów dziennych (w godz. 6-22) i 2 okresy nocne (godz. 22-6).

Według pomiarów przeprowadzonych przez GDDKiA w 2015 roku największe natężenie ruchu rowerów na drogach krajowych w Euroregionie Silesia występuje w Raciborzu na DK45. Na dobę przejeżdża tamtędy ponad 200 rowerów. Drugim odcinkiem o rekordowym natężeniu ruchu jest fragment DK38 w Głubczycach (180 rowerów na dobę), a następnie Głubczyce – granica państwa 109 pojazdów. Na najbardziej obciążonym fragmencie DK78 Zabelków-Gorzyc zanotowano ruch rowerów na poziomie przekraczającym 100 pojazdów na dobę.

Ruch rowerów w ciągach dróg krajowych prawdopodobnie związany jest z przemieszczaniem się mieszkańców w celach innych niż turystyczne. Należy go traktować jako element uzupełniający system transportu lokalnego. Zwiększony poziom ruchu rowerowego jest zjawiskiem pozytywnym, zmniejsza liczbę pojazdów spalinowych na drogach i związaną z nią emisję zanieczyszczeń.

Rysunek 20 – Natężenie ruchu rowerowego na drogach krajowych wg GPR

Źródło: GDDKiA

W polskiej części Euroregionu, pomimo braku spektakularnych atrakcji turystycznych występują dobre warunki dla turystyki rowerowej, pieszej oraz konnej. Rola tras rowerowych o znaczeniu turystycznym jest znacznie większa, co potwierdza przebieg istotnych szlaków rowerowych. Przez obszar polskiej części euroregionu przebiegają następujące trasy rowerowe:

TRASY MIĘDZYNARODOWE

- Trasa rowerowa R4: Europejska Trasa Rowerowa (ok. 4000 km).

TRASY PIERWSZORZĘDNE (GŁÓWNE)

- Trasa rowerowa nr 2 Y: (ok. 143 km).
- Trasa rowerowa nr 6 C: Trasa prowadząca szlakiem husarii polskiej (ok. 260 km).
- Trasa rowerowa nr 9 N: Trasa prowadząca doliną Odry (ok. 230 km).
- Trasa rowerowa nr 24 C: Pętla rowerowa Euroregionu „Śląsk Cieszyński” (ok. 120 km).
- Trasa rowerowa nr 34: N (ok. 95 km).
- Trasa rowerowa nr 8: Trasa prowadząca dolinami Wisły i Odry (ok. 380 km).
- Trasa rowerowa nr 69 S: Szlak Odry prawobrzeżny (ok. 200 km).

TRASY DRUGORZĘDNE

- Rejon Głubczyc (231-250)
- Rejon Wodzisławia (311-340)
- Rejon Raciborza (341-370)

3.4.5 Transport wodny

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się rzeki, zbiorniki, stawy i inne akweny wodne wykorzystywane jako element atrakcji turystycznych, np. w celu spływów, rejsów wycieczkowych, zażywania kąpeli, poznawania krajobrazu i zwierząt podczas wycieczek pieszych i rowerowych oraz wędkowania.

Najważniejszymi rzekami na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia są rzeka Odra i jej dopływ Opava, do której wpływa rzeka Moravice. Koło Vítkova do Odry wpływa rzeka Budišovka. Na terenie Ostravy do Odry wpływa Opava oraz Porubka i Ostravice. Wykorzystanie rzek w turystyce opisano w rozdziale 3.7.6 Turystyka wodna.

Na rzece Moravicy znajduje się zbiornik Slezská Harta, wykorzystywany do celów przemysłowych, produkcji energii oraz celów rekreacyjnych. Zapora Slezská Harta ma powierzchnię 8,7 km² i należy do największych zbiorników wodnych w Czechach.

Realizowane są tu także rejsy wycieczkowe motorowcami a także statkiem historycznym. Pierwszy duży statek pływający po Slezskiej Hartie wyprodukowany został w latach 2017-2018 w Polsce. Produkcję statku dofinansował samorząd Kraju Morawsko-Śląskiego. Swoją port macierzysty ma on w Leskovcu nad Moravicí (poza obszarem euroregionu Silesia), podobnie jak historyczny statek Santa Maria, będący repliką starego drewnianego żaglowca z czasów Krzysztofa Kolumba. W transporcie wodnym przy wykorzystaniu tego historycznego statku w latach 2017-2021 partycypuje Dobrowolny Związek Gmin Bruntálsko²⁷.

W 2016 roku na zbiorniku zaporowym Slezská Harta rozpoczęto regularne rejsy, realizowane jako przeprawa elektrycznym katamaranem, który pływa między miejscowościami Razová i Roudno. Właścicielem i operatorem jest Gmina Roudno. Obsługa rejsów finansowana jest z przychodów oraz przez obie wymienione gminy a także Kraj Morawsko-Śląski. W Planie Obsługi Transportowej Obszaru Kraju Morawsko-Śląskiego na okres 2017-2021 (Plán dopravní obslužnosti území Moravskoslezského kraje na období 2017 – 2021)²⁸ przewiduje się włączenie tego połączenia do zintegrowanego systemu komunikacji kraju morawsko-śląskiego ODIS oraz niezbędne doposażenie techniczne. Woda w zbiorniku zaporowym Kružberk służy do zaopatrywania ziemi ostrawskiej w wodę pitną, a więc nie można jej wykorzystać do transportu wodnego.

W latach 2017 i 2018 realizowano projekt dofinansowany z programu INTERREG V-A Republika Czeska – Polska w ramach Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia pn. ODRA OK, który poświęcony był wykorzystaniu potencjału przygotowywanego uszlachetnienia transgranicznego odcinka Odry (Ostrava – Kędzierzyn-Koźle) na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu na polsko-czeskim pograniczu. Produktem projektu jest studium wykorzystania spławnej Odry do celów zwiększenia dostępności i atrakcyjności regionu i rozwoju środowiska biznesowego, które zostało opracowane przez polsko-czeski zespół ekspertów w oparciu o przewidywany przebieg korytarza wodnego Odra – Dunaj na danym odcinku.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W obrębie Euroregionu Silesia występuje jeden odcinek drogi wodnej najniższej klasy Ia o znaczeniu regionalnym. Obejmuje on fragment Odry od miejscowości Racibórz do śluzy w miejscowości Kędzierzyn-Koźle. Ta klasa drogi wodnej umożliwia żeglugę statków

²⁷ <https://elektrolodharta.cz/plavby/>

²⁸ Dokument dostępny pod adresem: https://www.msk.cz/assets/doprava/plan-dopravni-obsluznosti-uzemi-moravskoslezskeho-kraje-na-obdobi-2017-_2021.pdf

z napędem i barkami o maksymalnej długości 24 metrów, 3,5 metra szerokości, 1 metra zanurzenia, minimalny prześwit pod mostami 3 metry. Na terenie euroregionu brak jest portu śródlądowego²⁹.

W ramach projektu Odra OK Ostrava – Kędzierzyn-Koźle powstało *Studium wykorzystania żeglownej Odry na rzecz zwiększenia dostępności i atrakcyjności regionu oraz rozwoju przedsiębiorczości*. Odrzańska Droga Wodna stanowi fragment korytarza wodnego Dunaj – Odra – Łaba. Studium wykazuje istotność odcinka Ostrawa – Kędzierzyn-Koźle z punktu widzenia transportu wodnego jak i funkcji turystycznych.

Dokumentem programowym o charakterze sektorowym dotyczącym zagospodarowania wód jest *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*, zatwierdzony na posiedzeniu rządu przez Prezesa Rady Ministrów w dniu 22 lutego 2011 roku³⁰.

3.4.6 Transport lotniczy

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się lotnisko Zábřeh, leżące na terenie gminy Dolní Benešov. Lotnisko to jest publicznym lotniskiem krajowym i wykorzystywane jest dla sportów lotniczych (loty widokowe, fotoloty, loty szybowcami, skoki na spadochronie i in.). Operatorem lotniska jest Slezský aeroklub Zábřeh.

Ponadto na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się lądowiska, czyli tereny służące do lądowania i startu sportowych statków powietrznych i samolotów – lądowisko Opava i lądowisko Hať u Hlučína.

Pod względem dostępności i rozwoju regionu zasadnicze znaczenie ma lotnisko im. Leoša Janáčka Ostrava, znajdujące się na terenie gminy Mošnov koło Ostravy. To publiczne lotnisko międzynarodowe, którego właścicielem jest od 1.07.2004 r. Kraj Morawsko-Śląski a operatorem spółka Letiště Ostrava, a.s. Lotnisko łączy kraj morawsko-śląski z ważnymi ośrodkami³¹ takimi jak Dubaj, Mediolan, Londyn (regularne połączenia) oraz regionami Korfu, Kos, Kreta, Rhodos, Zakynthos, Hurghada, Marsa Alam, Antalya, Malorca, Burgas, Warna (połączenia regularne i czarterowe) i regionami Thassos, Podgorica, Split, Ercan Almeria, Djerba i Monastir, które obsługiwane są poprzez loty czarterowe. Połączenie z ww. regionami korzystne jest w szczególności pod kątem rozwoju turystyki i przedsiębiorczości. Znaczenie lotniska wzmacnia także bezpośrednie połączenie kolejowe z lotniskiem.

W 2020 roku Lotnisko w Ostrawie odnotowało dwa bardzo odmienne ekstremalne zjawiska. Pierwszym był ogromny spadek przewozów pasażerskich spowodowany ogólnościową pandemią związaną z rozprzestrzenianiem się Covid-19, późniejszymi restrykcjami i obostrzeniami wprowadzonymi przez rząd. Drugim był historyczny rekord odprawionych ładunków, będący efektem długofalowo prowadzonej cargo strategii lotniska i pozyskaniem nowych partnerów w segmencie transportu towarowego.

Pomimo ogólnościowego spadku liczby podróżnych i największego kryzysu w historii przemysłu lotniczego Lotnisku w Ostrawie udało się otworzyć dwie nowe regularnie linie pasażerskie. Pod koniec października 2020 roku spółka lotnicza LOT Polish Airlines uruchomiła 5x w tygodniu regularne połączenie do Warszawy a w listopadzie 2020 roku spółka dodała także połączenie do Pragi. W kolejnych latach kierownictwo lotniska będzie się nadal skupiać na

²⁹ Żegluga śródlądowa w Polsce w latach 2014–2017. GUS, 2018, Szczecin.

³⁰ Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry zatwierdzony na posiedzeniu rządu przez Prezesa Rady Ministrów w dniu 22 lutego 2011 roku. Monitor Polski 1991, nr 40, poz. 451

³¹ Lotnisko im. Leoša Janáčka Ostrava, Mapa destynacji - lipiec 2018.

rozwoju transportu towarowego i ma przygotowany plan strategiczny w celu wznowienia lotów pasażerskich³².

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia nie występuje międzynarodowy port lotniczy. Najbliżej położonym lotniskiem jest Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice w Pyrzowicach, który oddalony jest od Raciborza o 95 km i znajduje się w zasięgu 1h 20 min. Innym alternatywnym lotniskiem jest Kraków Airport im. Jana Pawła II oddalony od Raciborza o 140 km z czasem dojazdu 1h 37 min. Trzecią alternatywą jest Port Lotniczy Wrocław położony w odległości 172 km i dostępny w czasie 2h. Położenie tego lotniska jest bardziej konkurencyjne dla mieszkańców powiatu głubczyckiego.

3.4.7 Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Euroregion Silesia w miarę swoich możliwości od długiego czasu aktywnie angażuje się w sprawy związane z transportem i infrastrukturą transportową na swoim terenie.
- Z punktu widzenia pozyskania unijnych środków finansowych na podnoszenie jakości infrastruktury transportowej ważne jest, aby zachodnia część kraju morawsko-śląskiego została włączona w sieć TEN-T.
- W punktu widzenia transportu drogowego w przyszłości należy sfinalizować budowę drogi I/11 i I/57 z połączeniem do Polski.
- Podstawową przesłanką tworzenia transgranicznej infrastruktury transportowej w Euroregionie Silesia jest modelowe studium pn. "Border Crossing w Euroregionie Silesia".
- Na niektórych dawnych przejściach granicznych znajdują się obecnie niewykorzystywane obiekty graniczne.
- Czeska strona Euroregionu Silesia jest w wystarczający sposób połączona z siecią kolejową i drogową, niemniej jednak wciąż należy modernizować i rekonstruować istniejącą infrastrukturę.
- W największych miastach czeskiej części Euroregionu Silesia (Ostrava, Opava, Nový Jičín) istnieje szeroko rozwinięta miejska komunikacja zbiorowa.
- Po czeskiej stronie Euroregionu Silesia istnieje zintegrowany system komunikacji.
- W Euroregionie Silesia istnieje bezpośrednie połączenie między polską a czeską stroną euroregionu, np. połączenie kolejowe Praga - Ostrava Svinov – Ostrava hlavní nádraží – Bohumín (RCz) – (RP) Chałupki – Rybnik – Katowice – Warszawa oraz bezpośrednie połączenie autobusowe (bez przesiadki) Ostrava, Svinov – Bohumín – Dolní Lutyně (RCz) – (RP) Gorzyczki – Rybnik - Gliwice – Katowice, Airport.
- W czeskiej części Euroregionu Silesia istnieje gęsta sieć szlaków i ścieżek rowerowych. Polska i czeska część euroregionu połączona jest kilkoma szlakami rowerowymi, przygotowywana jest budowa transgranicznych ścieżek rowerowych.
- Regularny transport wodny nie ma na terenie kraju morawsko-śląskiego ani w czeskiej części euroregionu wieloletniej tradycji. Regularny transport wodny wprowadzono na zbiorniku zaporowym Slezská Harta w 2016 roku.
- Dla przygranicznych jednostek terytorialnych, do których należą kraj morawsko-śląski, województwo opolskie i śląskie, potencjał rozwojowy w dziedzinie transportu, turystyki, gospodarki wodnej i energetyki ma inicjatywa stworzenia wielofunkcyjnego korytarza wodnego Dunaj – Odra – Łaba, czyli przedłużenie odrzańskiej drogi wodnej z Kędzierzyna-Koźle przez Racibórz, Bohumín, Ostravę do Přerova, gdzie gałąź

³² Rok 2020 na ostravském letišti | Letiště Ostrava (airport-ostrava.cz)

- odrzańska miałyby się połączyć z gałęzią łabską i dunajską.
- Dobra dostępność regionu z ważnych ośrodków w Europie (Londyn, Warszawa) zapewniona jest dzięki usługom Lotniska im. Leoša Janáčka Ostrava, będącym publicznym lotniskiem międzynarodowym zlokalizowanym na terenie gminy Mošnov. Coraz większe znaczenie ma towarowy transport lotniczy. W 2020 roku osiągnięto historyczny rekord w ilości odprawionych ładunków.
- Bazę dla lotów sportowych stanowi lotnisko Zábřeh w Dolním Benešovie oraz lądowiska służące lądowaniom i startom sportowych statków powietrznych i samolotów w Opavie i Hati.
- W Euroregionie Silesia znajduje się kilka mostów transgranicznych/przygranicznych (większość w złym stanie) przeznaczonych do ruchu samochodów.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Należy zintensyfikować działania Euroregionu prowadzące do aktywizacji gmin członkowskich w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych przeznaczonych na dofinansowanie infrastruktury transportowej.
- Konieczne jest zintegrowanie planów inwestycyjnych w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej po obydwu stronach granicy, tak aby w maksymalny sposób wykorzystać dostępne środki zewnętrzne (zwłaszcza w perspektywie UE 2021-2027).
- Po stronie polskiej Euroregionu Silesia nie istnieje zintegrowany system transportu.
- W Euroregionie Silesia (z wyjątkiem Wodzisławia Śląskiego, Raciborza i Krzyżanowic) nie ma bezpośrednich połączeń publicznymi środkami transportu umożliwiających transport pomiędzy stroną polską oraz czeską.

3.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.5.1 Zaopatrzenie w wodę

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

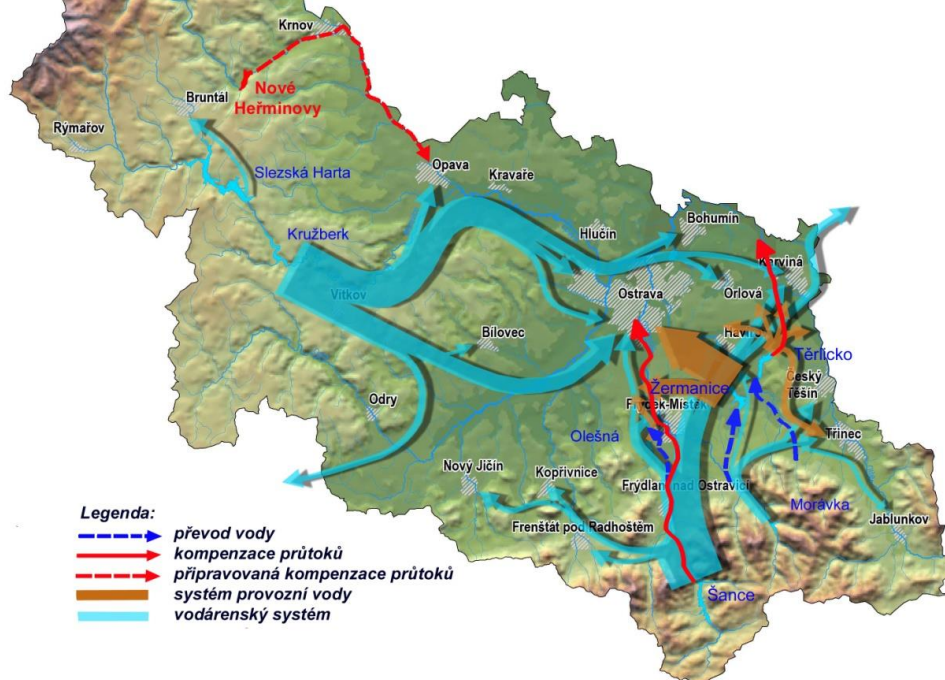
Zaopatrzenie w wodę jest na przeważającym terenie czeskiej części euroregionu zapewniane za pośrednictwem publicznych sieci wodociągowych. Procent obiektów podłączonych do publicznych sieci wodociągowych wynosi około ponad 90 %.

Procent mieszkańców zaopatrywanych w wodę z sieci wodociągowej w kraju morawsko-śląskim wynosi 99,9 %.

Podstawowym systemem zapewniającym dostawę wody pitnej w północnej części kraju morawsko-śląskiego jest system gospodarki wodnej Ostrawskich Wodociągów Okręgowych (Ostravský oblasní vodovod) (OOV). Obejmuje on trzy stacje uzdatniania wody, które uzdatniają wodę ze zbiorników wodnych Kružberk, Šance i Morávka, które znajdują się pod zarządem przedsiębiorstwa państwowego Povodí Odry. Do zbiorników wykorzystywanych w ramach systemu zaopatrywania w wodę zaliczany jest zbiornik Slezská Harta na rzece Moravice, który swoją kubaturą zapewnia bezpieczeństwo pobierania wody dla OOV ze zbiornika Kružberk i również jest ich stabilizatorem jakości wody. Surowa woda z powyższych zbiorników doprowadzana jest do poszczególnych stacji uzdatniania wody Nová Ves u Frýdlantu n. O. (maksymalna wydajność 2 200 l/s), Vyšň Lhoty (450 l/s) oraz Podhradí (2 200 l/s), a po uzdatnieniu przesyłana jest za pośrednictwem głównych ciągów dystrybucyjnych do wieży ciśnień i do odbiorców. Powyższe główne źródła uzupełniają źródła lokalne, zarówno wodami podziemnymi, jak i powierzchniowymi. Jako alternatywne źródła wody pitnej po czeskiej stronie euroregionu wykorzystywane są źródła lokalne gmin (odwierty itd.) oraz studnie przydomowe.

Dostawy wody pitnej zapewnia przede wszystkim spółka Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s.³³ (Opava, Nový Jičín). Ostravské vodárny a kanalizace a.s.³⁴ zapewniają dostawy wody pitnej dla miasta Ostrawy, przy czym od 35 do 40 wody pitnej pochodzi ze źródeł podziemnych znajdujących się na terenie miasta Ostrawy. W niektórych miastach dostawy wody pitnej zapewniają miejskie spółki. W mieście Hlučín dostawy wody pitnej zapewnia spółka Vodovody a kanalizace Hlučín, s.r.o.³⁵, w powiecie Bruntál niektóre gminy korzystają z usług spółki VaK Bruntál a.s.³⁶ Miasto Odry zapewnia dostawy wody pitnej w sąsiednich gminach za pośrednictwem spółki Oderská městská společnost s.r.o.³⁷ Ponadto niektórymi wodociągami zarządzają same gminy, ew. stowarzyszenia gmin.

Rysunek 21 – Schemat zaopatrywania w wodę ze źródeł powierzchniowych systemu gospodarki wodnej dorzecza Odry

Źródło: Povodí Odry, s. p., <https://www.pod.cz/stranka/schema-zasobovani-vodou.html>

Całkowita długość sieci wodociągowej w gminach o rozszerzonych kompetencjach przedstawiona została w poniższej tabeli. W porównaniu z 2017 roku nastąpił wzrost całkowitej długości sieci wodociągowej, a tym samym stopniowy wzrost liczby przyłączonych mieszkańców.

Tabela 45 – Całkowita długość sieci wodociągowej w gminach o rozszerzonych kompetencjach na dzień 31.12.2017 r. i 31.12.2020 r.

Obec s rozšířenou působností	Celková délka vodovodního řadu (km) k 31.12.2017	Celková délka vodovodního řadu (km) k 31.12.2020
Bílovec	235	221
Bruntál	320	368
Hlučín	275	281
Kravaře	141	150
Nový Jičín	390	401

³³ www.smvak.cz

³⁴ www.ovak.cz

³⁵ www.vakhlucin.cz

³⁶ www.vakbruntal.cz

³⁷ www.oderkams.cz

Odry	91	172
Opava	640	655
Ostrava	1 465	1 478
Vítkov	170	173

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa RCz, Wybrane dane z ewidencji majątkowej wodociągów i kanalizacji za 2017 rok i 2020

System gospodarki wodnej Ostrawskich Wodociągów Okręgowych w przeszłości sprawdził się również w okresach trudniejszych, tj. podczas powodzi (w latach 2009, 2010), kiedy ograniczał przepływ wody, czy też w okresach ekstremalnej suszy (2014-2019), kiedy zapewniono bezproblemowe zaopatrywanie w wodę i nie doszło do ograniczenia produkcji przemysłowej z powodu braku dostaw wody powierzchniowej.

Na terenach, na których mieszkańcom dostarczana jest woda z publicznej sieci wodociągowej, były dostawy wody pitnej zapewnione również w okresach ekstremalnej suszy. Natomiast susza stanowi poważny problem w gminach, które wykorzystują lokalne źródła wód podziemnych oraz w gminach, w których mieszkańcy wykorzystują indywidualne źródła wody pitnej (tj. studnie).

Niektóre gminy na terenie czeskiej części euroregionu Silesia korzystały z dofinansowania na źródła wody i rozbudowę sieci wodociągowej. Należą do nich np. gminy Velké Heraltice i Píšť.

Tabela 46 – Projekty gmin członkowskich zatwierdzone w latach 2018-2020 z Narodowego Programu Środowiska, dotyczące sieci wodociągowej

Obec	Rok schválení žádosti	Název projektu
Obec Velké Heraltice	2018	Skupinový vodovod Velké Heraltice – čerpací stanice, vodovodní řad (výtlak, úprava vody)
Obec Velké Heraltice	2019	Skupinový vodovod Velké Heraltice
Obec Píšť	2018	Propojení vodovodu Vřesina – Píšť

Źródło: <https://www.narodniprogramzp.cz/o-programu/schvalene-projekty/>, opracowanie własne

Ze względu na trwające zmiany klimatyczne w centrum zainteresowania znajduje się również **problematyka suszy**. W warunkach Republiki Czeskiej główną przyczyną powstania suszy jest deficyt opadów atmosferycznych w pewnym przedziale czasu, często towarzyszy mu nadzwyczajnie wysoka temperatura powietrza³⁸. Występowanie suszy wspomagane jest przez przyspieszony odpływ wody z krajobrazu (prostowanie cieków wodnych, techniczne modyfikacje cieków wodnych i obszarów zalewowych, melioracja, gospodarowanie na dużych jednostkach terenowych gruntów ornych, zagęszczanie gleby, w wyniku stosowania sprzętu rolniczego, niewystarczające środki przeciwko erozji, deficyt masy organicznej w glebie w wyniku mniejszych ilości nawozów gospodarczych, nieprzepuszczalność powierzchni w miastach oraz szybki odpływ za pośrednictwem kanalizacji itd.).

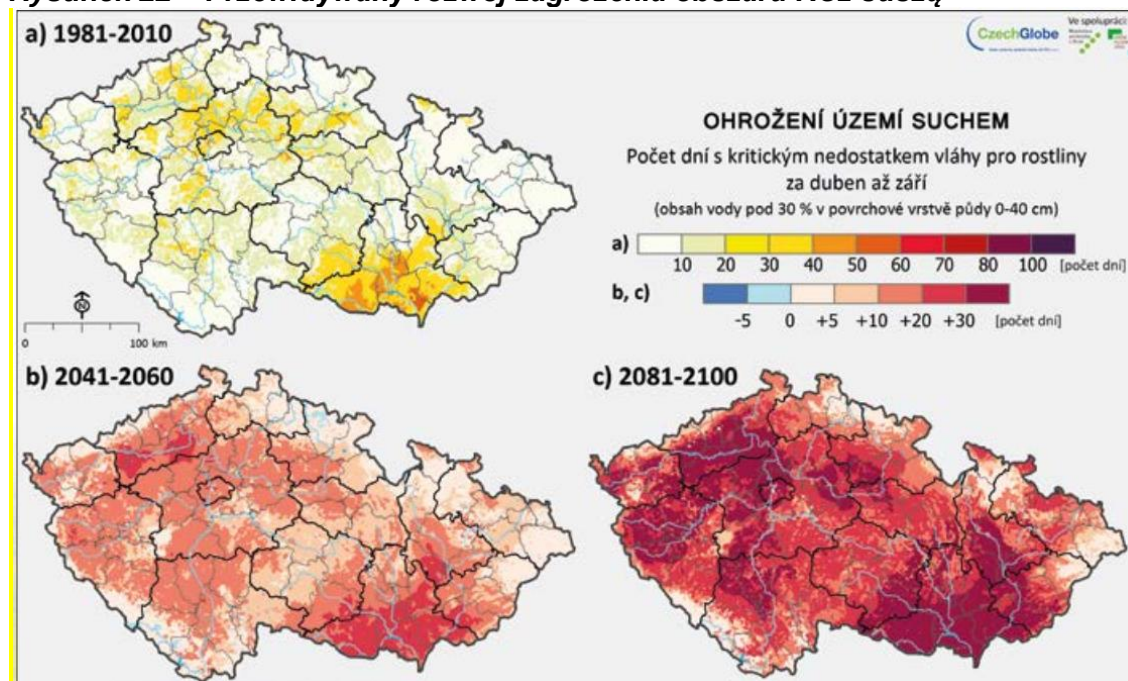
Suszę można definiować na podstawie jej przejawów – klimatyczna, glebowa oraz hydrologiczna, czy też według skutków – rolnicza, socjoekonomiczna³⁹.

Poniższe mapy przedstawiają zakładany rozwój zagrożeń spowodowanych suszą na terenie RCz.

³⁸ <http://stavsucha.cz/about-drought/>

³⁹ <http://stavsucha.cz/about-drought/>

Rysunek 22 – Przewidywany rozwój zagrożenia obszaru RCz suszą

Realizacja poszczególnych zaproponowanych działań jest co roku poddawana ocenie przez międzyresortową Komisję WODA-SUSZA w drodze sprawozdania z postępów.

Źródło: CzechGlobe, http://eagri.cz/public/web/file/542920/Strucne_o_vode_2017.pdf

W 2017 roku rząd Republiki Czeskiej przyjął dokument strategiczny „Koncepcja ochrony przed skutkami suszy na terenie Republiki Czeskiej”. Koncepcja skupia się na celach strategicznych z punktu widzenia ochrony przed suszą i proponuje kompleks działań, którymi można negatywne skutki suszy i braku wody ograniczyć czy też w pełni wyeliminować. Działania te prowadzą do stworzenia jednolitej platformy komunikacyjnej dotyczącej suszy, do wzmocnienia lub tworzenia nowych źródeł wody, do zwiększenia objętości wody w glebie poprzez zmiany w rolnictwie, co przyczyni się zarówno do ograniczenia suszy rolniczej, jak i do zachowania wystarczającego przepływu w ciekach wodnych przez dłuższy okres czasu aniżeli dotychczas, oraz obejmują zasady odpowiedzialnego gospodarowania wodami opadowymi i oszczędzania wody w różnych technologiach.⁴⁰

Realizacja poszczególnych zaproponowanych działań jest co roku poddawana ocenie przez międzyresortową Komisję WODA-SUSZA w drodze sprawozdania z postępów.

Od 1999 roku na terenie dorzecza Odry działa Międzynarodowa Komisja Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (MKOOpZ)⁴¹. Jest ona jedną z komisji międzynarodowych działających w Europie zajmujących się problematyką rzek i jezior, których dorzecze znajduje się na terenie więcej aniżeli jednego państwa. W przyszłości prawdopodobnie poszerzy ona swój obszar zainteresowania również o rozwiązania w ramach problematyki suszy.

W 2015 roku opracowano Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym na Międzynarodowym Obszarze Dorzecza Odry. W czasie opracowywania tej części dokumentu (czerwiec 2021) trwa aktualizacja tego planu na okres 2022 – 2027⁴². Plan zawiera m.in. cele w ramach zarządzania ryzykiem powodziowym oraz zespół działań służących zarządzaniu ryzykiem powodziowym.

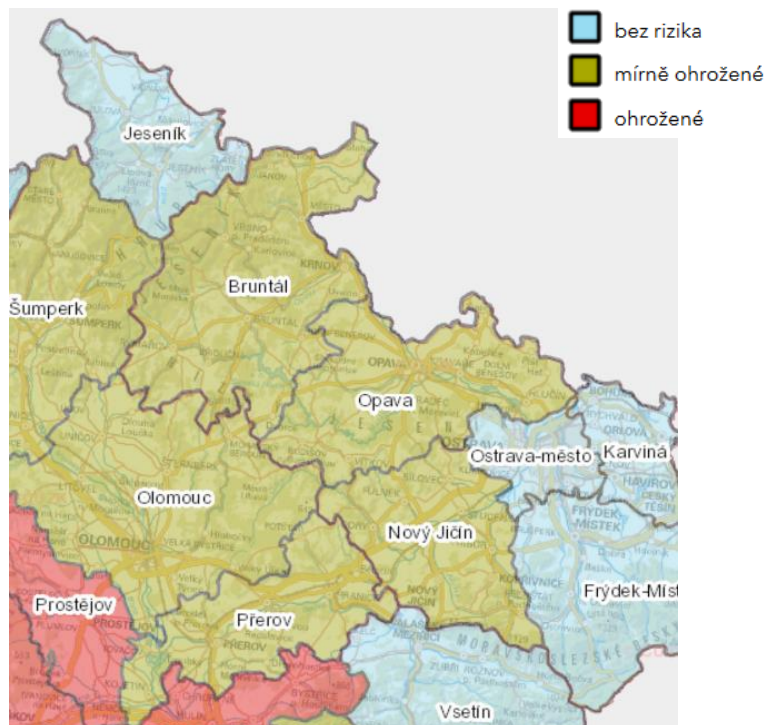
⁴⁰ <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemdelstvi/koncepcie-a-strategie/koncepcie-na-ochranu-pred-nasledky-sucha.html>

⁴¹ <http://www.mkoo.pl/>

⁴² <http://www.mkoo.pl/show.php?fid=6441&lang=CZ>

Teren Euroregionu Silesia jest według dostępnych dokumentów (zob. poniższy rysunek) oceniany jako teren nieznacznie zagrożony suszą (powiaty Bruntál, Opava, Nový Jičín) lub jako tereny niezagrożone suszą (powiat Ostrava).

Rysunek 23 – Stopień zagrożenia suszą w podziale na powiaty

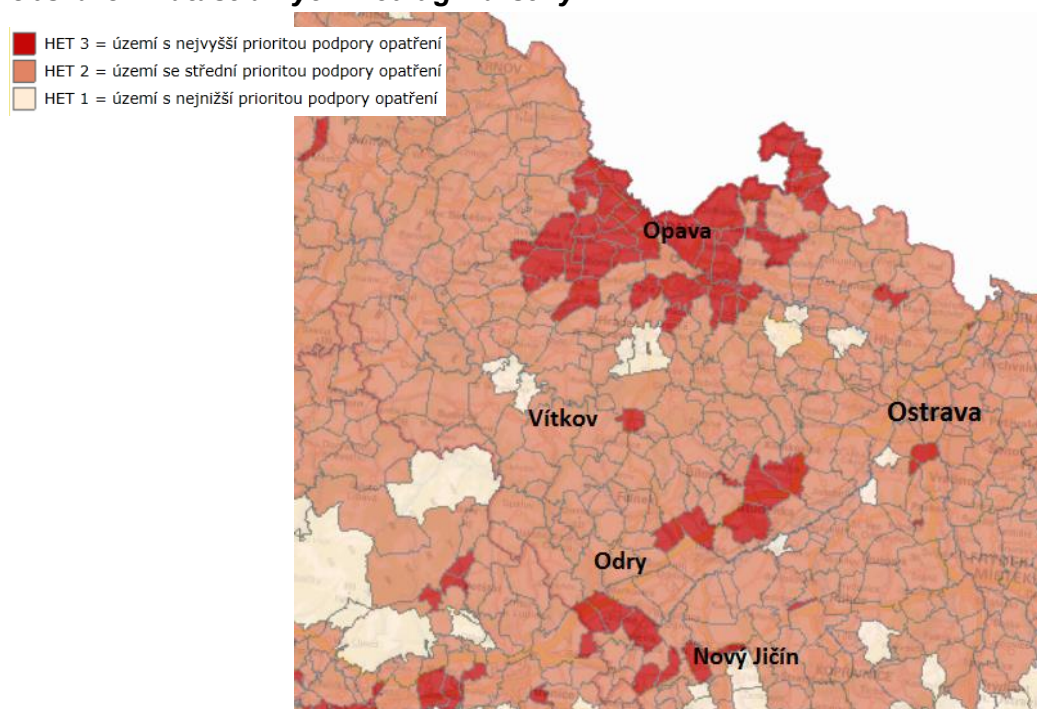

Źródło: <http://vuv.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=7ac53a5a1316423b9e09ab7afe2b4fba>

Retencja wody w krajobrazie stanowi priorytet w obszarze gospodarowania wodą, w obszarze eliminowania szkód spowodowanych przez powódzie oraz szkód spowodowanych przez suszę. Zatrzymywanie wody w krajobrazie można wesprzeć w sposób naturalny, tj. poprzez zapewnienie odpowiednich warunków dla przenikania wody do gleby (miedze, zagajniki, pasy trawy) oraz dbanie o jakość gleby, ponieważ jakość gleby ma duży wpływ na to, jakie ilości wody gleba jest w stanie zatrzymać (ponowne stworzenie sadzawek, mokradeł i innych cieków czy zbiorników w krajobrazie, działanie przeciw erozji, płodozmian, masa organiczna itd.). Ponadto retencję wody w krajobrazie można wspierać poprzez realizację środków technicznych, np. suche poldery do ograniczania fali powodziowych. W celu zapewnienia wystarczającej ilości wody pitnej i wody jako surowca do wykorzystania gospodarczego niezbędne jest zatrzymywanie wody we zbiornikach wodnych.

Realizacja działań zbliżonych do naturalnych wspierana jest z funduszy Unii Europejskiej, a ponadto za pośrednictwem programów krajowych. Np. dla potrzeb oceny projektów z Programu Operacyjnego Środowisko Naturalne oraz Programu Ochrona Krajobrazu Agencja Ochrony Przyrody i Krajobrazu RCz stworzyła warstwę danych „HET“, która skonstruowana jest jako wskaźnik zapotrzebowania na działania prokrajobrazowe (ew. inne) na terenie poszczególnych obszarów katastralnych. Obszary katastralne o najwyższym priorytecie wspierania działań zaliczane są do kategorii HET3, obszary o średnim priorytecie do kategorii HET 2 a obszary o najniższym priorytecie wspierania działań do kategorii HET1. Z poniższej mapki wynika, że działania prokrajobrazowe są na przedmiotowym terenie najbardziej potrzebne w regionie Opawy i regionie Nový Jičín, a ponadto na terenie Parku Krajobrazowego Poodří. Są to obszary, które są intensywnie eksploatowane przez rolnictwo, z dużymi jednostkami terenowymi gruntów ornych oraz terenami zagrożonymi erozją.

Rysunek 24 – Zapotrzebowanie na działania prokrajobrazowe na terenie poszczególnych obszarów katastralnych według warstwy HET⁴³

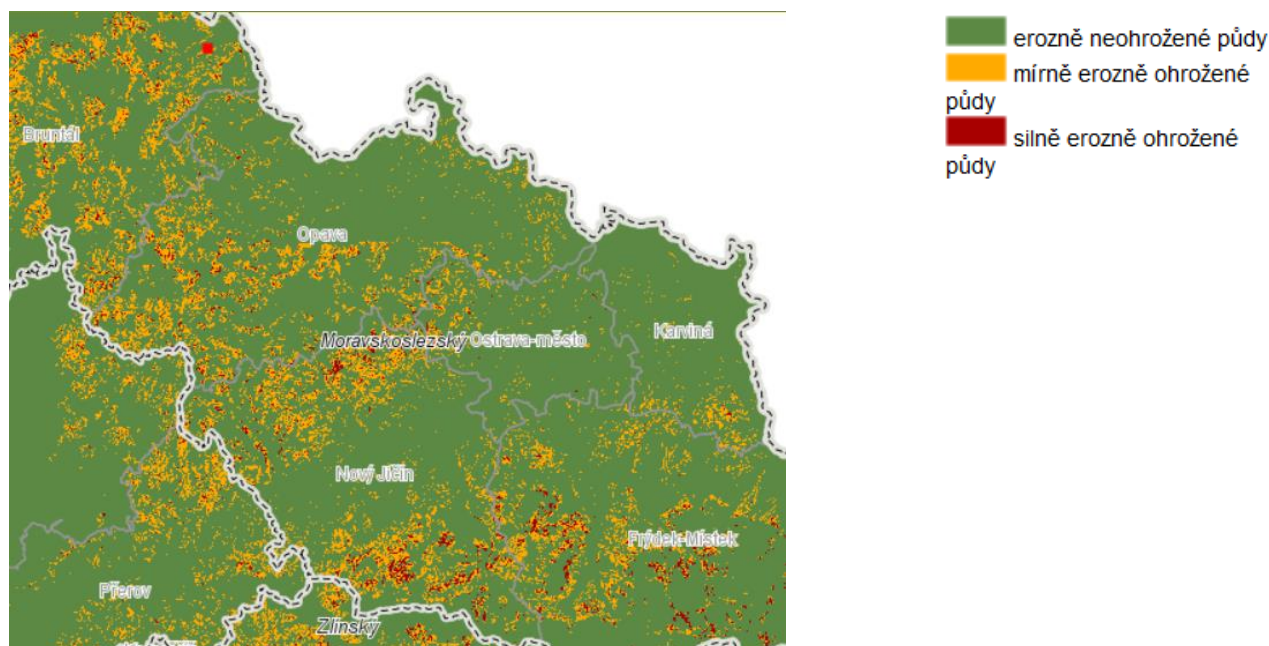
Źródło: Agencja Ochrony Przyrody i Krajobrazu RCz, <http://webgis.nature.cz/mapomat/>

Kolejną organizacją zajmującą się problematyką retencji wody w krajobrazie jest Instytut Badawczy Melioracji i Ochrony Gleb v.v.i. (Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy v.v.i.), który został powołany przez Ministerstwo Rolnictwa w 2006 roku. Jest to publiczna instytucja badawcza działająca w obszarze ochrony gleb, wody oraz krajobrazu i zarządza między innymi Geoportalem SOWAC GIS, który oferuje informacje w postaci projektów mapowych (Gleby na Mapach, Gleby w Liczbach, System Informacyjny Budowli Melioracyjnych itd.) oraz aplikacji specjalnych (Limity Wykorzystania Gleb, Kalkulator Przeciwerozyjny, Monitoring Eroзии, RESTEP itd.).

Na poniższym wycinku mapy przedstawiono zagrożenie gleb przez erozję wodną, która zależna jest od podatności gleby na erozję, topografii, wykorzystania, sposobu gospodarowania itd. Na przedmiotowym terenie przeważają gleby, które nie są zagrożone erozją, w mniejszej mierze występują tutaj gleby zagrożone w stopniu nieznacznym, średnim i wysokim.

⁴³ Warstwa HET skonstruowana jest jako wskaźnik zapotrzebowania na działania prokrajobrazowe (ew. inne) finansowane z Programu Operacyjnego Środowisko Naturalne oraz Programu Ochrona Krajobrazu B. Jednostką terenową dla potrzeb obliczeń jest obszar katastralny. Wskaźnik HET opiera się na pięciu częściowych obliczeniach, z których każde uwzględnia inny aspekt struktury krajobrazu (procent gleb omych, procent krajobrazu dotkniętego przez działania człowieka, ukształtowanie krajobrazu poza miastem, różnorodność w krajobrazie poza miastem, procent siedlisk bliskich przyrodzie). Otrzymany wskaźnik HET łączy 5 obliczeń częściowych dla każdego obszaru katastralnego i powstaje jeden współczynnik. Podstawą i punktem wyjścia dla wszystkich obliczeń częściowych jest Skonsolidowana Warstwa Ekosystemów (KVES).

Rysunek 25 – Zagrożenie gleby erozją wodną

Źródło: Państwowy Urząd ds. Nieruchomości Gruntowych oraz Instytut Badawczy Melioracji i Ochrony Gleb, v.v.i., Monitoring erozji gruntów rolniczych, dostępne pod adresem : <http://me.vumop.cz/mapserv/monitor/>

Retencja wody w krajobrazie nie tylko przyczynia się do eliminowania suszy, ale również ogranicza występowanie powodzi, w tym powodzi błyskawicznych.

Ochrona przeciwpowodziowa opracowana została w ramach Planu Obszaru Dorzecza Odry (działania prewencyjne). Plany przeciwpowodziowe gmin o właściwości rozszerzonej stanowią podstawowy dokument dla zarządzania ochroną przeciwpowodziową, zajmują się działaniami i środkami niezbędnymi do wyeliminowania lub zmniejszenia szkód powodziowych, obejmują podział zadań oraz czynności podczas realizacji działań przeciwpowodziowych na poziomie komisji przeciwpowodziowej (działania operacyjne). Absolutna ochrona przeciwpowodziowa nie istnieje i celem działań przeciwpowodziowych może być jedynie ograniczenie skutków powodzi w jak największej mierze, a w szczególności w przypadkach, kiedy dotkniętym terenem jest teren zabudowany.⁴⁴

Ostrava chroniona jest przeciwko powodziom za pośrednictwem rozwiązań przeciwpowodziowych na rzece Odry (odgrózenie Odry, przebieg autostrady D1 wzdłuż rzeki, dobudowanie rozwiązań przeciwpowodziowych w miejscowości Ostrava-Koblov itd.) oraz na rzece Ostravica (system zapór na górnym biegu Ostravicy oraz dopływach ustabilizował przepływ wody, którego wahania były na terenie RCz największe w kraju), ściany nadbrzeżne wzdłuż rzeki w centrum miasta, odgradzanie). Przepływy ciekę wodnego Lučina (dopływ prawobrzeżny Ostravicy) stabilizowane są dzięki obecności zapory żermanickiej na ciekę. Na ciekę wodnym Porubka, gdzie występuje problem niewystarczającej pojemności koryta na dolnej jednej trzeciej długości ciekę, przeprowadzono zwiększenie pojemności i wzmocnienie brzegów koryta, które zapewniają ochronę dla okolicznej zabudowy przed wodą dwudziestoletnią.

Miasto Opava, a przede wszystkim jego zabudowana część, jest z punktu widzenia możliwego zatopienia chronione przed wodą stuletnią. Wyjątek stanowi część gminy Vávrovice oraz gmina Držkovice (teren, który jest częścią dzielnicy Opava Vávrovice) i lokalnie niektóre tereny

⁴⁴ <https://www.pod.cz/plan-oblasti-povodi-Odry/d-povodne/d-2.html>

niezabudowane wzdłuż cieków Hvozdnice, Moravice i Opava.⁴⁵ Na rzece Opawie na dolnym biegu jako ochrona przeciwpowodziowa terenu zabudowanego Kravař zaprojektowano wybudowanie kanału odciążającego oraz działania z tym związane. Na górnym biegu Opawy przygotowywana jest budowa zapory Nové Heřminovy, która również będzie pełniła rolę ochrony przeciwpowodziowej przede wszystkim dla miasta Krnov (poza Euroregionem Silesia), ale także dla innych miast i gmin. W styczniu 2021 roku wszczęto postępowanie w sprawie wydania decyzji lokalizacyjnej, które poprzedzone było wieloma odwołaniami i innymi czynnościami prawnymi podejmowanymi przez Gminę Nové Heřminovy, która od wielu lat nie zgadza się na budowę zapory.

Także obszar euroregionu Silesia był w ostatnich latach nawiedzany przez lokalne powodzie (np. maj 2019, październik 2020, maj 2021). Na ziemi opawskiej i novojičńskiej, czyli na terenach z intensywną gospodarką rolną, wiele gmin w wyniku powodzi borykało się m.in. z bagnem spływającym z okolicznych pól.

Obszar Mikroregionu Odersko został w przeszłości (2009) dotknięty przez powódzie błyskawiczne o rozległych skutkach, np. Jeseník nad Odrou. W następstwie zaprojektowane różne typy rozwiązań przeciwpowodziowych w ramach kompleksowych zmian terenowych, w tym budowanie suchych polderów, terenów do wsiąkania wody, dróg polnych itd. Według Planu Przeciwpowodziowego RCZ⁴⁶ istnieje ryzyko powodzi błyskawicznych np. na terenie gminy Horní Benešov i Staré Heřminovy.

System suchych polderów (łącznie 9) został wybudowany np. w gminie Bolatice, gdzie ochronę przeciwpowodziową uzupełniają odbudowane drogi polne i pasy traw. Ochronę przeciwpowodziową poldery zapewniają również np. w gminie Kozmice, Chlebičov, Litultovice, inne gminy są na etapie planowania, np. miasto Hlučín. W 2019 roku rozpoczęto budowę tam przeciwpowodziowych w gminie Holasovice⁴⁷.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Zaopatrzenie w wodę na obszarze polskiej części euroregionu zapewniają w przeważającej części wodociągi publiczne. Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowych w polskiej części euroregionu wynosi 97,9 i jest wyższy niż średnia krajowa (92,2).

Dostawami wody pitnej na terenie polskiej części euroregionu zajmują się przedsiębiorstwa komunalne. Do największych przedsiębiorstw tego typu należą: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Raciborzu (<http://zwik-rac.com.pl>), Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wodzisławiu Śląskim (www.pwik-wodzislaw.pl), Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rybniku (www.pwik-rybnik.pl) oraz Głubczyckie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. (<http://www.wodociagi-glubczyce.pl>).

Tabela 47 – Ludność korzystająca z sieci wodociągowej wg gmin na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia w 2019 roku

Jednostka terytorialna	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	Korzystający z instalacji w ogółu ludności
Baborów	5 863	98,1
Branice	5 698	88,0
Gaszowice	9 786	99,9
Głubczyce	21 505	96,5
Gorzyce	21 291	99,8
Jejkowice	4 120	99,2
Kietrz	10 345	95,6

⁴⁵ <http://www.opava-city.cz/cs/uzemi-ohrozene-zaplavami-protipovodnova-opatreni>

⁴⁶ http://editor.dppcr.cz/pk_edt/

⁴⁷ <https://www.nase-voda.cz/na-horni-opave-pokracuji-protipovodnova-opatreni/>

Kornowac	4 477	86,8
Krzanowice	5 424	94,5
Krzyżanowice	11 224	99,6
Kuźnia Raciborska	11 759	99,9
Lubomia	7 258	91,7
Lyski	8 763	90,8
Marklowice	5 400	99,9
Mszana	7 209	93,7
Nędza	7 207	96,7
Pietrowice Wielkie	6 687	97,2
Pszów	13 829	99,9
Racibórz	54 237	99,1
Rudnik	5 181	99,8
Świerklany	12 474	99,9
Wodzisław Śląski	46 548	97,4
Euroregion Silesia PL	286 285	97,9
POLSKA	35 387 128	92,2

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

3.5.2 Sieć kanalizacyjna

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Wraz z wejściem Republiki Czeskiej do Unii Europejskiej zaczęły obowiązywać przepisy UE, w obszarze odprowadzania ścieków do wód powierzchniowych w szczególności Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1991 dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych nr 91/271/EWG.

Zgodnie z dyrektywą Rady EW 91/271/EWG do 2010 roku w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców ponad 2 000 (zwanej dalej jako RLM) ścieki komunalne muszą być przed odprowadzeniem poddawane wtórnemu oczyszczaniu a w aglomeracjach poniżej 2 000 RLM kanalizacja, o ile została wybudowana, musi kończyć się odpowiednią oczyszczalnią ścieków.

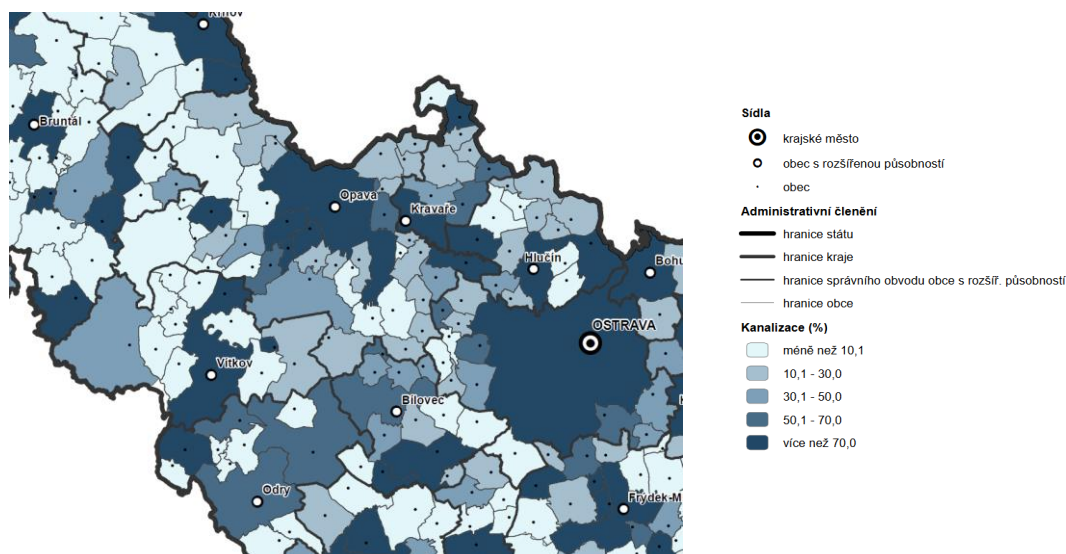
Zgodnie z art. II ust. 6 ustawy nr 254/2001 Dz.U., o wodach oraz o zmianie niektórych ustaw, z późniejszymi zmianami, gminy o równoważnej liczbie mieszkańców ponad 2 000 powinny do 31. 12. 2010 r. zapewnić kanalizację i czyszczenie ścieków.

W ramach strategii finansowania implementacji stworzona została lista aglomeracji, na której aglomeracje RCz ponad 2 000 RLM podzielone zostały na kilka kategorii według wielkości i stanu przygotowania do spełnienia zobowiązania RCz w obszarze kanalizacji i oczyszczania ścieków.

Aglomeracja jest obszarem, w którym system kanalizacji stanowi najskuteczniejsze lub jedyne możliwe rozwiązanie dla gromadzenia ścieków komunalnych oraz dla ich odpowiedniego oczyszczania. Budynki poza granicami aglomeracji muszą być wyposażone w odpowiednie rozwiązania w zakresie oczyszczania (oczyszczalnia przydomowa, szambo).

Plany Rozwoju Wodociągów i Kanalizacji na Terenie RCz (PRVKÚ ČR, PRVKÚK) wraz z ich aktualizacjami stanowią średniookresową na bieżąco aktualizowaną koncepcję dla obszaru wodociągów i kanalizacji. Stanowią one podstawę dla wykorzystania funduszy Wspólnot Europejskich i krajowych źródeł finansowych dla budowy i odnowienia infrastruktury wodociągów i kanalizacji.

Rysunek 26 – Procent mieszkańców poszczególnych gmin podłączonych do sieci kanalizacyjnej (2011)

Žródło: Kraj Moravsko-Šlaski, https://www.msk.cz/assets/uzemni_planovani/58_kanalizace_msk_2017.pdf

Ze względu na możliwość pozyskania środków finansowych na wybudowanie infrastruktury gospodarki wodnej z funduszy UE i źródeł krajowych (Ministerstwo Rolnictwa, Kraj Morawsko-Śląski) dochodzi do budowania sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków. W okresie programowania 2014 – 2020 zostały np. w ramach Programu Operacyjnego Środowisko Naturalne wsparte projekty np. w Opawie, Slavkovie, Hlučíně i Přísti. Kolejne projekty zostały dofinansowane z Narodowego Programu Środowisko – patrz poniższa tabela.

Tabela 48 – Projekty gmin członkowskich zatwierdzone w latach 2018-2020 z Narodowego Programu Środowisko, dotyczące kanalizacji

Obec	Rok schválení žádosti	Název projektu
Obec Velké Heraltice	2020	Splašková kanalizace a ČOV Velké Heraltice
Statutární město Opava	2020	Komárov a Suché Lazce – splašková kanalizace
Obec Sosnová	2020	Kanalizace a ČOV Sosnová
Vodovody a kanalizace Hlučín, s.r.o.	2020	Vybudování oddílné splaškové kanalizace v městské části Hlučín – Darkovičky
Vodovody a kanalizace Hlučín, s.r.o.	2020	Vybudování oddílné splaškové kanalizace v městské části Bobrovníky, Malánky, Hlučín
Obec Kobeřice	2021	PP Dostavba kanalizace Kobeřice

Žródło: <https://www.narodniprogramzp.cz/o-programu/schvalene-projekty/>, opracowanie własne

Obecnie po czeskiej stronie Euroregionu Silesia zbudowaną kanalizację posiada obecnie ponad 80% gmin. Oczyszczalnie ścieków mają tradycyjnie większe ośrodki (Ostrava, Opava, Nový Jičín, Kravaře, Hlučín, Bílovec), ale oczyszczalnie ścieków zostały stopniowo dobudowane także w mniejszych miastach i gminach (Odry, Vítkov, Hradec nad Moravicí, Dolní Benešov i in.). Dane dotyczące całkowitej długości sieci kanalizacyjnej na terenie gmin o rozszerzonych kompetencjach w euroregionie Silesia przedstawiono w poniższej tabeli. Z dostępnych danych wynika, że sieć kanalizacyjna i liczba oczyszczalni ścieków stopniowo się zwiększa.

Tabela 49 – Całkowita długość sieci kanalizacyjnej i liczba oczyszczalni ścieków w wybranych gminach o rozszerzonych kompetencjach (stan na dzień 31.12.2017 i 31.12.2020)

Obec s rozšířenou působností	Celková délka kanalizační stoky (km) k 31.12.2017	Celková délka kanalizační stoky (km) k 31.12.2020	Počet ČOV na území ORP k 31.12.2017	Počet ČOV na území ORP k 31.12.2020
Bílovec	119	136	7	7
Bruntál	130	143	11	13
Hlučín	265	279	6	8
Kravaře	148	150	9	9
Nový Jičín	204	229	19	17
Odry	45	50	3	3
Opava	415	453	20	24
Ostrava	1 037	1 123	12	17
Vítkov	38	36	5	5

Zródło: Ministerstvo Rolnictwa RCz, Wybrane dane majątkowe ewidencji wodociągów i kanalizacji za lata 2017 i 2020

Operatorem sieci kanalizacyjnej po czeskiej stronie euroregionu są spółki prywatne, spółki miejskie, gminy, ewentualnie stowarzyszenia gmin. Do największych operatorów należą następujące spółki:

- Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s. (www.smvak.cz),
- Ostravské vodárny a kanalizace a.s. (www.ovak.cz),
- Vodovody a kanalizace Hlučín, s.r.o. (www.vakhlucin.cz),
- VaK Bruntál a.s. (www.vakbruntal.cz),
- Oderská městská společnost s.r.o. (www.oderskams.cz) oraz inne.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Prawo Unii Europejskiej regulujące kwestie dotyczące odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych określa dyrektywa Rady 91/271/EWG z 21 maja 1991 r. Wspomniana dyrektywa jest skierowana do państw członkowskich, które mają obowiązek osiągnięcia zawartego w niej celu. Dla Polski ustalenia negocjacyjne z Unią Europejską dotyczące środowiska naturalnego przeniesione zostały do traktatu o akcesji.

Sieć kanalizacyjna w polskiej części Euroregionu Silesia jest rozbudowywana przede wszystkim przy wsparciu finansowym z budżetu Unii Europejskiej. Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji na terenie polskiej części euroregionu wynosi 67,3 i jest znacznie niższy niż średnia krajowa która wynosi 71,2.

Oczyszczanie ścieków, zarówno komunalnych, jak i przemysłowych, zmniejsza liczbę zanieczyszczeń emitowanych wprost do środowiska, a tym samym jest istotnym narzędziem służącym do poprawy jakości wód powierzchniowych. W ostatnich latach na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia jest widoczny trend zwiększania udziału oczyszczonych ścieków.

Tabela 50 – Ilość ludności korzystającej z kanalizacji wg gmin członkowskich polskiej części Euroregionu Silesia (w %)

Jednostka terytorialna	Kanalizacja			
	2016	2017	2018	2019
Baborów	55,7	54,3	55,5	55,8
Branice	38,3	38,3	42,7	47,1
Gaszowice	45,6	45,8	46,2	46,3
Głubczyce	77,4	77,4	77,5	78,2
Gorzyce	48,5	49,1	48,5	52,2
Jejkowice	47,6	49,2	49,5	49,8

Kietrz	37,1	37,4	37,5	37,5
Kornowac	10,0	10,3	10,3	10,5
Krzanowice	44,0	44,1	43,9	43,8
Krzyżanowice	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuźnia Raciborska	45,1	44,8	46,5	50,1
Lubomia	4,1	4,1	4,2	4,5
Lyski	19,8	20,6	20,4	20,4
Marklowice	54,3	54,7	56,0	58,2
Mszana	71,3	72,5	73,2	74,0
Nędza	0,0	0,0	0,0	0,0
Pietrowice Wielkie	0,0	0,0	0,0	0,0
Pszów	60,8	61,7	61,7	61,7
Racibórz	95,2	95,3	95,3	95,3
Rudnik	29,3	29,6	33,8	34,3
Rydułtowy	68,6	69,7	67,6	68,2
Świerklany	61,6	62,7	64,6	65,0
Wodzisław Śląski	82,7	82,9	81,2	81,7
Euroregion Silesia PL			66,5	67,3
POLSKA	70,2	70,5	70,8	71,2

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Na terenie polskiej części euroregionu, w odniesieniu do średniej krajowej, mniej osób korzysta z tego typu udogodnień, chociaż w ostatnich latach dysproporcja ulega zmniejszeniu. Na tym terenie wciąż istnieją gminy, które nie posiadają w ogóle systemu kanalizacji sanitarnej (Krzyżanowice, Nędza, Pietrowice Wielkie). Najbardziej skomplikowane i kosztowne jest oczyszczanie ścieków w małych gminach, w których ze względu na rozproszoną zabudowę podłączenie budynków do kanalizacji z oczyszczalnią ścieków jest o wiele droższe niż na terenach zurbanizowanych.

Do największych przedsiębiorstw zajmujących się oczyszczaniem ścieków komunalnych na obszarze polskiej części euroregionu należą:

- Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Raciborzu (<http://zwik-rac.com.pl>),
- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wodzisławiu Śląskim (www.pwik-wodzislaw.pl),
- Głubczyckie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. (<http://www.wodociagi-glubczyce.pl>),
- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rybniku (www.pwik-rybnik.pl) obsługuje sieć w gminie Jejkowice i Gaszowice.

3.5.3 Zaopatrzenie w gaz

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Dostawy gazu realizowane są za pośrednictwem gazociągu wysokociśnieniowego, który tworzy system rurociągów z akcesoriami i stacjami. Z systemu krajowego gaz ziemny jest następnie przesyłany za pośrednictwem stacji przesyłowych do systemów dystrybucyjnych regionalnych spółek dystrybucyjnych oraz do odbiorców bezpośrednich.

Dostawy gazu na terenie Euroregionu Silesia są realizowane z Federacji Rosyjskiej za pośrednictwem granicznych stacji przesyłowych w miejscowościach Český Těšín i Lanžhot. Operatorem systemu przesyłowego gazu w RCz jest spółka NET4GAS, s.r.o.

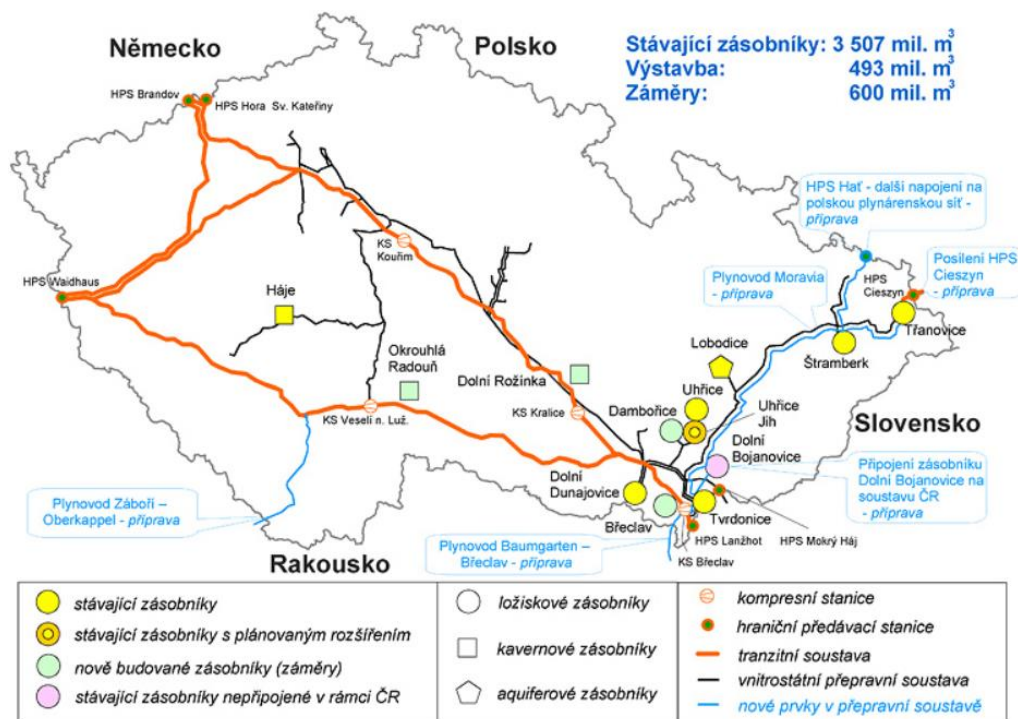
Projekt Czesko-polskiego gazociągu przesyłowego (STORK) polegał na stworzeniu pierwszego bezpośredniego połączenia systemów przesyłowych Republiki Czeskiej i Polski oraz w rozpoczęciu transportu gazu ziemnego pomiędzy systemami na poziomie 0,5 mld m³/rok. W marcu 2012 roku zakończono testy próbne i budowla została oddana do użytku.

Kolejne połączenie Republiki Czeskiej i Polski powinien zapewnić gazociąg STORK II łączący Libhošť – Hať (CZ/PL) – Kędzierzyn (PL). Ma on być częścią Północno-południowego korytarza łączącego Chorwację z Polską prowadzącego do zmniejszenia zależności Europy Środkowej od dostaw gazu z Rosji.

Zwiększenie wydajności dla obszaru średnich i północnych Moraw jest celem krajowego projektu Moravia Capacity Extension. Obecnie (czerwiec 2021) trwają postępowania, które mają doprowadzić do uzyskania pozwolenia na budowę.

Zwiększenie mocy przesyłowych dla obszaru Moraw Środkowych i Północnych jest celem krajowego projektu Moravia. Najważniejszymi aspektami projektu Moravia są: zapewnienie długoterminowych technicznie niezawodnych dostaw gazu do krajów morawskich, zwiększenie mocy wtłaczających i następnych dostaw ze zbiorników gazu znajdujących się na terenie Moraw Środkowych i Północnych oraz zapewnienie ekologicznego źródła energii dla produkcji przemysłowej w kraju południowoczeskim, morawsko-śląskim, ołomunieckim i zlińskim⁴⁸.

Rysunek 27 – Obecny stan i rozwój sieci przesyłowej NET4GAS oraz zbiorników gazu

Źródło: <http://www.ote-cr.cz/statistika/dlouhodobá-rovnováha/plynarenske-site/plynarenske-site>

Procent gazu ziemnego w kraju morawsko-śląskim w łącznym zużyciu RCz wynosi 11,6 . Z dostępnych danych wynika, że duża część gmin w kraju morawsko-śląskim jest podłączona do sieci gazowej, jednak duża liczba przyłączy pozostaje niewykorzystana⁴⁹. W ramach Euroregionu Silesia do sieci gazowej podłączonych jest 49 gmin z 51. Do sieci nie zostały podłączone gminy Mikolajice i Staré Heřminovy.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Zaopatrzenie gmin polskiej części Euroregionu Silesia w gaz odbywa się za pomocą gazociągu dostarczającego surowiec z Rosji. Operatorem gazociągów przesyłowych odpowiedzialnym za

⁴⁸ https://www.net4gas.cz/files/rozvojove-plany/ntyndp19-28_cz_2018_konzultace.pdf

⁴⁹ https://iszp.msk.cz/assets/zivotni_prostredi/zprava-o-uplatnovani-uek_end.pdf

przesył gazu ziemnego na terenie Polski jest firma GAZ-SYSTEM S.A. W 2011 r. Spółka oddała do eksploatacji połączenie międzysystemowe Polska – Czechy. Połączenie z czeskim systemem przesyłowym umożliwi odbiór ok. 0,5 mld metrów sześciennych gazu ziemnego rocznie. Długość gazociągu po polskiej stronie wynosi 22 km i przebiega przez gminy Cieszyn, Hażlach, Dębowiec i Skoczów. Długość czeskiego odcinka gazociągu to ok. 10 km. Największą w Polsce firmą zajmującą się dostarczaniem gazu do klientów indywidualnych jest Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo (PGNiG).

Przeciętnie w polskiej części Euroregionu Silesia 41,8 mieszkańców ma dostęp do sieci gazowej. Najwyższy odsetek korzystających z gazu sieciowego ma miejsce w miastach powiatowych. Maksimum odnotowano w Raciborzu, gdzie ponad 86% ludności korzysta z gazu. Najmniejszy poziom zgazyfikowania zanotowano z kolei w gminach Kuźnia Raciborska i Krzanowice. Ponadto dwie gminy nie posiadają w ogóle sieci gazowej (Gaszowice, Jejkowice).

Tabela 51 – Ludność korzystająca z sieci gazowej w polskiej części Euroregionu Silesia w 2019 roku

Jednostka terytorialna	liczba osób	Odsetek ludności [%]
Baborów	2 428	40,6
Branice	1 616	25,0
Gaszowice	0	0,0
Głubczyce	11 883	53,3
Gorzyce	2 036	9,5
Jejkowice	0	0,0
Kietrz	4 714	43,6
Kornowac	312	6,0
Krzanowice	13	0,2
Krzyżanowice	3 365	29,8
Kuźnia Raciborska	41	0,3
Lubomia	531	6,7
Lyski	52	0,5
Marklowice	2 492	46,1
Mszana	2 554	33,2
Nędza	40	0,5
Pietrowice Wielkie	413	6,0
Pszów	3 013	21,8
Racibórz	47 243	86,3
Rudnik	211	4,1
Świerklany	6 095	48,8
Wodzisław Śląski	33 211	69,5
Euroregion Silesia PL	122 263	41,8
Polska	20 297 536	52,9

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

3.5.4 Zaopatrzenie w energię ciepłą

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W kraju morawsko-śląskim w porównaniu z pozostałymi regionami RCz od długiego czasu istnieje duży udział gospodarstw domowych ogrzewanych z sieci (49,0% gospodarstw domowych w 2019 roku, wzrost o 0,9% w stosunku do 2016 roku) i gazem ziemnym (33,5% gospodarstw domowych, wzrost o 2% w stosunku do 2016 roku). Te dwa sposoby ogrzewania są przyjazne dla środowiska, ponieważ emisje z nich pochodzące nie stanowią dla niego zbyt dużego obciążenia. Udział paliw stałych (węgiel i drewno) jest w kraju morawsko-śląskim stosunkowo niski (6,3% w stosunku do średniej 8,6%)⁵⁰.

⁵⁰ https://www.cenia.cz/wp-content/uploads/2021/04/MORAVSKOSLEZSKY_2019.pdf

Centralne dostawy ciepła funkcjonują na terenie czeskiej części euroregionu przeważnie w miastach (np. Ostrava, Opava, Nový Jičín, Hlučín, Vítkov, Bílovec, Fulnek, Odry i inne). Produkcję i dostawy ciepła zapewniają spółki prywatne lub miejskie, częściowo wykorzystywane jest również ciepło z produkcji przemysłowej ((Liberty Ostrava a.s., dříve Arcelor Mittal Ostrava a.s.)(Liberty Ostrava a.s., dawniej Arcelor Mittal Ostrava a.s.). Do produkcji energii cieplnej w największej mierze wykorzystywane są paliwa kopalne (węgiel kamienny, gaz ziemny).

Spółka Veolia Energie ČR, a.s. (wcześniej Dalkia Česká republika) zapewnia dostawy ciepła np. w miastach Ostrava, Opava, Nový Jičín. Spółka OPATHERM a.s. zapewnia ciepło dla miasta Opava i miasta Dolní Benešov, w mieście Odry usługi te zapewnia spółka miejska, Hlučín zaopatrywany jest w energię cieplną przez spółkę Teplo Hlučín, s.r.o. itp.⁵¹

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie polskiej części euroregionu istnieją zarówno systemy ogrzewania indywidualnego jak i zbiorowego (ciepłownie miejskie, kotłownie). Największe ciepłownie miejskie funkcjonują w Raciborzu oraz Wodzisławiu Śląskim (obydwie działają w ramach PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa SA w Jastrzębiu Zdroju S.A.).

W roku 2014 zainstalowano w zakładzie w Wodzisławiu Śląskim silnik gazowy przez co podmiot zamienił się z ciepłowni w elektrociepłownię, dostarczając zarówno ciepło jak i energię elektryczną⁵². Zakład ten zaopatruje mieszkańców Wodzisławia Śląskiego. Z kolei zakład w Raciborzu obsługuje mieszkańców tego miasta, zaś jego filia w Kuźni Raciborskiej odpowiednio mieszkańców i zakłady w Kuźni Raciborskiej.⁵³

Większość gospodarstw indywidualnych korzysta z indywidualnych instalacji grzewczych.

3.5.5 Zaopatrzenie w energię elektryczną

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Po czeskiej stronie euroregionu dostawy energii elektrycznej zapewniają się za pośrednictwem sieci elektroenergetycznej. Dystrybucję energii elektrycznej zapewnia spółka ČEZ Distribuce, a.s., która zarządza siecią elektroenergetyczną i zapewnia dostawy do odbiorców.

Z poniższej tabeli wynika, że w porównaniu z 2017 rokiem w 2020 roku zmniejszył się udział węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej, z 65% do 50%, wciąż jest to jednak najbardziej wykorzystywane paliwo. Wzrost rzędu jednostek procent odnotowano w przypadku źródeł odnawialnych, takich jak np. biomasa, biogaz, gaz ziemny, fotowoltaika lub elektrownie wiatrowe/wodne.

Tabela 52 - Udział paliw i technologii w produkcji energii elektrycznej brutto w województwie (kraju) morawsko-śląskim w 2017 roku i 2020

Paliwo	Wyprodukowana energia elektryczna			
	GWh	%	GWh	%
	2017		2020	
Černé uhlí	3 714,50	65	1 780,7	50
Ostatní plyny	928,8	16	775,9	22
Biomasa	434,8	7	444,7	12
Hnědé uhlí	202,3	4	83,6	2
Bioplyn	155,4	3	154,5	4

⁵¹ https://iszp.msk.cz/assets/zivotni_prostredi/podkladove-tabulky-mpo---moravskoslezsky_zprava-2016.pdf

⁵² <https://www.ptep.pl/o-nas/zaklady/zaklad-wodzislaw-slaski>

⁵³ <https://www.ptep.pl/o-nas/zaklady/zaklad-raciborz>

Zemní plyn	94,3	2	104,7	3
Fotovoltaické	59,5	1	62,9	2
Větrné	56,8	1	80,3	2
Vodní	45,4	1	64,5	2
Odpadní teplo	25,2	0	28,1	1
Ostatní pevná paliva (mimo BRKO)	2,5	0	2,6	0
Topné oleje	1,3	0	1,4	0
Jaderné palivo	0	0	0	0
Přečerpávací	0	0	0	0
BRKO	0	0	0	0
Ostatní kapalná paliva	0	0	0	0
Ostatní	0	0	0	0
Koks	0	0	0	0
Celkem	5 720,80	100	3 583,8	100

Źródło: Sprawozdania roczne z pracy systemu elektroenergetycznego – www.eru.cz

Największa w Republice Czeskiej elektrownia na węgiel kamienny znajduje się w Dětmárovicích (kraj morawsko-śląski, powiat Karviná), w której planowane jest wyłączenie trzech bloków węglowych najpóźniej w 2023 roku⁵⁴. Na terenie euroregionu Silesia elektrownie na węgiel kamienny znajdują się w Ostravie (Třebovice, Vítkovice).

Ze źródeł odnawialnych w warunkach kraju morawsko-śląskiego największy potencjał wykorzystania energii leży w biomasie. W Krnovie (poza terenem Euroregionu Silesia) kocioł na biomasę posiada spółka Veolia Energie ČR, a.s.

Biogazownie wykorzystujące produkty z produkcji rolniczej (gnojowica wołowa, gnojowica wieprzowa, kiszonka z trawy i kukurydzy, wysłodki buraczane itp.) na przedmiotowym terenie znajdują się np. w miejscowościach Horní Benešov i Holasovice, Větrkovicach, Jeseníku nad Odrou lub Vítkovie.

Elektrownie wodne o większym znaczeniu na terenie Euroregionu nie występują (najbliższa elektrownia szczytowo-pompowa Dlouhé Stráně znajduje się w Jesionikach w Kraju olomunieckim), natomiast małe elektrownie wodne stanowią część zbiorników wodnych (np. Kružberk) a ich właścicielami są osoby prywatne. W ramach przedmiotowego terenu znajdują się one np. na rzece Opavie (Kozmice) czy na rzece Ostravicy (Ostrava).

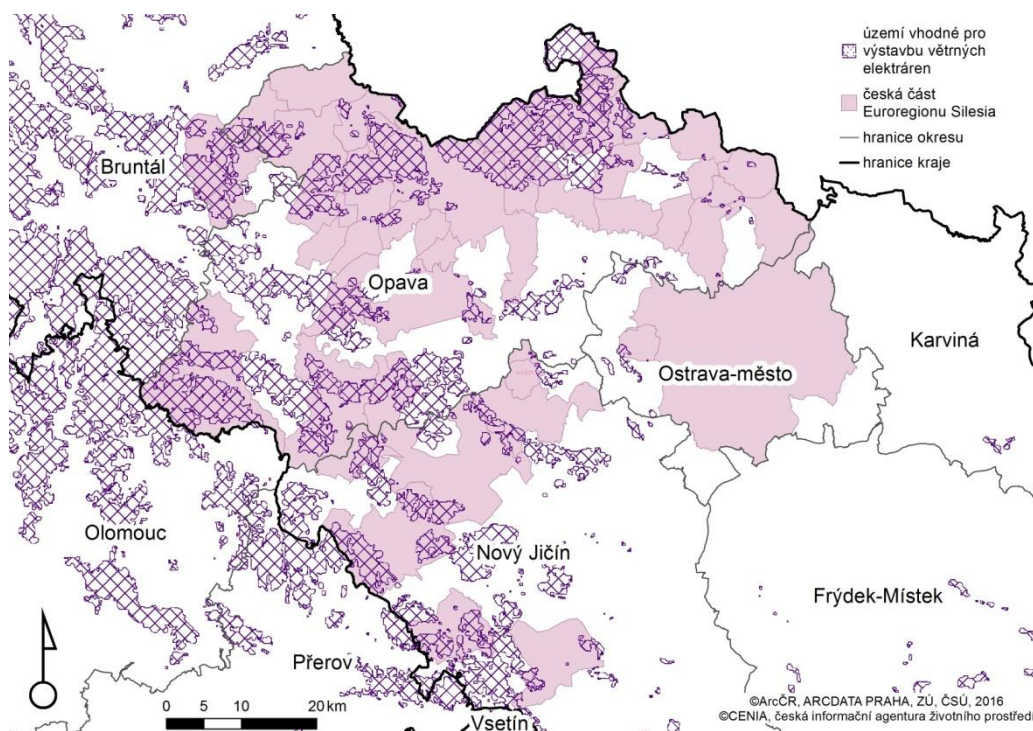
Elektrownie fotowoltaiczne podobnie jak małe elektrownie wodne stanowią własność prywatną, dostarczają one energię elektryczną dla potrzeb własnych a nadmiar odprowadzają do sieci (Ostrava, Vítkov). Energia solarna częściej wykorzystywana jest jako źródło ciepła np. do ogrzewania wody, ogrzewanie dodatkowe itp.

Wykorzystaniu potencjału energii wiatrowej na terenie kraju morawsko-śląskiego poświęcone zostało studium terenowe z 2016 roku – Ocena zamysłu dużych elektrowni wiatrowych w krajobrazie kraju morawsko-śląskiego. Nawiązuje ono do już wcześniej opracowanego studium z lat 2013 i 2015. Studium zawiera ocenę zlokalizowania projektów elektrowni wiatrowych w 28 lokalizacjach, która ocenia również w odniesieniu do już zrealizowanych elektrowni wiatrowych na terenie kraju. Obecnie elektrownie wiatrowe realizowane są w miejscowości Odry (obszar katastralny Veselí u Oder), a ponadto w regionie Opawy w gminie Oldřšov i Hať, natomiast poza terenem Euroregionu Silesia w gminie Dvorce w regionie Bruntálu.

Na poniższej mapie zaznaczone zostały tereny nadające się do budowy elektrowni wiatrowych.

⁵⁴ <https://ekonomickydenik.cz/cez-konci-s-cernym-uhlim-do-dvou-let-zavre-elektroarnu-detmarovice/>

Rysunek 28 – Tereny nadające się do budowy elektrowni wiatrowych

Źródło: CENIA, Czeska Agencja Informacyjna Środowiska Naturalnego (česká informační agentura životního prostředí), opracowanie własne

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W Polsce podmioty działające na rynku energii elektrycznej działają w oparciu o przepisy ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 1997 r. Nr 54, poz. 348). Instytucją regulującą pewne aspekty funkcjonowania na rynku jest w Polsce Urząd Regulacji Energetyki.

Uczestnikami rynku energii elektrycznej w Polsce są: wytwórcy energii elektrycznej, podmioty zajmujące się przesyłem energii elektrycznej, dystrybutorzy energii elektrycznej oraz spółki obrotu energią elektryczną. Te ostatnie muszą posiadać koncesję na tzw. obrót energią elektryczną. Wydawaniem w Polsce koncesji zajmuje się Urząd Regulacji Energetyki (URE).

Największym dostawcą energii elektrycznej na terenie polskiej części euroregionu jest firma TAURON – Polska Energia S.A.

3.5.6 Gospodarka odpadami

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Obowiązująca ustawa nr 185/2001 Dz.U., o odpadach, z późniejszymi zmianami, kładzie nacisk na zapobieganie powstawaniu odpadów, forsuje podstawowe zasady ochrony środowiska naturalnego i zdrowia obywateli przy gospodarowaniu odpadami.

Nowelizacja ustawy nr 229/2014 Dz.U. ustawy o odpadach nr 185/2001 Dz.U. nakłada na gminy obowiązek zapewnienia miejsca dla selektywnego gromadzenia biodegradowalnego odpadu komunalnego.

Rada kraju morawsko-śląskiego w dniu 25.02.2016 r. przyjęła Plan gospodarowania odpadami kraju morawsko-śląskiego na okres 2016 – 2026 oraz wydała Powszechnie obowiązujące

rozporządzenie kraju morawsko-śląskiego nr 1/2016, na mocy którego ogłoszona została jego część wiążąca.

Plan stanowi długoterminową strategię wskazującą podstawowy kierunek w gospodarowaniu głównymi grupami odpadów w interesie spełnienia 4 celów strategicznych, którymi są zapobieganie powstawaniu odpadów oraz zmniejszanie mierzonej produkcji odpadów; minimalizacja niekorzystnych skutków powstawania odpadów i gospodarowania nimi na zdrowie ludzi oraz środowisko naturalne; zrównoważony rozwój społeczeństwa oraz przybliżenie się do europejskiego "społeczeństwa recyklingu"; maksymalne wykorzystanie odpadów jako zamiennika źródeł pierwotnych i przejście na gospodarkę obiegu. Plan jest w pełni zgodny z Planem gospodarowania odpadami Republiki Czeskiej i zobowiązuje się do wypełniania celów europejskich we wszystkich obszarach gospodarowania odpadami⁵⁵.

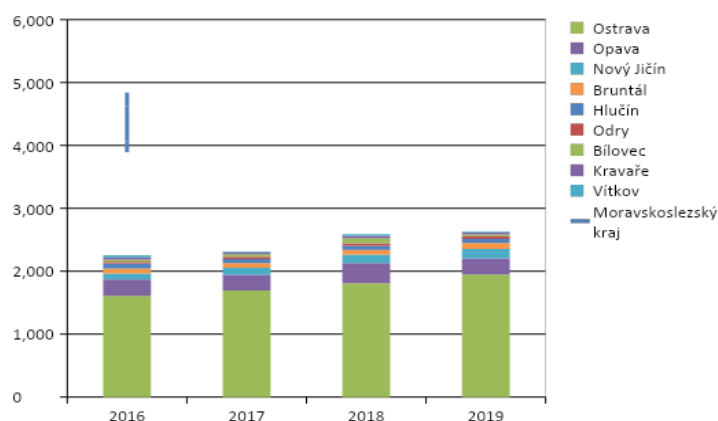
Wytwarzanie odpadów w kraju (woj.) morawsko-śląskim w latach 2016–2019

Z punktu widzenia odpadów kraj morawsko-śląski zajmuje drugie miejsce w ilości wytwarzanych odpadów (pierwsze miejsce zajmuje Praga). Do wytwórców odpadów należą przede wszystkim zakłady przemysłowe a także mieszkańcy kraju morawsko-śląskiego jako wytwórcy odpadów komunalnych.⁵⁶

W latach 2013-2016 ogólna produkcja wszystkich odpadów w kraju morawsko-śląskim miała tendencję malejącą. Jednak w kolejnych latach widoczny jest już trend rosnący. Także produkcja odpadów komunalnych w kraju morawsko-śląskim miała w poprzednim badanym okresie tendencję lekko spadkową. W latach 2017-2019 wartości utrzymują się na stałym poziomie. Udział produkcji odpadów komunalnych w ogólnej produkcji odpadów w badanym okresie wynosił niespełna 15%.

Na poniższych wykresach przedstawiono, jak kształtowało się wytwarzanie odpadów ogółem i wytwarzanie odpadów komunalnych w latach 2016–2019 na terenie gmin o rozszerzonej właściwości, na terenie których znajdują się gminy Euroregionu Silesia, i ogółem w kraju morawsko-śląskim.

Wykres 8 – Wytwarzanie wszystkich odpadów w wybranych gminach o rozszerzonej właściwości oraz łącznie w kraju morawsko-śląskim w latach 2016 – 2019

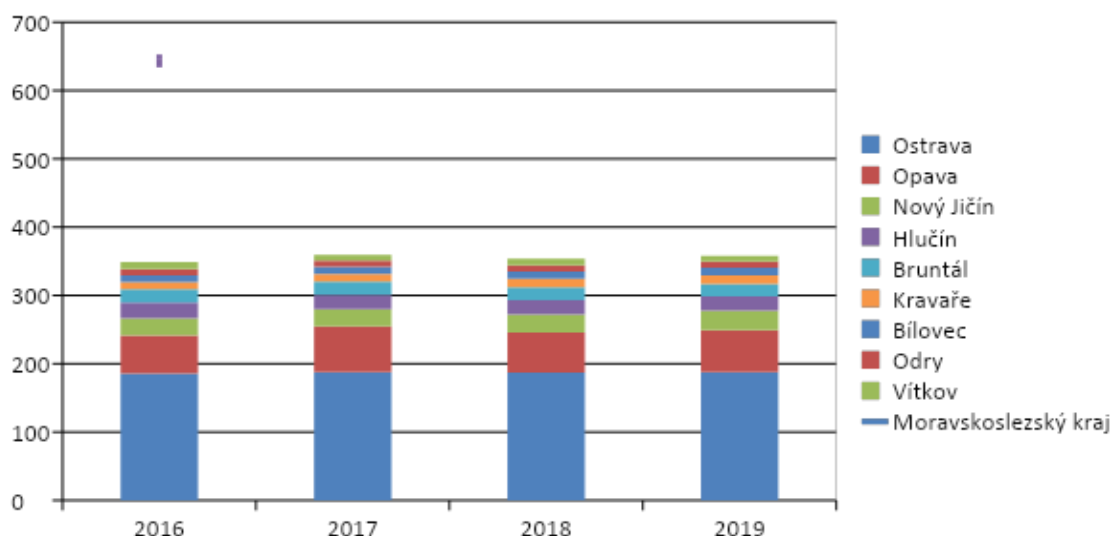

Źródło: System Informacyjny Gospodarowania Odpadami (Informační systém odpadového hospodářství), <https://isoh.mzp.cz/VISOH/Main/PrednastaveneZobraz>; opracowanie własne

⁵⁵ https://www.msk.cz/cz/zivotni_prostredi/plan-odpadoveho-hospodarstvi-pro-obdobi-2016_-2026-69003/

⁵⁶ https://www.msk.cz/assets/zivotni_prostredi/poh-msk-uvod.pdf

Wykres 9 – Łączne wytwarzanie odpadów komunalnych w wybranych gminach o rozszerzonej właściwości oraz łącznie w kraju morawsko-śląskim w latach 2016 – 2019

Źródło: System Informacyjny Gospodarowania Odpadami (Informační systém odpadového hospodářství), <https://isoh.mzp.cz/VISOH/Main/PrednastaveneZobraz>; opracowanie własne

W kraju morawsko-śląskim stworzono działającą sieć zakładów zajmujących się gospodarowaniem odpadami. Moce przerobowe zakładów gospodarowania odpadami są w stosunku do łącznych ilości wytwarzanych odpadów, odpadów poszczególnych kategorii oraz odpadów nadających się do wykorzystania wystarczające. Deficyty są w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi w zakresie ich zupełnej segregacji i maksymalnego wykorzystania odseparowanych składników jako materiału, ponieważ większość odpadów komunalnych jest unieszkodliwiana poprzez składowanie na wysypiskach. Ilość odpadów komunalnych unieszkodliwianych poprzez składowanie stopniowo zmniejsza się, jednak nadal nie są osiąganymi wartościami docelowymi określone w Planie gospodarowania odpadami Kraju morawsko-śląskiego. Część zmieszanych odpadów komunalnych jest z regionu odwożona bezpośrednio do zakładów poza regionem w celu ich energetycznego wykorzystania, część jest wykorzystywana do produkcji stałego paliwa alternatywnego dla cementowni i źródeł energii.

W odniesieniu do celu, którym jest zmniejszenie ilości składowanych odpadów komunalnych, w rachubę wchodzi energetyczne wykorzystanie odpadów. W 2005 roku rozpoczął się projekt polegający na wybudowaniu Zintegrowanego Centrum Krajskiego dla Gospodarowania Odpadami (KIC), które umożliwiłoby energetyczne wykorzystanie odpadów, ponieważ w kraju morawsko-śląskim takiego zakładu dotychczas nie ma. Do realizacji projektu wybrano miejsce w Karvinie, na terenie byłej kopalni Barbora. Zamysł ten dotychczas nie został zrealizowany między innymi z powodu negatywnego stosunku lokalnego samorządu i mieszkańców.

W dniu 01.07.2012 r. weszła w życie ustawa nr 174/2012 Dz.U., o zmianie ustawy nr 565/1990 Dz.U., o opłatach lokalnych, z późniejszymi zmianami; wprowadziła ona istotne zmiany w zakresie opłaty lokalnej za prowadzenie systemu gromadzenia, zbiórki, transportu, segregacji, wykorzystywania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, a przede wszystkim zmiany polegające na poszerzeniu grona płatników opłaty i podwyższeniu jej górnej granicy, która została ustalona na podstawie rzeczywistych kosztów poniesionych przez gminy w roku poprzednim na zbiórkę i wywóz niesegregowanych odpadów komunalnych.

Wysokość opłaty różni się więc w poszczególnych gminach. Przykładowo w Opawie opłata wynosi 660 CZK (dzieci do lat 3 są z opłaty zwolnione, dzieci w wieku od 3 do 18 lat płacą stawkę obniżoną w wysokości 360 CZK), w Ostrawie opłata wynosi wciąż 498 CZK na osobę (dotyczy 2021 roku).

Dochody gmin z tytułu opłaty za odpady nie pokrywają koszty wywozu i likwidacji odpadów komunalnych. W niektórych miastach i gminach wysokość opłaty zależna jest od segregowania odpadów, np. w Budišově nad Budišovkou, gdzie mieszkańcy segregują odpady do worków z kodami kreskowymi, a za każdy kilogram odpadów segregowanych uzyskują zniżkę.

W Ostravie w spółce OZO Ostrava, s.r.o., już od 2003 roku funkcjonuje „Centrum Edukacji Odpadowej“ (Centrum odpadové výuky) (www.ozoostrava.cz/vzdelavani), które oferuje kilka typów programów edukacyjnych dla różnych grup wiekowych poświęconych tematyce systemu gospodarowania odpadami oraz na temat prawidłowego gospodarowania odpadami, w tym wycieczki na składowisko odpadów komunalnych oraz na linie segregacyjne i przetwórcze.

Zbiórka odpadów komunalnych jest po czeskiej stronie euroregionu zapewniana przez przedsiębiorstwa prywatne lub miejskie, np.:

- OZO Ostrava, s.r.o.
- Technické služby Opava
- AVE CZ odpadové hospodářství, s. r. o.
- Marius Pedersen a.s.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Najważniejszym aktem prawnym regulującym kwestie gospodarki odpadami w Polsce jest ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21). Ustawa ta określa środki służące ochronie środowiska, życia i zdrowia ludzi, zapobiegające i zmniejszające negatywny wpływ na środowisko oraz zdrowie ludzi wynikający z wytwarzania odpadów i gospodarowania nimi oraz ograniczające ogólne skutki użytkowania zasobów i poprawiające efektywność takiego użytkowania.

W ustawie o odpadach zawarto przepisy określające ogólne zasady gospodarki odpadami, plany gospodarki odpadami, uprawnienia niezbędne do gospodarowania odpadami, zasady prowadzenia rejestrów podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, a także zasady prowadzenia ewidencji odpadów.

Od 1 lipca 2013 r. gmina ma obowiązek odbierania odpadów od mieszkańców. W życie weszła tak zwana ustawa śmieciowa. Zgodnie z Ustawą gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności:

- zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych,
- tworzą punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, w tym wskazują miejsca, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych.

Tabela 53 – Czynne składowiska odpadów, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne (stan na rok 2019)

Jednostka terytorialna	Czynne składowiska odpadów, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne
Powiat raciborski	2
Powiat głubczycki	3
Powiat wodzisławski	0
Powiat rybnicki	0

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Aktualnie polityka komunalna zmierza do rozszerzenia zakresu selektywnej zbiórki odpadów oraz wzrostu stopnia ponownego wykorzystania surowców. Efektem tych działań ma być zmniejszenie ilości odpadów a tym samym ochrona środowiska naturalnego. Należy podkreślić,

że obecnie obowiązujące ramy prawne nie pozwalają na wspólną transgraniczną gospodarkę odpadami (przewóz odpadów możliwy jest jedynie na podstawie indywidualnych decyzji udzielanych w drodze wyjątku).

3.5.7 Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Zaopatrzenie w wodę jest zapewniane przeważnie za pośrednictwem publicznych sieci wodociągowych.
- System gospodarki wodnej Ostrawskich Wodociągów Okręgowych zapewnia bezproblemowe dostawy również w okresach suszy (zapewnianie dostaw wody pitnej, zapewnianie dostaw wody dla przemysłu).
- Teren Euroregionu Silesia oceniany jest jako teren nieznacznie zagrożony suszą (powiaty Bruntál, Opava, Nový Jičín) lub jako tereny niezagrożone suszą (powiat Ostrava).
- Z punktu widzenia zatrzymywania wody w krajobrazie po czeskiej stronie Euroregionu Silesia znajdują się obszary o dużym zapotrzebowaniu na odpowiednie działania prokrajobrazowe, które miałyby korzystny wpływ między innymi na retencję wody w krajobrazie (ograniczenie erozji, zmniejszenie ryzyka powodzi błyskawicznych itp.). Chodzi o tereny związane z intensywną działalnością rolniczą – regiony Opavsko, Novojičínsko, Odersko.
- Obecnie po czeskiej stronie Euroregionu Silesia kanalizację posiada 41 gmin, podłączenie do oczyszczalni ścieków zapewnione jest w 32 gminach (pozostałe gminy bądź korzystają z oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w sąsiednich gminach albo podłączenia do oczyszczalni ścieków nie posiadają w ogóle – wolne odprowadzanie).
- W kraju morawsko-śląskim przeważająca część gmin podłączona jest do sieci gazowej, jednak duża liczba przyłączy pozostaje niewykorzystana. Po czeskiej stronie Euroregionu Silesia podłączenie do sieci gazowej posiada 50 gmin, 2 gminy takiego podłączenia nie posiadają (Mikolajice, Staré Heřmínovy).
- Dostawy energii cieplnej są w kraju morawsko-śląskim w dużej mierze w porównaniu z innymi krajami RCz zapewniane zdalnie (49,0%) i dużą część stanowi gaz ziemny (33,5%) co oznacza niewielki wzrost w stosunku do 2016 roku.
- Do produkcji energii elektrycznej są w kraju morawsko-śląskim w największym stopniu wykorzystywane paliwa kopalne, ich udział jednak maleje. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii ma w porównaniu z 2017 rokiem tendencję wzrostową (biomasa, elektrownie fotowoltaiczne oraz wiatrowe/wodne), w jednostkach procent.
- Z punktu widzenia źródeł odnawialnych w warunkach kraju morawsko-śląskiego największy potencjał wykorzystania energii leży w biomasie, ponadto opracowano studium dotyczące wykorzystania potencjału energii wiatrowej, które poświęcone zostało ocenie zlokalizowania elektrowni wiatrowych w 28 miejscach na terenie kraju morawsko-śląskiego.
- W kraju morawsko-śląskim stworzono działającą sieć zakładów zajmujących się gospodarowaniem odpadami. Moce przerobowe zakładów gospodarowania odpadami są w stosunku do łącznych ilości wytwarzanych odpadów, odpadów poszczególnych kategorii oraz odpadów nadających się do wykorzystania wystarczające. Ilość odpadów komunalnych unieszkodliwianych poprzez składowanie stopniowo zmniejsza się, jednak wciąż nie są osiągnięte wartości docelowe określone w Planie Gospodarki Odpadami Kraju Morawsko-Śląskiego.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej na obszarze polskiej części euroregionu (97,9) jest wyższy niż średnia krajowa (92,2).
- Odsetek osób korzystających z instalacji gazowej i kanalizacyjnej na obszarze polskiej

- części euroregionu jest niższy niż średnia krajowa.
- Na terenie polskiej części euroregionu istnieją zarówno systemy ogrzewania indywidualnego jak i zbiorowego (ciepłownie miejskie, kotłownie). Większość gospodarstw domowych korzysta jednak z indywidualnych instalacji grzewczych.
- Na terenie polskiej części euroregionu działa system zbierania i recyklingu odpadów związany zgodnie z Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

3.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

3.6.1 Placówki oświatowe

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W nawiązaniu do nowelizacji ustawy oświatowej Ministerstwo Szkolnictwa, Młodzieży i Wychowania Fizycznego systematycznie i intensywnie wdraża edukację włączającą, w wyniku czego wprowadza równe podejście do kształcenia wszystkich uczniów w RCz.

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się placówki oświatowe wszystkich szczebli, od przedszkolnych po uczelnie wyższe oraz szkoły specjalne dla uczniów specjalnej troski i placówki oświatowe o profilu artystycznym lub językowym.

Przedszkola

Zapewniają edukację przedszkolną dla dzieci w wieku zazwyczaj od lat 3 do lat 6. Jednostką prowadzącą przedszkola jest w większości przypadków właściwa gmina/miasto/dzielnica miasta. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonują także specjalne przedszkola takie jak np. Przedszkole Eliška w Opawie dla dzieci niepełnosprawnych, przedszkole przy Szpitalu Psychiatrycznym w Opawie, przedszkole dla dzieci z wadami słuchu w Ostrawie-Porubie itp.

Szkoły podstawowe

Szkoła podstawowa zapewnia obowiązkową edukację szkolną dla dzieci zazwyczaj w wieku od 7 do 15 lat. Ma 9 klas i dzieli się na pierwszy stopień i drugi stopień. Pierwszy stopień to klasy 1-5, drugi stopień klasy 6-9. Jeżeli nie ma warunków do stworzenia wszystkich 9 klas, można stworzyć szkołę podstawową tylko z pierwszym stopniem lub szkołę z klasami łączonymi. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonują także specjalne szkoły podstawowe takie jak np. specjalne szkoły podstawowe w Opawie dla dzieci specjalnej troski (dla dzieci z wadami wzroku i dzieci z wadami mowy, dla dzieci niepełnosprawnych ruchowo, szkoła podstawowa przy Szpitalu Psychiatrycznym), Waldorfska Szkoła Podstawowa w Ostrawie itp. Jednostką prowadzącą szkołę podstawową jest zazwyczaj właściwa gmina/miasto/dzielnica miasta.

Szkoły średnie

Zapewniają edukację średnią w liceach ogólnokształcących, średnich szkołach zawodowych oraz zasadniczych szkołach zawodowych. Ustawa oświatowa rozróżnia wykształcenie średnie (1-2 lata), wykształcenie średnie z dyplomem uzyskania tytułu zawodowego (2-3 lat) oraz wykształcenie średnie z maturą (4 lata, ewentualnie sześćioletnie lub ośmioletnie liceum ogólnokształcące). Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia według Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych funkcjonuje 69 różnych szkół średnich, przy czym w Bílovcu (1), Hlučíně (2), Novém Jičíně (6), Odrách (2), Opawie (13), Ostrawie (42), Šilheřovicach (1), Velkých Heralticach (1) oraz Vítkovie (1). Wykaz średnich szkół można znaleźć przykładowo na stronie www.stredniskoly.cz. Jednostką prowadzącą szkołę średnią jest zazwyczaj właściwy kraj, o ile nie jest to szkoła prywatna.

Na terenie Euroregionu Silesia nie ma przedszkoli, szkół podstawowych i średnich, które prowadziłyby zajęcia w języku mniejszości narodowych.

Konserwatoria

Zapewniają wykształcenie średnie na różnych kierunkach artystycznych. Nauka kończy się po 4 latach egzaminem maturalnym lub po 6 latach absolutorium (z tytułem "dyplomowany specjalista"). Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się 2 konserwatoria:

- Konserwatorium im. Janáčka w Ostrawie (www.jko.cz) – oferuje zajęcia dydaktyczne na kierunkach muzyka, śpiew, taniec, taniec współczesny, sztuka muzyczno-dramatyczna. Jednostką prowadzącą jest Kraj Morawsko-Śląski.
- Konserwatorium Kościelne Opawa (www.konzervator.cz) – zajęcia dydaktyczne prowadzone są na kierunkach muzyka i śpiew. Jednostką prowadzącą jest zakon rycerski Bailiva Czechy, Morawy i Śląsk.

Policealne szkoły zawodowe

Zapewniają kształcenie zawodowe dla absolwentów szkół średnich z maturą. W porównaniu ze studiami na uczelniach wyższych kierunki studiów policealnych mają przede wszystkim praktyczne ukierunkowanie zawodowe i trwają zazwyczaj 3 lata. Studia kończą się absolutorium. W wielu przypadkach szkoły te są tworzone przez właściwy kraj przy szkołach średnich, wiele z takich szkół jest jednak prywatnych. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się 8 policealnych szkół zawodowych⁵⁷:

- AGEL Średnia Szkoła Medyczna i Policealna Zawodowa Szkoła Medyczna sp. z o.o. (szs.agel.cz)
- AVE ART Ostrava, policealna szkoła zawodowa, szkoła muzyczna I. i II. stopnia, sp. z o.o. (www.aceart.cz)
- Średnia Szkoła Hotelarstwa i Usług oraz Policealna Szkoła Zawodowa i Szkoła Hotelarska, Opawa (<http://www.sshsopava.cz/skola/>)
- Średnia Szkoła Rolnicza i Policealna Szkoła Zawodowa im. Masaryka, Opawa (www.zemedelka.opava.cz)
- Akademia Handlowa i Policealna Szkoła Zawodowa Społeczna, Ostrava-Mariánské Hory (www.voss-ova.cz)
- Średnia Szkoła Medyczna i Policealna Szkoła Medyczna Ostrava-Mariánské Hory (www.zdrav-ova.cz)
- AHOL – Policealna Szkoła Zawodowa Ostrava (miasto Ostrava) (www.ahol.cz)
- Prywatna Policealna Szkoła Zawodowa Przedsiębiorczości, s.r.o. (miasto Ostrava) (www.svosp.cz)
- Policealna Szkoła Zawodowa im. Jana Amosa Komenského (miasto Ostrava) (www.vosjak.cz)
- Policealna Szkoła Zawodowa i Szkoła Językowa z Uprawnieniami Państwowego Egzaminu Językowego PRIGO, s.r.o. (miasto Ostrava) (www.prigo.cz)
- Policealna Zawodowa Szkoła Twórczości Medialnej (www.vosmet.cz)

Uczelnie wyższe

To najwyższy szczebel systemu kształcenia. Działalność uczelni wyższych reguluje Ustawa o szkolnictwie wyższym. Na uczelniach wyższych oferowane są studia licencjackie, magisterskie oraz doktoranckie. Szkoły wyższe są publiczne, prywatne lub państwowe (policyjne i wojskowe).

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się 3 czeskie uczelnie wyższe oraz 1 zagraniczna uczelnia wyższa działająca na terenie RCz. Są to poniższe uczelnie⁵⁸:

- Uniwersytet Ostrawski – publiczna uczelnia wyższa (miasto Ostrava) (www.osu.cz)
- Uniwersytet Śląski w Opawie - publiczna uczelnia wyższa (miasto Opawa) (www.slu.cz)

⁵⁷ Źródło: Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, Ministerstwo Szkolnictwa, Młodzieży i Wychowania Fizycznego, dostępny pod adresem: <https://profa.uiv.cz/rejskol/>, na dzień 17.07.2018

⁵⁸ Źródło: Rejestr Uczelni Wyższych oraz Zrealizowanych Programów Uczelnianych, Ministerstwo Szkolnictwa, Młodzieży i Wychowania Fizycznego, dostępny pod adresem: <http://krakatau.uiv.cz/registrvssp/>, aktualizacja na dzień 23.1.2018 r.

- Wyższa Szkoła Górnicza – Uniwersytet Techniczny Ostrava – publiczna uczelnia wyższa (miasto Ostrava) (www.vsb.cz)
- Szkoła Wyższa PRIGO, z.ú.

Uniwersytet Ostrawski, Uniwersytet Śląski w Opawie oraz Wyższa Szkoła Górnicza – Uniwersytet Techniczny Ostrava oferuje specjalne kursy dla seniorów, tzw. uniwersytet trzeciego wieku.

Szkoły artystyczne 1 stopnia

Oferują kształcenie na różnych kierunkach artystycznych. Jednostką prowadzącą jest zazwyczaj dany kraj lub miasto. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia szkoły artystyczne 1 stopnia funkcjonują w Bílovcu (1), Hlučínie (1), Hradcu nad Moravicí (1), Kravařach (1), Novém Jičínie (1), Odrach (1), Opawie (1), Ostravie (14) oraz Vítkovie (1)⁵⁹.

Poniżej przedstawiono liczbę szkół i placówek oświatowych funkcjonujących na terenie wybranych gmin o rozszerzonej właściwości (GRW), które są częścią obszaru czeskiej części Euroregionu Silesia. Na zielono zaznaczono pola, w przypadku których liczba szkół wzrosła, na czerwono zaś pola, w przypadku których liczba szkół zmalała. Zmiany są tylko o 1-2 szkoły, najczęściej dotyczą one przedszkoli i szkół podstawowych.

Tabela 54 – Liczba szkół i placówek oświatowych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia na dzień 01.09.2020 r.

Wybrany powiat	Przed sz.	SP	Sz.Śr	Kons	PSZa w	Ucz. W.	Sz.Ar t.1
Powiat Bruntál	52	45	11	0	0	0	5
GRW Bruntál	23	19	3	0	0	0	1
Powiat Nový Jičín	65	69	14	0	1	0	9
GRW Bílovec	12	13	2	0	0	0	3
GRW Nový Jičín	24	22	6	0	0	0	1
GRW Odry	6	9	2	0	0	0	1
Powiat Opava	80	81	18	1	2	1	6
GRW Hlučín	19	18	3	0	0	0	1
GRW Kravaře	9	8	0	0	0	0	1
GRW Opava	47	49	14	1	2	1	3
GRW Vítkov	5	6	1	0	0	0	1
Powiat Ostrava-miasto	100	92	47	1	8	3	14
GRW Ostrava	100	92	45	1	8	3	14

Źródło: Lista szkół i placówek oświatowych, https://www.msk.cz/skolstvi/seznam_skol.html oraz Rejestr Uczelni wyższych i Zrealizowanych Programów Uczelnianych, <https://regvssp.msmt.cz/registrvssp/cvssp.aspx>

Współpraca transgraniczna placówek oświatowych

Jednym z priorytetów Euroregionu Silesia jest wspieranie współpracy transgranicznej szkół wszystkich szczebli oraz projektów transgranicznych dotyczących oświaty i edukacji. Tylko w ramach Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia 2007-2013 projekty dla szkół stanowiły ponad jedną trzecią wszystkich projektów. Największe zainteresowanie współpracą transgraniczną występuje w szkołach podstawowych z obu stron granicy. Tradycyjną jest już współpraca szkół z Opawy i Raciborza, współpracę transgraniczną nawiązało także wiele szkół z Ostrawy (przede wszystkim z Poruby, Svinova, Morawskiej Ostrawy i Ostrawy-Południe), wiele udanych projektów realizowała jedna ze szkół podstawowych w Vítkovie (z polskim partnerem spoza obszaru Euroregionu Silesia). Współpracą transgraniczną są coraz bardziej zainteresowane także szkoły znajdujące się w większej odległości od granicy, np. w Budišovie

⁵⁹ Źródło: Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, Ministerstwo Szkolnictwa, Młodzieży i Wychowania Fizycznego, dostępny pod adresem: <https://profa.uiv.cz/rejskol/>, na dzień 17.07.2018r.

nad Budišovkou lub Odrach. Rozwija się również transgraniczna współpraca przedszkoli, nawet pomimo niskiego wieku dzieci, dla których działania realizowane w ramach projektów czesko-polskich stanowią pierwsze doświadczenie transgraniczne. W tym obszarze najbardziej aktywne są przedszkola z Moravskie Ostravy i Přívozu.

Współpraca transgraniczna cieszy się dużym zainteresowaniem wśród szkół średnich. Wyraźnie większe zaangażowanie szkół średnich jest w ramach programu Erasmus+ aniżeli w programie Interreg V-A Republika Czeska – Polska. Projekty szkół średnich czeskiej części Euroregionu Silesia w ramach programu Erasmus+ ukierunkowane są na działania w zakresie mobilności osób w kształceniu specjalistycznym oraz przygotowaniu czy też mobilności osób w edukacji szkolnej, ponadto przygotowywane i realizowane są projekty w obszarze partnerstwa strategicznego w edukacji szkolnej czy wymianie doświadczeń. Współpraca transgraniczna szkół jest wspierana przez Kraj Morawsko-Śląski, który przygotował projekt pod nazwą CIVEEL – Cooperation in vocational training for European labour market dotyczący współpracy w obszarze kształcenia specjalistycznego dla Europejskiego rynku pracy z partnerami zagranicznymi z Polski i Francji. Projekt realizowany jest od września 2017 roku do sierpnia 2019 roku. Z czeskiej części Euroregionu Silesia włączyły się następujące szkoły średnie: Średnia szkoła Techniczna i Transportu, Ostrava – Vítkovice, p.u.p.; Średnia Szkoła Przemysłowa Chemiczna im. akademika Heyrovského, Ostrava, p.u.p. oraz Średnia Szkoła Rolnicza i Średnia Szkoła im. Masaryka, Opava, p.u.p.⁶⁰.

Bardzo dobrze rozwinięta jest współpraca transgraniczna uczelni wyższych, a w szczególności Wyższej Szkoły Górniczej – Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie, która w ramach Programu INTERREG V-A RCz-Polska 2014-2020 złożyła kilka projektów z różnych wydziałów i jednostek. W ramach osi priorytetowej 3 Edukacja i kwalifikacje projekty ukierunkowane były na kształcenie pracowników rozwijających gospodarkę niskoemisyjną na pograniczu czy zwiększanie możliwości zatrudnienia absolwentów kierunków technicznych z Czech i Polski, kolejne cztery projekty w ramach osi priorytetowej 4 Współpraca instytucji i społeczności skupiały się na obszarze zagrożeń związanych z gatunkami roślin inwazyjnych na pograniczu, współpracy w ramach badań płonących hałd, pomiary transgranicznego przenoszenia zanieczyszczeń w powietrzu oraz skutki wynikające ze zanieczyszczenia. Również czesko-polska współpraca Uniwersytetu Ostrawskiego jest szeroka.

Współpraca / umowy o współpracy uczelni wyższych

Uczelnie wyższe na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia współpracują/mają zawarte umowy o współpracy z wieloma polskimi uczelniami z polsko-czeskiego pogranicza, np.:

- Wyższa Szkoła Górnicza – Uniwersytet Techniczny w Ostrawie:
 - o Politechnika Śląska w Gliwicach
 - o Politechnika Częstochowska
 - o Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach (daw: *Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego w Katowicach*)
 - o Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. Karola Goduli
 - o Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej
 - o Uniwersytet Opolski
- Uniwersytet Śląski w Opawie:
 - o Uniwersytet Śląski w Katowicach
 - o Uniwersytet Opolski
 - o Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu
 - o Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
- Uniwersytet Ostrawski:
 - o Uniwersytet Śląski w Katowicach

⁶⁰ Źródło: Urząd Krajowy Morawsko-Śląskiego, Wydział Szkolnictwa, Młodzieży i Sportu

- Uniwersytet Łódzki
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Konferencja Rektorów Uniwersytetów Śląskich = Polsko-česká asociace univerzit

Polsko-Czeska Asocjacja Uniwersytetów

Z inicjatywy Uniwersytetu Śląskiego w Opawie w 2003 roku powołano Konferencję Rektorów Uniwersytetów Śląskich. Ugrupowanie to utworzyli rektorzy sześciu uniwersytetów i uczelni wyższych mających siedzibę na terenie polskiego i czeskiego Śląska (dwóch uniwersytetów z Katowic, uniwersytetów z Wrocławia, Opola, Ostravy i Opawy). Podstawowym celem tego ugrupowania jest jednolite podejście w ramach wspólnych badań naukowych, wymiana pracowników naukowo-dydaktycznych, studentów, informacji i wydarzeń kulturalnych, jak również współpraca w procesie zdobywania tytułów naukowych pracowników oraz organizacja konferencji specjalistycznych. W 2019 roku organizacja ta rozszerzyła się o czterech nowych członków (uniwersytety z Liberca, Hradca Králové, Pardubic i Olomouca), przekształcając się w Polsko-Czeską Asocjację Uniwersytetów.

Konsorcjum PROGRES 3

Z inicjatywy Wyższej Szkoły Górniczej – Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie w 2011 roku powstała inicjatywa o nazwie PROGRES 3, której głównym celem jest stworzenie powiązań transgranicznych pomiędzy uniwersytetami z kraju morawsko-śląskiego, województwa śląskiego i opolskiego oraz kraju Żylińskiego, kraju trenčíńskiego i báńskobystrického w dziedzinie nauki, badań i innowacji. Celem jest tworzenie powiązań pomiędzy zasobami badawczymi i innowacyjnymi, co umożliwi skuteczniejsze planowanie, zarządzanie i praktyczną realizację projektów badawczych. Więcej informacji jest do dyspozycji pod adresem: <http://progres3.vsb.cz>.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia znajdują się instytucje edukacyjne wszystkich stopni – od edukacji przedszkolnej do szkolnictwa wyższego wliczając w to szkoły przystosowane do uczniów niepełnosprawnych, placówki szkolnictwa zawodowego oraz językowego.

Przedszkola

Do przedszkola uczęszczają dzieci w wieku od 3 do 6 roku życia, a w szczególnych przypadkach od 2,5 roku. Dzieci 5-letnie i 6-letnie są objęte obowiązkowym wychowaniem przedszkolnym. Obok przedszkoli działają także oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego. Ostatnie dwie formy wychowania przedszkolnego przeznaczone są dla niewielkich grup dzieci i tworzone są w miejscowościach odległych od przedszkoli i szkół podstawowych.

Szkoły podstawowe

Ośmioletnia szkoła podzielona jest na dwa etapy. Na pierwszym etapie – w klasach I-III przeznaczona dla dzieci w wieku 7-10 lat – realizowana jest edukacja wczesnoszkolna. Obecnie na wniosek rodziców (opiekunów prawnych) może zostać przyjęte do szkoły podstawowej również dziecko 6-letnie⁶¹. Zajęcia odbywają się w formie kształcenia zintegrowanego, czyli bez podziału na przedmioty, a ich prowadzenie powierza się jednemu nauczycielowi-wychowawcy, choć naukę języka obcego, edukację muzyczną, edukację plastyczną, wychowanie fizyczne i zajęcia komputerowe można powierzyć nauczycielowi-specjaliście. Na tym etapie nauczyciel nie musi przestrzegać lekcyjnego czasu pracy, tj. dzielić czasu pracy uczniów na 45-minutowe jednostki lekcyjne, tak jak to się robi w klasach wyższych.

⁶¹ Od września 2014r. obowiązek szkolny obejmuje także dzieci urodzone od 1 stycznia do 30 czerwca 2008r.

Etap drugi - w klasach IV-VIII kształcenie odbywa się w ramach przedmiotów, których prowadzenie powierza się nauczycielom-specjalistom. Obejmuje on kształcenie z następujących przedmiotów: język polski, pierwszy język obcy nowożytny, drugi język nowożytny w klasach 7-8, muzyka, plastyka, historia, wiedza o społeczeństwie, geografia, biologia, chemia, fizyka, matematyka, informatyka, technika, wychowanie fizyczne, edukacja dla bezpieczeństwa, zajęcia z wychowawcą. Ponadto szkoła organizuje kształcenie z religii lub etyki w zależności od deklaracji rodziców.

Szkoły ponadpodstawowe

Kontynuacja nauki po ukończeniu szkoły podstawowej obejmuje do wyboru:

- trzyletnią branżową szkołę I stopnia,
- dwuletnią branżową szkołę II stopnia,
- 4-letnie liceum ogólnokształcące
- 5-letnie technikum
- 3-letnią szkołę branżową I stopnia
- 3-letnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy,
- 2-letnią szkołę branżową II stopnia.
- szkołę policealną dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku⁶².

Uczelnie

Uczelnia to w Polsce jednostka organizacyjna państwowa, samorządowa lub prywatna działająca na podstawie przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym lub w przypadku uczelni kościelnych na podstawie umowy Rządu RP z władzami odpowiedniego kościoła. W polskim systemie edukacji jest to szkoła kształcąca absolwentów liceów i techników, którzy zdali egzamin maturalny. Studia pierwszego stopnia kończą się nadaniem tytułu zawodowego licencjata lub inżyniera, drugiego stopnia – magistra, magistra inżyniera. Niektóre kierunki mają jednak formę jednolitych studiów magisterskich i kończą się one uzyskaniem tytułu magistra lub lekarza, lekarza dentysty, lekarza weterynarii. Ukończenie studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich pozwala kontynuować naukę na studiach doktoranckich.

Tabela 55 – Liczba szkół wszystkich szczebli na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia - stan na dzień 31.12.2020

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba szkół podstawowych w gminie	Zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły branżowe I stopnia i szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne razem	Licea ogólnokształcące dla młodzieży bez specjalnych	Liczba szkół wyższych w gminie
1	Baborów	1			
2	Branice	2			
3	Gaszowice	4			
4	Głubczyce	10	2	1	
5	Gorzyce	8			
6	Jejkowice	1			
7	Kietrz	6	1	1	
8	Kornowac	4			
9	Krzanowice	3			
10	Krzyżanowice	5			
11	Kuźnia Raciborska	5	1		

⁶² USTAWA z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe Dz.U.2021.1082 t.j.

12	Lubomia	2			
13	Lyski	5			
14	Marklowice	2			
15	Mszana	3			
16	Nędza	4			
17	Pietrowice Wielkie	4			
18	Pszów	4	1		
19	Racibórz	17	6	4	1
20	Rudnik	6			
21	Świerklany	3			
22	Wodzisław Śląski	15	5	4	2*
	RAZEM	114	16	10	3

* -filie

Źródło: własne na podstawie informacji z gmin oraz GUS (Bank Danych Lokalnych)

Na terenie Euroregionu Silesia znajduje się jedna szkoła wyższa – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu⁶³ oraz filie dwóch szkół w Wodzisławiu Śląskim, odpowiednio Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi⁶⁴, oraz Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie⁶⁵. Miasta te odgrywają też dużą rolę w zakresie szkolnictwa średniego, gdyż zlokalizowane są tam licea ogólnokształcące, odpowiednio po 4 w Wodzisławiu Śląskim i w Raciborzu. Tego typu szkoły średnie występują też w Głubczycach, Kietrze. W całej części euroregionu zlokalizowanych jest 114 szkół podstawowych, z czego najwięcej w Raciborzu, Wodzisławiu Śląskim oraz Głubczycach.

Sieć szkół podstawowych i średnich na obszarze polskiej części euroregionu jest odpowiednia pod względem istniejących potrzeb. Biorąc pod uwagę prognozowane tendencje demograficzne można stwierdzić, że ten stan będzie wystarczający również w przyszłości. W związku z powyższym można również oczekiwać, że z czasem będzie dochodzić do łączenia niektórych szkół, szczególnie na obszarach wiejskich. W powiązaniu z potrzebami rynku pracy istnieje szczególne zapotrzebowanie na specjalistów w dziedzinach technicznych – zarówno w przypadku szkolnictwa średniego zakończonego egzaminem maturalnym jak i szkolnictwa zawodowego. W ramach systemu edukacji w polskiej części Euroregionu Silesia ważne jest również stałe zwiększanie nacisku na poprawę umiejętności językowych absolwentów (w tym nauki języka czeskiego oraz angielskiego). Inną kategorią szczególnie oczekiwanych współcześnie kompetencji są umiejętności cyfrowe. Niebagatelne znaczenie dla komunikacji pomiędzy mieszkańcami polskiej i czeskiej części Euroregionu ma również dość powszechna znajomość języka śląskiego – szczególnie na przygranicznych obszarach wiejskich.

3.6.2 Placówki pomocy społecznej

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Pomoc społeczna w RCz zgodnie z Ustawą nr 108/2006 Dz.U., o pomocy społecznej, obejmuje zarówno usługi opieki społecznej, jak i usługi profilaktyki społecznej oraz doradztwa socjalnego. W czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się większość typów placówek świadczących pomoc społeczną dla mieszkańców poszczególnych gmin, miast i rejonów objętych działaniem danej placówki. Pod względem statystycznym w kraju morawsko-śląskim badane są wybrane typy placówek świadczących usługi socjalne i społeczne, zarówno w sferze opieki społecznej, jak i profilaktyki społecznej wg powiatów (patrz poniższe tabele).

⁶³ <https://www.pwsz.raciborz.edu.pl/>

⁶⁴ <https://www.ahe.lodz.pl/wodzislaw>

⁶⁵ <https://wsipa.pl/kontakt-wsipa/>

Tabela 56 – Placówki opieki społecznej w wybranych powiatach (liczba), stan na dzień 14.06.2021r.

Rodzaj placówki	Bruntál	Nový Jičín	Opava	Ostrava - město	Powiaty łącznie
Ośrodki usług dziennych	1	1	0	5	7
Domy opieki dziennej	3	5	4	6	18 (+2)
Domy opieki tygodniowej	1	0	0	1	2
Ośrodki dla osób niepełnosprawnych	4	2	6	5	17 (-5)
Domy dla seniorów	6	7	12	14	39 (+1)
Domy o szczególnym trybie	4	2	7	11	24 (+1)
Mieszkania z opieką	3	5	8	6	22 (-1)
Placówki opieki społecznej łącznie	22	22	37	48	129 (-2)

Źródło: Rejestr podmiotów świadczących usługi socjalne <http://iregistr.mpsv.cz/socreg/>

Objaśnienie: Na zielono zaznaczono pola, w przypadku których liczba placówek opieki społecznej wzrosła, na czerwono zaś te pola, w przypadku których odnotowano spadek liczby takich placówek

Tabela 57 – Placówki profilaktyki społecznej w wybranych powiatach (liczba), stan na dzień 14.06.2021

Rodzaj placówki	Bruntál	Nový Jičín	Opava	Ostrava - město	Powiaty łącznie
Domy azylu - ośrodki pomocy doraźnej	3	3	4	10	20 (-1)
Domy w połowie drogi	1	0	0	1	2 (-1)
Ośrodki pomocy kryzysowej	0	0	1	3	4
Niskoprogowe ośrodki dzienne	1	2	2	2	7
Niskoprogowe placówki dla dzieci i młodzieży	7	4	4	9	24 (-2)
Noclegownie	1	2	2	3	8
Ośrodki wczesnej opieki	1	0	0	3	4 (+1)
Usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne	0	0	3	4	7 (+1)
Placówki profilaktyki społecznej łącznie	14	11	16	35	76 (-1)

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, Baza publiczna, Placówki opieki społecznej na terenie właściwości GRW wybranego kraju

Objaśnienie: Na zielono zaznaczono pola, w przypadku których liczba placówek prewencji społecznej wzrosła, na czerwono zaś te pola, w przypadku których odnotowano spadek liczby takich placówek.

Współpraca transgraniczna placówek pomocy społecznej

Chociaż sfera pomocy społecznej nie należy do typowych obszarów, w których prowadzona byłaby współpraca transgraniczna, Euroregion Silesia wspomaga rozwój współpracy także pomiędzy tymi podmiotami. Ciesząc się powodzeniem działania podejmuje np. Domov pro seniory Kamenec, Slezská Ostrava, który nawiązał współpracę z dwoma domami po polskiej stronie (Dom Pomocy Społecznej w Gorzycach i Miejski Dom Pomocy Społecznej w Rybniku) oraz inną czeską placówką z Euroregionu Śląsk Cieszyński. W latach 2011-2012 wymienione cztery placówki pomocy społecznej realizowały wspólnie projekt przeznaczony zarówno dla samotnych osób starszych, jak i własnych pracowników. Kolejne projekty czesko-polskie placówki te przygotowały na 2014 i 2017 rok. Współpracą transgraniczną zainteresowała się przykładowo także Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR [Zrzeszenie Podmiotów Świadczących Pomoc Społeczną RCz], która jest największym stowarzyszeniem zrzeszającym podmioty świadczące usługi społeczne i socjalne w RCz. Do nawiązania współpracy transgranicznej odpowiednie byłyby także stowarzyszenia świadczące niektóre usługi profilaktyki społecznej, jak np. stowarzyszenie ELIM - zrzeszenie chrześcijańskie dla ewangelizacji i diakonii Opava, które oferuje różne zajęcia w czasie wolnym dla nieorganizowanej młodzieży, prowadzi niskoprogowe kluby dla dzieci i młodzieży, oferuje pomoc ofiarom przemocy domowej itp.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie pomocy społecznej w Polsce jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

W ramach polskiego systemu pomocy społecznej wyróżnia się:

- pomoc w instytucjach opiekuńczych typu: domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- pomoc środowiskową, m.in. świetlice środowiskowe, ośrodki wsparcia (tj. domy dziennego pobytu, noclegownie, schroniska dla bezdomnych, środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi),
- pomoc finansową, usługową i rzeczową świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej (i w kilku przypadkach przez powiatowe centra pomocy rodzinie).

W ramach struktury pomocy społecznej w Polsce możemy wyróżnić:

- ośrodki pomocy społecznej działające w każdej gminie, udzielające pomocy w formie pracy socjalnej, świadczeń pieniężnych, przyznając wsparcie usługowe i rzeczowe oraz kierujące do ośrodków wsparcia;
- powiatowe centra pomocy rodzinie (w miastach na prawach powiatu – miejskie centra pomocy rodzinie); powiaty prowadzą domy pomocy społecznej, zapewniają opiekę nad dziećmi w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (tj. domach dziecka, pogotowiach opiekuńczych) i w rodzinach zastępczych;
- regionalne ośrodki polityki społecznej (przy urzędach marszałkowskich) – zajmują się koordynacją polityki społecznej w zakresie pomocy na terenie województw samorządowych;
- w urzędach wojewódzkich wydziały polityki społecznej – kontrola i nadzór nad realizacją zadań samorządu gminnego, powiatowego i województwa, w tym nad jakością działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (jednak tylko w zakresie zadań zleconych);
- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej – zajmuje się koordynacją polityki społecznej na obszarze całej Polski oraz przygotowywaniem zmian w obowiązującym prawie.

W polskiej części Euroregionu Silesia znajdują się praktycznie wszystkie rodzaje funkcjonujących w Polsce instytucji pomocy społecznej. Szczegółowe informacje na ten temat zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 58 – Instytucje pomocy społecznej działające na terenie polskiej części Euroregionu Silesia

Jednostka terytorialna	Rodzaj instytucji / usługi	Nazwa instytucji
Baborów	OPS	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Gabinet rehabilitacyjny	Stacja Opieki Caritas. Pielęgniarska Opieka Długoterminowa
Branice	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Gabinet rehabilitacyjny	Stacja Opieki Caritas. Pielęgniarska Opieka Długoterminowa
	Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	Zakład Aktywności Zawodowej przy Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Branicach
Gaszowice	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Głubczyce	OPS PCPR	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (w tym punkt interwencji kryzysowej)
	Całodobowa opieka nad samotnymi matkami z dziećmi.	Dom Samotnych Matek z Dziećmi MONAR-MARKOT

	Pielęgniarska opieka długoterminowa.	Caritas Diecezji Opolskiej - Stacja opieki w Głubczycach
	Opieka nad osobami starszymi	Dom Dziennego Pobytu w Głubczycach
	Opieka całodobowa nad kombatantami i osobami starszymi (Głubczyce), opieka całodobowa nad osobami starszymi (Klisino) i osobami przewlekłe chorymi psychicznie (Bliszczycze, Boboluszki, Branice, Dzbańce, Radynia).	Dom Pomocy Społecznej w Klisinie (+ filie: Bliszczycze, Boboluszki, Branice, Dzbańce, Głubczyce, Radynia)
	Całodobowa opieka i wychowanie dzieci całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodzicielskiej.	Placówka Opiekuńczo Wychowawcza, Wielofunkcyjna -Dom Dziecka w Krasnym Polu - filia w Głubczycach
	Pomoc osobom niepełnosprawnym w rozwijaniu zdolności manualnych.	Warsztat Terapii Zajęciowej
Gorzycze	OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach
	Całodobowa opieka nad osobami w podeszłym wieku i niepełnosprawnymi fizycznie.	Dom Pomocy Społecznej im. Papieża Jana Pawła II w Gorzycach
	Pomoc osobom niepełnosprawnym w rozwijaniu zdolności manualnych.	Warsztat Terapii Zajęciowej
	Całodobowa opieka i wychowanie dzieci całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodzicielskiej.	Powiatowy Dom dziecka w Gorzyczkach
Jejkowice	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Kietrz	OPS	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Gabinet rehabilitacyjny	Stacja Opieki Caritas. Pielęgniarska Opieka Długoterminowa
	Dom Pomocy Społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (dziewczynek i kobiet)	Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Misjonarek Maryi
Kornowac	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Pomoc w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem (ośrodek całodobowy)	Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Pogrzebieniu
Krzanowice	OPS	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Gabinet rehabilitacyjny	Stacja Opieki Caritas. Pielęgniarska Opieka Długoterminowa
Krzyżanowice	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Placówka dla dziewcząt niepełnosprawnych intelektualnie. Działalność: zapewnienie opieki całodobowej osobom, nie mogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu.	Dom Pomocy Społecznej „Różany Pałac” w Krzyżanowicach
	Gabinet rehabilitacyjny	Stacja Opieki Caritas w Tworkowie. Pielęgniarska Opieka Długoterminowa
Kuźnia Raciborska	OPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
	Pomoc w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem (ośrodek całodobowy)	Placówka Opiekuńczo Wychowawcza
Lubomia	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Lyski	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

	Całodobowa opieka nad kobietami przewlekłe chorymi psychicznie	Dom Pomocy Społecznej w Lyskach
Marklowice	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Mszana	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Nędza	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Pietrowice Wielkie	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Pszów	OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
Racibórz	OPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
	PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
	Pomoc osobom niepełnosprawnym w rozwijaniu zdolności manualnych.	Warsztat Terapii Zajęciowej
	Schronienie dla Bezdomnych	Stowarzyszenie Przyjaciół Człowieka „Tęcza” prowadzi Schronisko dla Bezdomnych ARKA.N
	Świetlica dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi	Środowiskowa Świetlica "Nadzieja" w Raciborzu (Caritas)
	Całodobowa opieka nad osobami przewlekłe chorymi psychicznie.	Dom Pomocy Społecznej Prowadzony przez Siostry Maryi Niepokalanej - "Dom św. Notburgi"
	Dzienna opieka nad osobami wymagającymi pomocy.	Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Przy Placu Wolności” w Raciborzu
	Pielęgniarska Opieka Długoterminowa	Stacja Opieki Pielęgniarska Opieka Długoterminowa (Caritas)
	Całodobowa opieka nad osobami niemogącymi samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności.	Dom Pomocy Społecznej "Złota Jesień" w Raciborzu
	Dom dla Matek z Dziećmi MAJA	Całodobowa opieka dla matek z dziećmi
Rudnik	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Świerklany	GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Wodzisław Śląski	OPS PCPR	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
	Schronisko dla bezdomnych mężczyzn	Towarzystwo Charytatywne Rodzina
	Całodobowa opieka nad dziewczętami i kobietami niepełnosprawnymi intelektualnie.	Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej
	Tworzenie warunków do aktywacji psychospołecznej osób korzystających ze świadczeń "Ośrodka", podtrzymywanie efektów leczenia psychiatrycznego oraz ułatwienie użytkownikowi powrotu do społeczeństwa poprzez zaspokojenie potrzeb bytowych i zdrowotnych, zapewnienie wyżywienia w postaci jednego posiłku dziennie.	Powiatowy Ośrodek Wsparcia Perła w Wodzisławiu Śląskim
	Usługi na rzecz ofiar, świadków oraz sprawców przemocy (konsultacje, zajęcia grupy korekcyjno-edukacyjnej)	Powiatowy Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
	Pomoc osobom niepełnosprawnym w rozwijaniu zdolności manualnych.	Caritas Archidiecezji Katowickiej Warsztat Terapii Zajęciowej Św. Hiacynta i Franciszka

	Schronisko dla bezdomnych mężczyzn	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Wodzisławskie
--	------------------------------------	---

Źródło: Opracowanie własne

3.6.3 Placówki służby zdrowia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się zarówno placówki świadczące podstawową, jak i specjalistyczną opiekę medyczną dla mieszkańców poszczególnych gmin, miast i rejonów objętych działaniem danej placówki. Statystycznie w kraju morawsko-śląskim badane są wybrane typy placówek służby zdrowia wg powiatów (patrz tabela).

Tabela 59 – Placówki służby zdrowia w wybranych powiatach, stan na dzień 31.12.2019r.

Rodzaj placówki		Bruntál	Nový Jičín	Opava	Ostrava-město	Powiaty łącznie
Szpitale	liczba placówek	2	3	1	4	10
	liczba miejsc	455	663	524	2516	4158
Specjalistyczne zakłady lecznicze, w tym ich filie	liczba placówek	3	-	4	3	10
	liczba miejsc	220	-	1 251	192	1663
w tym zakłady lecznicze dla przewlekle chorych*	liczba placówek	2	-	1	2	5
Pozostałe samodzielne placówki służby zdrowia**	liczba placówek	35	85	61	175	356
Apteki, w tym ich filie	liczba placówek	19	31	41	82	173
Placówki służby zdrowia łącznie	liczba placówek	61	119	108	266	554

Uwagi: * Niektóre zakłady lecznicze dla przewlekle chorych zostały włączone do szpitali, dlatego nie są podawane jako placówki samodzielne.

** Obejmuje samodzielne laboratoria stomatologiczne, samodzielne placówki rehabilitacyjne, domową opiekę zdrowotną, samodzielne placówki psychologa, logopedy itp.

W przypadku braku placówki zamieszczono -.

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, Baza publiczna, Placówki służby zdrowia według powiatów w 2019 roku; UZIS, Zapewnienie opieki zdrowotnej – porównanie terenowe

Do najważniejszych placówek służby zdrowia na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia należą:

- Szpital Kliniczny (Fakultní nemocnice) Ostrava (www.fno.cz) - to największa placówka służby zdrowia na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, świadcząca podstawową, specjalistyczną i wysoko specjalistyczną opiekę zdrowotną dla dzieci i dorosłych w zakresie wszystkich dziedzin medycyny.
- Szpital Miejski (Městská nemocnice) Ostrava (www.mnof.cz)
- Szpital Śląski (Slezská nemocnice) w Opawie (www.nemocnice.opava.cz)
- Szpital Psychiatryczny (Psychiatrická nemocnice) w Opawie⁶⁶ (www.pnopava.cz) - świadczy kompleksową opiekę psychiatryczną na terenie kraju morawsko-śląskiego. To specjalistyczny zakład leczniczy przeznaczony do diagnostyki, leczenia i opiniowania chorób umysłowych, leczenia uzależnień od alkoholu i narkotyków oraz patologicznego hazardu.
- Zakład Rehabilitacji (Rehabilitační ústav) Hrabyně z placówką zamiejscową

⁶⁶ Do zmiany nazwy z pierwotnej "Zakład Leczniczy w Opawie (Psychiatrická léčebna v Opavě)" na nową "Szpital Psychiatryczny w Opawie (Psychiatrická nemocnice v Opavě)" doszło w dniu 01 lipca 2013r.

w Chuchelnej (www.ruhrabyne.cz) - to specjalistyczny zakład leczniczy z wieloletnią tradycją w zakresie świadczenia specjalistycznej opieki rehabilitacyjnej, który należy do najważniejszych placówek tego typu na terenie Republiki Czeskiej. Świadczy specjalistyczną kompleksową rehabilitację leczniczą dla pacjentów po urazach i operacjach narządów ruchu. Zakład ma dwie placówki, w Hrabyni dla dorosłych oraz w Chuchelnej dla dorosłych i dzieci.

- Szpital Nový Jičín (<http://nemocnicenovyjicin.agel.cz>)

Transgraniczna współpraca placówek medycznych

Podobnie jak dziedzina usług społecznych, dziedzina opieki zdrowotnej nie jest jednym z typowych obszarów współpracy transgranicznej. Niemniej jednak pojawiają się tu wspólne transgraniczne działania niektórych podmiotów, jak choćby wieloletnia współpraca Szpitala Psychiatrycznego w Opawie ze Szpitalem Psychiatrycznym w Branicach (Samodzielny Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. Bp. Józefa Nathana w Branicach). Zainteresowanie współpracą transgraniczną wykazali również np. lekarze rodzinni i Izba Lekarska. Najistotniejszej zmiany we wzajemnej współpracy dokonał Szpital Uniwersytecki w Ostrawie i ich polski partner Wojewódzki Szpital Specjalistyczny nr 2 w Jastrzębiu Zdroju. W latach 2016 i 2017 obaj partnerzy z powodzeniem zrealizowali wspólny projekt skupiający się na „medycynie katastrof” przy pomocy Funduszu Mikroprojektów. Jednocześnie te dwa podmioty kontynuują współpracę przy wkładzie środków w ramach programu INTERREG V-A CR-PR 2014-2020. Tej długofalowej, rozwijającej się współpracy można się spodziewać również w kolejnych latach.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Opieka zdrowotna w Polsce jest sprawowana przez trzy podstawowe piony:

- Pierwszy szczebel, to podstawowa opieka zdrowotna (POZ) to przede wszystkim „lekarz pierwszego kontaktu”. To do niego najpierw trzeba się zgłosić w razie choroby, na okresowe badania kontrolne oraz szczepienia.
- Szczebel drugi: leczenie specjalistyczne, czyli ambulatoryjna opieka specjalistyczna (AOS) w sytuacji kiedy potrzebne jest leczenie specjalistyczne, skierowania do specjalisty.
- Szczebel trzeci: szpital. Zarówno lekarz POZ, jak i specjalista, może skierować pacjenta do szpitala. Obywatel ma prawo do wyboru dowolnego szpitala na terenie Polski, pod warunkiem, że posiada on umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia. Szpitala przyjmuje bez skierowania, jeśli ktoś uległ wypadkowi, zatruciu, urazowi, rozpoczął się poród, w sytuacji zagrożenia życia lub nagłego pogorszenia się zdrowia⁶⁷.

W polskiej części Euroregionu Silesia znajdują się instytucje oferujące opiekę zdrowotną w podstawowym zakresie jak i placówki opieki specjalistycznej, a także szpitale i pogotowia ratunkowe.

Do najważniejszych placówek służby zdrowia na terenie polskiej części Euroregionu Silesia należą:

- Samodzielny Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. ks. bp. Józefa Nathana w Branicach (wraz z Zakładem Opiekuńczo-Lecznicznym),
- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Głubczycach (szpital wraz z Zakładem Opiekuńczo-Lecznicznym),
- Szpital Rejonowy im. dr. Józefa Rostka w Raciborzu,
- Raciborskie Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Raciborzu,
- Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo - Leczniczy w Gorzycach,
- Wojewódzki Szpital Chorób Płuc im. dr. Alojzego Pawelca w Wodzisławiu,

⁶⁷ <https://pacjent.gov.pl/system-opieki-zdrowotnej>

- Powiatowy Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rydułtowach i Wodzisławiu Śląskim z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim (szpitalu).

W tym przypadku, z uwagi na odmienne systemy opieki zdrowotnej i pomocy społecznej obowiązujące w obydwu państwach istnieją ograniczone możliwości współpracy polsko-czeskiej.

3.6.4 Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Placówki oświatowe

- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się placówki oświatowe wszystkich szczebli, od przedszkolnych po uczelnie wyższe oraz szkoły specjalne dla uczniów specjalnej troski i placówki oświatowe o profilu artystycznym i językowym.
- Przedszkola znajdują się w 92 gmin natomiast szkoły podstawowe znajdują się w 84 gmin tworzących teren czeskiej części Euroregionu Silesia.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się około 70 różnych szkół średnich z wieloma kierunkami kształcenia, a ponadto 2 konserwatoria w Ostrawie oraz w Opawie.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonuje 8 policealnych szkół zawodowych, w tym 6 w Ostrawie oraz 2 w Opawie, a ponadto 4 uczelnie wyższe, 3 w Ostrawie i 1 w Opawie.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonuje 29 szkół artystycznych 1 stopnia, które oferują kształcenie na różnych kierunkach artystycznych.
- Jednym z priorytetów Euroregionu Silesia jest wspieranie współpracy transgranicznej szkół wszystkich szczebli oraz projektów transgranicznych dotyczących oświaty i edukacji.
- W ramach Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia projekty dla szkół stanowiły ponad jedną trzecią wszystkich projektów. Największe zainteresowanie współpracą transgraniczną występuje w szkołach podstawowych z obu stron granicy. Bardzo dobrze rozwinięta jest także współpraca transgraniczna uczelni wyższych.
- W 2019 roku powstała Polsko-Czeska Asocjacja Uniwersytetów (w miejsce Konferencji Rektorów Uniwersytetów Śląskich mających siedzibę na terenie polskiego i czeskiego Śląska) w celu wspierania wzajemnej współpracy danych uniwersytetów.
- Z inicjatywy Wyższej Szkoły Górniczej – Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie w 2011 roku powstała inicjatywa o nazwie PROGRES 3, której głównym celem jest stworzenie powiązań transgranicznych pomiędzy uniwersytetami z kraju morawskośląskiego, województwa śląskiego i opolskiego oraz kraju Żylińskiego, trenčíńskiego i báńskobystrického w dziedzinie nauki, badań i innowacji.

Placówki pomocy społecznej

- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się szeroka sieć placówek świadczących usługi społeczne i socjalne, zarówno w zakresie opieki społecznej, jak i profilaktyki społecznej.
- Euroregion Silesia wspiera rozwój współpracy pomiędzy placówkami pomocy społecznej.
- Pomyślnie rozwija się przede wszystkim współpraca transgraniczna pomiędzy domami dla osób starszych.
- Do nawiązania współpracy transgranicznej odpowiednie byłyby także stowarzyszenia świadczące niektóre usługi profilaktyki społecznej, takie jak przykładowo stowarzyszenie ELIM w Opawie.

Placówki służby zdrowia

- W czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się szeroka sieć placówek zapewniających zarówno podstawową, jak i specjalistyczną opiekę medyczną.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonuje kilka wysokiej klasy placówek służby zdrowia, takich jak Szpital Kliniczny w Ostrawie, Szpital Psychiatryczny w Opawie oraz Zakład Rehabilitacji Hrabyně.
- Współpraca transgraniczna placówek służby zdrowia na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia od 2016 roku zaczyna się rozwijać dzięki wzajemnej współpracy Szpitala Klinicznego Ostrava i Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego nr 2 w Jastrzębiu Zdroju.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Placówki oświatowe

- Istnieje konieczność intensyfikacji działań na rzecz realizacji wspólnych projektów polegających na kształceniu zawodowym.
- Sieć szkół podstawowych i średnich na obszarze polskiej części Euroregionu jest odpowiednia pod względem istniejących potrzeb.
- W ramach Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia 2007-2013 projekty dla szkół stanowiły ponad jedną trzecią wszystkich projektów. Największe zainteresowanie współpracą transgraniczną występuje w szkołach podstawowych z obu stron granicy. Dobrze rozwinięta jest także współpraca transgraniczna uczelni wyższych. W perspektywie programowej 2014-2020 zainteresowanie współpracą transgraniczną szkół jest w dalszym ciągu wysokie.

Placówki pomocy społecznej

- Sieć placówek opieki społecznej dostosowana jest do systemu pomocy społecznej i wynika z zakresu zadań własnych oraz zleconych jednostką samorządu terytorialnego.
- Na terenie polskiej części Euroregionu Silesia, w każdej gminie znajduje się sieć placówek świadczących zadania z zakresu pomocy społecznej, co wynika z organizacji systemu w Polsce.
- Euroregion Silesia wspiera rozwój współpracy pomiędzy placówkami pomocy społecznej.
- Pomyślnie rozwija się przede wszystkim współpraca transgraniczna pomiędzy domami dla osób starszych.

Placówki służby zdrowia

- W polskiej części Euroregionu Silesia znajduje się szeroka sieć placówek zapewniających zarówno podstawową, jak i specjalistyczną opiekę medyczną,
- Na terenie polskiej części Euroregionu Silesia funkcjonuje wysokiej klasy placówka służby zdrowia: Samodzielny Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. ks. bp. Józefa Nathana w Branicach, jak również specjalistyczny Wojewódzki Szpital Chorób Płuc im. dr Alojzego Pawelca w Wodzisławiu Śląskim,
- Współpraca transgraniczna placówek służby zdrowia na terenie Euroregionu Silesia nie jest zbyt rozwinięta.

3.7 KULTURA, SPORT, CZAS WOLNY I RUCH TURYSTYCZNY

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Ruch turystyczny

Republika Czeska dzieli się z punktu widzenia ruchu turystycznego na 17 regionów turystycznych, które podzielone są na obszary turystyczne. Czeska część Euroregionu Silesia należy do regionu turystycznego Północne Morawy i Śląsk [Severní Morava a Slezsko], który podzielony jest na sześć obszarów turystycznych: Jeseníky- východ, Opavské Slezsko, Ostravsko, Těšínské Slezsko, Poodří – Moravské Kravařsko i Beskydy – Valašsko. Obszar

czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się przede wszystkim na terenie 2 obszarów turystycznych Opavské Slezsko i Ostravsko, peryferyjnie sięga na obszary Jeseníky, Poodří – Moravské Kravařsko i Beskydy – Valašsko⁶⁸. W ramach każdego obszaru turystycznego kraju morawsko-śląskiego istnieje podmiot rejonowej organizacji turystycznej, który współpracuje z aktorami z branży turystycznej z danego terenu a także z organizacją regionalną Moravia Silesian Tourism. W ramach kraju morawsko-śląskiego wszystkie rejonowe organizacje turystyczne posiadają certyfikat w ramach Kategorizacji organizacji turystycznych. Została ona wprowadzona w 2018 roku przez agencję Czech Tourism a jej celem jest poprawa wyników i efektywności działań podejmowanych w ramach zarządzania regionami turystycznymi a także podniesienie jakości i efektywności podejmowanych działań marketingowych.

Serwis informacyjny i usługi związane z ruchem turystycznym świadczy szeroka sieć punktów informacji turystycznej, które posiadają lub nie posiadają certyfikacji. Podstawowymi parametrami dla uzyskania certyfikacji są np. godziny otwarcia, udzielanie informacji w obcych językach, zapewnienie usług przewodnika, pośrednictwo usług noclegowych oraz publiczny dostęp do internetu. Do 2012 roku w RCz istniało kilka certyfikowanych opisów działalności informacji turystycznych (IT). Zrzeszenie Informacji Turystycznych Republiki Czeskiej [Asociace turistických informačních center České republiky] we współpracy z Czeską Centralą Turystyki CzechTourism i przy wsparciu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RCz opracowało Jednolitą Klasyfikację Informacji Turystycznych Republiki Czeskiej, która obowiązuje od kwietnia 2013 roku.

Tabela 60 - Informacje Turystyczne na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, stan na dzień 15.06.2021 r.

Informacja Turystyczna	Miasto	Strony www	Obszar turystyczny
Certyfikowane Informacje Turystyczne			
Turistické informační centrum Bílovec	Bílovec	www.kcbilovec.cz	Poodří - Moravské Kravařsko
Městské informační centrum Fulnek	Fulnek	www.ic-fulnek.cz	Poodří - Moravské Kravařsko
Informační centrum Hlučín	Hlučín	www.info.hlucin.com	Opavské Slezsko
Turistické informační centrum Hradec nad Moravicí	Hradec nad Moravicí	www.ichradec.cz	Opavské Slezsko
Turistické informační centrum Nový Jičín	Nový Jičín	www.icnj.cz	Beskydy - Valašsko
Městské informační centrum Odry	Odry	www.infocentrum.odry.cz	Poodří - Moravské Kravařsko
Turistické informační centrum Regionu Poodří	Bartošovice	www.regionpoodri.cz	Poodří - Moravské Kravařsko
Turistické informační centrum Opava	Opava	www.opava-city.cz/cs/mestske-informacni-centrum	Opavské Slezsko
OSTRAVAINFO!!! Věž	Ostrava	www.ostravainfo.cz	Ostravsko
OSTRAVAINFO!!! Svinov	Ostrava	www.ostravainfo.cz	Ostravsko
OSTRAVAINFO!!! Elektra	Ostrava	www.ostravainfo.cz	Ostravsko
OSTRAVAINFO!!! Přívoz	Ostrava	www.ostravainfo.cz	Ostravsko
OSTRAVAINFO!!! Karolina	Ostrava	www.ostravainfo.cz	Ostravsko
Informační centrum Vítkov Vítkova	Vítkov	https://turista.vitkov.info/informacni-centrum/	Opavské Slezsko
Niecertyfikowane Informacje Turystyczne			
Informační centrum a městská knihovna Horní Benešov	Horní Benešov	www.hbenesov.cz/informacni-centrum-a-mestska-knihovna/os-1016	Jeseníky-východ
Infocentrum Jeseník nad Odrou	Jeseník nad Odrou	www.regionpoodri.cz/o-regionu/15-informacni-centra/42-infocentrum-	Poodří – Moravské Kravařsko

⁶⁸ Źródło: <http://www.czechtourism.cz/nase-sluzby-pro-vas/spoluprace-s-regiony/mapa-turistickych-regionu-a-oblasti,-kontakty/>

		jeseník-nad-odrou	
Turistické informační centrum Kravaře	Kravaře	www.kravare.cz/turista/informacni-centrum	Opavské Slezsko

Źródło: Wykaz certyfikowanych Informacji Turystycznych na dzień 02.10.2020 r., dostępny pod adresem: <http://www.aticcr.cz/certifikovana%2Dtic/ds-1113/p1=3110>

KLACR

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działał klaster turystyczny – stowarzyszenie KLACR z siedzibą w Ostrawie, zrzeszające ponad trzydzieści podmiotów działających w branży turystycznej na terenie regionu turystycznego Północne Morawy i Śląsk [Severní Morava a Slezsko]. Stowarzyszenie to jest jednak od połowy 2018 roku w likwidacji i w ostatnich latach instytut ten zastępowany jest nowymi strukturami działającymi w branży turystycznej – tzw. **destinační management** (więcej patrz podrozdział 3.1.4).

Działalność Euroregionu Silesia w dziedzinie turystyki

Krótko po swoim powstaniu Euroregion Silesia podjął działania w dziedzinie turystyki w celu promowania swojego obszaru, zwiększenia zainteresowania turystów tym regionem przygranicznym oraz wsparcia rozwoju turystyki transgranicznej.

W latach 2001-2005 euroregion przyjął na siebie rolę koordynatora w zakresie udziału w targach turystycznych. We współpracy z Krajem Morawsko-Śląskim uczestniczył w organizacyjnym i finansowym przygotowaniu prezentacji swojego obszaru na międzynarodowych targach turystycznych Regiontour w Brnie, Holiday World w Pradze, Tour Salon w Poznaniu i ITF SlovakiaTour w Bratysławie. Na wspólnej czesko-polskiej ekspozycji wystawionej na tych targach pokazał jedną z możliwości promowania obszaru przygranicznego, w którym granica państwowa nie odgrywa większego znaczenia.

Dzięki swoim doświadczeniom w zakresie turystyki przygranicznej czeska część euroregionu została zaproszona także w skład zespołu doradczego ds. rozwoju turystyki w kraju morawsko-śląskim, w którego pracach uczestniczyła w latach 2003-2006.

W latach 2004-2006 Euroregion Silesia wraz z powiatem raciborskim włączył się w międzynarodowy projekt pn. "Tour.com". Projekt był finansowany ze środków Unii Europejskiej za pośrednictwem Inicjatywy INTERREG IIIC (współpraca międzyregionalna). W jego realizacji uczestniczyli partnerzy z czterech państw (oprócz polskich i czeskich także partnerzy z Niemiec i Francji). Dotyczył on zagadnień związanych z ruchem turystycznym w europejskich regionach przygranicznych.

W 2005 roku czeska część Euroregionu Silesia wraz z kolejnymi dziesięcioma partnerami z sześciu krajów europejskich włączyła się w międzynarodowy projekt pn. „E-learning Tools in Destination Management” (Narzędzia e-learningowe w zarządzaniu destynacją turystyczną), finansowany z programu Leonardo da Vinci. Projekt miał na celu stworzenie i wdrożenie nowego programu edukacyjnego w dziedzinie turystyki przeznaczonego zarówno dla pracowników administracji publicznej zajmujących się turystyką, jak i małych i średnich przedsiębiorstw działających w branży turystycznej.

W 2006 roku przedstawiciele czeskiej części Euroregionu Silesia w ramach imprez towarzyszących tygodniowi regionów i miast europejskich OPEN DAYS 2006 przedstawili w Brukseli projekt atrakcyjnej ścieżki rowerowej na Śląsku biegnącej wzdłuż polskiej granicy nazwanej "Magistralą Śląską". Dzięki miastu Opawa i innym partnerom z grona miast i gmin leżących na trasie tej ścieżki rowerowej udało się ją w 2013 roku ukończyć.

Od 2012 roku czeska część Euroregionu Silesia jest partnerem miasta Opawa w projektach przeznaczonych dla obszaru turystycznego Opavské Slezsko [Śląsk Opawski] i finansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego. W styczniu 2012 roku czeska część euroregionu zawarła z miastem Opawa umowę o partnerstwie w projekcie pt. "Opracowanie strategii

marketingowej ruchu turystycznego obszaru Śląsk Opawski i realizacja jej działań". W marcu 2013 roku zawarto kolejną umowę o partnerstwie w kolejnym projekcie pn. "Plan działań obszaru turystycznego Śląsk Opawski 2013-2014". Jednym z podstawowych zadań tych wspólnie podejmowanych działań jest zapewnienie funkcjonowania profesjonalnej organizacji branżowej - spółki zarządzającej destynacją danego obszaru turystycznego.

Udało się to już bez bezpośredniego udziału czeskiej części Euroregionu (więcej patrz podrozdział 3.1.4).

Od 2016 roku obie części Euroregionu Silesia podjęły systematyczną pracę nad w pełni nowym i wyjątkowym transgranicznym produktem turystycznym pn. „Szlakiem wież i platform widokowych Euroregionu Silesia”. Produkt podzielony jest na dwa elementy, część inwestycyjną polegającą na budowie wież i platform widokowych na terenie Euroregionu Silesia zgodnie z potrzebami inwestorów (miast i gmin) oraz część nieinwestycyjną obejmującą stworzenie wyjątkowego transgranicznego produktu o nazwie „Silesianka”. Przedsięwzięcie będzie realizowane w okresie od 10/2019 do 9/2022.

Ze środków unijnych przeznaczonych na współpracę transgraniczną (z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia programu INTERREG IIIA RCz-Polska 2004-2006, Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Czechy – Polska 2007-2013 i programu INTERREG V-A RCz-RP 2014-2020) dofinansowano wiele projektów w dziedzinie turystyki, w tym inwestycje (np. wieże widokowe i punkty widokowe). Spodziewane jest to także w kolejnym okresie programowania 2021-2027.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Ruch turystyczny

Za organizację turystyki są odpowiedzialne w Polsce: organy państwowe, samorząd, przedsiębiorstwa turystyczne oraz organizacje specjalistyczne. Spośród organów państwowych wyróżniamy parlament uchwalający odpowiednie akty prawne (jak np. ustawę o usługach turystycznych), Radę Ministrów, Ministerstwo Sportu i Turystyki, w którego skład wchodzi Departament Turystyki oraz Polską Organizację Turystyczną.

Departament Turystyki w Ministerstwie Sportu i Turystyki odpowiada za:

- opracowywanie, wdrażanie, monitorowanie oraz współudział w tworzeniu strategicznych dokumentów rządowych i programów wpływających na rozwój turystyki,
- prowadzenie działań związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej w Polsce,
- dokonywanie oceny funkcjonowania sektora usług turystycznych,
- prowadzenie spraw związanych z realizacją prac badawczych dotyczących turystyki,
- inspirowanie działań i prowadzenie spraw w zakresie kształcenia kadr dla turystyki,
- podejmowanie działań mających na celu podniesienie konkurencyjności polskiej oferty turystycznej,
- programowanie i monitorowanie wykorzystania budżetu w dziale "turystyka".

Polska Organizacja Turystyczna (POT) powstała w 2000 roku i została powołana przez parlament na mocy ustawy o POT z 25 czerwca 1999 roku. Głównie zadanie POT to promocja Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie.

Regionalne Organizacje Turystyczne (ROT) prowadzą działania na mniejszą skalę niż POT, bo działają w obrębie danego województwa (w całym kraju jest ich 16). Na terenie województw na których również działa Euroregion Silesia (tj. śląskiego i opolskiego) działają dwie tego typu organizacje – Śląska Organizacja Turystyczna oraz Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna.

Zadania ROT-ów to:

- koordynacja działań promocyjnych w województwie,
- stworzenie regionalnego systemu informacji turystycznej,

- promocja walorów turystycznych regionu w kraju i zagranicą,
- stymulowanie tworzenia i rozwoju produktu turystycznego w regionie,
- inspirowanie i pomoc przy tworzeniu LOT-ów w regionie,
- doskonalenie kadr dla potrzeb turystyki,
- prowadzenie badań i analiz marketingowych w dziedzinie turystyki.

Lokalne Organizacje Turystyczne (LOT) są niezależnymi podmiotami i nie podlegają organizacjom o charakterze regionalnym. Do zadań tego typu organizacji możemy zaliczyć:

- gromadzenie i aktualizację danych na temat miejscowych walorów i oferty turystycznej,
- tworzenie i rozwój oferty turystycznej powstałej na bazie lokalnych walorów,
- integrację społeczności lokalnej na rzecz poprawy atrakcyjności turystycznej własnych miejscowości.

Polskie Marki Turystyczne

Nową formułą wsparcia rozwoju turystyki w Polsce są tzw. „Polskie Marki Turystyczne”. „Polskie Marki Turystyczne” to projekt, którego organizatorami jest Ministerstwo Rozwoju i Technologii jako główny organizator i Polska Organizacja Turystyczna jako współorganizator. Projekt ma na celu wypełnienie luki poprzez wsparcie tworzenia tzw. regionów turystycznych, których marka, wysoka jakość świadczonych usług oraz spójny marketing mają zachęcać do podróży. Niezbędne jest, aby informacje nt. miejsca były wiarygodne, zaś turysta mógł sprawnie zorganizować swoją podróż korzystając z atrakcji i usług zgrupowanych w ramach obszaru wizerunkowego danej marki.

W ramach projektu będą tworzone warunki dla kooperacji organizacji turystycznych, samorządów i podmiotów branży turystycznej, co powinno zaowocować profesjonalizacją zarządzania turystyką na poziomie lokalnym. Celem jest doprowadzenie do sytuacji, w której graniczące, a często nawet konkurujące ze sobą gminy czy lokalne organizacje turystyczne rozpoczną współpracę przy tworzeniu wspólnej oferty turystycznej pod jednym, dużo mocniejszym wizerunkowo szyldem i w ramach jednego podmiotu, który będzie odpowiedzialny za zarządzanie i promowanie danej marki⁶⁹.

Ministerstwo Rozwoju we współpracy z Polską Organizacją Turystyczną nakreśliło ramy projektu „Polskie Marki Turystyczne”, natomiast forma zarządzania marką turystyczną, jak i wypełnienie jej treścią, mają być oddolną inicjatywą zgłaszających się potencjalnych uczestników.

Marka turystyczna „Kraina Górnej Odry”

Na terenie województwa śląskiego rolę lokalnej organizacji turystycznej pełni Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku, który od 5 grudnia 2019 roku zarządza marką turystyczną **Kraina Górnej Odry**.

Prace nad stworzeniem marki turystycznej dla obszaru Subregionu Zachodniego trwały na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego od czerwca 2019 r. W ramach zadania oprócz nazwy marki turystycznej opracowano również 2 dokumenty:

- Koncepcja rozwoju produktów turystycznych obszaru Subregionu Zachodniego Woj. Śląskiego,
- Strategia komunikacji marketingowej obszaru Subregionu Zachodniego Woj. Śląskiego.

Biuro związku zarządza stroną marki www.krainagornejodry.travel oraz profilem na portalu społecznościowym Facebook, na których prezentowana jest oferta turystyczna regionu, wydarzenia i aktualności turystyczne. Związek Subregionu Zachodniego jest członkiem Śląskiej Organizacji Turystycznej (ŚOT).

⁶⁹ Źródło : <https://www.polskiemarkiturstyczne.gov.pl/idea-projektu>

Obszar „Krainy Górnej Odry” na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje południowo-zachodnią część województwa śląskiego, na pograniczu z Republiką Czeską i województwem opolskim. Obejmuje ona powiaty: rybnicki, raciborski, wodzisławski oraz miasta na prawach powiatu: Rybnik, Żory i Jastrzębie Zdrój. W tym obszarze Odra i jej dopływy: Olza, Szotkówka, Psina, Ruda i Bierawka – wyznaczają jej terytorialny zasięg i łączą poszczególne części składowe.

Z punktu widzenia geograficznego to zlewnia Górnej Odry z Kotliną Kozielską, Płaskowyżem Rybnickim i Płaskowyżem Głubczyckim. Górna Odra hydrograficznie zaczyna się od źródeł na Fidluc Kopcu w Górach Oderskich w Republice Czeskiej i sięga do Kędzierzyna-Koźla (kolejne odcinki to Odra Środkowa i Dolna).

Z tego względu obszar działania Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry – strony polskiej Euroregionu Silesia, a ramach tworzących go 22 gmin członkowskich pokrywa się z obszarem funkcjonowania marki turystycznej „Kraina Górnej Odry”. W związku z tym w materiałach dotyczących promocji turystycznej Stowarzyszenia, czy nawet całego Euroregionu Silesia może pojawiać się nazwa marki turystycznej „Kraina Górnej Odry”.

Ważną rolę w zakresie upowszechniania turystyki w Polsce odgrywa Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK).

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK) to najstarsze w Polsce stowarzyszenie skupiające turystów i krajoznawców. Powstało z połączenia Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (1873r.) oraz Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (1906r.) i jest prawnym następcą oraz spadkobiercą tradycji, dorobku ideowego, a także majątku tych Towarzystw.

Od powstania w 1950 r. PTTK rozwija i upowszechnia krajoznawstwo i turystykę kwalifikowaną we wszystkich jej formach. Najbardziej popularne dyscypliny turystyki kwalifikowanej to: turystyka górską, piesza, kajakowa, żeglarska, kolarska, motorowa i narciarska.

Towarzystwo wypracowało i upowszechniło krajoznawczy program turystyki związany z poznawaniem Ojczyzny, ochroną przyrody, krajobrazu i zabytków. Stwarza warunki ułatwiające turystom i krajoznawcom wędrowanie po kraju i za granicą - pomaga w wędrowaniu indywidualnym. Towarzystwo stworzyło i upowszechnia system odznak turystyki kwalifikowanej służący rozwojowi zainteresowania różnymi formami turystyki i krajoznawstwa.

PTTK popularyzuje wiedzę o najbardziej atrakcyjnych turystycznie regionach Polski oraz promuje w kraju i zagranicą polski produkt turystyczny - turystykę aktywną.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze zrzesza blisko 70 tysięcy członków. Działają oni w ponad 3 tysiącach kół i klubów PTTK. Koła i kluby tworzą Oddziały PTTK - terenowe jednostki Towarzystwa posiadające osobowość prawną. Obecnie w Polsce działa 289 oddziałów PTTK⁷⁰.

Na terenie polskiej strony Euroregionu Silesia funkcjonują 4 oddziały/koła PTTK:

- Oddział PTTK Ziemia Raciborska w Raciborzu, www.raciborz.pttk.pl
- Oddział PTTK w Wodzisławiu Śląskim, www.wodzislawsl.pttk.pl
- Gminne Koło PTTK w Kornowacu, <https://kornowacpttk.blogspot.com/>
- Koło PTTK Pszów, <https://pszow.wodzislawsl.pttk.pl/>

⁷⁰ <https://pttk.pl/o-nas/o-nas-o-pttk/o-nas-o-pttk-kim-jestesmy.html#.YNnviOgzb4Y>

3.7.1 Zabytki kultury i atrakcje

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się wiele zabytków kultury, zabytków sakralnych, zabytków techniki i atrakcji, które zachęcają turystów do zwiedzania oraz wzbogacają życie mieszkańców. Na terenie obszaru turystycznego Śląsk Opawski [Opavské Slezsko] jest przede wszystkim duża liczba pałaców i zachowanych twierdz pochodzących z lat 30. XX wieku. Natomiast region ostrawski [Ostravsko] słusznie szczyci się wieloma wyjątkowymi zabytkami techniki. Są one świadectwem przeszłości miasta i tradycji wydobywania węgla kamiennego. Dzięki swojej wyjątkowości zabytki te są unikatowe w skali ogólnopolskiej. Dawne znaczące kopalnie i huty pełnią dziś rolę atrakcji turystycznych. W regionie znajduje się także wiele innych atrakcji dla całych rodzin - ogród zoologiczny, Świat Miniatur oraz Zamek Śląskoostrawski [Slezskoostravský hrad].

W poniższych tabelach przedstawiono najważniejsze zabytki i atrakcje czeskiej części Euroregionu Silesia.

Tabela 61 - Zamki i pałace

Nazwa	Gmina	link
Zámek Bílovec (pałac)	Bílovec	www.zamekbilovec.estranky.cz
Zámek Dolní Benešov (pałac)	Dolní Benešov	www.hrady.cz
Zámek Fulnek (pałac)	Fulnek	www.ic-fulnek.cz/zamecky-komplex/o-1272
Zámek Hlučín (pałac)	Hlučín	www.info.hlucin.com
Zámek Hradec nad Moravicí (pałac)	Hradec nad Moravicí	www.zamek-hradec.cz
Zámek Chuchelná (pałac)	Chuchelná	www.hrady.cz
Zámek Kravaře (pałac)	Kravaře	www.kravare.cz
Zámek Litultovice (pałac)	Litultovice	www.litultovice.cz
Zámek Neplachovice (pałac)	Neplachovice	www.neplachovice.cz
Žerotínský zámek (pałac)	Nový Jičín	www.muzeum.novy-jicin.cz
Zámek Šilheřovice (pałac)	Šilheřovice	www.zameksilherovice.cz
Zámek Velké Heraltice (pałac)	Velké Heraltice	www.hrady.cz
Zámek Velké Hoštice (pałac)	Velké Hoštice	www.hrady.cz
Slezskoostravský hrad (zamek)	Ostrava	http://hrad.cerna-louka.cz
Hrad Vítkov – zřícenina (zamek – ruina)	Vítkov	www.hrady.cz

Źródło: opracowanie własne

Tabela 62 – Katedry, ważne kościoły, klasztory, kaplice, miejsca pielgrzymkowe

Nazwa	Gmina
Kościół św. Stanisława	Bolatice
Drewniana dzwonnica Pocheň	Brumovice
Kościół św. Józefa przy klasztorze kapucynów	Fulnek
Kościół św. Mateusza	Hať
Drewniany kościół śś. Piotra i Pawła	Hněvošice
Droga krzyżowa Kalwaria Śląska	Hradec nad Moravicí
Kościół św. Bartłomieja	Kravaře
Kościół św. Antoniego z Padowy	Melč
Kaplica Wniebowzięcia Maryi Panny	Služovice
Kaplica Maryi Panny Schönstatske	Strahovice
Kościół św. Jana Chrzciciela	Sudice
Konkatedra Wniebowzięcia Maryi Panny	Opava

Dominikański kościół św. Wacława	Opava
Klasztor Minorytów z kościołem Św. Ducha	Opava
Kościół św. Jadwigi	Opava
Kościół św. Wojciecha	Opava
Kaplica Św. Krzyża (Kaplica Szwedzka)	Opava
Klasztor Zgromadzenia Córek Bożej Miłości z kaplicą Boskiego Serca Pańskiego (Marianum)	Opava
Katedra Bożego Zbawiciela	Ostrava
Kościół filialny św. Wacława	Ostrava
Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Maryi Panny	Ostrava – Přívoz
Drewniany kościół św. Katarzyny	Ostrava - Hrabová
Kościół św. Pawła	Ostrava - Vítkovice
Kościół św. Jana Chrzciciela	Velké Hoštice
Kościół pw. Wniebowzięcia Maryi Panny	Vítkov

Źródło: opracowanie własne

Tabela 63 – Muzea, skanseny, ogrody zoologiczne, pomniki, zabytki techniki

Nazwa	Miejsce	Typ obiektu	link
Muzeum Bílovec	Bílovec	muzeum	www.muzeum.kcibilovec.cz
Skansen lidových tradic a řemesel (Skansen Tradycji Ludowych i Rzemiosł)	Bolatice	skansen	www.bolatice.cz
Muzeum Břidlice	Budišov nad Budišovkou	muzeum	www.budisov.eu
Muzeum Łupka	Fulnek	zabytek techniki	www.ic-fulnek.cz
Pozostałości linii kolejowej w Fulneku	Fulnek	zabytek techniki	www.obechlavnice.cz
Młyn (wiatrak) w Hlavnicy	Hlavnice	zabytek techniki	www.muzeum-hlucinska.cz
Muzeum Hlučínska (Muzeum Ziemi Huczyńskiej)	Hlučín	muzeum	http://slezskyvenkov.cz
Muzeum Slezský venkov (Muzeum Wsi Śląskiej)	Holasovice	muzeum	www.hradecinfo.cz
Kanał Weissshuhna w Žimrovicích	Hradec nad Moravicí – Žimrovice	zabytek techniki	http://rozhledny.infocesco.cz
Wieża widokowa Šance w Jakubčovicích	Hradec nad Moravicí – Jakubčovice	wieża widokowa	https://www.muzeum-chuchelná.com/#
Muzeum Chuchelná	Chuchelná	muzeum	www.kravare.cz
Zámecké muzeum Kravaře (muzeum pałacowe)	Kravaře	muzeum	www.litultovice.cz
Młyn (wiatrak) w Cholticích	Litultovice-Choltice	zabytek techniki	www.muzeum.novy-jicin.cz
Muzeum Novojičínska (Muzeum Ziemi Nowojiczyńskiej)	Nový Jičín	muzeum	
Muzeum Kapeluszy	Nový Jičín	muzeum	
Izba Pamięci Jana Amosa Komenskiego w Fulneku	Fulnek	izba pamięci	www.odry.cz
Muzeum Oderska a muzeum městského práva – Katovna Odry (Muzeum Ziemi Oderskiej i Muzeum Prawa Miejskiego – Dom Kata Odry)	Odry	muzeum	
Młyn wodny Wesselsky	Odry	zabytek techniki	
Wieża widokowa Veselská i wieża widokowa Pohoř-Olšová	Odry	wieża widokowa	www.vodnimlyn.cz
Slezské zemské muzeum (Muzeum Ziemi Śląskiej)	Opava	muzeum	www.szm.cz
Arboretum	Stěbořice – Nový Dvůr	arboretum	

<i>Areál čs. opevnění (Zespól Fortyfikacji Czechosłowackich)</i>	<i>Hlučín – Darkovičky</i>	<i>grupa warowna</i>	
<i>Izba Pamięci 2. Wojny Światowej</i>	<i>Hrabyně</i>	<i>izba pamięci</i>	
<i>Izba Pamięci Petra Bezruča</i>	<i>Opava</i>	<i>izba pamięci</i>	
Obecní dům (Dom Gminny)	Opava	dom gminny z muzeum i galerią wystawienniczą	http://tic.opava-city.cz/cs
Dominikánský klášter – Dům umění (Klasztor Dominikanów – Dom Sztuki)	Opava	centrum sztuki	
Wieża ratuszowa Hláška	Opava	punkt widokowy	
Ostravské muzeum (Muzeum Ostrawy)	Ostrava	muzeum	www.ostrmuz.cz
Areál MINIUNI – Svět miniatur (Kompleks MINIUNI – Świat Miniatur)	Ostrava	ekspozycja plenerowa	www.cerna-louka.cz
Dolní oblast Vítkovice	Ostrava – Vítkovice	zabytek techniki	www.dolnivitkovice.cz
<i>Malý a velký svět techniky (Mały i Duży Świat Techniki)</i>	<i>Ostrava - Vítkovice</i>	<i>muzeum</i>	
<i>Vysoká pec č.1 s nádstavbou Bolt Tower</i> <i>Wysoki piec nr 1 z nadbudówką Bolt Tower</i>	<i>Ostrava – Vítkovice</i>	<i>Rozhledna Wieża widokowa</i>	
Kopalnia Michal	Ostrava – Michálkovice	zabytek techniki	www.dul-michal.cz
Landek Park	Ostrava – Petřkovice	zabytek techniki	www.landekpark.cz
<i>Muzeum Górnictwa w Landek Parku</i>	<i>Ostrava</i>	<i>muzeum</i>	
Muzeum Pożarnictwa Miasta Ostrawy	Ostrava	muzeum	www.hzsmsk.cz
Železniční muzeum moravskoslezské Morawsko-Śląskie Muzeum Kolejnictwa	Ostrava	Muzeum	www.zmms.cz
ZOO Ostrava	Ostrava	ogród zoologiczny	www.zoo-ostrava.cz
Rozhledna Sosnová	Sosnová	Rozhledna Wieża widokowa	www.sosnova.cz
Rozhledna Slatina	Slatina	Rozhledna Wieża widokowa	www.obecslatina.cz
Rozhledna Šibenice	Stěbořice	Rozhledna Wieża widokowa	www.steborice.cz
Rozhledna Halaška	Budišov nad Budišovkou	Rozhledna Wieża widokowa	www.budisov.eu
Rozhledna Blahutovice Těchanovická vyhlídka	Jeseník nad Odrou	Rozhledna Wieża widokowa	www.jeseniknadodrou.cz
Punkt widokowy Těchanovická vyhlídka	Staré Těchanovice	Rozhledna Wieża widokowa	www.staretechanovice.cz
Rozhledna Kanihůra	Bílov	Rozhledna Wieża widokowa	www.bilov.cz
Rozhledna Bílá hora	Kopřivnice	Rozhledna Wieża widokowa	https://rozhledna-bila-hora.cz/
Rozhledna Velký Javorník	Frenštát pod Radhoštěm	Rozhledna Wieża widokowa	

Źródło: opracowanie własne

Wybrane zabytki techniki są elementem *Technotrasy*. To wirtualny szlak, łączący wyjątkowe miejsca przypominające zabytki techniki i rzemiosła na terenie kraju morawsko-śląskiego. Z powyżej wymienionych zabytków na Technotrasie znajdują się np. Muzeum Bílovec – Ekspozycja guzików Massag, Kanał Weissshuhna w Žimrovicach, Młyn wiatrowy w Cholticach, Młyn wodny Wesselsky, Dolní oblast Vítkovice, Muzeum Pożarnicze Miasta Ostravy, Morawsko-Śląskie Muzeum Kolejnictwa i in.

Tabela 64 – Zabytki i miejsca objęte ochroną konserwatorską

Nazwa zabytku / obszaru	Gmina	Typ zabytku / obszaru	Od roku
Bílovec	Bílovec	MSZ	1992
Budišov nad Budišovkou	Budišov nad Budišovkou	MSZ	2003
Bratrský sbor ve Fulneku (Izba Pamięci Jana Amosa Komenského)	Fulnek	NZK	1962
Fulnek	Fulnek	MSZ	1992
Hlučín	Hlučín	MSZ	1992
Hradec nad Moravicí	Hradec nad Moravicí	MSZ	2003
Zámek Hradec nad Moravicí (pałac)	Hradec nad Moravicí	NZK	2001
Nový Jičín	Nový Jičín	MRZ	1967
Opava	Opava	MSZ	1992
Kaplica św. Krzyża w Opawie	Opava	NZK	1995
Kościół pw. Wniebowzięcia Maryi Panny w Opawie	Opava	NZK	1995
Odry	Odry	MSZ	1992
Kopalnia Hlubina i wysokie piece oraz koksownia Vítkovické Huty Želaza	Ostrava	NZK	2002
Kopalnia Michal w Ostrawie	Ostrava	NZK	1995
Willa Liska w Ostrawie	Ostrava	NZK	2008
Pomnik Armii Czerwonej – Mauzoleum w Ostrawie	Ostrava	NZK	1978
Moravská Ostrava	Ostrava	MSZ	1992
Ostrava – Poruba	Ostrava	MSZ	2003
Ostrava – Přívoz	Ostrava	MSZ	2003
Ostrava – Vítkovice	Ostrava	MSZ	2003

obj.: NZK – narodowy zabytek kultury, MRZ – miejski rezerwat zabytków, MSZ – miejska strefa zabytkowa

Źródło: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/hledani.php>

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się również wiele placówek kultury takich jak teatry, ośrodki kultury, galerie, sale wystawiennicze itp. Do najważniejszych zaliczają się:

- Teatr Śląski [Slezské divadlo], Opava
- Narodowy Teatr Morawsko-Śląski [Národní divadlo moravskoslezské], Ostrava (Teatr im. Antonína Dvořáka i Teatr im. Jiřího Myrona [Divadlo Antonína Dvořáka a Divadlo Jiřího Myrona])
- Teatr im. Petra Bezruča [Divadlo Petra Bezruče], Ostrava
- Teatr Lalek [Divadlo loutek], Ostrava
- Teatr Beskidzki [Beskydské divadlo], Nový Jičín
- Teatr Lalek [Loutkové divadlo], Opava
- Galeria Sztuk Pięknych [Galerie výtvarného umění], Ostrava
- Galeria MAGNA, Ostrava
- Opawska Organizacja Kultury (Dom Gminny i Dom Sztuki) [Opavská kulturní organizace (Obecní dům a Dům umění)]
- Dom Kultury Akord, Ostrava – Zábřeh

- Centrum Kultury Hlučín
- Miejskie Centrum Kultury Fulnek
- Centrum Kultury i Edukacji Moravská Ostrava
- PLATO – Platforma Sztuki Współczesnej w Ostrawie [Platforma pro současné umění v Ostravě]
- Dom Kultury Bílovec

Tabela 65 – Wydarzenia, festiwale

Nazwa	Miejsce organizacji	Gatunek
Štěrkovna Open Music	Hlučín	muzyka
Festival ohňostrojů [Festiwal Ogni Sztucznych]	Hlučín	rozrywka, sztuka
Beethovenův Hradec	Hradec nad Moravicí	muzyka
Kravařský odpust	Kravaře	rozrywka
Bezručova Opava	Opava	literatura, sztuki piękne, teatr, film, muzyka
Colours of Ostrava	Ostrava	muzyka
Dni NATO	Ostrava	technika
Letní shakespearovské slavnosti Ostrava	Ostrava	teatr
Folklor bez hranic	Ostrava	muzyka, taniec, folklor
Janáčkův máj	Ostrava	muzyka
Beats for love Ostrava	Ostrava	muzyka
Ostravské dny [Dni Ostravy]	Ostrava	muzyka
Mezinárodní festival outdoorových filmů	Opava, Ostrava	film
Jeden svět	Opava, Ostrava	film
Slunovrat	Opava	Hudba, tanec, folklor Muzyka, taniec, folklor

Źródło: opracowanie własne

Macierz Śląska

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działa organizacja oświatowo-kulturalna Macierz Śląska [Matices slezská], która funkcjonuje od 1877 roku. Jej siedziba mieści się w obiekcie Matiční dům w Opawie. Organizacja ta troszczy się o kultywowanie i rozwijanie historycznych, kulturalnych, artystycznych i narodowych tradycji Śląska. W ramach swojej działalności współpracuje z organizacjami z polskiej strony.

Organizacja czasu wolnego

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działa wiele różnych organizacji, oferujących różne zajęcia na czas wolny w postaci kółek, kursów, wycieczek, obozów itp. Przede wszystkim są to ośrodki czasu wolnego oraz stowarzyszenia branżowe. Niektóre z nich nawiązały już współpracę z polskimi partnerami. Są to przykładowo poniższe jednostki:

- Středisko volného času Opava - www.svcopava.cz
- Středisko volného času Budišov nad Budišovkou - www.svcbudisov.cz
- Občanské sdružení pro volný čas v Ostravě - www.osvolnycas.cz
- Světlo do života – občanské sdružení, Chlebičov - <http://svetlozivota.webnode.cz>
- Junák – svaz skautů a skautek ČR – střediska v jednotlivých městech - www.skaut.cz

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonują także inne organizacje zajmujące się organizacją czasu wolnego:

- Dům dětí a mládeže, Ostrava – Poruba - www.ddmporuba.cz
- Salesiánské středisko volného času Don Bosko Ostrava - <http://ostrava.sdb.cz/stredisko-volneho-casu>
- Středisko volného času Ostrava – Moravská Ostrava - www.svc00.cz
- Středisko volného času Korunka, Ostrava - www.svc-korunka.cz
- Středisko volného času Ostrava – Zábřeh - www.svczabreh.cz
- Centrum volného času Kravaře - www.cvckravare.cz

- Dům dětí a mládeže Hlučín - www.ddmhlucin.cz
- Středisko volného času Vítkov - www.svc-vitkov.cz
- Středisko volného času Fokus Nový Jičín - www.fokusnj.cz
- Středisko volného času Odry, Odry – www.svcodry.cz
- Středisko volného času při SPgŠ a SZŠ sv. Anežky, Odry - www.cssodry.cz
- Dům dětí a mládeže Bílovec, Bílovec – www.ddmbilovec.cz

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W polskiej części Euroregionu Silesia znajduje się wiele zabytków kultury i innych atrakcji świadczących o bogatym dziedzictwie kulturowym regionu pogranicza. Obejmują one takie obiekty jak zamki, pałce, dwory, obiekty sakralne, muzea, pomniki, itp. Na terenie każdej z gmin można wskazać obiekty godne zainteresowania. Zasób ten może stanowić podstawę kreowania transgranicznego produktu turystycznego. Ważnym atutem jest rozmieszczenie tego typu obiektów, które tworzą sieć pokrywającą cały obszar. Najważniejsze atrakcje turystyczne polskiej części Euroregionu zostały wskazane w poniższych tabelach.

Tabela 66 – Zamki, pałace, dwory, zespoły parkowo-pałacowe

Lp.	Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
1	Baborów	- Pałac w miejscowości Szczyty
2	Branice	- Pałace w Branicach i Wysokiej
3	Gaszowice	- Pałacyk wzniesiony po 1865 roku w stylu neogotyckim w Czernicy
4	Głubczyce	- Zamek z XVI w. (przebudowany w XIX w.) w Grobnikach - Klasycystyczny dwór z początku XIX w. w Pielgrzymowie - Pałac w Pomorzowicach zbudowany w 1614 r. przez starostę księstwa karniowskiego Hartwicha von Stitten, przebudowany w 1905 r. - Pałac w Klisinie (obecnie Dom Pomocy Społecznej)
5	Gorzyce	- Zespół Pałacowo - Parkowy w Gorzycach, w skład którego wchodzi: pałac hrabiego Arco, pałac myśliwski i park krajobrazowy w stylu angielskim
6	Kietrz	- Ruiny pałacu Gaszynów z XVII w. - Barokowy pałac w Nasiedlu z dekoracją w stylu regencji z XVIII w.
7	Kornowac	- Pałac w Rzuchowie - Pałac w Pogrzebieniu
8	Krzanowice	- Pałac w Wojnowicach – zespół parkowo-pałacowy z XIX wieku
9	Krzyżanowice	- Pochodzący z XIX wieku zespół pałacowo parkowy w Krzyżanowicach - Otoczony parkiem zamek w Chałupkach z zarysem fosy i śladami fortyfikacji bastionowych - Ruiny zamku w Tworowie pochodzą z XVI wieku – odtworzone i zabezpieczone z atrakcyjną 21 metrową wieżą widokową
10	Kuźnia Raciborska	- Pocysterski Zespół Klasztorno-Pałacowy w Rudach
11	Lyski	- Zespół dworsko - parkowy z przełomu XIX i XX w. w Dzimierzu - Budynki dworskie tzw. czworaki z początku XX wieku w Dzimierzu - Klasycystyczny dwór z 1800 r., w Lyskach - Pałacyk Myśliwski w Zwonowicach
12	Marklowice	- Dwór
13	Nędza	- Dworek Myśliwski w rezerwacie Łęczczok
14	Pietrowice Wielkie	- Pałac zamkowy w Krowiarkach - Dworek w Samborowicach
15	Racibórz	- Zamek Piastowski wraz z kaplicą zamkową - Pałac Myśliwski „RAFAKO”
16	Rudnik	- Pałac w Rudniku, Sławikowie, Łubowicach, Brzeźnicy, Czerwiecicach, Szonowicach, Jastrzębiu, Modzurowie, Strzybniku
17	Wodzisław Śląski	- Baszta Rycerska - w leśnych zastępach Grodziska znajdował się

		kiedyś zameczek myśliwski. Obecnie jego pozostałością jest i Wieżę Romantyczną. Została ufundowana w 1867 roku przez Edwarda Braunsa. - Dworek w Jedłowniku – został wybudowany w latach 80-tych XIX wieku. Obecnie znajduje się tam Dom Pomocy Społecznej dla dzieci Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej. - Pałac Dietrichsteinów – wzniesiony w latach 1743-47 przez ówczesnego właściciela Wodzisławia, Guidobalda Józefa von Dietrichsteina. - Kompleks parkowo-pałacowy w Kokoszycach - pałac wzniesiony około 1822 r. przez ówczesnego właściciela Wilhelma Franza von Zawadzkiego, otoczony przylegającym parkiem. - Budynek Sanatoryjny – dzisiejszy Wojewódzki Szpital Płuc
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin i danych dostępnych w zasobach Internetowych

Tabela 67 – Katedry, kościoły, klasztory, kaplice, miejsca pielgrzymkowe, pomniki i obiekty sakralne

Lp.	Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
1	Baborów	- Drewniany kościółek św. Józefa w Baborowie - jeden z najpiękniejszych drewnianych obiektów sakralnych na Górnym Śląsku - Kaplica Serca Jezusowego w Baborowie - Kolumna Maryjna w Baborowie - Kościoły w Suchoj Psinie, Babicach, Boguchwałowie, Dziećmarowie, Dzielowie, Księżym Polu, Baborowie, Rakowie, Czerwonkowie, Tłustomostach - Kapliczka w Sułkowie
2	Branice	- Kościoły w: Bliszczycach, Branicach, Wysokiej, Wiechowicach, Włodzieninie, Lewicach, Wódce - Klasztor sióstr Maryi Niepokalanej w Branicach
3	Gaszowice	- Kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski w Czernicy - Kościół parafialny pw. Opatrzności Bożej w Gaszowicach - Kościół pw. Maksymiliana Marii Kolbego w Szczerbicach - Kapliczka przydrożna św. Jana Nepomucena
4	Głubczyce	- Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP z II poł. XIII w. - Późnobarokowy zespół klasztorny Franciszkanów z XVIII w. - Kolumna Maryjna z 1738 roku - Kościół p.w. Św. Trójcy w Opawicy - zabytek klasy „O” zbudowany w latach 1701-1706 - Kościół p.w. Podwyższenia Św. Krzyża z 1910r. w Bogdanowicach - Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela z 1575 r. w Chomiąży - Kapliczka św. Barbary z przełomu XVIII i XIX w., a przy niej źródło, którego woda, według miejscowych przekazów od XVII w., posiadała cudowną moc - Kościół p.w. Podwyższenia Św. Krzyża w Klisinie
5	Gorzycy	- XVIII-wieczna figura św. Jana Nepomucena w Bluszczowie usytuowana na szczycie rozległego wzgórza o nazwie Kamieniec - Sanktuarium Matki Boskiej Fatimskiej w Turzy Śląskiej - Zabytkowa kaplica w Olzie pod wezwaniem Świętej Rodziny - Stary Cmentarz w Gorzycach przy kościele - Kościół p.w. Chrystusa Króla w Czyżowicach - Kościół p.w. Św. Anioła Stróża w Gorzycach - Kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Pokoju w Olzie - Kościół p.w. Ducha Świętego w Gorzycach Osinach - Kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rogowie - Kapliczka przydrożna w Bluszczowie
6	Jejkowice	- Kościół paraf. p.w. MB Szkaplerznej i św. Piusa X - Kapliczka, ok. 1890 pw Św. Jana Nepomucena

7	Kietrz	- Barokowy kościół parafialny p.w. Św. Tomasza z trójnawową bazyliką sklepioną kolebkowo (XVII w.) - Późnobarokowa kaplica cmentarna Św. Krzyża z połowy XVII w - Kościół klasztorny pod wezwaniem Trzech Króli przy ulicy Raciborskiej - Wykonany w 1730 roku posąg przedstawiający nawiedzenie Św. Elżbiety - Barokowo klasyczny kościół parafialny w Nowej Cerekwi - Gotycko-renesansowy kościół parafialny z końca XVI wieku w Pilszczu - Kościół pw. św. Bartłomieja w Dzierżystawiu - Kaplica pw. św. Anny, z 1842 r. w Kozłówkach - Kościół pw. Narodzenia NMP, z 1906 r. cmentarz kościelny, z XVII w., ogrodzenie z kapliczkami wnękowymi z XVII w. w Lubotyniu
8	Kornowac	- Kościół św. Bartłomieja w Pogrzebieniu - Kaplica Św. Jana Nepomucena w Pogrzebieniu - kaplica św. Błażeja w Pogrzebieniu - Kaplica św. Jana w Kornowacu - Kościół Niepokalanego Serca NMP w Kobyli - Kaplica w Kobyli, - Kaplica w Łańcach - Kościół św. Krzysztofa w Rzuchowie - Kaplica św. Augustyna w Rzuchowie
9	Krzanowice	- Późnobarokowo-klasycystyczny Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Wojnowicach z 1795 roku. - Neobarokowy Kościół św. Wacława w Krzanowicach z 1914 roku. - Późnobarokowy Kościół św. Mikołaja w Krzanowicach z 1744 roku. - Neogotycka Kaplica i kościół św. Barbary w Pietraszynie z 1884 roku. - Neogotycki Kościół św. Augustyna w Borucinie z 1906 roku. - Kościół Chrystusa Króla w Bojanowie
10	Krzyżanowice	- Barokowy kościół p.w. św. Piotra i Pawła w Tworkowie, w którym m. in. znajduje się krypta z trumnami z 1650 roku - Kościół p.w. św. Anny w Krzyżanowicach - Pątniczy kościół filialny św. Urbana z 1779 roku - Kościół Wszystkich Świętych w Bieńkowicach - Kościół pw. św. Jadwigi w Bolesławiu - Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Roszkowie - Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Owsiszcach - Kościół pw. Św. Anny w Chałupkach - Kościół pw. Trójcy Świętej w Rudyszwałdzie - Kościół pw. Św. Jadwigi w Zabełkowie - Kapliczka kubaturowa w Bieńkowicach - Figura św. Jana Nepomucena w Krzyżanowicach
11	Kuźnia Raciborska	- Bazylika Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny / Sanktuarium Matki Bożej Pokornej w Rudach - Kościół pw. Św. Marii Magdaleny na cmentarzu w Rudach - Kościół pw. Św. Marii Magdaleny w Kuźni Raciborskiej - Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Turzu - Kaplica pw. Św. Jana Nepomucena w Kuźni Raciborskiej - Pomnik św. Jana Nepomucena w Kuźni Raciborskiej z XVIII w. - Kaplica cmentarna w Kuźni Raciborskiej - Budynek Plebani w Rudach - Kaplica Jana Nepomucena w Budziskach - kaplica św. Izydora Oracza w Jankowicqch - kaplica św. Urbana w Rudzie Kzielskiej - kaplica kubaturowa w Turzu
12	Lubomia	- Drewniana Kaplica Matki Boskiej Różańcowej z 1770 r. w Bukowie - Drewniana Kaplica św. Jana Nepomucena z 1700 r. w Lubomi - Kaplica Matki Boskiej Częstochowskiej w Grabówce

		- Kościoły parafialne w Lubomi, Syryni, Nieboczowach, Bukowie - Pomnik św. Stanisława Kostki w Lubomi - Figura św. Jana Nepomucena z 1738 roku w Lubomi
13	Lyski	- Kapliczka p. w. Matki Boskiej Królowej Anielskiej z 1854 r. w Adamowicach - Neogotycki kościół parafialny p.w. Św. Małgorzaty z 1906 r. w Lyskach - Cmentarz z XIV w. wraz z zespołem zabytkowych nagrobków z XIX w. i początku XX w. oraz neogotycką kaplicą grobową rodziny Południków z XIX w. w Lyskach - Krzyż pokutny w kształcie litery „T” z okresu między XIV a XVI w. w Lyskach - Neoromański kościół z 1905 r. p.w. Św. Mikołaja - patrona najstarszych kościołów śląskich w Pstrążnej - Neoromański kościół parafialny p.w. św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza z 1911 r. wraz z cmentarzem z XVII w. w Raszczykach - Kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Aniołów w Adamowicach - Kościół Matki Bożej Różańcowej w Zwonowicach - Kościół p.w. św. Jana Nepomucena w Żytnej - Kaplica p.w. św. Jana Nepomucena w Żytnej (Budzin)
14	Marklowice	- Kościół parafialny pod wezwaniem św. Stanisława Biskupa i Męczennika - Kościół parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny Marklowice-Chałupki - Cmentarz parafialny początek II wojny św. poszerzony w latach 60-tych XX wieku
15	Mszana	- Cmentarz z 1 połowy XIV w. - Kościół p.w. NNMP w Połomi - Kościół p.w. Św. Jerzego w Mszanie, neogotycki z 1898r. wraz z terenem wokół kościoła
16	Nędza	- Kościół Matki Boskiej Różańcowej w Nędzy - Kościół parafialny św. Anny w Babicach - Kościół parafialny pw. Dobrego Pasterza w Górkach Śląskich - Kościół pw. Józefa Robotnika w Zawadzie Książęcej - kaplica przy ul. Ofiar Oświęcimskich w Górkach Śląskich; - kaplica pw. Św. Jana Nepomucena w Łęgu; - kaplica pw. NMP w Łęgu; - kaplica Matki Boskiej w Łęgu; - kaplica przy ul. Jana Pawła II w Nędzy; - kaplica przy ul. Gliwickiej w Szymolicach; - kaplica przy ul. Wiejskiej w Szymolicach
17	Pietrowice Wielkie	- Drewniany pątniczy kościółek Św. Krzyża w Pietrowicach Wielkich - Kościoły parafialne w Krowiarkach, Makowie, Pawłowie, Cyprzanowie, Samborowicach, Pietrowicach Wielkich - Kapliczki modlitewne i krzyże śródpolne
18	Pszów	- Barokowa bazylika p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny wraz z otaczającą kościół małą kalwarią drogi krzyżowej - Kalwaria drogi krzyżowej z murowanymi kaplicami - Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Krzyżkowicach - Stary Cmentarz z XIX wieku - Klasztor Sióstr Boromeuszek
19	Racibórz	- Kolumna Matki Boskiej - Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (farny) - Podominikański kościół św. Jakuba - Kościół św. Mikołaja - Kościół św. Jana Chrzciciela - Kościół Matki Bożej - Grób świątobliwej Dulcissimy - Barokowa figura św. Jana Nepomucena na Placu Długosza oraz na ul. Bosackiej

		- Kościół św. Serca Jezusowego - Kościół św. Krzyża - Kościół św. Józefa - Kościół Matki Bożej Różańcowej - Kościół św. Mateusza i Macieja - Kościół św. Paschalisa - Kościół św. Jadwigi - Cmentarz Jeruzalem - Cmentarz Ewangelicki z domem grabarza i kaplicą
20	Rudnik	- Kościół w Rudniku - Kościół w Sławikowie - Kościół w Łubowicach - Kościół w Modzurowie - Kościół w Gamowie - Lasaki (neogotycka kapliczka przydrożna z wieżyczką i dzwonem) - Grzegorzowice (kapliczka przydrożna z XIX w. z ludowo- barokową rzeźbą św. Jana Nepomucena, średniowieczny granitowy krzyż pokutny) - Ponięcie (cmentarz dworski oraz kaplica cmentarna z końca XVIII w., kapliczka przydrożna z przełomu XVIII i XIX w. z barokowo-ludową rzeźbą św. Jana Nepomucena) - Czerwście (kaplica cmentarna z XIX w., kapliczka z XVIII w. z ołtarzykiem barokowym i ludowym obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej, przy kapliczce najstarszy na ziemi raciborskiej kamienny krzyż z datą 1720r.) - Szonowice (kapliczka przydrożna z XIX w., wewnątrz drewniany, neogotycki ołtarzyk z barokowo-ludową rzeźbą św. Jana Nepomucena) - Gamów (kapliczki przydrożne z XVIII i XIX w.) - Strzybnik (kapliczka z XIX przydrożna z rzeźbą św. Jana Nepomucena)
21	Świerklany	- Kościół pw. Bożego Ciała w Jankowicach - Studzienka w Jankowicach - Kościół pw. św. Anny w Świerklanach Dolnych - Kościół pw. Najświętszej Marii Panny Królowej Rodzin w Jankowicach
22	Wodzisław Śląski	- Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny - Figura św. Jana Nepomucena - Kapliczka na Grodzisku - Kościół ewangelicki wraz z klasztorem pofranciszkańskim przy ul. Minorytów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin i danych dostępnych w zasobach Internetowych

Tabela 68 – Muzea, skanseny, zabytki techniki, dziedzictwo kulturowe

Lp.	Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
1	Baborów	- Wodociągowa wieża ciśnień w Baborowie i Dziećmarowie
2	Branice	- 25 stanowisk archeologicznych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków - Rzeźby kamienne i drewniane polichromowane w Branicach, Jakubowicach, Jędrychowicach i Włodzieninie
3	Gaszowice	- Szyb Cecylia w Czernicy - Szyb Erbreich w Czernicy
4	Głubczyce	- Księga Praw Miejskich w Głubczycach - Muzeum Powiatowe w Głubczycach
5	Gorzyce	- Stanowisko archeologiczne - grodzisko średniowieczne w Gorzyczkach
6	Kietrz	- Stanowiska archeologiczne objęte nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w miejscowości Dzierżysław - Trzyprzęsłowy wiadukt kolejowy z 1907 roku

7	Kornowac	- Szlak Husarii Polskiej
8	Krzanowice	Izba Regionalna w Domu Kultury w Borucinie - Izba Regionalna w Wojnowicach - Izba Regionalna w Krzanowicach w miejscu dawnej cegielni gdzie przestrzeń eksponatów podzielona jest na strefy: gospodarstwa domowego, straży granicznej, straży pożarnej, piekarnia, klasa szkolna, pralnia, gabinet lekarski, elektronika
9	Krzyżanowice	- Muzeum Kowalstwa w Bieńkowicach - Młyn w Tworkowie - Plenerowe Muzeum Czarnego Dębu w Krzyżanowicach i Roszkowie/ Ekspozycja Czarnego Dębu w Centrum Górnej Odry w Chałupkach - Młyn wodny w Bolesławiu
10	Kuźnia Raciborska	- Zabytkowa Stacja Kolei Wąskotorowej w Rudach
11	Lubomia	- Muzeum w Szkole Podstawowej w Syryni (Szkolna Izba Pamięci) - Grodzisko Gołęźców z VII–VIII w.
12	Mszana	- Izba Regionalna w Gogołowej
13	Nędza	- Kolej wąskotorowa
14	Pietrowice Wielkie	- Zabudowa frankońska w sołectwie Cyprzanów oraz częściowo w Pietrowicach Wielkich
15	Pszów	- Obiekty pokopalniane byłej Kopalni „Anna” – 2 maszyny wyciągowe szybu Chrobry I, dawny budynek kasyna, elektrociepłownia
16	Racibórz	- Śląskie Obserwatorium Geofizyczne - Muzeum w Raciborzu wraz z Ekspozycją historyczno-etnograficzną (w tym „mumia egipcjanki”) - Browar Zamkowy - Spichlerz chłopski w Sudole
17	Rudnik	- Gamów (młyn z 1916r.) - Pamiątki po Józefie von Eichendorffie w Łubowicach - Muzeum wiejskiej kultury łużyckiej w Łubowicach - Młyn w Brzeźnicy - Ogrody Biskupa Gawliny w Strzybniku - Izba tradycji w Rudniku przy Gminnej Bibliotece Publicznej - Pałac w Sławikowie – pomieszczenia pałacowe.
18	Świerklany	- Dom galeria sztuki rodziny Holessz w Świerklanach
19	Wodzisław Śląski	- Pałac Dietrichsteinów - Sztolnia z ekspozycją technologii górniczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin i danych dostępnych w zasobach Internetowych

Tabela 69 – Obiekty zabytkowe, pomniki historii, miejsca pamięci

Lp.	Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
1	Baborów	- Krzyże pokutne w Baborowie i Dzielowie, - Neogotycka Kaplica Serca Jezusowego W Baborowie - Drewniany Kościół pw. Św. Józefa w Baborowie. - Tablica upamiętniająca uczestników „Marszu Śmierci” z 1945 r. - Kościół pw. św. Katarzyny w Babicach - Układ miejski Baborowa - Zespół Pałacowo-Parkowy w Szczytach - Kościół parafialny pw. Narodzenia NMP w Baborowie - Kaplica Najświętszego Serca Pana Jezusa w Baborowie - Kościół parafialny pw. św. Mateusza w Boguchwałowie - Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła w Dzieńmarowie - Kościół parafialny pw. św. Mikołaja w Dzielowie - Kościół parafialny pw. św. Bartłomieja w Księżym Polu - Kościół parafialny pw. św. Jodoka w Suchej Psinie - Ratusz w Baborowie
2	Branice	- Wieża widokowa we Włodzieninie
3	Gaszowice	- Zabytkowe części szkół podstawowych w Piecach i w Czernicy - Pomnik czeskiego lotnika Jarolima Gucmana w Czernicy,

		- Obelisk ku czci poległym w czasie powstań śląskich i w czasie okupacji II wojny światowej przy SP w Czernicy - Pomnik poświęcony powstańcowi Janowi Barciokowi
4	Głubczyce	- Renesansowy ratusz zbudowany w roku 1570 na miejscu dawnego domu kupieckiego z XIV wieku z wykorzystaniem elementów dawnej budowli, zniszczony w czasie II wojny światowej odbudowany w latach 2006-2008 - Rynek w kształcie ćwiartki koła - Urząd Miejski w Głubczycach - Mur obronny z basztami
5	Gorzycy	- Zespół Pałacowo - Parkowy w Gorzycach w skład którego wchodzi: pałac hrabiego Arco, pałac myśliwski i park krajobrazowy w stylu angielskim - XVIII-wieczna figura św. Jana Nepomucena w Bluszczowie - Zespół zabudowy osiedla patronackiego „Fryderyk” położony w Gorzycach - Kaplica pod wezwaniem Świętej Rodziny wzniesiona w 1801 roku w stylu klasycystycznym - Kapliczka przydrożna w Bluszczowie
6	Jejkowice	- Leśniczówka wraz z zespołem zabudowań przy ulicy Niewiadomskiej - Karczma „Strzelec” przy ulicy Głównej - Cmentarz przy ulicy Niedobczyckiej
7	Kietrz	- Park z XVII w i budynki gospodarcze w Nasiedlu - Zagrody frankońskie w miejscowości Pilszcz
8	Kornowac	- Pomnik ofiar II Wojny Światowej w Pogrzebieniu - Pomnik ofiar hitlerowskiego obozu w Pogrzebieniu (ul. Brzezka obok Pałacu Baildona) - Pomnik ofiar Armii radzieckiej i NKWD w Pogrzebieniu – cmentarz przy kościele parafialnym. - Pomnik upamiętniający poległych w III Powstaniu Śląskim – Teren pałacu w Rzuchowie
9	Krzanowice	- Pomniki Poległych żołnierzy z czasów I i II wojny światowej w miejscowościach Krzanowice, Pietraszyn Wojnowice, Bojanów, Borucin - Tablica poświęcona poległym i zaginionym w czasie I wojny światowej mieszkańcom Pietraszyna - cmentarz przy kościele p.w św. Wacława w Krzanowicach
10	Krzyżanowice	- Krzyż pokutny w Rudyszwałdzie XIV w. – kamienny pomnik średniowiecznej jurysdykcji, wyciosany z piaskowca - Lamusy (spichlerze) w Bolesławiu i Bieńkowicach - Kościół i krypty w Tworkowie - krzyże/ figury/ pomniki? - Pomnik ku czci poległych w Powstaniu Śląskim oraz w czasie I wojny światowej w Roszkowie - Pomnik Powstańców Śląskich w Zabełkowie
11	Kuźnia Raciborska	- Pomnik Zwycięstwa, Kuźnia Raciborska, Plac Zwycięstwa - Szpital Sióstr Świętego Franciszka - "Szpital Rogera" z 1858 r. Rudy, ul. Raciborska 10 - Budynek Poczty Cesarskiej, Rudy, ul. raciborska 19 - Rudy, Zespół Parkowy, Budynek Ogrodnika - Rudy, Zespół Parkowy, czworak (d. szkoła muzyczna) - Kuźnia Raciborska, ul. Powstańców 5, Willa - Kuźnia Raciborska, ul. Powstańców 9, Budynek Poczty - Kuźnia Raciborska przy kościele Pomnik Poległych w I wojnie światowej - Rudy przy szpitalu Rogera, Pomnik Poległych w I wojnie światowej w Rudach
12	Lubomia	- Grób Bordinowskiej Pani z 1751 r. - Spichlerz z XVIII w. w Grabówce

		- Drewniana Kaplica Matki Boskiej Różańcowej z 1770 r. w Bukowie - Drewniana Kaplica św. Jana Nepomucena z 1700 r. w Lubomi - Pomnik św. Stanisława Kostki w Lubomi - Figura św. Jana Nepomucena z 1738 roku w Lubomi
13	Lyski	- Leśniczówka, zbudowana około 1890 r. w Adamowicach - Budynki dworskie tzw. czworaki z początku XX wieku w Dzimierzu - Budynek Domu Pomocy Społecznej wzniesiony jako tzw. Dom dla Ubogich przez Józefa Benedykta Połednika w Lyskach - Drewniano - murowany dom w Suminie, wzniesiony na planie litery „L” z 1870 r. na wcześniejszych fundamentach - Budynek polskiego urzędu celnego i posterunku policji w Suminie przy dawnej granicy polsko - niemieckiej, istniejącej w latach 1922 - 1939r. - Lochy (piwnice) o sklepieniu krzyżowo – żebrowym na wzgórzu Bernadkowiec (Raszczycze) - Pałacyk Myśliwski w Zwonowicach zbudowany około 1887 r. - Tablica poświęcona pamięci ofiar hitlerowskiego terroru (Pstrążna, kościół Św. Mikołaja w Pstrążnej ul. Wyzwolenia), - Grób żołnierza polskiego Jana Balcer, który zginął przy odminowywaniu pól (Pstrążna, cmentarz parafialny ul. Wyzwolenia), - Pomnik upamiętniający powrót z 3-go Powstania 9-tej Kompanii SPP Ziemi Rybnickiej 1921 r., (Pstrążna, na skarpie przy ul. Wyzwolenia), - Pomnik poświęcony poległym Powstańcom Śląskim 1919-1921 oraz rozstrzelanym i pomordowanym w obozach koncentracyjnych 1939-1945 (Pstrążna, cmentarz parafialny ul. Wyzwolenia), - Zbiorowa mogiła 33 więźniów KL Auschwitz -Birkenau zamordowanych przez niemieckich faszystów na trasie ewakuacyjnej w styczniu 1945 r., z tzw. „Marszu śmierci” (Zwonowice, droga leśna boczna ul. Sumińskiej), - Zbiorowa mogiła 9-ciu więźniów obozu KL Auschwitz-Birkenau zamordowanych przez Niemców w czasie marszu ewakuacyjnego w styczniu 1945 r. (Raszczycze, droga boczna ul. Rybnickiej), - Zbiorowa mogiła wojenna 27 więźniów zamordowanych w czasie ewakuacji obozu oświęcimskiego w 1945 r. (Lyski, ul. Sikorskiego), - Pomnik poświęcony poległym mieszkańcom Lysek i okolic w czasie Powstań Śląskich oraz tym którzy zginęli w niemieckich obozach koncentracyjnych (Lyski, cmentarz parafialny ul. Rybnicka), - Tablica poświęcona pamięci żołnierza I Armii Wojska Polskiego Jana Lubczyńskiego, który zginął przy rozminowywaniu pól (Raszczycze, cmentarz przy kościele parafialnym), - Pomnik poświęcony poległym mieszkańcom Raszczyc i Budzina, którzy zginęli jako żołnierze wojska niemieckiego podczas I i II wojny światowej (Raszczycze, cmentarz przy kościele parafialnym), - Pomnik poświęcony nieznanym więźniom KL Auschwitz-Birkenau zamordowanym podczas ewakuacji obozu oświęcimskiego z tzw. „Marszu śmierci”, Powstańcom Śląskim poległym w latach 1919-21 oraz podczas II wojny światowej 1939-45 (Żytna, ul. Rybnicka).
14	Marklowice	- Budynek szkoły Podstawowej nr 2 w Markłowicach-Chałupkach z 1903-1905 r. (Rozbudowa w 2014 r.) - Budynek Szkoły Podstawowej nr 1 (rok 1903-1905) rozbudowany w latach (1929-1930 oraz 1970) - Budynek dawnego Przedszkola z 1844 roku - Pomnik – Mogiła Powstańców Śląskich (rok 1924) - Płyta poświęcona poległym w czasie II wojny światowej mieszkańcom miejscowości, umieszczona na ścianie kościoła parafialnego - Pomnik KL Auschwitz Birkenau - Pamiątkowy obelisk wystawiony w 2000 r. z okazji 700-lecia założenia miejscowości Marklowice - Krzyże przydrożne; ul. Wyzwolenia/Porzeczkowa (rok 1908), ul. Wiosny Ludów 78 (rok 1936) i ul. Wiosny Ludów 73 (rok 1901), ul. Świerkowa/Wyzwolenia (rok 1887), ul. Bławatkowa (krzyż drewniany)

		w polu), ul. Wyzwolenia 136 (z przełomu XIX/XX w), ul. Goplany 2 (rok 1889) i ul. Goplany 42 (rok 1960), ul. Szymanowskiego 62 (rok 1937), ul. Krakusa w polu (rok 1937), ul. Krakusa 2 (rok 1905)
15	Mszana	- Plebania w Połomi klasycystyczna z I ćw. XIX w. Podlega całkowitej ochronie prawnej (wpisana do rejestru zabytków województwa śląskiego pod nr 741/66) - Pomnik Ofiar Marszu Śmierci na cmentarzu w Mszanie - Mogiła Powstańcza w Mszanie - Mogiła Powstańcza w Połomi
16	Nędza	- Dworek Myśliwski w rezerwacie Łęczczok - Zbiorowa mogiła ofiar Oświęcimia w Górkach Śląskich na cmentarzu parafialnym
17	Pietrowice Wielkie	- Pomnik poległych w czasie I i II wojny światowej w Pietrowicach Wielkich - Pomnik poległych w czasie I i II wojny światowej w Samborowicach - Park przypałacowy w Krowiarkach - Pomnik ku pamięci poległych w I i II wojnie światowej w Kornicach
18	Pszów	- Bazylika pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny - Kalwaria Pszowska - Kombatanka Izba Pamięci - Pomnik Przyłączenia Śląska do Macierzy Polskiej - Pomnik-grobowiec obok Bazyliki upamiętniający mieszkańców Pszowa poległych podczas Powstań Śląskich oraz pomordowanych Pszowian w hitlerowskich więzieniach i obozach koncentracyjnych. Pod tablicą umieszczono urnę z ziemią pobraną w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu. - Dom Parafialny – w 1942 r. utworzono tu niemiecki obóz przesiedleńczy Polenlager nr 58. Umieszczano w nim polskie rodziny wysiedlone z Górnego Śląska. - Miejsce rozstrzelania Józefa Tytko - Pomnik Franciszka Chrószcza - Pomnik Edwarda Łatki - Budynek Urzędu Miasta - Wieża Szybu Jan - Budynek Maszyny Wyciągowej Chrobry I
19	Racibórz	- Zabytkowa Baszta oraz średniowieczne mury obronne - Głaz narzutowy z epoki lodowcowej - Wodociągowa Wieża Ciśnień - Budynek Sądu z 1826 roku - Budynek Sądu z 1892 roku - Zakład Karny z 1821 roku - Zabytkowy Dom Pomocy Społecznej „Dom św. Notburgi” z 1886 roku
20	Rudnik	- Rudnik (stodoła z końca XIX w., gorzelnia z około 1910 r.) - Brzeźnica (spichlerz dworski z XIX w.) - Strzybnik (kuźnia z początków XX w., gorzelnia z końca XIX w.) - Łubowice – grodzisko kultury łużyckiej XV w. p.n.e. - Pomnik na cmentarzu ofiar katastrofy na Odrze – dzieci komunijnej 1890r.
21	Świerklany	- Krzyż przydrożny z 1905 r (ul. Boguszowicka Jankowice) - Krzyż przydrożny z 1909 r. (ul. Grażyńskiego Jankowice) - Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Bożego Ciała w Jankowicach - Probostwo parafii rzymskokatolickiej Bożego Ciała w Jankowicach (1898 r.) - stodoła probostwa parafii rzymskokatolickiej Bożego Ciała w Jankowicach - Figura przydrożna Chrystusa Umęczonego (ECCE HOMO) (ul. Rybnicka w Jankowicach) - Kolumna Maryjna z 1871 r. (ul. Rybnicka w Jankowicach) wpisana do rejestru zabytków nr B/296/15

		- Krzyż nagrobny (ul. Rybnicka Jankowice) -w granicach wpisu do rejestru zabytków nr A-562/66 - Krzyż przydrożny z 1888 r. (ul. Wowry Jankowice) - Krzyż przydrożny z 1877 r. (ul. Boryńska/Parytetyczna/Szkolna Świerklany) - Kapliczka św. Jana Napomucena w Świerklanach - Krzyż przydrożny z 1950 r. (ul. Plebiscytowa Świerklany) - Krzyż przydrożny z 1884 r. (ul. Żorska Świerklany) - Chałupa z 1890-1893 r. w Świerklanach -wpisana do rejestru zabytków nr A-1638/97 - Krzyż przydrożny z 1920 r. (ul. Jagiełły Świerklany) - Dom galeria sztuki rodziny Holesz w Świerklanach - Kapliczka z 1950 r. (ul. Kucharzówka Świerklany) - Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Anny w Świerklanach- wpisany do rejestru zabytków pod nr A-142/05 - Plebania z 1936 r. przy Kościele pw. Św. Anny w Świerklanach - Krzyż nagrobny z 1879 r (ul. Ligonja Świerklany) - Krzyż przydrożny z 1950 r (ul. 3 Maja Świerklany) - Cegielnia w Świerklanach - Pomnik upamiętniający ofiary Marszu Śmierci w Świerklanach
22	Wodzisław Śląski	- Baszta Rycerska - w leśnych zastępach Grodziska znajdował się kiedyś zameczek myśliwski. - Pałac Dietrichsteinów – wzniesiony w latach 1743-47 przez ówczesnego właściciela Wodzisławia, Guidobalda Józefa von Dietrichsteina. - Rynek Staromiejski – zabytkowy zespół rynku staromiejskiego wytyczony około połowy XIII w. na planie czworoboku, obecnie otoczony kamienicami pochodzącymi z XVIII i XIX w. - Kościół ewangelicki wraz z klasztorem pofranciszkańskim przy ul. Minorytów – pochodzi z XIII w. Obecnie dawny klasztor jest siedzibą Sądu Rejonowego. - Cmentarze wojenny poległych żołnierzy Armii Radzieckiej przy ul. Ofiar Oświęcimskich - Cmentarze wojenny Ofiar Oświęcimskich przy ul. Ofiar Oświęcimskich - Pomnik Powstańców Śląskich na ulicy Sądowej - Pomnik ku czci żołnierzy I Czechosłowackiej Brygady Pancernej poległych w czasie wyzwolenia Ziemi Wodzisławskiej spod hitlerowskiej okupacji na Placu Gladbeck. - Tablica upamiętniająca bohaterskie zmagania ludu śląskiego o wyzwolenie społeczne i narodowe w latach 1918-21 i 1939-45 - ul. Szkolna 1, Zespół Szkół im 14 Pułku Powstańców Śl. - Tablica upamiętniająca egzekucję 30 więźniów byłego obozu zagłady KL Auschwitz-Birkenau w styczniu 1945 roku - dworzec kolejowy - Tablica upamiętniająca śmierć 10 więźniów byłego obozu zagłady KL Auschwitz - Birkenau podczas deportacji w styczniu 1945 roku - ul. Michalskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin i danych dostępnych w zasobach Internetowych

Na terenie polskiej części Euroregionu są licznie organizowane wydarzenia, imprezy i festiwale. W trakcie całego roku kalendarzowego na terenie polskiej części Euroregionu odbywa się szereg imprez kulturalnych, towarzyskich i rekreacyjno-sportowych czy nawet handlowo-wystawienniczych. Wybrane wydarzenia tego typu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 70 – Imprezy cykliczne, festiwale, wydarzenia kulturalne

Lp.	Gmina	Nazwa imprezy	Tematyka
1	Baborów	Uroczystość w Babicach poświęcona ofiarom zbrodni ludobójstwa w Hucie Pieniackiej przez nacjonalistów ukraińskich	Wydarzenie historyczne
		Turniej Szachowy im. Andrzeja Rippy	Sport, rekreacja
		Bieg Baborowa im. Edwarda Górczyńskiego	Sport, bieganie
		Zawody Sportowo Pożarnicze	Sport, bieganie, Widowiska plenerowe
		Kiermasz Wielkanocny	Wystawa, tradycje śląska opolskiego. Handel wyrobami spożywczymi tradycyjnymi, rzemiosło
		Festyn Powitanie Lata	Muzyka, taniec, widowisko
		Kiermasz Bożonarodzeniowy	Wystawa, tradycje śląska opolskiego, Handel wyrobami spożywczymi tradycyjnymi, rzemiosło
		Gminny turniej piłki nożnej młodzików im. Stanisława Tokarza	Sport, bieganie
		Uroczystości związane z rocznicą urodzin Feliksa Steuera	Wystawa, wydarzenia historyczne
		Gminny turniej piłki nożnej o puchar burmistrza	Sport, bieganie, widowisko
		Dzień kobiet	Targi piękna,
		Mikołajki	Program animacyjny z rozdawaniem prezentów
		Festiwal Lationo	Promowanie zdrowego stylu życia
		Dożynki Gminne	Wydarzenie kulturalno-muzyczne
		WOŚP	Koncerty, programy artystyczne
2	Branice	Rodzinny rajd Rowerowy „Tam gdzie pachną stokrotki”, Międzynarodowy Dzień Dziecka w Branicach, Kolorowe powitanie lata w Branicach, Międzynarodowe Mistrzostwa Polski Południowej Amatorów w skokach przez przeszkody (Wysoka), Bieg Branicki, Polsko-czeskie kolędowanie w Wysokiej,	Muzyka, taniec, sport, rekreacja, integracja
3	Gaszowice	Bieg czernicki, piknik historyczny	Bieganie, gry terenowe, inscenizacje historyczne
4	Głubczyce	Dni Głubczyc, Głubczyckie Dni Kultury, Festyn Górnosławski	Muzyka, taniec, folklor
5	Gorzyce	Rock & Reggae Summer Party	Muzyka, taniec
		Wystawa makiet kolejowych	Modelarstwo
		Noc świętojańska	Dbłość o tradycje kultury śląskiej
		Przejazd „Pociągu Papieskiego”	Impreza integracyjna
		Dożynki Gminne	Impreza gminna, z korowodem i częścią koncertową

6	Jejkowice	Marszobieg Jejkowicki, Jejkowicki Nordic Walking, Dożynki Gminne	Sport, bieganie, tradycje śląskie
7	Kietrz	Półmaraton Kietrz-Rohov	Sport, bieganie
		Targi Odnowy Wsi - Spichlerz Opolszczyzny /Pilszcz/	Rękodzieło , rzemiosło
8	Kornowac	Rajd rowerowy dookoła Gminy Kornowac, Dożynki gminne Turniej sołectw	- sport, turystyka
9	Krzanowice	Krzanowice Rodzinny rajd rowerowy, Nordic Walking, Bieg profilaktyczny „Wolni od przemocy i uzależnień”, Rozświetlenie choinki na krzanowickim Rynku, Aktywni w środowisku nagradzanie lokalnych działaczy, Organizacja akcji wakacyjnych dla dzieci i młodzieży, warsztaty/wyjazdy Dożynki Gminne Dni Krzanowic	Widowiskowo-plenerowe
10	Krzyżanowice	Jarmark na Granicy -	Handel starociami, święto handlu
		Międzynarodowy zlot pojazdów zabytkowych	Widowisko motoryzacyjne
		Koncert poświęcony pamięci Ludwika van Beethovena i Franciszka Liszta	Kulturalno-historyczne wydarzenia muzyczne
		Festiwal Orkiestr Dętych	
		Koncert świąteczno- noworoczny	Wydarzenie kulturalno- muzyczne
		Kiermasz Wielkanocny	Prezentacja i degustacja regionalnych potraw świętecznych, tradycja
		Wielkanocna Procesja Konna w Bieńkowicach	Procesja, tradycja
		Zawody sikawek konnych w Bieńkowicach	Sport, zawody, współzawodnictwo
		Otwarcie i zamykanie Granicznych Meandrów Odry	Sport wodny, turystyka, rekreacja
		Gminne rajdy rowerowe	Sport, turystyka, rekreacja
		Wieczór przy świecach	Wydarzenie kulturalne
		Międzynarodowy Festiwal Orkiestr Dętych	Wydarzenie kulturalno- muzyczne
		„Szkubanie piyrza”	Wydarzenie folklorystyczne
		„Kiszenie kapusty”	Wydarzenie folklorystyczne
		„Spotkanie ostatkowe... - pieczenie pączków” z okazji tłustego czwartku	Wydarzenie folklorystyczne
		Kiermasz bożonarodzeniowy	Prezentacja i degustacja regionalnych potraw świętecznych, tradycja
11	Kuźnia Raciborska	Dni Kuźni Raciborskiej Rodzinny Rajd Rowerowy Szlakiem Pożaru z 1992 roku	Muzyka Sport

		Półmaraton Leśny RAFAMET Pływadło / Przystań Turze	Sport, biegi Widowisko, muzyka, zabawa taneczna
		Amatorski Rajd Samochodowy Industriada (Rudy)	Sport, wyścigi Święto Szlaku Zabytków Techniki, zabawa, muzyka, pokazy
		Kowadło	Przegląd artystyczny Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych
12	Lubomia	Dożynki Gminne Bieg Przesiedleńczy Festyn powstańczy - inscenizacja walk powstańczych w czasie Bitwy Olzańskiej	Święto plonów Sport, bieganie Wydarzenie kulturalno - historyczne
13	Lyski	Lyski Rock Festival	Muzyka, taniec
14	Marklowice	Koncert Wiosenny, Festiwal Taneczny „Aplauz”, Dzień Dziecka, Złot Motocykli, Dni Markłowic, Dożynki, Ogólnopolskie Spotkanie UKS na Nartorolkach i Zawody o Puchar Śląska, Bieg uliczny „Puchar Wojta Gminy Marklowice”, Turniej Tenisa Stołowego, Turniej Piłki Siatkowej, Rajd Rowerowy, Koncert Kolęd	Muzyka, taniec, złot motocykli, biegi, sport, jazda rowerem, integracja mieszkańców
15	Mszana	Zawody Narciarskie o Puchar Wójta Gminy Mszana Gminny Rajd Rowerowy	Sport, narciarstwo Sport, jazda na rowerze
		Zawody Narciarskie o Puchar Wójta Gminy Mszana Gminny Rajd Rowerowy	Sport, narciarstwo Sport, jazda na rowerze
16	Nędza	Cykl festynów z Nędzą na bogato	Widowiskowo-plenerowe
17	Pietrowice Wielkie	Eko -Wystawa, Wielkanocna procesja konna, EKO cross, Zawody w powożeniu (podczas corocznej majówki konnej) Targ koński Targ staroci Stoły wielkanocne Jarmark Bożonarodzeniowy Wystawa drobnego inwentarza	Prezentacja firm branży budownictwo-ogród-systemy grzewcze-wnętrza Handel końmi i akcesoriami końskimi Handel starociami Konkurs Tradycja Wystawa
18	Pszów	Festiwal Rock Trendy	Muzyka, taniec
		Bieg o Puchar Burmistrza	Sport
		Złot motocyklowy	Impreza kulturalno – rozrywkowa
		Dni Pszowa	Muzyka, taniec, zawody strażackie, zawody sportowe, rajd rowerowy
		Jarmark Wielkanocny i Bożonarodzeniowy w MOK	Folklor, rękodzieło
		Gala tańca nowoczesnego w MOK	Taniec, muzyka
19	Racibórz	Festiwal pieśni patriotycznej	Muzyka
		Festiwal Podróżniczy „WIATRAKI”	Slajdowiska, reportaże, relacje z podróży, warsztaty podróżnicze

		Jarmark św. Marcelego Jarmark Bożonarodzeniowy	Handel wyrobami spożywczymi tradycyjnymi, rzemiosło,
		Raciborski Festiwal Średniowieczny	Widowisko historyczne, inscenizacja średniowiecznych bitew
		INTRO Festival	Festiwal muzyki elektronicznej i światła
		Prezentacje historyczne	Inszenizacje historyczne nawiązujące do uroczystości Bractw Strzeleckich Raciborza
		Międzynarodowe Spotkania Artystyczne „Śląsk – kraina wielu kultur”	Taniec, muzyka, folklor
		Raciborska Noc Świętojańska	Taniec, muzyka, śpiew, folklor, widowisko plenerowe
		Raciborski Festiwal Piosenki Religijnej „Spotkałem Pana wraz z imprezami towarzyszącymi”	Muzyka, śpiew, teatr
		Festiwal Kultury i Sztuki Japonii Budo Gala	Interdyscyplinarny festiwal sztuki i kultury Japońskiej
		Festiwal Kultury Żydowskiej	Muzyka, teatr, warsztaty twórcze
		Festiwal Raciborskiej Ulicy FRU	Działania plenerowe, teatr, żywe rzeźby, muzyka, happeningi, performance
		Memoriał im. Mł. Kap. A. Kaczyny i dh. A. Malinowskiego (działanie upamiętnia tragiczną śmierć dwóch strażaków, którzy zginęli podczas akcji gaszenia pożaru lasu koło Kuźni Raciborskiej)	Muzyka, taniec, zawody strażackie, zawody sportowe, rajd rowerowy
		Dni Raciborza	Muzyka, taniec, spływ „pływadeł”, sport, wystawy
		Racibórz Kocha Rower	Promowanie jazdy na rowerze- muzyka, rajd, rowery, serwis rowerowy, konkursy z jazdy na rowerze
	Racibórz/Krzyżano wice	„Pływadło”	Widowiska plenerowe, spływ kajakowy
20	Rudnik	Spływ kajakowy "Między zamkami"	Sport, kajakarstwo, zwiedzanie zabytków
		Rodzinny Rajd Rowerowy	Rowery
		Procesja św. Urbana	Konie, bryczki, wozy.
		Złot starych samochodów w Sławikowie	Miłośnicy motoryzacji, samochody, rowery, motory, inne pojazdy.
21	Świerklany	„Gminny Dzień Dziecka”	Impreza rekreacyjna, skierowana głównie do dzieci i ich rodzin
		„Powitanie wakacji”	Festyn rodzinny o charakterze kulturalno- rozrywkowym. Impreza przeznaczona dla szerokiej grupy odbiorców

		Festyn odpustowy w Świerklanach	Impreza o charakterze rozrywkowym dla odbiorców w każdym przedziale wiekowym
		Dożynki Gminne	Wydarzenie promujące kulturę ludową i tradycję
		Gminny Plener Malarski	Plener malarski połączony z wystawą prac
		Turnieje siatkówki plażowej	organizowane są w czasie imprez plenerowych na obu ośrodkach sportu i rekreacji
		Turniej Sportowy o Puchar Wójta	Różnego rodzaju turnieje m.in siatkówka, szachy, tenis stołowy, piłka nożna dla dzieci, młodzieży i dorosłych
		Ferie i wakacje w gminie	Zajęcia artystyczne i sportowe dla dzieci, a także wycieczki oraz zabawy taneczne
		Sylwestry w plenerze	Impreza rozrywkowa
		Spotkania z poezją	Spotkania z lokalnymi artystami połączone z czytaniem poezji,
		Spotkanie z Mikołajem	Impreza rozrywkowa dla dzieci połączona z wydarzeniem artystycznym
		Jarmark Bożonarodzeniowy	Prezentacja rękodzieła, wypieków z możliwością ich zakupu
		Gminny Turniej Kół Gospodyń Wiejskich	Impreza o charakterze konkursowym, nastawiona na popularyzację działalności KGW
		Przeegląd Zespołów Folklorystycznych	Impreza o charakterze konkursowym, prezentacja pieśni i tańców folklorystycznych
		Dzień Gwary Śląskiej	Impreza bez ograniczeń wiekowych, której celem jest na promocja gwary śląskiej
22	Wodzisław Śląski	Najcieplejsze Miejsce Na Ziemi - Reggae Festiwal	Muzyka, taniec, rozrywka
		Dni Miasta	Muzyka, rozrywka, widowisko plenerowe
		Gala taneczna MIX	Taniec
		Wodzisławskie spotkanie z folklorem	Muzyka, rozrywka
		Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej „MUZYKON”	Muzyka, rozrywka
		Wodzisławska Noc Świętojańska	Taniec, warsztaty, śpiew, folklor, widowisko plenerowe
		Błękitna Wstęga Balatonu	Zawody sportowe
		Nocny Bieg z Gwiazdami	Zawody sportowe
		Wodzisławska Noc Teatrów	Teatr, Rozrywka, widowisko plenerowe
		Wodzisławski Jarmark Staroci	Handel starociami

		Wodzisławski Ekobazar	handel rękodziełem i ekologicznymi wyrobami
--	--	-----------------------	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin i danych dostępnych w zasobach Internetowych

3.7.2 Atrakcje przyrodnicze

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Potencjał przyrodniczy czeskiej części Euroregionu Silesia należy do podstawowych przesłanek rozwoju ruchu turystycznego w regionie. Stwarza bowiem warunki dla różnych form turystyki, począwszy od aktywnego wypoczynku, przez pobyty relaksacyjne po turystykę poznawczą. W czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się bardzo wiele atrakcji przyrodniczych. Znajdują się tu parki, formy skalne, rezerваты i wiele innych cudów, które powstały bez udziału człowieka. Szczegółowy wykaz pomników przyrody i rezerwatów w czeskiej części Euroregionu Silesia przedstawiono w rozdziale 3.1. Podstawowa charakterystyka, w podrozdziale 3.1.2. Położenie.

Do najbardziej naturalnych sposobów poznawania atrakcji danego obszaru należy turystyka piesza.

Turystyka

Republika Czeska charakteryzuje się wysokiej jakości, jednolitym i łatwym do zrozumienia oznakowaniem pieszych szlaków turystycznych. Ich oznakowaniem i utrzymaniem zajmuje się Klub Czeskich Turystów, będący ogólnokrajowym stowarzyszeniem zrzeszającym aktywnych turystów, pasjonatów i przyjaciół turystyki (www.kct.cz). Klub Czeskich Turystów zajmuje się nie tylko oznakowaniem szlaków pieszych, ale też narciarskich, rowerowych, jeździeckich a także przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych i innych.

Szlaki piesze są oznakowane znakami liniowymi składającymi się z trzech poziomych pasków. Środkowy pasek określa kolor oznakowanego szlaku i jest czerwony, niebieski, zielony lub żółty. Dwa paski zewnętrzne są białe. W miastach, wsiach, na skrzyżowaniach z innym oznakowanym szlakiem oraz w innych ważnych pod względem turystycznym miejscach malowane znaki uzupełnione są tabliczkami i kierunkowskazami. Na tabliczkach widnieje nazwa danego miejsca, względnie jego wysokość nad poziomem morza, kierunkowskazy informują o odległości do kolejnych miejsc na szlaku podanej w kilometrach.

Do najważniejszych szlaków pieszych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia należą: - czerwony szlak turystyczny z Hradca nad Moravicí na Kružberk

- czerwony szlak turystyczny Opava – Nové Sedlice – Hrabyně
- czerwony szlak turystyczny Bílovec – Fulnek
- miejski szlak turystyczny IVV MPR Nový Jičín
- niebieski szlak turystyczny - Hradec nad Moravicí – Fulnek – Odry
- niebieski szlak turystyczny Sudice (RCz/RP) – Chuchelná – Bohuslavice - Hlučín
- niebieski szlak turystyczny Štáblovice – Filipovice – Radkov – Podhradí
- zielony szlak turystyczny z Hradca nad Moravicí do Kyjovic
- zielony szlak turystyczny z Litultovic do doliny Moravicy
- zielony szlak turystyczny Píšť (z centrum miejscowości) – Bělá – Bolatice
- zielony szlak turystyczny Vavrovice (ČR/PR) – Stěbořice – Litultovice – Podhradí.

Specyficznym rodzajem szlaków są ścieżki edukacyjne (ŚE), których celem jest kształcenie, względnie przekazanie osobom przechodzącym przez dane miejsce pewnego rodzaju informacji. Do tego celu wykorzystywane są najczęściej tablice informacyjne lub drukowane foldery. Ścieżki edukacyjne są zazwyczaj oznakowane znakami liniowymi lub specjalnymi znakami ścieżek edukacyjnych, czyli białym kwadratem z poprzecznym zielonym paskiem.

Tabela 71 – Ścieżki edukacyjne na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa		Tematyka	Skąd	Dokąd	Długość (km)
1	Břidlicová stezka [Ścieżka łupków] (trasa A – E)	geologia – wydobywanie łupków, paleontologia – skamieniałości, opis topograficzny miejscowości	Budišov nad Budišovkou	Černá ve Slezsku	50 (razem)
2	Dědictví břidlice [Dziedzictwo łupków]	wydobywanie łupków, historia regionu	Oárodek wypoczynkowy Bílá Holubice Mokřinky	Oárodek wypoczynkowy Bílá Holubice Mokřinky	4
3	K Flascharovu dolu	těžba břidlice wydobywanie łupka	Odry (Černá studánka)	Odry (Jahnův kámen)	3,5
4	Moravice	przyroda, historia, botanika, zoologia	Vítkov – Podhradí	ruiny zamku Vikštejn	1,2
5	Hanuše	przyrodnicza – typu leśnego, botanika, zoologia, historia	Hradec nad Moravicí – przy skřęcie do hotelu Belaria	Hradec nad Moravicí – przy jazie Žimrovický splav	4,5
6	Hvozdnice	informacje nt. flory, fauny i warunków geologicznych w ostatnich pozostałościach lasu łęgowego na ziemi opawskiej	stacja kolejowa w Slavkovie u Opavy	stacja kolejowa w Slavkovie u Opavy	9,5
7	Lovecká stezka Lichnovských (Bukový chodník) [Ścieżka Łowiecka Lichnowskich (Bukowy chodník)]	ścieżka przyrodnicza	Hradec nad Moravicí – park pałacowy, ok. 300 m nad pałacem Bílý zámek	Hradec nad Moravicí - Bukovina	6
8	Raduň - Jakubčovice	historia, 2. wojna światowa	Raduň	Jakubčovice	7,5
9	Přírodní park Mariánské louky [park przyrodniczy]	przyrodnicza ścieżka edukacyjna - botanika, zabytki techniki, historia	Hradec nad Moravicí - przy hotelu Belaria lub przy jazie Žimrovický splav	Hradec nad Moravicí – elektrownia wodna	1,9
10	Miejska ŠE Hradec nad Moravicí	krajoznawcza ścieżka edukacyjna	Hradec nad Moravicí	Hradec nad Moravicí - cmentarz	2,9
11	Městskými parky Opavy [Po parkach miejskich Opavy]	poznawanie drzew i parków Opavy	Dvořákovy sady Opava	Opava – Sady przy muzeum	2

12	Stříbrný chodník [Srebrny Chodník]	geologia, botanika, archeologia, historia, ekologia	Odry przy przejeździe kolejowym przed ośrodkiem "U Spurného"	Odry – w pobliżu kąpieliska miejskiego	7,5
13	Odra – Landek (Górnica SE, Przyrodnicza SE)	archeologia, górnictwo i geologia, nauka o przyrodzie	Ostrava – przystanek autobusowy– Hornické muzeum OKD [Muzeum Górnické Zagłębia Ostrawsko- Karwińskiego]	Restauracja Sněhota – Petřkovice	7,7
14	Starý Svinov - přírodní rezervace Rezavka [rezerwat przyrody]	przyrodniczo- historyczna trasa okólna	Ostrava - ul. Rudná, przystanek U korýtka	Ostrava – most kolejowy Polanecké spojky	4
15	Naučná vlastivědná stezka Františka Palackého [Krajoznawcza Ścieżka Edukacyjna im. Franciszka Palackiego]	przyrodnicza, krajobrazowa, kulturowa, historyczna, geologiczna i geograficzna	Nový Jičín - Janáčkovy sady	Hostašovice – stacja kolejowa Hodslavice- Hostašovice	11,5
16	Lesní naučná stezka v Chuchelenském lese [Leśna Ścieżka Edukacyjna w Lesie Chuchelenskim]	fauna i flora miejscowego lasu i regionu	Bolatice - Borová, ul. K Lesu	Bolatice - Borová, ul. Bělská (K Lesu)	5,8
17	Po devíti suchých poldrech v Bolaticích [Po dziewięciu polderach w Bolaticach]	ochrona przeciwpowodziowa	Bolatice, K Hrázi	Bolatice, K Hrázi	7,0
18	Koutské a Zábřežské louky Łąki	přírodovědecká stezka ścieżka przyrodnicza	Kravaře - Kouty	Zábřeh	3
19	Naučná stezka velkohoštickým zámeckým parkem Ścieżka edukacyjna w parku pałacowym w Velkých Hošticach	historie zámku a zámeckého parku historia pałacu i parku pałacowego	Velké Hoštice (zámek)	Velké Hoštice (park)	1

20	Z Dobroslavic do Děhylova	okolní příroda a krajina okoliczna przyroda i krajobraz	Dobroslavice	Děhylov	2
----	---------------------------	--	--------------	---------	---

Zrůdlo: opracowanie własne na podstawie informacji z www.msregion.cz/cz/priroda/naucne-stezky/default.htm, www.blizpriode.cz

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W polskiej części Euroregionu Silesia znajduje się wiele atrakcji turystycznych o charakterze przyrodniczym. Ich obecność zidentyfikowano w 19 z 22 gmin euroregionu, co świadczy o ich powszechności. Szczegółowy przegląd atrakcji tego typu występujących w polskiej części Euroregionu został wskazany w punkcie **3.7.2 3.1.2.**

Tabela 72 – Atrakcje przyrodnicze polskiej części Euroregionu Silesia - stan na dzień

Lp.	Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
1	Baborów	- Obszar chronionego krajobrazu „Wronin-Maciowaksze” - Pomnik przyrody – Platan klonolistny w zespole Pałacowo-Parkowym w Szczytach
2	Branice	- 300-metrowy wyciąg orczykowy na tzw. Czeskiej górze w Bliszczycach - Las Mokre - Lewice z rzadko spotykanymi okazami roślin i drzew
3	Gaszowice	- Pomnik przyrody Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) rosnący w Czernicy
4	Głubczyce	- Obszar chronionego krajobrazu w rejonie Mokre - Lewice, obejmujący fragment Gór Opawskich - Las głubczycki położony na północ od miasta, obejmujący część zlewni Straduni wraz z licznymi wąwozami i parowami - Aleja Lip - pomniki przyrody - Park Miejski w Głubczycach
5	Gorzyce	- Liczne akweny wodne i kompleksy leśne (w tym m.in. Widły Olzy i Odry, Kompleks leśny „Szwajcaria Czyżowicka” i Polder Buków)
6	Kietrz	- Góra Gipsowa – rezerwat przyrody
7	Kornowac	- Punkty widokowe w Kobylu i Pogrzebieniu - Otulina parku krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe” - Fragmenty alei dębowej w Rzuchowie - Okolice stawów w Łańcach i Rzuchowie - Zespół przyrodniczo – krajobrazowy "Bociek" w Pogrzebieniu - Uroczyska przyrodnicze „Zapaście” i „Bociek” w Pogrzebieniu - Pomnik przyrody – dąb szypułkowy w parku przysałacowym w Rzuchowie
8	Krzanowice	- Obszar Rynku w Krzanowicach, m.in. tulipanowiec amerykański, wiele okazów starodrzewia lip oraz kasztanowców.
9	Krzyżanowice	- Obszar chronionego krajobrazu - Graniczne Meandry Odry - Obszar chronionego krajobrazu - Las Tworkowski - Park w Tworkowie - Park w Krzyżanowicach - Park w Chałupkach - Pomnikowa Aleja Hroza Tworków-Krzyżanowice - Dawna aleja zamkowa w Tworkowie - Aleja Lipowa w Nowej Wiosce - Aleja Hajkowiec
10	Kuźnia Raciborska	- Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” (Tereny spacerowe, rowerowe i łowieckie w lasach rudzkich) - 15 drzew ze statusem pomników przyrody - użytek ekologiczny – starorzecze Rudy przy Klasztorze w Rudach
11	Lubomia	- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Wielikąt” o powierzchni 370,5 ha - obszar Natura 2000 - Grodzisko Gołęźców z VII–VIII w. - Aleja Starych Drzew w Grabówce
12	Lyski	- „Żelazowiec” - kompleks stawów w Nowej Wsi z rozległymi trzcinowiskami i zagajnikami polnymi

		- Dąb szypułkowy w Pstrążnej o obwodzie 580 cm, wys. ok. 24 m. - pomnik przyrody od 1955 r. - „Bernadkowiec” - wzgórze w Raszczykach, na którym stał niegdyś drewniany zamek, browar, chlewnia i owczarnia. - Dolina rzeczna środkowej Suminy - lasy łęgowe i mokradła, miejsca żerowania bobrów europejskich, - Las Życiński (uroczysko Żytka) z najgrubszym drzewem tego lasu - Dąb Eliasz o obwodzie 460 cm z kamieniem wrośniętym w pień na wysokości 4 m – pomnik przyrody ustanowiony Uchwałą Rady Gminy Lyski Nr RG.0007.73.2017 z dnia 28 września 2017 r. ,
13	Mszana	- 200-letnia Lipa - pomnik przyrody znajdujący się na terenie cmentarza w Mszanie
14	Nędza	- Rezerwat przyrody „Łęczczok” - Ośrodek Wypoczynkowy AQUA-BRAX w Szymocicach , - Aleja dębowa w Górkach Śląskich
15	Pietrowice Wielkie	- Alejka prowadząca do lasu w Kornicach - Arboretum w dolinie Św. Krzyża - Dolina rzeki Troi - Stadnina koni w Kornicach
16	Racibórz	- Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu: Mini-ZOO, Zielona Klasa, Zaczarowany Ogród, Koło Młyńskie, Platforma widokowa - Gród Średniowieczny przy parkingu Arboretum Bramy Morawskiej - Leśno-stawowy rezerwat przyrody Łęczczok - Aleja leszczyny tureckiej
17	Rudnik	- Park przypałacowy w Rudniku - Park przypałacowy w Sławikowie - Park przypałacowy w Strzybniku - Park przypałacowy w Łubowicach (zajęcza ścieżka) - Park przypałacowy w Modzurowie - Wąwóz w Ligocie Książęcej
18	Świerklany	- Las Królewioł - Las Podlesie - Źródło zwane Studzienka w Jankowicach
19	Wodzisław Śląski	Park Leśny Balaton o powierzchni 9 hektarów Rodzinny Park Rozrywki „Trzy Wzgórza” Park Zamkowy - Stare Miasto Tereny zielone - obszar przy wąwozie Staszica, przy wąwozie Tysiąclecia, przy ul. Jana Pawła II, S. Żeromskiego, B. Prusa, przy ul. Pszowskiej, przy ul. Bogumińskiej, przy os. 1 Maja Wzgórze Galgenberg

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin

Na terenie polskiej części Euroregionu Silesia znajduje się także bogata sieć ścieżek edukacyjnych (dydaktycznych), których celem jest kształcenie oraz regulacja ruchu turystycznego. Pozwalają one na połączenie edukacji przyrodniczej czy historycznej z pasją wędrowania. Są nie tylko elementem alternatywnej edukacji dzieci i młodzieży, ale również ciekawym sposobem spędzania wolnego czasu. Poniższa tabela prezentuje ścieżki występujące w polskiej części Euroregionu Silesia.

Tabela 73 – Ścieżki edukacyjne / dydaktyczne na terenie polskiej części Euroregionu Silesia - stan na dzień 31.12.2020

Lp.	Gmina	Nazwa	Tematyka	Skąd (miejscowość- początek ścieżki)	Dokąd (miejscowość- koniec ścieżki)	Długość (km)
1	Baborów	Szlak Rycerzy Joannitów na Opolszczyźnie	Popularyzacja miejsc atrakcyjnych kulturowo związanych z historią zakonu joannitów ze szczególnym uwzględnieniem zabytków pojoannickich. Szlak Joannitów przebiega przez 3 miejscowości Gminy Baborów: Baborów, Dziećmarów i Babice.	Grobniki	Ludmierzyce	ok. 70 km
2	Baborów	„Turysta na trasie“	Umieszczenie w każdej miejscowości co najmniej jednej gabloty informacyjnej – łącznie 20. Każda gablotka zawiera mapę, fotografię i opis najciekawszych miejsc i atrakcji, które warto zobaczyć w danej miejscowości.	Teren całej Gminy	Teren całej Gminy	
3	Gaszowice	Ścieżka przyrodniczo dydaktyczna z tablicami informacyjnymi	Przyrodnicza	Teren parku przy Ośrodku Kultury w Czernicy		
4	Gorzyce	Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna w Czyżowicach	Przyrodnicza, krajobrazowa, edukacyjna	Czyżowice w pobliżu leśniczówki	Czyżowice w pobliżu leśniczówki	ok. 1,3 km
5	Kietrz	Ścieżka Przyrodniczo-Edukacyjna „Rezerwat Góra Gipsowa“	Przyrodnicza	Droga Kietrz – Ściborzyce Wielkie	Droga Kietrz – Ściborzyce Wielkie	ok.1,2 km
6	Kornowac	Ścieżka dydaktyczna – przyrodnicza „Bociek”	Przyrodnicza, krajobrazowa, edukacyjna.	Pogrzebień	Pogrzebień	4,5 km
7	Krzanowice	Z historią na rowerze szlakiem rodu Lichnowskich	Historyczno-edukacyjna Z historią na rowerze – szlakiem rodu Lichnowskich- I i II etap" 18 punktów oznaczonych tablicą z krótkim opisem i mapką	Krzanowice PKP Południowe	Chuchelna Kaplica św. Krzyża	25 km

8	Krzyżanowice	Ścieżka przyrodnicza „Meandry rzeki Odry” - Europejski fenomen przyrody	Tematyka przyrodnicza. 8 przystanków dydaktycznych w języku polskim i czeskim wraz z ćwiczeniami edukacyjnymi do wykonania w terenie	Zabełków przy wjeździe na ścieżkę rowerową Meandry rzeki Odry	Chałupki – koniec ścieżki rowerowej Meandry rzeki Odry	3,5 km czas ok. 1-2h
		Ścieżka edukacyjna w Parku w Tworkowie	Ścieżka edukacyjna Johanna Friedricha von Eichendorffa w parku w Tworkowie. Na ścieżce umieszczone są tablice informacyjne o historii zamku, przypałacowym parku- faunie i florze.	Park w Tworkowie	1,8 ha czas zależny od indywidualnego podejścia	
9	Kuźnia Raciborska	Szlak Husarii Polskiej	Historyczna	Będzin (dworzec PKP Będzin Miasto)	Krzanowice (okolice Rynku)	155,4 km
		Szlak im. Polskich Szkół Mniejszościowych	Historyczna	Chałupki (granica polsko-czeska przy ulicy Długiej)	Bierawa (dworzec PKP)	85,3 km
		Leśna Dydaktyczna Ścieżka Rowerowa	Przyrodnicza, historyczna, kulturowa	Rudy (Zespół Klasztorno-Pałacowy)	Rudy (Zespół Klasztorno-Pałacowy)	16 km
		„Starorzecze przy klasztorze w Rudach Wielkich“	Przyrodnicza, krajobrazowa	Rudy (Zespół Klasztorno-Pałacowy)	Rudy (Zespół Klasztorno-Pałacowy)	2 km
10	Lubomia	Szlakiem legend i zabytków historyczno - przyrodniczych	Krajobrazowa, kulturowa, historyczna, geograficzna, przyrodnicza	Syrynia Szkoła Podstawowa	Horni Sucha - szkoła	40 km
11	Marklowice	<i>Turystyczna Trasa rowerowa</i>	Krajobrazowa, kulturowa, historyczna, geograficzna,	<i>Trakt Markłowicki</i>		
12	Nędza	Szlak Husarii Polskiej	Historyczna	Będzin (dworzec PKP Będzin Miasto)	Krzanowice (okolice Rynku)	155,4 km
		Szlak im. Polskich Szkół Mniejszościowych	Historyczna	Chałupki (granica polsko-czeska przy ulicy Długiej)	Bierawa (dworzec PKP)	85,3 km
13	Pietrowice Wielkie	Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna z tablicami informacyjnymi o Krowiarkach	Przyrodniczo krajobrazowa	Krowiarki	Krowiarki	ok. 2 km
14	Pszów	Quest „Tropem historii Pszowa”	Popularyzacja miejsc atrakcyjnych kulturowo	Pszów – Tablica	Pszów – Budynek	3 km

			związanych z historią Pszowa	upamiętniając a rozstrzelanie J. Tytko	Urzędu Miasta	
15	Racibórz	Ścieżki dydaktyczne na terenie Arboretum Bramy Morawskiej	Na terenie Arboretum Bramy Morawskiej znajdują się dwie ścieżki:	Arboretum Bramy Morawskiej	Arboretum Bramy Morawskiej	4,5 km
			a) ścieżka ekologiczno – dydaktyczna – ścieżka składa się z 12 przystanków i można tu zapoznać się z różnymi zbiorowiskami leśnymi i nieleśnymi	Parking przy ul. Markowskiej w Raciborzu	Łąka zimowitowa w Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu	2,5 km
			b) ścieżka dendrologiczna – ścieżka składa się z 11 przystanków, ma na celu poznanie drzew i krzewów rodzimych i obcego pochodzenia	Poblże tablicy informacyjnej niedaleko Bramy Głównej Arboretum Bramy Morawskiej	Skrzyżowani e dwóch dróg gruntowych w miejscu, gdzie graniczą ze sobą drzewostany dębowy i sosnowy z udziałem modrzewia – teren Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu	2 km
16	Świerklany	Ścieżka przyrodniczo dydaktyczna z 10 tablicami informacyjnymi	Przyrodnicza	Rejon ul. Skargi i Wolności w Jankowicach	Rejon ul. Skargi i Wolności w Jankowicach	500 m

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin

3.7.3 Sport

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Sport i zajęcia ruchowe organizowane są w ramach stowarzyszeń społecznych jako zorganizowane zajęcia sportowe pod fachowym nadzorem, w specyficznych placówkach zajmujących się różnymi formami zajęć ruchowych i pasywnych w formie świadczonych usług oraz jako zajęcia sportowe, które mieszkańcy podejmują indywidualnie i w sposób niezorganizowany.

W kraju morawsko-śląskim działa kilka organizacji i stowarzyszeń sportowych. Do najważniejszych należą⁷¹:

- Asociace školních sportovních klubů České republiky [Zrzeszenie Szkolnych Klubów Sportowych Republiki Czeskiej] (działa w 307 szkołach podstawowych i średnich),
- Autoklub České republiky [Autoklub Republiki Czeskiej] (60 stowarzyszeń),
- Česká obec sokolská – SOKOL (61 organizacji),

⁷¹ Źródło: <https://www.msk.cz/cz/skolstvi/seznam-krajskych-stresnich-sportovnich-organizaci-15693/>

- Morawsko-Śląskie Krajskie Stowarzyszenie Czeskiego Związku Strzeleckiego (47 klubów strzeleckich)
- Český střelecký svaz [Czeski Związek Strzelecki] (47 klubów strzeleckich),
- Klub českých turistů [Klub Czeskich Turystów] (65 sekcji),
- Moravskoslezská krajská asociace Sport pro všechny [Morawsko-Śląskie Krajskie Zrzeszenie Sport dla Wszystkich] (153 organizacji),
- Moravskoslezská krajská organizace Českého svazu tělesné výchovy [Morawsko-Śląska Krajska Organizacja Czeskiego Związku Wychowania Fizycznego] (1138 sekcji),
- Orel (40 organizacji),
- Orel – chrześcijańska organizacja sportowa (40 sekcji)
- Sdružení sportovních svazů České republiky [Stowarzyszenie Związków Sportowych Republiki Czeskiej] (269 klubów).

Niemal w każdej miejscowości funkcjonuje jakiś obiekt do uprawiania sportu i spędzania wolnego czasu - większy lub mniejszy ośrodek sportowo-rekreacyjny, boisko do piłki nożnej, basen lub aquapark. Do najważniejszych obiektów sportowych lub sportowo-rekreacyjnych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia należą np:

- OSTRAVA ARÉNA (dawniej ČEZ Aréna), Ostrava, www.arena-vitkovice.cz/ostravar-arena/
- Stadion miejski, Ostrava, www.arena-vitkovice.cz/cs/mestsky-stadion (pełni rolę macierzystego obiektu sportowego dla klubów sportowych FC Baník Ostrava, MFK Vítkovice, meeting lekkoatletyczny Zlatá tretra),
- Hala lekkoatletyczna, Ostrava – czynna od 2016 roku, spełnia normy Międzynarodowej Federacji Lekkiej Atletyki IAAF, www.arena-vitkovice.cz/cs/atleticka-hala,
- Ośrodek Bazaly, Ostrava (pełni rolę ośrodka treningowego dla młodzieży i zaplecza Regionalnej Akademii Piłki Nożnej), www.arena-vitkovice.cz/cs/areal-bazaly,
- Sportovní a rekreační zařízení města Ostravy, www.sareza.cz
- Stadion Bazaly⁷², Ostrava
- Hala wielofunkcyjna Opava, www.hala-opava.cz
- Hala sportowa Hlučín, www.sak-hlucin.cz/informace/sportovni-hala/90
- Buly Aréna Kravaře, Kravaře, www.bulyarena.cz
- HEIpark Tošovice, www.heipark.cz
- Ściana treningowa w Bílovcu, www.steny-msk.webnode.cz/prehled-sten
- Wodny wyciąg narciarski Hlučín, <http://www.ski.hlucin.com/koup>

Do najbardziej znanych aquaparków i basenów służących mieszkańcom i turystom należą:

- Aquapark Kravaře, www.aquapark-kravare.cz
- Kryty basen Ostrava-Poruba, www.sareza.cz
- Vodní svět, Ostrava, www.sareza.cz
- Kąpielisko miejskie Opava, www.koupalisteopava.cz

Elementem życia sportowego są także różne imprezy sportowe, zawody i turnieje, spośród których najważniejszymi są:

- Atletický mítink Zlatá tretra v Ostravě [meeting lekkoatletyczny]
- DAVIS CUP w Ostravie
- Grand Prix Pepa Opava
- Czech Dance Open Ostrava
- mecze piłki nożnej (FC Baník Ostrava, Slezský FC Opava) i mecze hokeja (HC Vítkovice)
- Mistrzostwa Świata w Parahokeju

⁷² Po zakończeniu robót rozbiórkowych na Bazalach zostanie zbudowany nowoczesny ośrodek treningowy dla młodzieży z całego kraju morawsko-śląskiego.

Golf

Golf ma w kraju morawsko-śląskim już długą tradycję. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia pola golfowe znajdują się w Kravařach i Šilheřovicach

- Golf Šilheřovice - ośrodek powstał w 1968 roku, to klasyczne pole golfowe z 18 dołkami. Ośrodek golfa mieszczący się na terenie parku pałacowego, na terenie którego znajduje się pałac Rotschildův zamek. Więcej informacji na stronach www.golf-ostrava.cz
- Golf Kravaře – pole golfowe w parku angielskim z aleją stuletnich drzew funkcjonuje od 1997 roku. Dla zwiedzających dostępny jest indoor tee box, symulator golfa 3D. Pole golfowe ma 18 dołków. W pobliżu znajduje się pałac Kravaře. Więcej informacji na stronach www.golf-kravare.cz.

Ponadto w ostatnich latach rozwija się całkiem nietradycyjny i młody sport „DiscGolf”. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się kilka boisk disc golfa, np. w Opawie, w Budišovie nad Budišovkou, w Litultovicach, w Hlučnie, w Ostrawie i Novym Jičynie.

Sporty lotnicze

Zainteresowanie sportami lotniczymi w Republice Czeskiej rośnie. Do sportów lotniczych zalicza się przede wszystkim akrobacja, modelarstwo lotnicze i kosmiczne, baloniarstwo, sport samolotowy, szybownictwo, lotniarstwo i paralotniarstwo, loty na samolotach ultralekkich, spadochroniarstwo oraz sport śmigłowcowy. W RCz sportami lotniczymi zajmują się: Aeroklub České republiky [Aeroklub Republiki Czeskiej], Letecká amatérská asociace [Amatorskie Zrzeszenie Lotnicze] i Svaz modelářů ČR [Związek Modelarzy RCz].

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się lotniska oraz lądowiska wykorzystywane do lotów sportowych⁷³, konkretnie: (nazwa – kod ICAO – Status – link)

lotniska VFR

- Zábřeh - LKZA – publiczne lotnisko krajowe, www.lkza.cz
zarządca: Slezský aeroklub Zábřeh,
usługi: szkoły lotnicze: 4, wynajem samolotów, serwis lotniczy

lądowiska sportowe

- Opava - LK33 – teren niepubliczny, www.lkopava.webnode.cz
- Hať u Hlučina – LK1U – teren niepubliczny

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W polskiej części Euroregionu Silesia znajdują się również atrakcje przeznaczone dla miłośników sportu. Poniższa tabela przedstawia najważniejsze atrakcje tego typu położone na obszarze polskiej części euroregionu. W ofercie dominują sporty wodne, piłka nożna czy sporty ogólnousprawniające.

Tabela 74 – Atrakcje sportowe polskiej części Euroregionu Silesia

Lp.	Nazwa gminy	Rodzaj aktywności sportowej	Nazwa
1	Branice	Sporty wodne	- Trzy hale sportowe - Basen kąpielowy i kąpieliska na granicznej rzece Opawie
2	Głubczyce	Sporty wodne	- Kąpielisko w Pietrowicach Głubczyckich - Basen miejski w Głubczycach

⁷³ Źródło: <https://www.aeroweb.cz/letiste>

3	Gorzyce	Sporty wodne Piłka nożna	- Gminny Ośrodek Turystyki Sportu i Rekreacji „Nautica” - Ośrodek Wypoczynkowy „OLZA” w Olzie - Pole biwakowe „Europa” w Olzie - Boiska klubowe – LKS Bełżnica, LKS Czyżowice, LKS Gorzyce, LKS Turza Śląska, LKS Rogów, LKS Olza
4	Jejkowice	Sporty ogólnousprawniające	Nordic Walking
5	Kietrz	Sporty wodne/ wellness Sporty ogólnousprawniające Sporty ogólnousprawniające Piłka nożna	Kryta Pływalnia HYDROSFERA - Hale Sportowe przy Szkołach - Boisko wielofunkcyjne „Orlik” - Stadion Miejski w Kietrze
6	Krzanowice	Sporty ogólnousprawniające	-Wielofunkcyjna hala sportowa w Krzanowicach -Skatepark i pumtrack w Krzanowicach - siłownie plenerowe -siłownie plenerowe x 5 w każdej miejscowości Gminy - turniej tenisa stołowego - kompleks sportowy orlik w Krzanowicach - Otwarta strefa aktywności w Pietraszynie i Borucinie
7	Krzyżanowice	Sporty wodne Sporty ogólnousprawniające Sporty ogólnousprawniające Sporty ogólnousprawniające Jeździectwo Ścieżki rowerowe	- Obszar chronionego krajobrazu - Graniczne Meandry Odry - spływy kajakowe - Kąpielisko w Tworkowie - Siłownie plenerowe w Chałupkach, Krzyżanowicach, Tworkowie i Owsiszcach - Kompleks sportowy ORLIK 2012 w Tworkowie - Wielofunkcyjne boiska w Bieńkowicach, Krzyżanowicach i Zabełkowie - Ośrodek Jeździecki Indeks Krzyżanowice - 14 km ścieżek rowerowych oraz ok. 90 km tras rowerowych
8	Kuźnia Raciborska	Sporty wodne	Kąpielisko w Kuźni Raciborskiej (Ośrodek Wodno – Rekreacyjny WODNIK)

9	Lubomia	Piłka nożna Sporty ogólnousprawniające	Stadion im. dr. Czesława Burka w Nieboczowach - boisko ze sztuczną nawierzchnią z certyfikatem FIFA Nieboczowy: skatepark, boisko wielofunkcyjne (tenis ziemny, koszykówka), siłownia zewnętrzna, street workout
10	Lyski	Sporty ogólnousprawniające	Kompleks sportowy Orlik w Lyskach
11	Marklowice	Sporty: łyżworolki, armwrestling, taekwondo, piłka nożna	- Hala sportowa, - Trzy boiska ze sztuczną nawierzchnią - Gminne Centrum Rekreacji „Słoneczna Wyspa” - Gminny Ośrodek Sportu
12	Mszana	Sporty wodne	- Basen kryty Połomia
13	Nędza	Piłka nożna	- Górki Śląskie CUP – LKS Górki Śląskie - Nędza ORLIK CUP - GMKS 21 Nędza
14	Pietrowice Wielkie	Sporty hipiczne	Stadnina koni w Kornicach
15	Pszów	Łyżwiarstwo, hokej, siłownia, korty tenisowe, Skate Park Piłka nożna	- Wielofunkcyjny obiekt sportowy ze sztucznym lodowiskiem - Boisko „Orlik”
16	Racibórz	Sporty wodne	- Basen kryty przy ZSOMS - Otwarty basen „Obora” - Aquapark H2O
17	Rudnik	Sporty rowerowe	Trasy rowerowe
		Rajdy konne i powożenie	Trasy konne, ośrodki JK
18	Świerklany	Ścieżki rowerowe	- 20,8 km ścieżek rowerowych : Trasa niebieska (5,6 km) Trasa zielona (14 km) Trasa żółta (1,2 km)
		Piłka nożna	- Gminny Obiekt Sportowy w Świerklanach przy którym działa LKS Forteca - Gminny Obiekt Sportowy w Jankowicach przy którym działa LKS Orzeł
		Jeździectwo	Ludowy Jeździecki Klub Sportowy Eldorado w Świerklanach
		Taekwondo	RCSW „TAEKWON-DO FIGHTER-TKM”
		Szachy	Młodzi Mistrzowie Szachów Świerklany
		Karate	Szkoła Walki LAO HU
19	Wodzisław Śląski	Sporty wodne	- Ośrodek Rekreacyjny Balaton - Kryta Pływalnia Manta
		Piłka nożna/ lekka atletyka	- Stadion Miejski
		Łyżwiarstwo	Lodowisko tymczasowe

		Sporty ekstremalne	- Rodzinny Park Rozrywki "Trzy Wzgórza (Skate Park, tory rowerowe)
--	--	--------------------	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin

3.7.4 Turystyka rowerowa

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Republika Czeska posiada dobrze przygotowaną sieć oznakowanych szlaków rowerowych. Za oznakowanie sieci numerowanych szlaków rowerowych odpowiedzialny jest Klub Czeskich Turystów, który przy wsparciu państwa i regionów także je utrzymuje. Szlaki rowerowe są pod względem swojego znaczenia podzielone na cztery klasy⁷⁴:

- I. Szlaki rowerowe 1. klasy oznakowane są jednocyfrowym numerem ewidencyjnym. Są to szlaki rowerowe o charakterze międzynarodowym. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się jeden taki szlak rowerowy, nr 5, tzw. Szlak Bursztynowy. To szlak greenway łączący dwie metropolie środkowoeuropejskie Kraków i Wiedeń.
- II. Szlaki rowerowe 2. klasy oznakowane są numerami dwucyfrowymi. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia są to szlaki rowerowe nr 55 i 56, część Magistrali Śląskiej.
- III. Szlaki rowerowe 3. klasy oznakowane są trzycyfrowym numerem ewidencyjnym. Są to szlaki regionalne. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się szlak rowerowy nr 551 Kružberk, zaporą – Hradec nad Moravicí – Opava. Przez Horní Benešov biegnie szlak rowerowy nr 503 relacji Starý Jičín – Kružberk – Krnov.
- IV. Szlaki rowerowe 4. klasy oznakowane są czterocyfrowym numerem ewidencyjnym. W regionie morawsko-śląskim oznakowanie szlaków rowerowych zaczyna się cyfrą 6. Szlaki te tworzą na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia gęstą sieć pomiędzy poszczególnymi miastami i gminami.

Szlaki rowerowe prowadzą po drogach II i III klasy oraz drogach lokalnych lub ścieżkach rowerowych albo drogach polnych i leśnych. Do tego dostosowane jest oznakowanie. Na drogach oznakowanie stanowi element ogólnego oznakowania drogowego. Wszystkie znaki dla rowerzystów mają kolor żółty i widnieją na nich symbol roweru. Szlaki rowerowe biegnące po drogach polnych i leśnych prowadzących przez otwarty teren są oznakowane znakami składającymi się z pasków. Są bardzo podobne do znaków szlaków pieszych, jednak z tą różnicą, że kolorem podstawowym jest kolor żółty i mogą być też nieco większe. Szczegółowe informacje nt. poszczególnych szlaków rowerowych można znaleźć przykładowo na stronach www.infomorava.cz lub www.cykloserver.cz.

Więcej informacji dotyczących możliwości w zakresie turystyki rowerowej na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia przedstawiono w rozdziale 3.4 Transport, w podrozdziale 3.4.4 Transport rowerowy.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W polskim prawodawstwie komunikacyjnym funkcjonują różne definicje związane z infrastrukturą rowerową, różnicujące drogę rowerową od turystycznej trasy rowerowej.

- a) **Droga rowerowa** (także: *droga dla rowerów, ścieżka rowerowa*) — wydzielony pas terenu (ciąg komunikacyjny) przeznaczony dla ruchu rowerowego. Według prawa o ruchu drogowym droga lub jej część przeznaczona do ruchu rowerów, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi oraz oddzielona od innych dróg lub jezdni tej samej drogi konstrukcyjnie lub za pomocą urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego.

⁷⁴ Podane dane są na dzień 1.01.2015 r. i oparte są na spisie oznakowanych szlaków rowerowych, który dostępny jest na stronach www.cykloserver.cz

W praktyce spotykamy dwa typy dróg rowerowych:

- *Droga rowerowa* — część drogi publicznej, obejmuje wydzielony *pas ruchu dla rowerów* po obu stronach jezdni lub rzadziej kontrapasy oraz wydzielone drogi rowerowe. W miastach Europy Zachodniej i Stanach Zjednoczonych w przeciwieństwie do Polski wydzielone pasy rowerowe będące częścią jezdni, są dominującym elementem typów Dróg rowerowych (pozwalają na bezpieczne rozwijanie prędkości, bez obawy dla bezpieczeństwa pieszych),
- *Droga dla rowerów* — część wydzielona z dotychczasowego chodnika, nazywana też *ścieżką rowerową*.

- b) Istnieją również **turystyczne trasy rowerowe** – szlaki rowerowe. Szlaków rowerowych nie należy mylić z drogą rowerową. Turystyczne trasy dla rowerów są to oznakowane szlaki rowerowe, które mogą prowadzić zarówno po drogach rowerowych w mieście, po wydzielonych, osobnych drogach dla rowerów poza miastami, jak i zwykłymi drogami publicznymi lub niepublicznymi. Przykładem sieci turystycznych tras rowerowych jest EuroVelo.

Reasumując droga rowerowa to pas terenu przeznaczony wyłącznie do poruszania się rowerem. Natomiast szlak rowerowy nie musi korzystać wyłącznie z drogi rowerowej może być bowiem prowadzony po drogach: ogólnodostępnych (publicznych i wewnętrznych), leśnych, polnych.

Przytoczone poniżej dane GUS jako ścieżkę rowerową (drogę dla rowerów) uznają drogę lub jej część przeznaczoną do ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi (ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1137). Ujęte ścieżki rowerowe służą głównie do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych i nie obejmują tzw. szlaków rowerowych (np. położonych w lesie).

Zdecydowanie największa gęstość ścieżek rowerowych rozumianych w ten sposób występuje na terenie miasta Racibórz. W dalszej kolejności są Krzyżanowice, Lubomia i Wodzisław Śląski. W układzie powiatów gęstość ścieżek rowerowych najwyższa jest w obrębie powiatu raciborskiego a najmniejsza w powiecie głubczyckim

Tabela 75 – Gęstość ścieżek rowerowych na 100 km² w latach 2017-2019

Jednostka	ścieżki rowerowe w km na 100 km ²		
	2017	2018	2019
Racibórz	38,53	43,46	46,53
Krzyżanowice	0,43	0,43	19,80
Lubomia	0,00	0,00	14,36
Wodzisław Śląski	19,39	19,39	9,70
Rudnik	1,89	1,89	7,04
Lyski	0,00	0,00	4,70
Gorzyce	2,48	2,48	4,18
Pszów	0,00	0,00	2,45
Branice	0,00	0,00	2,06
Głubczyce	0,71	1,05	1,05
Krzanowice	36,02	0,00	0,00
Powiat raciborski	8,75	6,31	9,91
Powiat wodzisławski	5,06	5,06	6,10
Powiat rybnicki	0,00	0,00	1,21
Powiat głubczycki	0,31	0,46	0,83
OPOLSKIE	3,51	4,44	5,43
ŚLĄSKIE	6,68	7,57	8,49
Polska	3,88	4,45	4,97

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Szlaki rowerowe w Polsce oznaczone są specjalnymi symbolami wyznaczającymi jej przebieg i ułatwiającymi odnalezienie właściwej drogi. Zgodnie z normami znakowania ustalonymi przez PTTK, szlaki rowerowe oznaczone są białymi kwadratami z czarnym symbolem roweru i paskiem koloru szlaku (szlaki krajowe), lub literą R i numerem szlaku (szlaki międzynarodowe). Z uwagi na częstsze niż w przypadku szlaków pieszych umieszczanie oznakowania na drogach publicznych, znaki szlaków rowerowych uznane zostały za dodatkowe znaki drogowe, uzyskując symbole R-1, R-1a, R-1b, R-2, R-2a i R-3.

Sieć tras rowerowych na obszarze polskiej części euroregionu jest stosunkowo gęsta. Duże znaczenie w tym zakresie ma również to, iż przez obszar euroregionu przebiega 1 trasa o znaczeniu międzynarodowym, 7 tzw. tras pierwszorzędnych oraz blisko 20 drugorzędnych. W polskiej części Euroregionu, pomimo braku spektakularnych atrakcji turystycznych występują dobre warunki dla turystyki rowerowej, pieszej oraz konnej. Brak wysokich pasm górskich oraz bliskość dużych aglomeracji miejskich stwarza przede wszystkim dobre warunki dla rozwoju turystyki rowerowej o charakterze rodzinnym.

Przez obszar polskiej części Euroregionu przebiegają następujące, ważne trasy rowerowe:

Trasy międzynarodowe

Trasa rowerowa R4. Europejska Trasa Rowerowa: Middelburg – Bonn – Frankfurt – Praga – Brno – Kraków – Lwów – Kiszyniów – Odessa (4000 km).

Odcinek: Chałupki – Zabełków – Olza – Uchylsko – Gorzyczki – Łaziska – Godów – Głęboch – Gołkowice – Borowica – Szotkowice – Moszczenica – Jastrzębie Zdrój – Bzie Zameckie – Bzie Dolne – Szyrówka – Gołasowice – Podbór – Zbytków – Strumień – Pszczyna – Miedźna – Brzeszcze (ok. 140 km).

Trasy pierwszorzędne (główne)

Trasa rowerowa nr 2 Y: Katowice – Mikołów – Czerwionka-Leszczyny – Rybnik – Racibórz – Pietrowice Wielkie – Kietrz – Głubczyce – Pietrowice, przejście graniczne – Krnov (ok. 143 km).

Trasa rowerowa nr 6 C: Trasa prowadząca szlakiem husarii polskiej (Kraków, Stare Miasto – Krowodrza – Tonie – Modlnica – Tomaszowice – Ujazd – Bolechowice – Zelków – Wierzchowice – Bębło – Jerzmanowice – skraj Przegini – Czubowice – Raclawice – Zawada – Witeradów – Olkusz – Stary Olkusz – Hutki – Laski – Krzykawka – Krzykawa – Sławków – Strzemieszyce Wielkie – Gołonóg – Łęknice – Zielona - Ksawera – Będzin – Grodziec – Dąbrowka Wielka – Bobrowniki – Piekary Śląskie – Dąbrowa Miejska – Zabrze Mikulczyce – Żerniki – Gliwice – Pilchowice – Rudy – Nędza – Racibórz – Krzanowice/Strahovice, przejście graniczne – Opava (ok. 260 km)).

Trasa rowerowa nr 9 N: Trasa prowadząca doliną Odry (Wrocław – Jelcz-Laskowice – Nowy Dwór – Bystrzyca – rez. „Grodzisko Ryczyńskie” – Brzezina – Brzeg skraj – Kościerzycy – Kościerzycy, ośrodek wypoczynkowy – Czepielowice – Nowe Kolnie – Odłogi – Stobrawa – Stare Kolnie – Wapienniki – Karłowice – Lubienia – Nowe Siołkowice – Stare Siołkowice – Kwaśno – Chrościce – Dobrzeń Wielki – Brzezina – Czarnowąsy – Wróblin – Zakrzów – Opole – Nowa Wieś Królewska – Grudziec – Malina – Kosorowice – Kamień Śląski – Siedlec – Sprzęcice – Ligota Dolna – Góra Św. Anny – Leśnica – Pokój – Krasowa – Raszowa – Kłodnica – Koźle-Port – Koźle (Kędzierzyn-Koźle) – Kobylice – Landzmiery – Cisek – Bełk – Roszowski Las – Przewóz – Podlesie – Dąbrowa – Miejsce Odrzańskie – Grzegorzowice – Łubowice – Brzeźnica – Miedonia – Proszowice – Racibórz – Bieńkowice – Tworków – Krzyżanowice – Roszków – Zabełków – Chałupki, przejście graniczne (ok. 230 km)).

Trasa rowerowa 24 C. Pętla rowerowa Euroregionu „Śląsk Cieszyński”, część polska (Chałupki, przejście graniczne – Zabełków – Olza – Uchylsko – Gorzyczki – Łaziska – Godów – Głęboch – Gołkowice – Szotkowice – Moszczenica – Jastrzębie Zdrój – Os. Chrobrego – Libowice – Ruptawa – Mariowice – Markłowice Górne – Zebrzydowice – Podlesie Północne –

Podświniów – Kaczyce Dolne – Kaczyce Górne – Folwarczek – Pogwizdów – Markłowice – Boguszowice – Przedmieście Frysztackie – Cieszyn – Mnisztwo – Dziegielów – Golezów – Kozakowice Górne – Kozakowice Dolne – Bładnice – Górny Bór – Międzywieć – Skoczów – Harbutowice – Nierodzim – Kuźnia – Ustroń – Poniwiec – Polana – Sucha Dobka – Oblaziec – Jawornik – Wisła – Nowa Osada – Jez. Czernańskie – Zameczek – Przeł. Szarcuła – Stecówka – Skala – Łączyna – Zaolzie – Burowie – Istebna – Krzyżowa – Zagroń – Jasnowice/Bukovec, przejście graniczne (ok. 120 km)).

Trasa rowerowa nr 34 N: Trasa Głogówek – Głubczyce – Branice – Kietrz „Opawice” (Głogówek – Mochów – Dzierżysławice – Raclawice Śląskie – Klisino – Kolonia Klisino – Pomorzowice – Pomorzowiczki – Sławoszów – Zamkowa – Głubczyce – Gadzowice – Gołuszowice – Równe – Dobieszów – Opawice – Lenarcice – Krasne Pole – Chomiaza – Pietrowice – Ciermięce – Zalesie – Zubrzyce – Lewice – Bliszczycy – Branice – Wysoka – Dzierzkowice – Wiechowice – Pilszcz – Rozumice – rez. „Gipsowa Góra” – Kietrz (ok. 95 km)).

Trasa rowerowa nr 8: Trasa prowadząca dolinami Wisły i Odry (Wrocław – Jelcz-Laskowice – Brzeg – Karłowice – Popielów – Dobrzeń Wielki – Opole – Tarnów Opolski – Kamień Śląski – Góra Św. Anny – Leśnica – Kędzierzyn-Koźle (Koźle) – Cisek – Łubowice – Racibórz – Krzyżanowice – Roszków – Zabełków – Olza – Czyżowice – Turza – Szotkowice – Moszczenica – Jastrzębie Zdrój – Bzie Zameckie – Bzie Dolne – Szyrówka – Golasowice – Podbór – Zbytków – Strumień – Wisła Mała – Kol. Wisła Wielka – Fyrszt – Roszkowice – Młyczek – Łąka – Szelonowice – Pszczyna – Os. Piastów – Goczałkowice Wieś – Goczałkowice Zdrój – Borki – Rudółowice – Dębina – Rudawki Drugie – Grzawa – Zawadka – Góra -Zarudzie – Dębnik – Brzeszcze – Oświęcim – Babice – Alwernia – Balice – Kraków-Wawel (ok. 380 km)).

Trasa rowerowa nr 69 S: Szlak Odry prawobrzeżny (Chałupki, przejście graniczne – Zabełków – Olza, most – Buków – Stawy Wielikąt – Ligota Tworowska – Nieboczowy – Płonia – Ostróg (Racibórz) – Markowiak – Orzeszków – Łęg – Zawada Książęca – Ciechowice, prom – Turze – Ruda – Ruda-Brzeg – Książ Łąka – Podświęcie – Dziergowice – Lubieszów – Bierawa – Lasoki – Stare Koźle – Brzeźce – Pogorzelec (Kędzierzyn-Koźle) – Koźle-Port – Kłodnica, skraj – Otok – Lesiany – śluza Januszkowice – Wielmierzowice – Solownia (Zdzieszowice) – śluza Krępna – Łęg – Krępna, stawy – Obrowiec – śluza Krapkowice – Otmęt – Odrowąż – Malnia – Chorula – Kąty Opolskie – Przywory, skraj – Grotowice, skraj – Groszowice – Opole – Zakrzów – Wróblin – Czarnowasy – Borki – Dobrzeń Mały – Dobrzeń Wielki – Ostrówek – Kąty – Babi Las – Biadaszki – Stare Siołkowice, skraj – śluza Zawada – Kolonia Popielowska – śluza Ujście Nysy – Stobrawa – Odłogi – Nowe Kolnie – ujście Stobrawy do Odry – droga do Babiego Lochu – Kościerzycy, łęgi nad Odrą – Brzeg (ok. 200 km)).

Trasy drugorzędne

Rejon Głubczyc (231-250)

- 231 Z: Krowiarki – Amandów – Baborów – Dzielów – Kietrz – rez. „Gipsowa Góra” – Dzierżysław – Lubotyń – Nasiedle – Wódka – Posucice – Michałkowice – Lewice – Braciszów – Mokre – Dobieszów – Pielgrzymów – Radynia – Pietrowice (ok. 85 km).
- 241 S: Równe – Zopowy – Zubrzyce – Włodzienin – Wojnowice – Boguchwałów – Babice – Grobniaki – Debrzyce – Lisiećce – Kazimierz (ok. 30 km).
- 242 Z: Głubczyce – Osada Lwowska – Las Marysieńka – Ściborzycy Małe – Klisino – Małe Klisino – Głogówek – Dzierżysławice – Mochów – Głogówek (ok. 30 km).

Rejon Wodzisławia (311-340)⁷⁵

- 311 C: Rybnik – Okrzeszowice – Ławczok – Niedobczyce – Rymer – Radlin I – Radlin Dolny – Wodzisław Śląski – Jedłownik – Turzyczka – Turza (ok. 21 km).
- 312 S: Jastrzębie Zdrój – Moszczenica – Szotkowice – Skrzyszów – Krostoszwice –

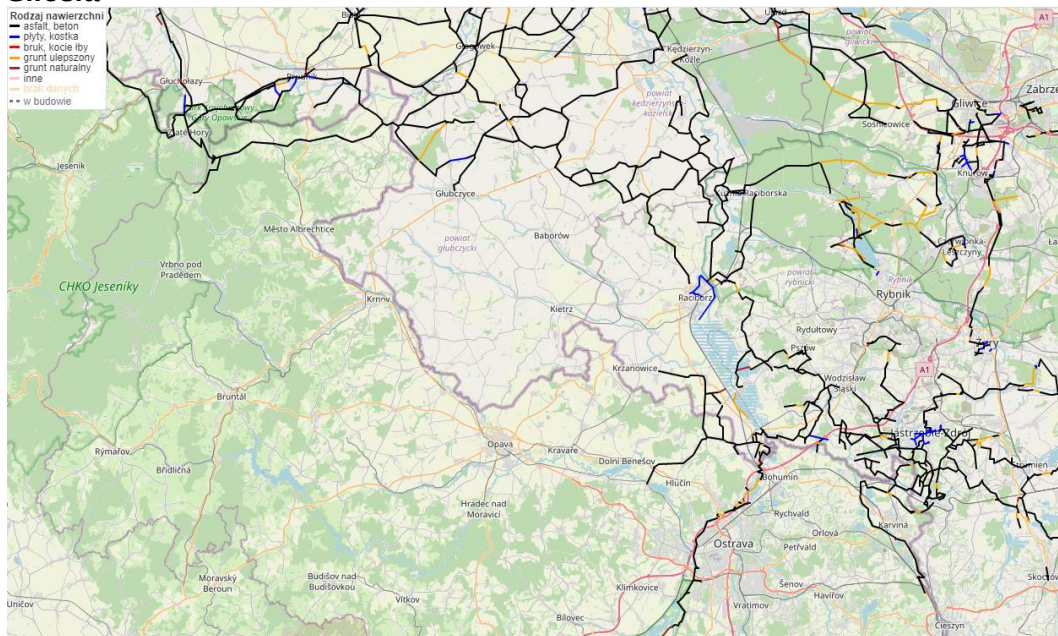
⁷⁵ <https://roweronline.pl/tresc-artykulu/artykulu/wykaz-tras-slaskiej-sieci-tras-rowerowych.html>

- Granice – Turza – Kraskowiec – Gorzyce – Uchylsko (ok. 25 km).
- 313 Z: Racibórz – Brzezie – Pogrzebień – Lubomia – Syrynia – Rogów – Belsznica – Osiny – Gorzyce – Gorzyczki (ok. 30 km).
- 314 N: Lyski – Czernica – Rydułtowy – Biertułtowy – Radlin I – Studzionka – Jankowice Rybnickie (ok. 68 km).
- 315 Z: Radlin-Obszary – Marklowice Dolne – Balaton – Wilchwy – Sakandrzak – Marusze – Turza – Łaziska (ok. 20 km).
- 316 Z: Radlin Dolny – Kokoszyce – Czyżowice (ok. 12 km).
- 317 Y: Racibórz – Nieboczowy – Trawnik – Paprotnik – Lubomia – Świątłowiec – Szybik – Zawada – Kokoszyce – Jedłownik – Wodzisław Śląski – Grodzisko – Marklowice Dolne – Studzionka – Jankowice Rybnickie (ok. 42 km).
- 318 S: Pszów – Stara Maszyna – Zawada – Wytrzęsów – Rogów – Odra – Olza (ok. 20 km).
- 319 N: Racibórz – Nieboczowy – Trawnik – Paprotnik – Lubomia – Świątłowiec – Szybik – Zawada – Kokoszyce – Jedłownik – Wodzisław Śląski (ok. 33 km).
- 320 S: Wodzisław Śląski – Sakandrzak (ok. 5 km).
- 321 S: skraj Krzyżkowic – Świątłowiec – grodzisko Lubomia (ok. 10 km).
- 322 C: Owsiszczce, granica – Krzyżanowice – Buków – Wielikąt – Grabówka – Świątłowiec – Pszowskie Doły – Kalwaria – Rydułtowy – Radoszowy – Blizowiec – Jejkowice – Gzel (ok. 45 km).

Rejon Raciborza (341-370)

- 341 Y: Owsiszczce, granica – Tworków (ok. 5 km).
- 342 S: Lyski – Nędza – Kuźnia Raciborska – Bierawa – Kędzierzyn-Koźle (ok. 40 km).
- 343 Z: Rudy – Kuźnia Raciborska (ok. 11 km).

Rysunek 29 – System szlaków rowerowych na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia

[https://siecrowerowa.pl/map/#map=10/2025812.14/6453607.89/0/\[FFFFFF\]\[FTTTFF\]](https://siecrowerowa.pl/map/#map=10/2025812.14/6453607.89/0/[FFFFFF][FTTTFF])

3.7.5 Agroturystyka

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W obecnych czasach utrzymuje się wiele nowych form turystyki, które łączy przyjazny stosunek do miejsc pobytu, poszanowanie dla przyrody i całego środowiska. Agroturystyka jest formą turystyki przyrodniczo-wiejskiej, to rodzaj rodzinnego wypoczynku, umożliwiający spędzanie

czasu wolnego w zdrowym wiejskim środowisku. Charakteryzuje się ludzkim pragnieniem bycia w zgodzie z naturą, poszanowaniem i ochroną przyrody. Oferta agroturystyczna jest bogata: np. jazda konna, nauka gotowania z lokalnych surowców, zwiedzanie farmy, wędkowanie, możliwości zakwaterowania na rodzinnej farmie. Na popularność agroturystyki wskazuje liczba obiektów, jakie powstały na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia. Odnotowano tu 20 farm i ujeżdżalni. Największa koncentracja farm i ujeżdżalni jest w okolicach miast Nový Jičín, Opava, Ostrava, Hlučín, Hradec nad Moravicí i Vítkov.

W poniższej tabeli przedstawiono farmy i ujeżdżalnie, znajdujące się w poszczególnych gminach czeskiej części Euroregionu Silesia.

Tabela 76 – Obiekty oferujące usługi agroturystyczne

Nazwa gminy	Oferowane usługi	Nazwa obiektu
powiat Opava		
Bolatice	hodowla koni trakeńskich	Jezdecký klub Hřebčín Amona
Budišov nad Budišovkou	przejażdżki konne, agroturystyka	Penzion Modrá laguna
Čermná ve Slezsku	naturalny sposób hodowli koni, ujeżdżalnia, obozy letnie w siodle, pławienie koni, nauka jazdy konnej	Monteho Ranch
Hlučín	nauka jazdy konnej, przejażdżki konne, programy pobytowe w przyrodzie, małe rehabilitacyjne ZOO, rękodielnictwo, uprawa, obróbka drewna	Dětský ranč Hlučín
	usługi treningowe, usługi hotelu dla koni, arena jeździecka, ujeżdżalnia	Jezdecký klub Baloušek
	usługi hotelu dla koni, przejażdżki konne, organizacja zawodów	Jezdecký klub Jasénky o.s.
Hradec nad Moravicí	przygotowanie koni do zawodów tresury i zawodów parkurowych, nauka jazdy konnej, zgrupowania kilkudniowe, usługi hotelu dla koni	Jezdecký klub STEALLY
	tresura koni i trening jeźdźców, nauka jazdy konnej	Jezdecký areál TG Hradec nad Moravicí
Litultovice	prowadzenie na kucyku lub dużym koniu, spacer na koniu po okolicach rancza, wynajem areny jeździeckiej z koniem	Ranč Na konci hor
Opava	trening na koniach i pony, jazda konna, usługi hotelu dla koni	Sportovní klub Starý mlýn
	tresura i usługi hotelu dla koni, nauka jazdy konnej	Stáj Lagamon
	prowadzenie klubu jeździeckiego	Jezdecký klub Opava - Kateřinky
	prowadzenie klubu jeździeckiego	Jezdecký klub Milostovice
Slavkov	prowadzenie klubu jeździeckiego	Jezdecký klub Agrostyl Otice
Šilheřovice	prowadzenie klubu jeździeckiego	JK Šilheřovice
Vítkov	oboz letnie, zajęcia rekreacyjno-sportowe, hodowla koni, kóz i owiec, sekcja jeździectwa, noclegi, pobyty weekendowe na farmie	Ranč u Kulhavé sovy
	hodowla, tresura koni, przejażdżki konne, noclegi, agroturystyka	Hřebčín Klokočov Františkův Dvůr
powiat Bruntál		
Horní Benešov	usługi hotelu dla koni, ujeżdżalnia piaskowa, wybiegi, przejażdżki konne	JK Dolní mlýn
Horní Životice	ujeżdżalnia i ranczo koni	Highland Ranch – Horní Životice
powiat Nový Jičín		
Fulnek	prowadzenie klubu jeździeckiego	TJ Jezdecký klub Karina Loučka
Nový Jičín	przejażdżki rekreacyjne, skoki parkurowe, hodowla koni	Jezdecký klub chovatelů koní Nový Jičín - Loučka

	hodowla koni i zwierząt gospodarczych, sekcja jeździectwa, pobyty dla dzieci, przejażdżki konne, zwiedzanie farmy	Venkovská škola Bludička, z.s.
	prowadzenie klubu jeździeckiego, hodowla koni, organizacja wakacyjnych pobytów treningowych	Hermelín ranč
	ujeżdżalnia, hodowla koni, sport jeździecki, agroturystyka	Farma Nový Jičín
powiat Ostrava - město		
Ostrava	hipoterapia, canisterapia, własna niezadaszona i kryta ujeżdżalnia, organizacja półkolonii, kursy w ramach edukacji i oświaty proekologicznej	Středisko Dvoreček
	tresura koni i trening jeźdźców, letnie półkolonie w siodle, usługi hotelu dla koni, przejażdżki konne	SK Mušketyr
	kryte ujeżdżalnie, trawiasta arena jeździecka, nauka jazdy konnej, usługi hotelu dla koni	Jezdecký klub Baník Ostrava

Źródło: opracowanie własne

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Działalność agroturystyczna w polskiej części Euroregionu Silesia nie jest zbyt popularna w porównaniu z sąsiednimi obszarami. Poniższa tabela zawiera informacje na temat gospodarstw agroturystycznych działających na obszarze polskiej części Euroregionu. Tego typu podmioty zostały zidentyfikowane w 11 gminach. Najliczniejsza grupa występuje w gminie Głubczyce oraz Rudnik.

Tabela 77 – Gospodarstwa agroturystyczne w polskiej części Euroregionu Silesia w 2020 roku

Lp.	Gmina	Miejscowość	Rodzaj atrakcji	Nazwa
1	Branice	Boboluszki	Rowery, korty tenisowe, narciarstwo biegowe	Gospodarstwo Agroturystyczne Lucyna i Jan Lenartowicz
2	Głubczyce	Głubczyce	Jazda konna	Stajnia przy ul. Warszawskiej
		Radynia	produkty regionalne	Agroturystyka „Zielone Wzgórze”
		Pielgrzymów	Trekking, nordic walking, wędrówki piesze, rowery	Gospodarstwo Agroturystyczne Antończyk
		Zubrzyce	Wędkarstwo	Łowisko
3	Gorzyce	Czyżowice		Rancho western - P.W "Agrodom"
		Rogów	Hipoterapia, nauka jazdy konnej	Park Leśny u Kaczyny
		Belsznica	Agroturystyka i stajnia	Ośrodek Agroturystyczny Kasztanka
4	Kietrz	Pilszcz		Pensjonat Krysia S.C.
5	Krzanowice	Wojnowice	Nocleg	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania „Agroturystyka u Henriety”
6	Krzyżanowice	Tworów	Agroturystyka	Owczarnia zagroda
7	Marklowice	Marklowice	Wypoczynek w siodle, Nordic walking, wędrówki piesze, rowery	Gospodarstwo Agroturystyczne "Stajnia Na Górze"

8	Nędza	Nędza	Jazda konna, pływanie,	- Ośrodek Wypoczynkowy AquaBrax - Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji Leśna Polana
9	Pszów	Pszów	Stadnina koni	Ośrodek Jeździecki i Hipoterapia „Dobrawa”
10	Rudnik	Gamów	Mini zoo, jazda konna	Gospodarstwo agroturystyczne, Mini-ZOO
		Gamów	Wycieczki piesze i rowerowe	Stary wiatrak
		Rudnik	Wycieczki piesze i rowerowe	Gospodarstwo agroturystyczne
11	Świerklany	Świerklany	Jazdy konne	Ludowy Jeździecki Klub Sportowy Eldorado w Świerklanach

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin

3.7.6 Turystyka wodna

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Wodniactwo jest jedną z form turystyki, która jako środek służący do przemieszczenia się z jednego miejsca na inne wykorzystuje różne rodzaje sprzętu pływającego. Najbardziej rozpowszechniona jest na rzekach. Przez terytorium czeskiej części Euroregionu Silesia przepływają trzy rzeki, które są pod tym względem spławne – Moravice, Opava i Odra.

Rzeka Moravice jest pod względem powierzchni czwartą największą rzeką w dorzeczu Odry i przepływa przez dwie zapory (Slezská Harta i Kružberk). Moravice jest najpopularniejszą rzeką w kraju morawsko-śląskim wykorzystywaną do uprawiania sportów wodnych. Nad zaporami jest spławna od Velkiej Štáhli raczej tylko wyjątkowo. Turystyka wodna masowo uprawiana jest dopiero od 45. km i niżej. Długość spławnego odcinka wynosi około 16 km do Vítkova – Podhradí oraz kolejne 17 km do Žimrovic.

Rzeka Opava jest również wykorzystywanym ciekim. Górny odcinek spławny jest z Vrbna pod Pradědem do Krnova (wiosną i po deszczach statystycznie najwięcej dni w kwietniu). Dolny odcinek spławny jest z Krnova do Ostravy przez cały rok. Najczęściej wybierane miejsca początkowe i końcowe spływu: Vrbno pod Pradědem, Karlovice, Široká Niva, Nové Heřminovy, Krnov, Opava, Kravaře i Ostrava.

Rzeka Odra należy także do cieków wykorzystywanych przez pasjonatów sportów wodnych. Górny odcinek spławny jest do Jakubčovic nad Odrou w miesiącach wiosennych. Dolna część od Suchdolu nad Odrou do zbiegu z Olzą cieszy się popularnością przez cały rok. Najczęściej wybierane miejsca początkowe i końcowe spływu: zbieg z Budišovką, Hařmánky, Jakubčovice nad Odrou, Loučky, Suchdol nad Odrou, Studénka, Kašetka, Polanka nad Odrou, Ostrava, Bohumín, miejsce końcowe za zbiegiem z Olzą w Zabełkowie (Polska). Na wybranych odcinkach rzeka nie jest jednak żeglowna dla turystów, znajduje się tu Park Krajobrazowy Poodří. Od odcinka „Na Honculi” (25 km rzecznych od źródła rzeki) po Kuźnię Raciborską (Turze) przygotowywany jest wyjątkowy transgraniczny szlak wodny, który miłośnicy sportów wodnych będą mogli pokonać na bezsilnikowych jednostkach pływających.

W bezpośrednim pobliżu wymienionych rzek znajduje się piękna przyroda i wiele atrakcji kultury, które są wymienione w opracowaniu „Vodácký průvodce řekami Moravskoslezského kraje” [Wodniacki przewodnik po rzekach kraju morawsko-śląskiego].

Turyści zwiedzający czeską część Euroregionu Silesia mogą także odwiedzić zbiorniki wodne oraz naturalne jeziora. Naturalne kąpielisko „Stříbrné jezero Opava” powstało w wyniku zalania

wyrobiska po kopalni gipsu i służy do celów rekreacyjnych, można tu zażywać kąpieli i wędkować. Zbiornik wodny Čerták Nový Jičín zbudowano na Kojetínském potoku, służy przede wszystkim do celów rekreacyjnych i sportowego wędkarstwa. Akwen Hlučínské jezero Štěrkovna to idealne miejsce do uprawiania sportu, rozrywki i wypoczynku, na jeziorze można uprawiać narciarstwo wodne, windsurfing, pływać na łódkach i wędkować. Štěrkovna Dolní Benešov to popularne miejsce do zażywania kąpieli i wędkowania, znajduje się tu także wypożyczalnia łódek. Obecnie (2021) cały ten naturalny teren wodny poddawany jest szeroko zakrojonej rewitalizacji w celu lepszego wykorzystania turystycznego.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Przez teren Euroregionu Silesia płynie rzeka Odra, która wypływa na wschodzie Czech, w Górach Odrzańskich w Sudetach Wschodnich, na wysokości 634 m n.p.m.; uchodzi do Rostoki Odrzańskiej, będącej zatoką Zalewu Szczecińskiego, w północno-zachodniej części Polski, przy północnej granicy miasta Police.

Największymi miastami nad Odrą są: Wrocław, Szczecin i Opole w Polsce oraz Ostrawa w Czechach. Po stronie polskiej rzeka przepływa również przez teren Gmin polskiej strony Euroregionu Silesia: Krzyżanowice, Racibórz, Kuźnia Raciborska.

Odra, druga co wielkości rzeka Polski, posiada ogromny potencjał turystyczny, który stanowią walory przyrodnicze, krajobrazowe, turystyczne i gospodarcze. Atrakcyjność Odry polega na dużym zróżnicowaniu jej przebiegu i jej przyrodniczego otoczenia – od trudnych, niemal górskich odcinków, do zupełnie łatwych nizinnych – i czym innym przyciąga ona w poszczególnych odcinkach jej biegu. Połączenie z systemem wodnym Europy przez kanały Odra-Havela i Odra-Szprewa to dodatkowy atut Odry. Mimo swojego uroku, wielu atrakcji i międzynarodowego charakteru Odra nie jest w pełni wykorzystana, gdyż istniejąca infrastruktura turystyczna jest niewystarczająca. Odra, choć zaniedbana, jest jednak w dużym stopniu przystosowana do aktywizacji turystycznej.

Ważną inicjatywą gmin leżących wzdłuż biegu Odry (przede wszystkim Racibórz, Krzyżanowice, Kuźnia Raciborska) i jej dopływów jest coroczna impreza pn. „Pływadło”. Jest to cykliczna impreza w czasie której jej uczestnicy na samodzielnie wykonanych przez siebie jednostkach pływających jak również na standardowych kajakach przemierzają określone spławne odcinki Odry. Imprezie towarzyszą liczne koncerty, pikniki i festyny. Celem imprezy jest popularyzacja rejsów rekreacyjnych na rzece Odrze, zwrócenie uwagi na potrzebę lepszego wykorzystania jej potencjału rekreacyjnego oraz budowy zabezpieczeń przeciwpowodziowych.

Poniższa tabela zawiera informacje dotyczące oferty turystyki wodnej na obszarze polskiej części Euroregionu.

Tabela 78 – Atrakcje turystyki wodnej w polskiej części Euroregionu Silesia

Lp.	Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
1	Branice	- Kąpieliska na granicznej rzece Opawicy
2	Głubczyce	- Kąpielisko w Pietrowicach Głubczyckich - Basen miejski w Głubczycach
3	Gorzyce	- Gminny Ośrodek Turystyki Sportu i Rekreacji „Nautica” - Ośrodek Wypoczynkowy „Olza” - Pole biwakowe „Europa” w Olzie
4	Kietrz	- Kryta Pływalnia HYDROSFERA w Kietrzu
5	Krzyżanowice	- Obszar chronionego krajobrazu - Graniczne Meandry Odry (w tym również spływy kajakowe: np. odcinek ze Starego Bohumina do Zabełkowa, ok. 7,5 km oraz odcinek Zabełków – Krzyżanowice, ok. 5,5 km) - Kąpielisko w Tworkowie
6	Kuźnia Raciborska	- Spływy kajakowe na rzece Odrze (Odcinek: Racibórz- Turze) - Spływy kajakowe na rzece Ruda (Odcinek: Rybnik – Ruda Kozielska – Kuźnia Raciborska) - Kąpielisko WODNIK w Kuźni Raciborskiej
	Lubomia	- Park w Nieboczowach - kajaki, rowerki wodne

7	Marklowice	- „Źródłana Oaza” – zalewisko Z6 – łowiska rybne.
8	Mszana	- Basen kryty Połomia
9	Nędza	- Ośrodek Aquabrax w Szymocicach - Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji Leśna Polana
10	Racibórz	- Spływy kajakowe na rzece Odrze (komercyjnie organizowane przez OSiR) - Basen „Obora” - Staw Brzeziniak - Łęczczok
11	Wodzisław Śląski	- Ośrodek Rekreacyjny Balaton

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin. Stan na 2020 rok.

3.7.7 Turystyka konferencyjna

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Turystyka konferencyjna jest specyficzną formą turystyki. Głównym motywem udziału w takich formach turystyki jest przekazywanie nowych informacji, nawiązywanie kontaktów handlowych lub spotkania z ekspertami z danej dziedziny. Turystyka kongresowa została mocno dotknięta przez pandemię Covid-19. W poniższej tabeli podano liczbę konferencji i ich uczestników w latach 2016-2020, które odbyły się stacjonarnie w kraju morawsko-śląskim. W 2019 roku w kraju morawsko-śląskim odbyło się 701 konferencji, w 2020 roku zaledwie 217. W przyszłości zakłada się, że tradycyjna turystyka kongresowa (w formie stacjonarnej) zostanie częściowo zastąpiona konferencjami w środowisku online (forma zdalna).

Tabela 79 – Liczba konferencji i uczestników konferencji w latach 2016-2020 zrealizowanych w kraju morawsko-śląskim w formie stacjonarnej

	2016	2017	2018	2019	2020
Ilość konferencji	614	620	620	701	217
Ilość uczestników	78 601	79 509	68 980	73 850	19 845

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, Publiczna baza danych, Konferencje w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Liczba konferencji stanowi sumę przetworzonych danych wynikających tylko z przekazanych ankiet. Ujęte są wydarzenia powyżej 50 uczestników.

Głównym miejscem organizacji konferencji, seminariów i szkoleń w formie stacjonarnej jest miasto Ostrava, które posiada wystarczającą bazę hotelową i infrastrukturę kongresową w odpowiednim standardzie. Także niektóre inne miasta i gminy czeskiej części euroregionu Silesia mają potencjał dla rozwoju turystyki kongresowej. Pozostaje jednak pytanie, jaki będzie rozwój tej branży w dotychczas stosowanej, czyli stacjonarnej formie, w okresie „postcovidowym”.

Tabela 80 – Turystyka konferencyjna – przykładowe odpowiednie obiekty

Nazwa gminy	Nazwa obiektu
powiat Opava	
Opava	Kulturní dům Na Rybníčku
	Obecní dům
	Sněmovní sál Minoritského kláštera
	Hotel Iberia
	Hotel Koruna
	Parkhotel Opava
	Wellness hotel Opava
Hradec nad Moravicí	Hotel Belaria Resort
	Hotel Červený zámek
	Hotel Sonáta
Kravaře	hotel Buly Aréna Kravaře
	Silesia Golf Resort Kravaře
Šilheřovice	Hotel golf Šilheřovice

	Hotel U sv. Jana
Hlučín	Pension Svatý Florian
Vítkov	Rekreační a školící zařízení v Podhradí
powiat Nový Jičín	
Fulnek	Hotel Amos
Nový Jičín	Wellness Hotel Abácie
Odry	Hotel Dělnický dům
powiat Ostrava - město	
Ostrava	Clarion Congress Hotel Ostrava
	Harmony Club hotel
	Hotel Imperial Ostrava
	Multifunkční aula GONG
	Park Inn by Radisson Ostrava
	Hotel Bonum
	Brioni Boutique Hotel
	Hotel Jan Maria
	Hotel Maria
	Best Western Hotel Vista

Zródło: opracowanie własne

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Turystyka kongresowa w polskiej części Euroregionu Silesia stanowi zjawisko marginalne. Znajduje się tutaj niewiele miejsc i obiektów umożliwiających rozwój turystyki tego typu. W obrębie polskich gmin Euroregionu Silesia występuje 8 obiektów z salą konferencyjną, z czego 3 zlokalizowane są w Wodzisławiu Śląskim. Łącznie zasoby obejmują 12 sal konferencyjnych, które zdołają pomieścić 620 osób.

Tabela 81 - Obiekty z zapleczem konferencyjnym w 2019 roku

Gmina	z salą konferencyjną	liczba sal konferencyjnych	liczba miejsc w salach konferencyjnych
	[obiekty]	[sztuki]	[miejsca]
Wodzisław Śląski	3	4	260
Racibórz	2	3	100
Głubczyce	1	2	150
Kuźnia Raciborska	1	1	150
Nędza	1	2	110
Razem	8	12	770

Zródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Najwięcej miejsc noclegowych koncentruje miasto Racibórz, który skupia ponad ¼ bazy turystycznej. W euroregionie znajduje się 7 kategoryzowanych hoteli, w tym jeden obiekt 4-gwiazdkowy w Wodzisławiu Śląskim. Globalnie potencjał turystyczny euroregionu obejmuje 1227 miejsc noclegowych, z czego na hotele przypada 361.

Tabela 82 - Turystyczne obiekty noclegowe w 2019 roku

Gmina	Ogółem			Hotele			Hotele		
	obiekty	obiekty całoroczne	miejsca noclegowe	obiekty ogółem	obiekty całoroczne	miejsca noclegowe ogółem	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **
Racibórz	6	6	333	1	1	109		1	
Wodzisław Śl.	4	4	158	2	2	72	1	1	

Głubczyce	3	1	203	1	1	70		1	
Kornowac	2	2	58	0	0	0			
Kuźnia R.	2	2	72	2	2	72		1	1
Pszów	2	2	175	0	0	0			
Gorzyce	2	1	97	0	0	0			
Branice	1	1	11	0	0	0			
Krzanowice	1	1	22	0	0	0			
Krzyżanowice	1	1	38	1	1	38			1
Nędza	1	1	42	0	0	0			
Mszana	1	1	18	0	0	0			
Razem	26	23	1227	7	7	361	1	4	2

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

3.7.8 Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- W RCz funkcjonuje sieć Informacji Turystycznych oraz Jednolita Klasyfikacja Informacji Turystycznych Republiki Czeskiej. Na terenie miast i gmin czeskiej części Euroregionu Silesia usługi świadczy 14 certyfikowanych Informacji Turystycznych oraz trzy niecertyfikowane Informacje Turystyczne.
- Euroregion Silesia od momentu swojego powstania podejmuje szeroko zakrojone działania w zakresie ruchu turystycznego.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się wiele zabytków historii, kultury, techniki, atrakcji przyrodniczych i innych, które stwarzają bardzo dobry potencjał dla ruchu turystycznego. Wybrane zabytki stanowią element Technotrasy - wirtualnego szlaku, łączącego zabytki techniki i rzemiosła na terenie kraju morawsko-śląskiego.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działa wiele organizacji kultury oraz organizacji zajmujących się organizacją czasu wolnego, spośród których niektóre podejmują inicjatywy transgraniczne.
- Potencjał przyrodniczy czeskiej części Euroregionu Silesia stanowi jedną z podstawowych przesłanek rozwoju ruchu turystycznego w regionie.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się sieć pieszych i rowerowych szlaków turystycznych, wzdłuż których stopniowo powstaje infrastruktura towarzysząca w postaci miejsc spoczynkowych, przechowalni rowerów itp.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia jest także gęsta sieć obiektów sportowych. Niektóre z tych obiektów są miejscem organizacji imprez sportowych o znaczeniu ogólnokrajowym a nawet międzynarodowym.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Z ekonomicznego punktu widzenia najważniejszą dla Euroregionu formą turystyki jest turystyka rodzinna (rekreacyjna i sportowa) weekendowa, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki rowerowej. Należy jednak pamiętać, iż w związku z niejednolitym systemem wytyczania i znakowania tras rowerowych dla zapewnienia spójności poziomu oznakowania powinna być zapewniona odpowiednia koordynacja działań w ramach Euroregionu Silesia polegająca na wspólnych opracowaniach docelowych sieci tras rowerowych.
- Pewne możliwości rozwoju, z uwagi na dość duże nasycenie zabytkami kultury istnieją również w zakresie turystyki kulturowej.

- Duże możliwości w tym zakresie stwarza również turystyka wodna (przede wszystkim w odniesieniu do obszaru chronionego krajobrazu - Granicznych Meandrów Odry), a także wszelkie inne formy wykorzystania potencjału rzeki Odry,
- Tak jak w przypadku pozostałych obszarów pogranicza polsko-czeskiego turystykę na obszarze polskiej części Euroregionu cechuje sezonowość oraz uzależnienie od warunków pogodowych.
- W celu rozwoju turystyki na obszarze Euroregionu konieczny jest dalszy rozwój infrastruktury podstawowej oraz towarzyszącej. Niezwykle ważne jest również dalsze stymulowanie rozwoju instrumentów promocyjnych, obejmującego przede wszystkim wykorzystanie nowych technologii.

3.8 BEZPIECZEŃSTWO I OCHRONA MIESZKAŃCÓW

3.8.1 Policja, Straż miejska, Straż graniczna

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonuje **Policja Republiki Czeskiej** działająca pod nazwą Krajska Komenda Policji Kraju Morawsko-Śląskiego [Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje]⁷⁶ z siedzibą w Ostravie. Komenda Krajska powstała 1. stycznia 2010 roku. Podlegają jej poszczególne terytorialne wydziały służby policji kryminalnej i śledczej oraz służby zewnętrzne rozlokowane w poszczególnych powiatach. Na terenie całego kraju morawsko-śląskiego nad zachowaniem porządku czuwa około 4000 funkcjonariuszy⁷⁷ policji porządkowej i drogowej, służby policji kryminalnej i śledczej oraz innych jednostek policji. Po czeskiej stronie Euroregionu Silesia funkcjonują wydziały terenowe Opava, Bruntál, Nový Jičín oraz Komenda Miejska Ostrava⁷⁸.

Te jednostki terenowe dzielą się na wydziały (np. przestępczości ogólnej, przestępczości gospodarczej, inspektoraty ruchu drogowego i wydziały rejonowe, względnie posterunki policji, w mniejszych miastach lub gminach, na terenie działania danej jednostki terenowej).

Policja państwowa funkcjonuje na terenie miast Bílovec, Fulnek, Hlučín, Horní Benešov, Hradec nad Moravicí, Kravaře, Nový Jičín, Odry, Opava, Ostrava, Velké Heraltice i Vítkov. Policja państwowa nie ma swoich posterunków na terenie gmin.

Funkcjonowanie **straży gminnej** reguluje Ustawa nr 553 z 1991 roku o straży gminnej. Straż gminna jest organem gminy, powoływanym i rozwiązywanym przez radę gminy na mocy ogólnie obowiązującego obwieszczenia. Straż gminna powołana przez miasto nazywana jest strażą miejską⁷⁹. Gminy czeskiej części Euroregionu Silesia nie mają komisariatów straży gminnej. We wszystkich miastach czeskiej części euroregionu działa straż miejska i ma tu swoje komisariaty.

Poniższa tabela przedstawia wykaz komisariatów policji państwowej i straży gminnej/miejskiej w poszczególnych gminach czeskiej części Euroregionu Silesia.

Tabela 83 – Jednostki policji

Nazwa gminy	Policja państwowa	Policja miejska	Nazwa gminy	Policja państwowa	Policja miejska
Okres Opava			Píšť	nie	nie
Bolatice	nie	nie	nie	nie	nie

⁷⁶ Do 31.12.2009 r. pod nazwą Krajské ředitelství policie Severomoravského kraje

⁷⁷ Stan na styczeń 2017

⁷⁸ <http://www.policie.cz/clanek/zakladni-informace-o-krajskem-reditelstvi-policie-moravskoslezskeho-kraje.aspx>

⁷⁹ <http://www.pracepropravniky.cz./zakony/zakon-o-obecni-policii>

Branka u Opavy	nie	nie	nie	nie	nie
Brumovice	nie	nie	nie	nie	nie
Budišov nad Budišovkou	nie	nie	nie	nie	nie
Čermná ve Slezsku	nie	nie	nie	nie	nie
Darkovice	nie	nie	nie	nie	nie
Dolní Benešov	nie	nie	nie	nie	nie
Dolní Životice	nie	nie	nie	nie	nie
Hať	nie	nie	nie	tak	nie
Hlavnice	nie	nie	nie	nie	nie
Hlučín	tak	tak	nie	nie	nie
Hněvošice	nie	nie	Vítkov	tak	tak
Holasovice	nie	nie	Vřesina	nie	tak
Hradec nad Moravicí	tak	nie*	Powiat / Okres Bruntál		
Chlebičov	nie	nie	Horní Benešov	tak	nie
Chuchelná	nie	nie	Horní Životice	nie	nie
Jezdkovice	nie	nie	Staré Heřminovy	nie	nie
Kobeřice	nie	nie	Powiat / Okres Nový Jičín		
Kozmice	nie	nie	Bílovec	tak	tak
Kravaře	tak	tak	Fulnek	tak	nie
Litultovice	nie	nie	Jeseník nad Odrou	nie	nie
Melč	nie	nie	Nový Jičín	tak	tak
Mikolajice	nie	nie	Odry	tak	tak
Neplachovice	nie	nie	Slatina	nie	nie
Oldřšov	nie	nie	Powiat / Okres Ostrava – město		
Opava	tak	tak	Ostrava	tak	tak
Otice	nie	nie			

obj.: *Nie, współpraca z inną strażą gminną/miejską.

Źródło: <http://www.policie.cz/SCRIPT/imapa.aspx>, <http://www.policie-cr.cz/mestska-policie.php>

Współpraca transgraniczna jednostek policji

Od 2009 roku polska i czeska policja państwowa realizowały kilka projektów transgranicznych dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Policja Kraju Morawsko-Śląskiego była w ostatnich latach w wielu projektach, które zostały zatwierdzone do dofinansowania z programu INTERREG V-A RCz-RP 2014-2020. Oprócz wszystkich pięciu przygranicznych czeskich policji krajowych w tych projektach uczestniczą polscy partnerzy, Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu, w Katowicach i w Opolu a w przypadku drugiego wymienionego projektu także Uniwersytet im. Palackiego w Ołomuńcu. Policja Kraju Morawsko-Śląskiego realizowała także kilka projektów o różnej tematyce dofinansowanych z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia we współpracy z policją województwa śląskiego oraz z policją województwa opolskiego.

Skala współpracy transgranicznej straży miejskich na terenie Euroregionu Silesia jest obecnie niewielka a środki finansowe przeznaczone przez Unię Europejską na współpracę transgraniczną były w minimalnym stopniu wykorzystane na współpracę straży miejskich.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie polskiej części Euroregionu Silesia działają jednostki **Policji**⁸⁰, najważniejszą jednostkę organizacyjną stanowi Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach. Komenda Wojewódzka jest jednostką organizacyjną Policji stanowiącą aparat pomocniczy, przy pomocy którego Śląski Komendant Wojewódzki Policji, działając w imieniu Wojewody Śląskiego albo własnym, realizuje zadania Policji, określone w ustawach i przepisach wykonawczych wydanych na ich podstawie, w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego na obszarze województwa śląskiego.

⁸⁰ Podstawą prawną działania Policji w Polsce jest Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji.

Najważniejszymi jednostkami organizacyjnymi Policji działającymi na terenie euroregionu są Powiatowe Komendy Policji wraz ze swoim Powiatowym Komendantem lub Komisarzem w poszczególnych gminach.

Działalność Komendy Wojewódzkiej podlega:

1. nadzorowi Komendanta Głównego Policji, w zakresie wynikającym z ustawowych funkcji przełożonego wszystkich policjantów oraz centralnego organu administracji rządowej, właściwego w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi i utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego,
2. zwierzchnictwu Wojewody Śląskiego, sprawowanemu nad funkcjonowaniem zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich, z wyjątkiem:
 - a) spraw dotyczących wykonywania czynności operacyjno – rozpoznawczych, dochodzeniowo – śledczych i czynności z zakresu ścigania wykroczeń,
 - b) spraw w postępowaniu administracyjnym, w których organem wyższego stopnia na mocy przepisów ustaw jest Komendant Główny Policji.

Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Policja realizuje także zadania wynikające z umów i porozumień międzynarodowych, na zasadach i w zakresie w nich określonych.

Na terenie polskiej części euroregionu działają również tzw. jednostki nadzorowane przez Komendę Wojewódzką Policji w Katowicach. Zalicza się do nich 9 Komend Miejskich oraz 3 Komendy Powiatowe Policji.

Ramy prawne funkcjonowania **straży gminnych (miejskich)** w Polsce określa Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych (Dz. U. z 1997r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.). W Polsce straż gminna i miejska jest to umundurowana formacja tworzona przez radę miasta (gminy) mająca na celu ochronę porządku publicznego na terenie miasta (gminy). Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o strażach gminnych, w gminach, w których organem wykonawczym jest burmistrz (prezydent miasta), straż nosi nazwę „straż miejska”.

Poniższa tabela przedstawia informacje dotyczące występowania jednostek policji/straży gminnej (miejskiej) w polskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia.

Tabela 84 – Jednostki policji/straży gminnej (miejskiej) w polskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia

Nazwa gminy	Policja	Straż miejska
Baborów	Komisariat Policji w Baborowie	NIE
Branice	Komisariat Policji w Branicach	NIE
Gaszowice	Komisariat Policji w Gaszowicach	NIE
Głubczyce	Komenda Powiatowa Policji w Głubczycach	TAK
Gorzyce	Komisariat Policji w Gorzycach	TAK
Kietrz	Komisariat Policji w Kietrze	TAK
Krzyżanowice	Komisariat Policji w Krzyżanowicach	TAK
Kuźnia Raciborska	Komisariat Policji w Kuźni Raciborskiej	NIE
Lyski	nie dotyczy	TAK
Pszów	Komisariat Policji w Pszowie	TAK
Racibórz	Komenda Powiatowa Policji w Raciborzu	TAK
Świerklany	Komisariat Policji w Świerklanach	NIE
Wodzisław Śląski	Komenda Powiatowa Policji w Wodzisławiu Śląskim	TAK

Źródło: Opracowanie własne

Polsko-czeska współpraca transgraniczna jednostek Policji

Dla jednostek policji ramy prawne do prowadzenia działań na terytorium drugiego kraju określa Umowa z dnia 21 czerwca 2006 r. między RP oraz RCz o współpracy w zwalczaniu przestępczości, ochronie porządku publicznego oraz o współpracy na terenach przygranicznych (Dz.U. 2007 nr 177 poz. 1246). Na podstawie ww. umowy realizowane są działania związane z prewencją oraz aktywnym i operacyjnym zwalczaniem przestępczości o charakterze transgranicznym. Do głównych elementów współpracy należy wymiana informacji o osobach i pojazdach zaginionych, potwierdzanie tożsamości osób, zabezpieczenie ruchu drogowego, prowadzenie podstawowych czynności związanych z przestępstwami. Na podstawie artykułu 8 ww. umowy prowadzone są także wspólne patrole w paśmie 25 kilometrów od granicy po obu jej stronach. Wspólne interwencje dotyczą głównie poszukiwania osób zaginionych oraz koordynacji działań w zakresie zwalczania przestępczości o charakterze transgranicznym. W tym zakresie, w przeciwieństwie do straży pożarnej, patrol z danego kraju wciąż nie może podjąć samodzielnej interwencji na terytorium drugiego kraju.

Do głównych problemów obecnego stanu współpracy jednostek policji należą ograniczenia prawne (np. ruch pojazdów policji, wnoszenie broni na terytorium kraju sąsiedniego), ograniczenia w prowadzeniu wspólnych działań o charakterze transgranicznym, brak wspólnego systemu radiotelekomunikacyjnego oraz bariery językowe.

Straż Graniczna to uzbrojona i umundurowana formacja, powołana do ochrony granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz do kontroli ruchu granicznego. Organizację oraz zasady funkcjonowania określa ustawa z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej z późniejszymi zmianami.

Podstawą organizacji Straży Granicznej jest centralizacja i hierarchiczne podporządkowanie. Organem centralnym administracji rządowej, który jest właściwy w sprawach z zakresu ochrony granicy państwowej oraz kontroli ruchu granicznego, jest Komendant Główny Straży Granicznej. Podlega on ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Komendanta Głównego Straży Granicznej powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Na wniosek Komendanta Głównego minister właściwy do spraw wewnętrznych może powołać Zastępców Komendanta Głównego.

W terenie organami Straży Granicznej są komendanci oddziałów Straży Granicznej, a także komendanci placówek i dywizjonów Straży Granicznej.

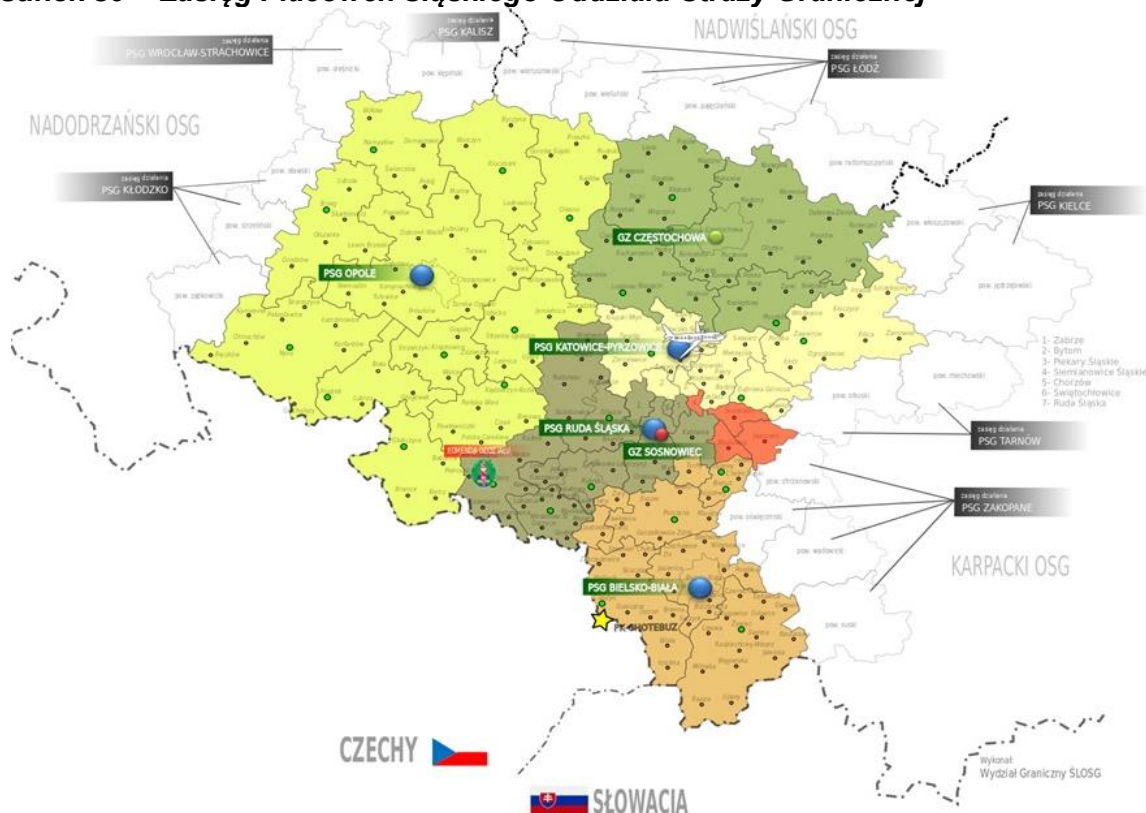
Na terenie polskiej strony Euroregionu Silesia funkcjonuje „Śląski Oddział Straży Granicznej” z siedzibą w Raciborzu. Śląski Oddział Straży Granicznej jest jednym z dziewięciu oddziałów funkcjonujących w strukturze organizacyjnej Straży Granicznej. Od zachodu sąsiaduje z Nadodrzańskim Oddziałem Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim, a od wschodu z Karpackim Oddziałem Straży Granicznej w Nowym Sączu. Terytorialny zasięg działania oddziału obejmuje obszar dwóch województw: śląskiego i opolskiego.

Strukturę organizacyjną Śląskiego Oddziału Straży Granicznej tworzy komenda oddziału w Raciborzu oraz placówki Straży Granicznej. Komenda oddziału jest urzędem podległym Komendantowi Śląskiego Oddziału Straży Granicznej, zapewniającym mu merytoryczną, organizacyjną, prawną i kancelaryjno-biurową obsługę niezbędną do sprawnej realizacji jego ustawowych zadań jako terenowego organu Straży Granicznej. Komendą oddziału kieruje komendant oddziału we współpracy z zastępcami komendanta oddziału, głównym księgowym oraz kierownikami komórek organizacyjnych komendy oddziału. Po reorganizacji związanej z przystosowaniem do skutecznej realizacji zadań po zniesieniu kontroli na granicach wewnętrznych Unii Europejskiej, w skład Śląskiego Oddziału Straży Granicznej wchodzi obecnie cztery placówki Straży Granicznej. Trzy z nich są usytuowane na terenie województwa śląskiego, (w tym jedna realizująca zadania w Międzynarodowym Porcie Lotniczym „Katowice” w Pyrzowicach), a jedna placówka usytuowana jest na terenie województwa opolskiego.

Na terenie województwa śląskiego znajdują się placówki Straży Granicznej w:

- Bielsku-Białej,
- Rudzie Śląskiej,
- Katowicach – Pyrzowicach.

Rysunek 30 – Zasięg Placówek Śląskiego Oddziału Straży Granicznej

<https://www.slaski.strazgraniczna.pl/sm/komenda/struktura-organizacyjna/6809,Struktura-organizacyjna.html>

Na terenie województwa opolskiego znajduje się placówka Straży Granicznej w:

- Opolu.

3.8.2 Ochrona przeciwpożarowa

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działa **Państwowa Straż Pożarna Kraju Morawsko-Śląskiego** [Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje] z siedzibą w Ostravie⁸¹, której podlega 6 wydziałów terenowych, z tego 3 znajdują się na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia (w Opawie, Ostravie i Novym Jičínie). Te poszczególne jednostki terenowe mają remizy strażackie (jednostka terenowa w Opawie ma swoje remizy w Opawie, Hlučínie i Vítkovie, jednostka terenowa w Novym Jičínie ma remizy w Novym Jičínie i Bílovcu, jednostka terenowa w Ostravie ma 5 zintegrowanych jednostek wyjazdowych i remizę w dzielnicy Ostrava-Fifejdy).

Poszczególne wydziały terenowe mają jednostki straży pożarnej (WT w Opawie ma jednostki w Opawie, Hlučínie i Vítkovie; WT w Novym Jičínie ma jednostki w Novym Jičínie i Bílovcu; WT w Ostravie ma jednostki w 2 dzielnicach oraz 4 zintegrowane centra wyjazdowe). Podległy rejon pożarniczo-gaśniczy tych jednostek obejmuje cały omawiany obszar Euroregionu Silesia, przy czym poszczególne jednostki mają podzielone pomiędzy siebie także konkretne zakłady, firmy i inne podmioty z danego terenu. Tradycyjnym przedmiotem działań ratunkowych są zabudowania domków jednorodzinnych, wysokie budynki, obiekty niskokondygnacyjne, domy emerytów, zakłady lecznicze dla osób długotrwale chorych, szkoły i przedszkola. Właściwe

⁸¹ <http://www.hzscr.cz/hzs-moravskoslezskeho-kraje.aspx>

jednostki straży pożarnej mają w zakresie swojego działania także obiekty specyficzne, takie jak Zakład Rehabilitacji oraz Zakład Opieki Społecznej w Hrabyni z dużą liczbą osób o ograniczonych możliwościach ruchu⁸², który podlega jednostce w Opawie.

We wszystkich gminach członkowskich po czeskiej stronie Euroregionu Silesia badano istnienie jednostek ochrony przeciwpożarowej [jednotky požární ochrany (JPO)]. Aby objąć cały obszar RCz jednostkami ochrony przeciwpożarowej, podzielone są one według zakresu zadań operacyjnych na sześć kategorii: od JPO I do JPO VI:

Tabela 85 – Kategorie jednostek ochrony przeciwpożarowej w Republice Czeskiej

Kategoria	Opis jednostki
JPO I	jednostka Państwowej Straży Pożarnej RCz, zapewniająca wyjazd jednego do trzech zespołów o zmniejszonym składzie liczebnym (1+3), zespołów (1+5) lub ich kombinacji, udziela pomocy gminom, udostępniając sprzęt specjalistyczny lub inny na terenie swojego działania, w miejscu lokalizacji pełni zadania lokalnej jednostki ochrony przeciwpożarowej, w przypadku mało liczebnych jednostek zazwyczaj we współdziałaniu z lokalną jednostką OSP gminy
JPO II/1	jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO II, która zapewnia wyjazd zespołu o zmniejszonym składzie liczebnym i tworzona jest zazwyczaj w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000
JPO II/2	jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO II, która zapewnia wyjazd dwóch zespołów o zmniejszonym składzie liczebnym i tworzona jest zazwyczaj w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000
JPO III/1	jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO III, która zapewnia wyjazd zespołu o zmniejszonym składzie liczebnym i tworzona jest zazwyczaj w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000
JPO III/2	jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO III, która zapewnia wyjazd dwóch zespołów o zmniejszonym składzie liczebnym i tworzona jest zazwyczaj w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000
JPO IV	jednostka państwowej straży pożarnej zakładu, tworzona przez osobę prawną lub fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą; udostępnia sprzęt specjalistyczny na wniosek Specjalistycznej Grupy Roboczej PSP RCZ zazwyczaj na podstawie pisemnego porozumienia
JPO V	jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO V, która zapewnia wyjazd zespołu o zmniejszonym składzie liczebnym
JPO VI	jednostka zakładowej ochotniczej straży pożarnej tworzona przez osobę prawną lub fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą; udostępnia sprzęt specjalistyczny na wniosek Specjalistycznej Grupy Roboczej PSP RCZ zazwyczaj na podstawie pisemnego porozumienia
Niezakwalifikowane	jednostki ochrony przeciwpożarowej nieujęte w ramach pokrycia terytorialnego. Niezakwalifikowana jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy ma podstawowy stan liczebny jak jednostka kategorii JPO V. Niezakwalifikowane jednostki ochrony przeciwpożarowej zazwyczaj wykorzystywane są w czasie drugiego i wyższego stopnia alarmu określonego w planach alarmowych.

Źródło: opracowanie własne

Analiza funkcjonowania JPO w gminach członkowskich po czeskiej stronie Euroregionu Silesia wykazała, że największa reprezentacja znajduje się w kategorii JPO V – jednostki gminnej Ochotniczej Straży Pożarnej, które zapewniają wyjazdy zespołów w mniejszej liczbie. Kategoria JPO V zlokalizowana jest w 23 gminach. Kolejną najliczniej reprezentowaną kategorią jest JPO II/1 - jednostka gminnej Ochotniczej Straży Pożarnej kategorii JPO II, która zapewnia wyjazd zespołu w zmniejszonej liczbie i zwykle ma siedzibę w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000. Ta kategoria występuje w 14 gminach.

W kolejnych 9 gminach JPO działa w kategorii JPO III/1 - jednostka gminnej Ochotniczej Straży Pożarnej w kategorii JPO III, która zapewnia wyjazd zespołu w zmniejszonej liczbie i zwykle ma siedzibę w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000.

Istnienia kategorii JPO III/2 i JPO VI nie stwierdzono w żadnej gminie w czeskiej części Euroregionu Silesia. W trzech gminach nie zostały utworzone JPO, w którym to przypadku ochronę przeciwpożarową zapewnia inne sąsiednie JPO na podstawie podpisanych umów.

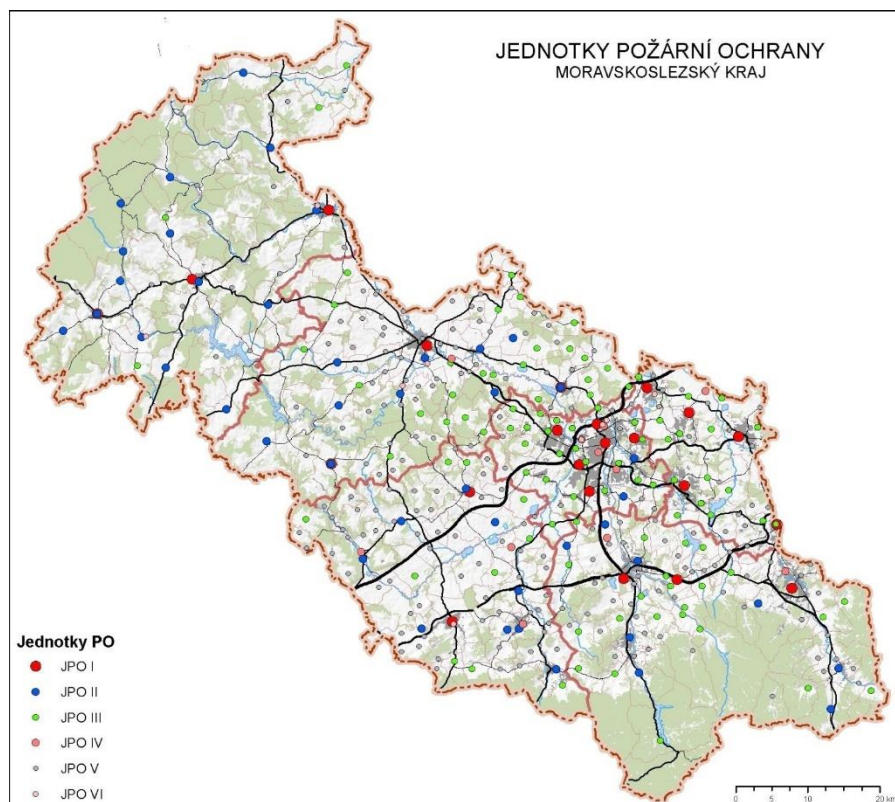
⁸² <http://www.hzscr.cz/clanek/organizacni-slozky-uo-opava-jj.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Tabela 86 – Jednostki ochrony przeciwpożarowej

Nazwa gminy	Rodzaj jednostki ochrony przeciwpożarowej (1 – 6)	Nazwa gminy	Rodzaj jednostki ochrony przeciwpożarowej (1 – 6)
powiat Opava		Píšť	JPO III/1
Bolatice	JPO II/1	Rohov	JPO V
Branka u Opavy	JPO V	Slavkov	JPO V
Brumovice	JPO III/1	Služovice	JPO V
Budišov nad Budišovkou	JPO II/1	Sosnová	brak
Čermná ve Slezsku	JPO V	Stěbořice	JPO V
Darkovice	JPO V	Strahovice	JPO III/1
Dolní Benešov	JPO III/1	Sudice	JPO III/1
Dolní Životice	JPO V	Šilheřovice	JPO III/1
Hať	JPO V	Velké Heraltice	JPO III/1
Hlavnice	JPO V	Velké Hoštice	JPO II/1
Hlučín	JPO II/1	Větkovice	JPO V
Hněvošice	JPO V	Vítkov	JPO II/1
Holasovice	JPO V	Vřesina	JPO III/1
Hradec nad Moravicí	JPO II/1	powiat Bruntál	
Chlebičov	JPO V	Horní Benešov	JPO II/1
Chuchelná	JPO V	Horní Životice	brak
Jezdkovice	JPO V	Staré Heřminovy	brak
Kobeřice	JPO III/1	powiat Nový Jičín	
Kozmice	JPO V	Bílovec	JPO II/1
Kravaře	JPO III/1	Fulnek	JPO II/1
Litultovice	JPO II/1	Jeseník nad Odrou	JPO V
Melč	JPO II/1	Nový Jičín	JPO II/1
Mikolajice	JPO V	Odry	JPO II/1
Neplachovice	JPO V	Slatina	JPO III
Oldříšov	JPO V	powiat Ostrava-město	
Opava	JPO I	Ostrava	JPO I
Otice	JPO V		

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 31 - Jednostki ochrony przeciwpożarowej w woj. morawsko-śląskiego (RCz) na 01.01.2021

Źródło: <https://www.hzscr.cz/imgDetail.aspx?docid=22245314>, stan na dzień 1.01.2021

Współpraca transgraniczna jednostek ochrony przeciwpożarowej

W 2008 roku zostało zawarte „Porozumienie o współpracy i wzajemnej pomocy w ratownictwie w sytuacjach klęsk żywiołowych i innych sytuacji nadzwyczajnych” pomiędzy Województwem Morawsko-Śląskim, Województwem Śląskim oraz Strażą Pożarną i Ratowniczą obu województw, a także pomiędzy Województwem Morawsko-Śląskim, Województwo Opolskie oraz Strażą Pożarną i Ratowniczą obu regionów.

Współpraca transgraniczna jest najbardziej rozwinięta na poziomie ochotniczych straży pożarnych w gminach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie granicy. Jednostki te, lub Gminy zrealizowały wiele projektów transgranicznych finansowanych przez Unię Europejską w zakresie współpracy transgranicznej. Jednym z ważniejszych był projekt miasta Opawy, gmin Holasovice i Brumovice oraz Gminy Branice pt. „Wzmocnienie zdolności jednostek JSDH/OSP podczas powodzi” realizowany w latach 2009-2012. Inny projekt pt. „Ochrona przeciwpowodziowa na pograniczu raciborsko-opawskim w postaci zakupu sprzętu logistycznego i usprawnienie działań jednostek kryzysowych”, realizowany przez miasta Racibórz i Kravaře, dotyczył ochrony przeciwpowodziowej. Ciekawym projektem finansowanym z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia był projekt gminy Šilheřovice i gminy Krzyżanowice pt. „Budowa systemu ochrony przeciwpowodziowej na granicy czesko-polskiej”. Te transgraniczne projekty jednostek straży pożarnej znacznie pomagają we wspólnym zapobieganiu i ochronie ludzi po obu stronach granicy.

Także Euroregion Silesia w aktywny sposób partycypuje w rozwijaniu współpracy transgranicznej i zdolności do podejmowania działań przez przygraniczne jednostki straży pożarnej. Pod jego kierownictwem przygotowano projekt pn. „READY TO HELP – system wspólnej ochrony granicznych gmin w Euroregionie Silesia”, który został w czerwcu 2017 roku

zatwierdzony do dofinansowania z programu INTERREG V-A RCz-RP 2014-2020 w ramach osi priorytetowej „Wspólne zarządzanie ryzykiem”. Wartość wydatków całkowitych przekraczająca 1 mln euro została zaplanowana dla łącznie 10 partnerów projektu: Euroregionu Silesia - CZ jako partnera wiodącego całego projektu, 7 przygranicznych gmin ze strony czeskiej: Sudice, Rohov, Strahovice, Chuchelná, Píšť, Hať i Šilheřovice oraz 2 gmin z polskiej strony: Krzanowice i Krzyżanowice. Projekt realizowany jest w ścisłej współpracy z Państwową Strażą Pożarną Kraju Morawsko-Śląskiego, placówką w Opawie i Powiatową Komendą Państwowej Straży Pożarnej w Polsce. Głównym celem projektu jest stworzenie systemu wspólnej ochrony na terenie przygranicznych gmin Euroregionu Silesia poprzez poprawę zaplecza technicznego 22 jednostek ochotniczych straży pożarnych (7 czeskich i 15 polskich) oraz ich przygotowania do wspólnych działań ratowniczych w sytuacji pożarów i innych klęsk żywiołowych występujących na pograniczu.

Kolejnym projektem zrealizowanym w ramach programu INTERREG V-A RCz-RP 2014-2020 był projekt „Bezpieczne pogranicze”. Celem projektu była poprawa transgranicznego przygotowania do reagowania na zdarzenia nadzwyczajne i sytuacje kryzysowe na bazie wzmocnienia współpracy wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Partnerami projektu były Komendy Wojewódzkie Państwowej Straży Pożarnej w Opolu (partner wiodący), Wrocławiu i Katowicach oraz Państwowa Straż Pożarna Kraju Libereckiego, Kraju Hradeckiego, Kraju Pardubickiego, Kraju Ołomunieckiego i Kraju Morawsko-Śląskiego. Projekt realizowany był w latach 2016-2020 a łączny budżet projektu wynosił prawie 8 milionów euro⁸³. W ramach projektu zakupiono sprzęt bojowy oraz środki techniczne dla strażaków, powstały też nowe kanały dla wzajemnej komunikacji. Między innymi system teleinformatyczny, umożliwiający wymianę informacji w sytuacjach kryzysowych pomiędzy sztabami zarządzania kryzysowego oraz wspólne kierowanie akcjami ratowniczymi⁸⁴.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie polskiej części Euroregionu Silesia działają jednostki Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotniczej Straży Pożarnej. Państwowa Straż Pożarna – zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Komendant Główny PSP jest organem podległym wobec Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Państwowa Straż Pożarną działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. 1991 Nr 81 poz. 351). Zadaniemi Państwowej Straży Pożarnej zgodnie z ustawą są:

- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń;
- wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze;
- kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności;
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych;
- prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności;
- współpraca z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych,
- współdziałanie ze strażami pożarnymi i służbami ratowniczymi innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską

⁸³ <http://www.bezpecnepohranici.eu>

⁸⁴ <https://moravskoslezsky.denik.cz/podnikani/mmr-eurofondy-hasici-spoluprace-moravskoslezsky-polsko-20201218.html>

- umów międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;
- realizacja innych zadań wynikających z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych.

Ochotnicze Straże Pożarne (OSP) funkcjonują w oparciu o przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.), ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 1991 r. Nr 81, poz. 351 z późn. zm.), a ich szczegółowe zadania oraz organizację określa własny statut.

Główne cele i zadania OSP to:

- walka z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami;
- organizowanie przedsięwzięć służących krzewieniu sportu i kultury fizycznej pozwalających na rozwinięcie sprawności wykorzystywanej w działaniach ratowniczych;
- organizowanie przedsięwzięć oświatowo-kulturalnych propagujących wiedzę i umiejętności w zakresie ochrony przeciwpożarowej;
- upowszechnianie i wspieranie form współdziałania między lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi w zakresie ochrony przeciwpożarowej;
- 5) propagowanie zasad udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wyniku pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

System straży pożarnej bazuje na jednostkach Państwowej Straży Pożarnej, który dopełniają sekcje OSP. Państwa Straż Pożarna posiada swoje bazy w miastach powiatowych. Na terenie wszystkich gmin zlokalizowane są jednostki OSP, w tym przynajmniej jedna jednostka na obszarze danej gminy objęta jest Krajowym Systemem Ratowniczo-Gaśniczym.

Tabela 87 – Jednostki straży pożarnej w polskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia wg stanu na dzień 31.12.2020

Lp.	Nazwa gminy	Rodzaj jednostki straży pożarnej	Liczba jednostek	Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy (ilość jednostek w KSRG oraz nazwa jednostki)
1	Baborów	OSP	9	2: Sucha Psina, Baborów
2	Branice	OSP	9	2: Branice, Lewice
3	Gaszowice	OSP	4	2: Gaszowice, Szczerbice
4	Głubczyce	PSP / OSP	1 + 15*	3: Grobniki, Równe, Zopowy
5	Gorzyce	OSP	9	4: Gorzyce, Czyżowice, Olza, Rogów
6	Jejkowice	OSP	1	1: Jejkowice
7	Kietrz	OSP	9	3: Dzierżysław, Kietrz, Ściborzyce Wielkie
8	Kornowac	OSP	4	2: Łańce, Kobyla
9	Krzanowice	OSP	5	2: Krzanowice, Bojanów
10	Krzyżanowice	OSP	10	2: Krzyżanowice, Tworków
11	Kuźnia Raciborska	OSP	8	5: Kuźnia Raciborska, Jankowice Rudy, Ruda Kozielska, Siedliska
12	Lubomia	OSP	4	2: Lubomia, Syrynia
13	Lyski	OSP	9	2: Lyski i Zwonowice
14	Markłowice	OSP	1	1: Markłowice
15	Mszana	OSP	3	2: Mszana, Połomia
16	Nędza	OSP	5	1: Nędza
17	Pietrowice Wielkie	OSP	10	2: Pietrowice Wielkie, Cyprzanów
18	Pszów	OSP	2	2: OSP Krzyżkowice, OSP Pszów
19	Racibórz	PSP / OSP	1 + 4*	3: OSP Racibórz – Brzezie

				OSP Racibórz – Markowice OSP Racibórz - Sudół
20	Rudnik	OSP	6	2: Rudnik, Modzurów
21	Świerklany	OSP	2	2: Świerklany, Jankowice
22	Wodzisław Śląski	PSP / OSP	1 + 5*	2: Wodzisław Śl.- Radlin II Wodzisław Śl.- Zawada

* PSP + OSP

Źródło: Opracowanie własne

Współpraca transgraniczna jednostek przeciwpożarowych

Działania zintegrowanego systemu ratownictwa o charakterze transgranicznym zostały określone w międzyrządowych umowach, które regulują zasady prowadzenia działań ratunkowych po drugiej stronie granicy. Dla jednostek straży pożarnej podstawą działania jest Umowa między Rzeczpospolitą Polską oraz Republiką Czeską o współpracy i wzajemnej pomocy w wypadku katastrof, klęsk żywiołowych i innych nadzwyczajnych wydarzeń (z dnia 8 czerwca 2000r.).

Umowa ta określa ogólne ramy zasad prowadzenia działań po drugiej stronie granicy. Na jej podstawie jednostki odpowiedzialne za koordynację zintegrowanych działań ratowniczych (po stronie czeskiej kraj, po stronie polskiej urzędy wojewódzkie) podpisują szczegółowe umowy dotyczące procedur powiadamiania i realizacji działań na terytorium drugiego kraju. Obecnie obowiązują umowy tego typu pomiędzy województwem opolskim oraz krajem morawskośląskim a także pomiędzy województwem śląskim i krajem morawskośląskim. Logika interwencji oparta jest na maksymalnym skróceniu czasu dojazdu do zagrożonych obszarów. Dlatego w ramach umów określono dokładne miejsca, do których krótszy czas dojazdu mają jednostki straży z drugiej strony granicy (np. ze względu na uwarunkowania geograficzne). Zakres działań transgranicznych obejmuje pasmo 25 kilometrów od granicy po obu jej stronach.

Umowy określają także bardzo dokładnie rozdzielenie zadań, systemu szybkiego powiadamiania (na dwujęzycznych formularzach) oraz określają terytorialnie odpowiedzialne centra operacyjne. W ramach umów prowadzone są także wspólne ćwiczenia tematyczne (np. ratownictwo wodne, akcje ratunkowe na wyciągach itp.). Raz w roku prowadzone są działania mające na celu ewaluację funkcjonowania wspólnego systemu. Wspólne interwencje dotyczą głównie zabezpieczenia miejsc wypadków, w tym także wycieków niebezpiecznych substancji, pożarów (w tym pożarów lasów). Wyposażenie straży pożarnej niezbędne do prowadzenia akcji jest kompatybilne i w pełni funkcjonalne. Do poważnych problemów związanych z prowadzeniem działań o charakterze transgranicznym należą przede wszystkim: brak kompatybilnego systemu komunikacji radiowej (komunikacja przebiega telefonicznie lub faxem, co zdecydowanie utrudnia koordynację działań), brak wspólnego systemu używania sygnałów świetlnych i dźwiękowych wozów bojowych biorących udział w akcji na terytorium drugiego państwa (lub przejeżdżających tranzytem), brak zwolnień z opłat dla pojazdów bojowych z drugiego państwa na drogach płatnych (e-Myto, eToll).

Do słabych systemowych stron obecnego stanu zintegrowanego systemu ratownictwa należą bariery językowe, brak znajomości struktur operacyjnych i procedur po drugiej stronie granicy oraz brak wspólnego systemu informacji o zagrożeniach (np. komunikaty pogodowe, powodzie itp.).

Systemy wczesnego ostrzegania

W dziedzinie poprawy bezpieczeństwa na pograniczu, gminy Euroregionu Silesia bezpośrednio graniczące z Republiką Czeską zrealizowały bardzo interesujące i bezprecedensowe projekty mające na celu poprawę bezpieczeństwa obszaru pogranicza poprzez zbudowanie spójnego systemu wczesnego ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami. Projekty te zrealizowane były przez gminy: Racibórz, Krzyżanowice, Gorzyce, Krzanowice, Pietrowice Wielkie, Kuźnia Raciborska i Rudnik po stronie polskiej (obejmując swym zasięgiem obszar ok. 525 km kwadratowych) wraz z partnerami po stronie czeskiej — miastem Bohumin, oraz miejscowościami (gminami): Rohov, Bolatice, Sudice Koberice.

Położenie geograficzne oraz ukształtowanie terenu polskich gmin nadgranicznych powoduje, że spora część zagrożeń, zwłaszcza hydrologicznych pochodzi z terenu Republiki Czeskiej. Prawie wszystkie ciek wodne (rzeka Odra, Olza, potoki Biała Woda, Bełk i wiele innych mniejszych strumieni i rowów) płyną generalnie w kierunku północnym, czyli z Czech do Polski. W warunkach obfitych opadów powodują zagrożenie powodziowe. Tego typu specyficzne położenie gmin i wynikające z niego zagrożenia, a także nie do końca rozwiązane kwestie w zakresie wczesnego ostrzegania w poszczególnych gminach spowodowały konieczność znalezienia sposobu rozwiązania tego problemu. Głównym i w pewnym sensie spójnym celem wszystkich tych projektów było zbudowanie systemu wczesnego ostrzegania przed zagrożeniem wszystkich mieszkańców poprzez zakup i montaż odpowiednich urządzeń oraz stworzenie systemu wymiany informacji o zagrożeniach pochodzących z drugiej strony granicy. Ponadto prawie we wszystkich tych przedsięwzięciach zorganizowano szkolenia, głównie dla dzieci i młodzieży, oraz przygotowano odpowiednie informatory w obu językach.

3.8.3 Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Na terenie czeskiej części euroregionu Silesia funkcjonuje Policja Republiki Czeskiej działająca pod nazwą Krajska Komenda Policji Kraju Morawsko-Śląskiego [Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje] z siedzibą w Ostravie.
- Na terenie czeskiej części euroregionu Silesia działa Państwowa Straż Pożarna Kraju Morawsko-Śląskiego [Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje] z siedzibą w Ostravie, której podlega 6 wydziałów terenowych, z tego 4 znajdują się na terenie czeskiej części euroregionu Silesia.
- Współpraca transgraniczna jednostek ratownictwa na terenie czeskiej części euroregionu Silesia jest najbardziej rozwinięta na poziomie jednostek ochotniczych straży pożarnych w gminach leżących bezpośrednio blisko granicy.
- Euroregion Silesia w aktywny sposób współuczestniczy w rozwijaniu współpracy transgranicznej i zdolności do podejmowania działań przez przygraniczne jednostki straży pożarnej (np. projekty READY TO HELP, Bezpieczne pogranicze).

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

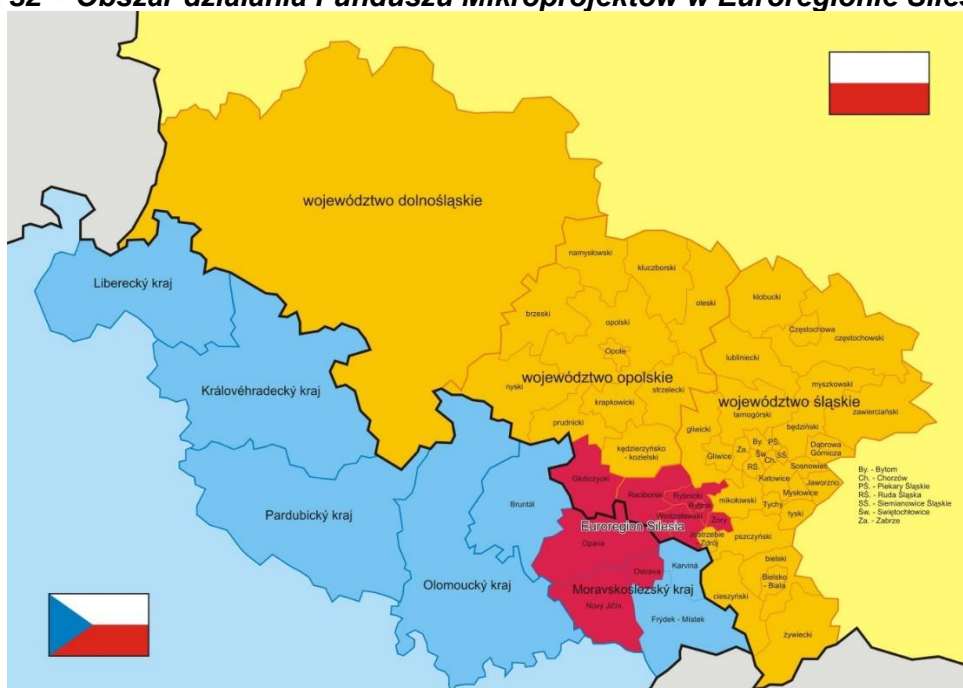
- W polskiej części euroregionu powszechnie we wszystkich gminach występują jednostki OSP, zaś dodatkowo w miastach powiatowych: Raciborzu, Wodzisławiu Śląskim i Głubczycach także jednostki PSP. Łącznie działa na tym terenie 137 jednostek straży pożarnej.
- Nad bezpieczeństwem obywateli i porządkiem publicznym czuwa policja wspierana lokalnie przez jednostki straży gminnej/miejskiej. Działają tutaj 3 powiatowe komendy policji oraz 9 komisariatów. Straż gmina funkcjonuje w 9 gminach.
- Zabezpieczeniem granicy zajmuje się Śląski Oddział Straży Granicznej. Jego komendantura w województwie śląskim zlokalizowana jest w Raciborzu.
- Wyrazem współpracy transgranicznej jest m.in. system wczesnego ostrzegania związany głównie z zagrożeniami hydrologicznymi w dolinie Odry. Rozwinięta jest również współpraca pomiędzy polskimi i czeskimi jednostkami straży pożarnej. Zasady funkcjonowania zintegrowanego systemu ratownictwa o charakterze transgranicznym zostały określone w międzyrządowych umowach.

4 SPECYFICZNE INSTRUMENTY WSPIERAJĄCE ROZWÓJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ W EUROREGIONIE SILESIA

4.1 PROGRAMY POLSKO-CZESKIEJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ I FUNDUSZ MIKROPROJEKTÓW W EUROREGIONIE SILESIA 1999-2020

Euroregion Silesia pełni ważną rolę w programach Unii Europejskiej przeznaczonych na wspieranie polsko-czeskiej współpracy transgranicznej, i to już od programów przedakcesyjnych **Phare CBC CZ-PL** 1999-2003, w ramach których zarządzał tzw. Wspólnym Funduszem Małych Projektów. Po przystąpieniu Polski i Republiki Czeskiej do UE w maju 2004 roku oba kraje mogły się przyłączyć do Inicjatywy INTERREG IIIA. W programie **INTERREG IIIA Republika Czeska – Polska** 2004-2006 przedstawiciele obu stron Euroregionu Silesia stali się członkami Komitetu Sterującego i Komitetu Monitorującego, a oba sekretariaty pełniły funkcję tzw. Zarządzającego Funduszem Mikroprojektów, stanowiącego element tego programu. Jeszcze przed zakończeniem ostatnich projektów w ramach programu INTERREG IIIA rozpoczęto nowy Fundusz Mikroprojektów w Euroregionie Silesia, stanowiący element **Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska** 2007-2013. Funkcję zarządzającego Funduszem Mikroprojektów Euroregion Silesia sprawuje także w okresie 2014-2020 w ramach programu **INTERREG V-A Republika Czeska – Polska**. Podobnie jak w latach 2007-2013, również w okresie 2014-2020 obie strony Euroregionu Silesia są reprezentowane w Komitecie Monitorującym, odpowiedzialnym za wybór projektów i monitoring programu. Program będzie ukończony pod koniec 2023 roku.

Rysunek 32 – Obszar działania Funduszu Mikroprojektów w Euroregionie Silesia

Fundusz Mikroprojektów w Euroregionie Silesia działa na obszarze:

- po stronie czeskiej: obszar NUTS III kraj Moravskoslezský – obszar powiatu Opava, Ostrava, Nový Jičín
- po stronie polskiej: część obszaru NUTS III podregion Opolski – województwo Opolskie – powiat głubczycki część obszaru NUTS III podregion Rybnicki – województwo Śląskie – powiat raciborski, rybnicki, wodzisławski – część (Pszów, Radlin, Rydułtowy,

Wodzisław Śląski, Gorzyce, Lubomia, Marklowice, Mszana), miasto (powiat grodzki)
Rybnik i Żory

Tabela 88 – Podsumowanie „funduszy małych projektów” w Euroregionie Silesia w okresie 1999-2021

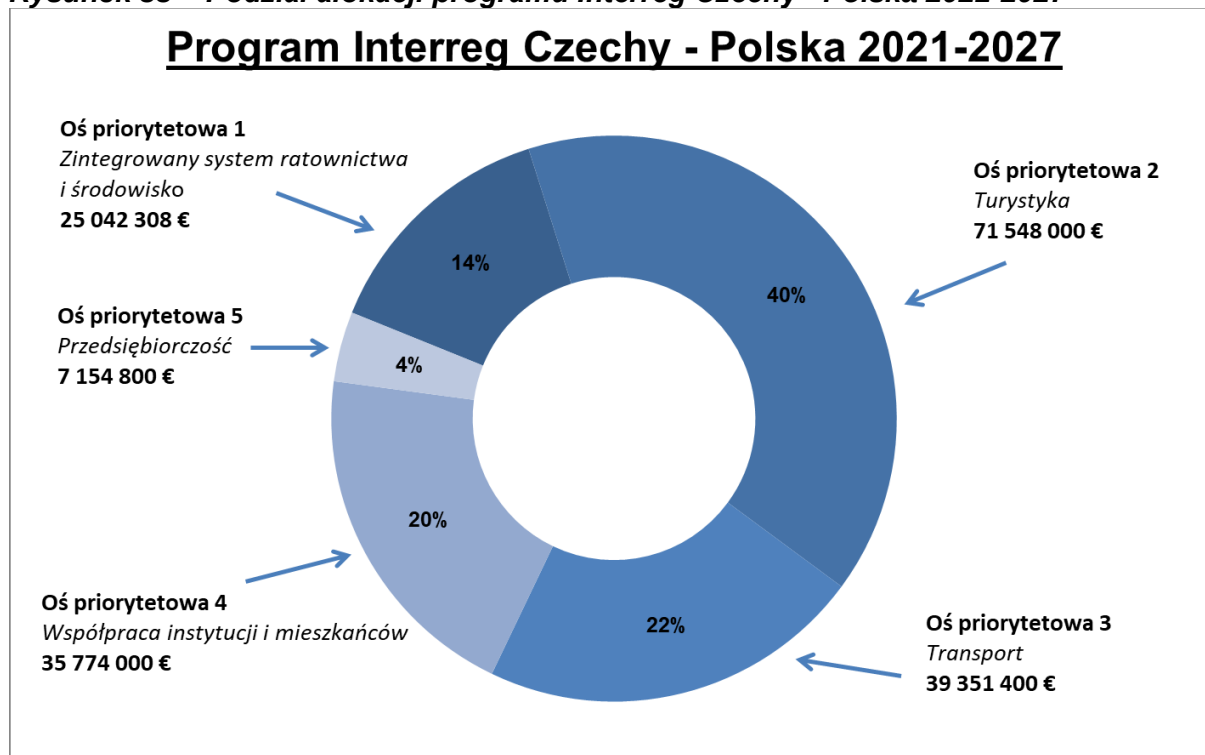
Program – Fundusz	Alokacja na mikroprojekty z EFRR	Liczba zatwierdzonych mikroprojektów
Phare CBC CZ-PL 1999 – 2003 – Wspólny Fundusz Małych Projektów	901 800 EUR	135
INTERREG IIIA RCz - Polska 2004 – 2006 – Fundusz Mikroprojektów	897 551 EUR	147
Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007 – 2013 – Fundusz Mikroprojektów	5 918 550 EUR	505
INTERREG V-A RCz-PL 2014-2020 – Fundusz Mikroprojektów	5 926 996 EUR*	326*
Razem	13 644 897 EUR	1 113

Źródło: opracowanie własne; *) po zmianie budżetu w 7/2020, **) stan na dzień 31.12.2021 r.

4.2 PROGRAM POLSKO-CZESKIEJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ NA LATA 2021-2027 I FUNDUSZ MAŁYCH PROJEKTÓW

Przygotowanie nowego programu czesko-polskiej współpracy transgranicznej Interreg Czechy – Polska 2021-2027 rozpoczęto w 2018 roku. Dokument programowy został przekazany do Komisji Europejskiej w marcu 2022 roku.

Rysunek 33 – Podział alokacji programu Interreg Czechy - Polska 2021-2027

Także w nowym programie Interreg Czechy-Polska 2021-2027 mniejsze projekty będą finansowane za pośrednictwem **Funduszu Małych Projektów**, przy czym dla niektórych typów małych projektów będą wprowadzone uproszczone formy finansowania w postaci ryczałtów. Pierwszy raz w historii instrument umocowany jest w artykule 25 Rozporządzenia Parlamentu

Europejskiego i Rady w sprawie Interregu⁸⁵, dzięki czemu Fundusz Małych Projektów będzie pełnoprawnym instrumentem programów współpracy transgranicznej.

Tak jak dotychczas, euroregiony pogranicza czesko-polskiego będą pełnić funkcję Zarządzających Funduszami Małych Projektów.

W związku z przygotowaniem nowego programu INTERREG Czechy-Polska 2021-2027 i Funduszu Małych Projektów jako jego integralnej części, w czerwcu 2021 r. przeprowadzono badanie ankietowe po obu stronach Euroregionu Silesia w celu oceny programu Interreg V-A Czechy – Polska i Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia oraz przygotowania na lata 2021-2027.

4.3 PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO

Cel badawczy i metodologia

Elementem opracowania dokumentu strategicznego „Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2021-2027” było przeprowadzenie badań na temat wiedzy o programach UE promujących współpracę transgraniczną i Euroregion Silesia. Częstkowe wyniki badań za polską i czeską część znajdują się w odrębnym załączniku, będącym elementem strategii.

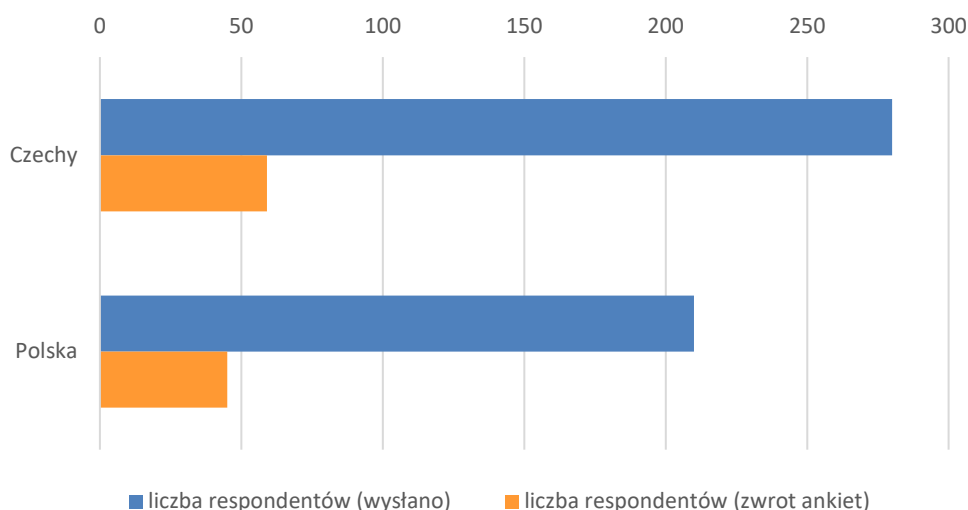
Narzędziem badawczym były badania ankietowe zawierające 26 pytań. Zastosowano przede wszystkim pytania zamknięte a respondenci wybierali odpowiedzi z proponowanej listy. Niektóre pytania były częściowo otwarte i można było podać inną odpowiedź. Całkowicie otwarte było ostatnie pytanie dotyczące planów współpracy transgranicznej w okresie 2021-2027. Niektóre pytania obejmowały skalę odpowiedzi od 1 do 5.

Kwestionariusz ankietowy wysłano za pośrednictwem poczty elektronicznej do łącznie 490 respondentów (210 respondentów po stronie polskiej i 280 respondentów po stronie czeskiej). Informacje na temat badań i link do kwestionariusza umieszczone były też na stronach internetowych Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry (polska część Euroregionu Silesia) oraz na stronach internetowych Euroregionu Silesia – CZ (czeska część Euroregionu Silesia), by zapewnić transparentność i umożliwić wszystkim zainteresowanym wzięcie udziału w badaniach.

W badaniach wzięło udział 45 respondentów z Polski i 59 respondentów z Czech, co stanowi zgodnie po obu stronach zwrotność na poziomie 21%. Przy uwzględnieniu typu badań taki wynik można uznać za zadowalający.

⁸⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające przepisy szczegółowe dotyczące celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i instrumentów finansowania działań zewnętrznych

Wykres 10 – Udział w badaniach ankietowych

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie podstawowych parametrów

Po polskiej stronie najbardziej zaangażowały się gminy (48% uczestniczących respondentów) a po stronie czeskiej instytucje edukacyjne (56% uczestniczących respondentów). Po stronie polskiej najliczniej reprezentowane były gminy do 5 tys. mieszkańców. Na drugim miejscu uplasowały się zaś miejscowości z liczbą mieszkańców od 50 tys. do 150 tys. Największa liczba respondentów po stronie czeskiej była z gmin powyżej 150 tys. mieszkańców, co spełnia tylko miasto Ostrava. Na drugim miejscu pod względem liczby respondentów były podmioty z siedzibą w gminach do 5 tys. mieszkańców.

Podsumowanie współpracy transgranicznej w okresie 2014-2020

Program INTERREG V-A Republika Czeska – Polska dobrze zna po stronie polskiej $\frac{3}{4}$ respondentów, po stronie czeskiej $\frac{2}{3}$ respondentów. Świadczy to o wysokim poziomie wiedzy instytucjonalnej na temat tego programu. Największa liczba ankietowanych zarówno po polskiej, jak i czeskiej stronie aplikowała do Funduszu Mikroprojektów 2014 – 2020. Wniosek do programu INTERREG V-A Republika Czeska – Polska złożyło 58% respondentów ze strony polskiej i 51% respondentów ze strony czeskiej.

Jako najczęstszy powód niezłożenia wniosku wskazywano po obu stronach przyczyny o charakterze organizacyjnym. Po stronie polskiej najczęściej jako powód nieaplikowania wskazywano brak partnera projektu, niewystarczające kadry oraz trudność obsługi administracyjnej projektu. Po stronie czeskiej wskazywano na trudności związane z obsługą administracyjną projektu, a także niewystarczające zaplecze kadrowe dla projektu lub brak partnera projektu.

Po polskiej i czeskiej stronie zrozumiałość dokumentów programów oceniono raczej pozytywnie (zrozumiałe). W obu przypadkach najgorzej oceniono czynności związane z systemem monitorującym MS2014+, w którym przeprowadzana jest cała obsługa administracyjna wniosku. Do oceny dostępności szkoleń/seminariów i poziomu trudności wykonania czynności administracyjnych związanych ze złożeniem i obsługą administracyjną wniosku wykorzystano ponownie pięciopunktową skalę (1 – łatwe, 5 – trudne).

Trudność obsługi systemu monitorującego MS2014+ została przez ankietowanych z obu stron granicy oceniona najczęściej jako średnia. Dostępność szkoleń dla wnioskodawców z Funduszu Mikroprojektów respondenci po stronie czeskiej ocenili jako łatwą (wartość 1), po stronie polskiej

kryterium to oceniono o poziom gorzej (na skali punktowej wartość 2) w stosunku do strony czeskiej. Gorzej oceniona jest dostępność szkoleń dla wnioskodawców w ramach *Programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska*. Po stronie polskiej kryterium to otrzymało ocenę 2, po stronie czeskiej najczęściej gorszą ocenę 3.

Trudność rozliczenia została przez ankietowanych oceniona raczej negatywnie. Po stronie polskiej trudność rozliczenia z *Funduszu Mikroprojektów* oceniono nawet na poziomie 5 (trudne), rozliczenie z *Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska* oceniono na poziomie 3 (średnia wartość). Po stronie czeskiej końcowe rozliczenie projektu z *Funduszu Mikroprojektów* i *Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska* oceniono na poziomie 3 (średnia wartość).

Po obu stronach do największych barier z punktu widzenia respondentów należy konieczność całkowitego prefinansowania projektu (brak zaliczek) oraz skomplikowany system rozliczenia. Przeciwnie, za najmniejszą barierę ankietowali uznali pozyskiwanie podstawowych informacji, wsparcie właściwej instytucji na etapie przygotowania wniosku, komunikację pomiędzy partnerami lub różnice językowe.

Po stronie polskiej wniosek konsultowało prawie 78% respondentów, przy czym pozostali ankietowani wniosku nie składali. Z tego można wywnioskować, że po stronie polskiej wszyscy wnioskodawcy wniosek konsultowali. Po stronie czeskiej wniosek o dofinansowanie konsultowało niemal 60% ankietowanych, 12% respondentów złożyło wniosek bez konsultacji. Po polskiej i czeskiej stronie bardzo pozytywnie oceniono kontakt z pracownikami instytucji wspierających. Spośród trzech typów ocenianych podmiotów do zdecydowanie najlepiej ocenianych należą instytucje zarządzające Funduszem Mikroprojektów (tj. Euroregion).

Największą motywacją do realizacji transgranicznego projektu po stronie czeskiej był przede wszystkim charakter działalności organizacji (duży udział respondentów z grona instytucji edukacyjnych i samorządów – gmin) a na drugim miejscu potrzeby danego obszaru/w danej dziedzinie. Po stronie polskiej największą motywacją były potrzeby danego obszaru/w danej dziedzinie, na drugim miejscu natomiast niewystarczające własne środki.

Co do decyzji, by realizować projekt/mikroprojekt transgraniczny z danym partnerem, respondenci z obu stron granicy odpowiadali prawie że tak samo. Zgodnie potwierdzili, że kluczową rolę w wyborze partnera odgrywał podobny profil działalności, geograficzna bliskość, dobre doświadczenia ze wspólnej realizacji lub potrzeby w zakresie danej dziedziny wsparcia.

Ankietowanym z czeskiej strony najtrudniej było rozliczać koszty personelu, koszty podróży i noclegów a także wydatki na wyposażenie. Natomiast strona polska jako najtrudniejsze pod względem rozliczenia wymieniała wydatki na doradztwo i usługi obce, wydatki na wyposażenie oraz koszty podróży i noclegów. Dopiero za tymi kryteriami po stronie polskiej pojawiło się rozliczenie kosztów personelu.

Po obu stronach najczęstszą formą promocji realizowanych projektów są informacje w mediach/w prasie/w Internecie lub za pośrednictwem plakatów informujących o wydarzeniach.

Podsumowanie dotyczące planowanej współpracy transgranicznej w okresie 2021-2027

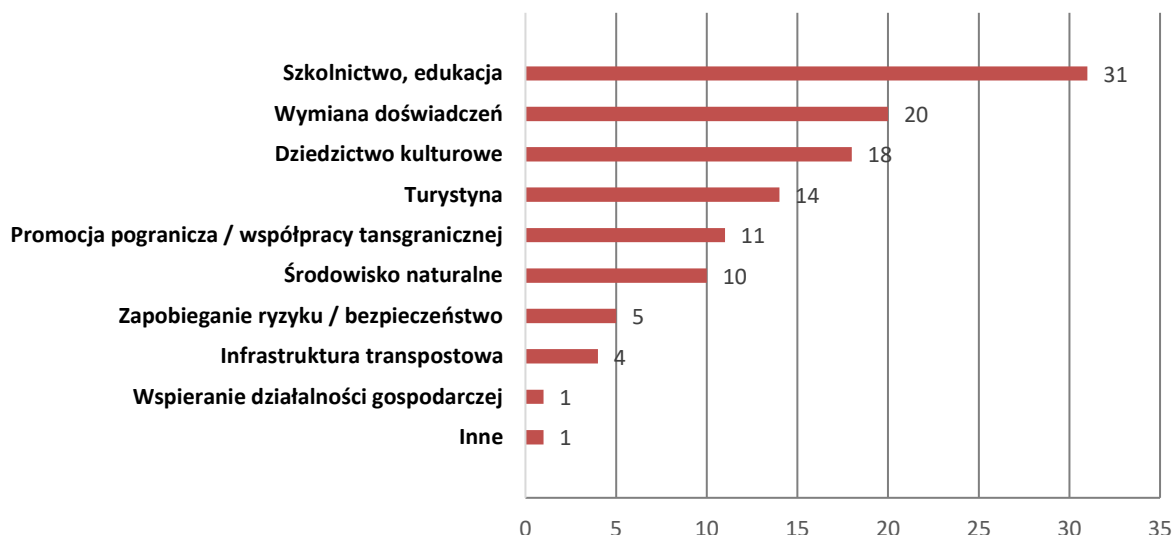
Po stronie czeskiej złożeniem wniosku o dofinansowanie w ramach Funduszu Mikroprojektów w nowym okresie programowania 2021-2027 zainteresowanych jest prawie 48% respondentów, 44% ankietowanych jest niezdecydowanych a 8,5% już obecnie postanowiło nie aplikować. Po stronie polskiej jest zainteresowanie zdecydowanie większe – 76% ankietowanych jest zainteresowanych złożeniem wniosku, 24% nie wie.

Pod względem przewidywanej wysokości dofinansowania w EUR na rozpatrywaną realizację działań/projektu w nowym okresie programowania 2021-2027 obie strony zgodnie zakładają największe zainteresowanie mikroprojektami do 30 tys. EUR. Po stronie polskiej jest także stosunkowo duże zainteresowanie dużymi projektami powyżej 30 tys. EUR. Po stronie czeskiej zainteresowanych nimi jest tylko niespełna 9% respondentów.

Planowane projekty transgraniczne po stronie czeskiej dotyczą w szczególności oświaty i edukacji (co może wynikać z dużej liczby respondentów z grona instytucji edukacyjnych). Ponadto występuje zainteresowanie takimi dziedzinami jak wymiana doświadczeń, dziedzictwo

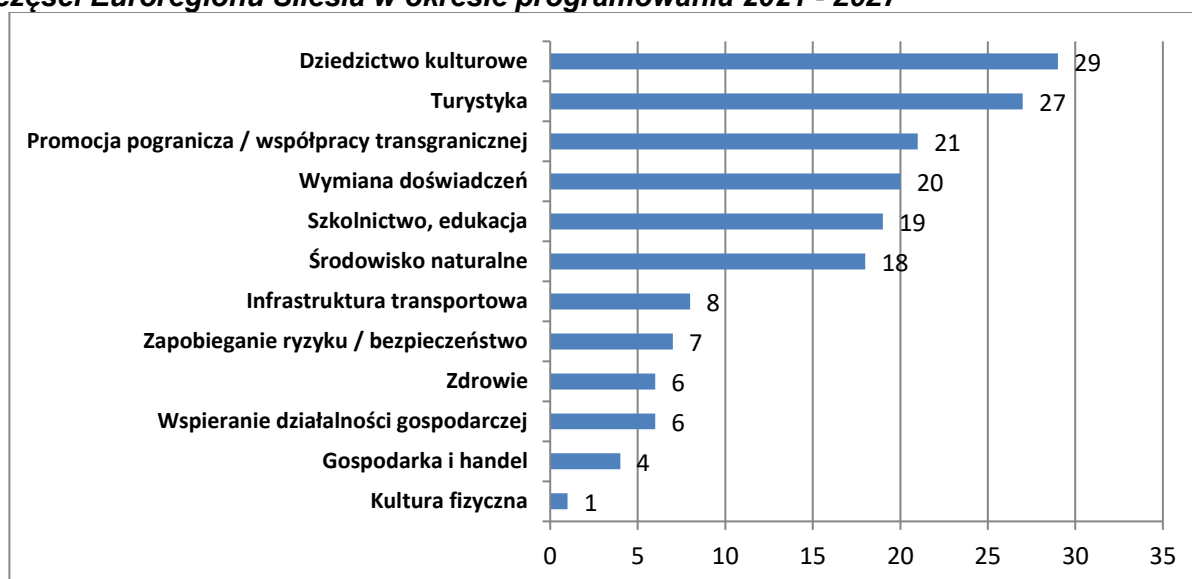
kulturowe czy turystyka. Te dziedziny tematyczne wymieniane są na pierwszych miejscach także przez respondentów ze strony polskiej. Po stronie polskiej jednak najczęściej wskazywano na dziedzictwo kulturowe a w dalszej kolejności na turystykę.

Wykres 11 – Dziedziny tematyczne, na których planują się skupić respondenci z czeskiej części Euroregionu Silesia w okresie programowania 2021 - 2027

Źródło: badania ankietowe, opracowanie własne

Wykres 12 – Dziedziny tematyczne, na których planują się skupić respondenci z polskiej części Euroregionu Silesia w okresie programowania 2021 - 2027

Źródło: badania ankietowe, opracowanie własne

Obie strony zgodnie preferują projekty dotyczące działań skierowanych zarówno do wąskiej, jak i szerszej grupy docelowej.

Po stronie polskiej partnera transgranicznego ma 51% respondentów, po stronie czeskiej 61% respondentów. Pomocy w szukaniu nowego/kolejnego partnera po stronie polskiej potrzebuje tylko 7% respondentów, po stronie czeskiej 14% respondentów.

Obie strony w nowym okresie programowania oczekiwałyby mniejszego obciążenia obsługą administracyjną, uproszczenia systemu składania wniosków o dofinansowanie a także utrzymania dofinansowania na poziomie 85%.

Z odpowiedzi respondentów po obu stronach wynika, że zamierzają współpracować przeważnie z dotychczasowymi partnerami (po stronie polskiej 60%, po stronie czeskiej 48%), ewentualnie tylko z niektórymi spośród dotychczasowych partnerów (po stronie polskiej 20%, po stronie czeskiej 14%).

Respondenci z czeskiej strony są zainteresowani kontynuacją bardziej w drodze realizacji innych działań (nowe pomysły), następnie w drodze kolejnego projektu/mikroprojektu o podobnej tematyce jak dotychczas. Po stronie polskiej na pierwszym miejscu wskazano zainteresowanie kontynuacją w drodze kolejnego projektu/mikroprojektu o podobnej tematyce jak dotychczas, na drugim miejscu zaś chęć kontynuowania bardziej poprzez realizację innych działań (nowe pomysły).

Obie strony zgodnie stwierdziły, że mają także inne plany co do współpracy po 2021 roku. Po stronie polskiej odpowiedziało tak 80% ankietowanych a po stronie czeskiej 85% ankietowanych.

Podsumowanie końcowe

Wyniki badań potwierdzają, że można wzmocnić i ułatwić współpracę transgraniczną, jednak w większości przypadków konieczna jest zmiana ogólnych zasad systemu informatycznego (aplikacja do obsługi wniosków i rozliczenia) oraz reguł realizacji programu, co wykracza poza bezpośrednie możliwości Euroregionu.

Odpowiedzi i spostrzeżenia respondentów z obu stron są w dużym stopniu zgodne. Wspólnym mianownikiem ograniczeń i problemów wskazywanych po obu stronach granicy są wysokie wymagania formalne.

Ważne jest też to, że obie strony granicy planują projekty transgraniczne, skupiające się w szczególności na wymianie doświadczeń, dziedzictwie kulturowym i turystyce.

5 ANALIZA SWOT

Infrastruktura transportowa

Silne strony		Punkty	Słabe strony		Punkty
S1	Podłączenie do sieci drogowej i kolejowej TEN-T (autostrada D1 - na czeskiej stronie, autostrady A1, A4, linia kolejowa 151 - w Polsce)	36	W2	Niedokończone lub brakujące obwodnice miast i gmin ERS	29
S3	Bliskość międzynarodowego lotniska im. Leoše Janáčka w Ostrawie (Mošnov) o zdolności przeładunkowej dla wszystkich typów samolotów i lotniska w Katowicach	22	W1	Niezadawalający stan techniczny dróg krajowych i wojewódzkich po polskiej i czeskiej stronie ER Silesia, niezadawalający stan techniczny mostów lub ich brak	25
S9	Postępująca (stopniowa) budowa obwodnic miast i wsi	15	W8	Niedostateczna ilość miejsc parkingowych w miastach ERS	25
S4	Gęsta sieć ścieżek rowerowych i szlaków w ERS	14	W9	Bardzo słabo rozwinięta infrastruktura dla rozwoju transportu ekologicznego (punkty ładowania samochodów elektrycznych oraz CNG, wodór, benzyna syntetyczna)	15
S2	Gęsta sieć dróg w ERS, w tym połączenia transgraniczne o znaczeniu lokalnym	12	W4	Brak integracji rozkładów jazdy w transgranicznej komunikacji autobusowej oraz kolejowej	10
S7	Połączenia w ramach funkcjonujących sieci kolejowych w ERS (w tym zelektryfikowanych)	10	W6	Zły stan techniczny linii kolejowych i jej niski stopień zelektryfikowania / opóźnienia pociągów i ich przepełnienie – za małe składy(sprzedaż biletów trwa chociaż nie ma miejsc siedzących)	7
S5	Gęsta sieć transportu publicznego w ERS a po stronie czeskiej także jej połączenie ze zintegrowanym systemem w regionie (Zintegrowany system transportu Województwa Morawsko-śląskiego RCz)	9	W7	Stan techniczny taboru kolejowego, powolne odnawianie floty kolejowej	7
S8	Połączenie kolejowe z Lotniskiem im. Leoša Janáčka Ostrava (dalej LLJO)	7	W10	Niepodpisana Umowa między RCz i RP o budowie i utrzymaniu mostów oraz utrzymaniu odcinków dróg publicznych na czesko-polskiej granicy i ich realizacja	6
S6	Długoletnia aktywna działalność ERS na rzecz rozwoju transportu / w obszarze transportu	4	W3	Brak bezpośredniego połączenia transportem publicznym (autobusy, pociągi) w zachodniej części ERS	5
			W5	Różnice w zakresie kategoryzacji i tonażu dróg na poszczególnych stronach granicy	2

Szanse		Punkty	Zagrożenia		Punkty
O1	Wykorzystanie środków unijnych w okresie 2021 - 2027 w celu poprawy infrastruktury transportowej – cel "Bardziej skomunikowana Europa"	28	T2	Stan oraz przepustowość istniejących dróg nieodpowiadające aktualnemu wzrostowi intensywności transportu	28
O12	Stopniowa budowa obwodnic miast i wsi, zwłaszcza na drodze między Ostrawą a Bartultovicami, droga Racibórz-Pszczyna,	19	T1	Brak inwestycji w infrastrukturę transportową w ERS	20
O2	Zakończenie remontów i budowy dróg oraz podnoszenie standardu dróg transgranicznych i łączących ERS z autostradami w PL i Cz	18	T8	Niski stopień wykorzystania transportu zbiorowego (autobus, pociąg, likwidacja/ograniczenie połączeń lokalnych i regionalnych)	17
O4	Silny potencjał gospodarczy w ERS, determinujący potrzebę dalszego wzrostu i rozwoju infrastruktury transportowej w tym mostów granicznych	15	T5	Wzrost indywidualnego transportu samochodowego kosztem transportu publicznego	15
O3	Pogłębienie współpracy w zakresie dalszego rozwoju transgranicznej infrastruktury transportowej i transportu publicznego	12	T3	Brak połączenia korytarza drogowego i kolejowego w zachodniej części Województwa Morawsko-śląskiego i powiatów przygranicznych na obszarze ERS z globalną siecią TEN-T	11
O10	Rozwój transportu ekologicznego (punkty ładowania samochodów elektrycznych oraz CNG, wodór, benzyna syntetyczna)	12	T4	Ograniczone możliwości rozwoju infrastruktury transgranicznej o znaczeniu lokalnym i infrastruktury towarzyszącej w obszarach przygranicznych	8
O9	Rozwój transportu wodnego – wykorzystanie transgranicznego odcinka Odry	9	T7	Opóźnienia przy uzyskiwaniu pozwoleń na budowę infrastruktury liniowej	8
O6	Optymalizacja i elektryfikacja regionalnych linii kolejowych	8	T6	Ograniczone możliwości związane z podniesieniem standardu dróg oraz zwiększeniem ich przepustowości (np. zwiększenie natężenia ruchu tranzytowego)	8
O8	Budowa terminali kontenerowych i przeładunkowych (droga - kolej – dalej transport lotniczy, wodny)	7	T9	Tendencja spadkowa wykorzystania lotniska LLJO w przewozie pasażerskim	7
O11	Aktualizacja modelowego studium „Border Crossing w ERS” - podstawą do planowania transgranicznej infrastruktury transportowej w ERS	5			
O7	Podjęcie działań związanych z harmonizacją (ujednoliceniem) standardów i tonażu dróg prowadzących do granicy po obu jej stronach	4			
O5	Integracja transportu publicznego na polskiej stronie ERS (na wzór czeskiej)	1			

Turystyka, kultura, sport

Silne strony		Punkty	Słabe strony		Punkty
S1	Atrakcje historyczne, kulturalne, przyrodnicze, techniczne i turystyczne	27	W4	Relatywnie słaba atrakcyjność turystyczna w porównaniu z pozostałym obszarem pogranicza PL-CZ	20
S3	Gęsta sieć oznakowanych szlaków turystycznych (pieszych) i ścieżek rowerowych	17	W3	Niedostateczna infrastruktura towarzysząca np. „parkingi rowerowe, wypożyczalnie rowerowe, punkty ładowania rowerów elektrycznych“	20
S4	Relatywnie niskie ceny usług turystycznych	15	W1	Niedostateczna spójność w połączeniach transgranicznych ścieżek rowerowych	17
S10	Dostępność Lotniska im. Leoše Janáčka Ostrava oraz lotniska w Katowicach-Pyrzowicach	14	W2	Brak zintegrowanego transgranicznego systemu informacji turystycznej na terenie ERS	13
S11	Oferta związana z turystyką industrialną (np. Technotrasa, Szlak Zabytków Techniki)	12	W7	Niedostateczna promocja atrakcji turystycznych oraz brak wspólnych ofert turystycznych	13
S2	Istnienie po stronie czeskiej obiektów sportowych o krajowym i międzynarodowym znaczeniu	10	W5	Brak dostępności transgranicznych połączeń kolejowych i autobusowych	12
S12	Zarządzanie rozwojem ruchu turystycznego (obszar CZ – „destinační management” = organizacje odpowiedzialne za zarządzanie ruchem turystycznym na poziomie regionalnym i lokalnym, obszar PL – ROT= regionalne organizacje turystyczne oraz lokalne)	9	W10	Bariera językowa na poziomie języka specjalistycznego w ruchu turystycznym (przede wszystkim dotyczy osób pracujących w obsłudze turystów)	9
S7	Relatywnie dobra infrastruktura turystyczna	7	W6	Niedostateczne informacje/przegląd na temat tras rowerowych, ścieżek rowerowych, szlaków dydaktycznych i tematycznych w ERS, w tym transgranicznych	8
S9	Duża i stabilna oferta zajęć/działań w czasie wolnym	6	W9	Niewystarczająca baza noclegowa i gastronomiczna (z wyłączeniem miasta Ostrawy)	6
S8	Obiekty z polami golfowymi po stronie czeskiej	5	W11	Brak obiektów hotelowych o podwyższonym standardzie	6
S5	Rozbudowana baza obiektów sportowych i kulturalnych	4	W8	Niewystarczający stan techniczny obiektów sportowych i kulturalnych	3
S6	Aktywne IC (Centra Informacji) w tym istnienie certyfikowanych turystycznych IC na czeskiej stronie ERS	2	W12	Brak komplementarnego kalendarium imprez (nakładanie się, konkutowanie, szczególnie dużych miast).	3
			W13	Małe zainteresowanie branży filmowej i telewizyjnej w budowaniu wizerunku ERS	2

Szanse		Punkty	Zagrożenia		Punkty
O3	Możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania	24	T9	Duża konkurencja ofert turystycznych na innych obszarach	22
O7	Zwiększająca się rola aktywnego wypoczynku jako formy spędzania czasu wolnego	21	T3	Niekorzystny wizerunek ERS – obciążenie ekologiczne, zanieczyszczenie środowiska	15
O1	Wykorzystanie potencjału atrakcji turystycznych (historycznych, kulturowych, technicznych i atrakcji przyrodniczych)	19	T1	Ograniczenie możliwości korzystania z dotacji w obszarze turystyki, kultury i sportu	12
O19	Rozwój transgranicznych ścieżek rowerowych (np. projektowany Szlak Górnej Odry – Zielone Ścieżki Pogranicza, Udostępnienie Odry i Olzy)	13	T8	Możliwy wzrost cen usług turystycznych	12
O20	Wzrost zainteresowania turystyką lokalną ze względu na zagrożenie pandemiczne COVID-19	11	T2	Niski poziom promocji i świadomości o potencjale ERS	11
O4	Pojawienie się nowych (nieznanych do tej pory) atrakcji turystycznych	10	T10	Ograniczenia w turystyce transgranicznej w związku z obostrzeniami zapobiegającymi rozprzestrzenianiu się koronawirusa COVID-19	11
O18	Rozwój „turystyki industrialnej“	9	T4	Niskie zaangażowanie sektora prywatnego w inwestycje w infrastrukturę turystyczną	10
O9	Promocja atrakcji turystycznych i działań w ERS	8	T12	Brak wykwalifikowanych pracowników w branży turystycznej np. w gastronomii	10
O13	Dogodne położenie geograficzne i bliskość aglomeracji miejskich	5	T6	Brak zbieżności interesów w dziedzinie rozwoju turystyki	3
O8	Wzrost liczby inwestycji w infrastrukturę turystyczną realizowanych w trybie partnerstwa publiczno-prywatnego	5	T5	Niższe zainteresowanie turystów odwiedzaniem terenów ERS	3
O15	Wykorzystanie wspólnej historii ERS	5	T11	Przejęcie turystyki kongresowej na formę online	1
O10	Podwyższenie standardu obiektów turystycznych	5	T7	Niewystarczające ustawodawstwo dotyczące turystyki w RCz	0
O2	Wsparcie wypoczynku/rekreacji w celu wzmocnienia spójności ERS (festiwale w regionie, międzynarodowe działania sportowe, itp.)	4			
O5	Rozwój transgranicznego ruchu turystycznego przy wsparciu odpowiednich struktur na obu stronach ERS	4			
O16	Wzrost udziału nowych technologii w świadczeniu usług przez sektor turystyczny	3			
O21	Rozwój agroturystyki	3			
O11	Rozwój turystyki kongresowej	1			
O17	Rozwój turystyki wodnej i lotniczej	0			
O12	Rozwój turystyki „indoor” (wewnątrz/pod jednym dachem)	0			

O14	Wprowadzenie wspólnej waluty euro	0		
O6	Jednolita klasyfikacja i zasady funkcjonowania sieci turystycznych IC po obu stronach ERS	0		

Edukacja, przedsiębiorczość

Silne strony		Punkty	Słabe strony		Punkty
S3	Bliskość geograficzna i językowa pozwalająca na stworzenie wspólnego rynku pracy bez konieczności migracji ludności	24	W4	Brak prefinansowania i skomplikowana procedura rozliczeń w programach transgranicznych	26
S1	ERS jako teren o bogatych tradycjach przemysłowych	23	W3	Brak współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami i szkołami w zakresie programu kształcenia w szkołach średnich oraz organizacji praktyk zawodowych (w tym praktyk/staży transgranicznych)	14
S2	Szeroka gama placówek oświatowych wszystkich szczebli, w tym szkół specjalnych i szkół specjalistycznych	18	W11	Małe zainteresowanie inwestycjami na terenach brownfields (oraz miejskich nieużytkach i ugorach) co powoduje zaburzenia ładu estetycznego i funkcjonalnego miasta	13
S4	Szeroka i aktywna współpraca transgraniczna szkół na terenie ERS	15	W2	Małe zainteresowanie podjęciem nauki w szkołach o profilu technicznym po czeskiej stronie ERS	11
S5	Wykwalifikowana kadra pracownicza (siła robocza), zwłaszcza w dziedzinach technicznych	14	W7	Różnice w systemach prawnych, administracyjnych i podatkowych	11
S9	Koncentracja dobrych miejsc pracy naukowej na niewielkim obszarze (Park Naukowo-Technologiczny Ostrawa)	13	W1	Dysonans pomiędzy kompetencjami /kwalifikacjami zawodowymi kadry pracowniczej (siły roboczej) a aktualnym zapotrzebowaniem na określone umiejętności na rynku pracy	10
S10	Zintegrowane inwestycje terytorialne Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego, Województwa Opolskiego i aglomeracji ostrawskiej	10	W6	Brak bezpośredniego finansowania MŚP w ramach środków UE na współpracę CZ-PL	9
S7	Potencjał rolniczo przetwórczy	5	W9	Bariera językowa wśród młodych ludzi, w dziedzinach technicznych (język fachowy)	8
S6	Chęć /gotowość firm do współpracy transgranicznej	4	W15	Niski poziom przedsiębiorczości w stosunku do średniej krajowej	7
S8	Współpraca z wieloma instytucjami, zwłaszcza edukacyjnymi, w kraju Morawskośląskim	2	W5	Brak promocji polskiej marki na rynku czeskim	7
			W10	Niewystarczający i niespójny system informacji w obszarze przedsiębiorczości (realia zakładania i prowadzenia	5

				działalności gospodarczej) i rynku pracy po obu stronach granicy	
			W13	Zwiększająca się liczba osób z wykształceniem podstawowym	4
			W14	Brak kompatybilnych systemów certyfikacji zawodów i nadawania uprawnień	3
			W8	Niska podaż ofert pracy dla osób o wysokich kwalifikacjach i wąskiej specjalizacji zawodowej	3
			W12	System prawny regulujący działalność Izb gospodarczych w Czechach i Polsce (członkowsko/przynależność podmiotów gosp. do Izb nie jest obowiązkowe)	1

Szanse		Punkty	Zagrożenia		Punkty
O2	Wykorzystanie odpowiednich funduszy europejskich na lata 2021-2027 – cele „Europa Społeczna” i „Inteligentniejsza Europa”	19	T1	Dalszy (ciągły) odpływu młodych, wykształconych grup ludzi z terenu ERS	21
O8	Wspólne projekty szkół	18	T5	Zjawisko postępującej depopulacji powodujące ubytek ludności w wieku produkcyjnym	14
O21	Zwiększenie zainteresowania technicznymi kierunkami nauczania	15	T7	Duży wpływ globalnej sytuacji ekonomiczno-gospodarczej na sytuację największych pracodawców w ERS (sektor górnictwa, metalurgii, mechaniki)	13
O7	Bliskość dużych ośrodków przemysłowych w CZ i PL	11	T12	Pandemia COVID-19 – obawa przed zarażeniem, a w przypadku samej realizacji projektu zagrożenie niewywiązania się z umowy spowodowana rozprzestrzenianiem się koronawirusa	11
O1	Bliskość rynku o dużym potencjale zbytu	11	T13	Pandemia COVID-19 - w związku z pandemią koronawirusa występuje zagrożenie we współpracy przedszkoli i szkół wszystkich szczebli w ERS	11
O20	Współpraca placówek szkolnych z podmiotami gospodarczymi w celu poprawy sytuacji na rynku pracy	11	T4	Przeniesienie siedzib przedsiębiorstw i ich oddziałów poza obszar ERS	7
O3	Rozwój przedsiębiorczości w sferze turystyki	10	T2	Wzrost bezrobocia	6
O13	Zachęty/ulgi inwestycyjne (w tym strefy ekonomiczne)	9	T6	Niewystarczające wsparcie dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Republice Czeskiej i Polsce	5
O17	Modernizacja technicznego i dydaktycznego wyposażenia szkół	8	T3	Spadek liczby podmiotów gospodarczych	5
O6	Restrukturyzacja regionu	8	T8	Regularne negatywne kampanie medialne szkalujące polskie produkty/wyroby	5

O10	Wprowadzenie bezpośredniego finansowania MŚP w ramach środków UE na współpracę CZ-PL	7	T9	Prawne i administracyjne bariery pozyskiwania środków na współpracę transgraniczną	5
O11	Wspieranie rozwoju kształcenia ustawicznego oraz łączenie kształcenia początkowego z kształceniem ustawicznym	6	T10	Ryzyko spowolnienia rozwoju gospodarczego po obu stronach granicy	3
O4	Potencjał brownfields (terenów przemysłowych) i wykorzystanie obiektów pozostałych po placówkach straży granicznej	6	T11	Zamykanie przedszkoli i szkół podstawowych ze względu na brak uczniów	1
O14	Rozrost stref przemysłowych w regionie (nowe miejsca pracy)	5			
O12	Zwiększenie elastyczności i mobilności siły roboczej oraz jej gotowość i motywacja do podjęcia pracy na transgranicznym rynku pracy	2			
O5	Współpraca z Czesko-Polskimi Izbami Handlowymi oraz Izbami gospodarczymi na terenie ERS	2			
O9	Potencjał rynku usług dla osób starszych	2			
O19	Wykorzystanie potencjału kobiet w sferze biznesu	2			
O22	Zwiększający się odsetek osób z wykształceniem wyższym	1			
O15	Współpraca z EUWT TRITIA	0			
O18	Istnienie Konferencji Rektorów Uniwersytetów Śląskich - transgraniczna współpraca naukowo-dydaktyczna uczelni wyższych położonych na obszarze czeskiego i polskiego Śląska	0			
O16	Inicjatywa (międzynarodowe konsorcjum) PROGRES 3 - transgraniczne koneksje między uniwersytetami kraju Morawsko-Śląskiego, uniwersytetami Województwa Opolskiego oraz uczelniami kraju Żylińskiego w dziedzinie nauki, badań naukowych i innowacji	0			

Ludzie i warunki życia

Silne strony		Punkty	Słabe strony		Punkty
S1	Bliskość aglomeracji śląskiej oraz ostrawskiej	33	W2	Zanieczyszczenie powietrza z powodu niskiej emisji lokalnego ogrzewania, przemysłu oraz transportu	43
S11	Zintegrowane inwestycje terytorialne Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego, Województwa Opolskiego i aglomeracji ostrawskiej	16	W3	Niższy stopień „skanalizowania” na terenach wiejskich	17
S2	Szerokie działania transgraniczne gmin w zakresie bezpieczeństwa na terenie ERS - zwłaszcza straży i policji	12	W5	Niski stopień recykling'u odpadów komunalnych	15
S3	Istnienie Zintegrowanego systemu ratownictwa na terenie ERS	8	W6	Degradacja ekologiczna środowiska w wyniku braku odpowiedniej działalności przemysłowej	14
S8	Podłączenie gmin ERS do infrastruktury technicznej - woda, prąd, gaz, ciepło, itp.	7	W4	Słaba jakość usług opieki zdrowotnej w porównaniu z czeską częścią Euroregionu	14
S6	Funkcjonujący system zbierania, gromadzenia i segregacji odpadów komunalnych na czeskiej stronie ERS	6	W11	Bardzo słaba dostępność do usług opiekuńczych ludzi starszych oraz niska wiedza w zakresie odpowiedniej opieki nad chorym w domu	14
S10	Wystarczające zaopatrzenie w wodę pitną za pośrednictwem Ostrawskiego regionalnego zaopatrzenia w wodę	4	W12	Niski poziom dbałości o krajobraz - rolnictwo mało przyjazne środowisku i mało ekologiczne oraz niewielka ilość związanych z tym działań przeciwpowodziowych i przeciwoerozyjnych	13
S5	Rozległa sieć placówek świadczących opiekę społeczną i profilaktykę na terenie ERS	4	W1	Niewykorzystane tereny ERS (brownfields - tereny przemysłowe)	11
S4	Istnienie wyspecjalizowanych zakładów świadczących usługi zdrowotne na terenie ERS	3	W7	Brak systemowych rozwiązań w zakresie rewitalizacji terenów przemysłowych	7
S7	System transportu publicznego ze znaczącym udziałem pojazdów przyjaznych dla środowiska po czeskiej stronie ERS	3	W8	Stagnacja w wykorzystaniu zasobów odnawialnych źródeł energii	6
S12	Tworzenie społecznych planów usług socjalnych po stronie czeskiej	1	W10	Słabo funkcjonujący system zbierania, gromadzenia i segregacji odpadów komunalnych po polskiej stronie ERS	5
S9	Istnienie "Centrum edukacji o odpadach" na czeskiej stronie ERS	0	W9	Budowa obiektów biznesowych na greenfields	4

Szanse		Punkty	Zagrożenia		Punkty
O1	Promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i technologii przyjaznych dla środowiska w celu zmniejszenia zużycia energii	25	T3	Zagrożenie dla zdrowia publicznego z powodu znacznego zanieczyszczenia środowiska oraz z powodu niewłaściwego stylu życia	22
O9	Odzyskiwanie energii z odpadów	22	T4	Pogarszająca się dostępność i pojemność (ilość łóżek) w placówkach opieki zdrowotnej (prywatyzacja, zamykanie szpitali, zamykanie gabinetów lekarskich, itp.) i opieki społecznej (brak finansów publicznych, wzrost liczby seniorów, itp.)	18
O6	Zmiana stylu życia ludności i podejścia do ochrony środowiska	17	T1	Powrót do ogrzewania paliwami niskiej jakości, które obciążają środowisko z powodu rosnących cen gazu i energii elektrycznej	15
O7	Wzmocnienie współpracy transgranicznej w zakresie bezpieczeństwa, obsługi i opieki społecznej	13	T2	Odpływ ludności z ERS	15
O5	Promowanie wykorzystania nowych technologii do przetwarzania i wykorzystania wszystkich rodzajów odpadów komunalnych	12	T10	Pogarszająca się dostępność i jakość mieszkań	15
O3	Realizacja projektów w ramach ochrony środowiska, bezpieczeństwa, infrastruktury technicznej z maksymalnym wykorzystaniem zewnętrznych źródeł finansowania	11	T9	Ze względu na pandemię COVID-19 występuje zagrożenie w odniesieniu do realizacji projektów people-to-people	13
O11	Polityka spójności UE na lata 2021-2027 – priorytet inwestycyjny „Zielona, niskoemisyjna Europa”	11	T7	Zagrożenie dla zaopatrzenia w wodę pitną (Polska, w tym nasz region, ma najgorszy bilans wodny w UE)	8
O2	Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz wzrost aktywności organizacji pozarządowych (w tym lokalnych grup działania) w zakresie współpracy transgranicznej	10	T6	Degradacja gleb pod wpływem zagrożenia erozją i niewłaściwym zarządzaniem rolnictwem	7
O10	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (wiatraki, biomasa)	9	T8	Brak wykwalifikowanej kadry dla osób potrzebujących wsparcia i pomocy przy chorym domowniku	6
O8	Rozwój edukacji ekologicznej i zdrowotnej oraz wzrost świadomości społecznej w tych kwestiach	5	T5	Brak zainteresowania ekologicznymi źródłami energii w gospodarstwach domowych	5
O4	Koordinacja działań w celu efektywnego pozyskiwania środków UE przez podmioty odpowiedzialne za realizację polityk publicznych	4			

PROJEKTOWA CZĘŚĆ

6 OPIS OPRACOWANIA CZĘŚCI PROJEKTOWEJ

Projektowa część Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2021-2027 stanowi kompleksowy plan rozwoju określonego obszaru pogranicza i współpracy transgranicznej. Podstawą opracowania części projektowej nowego dokumentu strategicznego były już wcześniej zdefiniowane wspólne wizje, cele strategiczne oraz działania ujęte w części projektowej dokumentu strategicznego na okres 2014-2020 zaktualizowane w 2019 roku. We współpracy ze wspólną grupą roboczą Euroregionu Silesia ds. wdrażania Strategii, ekspertami eksternistycznymi z obu stron granicy oraz zespołem projektowym Euroregionu Silesia w okresie od maja do listopada 2021 roku w kilku krokach przeprowadzono inwentaryzację i aktualizację całej części projektowej Strategii.

Część projektowa Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2021-2027 bazuje na zaktualizowanej analizie obecnego stanu regionu i zaktualizowanych analizach SWOT 4 dziedzin tematycznych:

- TRANSPORT
- TURYSTYKA, KULTURA I SPORT
- EDUKACJA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
- LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA.

Analizy SWOT powyższych dziedzin tematycznych zostały omówione, zaktualizowane i później ocenione przez członków grupy roboczej Euroregionu Silesia ds. wdrażania Strategii (patrz szczegółowo rozdział 5). Wyniki oceny punktowej tematycznych analiz SWOT zostały następnie uwzględnione w części projektowej Strategii.

We współpracy z grupą roboczą i eksternistycznymi ekspertami na podstawie tematycznych analiz SWOT dokonano weryfikacji celów strategicznych i działań określonych dla poszczególnych dziedzin tematycznych części projektowej Strategii.

We współpracy z eksternistycznymi ekspertami i zespołem projektowym dokonano też weryfikacji struktury części projektowej, na podstawie której przeprowadzono drobne modyfikacje w stosunku do dokumentu z 2019 roku.

Ostateczna część projektowa nowej Strategii obejmuje:

- sformowanie misji Euroregionu Silesia,
- zdefiniowanie strategicznej wizji Euroregionu Silesia,
- zdefiniowanie wizji poszczególnych dziedzin tematycznych,
- określenie celów strategicznych poszczególnych dziedzin tematycznych,
- zidentyfikowanie konkretnych działań prowadzących do osiągnięcia celów strategicznych poszczególnych dziedzin tematycznych oraz zidentyfikowanie działań specyficznych na rzecz zapewnienia rozwoju Euroregionu Silesia jako ważnej struktury transgranicznej, do których w części wdrażającej Strategii nawiązują proponowane możliwe przedsięwzięcia projektowe prowadzące do jej realizacji.

7 MISJA EUROREGIONU

Misja jest odzwierciedleniem długoterminowej strategii organizacji ujętym w kilku zdaniach. To de facto najwyższe możliwe streszczenie całej strategii. Wszystkie cele częściowe, działania i projekty powinny skupiać się na jej realizacji.

Efektem rozmów prowadzonych w poszczególnych grupach roboczych, zatwierdzonym przez Zarządzającą grupę roboczą, jest misja zdefiniowana dla Euroregionu Silesia o poniższej treści:

Intensywna współpraca transgraniczna – nasz wspólny i zrównoważony rozwój

8 STRATEGICZNA WIZJA EUROREGIONU

Wizja jest uzupełnieniem misji, definiując bardziej szczegółowo sposoby i ograniczenia istniejące na drodze do osiągnięcia misji. Sensem wizji jest deklaracja tego, co Euroregion Silesia chce osiągnąć do 2027 roku.

Efektem rozmów prowadzonych przez grupę roboczą Euroregionu Silesia ds. wdrażania Strategii jest wizja Euroregionu Silesia o poniższej treści:

Prosperujący polsko-czeski region, który wspiera ideę jedności europejskiej oraz wspólnie rozwija swoją przyszłość w oparciu o współpracę partnerską

9 WIZJA, CELE STRATEGICZNE I DZIAŁANIA W OBSZARZE POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZIN TEMATYCZNYCH

9.1 I. DZIEDZINA TEMATYCZNA - INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

9.1.1 Wizja tematycznej dziedziny

Infrastruktura transportowa w euroregionie dostatecznie rozbudowana i w odpowiednim stanie technicznym poprawia jakość życia, zwiększa mobilność mieszkańców i przyczynia się do zrównoważonego rozwoju regionu

9.1.2 Cele strategiczne, działania

I.1 Dokończenie budowy obwodnic i zwiększenie przepustowości dróg, łącznie z mostami (w tym granicznymi)

Nawiązanie do SWOT: W1, W2, W10, O1, O2, O3, O4, T2, T1, T4, T7

- I.1.1 Zwiększenie przepustowości dróg pomiędzy największymi miastami ERS oraz w kierunku granicy PL i CZ
- I.1.2 Modernizacja/przebudowa i budowa dróg po obu stronach granicy
- I.1.3 Budowa dróg i obwodnic po obu stronach granicy z połączeniami z ważnymi drogami regionalnymi (zwłaszcza z autostradami)
- I.1.4 Modernizacja/przebudowa mostów granicznych łącznie z drogami dojazdowymi (zwłaszcza granicznymi) i infrastrukturą towarzyszącą

I.2 Rozwój i optymalizacja transportu publicznego, łącznie z transgranicznym przewozem osób

Nawiązanie do SWOT: S5, S7, S6, S8, W3, W6, W4, W7, O1, O3, O6, O10, O5, T5, T8, T9

- I.2.1 Rozwój transgranicznego transportu publicznego (zwłaszcza w zachodniej części ERS)
- I.2.2 Rozpowszechnianie informacji o możliwościach transportu publicznego w ramach ERS
- I.2.3 Zintegrowane systemy publicznego transportu zbiorowego
- I.2.4 Rozbudowa towarzyszącej infrastruktury transportu publicznego

I.3 Rozwój regionalnej i lokalnej infrastruktury transportowej

Nawiązanie do SWOT: S4, S6, W1, W8, W9, W6, W7, O1, O8, O9, O10, O11, T4, T7

- I.3.1 Przebudowa i modernizacja dróg, łącznie z infrastrukturą towarzyszącą (przede wszystkim miejsca parkingowe, itd.)
- I.3.2 Modernizacja/przebudowa i budowa infrastruktury transgranicznej dla pieszych i rowerzystów
- I.3.3 Wsparcie rozwoju transportu wodnego w zgodzie z krajowymi i regionalnymi strategiami z poszanowaniem ochrony środowiska
- I.3.4 Budowa terminali kontenerowych i przeładunkowych

I.3.5 Wsparcie rozwoju transportu ekologicznego (samochody elektryczne, autobusy elektryczne, CNG, wodór, benzyna syntetyczna) w tym infrastruktury towarzyszącej

I.3.6 Wsparcie dla bezpiecznych elementów transportu

9.2 II. DZIEDZINA TEMATYCZNA - TURYSTYKA, KULTURA I SPORT

9.2.1 Wizja tematycznej dziedziny

Euroregion Silesia – transgraniczny region turystyczny z szeroką ofertą atrakcji historycznych, technicznych, przyrodniczych i kulturalnych. Poprzez zintegrowane podejście zapewnimy wspólną promocję, która zwiększy stopień świadomości o Euroregionie Silesia i polepszy jego wizerunek. Ukierunkowanym rozwojem ruchu turystycznego chcemy osiągnąć wyższy stopień aktywności turystycznej.

9.2.2 Cele strategiczne, działania

II.1 Wspólna realizacja imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych

Nawiązanie do SWOT: S1, S5, S7, S12, W2, W4, O1, O3, O4, O2, O13, O15, O16, T6, T10, T12

II.1.1 Wsparcie imprez kulturalnych wzmacniających spójność ERS

II.1.2 Wsparcie działań sportowych i rekreacyjnych wzmacniających spójność ERS

II.2 Wspólna promocja Euroregionu Silesia jako transgranicznego regionu turystycznego

Nawiązanie do SWOT: S12, S6, W2, W7, W6, O3, O4, O9, O5, O16, O6, T2, T1, T9

II.2.1 Transgraniczny zintegrowany system informacji turystycznych

II. 2.2 Rozwój transgranicznego ruchu turystycznego za pośrednictwem organizacji odpowiedzialnych za zarządzanie ruchem turystycznym

II.2.3 Tworzenie, promocja i wspieranie rozwoju transgranicznych turystycznych produktów / ofert

II.3 Zwiększenie atrakcyjności Euroregionu Silesia

Nawiązanie do SWOT: S1, S2, S4, S10, S11, S5, S7, S9, S8, W4, W7, W9, W8, W11, W10, O1, O3, O4, O13, O8, O18, O17, O11, O10, O20, O21, T3, T9, T4, T5, T11, T12

II.3.1 Powstanie nowych i rewitalizacja (modernizacja) obecnych atrakcji turystycznych i obiektów rekreacyjnych oraz łączenie istniejących elementów turystyki

II.3.2 Rozwój bazy noclegowej i placówek gastronomicznych

- II.3.3 Rozwój turystyki wodnej i lotniczej
- II.3.4 Rozwój agroturystyki
- II.3.5 Rozwój turystyki „industrialnej”
- II.3.6 Likwidacja bariery językowej
- II.3.7 Rzeką Odra – wspólny symbol ERS

II.4 Zachowanie, wykorzystanie i rozwój przyrodniczego, kulturowego i historycznego dziedzictwa w ERS

Nawiązanie do SWOT: S1, S11, S5, S9, W4, W8, O1, O3, O7, O4, O2, O9, O15, T2, T4

- II.4.1 Promocja wspólnej historii
- II.4.2 Promocja tradycyjnego rzemiosła, wyrobów i tradycyjnej kuchni regionalnej z obszaru ERS
- II.4.3 Bogactwo przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i historyczne na obszarze ERS
- II.4.4 Aktywny wypoczynek jako forma spędzania wolnego czasu

II.5 Rozwój ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych łącznie z infrastrukturą towarzyszącą

Nawiązanie do SWOT: S3, W1, W4, W3, W7, W6, O8, O16, O10

- II.5.1 Budowa i modernizacja sieci ścieżek rowerowych
- II.5.2 Rozwój tematycznych ścieżek dydaktycznych (edukacyjnych)
- II.5.3 Rozwój zaplecza i infrastruktury towarzyszącej

II.6 Wsparcie zrównoważonego ruchu turystycznego, kultury i sportu

Nawiązanie do SWOT: S1, S3, S12, S7, S6, W3, W6, W8, O3, O7, O1, O4, O18, O9, O10, O16, O21, O17, O20, T12, T6

- II.6.1 Trwały rozwój turystyki i kultury odporny na sytuacje wyjątkowe (np. w dobie pandemii, zagrożenie bezpieczeństwa publicznego)
- II.6.2 Wykorzystanie potencjału przyrodniczego poprzez rewitalizację wyłączonych i przemysłowych terenów na cele turystyczne, kulturalne i rekreacyjne
- II.6.3 Wsparcie działań towarzyszących związanych z rozwojem turystyki, kultury i sportu

9.3 III. DZIEDZINA TEMATYCZNA - EDUKACJA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

9.3.1 Wizja tematycznej dziedziny

Tworzymy atrakcyjny euroregion, w którym ludzie chcą i mogą żyć, uczyć się i pracować

9.3.2 Cele strategiczne, działania

III.1 Wykwalifikowana siła robocza zgodnie z potrzebami rynku pracy

Nawiązanie do SWOT: S1, S5, S9, W3, W2, W1, W10, W13, O2, O7, O12, O21, O17, T1, T3, T12, T13,

- III.1.1 Wsparcie wyboru technicznych/rzemieślniczych kierunków nauczania
- III.1.2 Współpraca przedsiębiorców i szkół w obszarze kształcenia zawodowego oraz organizacji praktyk zawodowych
- III.1.3 Wspieranie inicjatyw transgranicznych zgodnie z potrzebami rynku pracy (w obszarze edukacji technicznej, zajęć praktyczno-technicznych)

III.2 Rozwój współpracy transgranicznej szkół wszystkich stopni i wspieranie pozostałych inicjatyw transgranicznych w dziedzinie edukacji

Nawiązanie do SWOT: S2, S4, S10, S9, S8, W9, O2, O8, O11, O21, O17, O18, O22, T11, T12, T13,

- III.2.1 Specjalistycznie/tematycznie ukierunkowana współpraca transgraniczna w dziedzinie edukacji, badań i szkoleń
- III.2.2 Likwidacja barier między dziećmi i młodzieżą po obu stronach granicy
- III.2.3 Wspólne projekty szkół/przedszkoli
- III.2.4. Łagodzenie negatywnych skutków sytuacji wyjątkowych (np. pandemii koronawirusa, działania wojenne) w tym przeciwdziałanie jej negatywnym konsekwencjom w szkołach wszystkich szczebli

III.3 Rozwój otoczenia biznesu/Rozwój przedsiębiorczości

Nawiązanie do SWOT: S10, W11, W6, W10, W12, O2, O1, O4, O10, O14, O13, O3, O5, T1, T5, T3, T7

- III.3.1 Wymiana informacji i edukacja przedsiębiorców
- III.3.2 Wspieranie współpracy transgranicznej między Izbami Gospodarczymi a innymi instytucjami otoczenia biznesu i samorządami
- III.3.3 Działania związane z wykorzystaniem terenów i obiektów przemysłowych i innych niewykorzystanych obiektów
- III.3.4. Wsparcie innowacji i nowoczesnych technologii w biznesie

III.3.5 Wsparcie usług dla przedsiębiorców w celu zrównoważonego rozszerzenia działalności ich przedsiębiorstw za granicę

III.3.6 Łagodzenie negatywnych skutków sytuacji wyjątkowych (np. pandemia koronawirusa, działania wojenne) w tym przeciwdziałanie jej negatywnym konsekwencjom w gospodarce

9.4 IV. DZIEDZINA TEMATYCZNA - LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA

9.4.1 Wizja tematycznej dziedziny

Wysoko rozwinięty euroregion oferujący zdrowe, przyjazne i bezpieczne miejsce dla życia z odpowiednimi usługami i infrastrukturą

9.4.2 Cele strategiczne, działania

IV.1 Rozszerzenie współpracy transgranicznej jednostek ds. bezpieczeństwa i ratunkowych

Nawiązanie do SWOT: S2, S3, O3, O7, O4

IV.1.1 Rozwój współpracy transgranicznej służb mundurowych odpowiedzialnych za stan bezpieczeństwa

IV.1.2 Rozwój współpracy transgranicznej jednostek straży pożarnej

IV.1.3 Wspólna prewencja i rozwiązania w dziedzinie przestępczości, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i w sytuacji klęsk żywiołowych

IV.2 Rozszerzenie współpracy transgranicznej placówek socjalnych i służby zdrowia

Nawiązanie do SWOT: S11, S4, S5, W4, O2, O7, O8, T3, T4, T8, T9

IV.2.1 Rozwój współpracy transgranicznej placówek usług socjalnych i opieki społecznej

IV.2.2 Rozwój współpracy transgranicznej placówek służby zdrowia

IV.2.3 Rozbudowa i modernizacja obiektów usług zdrowotnych, socjalnych i opiekuńczych

IV.2.4 Wspólne systemy przeciwdziałania pandemiom w tym kampanie zdrowotne

IV.3 Rozwój ekologicznego podejścia do środowiska i zdrowego stylu życia

Nawiązanie do SWOT: S6, S11, S9, S7, W2, W3, W6, W7, W8, W5, W10, O1, O2, O6, O3, O5, O8, O9, O10, O11, O4, T3, T1, T5, T6

IV.3.1 Wsparcie edukacji ekologicznej, nauczania i oświaty oraz zdrowego stylu życia

IV.3.2 Zmniejszenie energochłonności i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu poprawy jakości powietrza

IV.3.3 Wzmocnienie działań na rzecz ochrony krajobrazu, w tym m.in. opracowania ekofizjograficzne

IV.3.4 Wdrożenie środków przeciwpowodziowych i przeciwoerozyjnych

IV.3.5 Rozwój systemów gospodarki odpadami

IV.3.6 Rozwój budownictwa przyjaznego środowisku

IV.3.7 Wsparcie rozwoju inicjatyw ekologicznych w tym działań inwestycyjnych

IV.3.8 Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

IV.4 Rozwój niewykorzystanych lokalizacji na terytorium ERS (brownfields)

Nawiązanie do SWOT: W6, W7, W1, W9, W10

IV.4.1 Rozwiązania systemowe w dziedzinie rewitalizacji, w tym terenów przemysłowych, powojennych, popełnionych lub innych związanych z gospodarką rolną, zarówno na obszarach miast jak i wsi.

IV.5 Rozwój infrastruktury technicznej

Nawiązanie do SWOT: S8, S6, S10, S9, W3, W5, W10, O1, O3, O5, O9, T7

IV.5.1 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie gospodarki odpadami

IV.5.2 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie zaopatrzenia w wodę i kanalizacji

IV.5.3 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie oświetlenia publicznego

IV.5.4 Rozwój i doposażenie infrastruktury technicznej w zakresie bezpieczeństwa, w tym wczesnego ostrzegania i monitoringu

IV.6 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i działania pozostałych organizacji (łącznie z Lokalnymi Grupami Działania) w dziedzinie współpracy transgranicznej

Nawiązanie do SWOT: S11, S5, S12, O2, O3, O7, T4, T9

IV.6.1 Wspólna prewencja i zwalczanie negatywnych zjawisk społecznych

IV.6.2 Wspólne działania transgraniczne ukierunkowane na osoby niepełnosprawne

IV.6.3 Wspólne działania transgraniczne ukierunkowane na seniorów

IV.6.4 Rozwój współpracy transgranicznej LGD

IV.7. Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań „people to people”

Nawiązanie do SWOT: S1, O2, O8, O4, T9

IV.7.1 Wspólne transgraniczne działania stowarzyszeń

IV.7.2 Budowanie wspólnego zaufania w tym partnerstw transgranicznych, projektów „people to people”

IV.7.3 Zwiększanie sprawności administracji publicznej oraz współpracy między obywatelami

IV.7.4 Wsparcie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie w tym łagodzenie negatywnych skutków sytuacji wyjątkowych

9.5 V. SPECYFICZNE DZIAŁANIA DLA ZAPEWNIENIA ROZWOJU EUROREGIONU SILESIA JAKO ISTOTNEJ STRUKTURY TRANSGRANICZNEJ

W celu podnoszenia wiedzy nt. znaczenia współpracy transgranicznej dla rozwoju pogranicza, większego zrozumienia działalności Euroregionu Silesia i ogólnie w celu dalszego rozwoju polsko-czeskiej współpracy transgranicznej na terenie euroregionu ponad ramy kluczowych dziedzin tematycznych zdefiniowano szczegółowe działania, które powinny przyczynić się do wzmocnienia pozycji Euroregionu Silesia jako ważnej struktury transgranicznej, rozszerzenia jego roli i dalszego rozwoju współpracy z innymi podmiotami.

V.1 działanie: Euroregion Silesia jako europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej

Euroregion Silesia jest ustanowiony umową o współpracy zawartą między polskim Stowarzyszeniem Gmin Dorzecza Górnej Odry oraz czeskim stowarzyszeniem Euroregion Silesia – CZ i jako taki nie ma osobowości prawnej. Z tego powodu już w 2007 roku na szczęblu Prezydium Euroregionu rozpoczęto dyskusję nt. możliwości stworzenia transgranicznego ugrupowania z osobowością prawną – tzw. europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT) bazującego na odpowiednich przepisach prawnych UE i krajowych przepisach prawnych RP i RCz:

- przepisy prawne UE:
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WUE) nr 1082/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1302/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT)
- przepisy prawne RCz:
 - ustawa nr 248/2000 w sprawie wspierania rozwoju regionalnego, z późn. zm.
- przepisy prawne RP:
 - ustawa z dnia 7 listopada 2008 o europejskim ugrupowaniu współpracy terytorialnej
 - ustawa z dnia 11 września 2015 o zmianie ustawy o europejskim ugrupowaniu współpracy terytorialnej.

W celu zintensyfikowania dyskusji nt. możliwości czy właściwości założenia EUWT Prezydium Euroregionu Silesia dnia 25 września 2012 r. zgodnie ze statutem powołało grupę roboczą ds. EUWT, której zadaniem było przygotowanie materiałów służących podjęciu decyzji przez organy Euroregionu Silesia w sprawie założenia EUWT w terminie do 31.12.2013 r. (możliwe rekomendacje: założenie EUWT na poziomie Euroregionu Silesia, założenie EUWT na poziomie 2 lub kilku Euroregionów, przystąpienie w charakterze członka do innego EUWT, niezakładanie EUWT). Po ocenie działalności grupy roboczej Prezydium Euroregionu Silesia postanowiło przedłużyć jej prace do 31.12.2015 r., gdy prace grupy roboczej zakończono i kolejne działania prowadzące do podjęcia decyzji w sprawie EUWT wstrzymano. Dyskusja nt. założenia EUWT została ponownie podjęta w 2018 roku w związku z przygotowaniami do okresu 2021-2027, dla którego EUWT w „Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu Europejska Współpraca Terytorialna (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego (dalej Rozporządzenie w sprawie Interreg)” zostało wskazane jako jeden z możliwych typów podmiotów, które mogą zarządzać funduszem małym projektów.

Na podstawie oceny wszystkich aspektów związanych z założeniem EUWT postanowiono o niezakładaniu EUWT do celów zarządzania funduszem małych projektów w Euroregionie Silesia w okresie 2021-2027. Decyzja ta jednak nie oznacza ostatecznego odrzucenia formy EUWT dla Euroregionu Silesia w przyszłości i dlatego działanie to nadal pozostaje elementem dokumentu strategicznego.

Proponowane możliwe projekty lub działania w ramach tego działania wskazano w części wdrażającej Strategii.

V.2. działanie: Aktywizacja i rozszerzenie bazy członkowskiej Euroregionu Silesia

W momencie założenia Euroregionu Silesia w 1998 roku bazę członkowską tworzyło tylko kilka miast i gmin z polskiej i czeskiej strony, natomiast dzisiaj Euroregion Silesia ma ponad 70 członków z grona miast i gminy oraz kolejnych 5 organizacji stowarzyszonych. Ta różnorodna baza członkowska, tworzona przez małe gminy o charakterze rolniczym, średnie miasta historyczne oraz duże trzystutysięczne miasto przemysłowe oraz inne organizacje działające w różnych dziedzinach, stawia duże wymagania co do zapewnienia zrównoważonego rozwoju współpracy transgranicznej i koordynacji zrównoważonego wykorzystywania możliwości oferowanych przez Euroregion.

Zaangażowanie członków w działania transgraniczne i bezpośrednią działalność Euroregionu jest bardzo różne, przy czym bardziej aktywne zaangażowanie widoczne jest o wiele większe po stronie polskiej. Chociaż liczne miasta i gminy członkowskie, bez względu na swoją wielkość, realizują dużą liczbę projektów transgranicznych lub rozwijają inne własne działania transgraniczne, wspierają współpracę transgraniczną podmiotów na swoim terenie, aktywnie angażują się w działalność organów Euroregionu, uczestniczą w organizowanych przez niego wydarzeniach i są w ścisłym kontakcie z oboma sekretariatami, to niektóre gminy członkowskie, zwłaszcza po stronie czeskiej, w minimalnym stopniu włączają się w działania Euroregionu i współpracę transgraniczną. Należy więc podjąć pewne działania na rzecz aktywizacji wszystkich członków Euroregionu (w tym aktywizacji części/dzielnicy miast po stronie czeskiej).

Śledząc rozwój bazy członkowskiej Euroregionu Silesia od momentu jego założenia (patrz tabela 2 w podrozdziale 3.1.3) można wywnioskować, że w ostatnich latach baza członkowska dynamicznie się zmieniała. Ze względu na to, że obszar działania Euroregionu Silesia jest ograniczony i nie można go dalej w większym stopniu rozszerzać, w przyszłości nie można przewidywać rozszerzenia bazy członkowskiej w takim stopniu, jak miało to miejsce w latach 1998-2001. Pomimo to na "przedmiotowym obszarze" Euroregionu Silesia są miasta i gminy,

które wciąż jeszcze nie są członkami Euroregionu, a które mają dobre przesłanki, aby włączyć się do współpracy transgranicznej i jego działalności. Po czeskiej stronie Euroregionu Silesia są także inne instytucje, które mogłyby nawiązać współpracę z Euroregionem, stając się jego członkiem stowarzyszonym (np. uczelnie wyższe, podmioty zarządzające regionami turystycznymi, tzw. destinační managementy, i in.).

Proponowane możliwe projekty lub działania w ramach tego działania wskazano w części wdrażającej Strategii.

V.3. działanie: Rozszerzenie roli Euroregionu Silesia

Pomimo, że bezpośrednim celem powstania Euroregionu Silesia nie było wdrażanie programów UE przeznaczonych na wspieranie współpracy transgranicznej, to stopniowo rola ta stała się w jego działalności przeważająca. Zwłaszcza zarządzanie „funduszem małych projektów” stanowi większość część przedmiotu działalności jego obu sekretariatów. Euroregion powinien na nadchodzący okres zdefiniować także inne swoje role i przyjąć zadania wykraczające poza ramy „funduszu małych projektów”. Konkretnie role i zadania, do których mogłyby należeć np. aktywne poszukiwanie partnerów do współpracy transgranicznej i pomoc przy jej rozpoczęciu, opracowywanie wniosków projektowych innych podmiotów, współpraca eksternistyczna przy realizacji projektów i działań transgranicznych itp., powinny zostać zdefiniowane zależnie od aktualnych potrzeb i możliwości w ramach planów działania.

Proponowane możliwe projekty lub działania w ramach tego działania wskazano w części wdrażającej Strategii.

V.4. działanie: Rozwój współpracy Euroregionu Silesia z innymi podmiotami

Euroregion Silesia to stabilna i funkcjonalna struktura transgraniczna z profesjonalną kadrami i wieloletnimi doświadczeniami w dziedzinie współpracy transgranicznej. Dzięki swoim doświadczeniom jest dziś także partnerem dla wielu polskich, czeskich i europejskich instytucji zajmujących się rozwijaniem współpracy na obszarach przygranicznych. W przyszłości należy zadbać także o dalszy rozwój nawiązanej już współpracy (np. z Krajem Morawsko-Śląskim, Województwem Śląskim i Opolskim, z Euroregionami na polsko-czeskim pograniczu, Federacją Euroregionów RP, Zrzeszeniem Euroregionów RCz, Polsko-Czeską Komisją Międzyrządową ds. Współpracy Transgranicznej itp.) oraz dążyć do nawiązania współpracy z nowymi podmiotami, zarówno w Polsce i w Czechach, jak i w ramach Europy (np. z EUWT TRITIA, EUWT NOVUM, SERG – Stowarzyszeniem Europejskich Regionów Granicznych itp.).

Proponowane możliwe projekty lub działania w ramach tego działania wskazano w części wdrożeniowej Strategii.

CZĘŚĆ WDROŻENIOWA

10 WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU EUROREGIONU SILESIA NA OKRES 2021-2027

Część wdrażająca Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2021–2027 określa podstawowe zasady wdrażania tego dokumentu strategicznego do praktyki.

Podstawową strukturą wdrażającą w celu zapewnienia wdrażania strategicznego dokumentu Euroregionu Silesia jest **wspólna grupa robocza ds. wdrażania strategii**, powołana już w 2014 roku, w której skład wchodzi przedstawiciele członków reprezentujących poszczególne części obszaru Euroregionu Silesia z obu stron granicy oraz obu sekretariatów Euroregionu Silesia. Zadaniem tej grupy roboczej, która spotyka się średnio 1-2x w roku, jest opracowanie krótkoterminowych planów działania, zapewnienie warunków do aktualizacji strategicznego dokumentu w trakcie danego okresu a w szczególności też monitorowanie realizacji określonych celów. Bieżące śledzenie i ocena realizacji Strategii dostarcza niezbędnych informacji zwrotnych **organom narodowych części Euroregionu Silesia** oraz najwyższemu wspólnemu organowi - **Prezydium Euroregionu Silesia**.

Podstawową zasadą realizacji Strategii Rozwoju oraz osiągania celów strategicznych jest **bieżące przygotowywanie i wspieranie powstania projektów**, które są ważne dla rozwoju danego obszaru przygranicznego i rozwoju współpracy transgranicznej. Ponadto elementem części wdrażającej Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2021-2028 są podane proponowane możliwe przedsięwzięcia projektowe wpisujące się w cele strategiczne i działania poszczególnych dziedzin zdefiniowanych w części projektowej Strategii, przy czym:

- podane proponowane projekty i działania oparte są na potrzebach obszaru całego Euroregionu Silesia i nie uwzględniają ograniczeń własnych możliwości stowarzyszeń tworzących Euroregion Silesia, tj. *Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry* oraz stowarzyszenia *Euroregion Silesia – CZ* (technicznych, kadrowych, finansowych, prawnych itp.)
- podane proponowane projekty lub działania nie muszą mieć każdorazowo koniecznie charakteru transgranicznego, muszą się jednak przyczyniać do dalszego rozwoju obszaru pogranicza po określonej stronie granicy, a tym samym przyczyniać się do rozwoju obszaru Euroregionu Silesia jako całości
- w przypadku podanych proponowanych projektów lub działań nie uwzględniano możliwości ich finansowania z programu Interreg Czechy-Polska 2021-2027
- podane proponowane projekty lub działania są przytoczone jako przykłady, ich wykaz nie stanowi pełnej i na dany moment ostatecznej listy. Stanowi jednak „kamień węgielny” dla wdrażania dokumentu strategicznego.

Nieodłącznym elementem procesu wdrażania Strategii Euroregionu Silesia jest **bieżąca promocja** w celu informowania podmiotów i szeroko rozumianego społeczeństwa o istnieniu transgranicznego dokumentu strategicznego, jego znaczeniu oraz bieżącej realizacji poprzez realizowane projekty, które przyczyniają się do rozwoju danego obszaru przygranicznego i współpracy transgranicznej. Także dzięki takiej formie oświaty ten euroregionalny dokument strategiczny może się przyczynić do podnoszenia świadomości nt. znaczenia współpracy transgranicznej i udziału Euroregionu Silesia w jej rozwijaniu. Do bieżącego informowania o strategii i jej realizacji Euroregion Silesia może wykorzystać różne środki: ulotkę dot. Strategii wydaną w postaci uproszczonej wersji dokumentu, prezentującą główne punkty nowej Strategii, na bieżąco wydawany Biuletyn Euroregionu Silesia, na bieżąco wydawane Sprawozdania o działalności Euroregionu Silesia, seminaria, warsztaty, konsultacje oraz spotkania tematyczne organizowane dla podmiotów realizujących projekty transgraniczne, wspólne spotkania członków Euroregionu Silesia, strony internetowe obu stron Euroregionu Silesia itp.

PROPOZYCJE PROJEKTÓW MOŻLIWYCH DO REALIZACJI

10.1 I.DZIEDZINA TEMATYCZNA - INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

I.1 Dokończenie budowy obwodnic i zwiększenie przepustowości dróg, łącznie z mostami (w tym granicznymi)

I.1.1 Zwiększenie przepustowości dróg pomiędzy największymi miastami ERS oraz kierunku granicy PL i CZ

I.1.1.1 Studium wykonalności (realizator: ERS)

I.1.1.2 Budowa nowej drogi I/56, w tym obwodnic gmin i miast na jej trasie (realizator: Dyrekcja Dróg i Autostrad RCz)

I.1.2 Modernizacja/przebudowa i budowa dróg po obu stronach granicy

I.1.2.1 Zakończenie budowy północnej i południowej obwodnicy Opawy (realizator: Dyrekcja Dróg i Autostrad RCz)

I.1.2.2 Akceleracja przygotowania projektowego połączenia północno-wschodniej obwodnicy miasta Karniów (Krnov) z przejściem granicznym Karniów - Pietrowice

I.1.2.3 Zakończenie przebudowy i modernizacji drogi nr 38 do Głubczyc, w tym budowa południowej obwodnicy Głubczyc dostosowanej także dla ruchu ciężarowego (realizator: Dyrekcja Dróg i Autostrad RCz, GDDKiA)

I.1.2.4 Akceleracja przygotowania projektowego południowej obwodnicy Opawy-Komárova na drodze I/11 (realizator: Dyrekcja Dróg i Autostrad RCz)

I.1.2.5 Akceleracja przygotowania projektowego północnej obwodnicy miejscowości Nové Sedlice na drodze I/11, w tym przełożenia obwodnicy Štítiny (realizator: Dyrekcja Dróg i Autostrad RCz, Województwo morawsko-śląskie RCz)

I.1.2.6 Akceleracja przygotowania projektowego obwodnicy Skrochovic na drodze I/57 oraz modernizacji drogi Brumovice – Boboluski - Branice (realizator: Dyrekcja Dróg i Autostrad RCz, Powiat Głubczycki)

I.1.2.7 Wydanie pozwolenia na budowę w ramach budowy I/57 Linhartovy (usunięcie bariery punktowej) (realizator: Dyrekcja Dróg i Autostrad RCz)

I.1.2.8 Modernizacja/przebudowa drogi Město Albrechtice – Opavice – Pietrowice Głubczyckie (realizator: Powiat Głubczycki)

I.1.2.9 Modernizacja dróg wojewódzkich nr 919, 421, 922, 915 (realizator: Zarząd Dróg Wojewódzkich)

I.1.3 Budowa dróg i obwodnic po obu stronach granicy z połączeniami z ważnymi drogami regionalnymi (zwłaszcza z autostradami)

I.1.3.1 Budowa „Drogi Głównej Południowej Rydułtowy - Wodzisław Śląski - Jastrzębie Zdrój” (realizator: Województwo Śląskie)

I.1.3.2 Budowa Regionalnej Drogi Racibórz - Pszczyna (realizator: GDDKiA, Województwo Śląskie, gminy)

Główny I.1.4 Modernizacja/przebudowa mostów granicznych, łącznie z drogami dojazdowymi (zwłaszcza granicznymi) i infrastrukturą towarzyszącą

I.1.4.1 Budowa nowego mostu Opava–Vávrovice/Wiechowice, łącznie z modernizacją drogi dojazdowej do Głubczyc 1201O (realizator: Kraj Morawsko-Śląski, Powiat Głubczycki)

I.1.4.2 Modernizacja/przebudowa mostu Opava-Držkovice/Dzierzkowice, łącznie z drogą dojazdową do Gminy Branice (realizator: Kraj Morawsko-Śląski, Gmina Branice)

I.1.4.3 Modernizacja/przebudowa mostu Úvalno/Branice, łącznie z drogą dojazdową do Gminy Branice i Gminy Úvalno

I.1.4.4 Modernizacja/przebudowa pozostałych mostów na obszarze ERS

I.1.4.5 Projekt i budowa nowej przeprawy mostowej na Odrze pomiędzy gminami Nędza i Rudnik (realizator: Zarząd Dróg Wojewódzkich)

I.2 Rozwój i optymalizacja transportu publicznego, łącznie z transgranicznym przewozem osób

I.2.1 Rozwój transgranicznego transportu publicznego (zwłaszcza w zachodniej części ERS)

I.2.1.1 Analiza potrzeb i możliwości zbiorowego transgranicznego przewozu osób

I.2.1.2 Rozwój transgranicznych połączeń kolejowych na trasie Wodzisław Śląski – Bohumin/Ostrava (realizator: Województwo Śląskie / PKP IC)

I.2.1.3 Wsparcie budowy kolei szybkich prędkości wraz z infrastrukturą towarzyszącą (np. punkty przesiadkowe).

I.2.2 Rozpowszechnianie informacji o możliwościach transportu publicznego w ramach ERS

I.2.3 Zintegrowane systemy publicznego transportu zbiorowego

I.2.3.1 Przeniesienie przykładów dobrych praktyk w zakresie zintegrowanego systemu transportu publicznego (realizator: KODIS)

I.2.3.2 Integracja i rozwój transportu zbiorowego (główny realizator: gminy z terenu ERS w ramach grupy roboczej ds. transportu publicznego)

I.2.4 Rozbudowa towarzyszącej infrastruktury transportu publicznego

I.2.4.1 Centrum Przesiadkowe w Rudach będące węzłem komunikacyjnym turystycznym łączącym atrakcje turystyczne Cysterskich Kompozycji Krajobrazowych Rud Wielkich (realizator: gmina Kuźnia Raciborska)

I.2.4.2 Budowa przystanku kolejowego Wodzisław Śląski Centrum (realizator: Województwo Śląskie / PKP)

I.2.4.3 Budowa Centrum przesiadkowego w Bieńkowicach (realizator : gmina Krzyżanowice)

I.3 Rozwój regionalnej i lokalnej infrastruktury transportowej

I.3.1 Przebudowa i modernizacja dróg, łącznie z infrastrukturą towarzyszącą (przede wszystkim miejsca parkingowe, itd.)

I.3.1.1 Aktualizacja studium BorderCrossing (realizator: ERS)

I.3.1.2 Przebudowa/modernizacja lokalnych dróg przygranicznych (realizator: Gminy, Kraj Morawsko-Śląski, powiaty, województwa)

I.3.1.3 Budowa domów parkingowych, budowa parkingów i miejsc parkingowych (realizator: gminy, ORP/powiaty, inwestorzy)

I.3.1.4 Remonty chodników, dróg gminnych i powiatowych (realizator: gminy, powiaty)

I.3.1.5 Poprawa bezpieczeństwa na drogach poprzez modernizację przejść dla pieszych na terenie miast/gmin np. doświetlenie, dodatkowe oznakowanie montaż progów zwalniających (realizator: zarządcy dróg)

I.3.1.6 Budowa parkingu wielopoziomowego w Kuźni Raciborskiej (realizator: gmina Kuźnia Raciborska)

I.3.2 Modernizacja/przebudowa i budowa infrastruktury transgranicznej dla pieszych i rowerzystów

I.3.2.1 Budowa transgranicznych ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (miejsca postojowe itp.) (realizator: gminy)

I.3.2.2. Rozbudowa infrastruktury pieszo-rowerowej poprzez budowę nowych odcinków ścieżek rowerowych oraz kładki pieszo-rowerowej nad ciekiem Kolejówka w Mszanie.

I.3.3 Wsparcie rozwoju transportu wodnego w zgodzie z krajowymi i regionalnymi strategiami z poszanowaniem ochrony środowiska

I.3.4 Budowa terminali kontenerowych i przeładunkowych

I.3.5 Wsparcie rozwoju transportu ekologicznego (samochody elektryczne, autobusy elektryczne, CNG, wodór, benzyna syntetyczna) w tym infrastruktury towarzyszącej

I.3.5.1 Budowa stacji ładowania samochodów elektrycznych (realizator: gminy)

I.3.6 Wsparcie dla bezpiecznych elementów transportu

10.2 II. DZIEDZINA TEMATYCZNA – TURYSTYKA, KULTURA I SPORT

II.1 Wspólna realizacja imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych

II.1.1 Wsparcie imprez kulturalnych wzmacniających spójność ERS

II.1.1.1 Wsparcie zwiększenia frekwencji w teatrach po obu stronach granicy (realizator: teatry po stronie CZ i ERS)

II.1.1.2 Rozwój współpracy w dziedzinie kultury po obu stronach granicy (realizator: placówki kulturalne – domy kultury, muzea itp., ERS)

II.1.1.3 Opracowanie przewodnika po kulturze ERS (realizator: placówki kulturalne – domy kultury, muzea i in., ERS)

II.1.1.4 Cykl festynów z Nędzą na bogato (realizator: Gmina Nędza)

II.1.1.5 Rozwój współpracy w dziedzinie kultury - wymiana wystaw fotograficznych, malarskich, spotkania autorskie, (realizator Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wodzisławiu Śląskim)

II.1.1.6 Wsparcie partnerskich projektów kulturalnych opartych na potencjale zespołów Amatorskiego Ruchu Artystycznego (domy kultury oraz inne instytucje i organizacje pozarządowe); (realizator: miasto Wodzisław Śląski, Wodzisławskie Centrum Kultury)

II.1.1.7 Opracowanie polsko-czeskiego systemu informacji kulturalnej (wykorzystanie nowoczesnych technologii i urządzeń do wspólnej prezentacji i promocji oferty kulturalnej np. zdalnie sterowane monitory w obiektach użyteczności publicznej); (realizator: miasto Wodzisław Śląski, Wodzisławskie Centrum Kultury)

II.1.1.8 Modernizacja infrastruktury ułatwiającej dostęp do atrakcji kulturalnych (w tym dla grup ze specjalnymi potrzebami jak np. osoby z niepełnosprawnością, rodziny z dziećmi, seniorzy) (realizator: gminy)

II.1.1.9 Wsparcie rozwoju kultury poprzez organizację transgranicznego festiwalu muzycznego – Lyski Rock Festival

II.1.1.10 Piknik św. Huberta (realizator: Gmina Kornowac)

II.1.2 Wsparcie działań sportowych i rekreacyjnych wzmacniających spójność ERS

II.1.2.1 Stworzenie znaku/marki „Puchar Euroregionu Silesia” (realizator: ERS, organizatorzy działań sportowych i rekreacyjnych)

II.1.2.2 Wykonanie inwentaryzacji placówek sportowych i rekreacyjnych po obu stronach granicy (realizator: ERS)

II.1.2.3 Stworzenie listy (bazy) potencjalnych kandydatów do współpracy w ramach partnerstwa w dziedzinie sportu i rekreacji (realizator: ERS, gminy)

II.1.2.4 Międzynarodowe Mistrzostwa Polski w Mondioringu w Nędzy (realizator: stowarzyszenia i inne organizacje)

II.1.2.5 Rozwój współpracy w dziedzinie sportu – organizacja m.in. imprez sportowych, zawodów i festynów (realizator: Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, jednostki gminne, gminy)

II.2 Wspólna promocja Euroregionu Silesia jako transgranicznego regionu turystycznego

II.2.1 Transgraniczny zintegrowany system informacji turystycznych

II.2.1.1 Wspólne działania promocyjne – strony internetowe, biuletyny, ulotki, billboardy i in. (realizator: ERS)

II.2.1.2 Przeniesienie doświadczeń z działającej sieci centrów informacji turystycznej ze strony czeskiej na stronę polską (realizator: ERS, poszczególne centra informacji, organizacje odpowiedzialne za zarządzanie ruchem turystycznym)

II.2.2 Rozwój transgranicznego ruchu turystycznego za pośrednictwem organizacji odpowiedzialnych za zarządzanie ruchem turystycznym

II.2.2.1 Nawiązanie i rozwój współpracy z instytucjami w dziedzinie turystyki (realizator: ERS, odpowiednie instytucje)

II.2.3 Tworzenie, promocja i wspieranie rozwoju transgranicznych turystycznych produktów / ofert

II.2.3.1 Transgraniczny produkt turystyczny „Silesianka” – szlak wież i platform widokowych” - budowa, rozbudowa, uzupełnienie infrastruktury, rozwój produktu (realizator: ERS, gminy)

II.2.3.2 Wspólna mobilna aplikacja turystyczna (realizator: dobrowolne związki gmin, LGD, ERS)

II.3 Zwiększenie atrakcyjności Euroregionu Silesia

II.3.1 Powstanie nowych i rewitalizacja (modernizacja) obecnych atrakcji turystycznych i obiektów rekreacyjnych oraz łączenie istniejących elementów turystyki

II.3.1.1 Wieże i platformy widokowe na obszarze ERS (realizator: odpowiednie gminy)

II.3.1.2 Ścieżki dydaktyczne (edukacyjne)

II.3.1.3 Rewitalizacja wraz z rekultywacją terenów po zlikwidowanej KWK „ANNA” w Pszowie (realizator: Miasto Pszów)

II.3.1.4 Powstanie punktów informacji turystycznej (realizator: Gmina Jejkowice, Kornowac, pozostałe gminy)

II.3.1.5 Zagospodarowanie terenu Ośrodka Rekreacyjnego „Balaton” w Wodzisławiu Śląskim (realizator: miasto Wodzisław Śląski)

II.3.1.6 Wodne place zabaw – nowe miejsca zabawy i rekreacji dla najmłodszych (realizator: miasto Wodzisław Śląski)

II.3.1.7 Stworzenie centrum sportowo-rekreacyjnego na wodzisławskim Stadionie Miejskim (realizator: miasto Wodzisław Śląski)

II.3.1.8 Rozwój Rodzinnego Parku Rozrywki „Trzy Wzgórza (realizator: miasto Wodzisław Śląski)

II.3.1.9 Przyciągający Rynek Starego Miasta (estetyka i funkcjonalność) – budowa wygodnych ciągów pieszych w ulicach okalających rynek, nowa mała architektura miejska, nowe oświetlenie ulic i placów, miejskie dekoracje (realizator: miasto Wodzisław Śląski, Miasto Racibórz)

II.3.1.10 Modernizacja basenu w Tworkowie (realizator: gmina Krzyżanowice)

II.3.1.11 Zagospodarowanie terenu wokół urzędu gminy w Mszanie wraz z rozbudową miejsc postojowych (realizator: gmina Mszana).

II.3.1.12 Rewitalizacja terenu byłego basenu otwartego – zagospodarowanie na cele sportowo-rekreacyjne i różnego rodzaju formy spędzania czasu wolnego (realizator: gmina Mszana).

II.3.1.13 Budowa wieży widokowej w gminie Mszana (realizator: gmina Mszana).

II.3.1.14 Rozbudowa infrastruktury sportowo- rekreacyjnej przy basenie w Połomi (realizator: gmina Mszana).

II.3.1.15 Budowa sali gimnastycznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą sportowo-rekreacyjną przy Szkole Podstawowej w Gogołowej (realizator: gmina Mszana).

II.3.1.16 Modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Połomi (realizator: gmina Mszana).

II.3.1.17 Rewitalizacja Ośrodka Wodno-Rekreacyjnego „WODNIK” (realizator: Gmina Kuźnia Raciborska)

II.3.1.18 Przywracanie historycznych obszarów, miejsc i obiektów w gminach ERS (realizator: miasto Wodzisław Śląski/gminy)

II.3.1.19 Utworzenie obszaru turystycznego w „Dolinie Złotnika” w gminie Baborów w ramach Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego (realizator: Gmina Baborów)

II.3.1.20 Rewitalizacja zielonego obszaru turystycznego w centrum Hradec nad Moravicí (realizator: Město Hradec nad Moravicí)

II.3.2 Rozwój bazy noclegowej i placówek gastronomicznych

II.3.2.1 Budowa i rekonstrukcja obiektów noclegowych i gastronomicznych (realizator: przedsiębiorcy)

II.3.2.2 Rewitalizacja budynku dyspozytorni na terenie Zabytkowej Stacji Kolejki Wąskotorowej w Rudach celem utworzenia bazy noclegowej wraz z zapleczem parkingowym (realizator: Gmina Kuźnia Raciborska)

II.3.2.2 Modernizacja obiektu „Syrenki” na terenie Ośrodka Rekreacyjnej BALATON (realizator: miasto Wodzisław Śląski/ przedsiębiorcy)

II.3.3 Rozwój turystyki wodnej i lotniczej

II.3.3.1 Zwiększenie wykorzystania rzeki Odry i jej dopływów do rejsów rekreacyjnych (łódzie rekreacyjne) (realizator: gminy, grupy interesu/stowarzyszenia)

II.3.3.2 Wsparcie zwiększenia atrakcyjności obszarów wodnych na terytorium ERS (realizator: gminy, grupy interesu, organizacje ruchu turystycznego)

II.3.3.3 Budowa przystani kajakowej na rzece Rudka w Kuźni Raciborskiej w ciągu szlaku kajakowego wraz z traktem rekreacyjno - sportowym wzdłuż rzeki (realizator: gmina Kuźnia Raciborska)

II.3.3.4 Budowa przystani kajakowej - Rudy – Paproć w ciągu szlaku kajakowego (realizator: gmina Kuźnia Raciborska)

II.3.4 Rozwój agroturystyki

II.3.4.1 Promocja usług i produktów agroturystycznych – materiały promocyjne, ulotki, pakiety turystyki przygodowej (realizator: gminy, dobrowolne związki gmin, ERS, przedsiębiorcy)

II.3.5 Rozwój turystyki „industrialnej”

II.3.5.1 Promocja turystyki przemysłowej – materiały promocyjne, ulotki, pakiety turystyki przygodowej (realizator: gminy, dobrowolne związki gmin, ERS, organizacje turystyczne)

II.3.5.2 Kompleksowa rewitalizacja terenów po zlikwidowanej KWK „ANNA” w Pszowie na cele kulturalne oraz społeczne (realizator: Miasto Pszów)

II.3.5.3 Rewitalizacja terenów zdegradowanych w wyniku oddziaływania eksploatacji górniczej przy urzędzie gminy Mszana z uwzględnieniem dziedzictwa industrialnego (realizator : gmina Mszana).

II.3.5.4. Rewitalizacja centrum Gogołowej etap II (realizator : gmina Mszana).

II.3.5.5 Rewitalizacja Zabytkowej Kolejki Wąskotorowej w Rudach w zakresie taboru oraz trakcji kolejowej (realizator: Gmina Kuźnia Raciborska)

II.3.5.6 Rewitalizacja dworców kolejowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (realizator: Gmina Baborów, Gmina Głubczyce).

II.3.6 Likwidacja bariery językowej

II.3.6.1 Podstawowy kurs języka czeskiego i języka polskiego dla pracowników w branży turystycznej i urzędników (realizator: ERS)

II.3.6.2 Zapewnienie oferty produktów i usług turystycznych w języku partnera transgranicznego (realizator: dostawcy produktów i usług turystycznych)

II.3.6.3 Kursy językowe dla dorosłych i seniorów (realizator: gminy)

II.3.7 Rzeka Odra – wspólny symbol ERS

II.3.7.1 Międzynarodowe sympozjum „Odra z perspektywy polsko-czeskiego pogranicza”(realizator: ERS)

II.3.7.2 Stworzenie ekspozycji poświęconej rzece Odrze – przyroda, historia, ludzie (realizator: gminy, grupy interesu ERS, Povodi Odry, ERS)

II.3.7.3 Wydanie publikacji „Szlak rzeki Odry“ (realizator: gminy, Povodi Odry, RZGW, ERS)

II.4 Zachowanie, wykorzystanie i rozwój przyrodniczego, kulturowego i historycznego dziedzictwa w ERS

II.4.1 Promocja wspólnej historii

II.4.1.1 Wystawy organizacja imprez kulturalnych, rekonstrukcji historycznych – przedstawienie przeszłości miasta i regionu (realizator: gminy, instytucje kultury)

II.4.1.2 Wspólne dziedzictwo paneuropejskie – poznawanie kulturowego i historycznego dziedzictwa, w tym badania interdyscyplinarne (archeologiczne, architektoniczne, etnologiczne i historyczne) - (realizator : gminy, ERS)

II.4.1.3 Poznajmy wspólną historię Śląska (realizator: ERS, instytucje kultury, gminy, stowarzyszenia)

II.4.2 Promocja tradycyjnego rzemiosła, wyrobów i tradycyjnej kuchni regionalnej z obszaru ERS

II.4.2.1 Stworzenie studium o tradycyjnych rzemiosłach i wyrobach z terenu ERS

II.4.3 Bogactwo przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i historyczne na obszarze ERS

II.4.3.1 Realizacja wydarzeń społecznych mających na celu promocję i zachowanie dziedzictwa kulturowego, tradycji, gwary (realizator: gminy, dobrowolny związek gmin)

II.4.3.2 Atrakcje przyrodnicze na terenie ERS – identyfikacja, przewodnik ścieżki edukacyjnej (realizator: gminy, dobrowolne związki gmin, ERS, LGD)

II.4.3.3 Historyczne miejsca pielgrzymkowe na terenie ERS - zidentyfikowanie, przewodnik

II.4.3.4 Promocja Parku Krajobrazowego Rud Wielkich i Rezerwatu Przyrody Łęczczok (realizator: Gmina Nędza, Kuźnia Raciborska, Racibórz)

II.4.3.5 Rewitalizacja obszarów bogatych przyrodniczo lub historycznie (realizator: Gmina Jejkowice)

II.4.3.6 Wspólne oznakowanie terenów dziedzictwa przyrodniczego (realizator: gminy)

II.4.3.7 Promocja Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Bociek” w Gminie Kornowac (realizator : gmina Kornowac)

II.4.3.8 Naprawa, rewitalizacja i/lub udostępnienie drobnych zabytków dziedzictwa historycznego (realizator: gminy, instytucje kościelne)

II.4.4 Aktywny wypoczynek jako forma spędzania wolnego czasu

II.5 Rozwój ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych łącznie z infrastrukturą towarzyszącą

II.5.1 Budowa i modernizacja sieci ścieżek rowerowych

II.5.1.1 Studium kartograficzne i koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych na obszarze ERS (realizator: ERS, Kraj Morawsko-Śląski, EUWT TRITIA, gminy)

II.5.1.2 Budowa ścieżek rowerowych na obszarze ERS (realizator: gminy)

II.5.1.3 Budowa ścieżki rowerowej „Mała Silesia” - Nędza - Pietrowice Wielkie - Velke Hostice - (realizator: Gmina Nędza, Pietrowice Wielkie, Velke Hostice, gminy na trasie)

II.5.1.4 Nowe ścieżki pieszo-rowerowe łączące m.in. os. Batory (Jedłownik Osiedle) czy Wilchwy z Rodzinnym Parkiem Rozrywki „Trzy Wzgórza” i z centrum miasta (realizator: miasto Wodzisław Śląski)

II.5.1.5 Żelazny Szlak Rowerowy – ciąg dalszy czyli Rozwój turystyki rowerowej w ERS poprzez stworzenie systemu tras rowerowych w oparciu o nieczynne szlaki kolejowe (realizator: miasto Wodzisław Śląski)

II.5.1.6 Budowa nowych oraz rozwój istniejących tras pieszo-rowerowych wokół Balatonu i w okolicach Baszty (realizator: miasto Wodzisław Śląski)

II.5.1.7 Rozwój tras rowerowych wzdłuż Szlaku Górnej Odry – modernizacja nawierzchni, budowa punktów postojowych i mini punktów informacyjnych - (realizator : gminy).

II.5.1.8 Rozbudowa infrastruktury pieszo-rowerowej poprzez budowę nowych odcinków ścieżek rowerowych oraz kładki pieszo-rowerowej nad ciekim Kolejówka w Mszanie (realizator : gmina Mszana).

II.5.1.9 Budowa ścieżki rowerowej Rudy-Kuźnia Raciborska (realizator: gmina Kuźnia Raciborska)

II.5.2 Rozwój tematycznych ścieżek dydaktycznych (edukacyjnych)

II.5.2.1 Budowa ścieżek edukacyjnych (realizator: gminy, stowarzyszenia, dobrowolne związki gmin)

II.5.3 Rozwój zaplecza i infrastruktury towarzyszącej

II.5.3.1 Parking dla rowerów (realizator: gminy)

II.5.3.2 Wypożyczalnia rowerów (realizator: gminy, przedsiębiorcy)

II.5.3.3 Montaż infrastruktury towarzyszącej, w tym oznakowanie (miejsca do odpoczynku, tablice informacyjne, kosze na śmieci, stojaki na rowery, stacje ładowania rowerów elektrycznych itp.) ścieżek i szlaków rowerowych (realizator: gminy, dobrowolne związki gmin)

II.5.3.4 Rozbudowa miejsc postoju pojazdów turystycznych np. dla kamperów (przyczep kempingowych) z infrastrukturą towarzyszącą (realizator : gminy).

II.6 Wsparcie zrównoważonego ruchu turystycznego, kultury i sportu

II.6.1 Trwały rozwój turystyki i kultury odporny na sytuacje wyjątkowe (np. w dobie pandemii, zagrożenie bezpieczeństwa publicznego)

II.6.2 Wykorzystanie potencjału przyrodniczego poprzez rewitalizację wyłączonych i przemysłowych terenów na cele turystyczne, kulturalne i rekreacyjne

- II.6.3 Wsparcie działań towarzyszących związanych z rozwojem turystyki, kultury i sportu,

10.3 III. DZIEDZINA TEMATYCZNA – EDUKACJA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

III.1 Wykwalifikowana siła robocza zgodnie z potrzebami rynku pracy

- III.1.1 Wsparcie wyboru technicznych/rzemieślniczych kierunków nauczania

III.1.1.1 Dni otwartych drzwi w szkołach (realizator: szkoły)

III.1.1.2 Warsztaty poświęcone kierunkom technicznym i rzemieślniczym dla uczniów szkół podstawowych (realizator: szkoły, urzędy pracy, LGD, przedsiębiorcy)

- III.1.2 Współpraca przedsiębiorców i szkół w obszarze kształcenia zawodowego oraz organizacji praktyk zawodowych

III.1.2.1 Współpraca z biznesem i rozwój rynku pracy (realizator: Miasto Wodzisław Śląski)

- III.1.3 Wspieranie inicjatyw transgranicznych zgodnie z potrzebami rynku pracy (w obszarze edukacji technicznej, zajęć praktyczno-technicznych)

III.1.3.1 Zajęcia z kreatywności oraz edukacja techniczna, zajęcia praktyczno-techniczne, wyjazdy do centrów nauki po stronie CZ i PL dzieci przedszkolnych i uczniów szkół podstawowych (realizator: miasto Wodzisław Śląski/ pozostałe gminy)

III.2 Rozwój współpracy transgranicznej szkół wszystkich stopni i wspieranie pozostałych inicjatyw transgranicznych w dziedzinie edukacji

- III.2.1 Specjalistycznie/tematycznie ukierunkowana współpraca transgraniczna w dziedzinie edukacji, badań i szkoleń

III.2.1.1 Stworzenie kompendium (almanach) przykładów dobrej praktyki w dziedzinie edukacji (realizator: ERS)

- III.2.2 Likwidacja barier między dziećmi i młodzieżą po obu stronach granicy

III.2.2.1 Czesko-polskie obozy dla dzieci (realizator: stowarzyszenia, ogniska pracy pozaszkolnej)

III.2.2.2 Kursy językowe w szkołach (realizator: gminy, szkoły)

- III.2.3 Wspólne projekty szkół/przedszkoli

- III.2.4. Łagodzenie negatywnych skutków sytuacji wyjątkowych (np. pandemii koronawirusa, działania wojenne) w tym przeciwdziałanie jej negatywnym konsekwencjom w szkołach wszystkich szczebli

III.2.4.1 Integracja ukraińskich dzieci z polskim i czeskim społeczeństwem (realizator: gminy, szkoły, stowarzyszenia)

III.3 Rozwój otoczenia biznesu/Rozwój przedsiębiorczości

III.3.1 Wymiana informacji i edukacja przedsiębiorców

III.3.2 Wspieranie współpracy transgranicznej między Izbami Gospodarczymi a innymi instytucjami otoczenia biznesu i samorządami

III.3.2.1 Wspólne spotkania przedstawicieli środowiska biznesu, izb gospodarczych, urzędów pracy z obu stron granicy (realizator: urząd pracy, izba gospodarcza, przedsiębiorcy, dobrowolne związki gmin)

III.3.3 Działania związane z wykorzystaniem terenów i obiektów przemysłowych i innych niewykorzystanych obiektów

III.3.3.1 Opracowanie dokumentu koncepcyjnego dotyczącego wykorzystania brownfields w ERS (realizator: samorząd Kraju Morawsko-Śląskiego, uczelnie wyższe, ERS)

III.3.3.2 Rekultywacja terenów po wyrobiskach żwirowych na terenie Gminy Nędza (realizator: przedsiębiorcy)

III.3.3.3 Wprowadzenie programów pomocowych dla przedsiębiorców (realizator: gminy i pozostałe JST)

III.3.4. Wsparcie innowacji i nowoczesnych technologii w biznesie

III.3.5 Wsparcie usług dla przedsiębiorców w celu zrównoważonego rozszerzenia działalności ich przedsiębiorstw za granicę

III.3.6 Łagodzenie negatywnych skutków sytuacji wyjątkowych (np. pandemia koronawirusa, działania wojenne) w tym przeciwdziałanie jej negatywnym konsekwencjom w gospodarce

10.4 IV. DZIEDZINA TEMATYCZNA – LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA

IV.1 Rozszerzenie współpracy transgranicznej jednostek ds. bezpieczeństwa i ratunkowych

IV.1.1 Rozwój współpracy transgranicznej służb mundurowych odpowiedzialnych za stan bezpieczeństwa

IV.1.2 Rozwój współpracy transgranicznej jednostek straży pożarnej

IV.1.2.1 Wspólne ćwiczenia jednostek straży pożarnej (realizator: jednostki OSP, PSP, ERS)

IV.1.3 Wspólna prewencja i rozwiązania w dziedzinie przestępczości, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i w sytuacji klęsk żywiołowych

IV.1.3.1 Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie bezpieczeństwa cywilnego - Doposażenie magazynu obrony cywilnej (realizator : gmina Mszana, pozostałe gminy).

IV.2 Rozszerzenie współpracy transgranicznej placówek socjalnych i służby zdrowia

IV.2.1 Rozwój współpracy transgranicznej placówek usług socjalnych i opieki społecznej

IV.2.2 Rozwój współpracy transgranicznej placówek służby zdrowia

IV.2.3 Rozbudowa i modernizacja obiektów usług zdrowotnych, socjalnych i opiekuńczych

IV.2.4 Wspólne systemy przeciwdziałania pandemiom w tym kampanie zdrowotne

IV.3 Rozwój ekologicznego podejścia do środowiska i zdrowego stylu życia

IV.3.1 Wsparcie edukacji ekologicznej, nauczania i oświaty oraz zdrowego stylu życia

IV.3.1.1 Transgraniczna wymiana doświadczeń i transfer dobrej praktyki w dziedzinie edukacji ekologicznej i oświaty (realizator: ERS – koordynator, szkoły, gminy, itp.)

IV.3.1.2 Edukacja proekologiczna (realizator: szkoły, stowarzyszenia i in.)

IV.3.1.3 Wspólne działania w dziedzinie ochrony środowiska

IV.3.1.4 Opracowanie podręcznika do edukacji ekologicznej dla uczniów (w wersji polskiej i czeskiej) – wraz z przykładowymi lekcjami dot. np. kształtowania świadomości ekologicznej (jak postępować, aby chronić środowisko naturalne), korzyści płynących z recyklingu

IV.3.1.5 Projekty uświadamiające dzieciom i dorosłym problemy wynikające z nadmiernego konsumpcjonizmu z wypracowaniem odpowiednich wniosków i wprowadzeniem zmian w stylu życia

IV.3.1.6 Projekty uświadamiające ludziom znaczenie zdrowego, aktywnego stylu życia i profilaktyki prozdrowotnej w celu zmniejszenia wydatków na służbę zdrowia i zapobieżenia chorobom cywilizacyjnym

IV.3.1.7 Projekty dotyczące utylizacji odpadów komunalnych i ochrony środowiska – kampanie, prelekcje (realizator, gminy, dobrowolne związki gmin)

IV.3.1.8 Dbłość o bezpieczeństwo i zdrowie dzieci – edukacja prozdrowotna (realizator: gminy, organizacje pozarządowe)

IV.3.1.9 Zapewnienie edukacji i opieki na najwyższym poziomie w tym rozwój bazy edukacyjnej i sportowej (realizator: miasto Wodzisław Śląski)

IV.3.1.10 Projekty edukacyjne w zakresie poprawy jakości powietrza (realizator: szkoły, gminy)

IV.3.1.11 Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców gmin ERS poprzez edukację w zakresie poprawnej segregacji odpadów komunalnych – zakup koszy oraz stojaków do selektywnej zbiórki odpadów (realizator: gminy).

IV.3.2 Zmniejszenie energochłonności i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu poprawy jakości powietrza

IV.3.2.1 Wykorzystanie energii cieków wodnych na obszarze ERS (realizator: przedsiębiorcy, Povodi Odry)

IV.3.2.2 Wsparcie wykorzystania drobnych niekomercyjnych instalacji fotowoltaicznych (realizator: gminy)

IV.3.2.3 Wsparcie przejścia na zdalne i scentralizowane źródła energetyczne (realizator: gminy)

IV.3.2.4 Wspieranie rozwoju elektromobilności – działania oświatowe (realizator: przedsiębiorcy, właściwe podmioty)

IV.3.2.5 Modernizacja i docieplenie budynków będących własnością gmin (realizator: gminy).

IV. 3.3 Wzmocnienie działań na rzecz ochrony krajobrazu, w tym m.in. opracowania ekofizjograficzne

IV.3.3.1 Studia prognostyczne dla drobnych obszarów wodnych (woda w krajobrazie)

IV.3.3.2 Powrót rozproszonej zieleni do krajobrazu (realizator: gminy)

IV.3.3.3 Stworzenie instrumentu dla efektywnego i transparentnego zarządzania jakością powietrza „AQMS” (realizator: Wyższa Szkoła Górnicza – Uniwersytet Techniczny w Ostrawie, EUWT Tritia)

IV.3.3.4 Ustalenie występowania oraz likwidacja roślin inwazyjnych i jemioly (realizator: gmina, samorząd Kraju Morawsko-Śląskiego, powiat, dobrowolne związki gmin)

IV.3.3.5 Realizacja działań na rzecz zatrzymywania wody w krajobrazie (realizator: gmina, przedsiębiorcy)

IV.3.3.6 Rozwój terenów zielonych i rekreacyjnych (realizator: gminy)

IV.3.3.7 Poprawa infrastruktury cieków wodnych w gminach ERS (realizator : gminy)

IV.3.3.8 Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w miastach/gminach (realizator : gminy, właściwe podmioty)

IV.3.4 Wdrożenie środków przeciwpowodziowych i przeciwoerozyjnych

IV.3.5 Rozwój systemów gospodarki odpadami

IV.3.5.1 Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Mszanie (realizator : Mszana).

IV.3.6 Rozwój budownictwa przyjaznego środowisku

IV.3.6.1 Rozwój budownictwa komunalnego (realizator: gminy)

IV.3.7 Wsparcie rozwoju inicjatyw ekologicznych w tym działań inwestycyjnych

IV.3.8 Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

IV.4 Rozwój niewykorzystanych lokalizacji na terytorium ERS (brownfields)

IV.4.1 Rozwiązania systemowe w dziedzinie rewitalizacji, w tym terenów przemysłowych, powojkowych, popegeerowskich lub innych związanych z gospodarką rolną, zarówno na obszarach miast jak i wsi.

IV.4.1.1 Inwentaryzacja niewykorzystywanych obiektów i lokalizacji (realizator: ERS, gminy, szkoły wyższe)

IV.4.1.2 Rewitalizacja terenów miejskich i wiejskich

IV.4.1.3 Rewitalizacja byłych terenów przemysłowych i pokopalnianych

IV.4.1.4 Kompleksowa rewitalizacja na cele kulturalne, społeczne oraz gospodarcze, w tym rekultywacja obszarów peryferyjnych i zdegradowanych po zlikwidowanej KWK

„ANNA” w Pszowie w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym (realizator: Miasto Pszów)

IV.4.1.5 Rewitalizacja zdegradowanych centrów miast i terenów peryferyjnych (realizator: miasto Wodzisław Śląski, pozostałe gminy)

IV.4.1.6. Rewitalizacja budynku nieczynnego dworca kolejowego w miejscowości Nędza z przeznaczeniem na cele kulturalne, społeczne i gospodarcze (realizator : Gmina Nędza, inwestorzy)

IV.4.1.7 Przygotowanie terenów inwestycyjnych typu brownfield „Szyby Zachodnie” gmina Mszana (realizator : Mszana).

IV.4.1.8 Rewitalizacja centrum Gogołowej etap II (realizator : Mszana).

IV.4.1.9 Rewitalizacja terenu byłego basenu otwartego – zagospodarowanie na cele sportowo-rekreacyjne i różnego rodzaju formy spędzania czasu wolnego (realizator : Mszana).

IV.4.1.10 Rewitalizacja terenów zdegradowanych w wyniku oddziaływania eksploatacji górniczej przy urzędzie gminy Mszana z uwzględnieniem dziedzictwa industrialnego

IV.5 Rozwój infrastruktury technicznej

IV.5.1 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie gospodarki odpadami

IV.5.1.1 Budowa PSZOK-ów (realizator: gmina, przedsiębiorcy)

IV.5.1.2 Budowa kompostowni (realizator: gmina, przedsiębiorcy)

IV.5.1.3 Projekt umożliwiający wsparcie finansowe budowy/przygotowania budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów jako zadanie międzygminne (Gminy / spółka komunalna / sektor prywatny)

IV.5.2 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie zaopatrzenia w wodę i kanalizacji

IV.5.2.1 Rozwój sieci kanalizacyjnej (realizator: miasto Wodzisław Śląski, we współpracy Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji)

IV.5.2.2 Rozwój sieci kanalizacyjnej poza obszarem objętym aglomeracją (realizator: MZWIK, Wodzisław Śląski)

IV.5.2.3. Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Nędza

IV.5.2.4 Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej (realizator: Miasto Pszów)

IV.5.3 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie oświetlenia publicznego

IV.5.3.1 Efektywne zarządzanie energią – wymiana opraw oświetleniowych na terenie gmin ERS (realizator : gminy)

IV.5.4 Rozwój i wyposażenie infrastruktury technicznej w zakresie bezpieczeństwa, w tym wczesnego ostrzegania i monitoringu

IV.6 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i działania pozostałych organizacji (łącznie z Lokalnymi Grupami Działania) w dziedzinie współpracy transgranicznej

IV.6.1 Wspólna prewencja i zwalczanie negatywnych zjawisk społecznych

IV.6.1.1 Wspólne zajęcia rekreacyjne dla dzieci ze środowisk w trudnej sytuacji ekonomicznej (obozy, spotkania, konkursy, wystawy, wycieczki poznawcze)

IV.6.1.2 Wspólne działania domów dziecka

IV.6.1.3 Opracowanie wspólnotowych planów usług socjalnych (realizator: gmina, organizacje non-profit)

IV.6.2 Wspólne działania transgraniczne ukierunkowane na osoby niepełnosprawne

IV.6.2.1 Wzbogacenie (urozmaicenie) życia osób niepełnosprawnych dzięki wspólnym spotkaniom

IV.6.2.2 Wymiana doświadczeń opiekunów i asystentów osób niepełnosprawnych (realizator: miasto Wodzisław Śląski)

IV.6.2.3 Udostępnienie budynku wielofunkcyjnego Urzędu Gminy w Mszanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami poprzez modernizację istniejącej infrastruktury (realizator : Mszana)

IV.6.3 Wspólne działania transgraniczne ukierunkowane na seniorów

IV.6.3.1 Wspólne działania rekreacyjno-edukacyjne (spotkania, wycieczki, imprezy kulturalne) dla seniorów (realizator: gmina, dobrowolne związki gmin, organizacje non-profit, stowarzyszenia)

IV.6.3.2 Seniorzy bez granic – integracja środowisk senioralnych (realizator : gminy)

IV.6.3.3 Idea wolontariatu senioralnego (międzypokoleniowa współpraca) - (realizator: Wodzisławska Placówka Wsparcia Dziennego „Dziupla”)

IV.6.3.4 Współpraca Klubów Seniora (realizator: miasto Wodzisław Śląski, Ostrava, gminy)

IV.6.4 Rozwój współpracy transgranicznej LGD

IV.7. Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań „people to people”

IV.7.1 Wspólne transgraniczne działania stowarzyszeń

IV.7.1.1 Festiwal/piknik organizacji pozarządowych Euroregionu Silesia – w tym nowe partnerstwa (realizator : ERS, gminy)

IV.7.2 Budowanie wspólnego zaufania w tym partnerstw transgranicznych, projektów „people to people”

IV.7.2.1 Ożywienie współpracy transgranicznej „people to people” w tym partnerstw transgranicznych w trakcie i po epidemii (realizator : ERS, gminy)

IV.7.3 Zwiększanie sprawności administracji publicznej oraz współpracy między obywatelami

IV.7.4 Wsparcie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie w tym łagodzenie negatywnych skutków sytuacji wyjątkowych

10.5 V. SPECYFICZNE DZIAŁANIA DLA ZAPEWNIENIA ROZWOJU EUROREGIONU SILESIA JAKO ISTOTNEJ STRUKTURY TRANSGRANICZNEJ

V.1. działanie: Euroregion Silesia jako europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej

V.1.1 Stały monitoring tworzenia EUWT w Europie (realizator: ERS)

V.1.2 Transfer doświadczeń związanych z tworzeniem i funkcjonowaniem EUWT z istniejących już EUWT w Europie (realizator: ERS)

V.1.3 Rozmowy, dyskusje i konsultacje nt. możliwości założenia EUWT przez Euroregion Silesia (realizator: ERS)

V.2. działanie: Aktywizacja i rozszerzenie bazy członkowskiej Euroregionu Silesia

V.2.1 Informowanie o działalności Euroregionu Silesia poprzez regularne sprawozdania z działalności (realizator: ERS)

V.2.2 Promowanie Euroregionu Silesia i współpracy transgranicznej poprzez Biuletyn Euroregionu Silesia (realizator: ERS)

V.2.3 Wspólne polsko-czeskie spotkania w celu zaktywizowania członków Euroregionu Silesia (realizator: ERS)

V.2.4 Działania mające na celu rozbudowę zwyczajnej i stowarzyszonej bazy członkowskiej Euroregionu Silesia (realizator: ERS)

V.3. działanie: Rozszerzenie roli Euroregionu Silesia

V.3.1 Analiza możliwości rozszerzenia ról Euroregionu Silesia w dziedzinie współpracy transgranicznej i rozwoju regionalnego (realizator: ERS)

V.3.2 Rola euroregionów w rozwoju polityki regionalnej – przykłady dobrych praktyk z innych euroregionów (realizator: ERS)

V.4. działanie: Rozszerzenie współpracy Euroregionu Silesia z innymi podmiotami

V.4.1 Rozwój współpracy z samorządami wojewódzkimi i krajowymi (realizator: ERS)

V.4.2 Rozszerzenie angielskojęzycznej wersji wspólnych stron internetowych Euroregionu Silesia (realizator: ERS)

11 ZAKOŃCZENIE

Głównym przedmiotem działalności Euroregionu Silesia, ustanowionego we wrześniu 1998 roku na podstawie umowy o współpracy między polskim i czeskim stowarzyszeniem, jest wspieranie i realizacja polsko-czeskiej współpracy w regionie przygranicznym polskiego Śląska oraz czeskiego Śląska i północnych Moraw w celu zniwelowania negatywnego wpływu istnienia granicy państwowej, zapewnienia równomiernego rozwoju obszaru przygranicznego po obu stronach granicy oraz umożliwienia w ten sposób płynnej integracji w ramach Unii Europejskiej. Realizacja takiego przedmiotu działalności i dotychczasowy rozwój Euroregionu Silesia od czasu jego powstania były jednak bardziej zależne od uwarunkowań obiektywnych, aniżeli własnych potrzeb określonych we własnych dokumentach planistycznych Euroregionu. Takie działania, jak uruchomienie systematycznego wsparcia finansowego dla polsko-czeskiej współpracy transgranicznej przez UE w formie odrębnych programów (Phare CBC 1999-2003, INTERREG IIIA 2004-2006, POWT 2007-2013, INTERREG V-A RCz-RP 2014-2020), oddelegowanie zarządzania "funduszem małych projektów" jako nieodłącznego elementu tych programów na euroregiony, stworzenie odrębnej grupy roboczej dla euroregionów w ramach Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej na czele z Euroregionem Silesia, przystąpienie Polski i Czech do Unii Europejskiej i obszaru Schengen, współdział w przygotowaniu programów czesko-polskiej współpracy transgranicznej – to wszystko stwarzało obiektywne uwarunkowania, które odgórnie ukierunkowały działalność Euroregionu Silesia w pierwszych piętnastu latach jego istnienia, przyczyniając się do jego znacznego rozwoju i stabilizacji działalności. Z tego względu organy ERS już w 2013 roku podjęły decyzję o opracowaniu pierwszego wspólnego dokumentu strategicznego. W 2019 roku został on potem zaktualizowany. Do tego zaktualizowanego dokumentu nawiązuje obecna Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2021-2027.

Obszerna część analityczna dokumentu poprzez mapping study dostarcza dużą ilość informacji z obu stron granicy, zarówno ogólnych, które bez wątpienia przyczynią się do zrozumienia podstawowych różnic w obu krajach (np. w zakresie szkolnictwa, gospodarki drogowej itp.), jak i konkretnych odnoszących się do obszaru euroregionu. Opracowana mapping study ma jednocześnie formę „polsko-czeskiego kompendium” dostarczającego zbiór wielu przydatnych informacji. Projektowa część dokumentu, oparta na opracowanej mapping study oraz zdefiniowanych analizach SWOT, definiuje wizję, cele strategiczne oraz działania niezbędne dla zapewnienia rozwoju obszaru i jakości życia mieszkańców euroregionu Silesia, oraz specyficzne działania prowadzące do rozwoju euroregionu. W części wdrażającej są także ujęte proponowane konkretne projekty i działania, przedstawiające sposób realizacji wytyczonych celów i działań.

W ramach aktualizacji strategii uwzględniono zapotrzebowanie, na którego realizację Euroregion Silesia może mieć bezpośredni lub pośredni wpływ a zarazem wskazano propozycje, na które Euroregion Silesia wpływu nie ma, ale które uważa pod względem rozwoju strategicznego swojego obszaru za ważne (np. w zakresie infrastruktury transportowej). Wśród realizatorów konkretnych proponowanych projektów lub działań nie ma więc tylko Euroregionu, ale wymienione są także inne właściwe podmioty.

Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia to otwarty dokument, który będzie na bieżąco uzupełniany i aktualizowany, aby w maksymalnym możliwym stopniu przyczyniał się do zrealizowania określonych celów i działań kluczowych dziedzin rozwoju, a tym samym do realizacji wizji strategicznej Euroregionu Silesia, aby stał się on "prosperującym polsko-czeskim regionem, który wspiera ideę jedności europejskiej i wspólnie rozwija swoją przyszłość w oparciu o współpracę partnerską".

12 WYKAZY

12.1 WYKAZ TABEL

Tabela 1 – Niewielkie (małoprzestrzenne) obszary chronione w Euroregionie Silesia	17
Tabela 2 - Specjalne obszary ochrony siedlisk w czeskiej części Euroregionu Silesia.....	22
Tabela 3 – Obszary specjalnej ochrony ptaków sięgające na teren Euroregionu Silesia	24
Tabela 4 – Rodzaj oraz powierzchnia obszarów chronionych na terenie polskiej części Euroregionu Silesia w 2019 roku.....	27
Tabela 5 – Pomniki przyrody w polskiej części Euroregionu Silesia w 2019 roku	29
Tabela 6 – Baza członkowska czeskiej części Euroregionu Silesia.....	30
Tabela 7 – Przegląd rozwoju bazy członków stowarzyszonych w czeskiej części Euroregionu Silesia.....	32
Tabela 8 – Dane statystyczne o Euroregionie Silesia na dzień 31.12.2020r.	35
Tabela 9 - Liczba osób zamieszkujących czeską część Euroregionu Silesia na dzień 31.12. danego roku.....	43
Tabela 10 - Dynamika liczby mieszkańców kraju morawsko-śląskiego i wybranych powiatów w latach 2016-2020	45
Tabela 11 - Struktura wiekowa osób mieszkających w czeskiej części Euroregionu Silesia na dzień 31.12.2020	45
Tabela 12 – Struktura wiekowa osób zamieszkujących teren czeskiej części euroregionu Silesia na dzień 31.12.2020 r., wg powiatów i kraj morawsko-śląski	46
Tabela 13 – Dynamika wartości przeciętnego wieku w wybranych powiatach i w kraju morawsko-śląskim w latach 2016-2020	46
Tabela 14 – Liczba osób zamieszkujących polską część Euroregionu Silesia w latach 2018-2020	47
Tabela 15 – Struktura wieku ludności polskiej części Euroregionu Silesia w 2020 roku	48
Tabela 16 - Przyrost/ubytek naturalny na dzień 31.12. danego roku w poszczególnych latach	49
Tabela 17 – Przyrost/ubytek naturalny na dzień 31.12. danego roku na terenie kraju morawsko-śląskiego/wybranego powiatu.....	50
Tabela 18 - Dodatnie/ujemne saldo migracji na 31.12. danego roku.....	51
Tabela 19 – Dodatnie/ujemne saldo migracji na dzień 31.12. danego roku na terenie kraju morawsko-śląskiego i na terenie wybranego powiatu.....	52
Tabela 20 – Liczba urodzeń i zgonów (dane za rok 2020)	53
Tabela 21 – Migracje ludności polskiej części Euroregionu w 2020 roku	53
Tabela 22 – Liczba podmiotów gospodarczych na 31.12. danego roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.....	55
Tabela 23 - Najwięksi pracodawcy w czeskiej części Euroregionu Silesia	56
Tabela 24 – Wykaz stref przemysłowych (SP) i terenów rozwojowych (TR) na terenie czeskiej części euroregionu Silesia z możliwością zagospodarowania (opracowano na dzień 25.05.2021 r.).....	58
Tabela 25 – Podmioty wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w roku 2020.....	60
Tabela 26 – Liczba podmiotów zarejestrowanych w bazie REGON według przewidywanej liczby pracujących w 2020 roku.....	61
Tabela 27 – Strefy przemysłowe na terenie polskiej części Euroregionu Silesia (stan na 31.12.2020).....	63
Tabela 28 - Udział bezrobotnych w % na dzień 31.12. danego roku	64
Tabela 29 - Liczba wolnych miejsc pracy, grudzień danego roku.....	65
Tabela 30 - Przyjazdy i wyjazdy mieszkańców do pracy w poszczególnych gminach czeskiej części Euroregionu Silesia w 2011 roku	65
Tabela 31 – Liczba zgłoszonych ofert pracy w latach 2016-2020.....	67
Tabela 32 – Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016-2020	67
Tabela 33 – Stosunek liczby osób wyjeżdżających do pracy do osób przyjeżdżających do pracy w 2016 roku ...	68
Tabela 34 - Dynamika zatrudnienia zagranicznego – liczba polskich obywateli zatrudnionych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia na dzień 31.12. w latach 2016-2020	69
Tabela 35 – Typy dróg na terenie kraju morawsko-śląskiego.....	71
Tabela 36 – Długość sieci drogowej w wybranych powiatach w km, stan na dzień 01.07.2021r.	72
Tabela 37 – Opis własności oraz zarządców dróg i ruchu w Polsce.....	77
Tabela 38 – Drogowe miejsca przekraczania granicy na terenie polskiej części Euroregionu Silesia	80
Tabela 39 – Drogi gminne wg lokalizacji w km (stan na 31.12.2020)	80
Tabela 40 – Drogi powiatowe wg lokalizacji w km (stan na 2019 rok)	81
Tabela 41 – Struktura natężenia ruchu drogowego na odcinkach, na których natężenie ruchu przekracza 10000 pojazdów na 24h, stan na lata 2000, 2005, 2010, 2015	81
Tabela 42 – Stan połączeń komunikacji transportu publicznego - stan na dzień 31.12.2020	92
Tabela 43 – Opis europejskich, głównych i ponadregionalnych szlaków rowerowych i tras okólnych (pętli) biegnących przez teren czeskiej części Euroregionu Silesia	94
Tabela 44 - Długość oraz gęstość ścieżek rowerowych w gminach Euroregionu Silesia w 2019 roku	96

Tabela 45 – Całkowita długość sieci wodociągowej w gminach o rozszerzonych kompetencjach na dzień 31.12.2017 r. i 31.12.2020 r.	102
Tabela 46 – Projekty gmin członkowskich zatwierdzone w latach 2018-2020 z Narodowego Programu Środowiska, dotyczące sieci wodociągowej	103
Tabela 47 – Ludność korzystająca z sieci wodociągowej wg gmin na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia w 2019 roku	108
Tabela 48 – Projekty gmin członkowskich zatwierdzone w latach 2018-2020 z Narodowego Programu Środowisko, dotyczące kanalizacji	110
Tabela 49 – Całkowita długość sieci kanalizacyjnej i liczba oczyszczalni ścieków w wybranych gminach o rozszerzonych kompetencjach (stan na dzień 31.12.2017 i 31.12.2020	111
Tabela 50 – Ilość ludności korzystającej z kanalizacji wg gmin członkowskich polskiej części Euroregionu Silesia (w %)	111
Tabela 51 – Ludność korzystająca z sieci gazowej w polskiej części Euroregionu Silesia w 2019 roku	114
Tabela 52 - Udział paliw i technologii w produkcji energii elektrycznej brutto w województwie (kraju) morawsko-śląskim w 2017 roku i 2020	115
Tabela 53 – Czynne składowiska odpadów, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne (stan na rok 2019)	120
Tabela 54 – Liczba szkół i placówek oświatowych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia na dzień 01.09.2020 r.	124
Tabela 55 – Liczba szkół wszystkich szczebli na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia - stan na dzień 31.12.2020.	127
Tabela 56 – Placówki opieki społecznej w wybranych powiatach (liczba), stan na dzień 14.06.2021r.	129
Tabela 57 – Placówki profilaktyki społecznej w wybranych powiatach (liczba), stan na dzień 14.06.2021	129
Tabela 58 – Instytucje pomocy społecznej działające na terenie polskiej części Euroregionu Silesia	130
Tabela 59 – Placówki służby zdrowia w wybranych powiatach, stan na dzień 31.12.2019r.	133
Tabela 60 - Informacje Turystyczne na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, stan na dzień 15.06.2021r.	137
Tabela 61 - Zamki i pałace	142
Tabela 62 – Katedry, ważne kościoły, klasztory, kaplice, miejsca pielgrzymkowe	142
Tabela 63 – Muzea, skanseny, ogrody zoologiczne, pomniki, zabytki techniki	143
Tabela 64 – Zabytki i miejsca objęte ochroną konserwatorską	145
Tabela 65 – Wydarzenia, festiwale	146
Tabela 66 – Zamki, pałace, dwory, zespoły parkowo-pałacowe	147
Tabela 67 – Katedry, kościoły, klasztory, kaplice, miejsca pielgrzymkowe, pomniki i obiekty sakralne	148
Tabela 68 – Muzea, skanseny, zabytki techniki, dziedzictwo kulturowe	151
Tabela 69 – Obiekty zabytkowe, pomniki historii, miejsca pamięci	152
Tabela 70 – Imprezy cykliczne, festiwale, wydarzenia kulturalne	157
Tabela 71 – Ścieżki edukacyjne na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia	163
Tabela 72 – Atrakcje przyrodnicze polskiej części Euroregionu Silesia - stan na dzień	165
Tabela 73 – Ścieżki edukacyjne / dydaktyczne na terenie polskiej części Euroregionu Silesia - stan na dzień 31.12.2020.	167
Tabela 74 – Atrakcje sportowe polskiej części Euroregionu Silesia	171
Tabela 75 – Gęstość ścieżek rowerowych na 100 km ² w latach 2017-2019.	175
Tabela 76 – Obiekty oferujące usługi agroturystyczne	179
Tabela 77 – Gospodarstwa agroturystyczne w polskiej części Euroregionu Silesia w 2020 roku	180
Tabela 78 – Atrakcje turystyki wodnej w polskiej części Euroregionu Silesia	182
Tabela 79 – Liczba konferencji i uczestników konferencji w latach 2016-2020 zrealizowanych w kraju morawsko-śląskim w formie stacjonarnej	183
Tabela 80 – Turystyka konferencyjna – przykładowe odpowiednie obiekty	183
Tabela 81 - Obiekty z zapleczem konferencyjnym w 2019 roku	184
Tabela 82 - Turystyczne obiekty noclegowe w 2019 roku	184
Tabela 83 – Jednostki policji	186
Tabela 84 – Jednostki policji/straży gminnej (miejskiej) w polskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia	188
Tabela 85 – Kategorie jednostek ochrony przeciwpożarowej w Republice Czeskiej	191
Tabela 86 – Jednostki ochrony przeciwpożarowej	192
Tabela 87 – Jednostki straży pożarnej w polskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia wg stanu na dzień 31.12.2020.	195
Tabela 88 – Podsumowanie „funduszy małych projektów” w Euroregionie Silesia w okresie 1999-2021	199
Tabela 89 - Rozwój udziału bezrobotnych w poszczególnych gminach członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia (w %, stan na 31 grudnia danego roku)	248
Tabela 90 - Rozwój liczby wakatów w ewidencji UP w poszczególnych gminach członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia (stan na 31 grudnia danego roku)	249

12.2 WYKAZ WYKRESÓW

Wykres 1 – Dynamika wartości przeciętnego wieku w wybranych powiatach i w kraju morawsko-śląskim w latach 2016-2020	47
Wykres 2 - Przrost/ubytek naturalny na dzień 31.12. danego roku na terenie kraju morawsko-śląskiego/wybranego powiatu	51
Wykres 3 – Dodatnie/ujemne sadio migracji na dzień 31.12 danego roku na terenie kraju morawsko-śląskiego i na terenie wybranego powiatu	53
Wykres 4 – Dynamika liczby podmiotów w latach 2016-2020 na badanym obszarze	55
Wykres 5 – Dynamika zmian liczby podróży (w tys.) oraz przewożonych ładunków (tys. ton) kolej w kraju morawsko-śląskim za rok	85
Wykres 6 – Dynamika zmian liczby podróży korzystających z miejskiej komunikacji zbiorowej w kraju morawsko-śląskim (mln osób) za rok	90
Wykres 7 – Dynamika liczby podróżujących (tys. osób) publiczną komunikacją autobusową w kraju morawsko-śląskim w latach 2016-2019	91
Wykres 8 – Wytwarzanie wszystkich odpadów w wybranych gminach o rozszerzonej właściwości oraz łącznie w kraju morawsko-śląskim w latach 2013 – 2016	118
Wykres 9 – Łączne wytwarzanie odpadów komunalnych w wybranych gminach o rozszerzonej właściwości oraz łącznie w kraju morawsko-śląskim w latach 2016 – 2019	119
Wykres 10 – Udział w badaniach ankietowych	201
Wykres 11 – Dziedziny tematyczne, na których planują się skupić respondenci z czeskiej części Euroregionu Silesia w okresie programowania 2021 - 2027	203
Wykres 12 – Dziedziny tematyczne, na których planują się skupić respondenci z polskiej części Euroregionu Silesia w okresie programowania 2021 - 2027	203

12.3 WYKAZ RYSUNKÓW

Rysunek 1 – Mapa obszaru zintegrowanych inwestycji terytorialnych aglomeracji ostrawskiej	11
Rysunek 2 – Położenie Euroregionu Silesia	15
Rysunek 3 – Mapa Gmin członkowskich strony polskiej Euroregionu Silesia	26
Rysunek 4 – Schemat organizacyjny Euroregionu Silesia	36
Rysunek 5 – Miejsca przeznaczone do komercyjnego wykorzystania w kraju morawsko-śląskim (stan na styczeń 2019)	58
Rysunek 6 – Strategiczna strefa przemysłowa Mošov wraz z bezpośrednio nawiązującymi strefami przemysłowymi i parkami logistycznymi	59
Rysunek 7 – Zasięg kłęski związanej z kornikiem stanowi duże ryzyko dla 2019 roku	60
Rysunek 8 – Najważniejsze ciągi komunikacyjne jezdne po czeskiej stronie Euroregionu Silesia połączone z siecią TEN-T	72
Rysunek 9 – Inwestycje drogowe na terenie kraju morawsko-śląskiego	73
Rysunek 10 – Mapa natężenia ruchu na autostradach i drogach 1. kategorii w RCz w 2020 roku	75
Rysunek 11 – Sieć dróg krajowych w Polsce według stanu na dzień 02.06.2021	77
Rysunek 12 – Sieć dróg krajowych na obszarze Euroregionu Silesia według stanu na dzień 02.06.2021	78
Rysunek 13 – Mapa drogowych odcinków sieci TEN-T w Polsce w horyzoncie czasowym do 2023 roku	79
Rysunek 14 - Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich w 2015 roku	82
Rysunek 15 - Mapa sieci kolejowej w kraju morawsko-śląskim	84
Rysunek 16 – Mapa linii kolejowych w Polsce, Międzynarodowe linie AGC, AGTC	88
Rysunek 17 - Mapa linii kolejowych w polskiej części Euroregionu Silesia	89
Rysunek 18 – Mapa poglądowa europejskiej sieci szlaków dalekobieżnych EuroVelo w Republice Czeskiej	93
Rysunek 19 – Mapa krajowych szlaków dalekobieżnych (na dzień 1.01.2013)	94
Rysunek 20 – Natężenie ruchu rowerowego na drogach krajowych wg GPR	97
Rysunek 21 – Schemat zaopatrywania w wodę ze źródeł powierzchniowych systemu gospodarki wodnej dorzecza Odry	102
Rysunek 22 – Przewidywany rozwój zagrożenia obszaru RCz suszą	104
Rysunek 23 – Stopień zagrożenia suszą w podziale na powiaty	105
Rysunek 24 – Zapotrzebowanie na działania prokrajobrazowe na terenie poszczególnych obszarów katastralnych według warstwy HET	106
Rysunek 25 – Zagrożenie gleby erozją wodną	107
Rysunek 26 – Procent mieszkańców poszczególnych gmin podłączonych do sieci kanalizacyjnej (2011)	110
Rysunek 27 – Obecny stan i rozwój sieci przesyłowej NET4GAS oraz zbiorników gazu	113
Rysunek 28 – Tereny nadające się do budowy elektrowni wiatrowych	117
Rysunek 29 – System szlaków rowerowych na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia	178
Rysunek 30 – Zasięg Placówek Śląskiego Oddziału Straży Granicznej	190
Rysunek 31 – Jednostki ochrony przeciwpożarowej w woj. morawsko-śląskiego (RCz) na 01.01.2021	193
Rysunek 32 – Obszar działania Funduszu Mikroprojektów w Euroregionie Silesia	198
Rysunek 33 – Podział alokacji programu Interreg Czechy - Polska 2021-2027	199

12.4 WYKAZ SKRÓTÓW

RCz/CZ	Republika Czeska
ČD	České dráhy a. s. [Koleje Czeskie S.A.]
ČOV	Oczyszczalnia ścieków
DSO	Dobrowolne svazky obcí [Dobrowolne Związki Gmin]
EO	Ekvivalentní obyvatelé [mieszkańcy przeliczeniowi]
ERS	Euroregion Silesia
EUWT	Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej
UE	Unia Europejska
ha	hektar
PSP	Państwowa Straż Pożarna
JSDH	Jednotka sboru dobrovolných hasičů [jednostka ochotniczej straży pożarnej]
KO	konserwatorium
MKZ	miejska komunikacja zbiorowa
KMŚ	kraj morawsko-śląski
MŠ	Mateřská škola [przedszkole]
MT	mírně teplý [umiarkowanie ciepły]
NPP	narodowy pomnik przyrody
ODIS	Zintegrowany System Komunikacji Kraju Morawsko-Śląskiego (dawniej pod nazwą Ostravský dopravní integrovaný systém = ODIS)
OOV	Ostravský oblastní vodovod [Ostrawskie Wodociągi Okręgowe]
ORP	Obec s rozšířenou působností [gmina o rozszerzonej właściwości]
MKZ	międzymiastowa komunikacja zbiorowa
PLN	polski złoty
PP	pomnik przyrody
PPa	park przyrodniczy
RP/PL	Rzeczpospolita Polska
RP	rezerwat przyrody
GR	grupa robocza
SP	strefa przemysłowa
TR	teren rozwoju
GS	grupa sterująca
SŠ	Střední škola [szkoła średnia]
TEN-T	Trans-European Transport Networks [Transeuropejska Sieć Transportowa]
tw.	tak zwany
VOŠ	Vyšší odborná škola [policealna szkoła zawodowa]
ZŠ	Základní škola [szkoła podstawowa]
ZUŠ	Základní umělecká škola [szkoła muzyczna 1 st.]

13 ZAŁĄCZNIKI

13.1 ZAŁĄCZNIK 1 – CZĘŚĆ TABEL

Tabela 89 - Rozwój udziału bezrobotnych w poszczególnych gminach członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia (w %, stan na 31 grudnia danego roku)

Obce (okres)	2016	2017	2018	2019	2020
Bílovec (okres Nový Jičín)	5,5	4,2	3,8	3,7	4,5
Bolatice (okres Opava)	5,9	4,6	3,1	2,7	2,8
Branka u Opavy (okres Opava)	4,5	2,3	2,1	1,4	1,8
Brumovice (okres Opava)	5,6	3,5	1,9	1,8	2,7
Budišov nad Budišovkou (okres Opava)	10,7	9,2	8,6	8,1	9,2
Černá ve Slezsku (okres Opava)	18,3	15,4	12,4	14,6	14,7
Darkovice (okres Opava)	3,2	3,7	2,1	1,5	2,0
Dolní Benešov (okres Opava)	4,5	3,2	2,4	2,1	2,8
Dolní Životice (okres Opava)	4,0	2,9	2,5	1,6	2,2
Dobroslavice (okres Opava)	2,7	1,8	1,8	1,4	0,4
Fulnek (okres Nový Jičín)	5,3	4,1	3,2	3,0	4,1
Hať (okres Opava)	2,9	2,0	1,5	0,8	2,1
Hlavnice (okres Opava)	5,1	3,0	2,6	2,3	2,9
Hlučín (okres Opava)	4,2	2,9	2,2	1,8	2,3
Hněvošice (okres Opava)	4,6	3,8	4,1	2,4	1,2
Holasovice (okres Opava)	5,5	3,5	1,8	2,2	2,2
Horní Benešov (okres Bruntál)	8,3	8,6	5,9	5,9	7,4
Horní Životice (okres Bruntál)	8,7	6,7	4,5	5,0	3,6
Hradec nad Moravicí (okres Opava)	4,2	2,6	2,4	2,2	2,5
Chlebičov (okres Opava)	4,9	3,3	1,8	2,5	2,4
Chuchelná (okres Opava)	5,9	4,8	3,5	2,8	3,6
Jeseník nad Odrou (okres Nový Jičín)	5,8	4,5	3,5	3,5	4,5
Jezdkovice (okres Opava)	1,8	1,9	-	1,9	1,9
Kobeřice (okres Opava)	7,5	5,1	3,5	2,9	2,8
Kozmice (okres Opava)	3,7	2,3	1,4	0,6	1,9
Kravaře (okres Opava)	8,2	5,7	4,0	2,8	4,7
Litultovice (okres Opava)	4,9	2,9	2,2	1,0	3,6
Mikolajice (okres Opava)	4,0	2	0,5	0,5	3,2
Neplachovice (okres Opava)	3,7	2,9	2,0	1,3	2,5
Nový Jičín (okres Nový Jičín)	4,4	3,6	3,1	3,0	4,1
Odry (okres Nový Jičín)	5,4	4,0	3,4	2,7	4,2
Oldřšov (okres Opava)	4,8	2,7	2,1	1,8	2,5
Opava (okres Opava)	6,0	4,2	3,1	2,9	3,6
Ostrava (okres Ostrava-město)	8,9	6,9	5,2	5,1	6,6
Otice (okres Opava)	3,8	2,5	2,7	2,1	2,8
Píšť (okres Opava)	2,2	2,7	2,0	1,3	2,2
Rohov (okres Opava)	8,8	5,7	3,0	1,5	4,0
Slatina (okres Nový Jičín)	3,9	3,1	2,3	2,7	2,9
Slavkov (okres Opava)	3,8	2,9	2,3	1,2	2,5
Služovice (okres Opava)	4,9	4,0	3,2	3,1	2,5
Sosnová (okres Opava)	6,2	3,2	3,5	1,8	4,8
Staré Heřminovy (okres Bruntál)	11,0	5,9	3,3	2,4	5,0
Stěbořice (okres Opava)	3,8	2,0	2,1	2,0	2,2
Strahovice (okres Opava)	6,4	5,1	4,0	2,9	3,6
Sudice (okres Opava)	8,6	5,8	3,9	3,8	5,2
Šilheřovice (okres Opava)	3,3	2,7	1,8	1,7	2,1
Velké Heraltice (okres Opava)	7,6	4,7	3,4	2,3	3,6
Velké Hoštice (okres Opava)	5,0	4,1	3,1	2,6	2,3
Větrkovice (okres Opava)	8,2	5,3	5,0	3,1	3,8

Vítkov (okres Opava)	10,3	7,8	6,5	6,1	7,1
Vřesina (okres Opava)	3,4	2,3	1,7	1,6	1,6
Závada (okres Opava)	4,2	2,5	0,5	0,8	2,0

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Obj.: zelené komórky – spadek bezrobocia, červené komórky – wzrost bezrobocia w porównaniu z poprzednim rokiem

Tabela 90 - Rozwój liczby wakatów w ewidencji UP w poszczególnych gminach członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia (stan na 31 grudnia danego roku)

Obce (okres)	2016	2017	2018	2019	2020
Bílovec (okres Nový Jičín)	71	106	126	141	91
Bolatice (okres Opava)	40	58	90	51	45
Branka u Opavy (okres Opava)	7	12	14	12	21
Brumovice (okres Opava)	6	3	10	9	7
Budišov nad Budišovkou (okres Opava)	18	11	36	36	18
Čermná ve Slezsku (okres Opava)	-	-	-	-	-
Darkovice (okres Opava)	-	-	5	2	1
Dolní Benešov (okres Opava)	40	49	52	42	57
Dolní Životice (okres Opava)	15	14	9	5	2
Dobroslavice (okres Opava)			4	3	-
Fulnek (okres Nový Jičín)	29	88	102	93	84
Hať (okres Opava)	10	5	5	4	-
Hlavnice (okres Opava)	3	3	5	17	13
Hlučín (okres Opava)	65	69	108	70	50
Hněvošice (okres Opava)	2	2	-	-	-
Holasovice (okres Opava)	5	6	6	9	13
Horní Benešov (okres Bruntál)	11	44	22	24	11
Horní Životice (okres Bruntál)	-	3	1	-	-
Hradec nad Moravicí (okres Opava)	100	154	403	266	274
Chlebičov (okres Opava)	-	-	3	-	-
Chuchelná (okres Opava)	26	19	69	38	7
Jeseník nad Odrou (okres Nový Jičín)	5	10	5	2	2
Jezdkovice (okres Opava)	1	1	1	-	-
Kobeřice (okres Opava)	6	6	1	5	-
Kozmice (okres Opava)	1	-	2	1	1
Kravaře (okres Opava)	34	33	43	66	62
Litultovice (okres Opava)	4	5	1	4	6
Mikolajice (okres Opava)	-	-	-	-	-
Neplachovice (okres Opava)	3	6	2	3	6
Nový Jičín (okres Nový Jičín)	319	311	375	204	216
Odry (okres Nový Jičín)	178	87	278	208	131
Oldřšov (okres Opava)	-	3	1	2	3
Opava (okres Opava)	570	540	717	783	656
Ostrava (okres Ostrava-město)	3 235	4 238	5 016	5 183	3 947
Otice (okres Opava)	22	23	41	28	21
Píšť (okres Opava)	3	10	13	10	3
Rohov (okres Opava)	-	1	1	1	8
Slatina (okres Nový Jičín)	-	-	-	-	3
Slavkov (okres Opava)	1	3	1	2	-
Služovice (okres Opava)	1	-	-	-	-
Sosnová (okres Opava)	-	-	-	-	-
Staré Heřminovy (okres Bruntál)	1	1	2	11	-
Stěbořice (okres Opava)	-	-	-	1	-
Strahovice (okres Opava)	-	-	-	-	-
Sudice (okres Opava)	-	1	-	1	1
Šilheřovice (okres Opava)	5	6	5	1	-
Velké Heraltice (okres Opava)	9	2	5	4	3
Velké Hoštice (okres Opava)	3	5	17	15	11

Větrkovice (okres Opava)	1	2	-	-	-
Vítkov (okres Opava)	60	49	56	61	34
Vřesina (okres Opava)	11	6	10	24	3
Závada (okres Opava)	-	3	-	5	-

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Obj. Ježeli zjawisko nie występowało, wpisano znak „-„. Zielone komórki – zwiększenie liczby wolnych miejsc pracy, czerwone komórki – zmniejszenie liczby wolnych miejsc pracy w porównaniu z poprzednim rokiem

13.2 ZAŁĄCZNIK 2 – MIEJSCA PRZEKRACZANIA GRANICY PAŃSTWOWEJ

Przejście graniczne Úvalno/Branice

Przejście graniczne Skrochovice/Boboluski

Przejście graniczne Držkovice/Dzierżkowice

Przejście graniczne Vávrovice/Wiechowice

Przejście graniczne Opava/Pilszcz

Przejście graniczne Hněvošice/Ściborzyce Wielkie

Przejście graniczne Třebom/Kietrz

Przejście graniczne Třebom/Gródczanki

Przejście graniczne Sudice/Pietraszryn

Przejście graniczne Strahovice/Krzanowice

Przejście graniczne Chuchelná/Krzanowice

Przejście graniczne Pišť/Owsiszcze

Przejście graniczne Hať u Hlučína/Tworków

Przejście graniczne Hať u Hlučína/Rudyszwałd

Przejście graniczne Šilheřovice/Chałupki

Przejście graniczne Šilheřovice/Rudyszwałd

13.3 ZAŁĄCZNIK 3 – BADANIA ANKIETOWE

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Wyniki badań ankietowych

Ankieta stanowi element opracowania strategicznego dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2021-2027” przygotowywanego przez Euroregion Silesia w ramach projektu nr CZ.11.4.120/0.0/0.0/16_013/0002598 pn. „Euroregion Silesia 2021-2027 – myślimy strategicznie”. Projekt jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Ankieta obejmowała 26 pytań i była przeprowadzana w formie kwestionariusza ankietowego w środowisku Google Forms w okresie od 22.06.2021 r. do 09.07.2021 r.

Zwrócono się bezpośrednio do ok. 280 respondentów.

W badaniach ankietowych wzięło udział 59 respondentów z siedzibą w Republice Czeskiej.

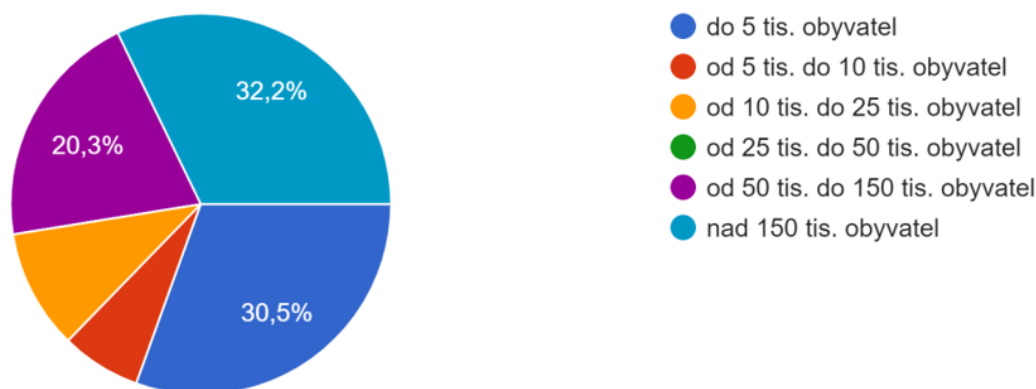
Pierwsza część ankiety obejmowała podstawowe informacje na temat respondentów, dotyczące państwa i wielkości gminy, w której podmiot ma siedzibę oraz formy prawnej (pytania 1 – 3). Druga część kwestionariusza dotyczyła badania wiedzy nt. programów Unii Europejskiej wspomagających współpracę transgraniczną oraz badania wiedzy nt. Euroregionu Silesia. Natomiast trzecia część dotyczyła czesko-polskiej współpracy w kolejnym okresie programowania.

Podstawowe informacje

1) Siedziba instytucji

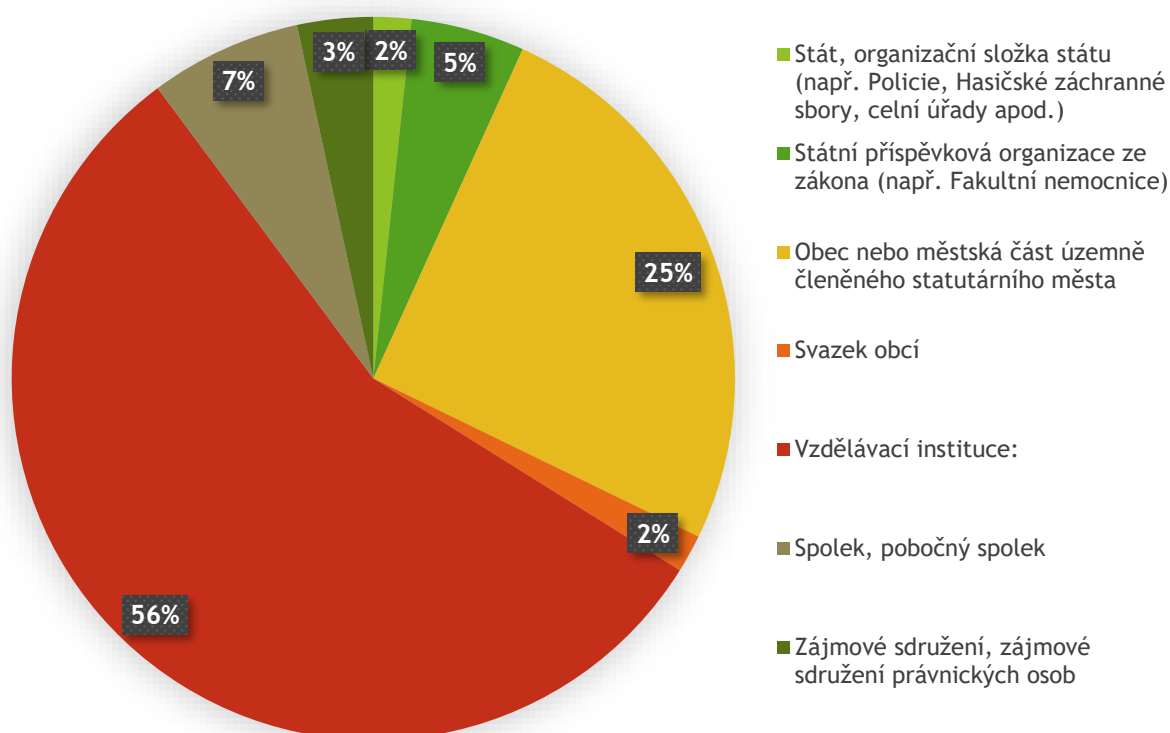
Ocena dotyczy tylko respondentów z Republiki Czeskiej.

2) Wielkość miejscowości, w której znajduje się siedziba instytucji

Największa liczba respondentów - 32% (tj. 19 respondentów) ma siedzibę w gminie powyżej 150 tysięcy mieszkańców. Niemal identyczną grupę (31%) stanowią respondenci z siedzibą w gminach do 5 tysięcy mieszkańców. To 18 respondentów. Na trzecim miejscu z punktu widzenia liczby respondentów są ankietowani, którzy mają siedzibę w gminach liczących od 50 tysięcy do 150 tysięcy mieszkańców. To 12 respondentów (20%).

3) Rodzaj instytucji

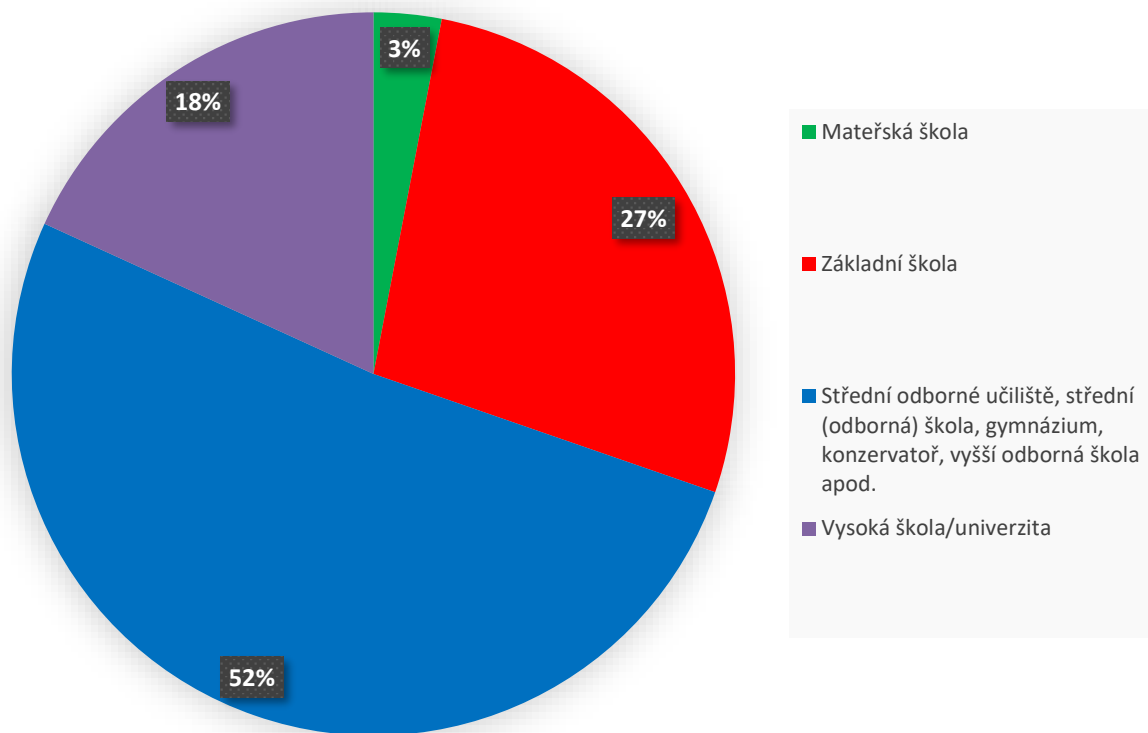

W ramach typu organizacji można było wybrać spośród 18 różnych form prawnych. Forma prawna *jednostka budżetowa prowadzona/założona przez organy administracji publicznej* była w efekcie tożsama z formą prawną *instytucja edukacyjna*, ponieważ uczestniczące instytucje edukacyjne są zarazem jednostką budżetową prowadzoną/założoną przez organy administracji publicznej. W związku z tym forma prawna *jednostka budżetowa* została w ramach oceny ankiety pominięta. Przyjęto tylko formę prawną *instytucja edukacyjna*.

W ramach otrzymanych ankiet zidentyfikowano 7 form prawnych. Największą grupę stanowi forma prawna „instytucja edukacyjna” – 56% uczestniczących respondentów. 25% ankietowanych posiada formę prawną „gmina lub dzielnica podzielonego terytorialnie miasta”. 7% stanowi forma prawna „stowarzyszenie, stowarzyszenie osób prawnych”. Pozostałe formy prawne mają udział do 5%.

Ze względu na duży udział instytucji edukacyjnych na poniższym rysunku przedstawiono instytucje edukacyjne według szczebla kształcenia.

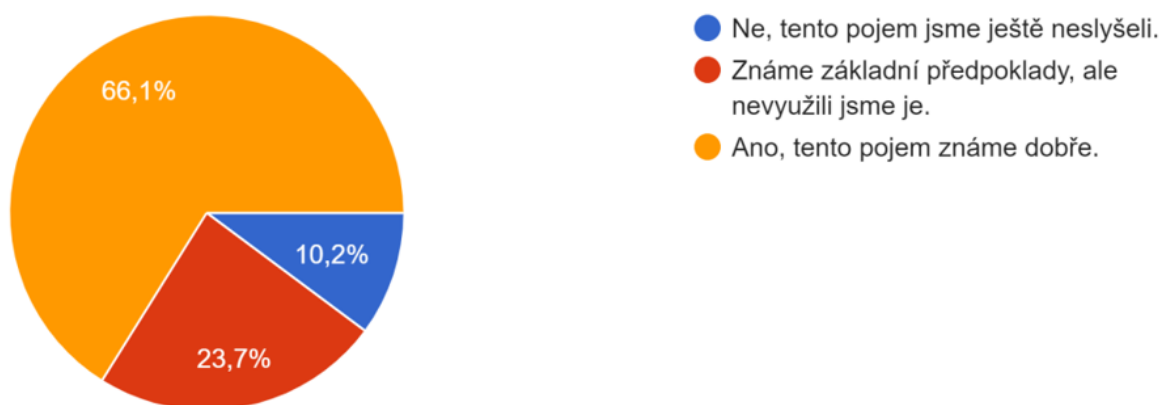
W największym stopniu (52%) w grupie instytucji edukacyjnych występują szkoły średnie (średnia zasadnicza szkoła zawodowa, szkoła średnia (zawodowa), liceum ogólnokształcące, konserwatorium, policealna szkoła zawodowa itp.). W mniejszym stopniu (27%) reprezentowani są respondenci z grona szkół podstawowych. Uczelnie wyższe stanowią 18%. Najmniejszy udział wśród ankietowanych mają przedszkola – tylko 3%.

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA W LATACH 2014-2020

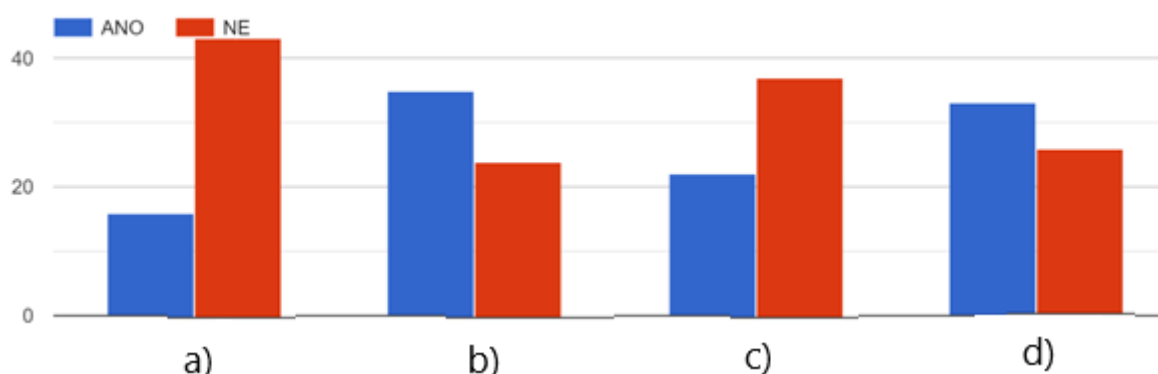
4) Czy znają Państwo Program INTERREG V-A Republika Czeska-Polska?

Tylko 10% ankietowanych nie słyszało jeszcze lub nie ma żadnej wiedzy nt. INTERREG V-A Republika Czeska – Polska. 24% respondentów posiada podstawową wiedzę nt. tego programu, jednak nigdy z niego nie skorzystało. Pojęcie INTERREG V-A Republika Czeska – Polska jest dobrze znane 66% ankietowanych.

Niektórzy respondenci, mający już doświadczenia z programem, planują kontynuowanie czesko-polskiej współpracy także w przyszłości, po 2021 roku, np. w zakresie pogłębiania współpracy stowarzyszeń i szkół, wyjazdów studyjnych, w tym mobilności ERASMUS+, współpracy w dziedzinie naukowo-badawczej a także wspólnych spotkań lub wymiany doświadczeń.

5) Czy składali Państwo wniosek o dofinansowanie w ramach któregoś z programów?

a. INTERREG V-A Republika Czeska-Polaka (projekty powyżej 30 tys. EUR)

b. Fundusz Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia

c. Inne programy operacyjne współpracy transgranicznej / transnarodowej / międzynarodowej, (np. Polska – Słowacja, Słowacja – Republika Czeska, Region Morza Bałtyckiego, Europa Środkowa, Interreg Europa, ERASMUS+, itp.)

d. Inne programy operacyjne krajowe (Regionalny Program Operacyjny woj. śląskiego lub opolskiego, Program rozwoju wsi, itp.)

Z badań ankietowych wynika, że najwięcej respondentów aplikowało do Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia (projekty z dofinansowaniem do 30 tys. EUR), dotyczącego mniejszych projektów, względnie do innych krajowych programów operacyjnych (Zintegrowany RPO, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich itd.).

W mniejszym stopniu wykorzystywano inne programy współpracy transgranicznej/transnarodowej/międzynarodowej (np. Czechy-Słowacja, Fundusz Wyszehradzki, Program Interreg Central Europe, Interreg Europe, ERASMUS+ itd.). Najmniejsza liczba ankietowanych aplikowała do Programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska (projekty z dofinansowaniem powyżej 30 tys. EUR).

6) Co było powodem niezłożenia wniosku w ramach programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska (w tym Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia)

Na to pytanie respondenci mogli udzielić kilka odpowiedzi jednocześnie. Jeżeli złożyli wniosek o dofinansowanie do ww. programu zaznaczali, że odpowiedź ich nie dotyczy. W ten sposób odpowiedziało 51% ankietowanych.

Wśród najczęstszych przyczyn nieaplikowania są, zdaniem respondentów, kwestie organizacyjne, tj. trudność/złożoność związana z obsługą administracyjną projektu (12 ankietowanych), brak partnera projektu (10 ankietowanych) lub niewystarczające kadry (10 ankietowanych).

Wśród kolejnych, często wskazywanych powodów, są kwestie finansowe, tj. konieczność prefinansowania projektu (9 ankietowanych) i konieczność współfinansowania projektu (7 ankietowanych) a także obawa dot. kosztów poniesionych na przygotowanie projektu w razie nieotrzymania dofinansowania (3 ankietowanych).

W podobnym stopniu, co powody finansowe, wskazywano przyczyny tkwiące w zakresie przedmiotowym projektu, czyli brak pomysłu na projekt (7 ankietowanych) lub nieodpowiedni pomysł na projekt (7 ankietowanych).

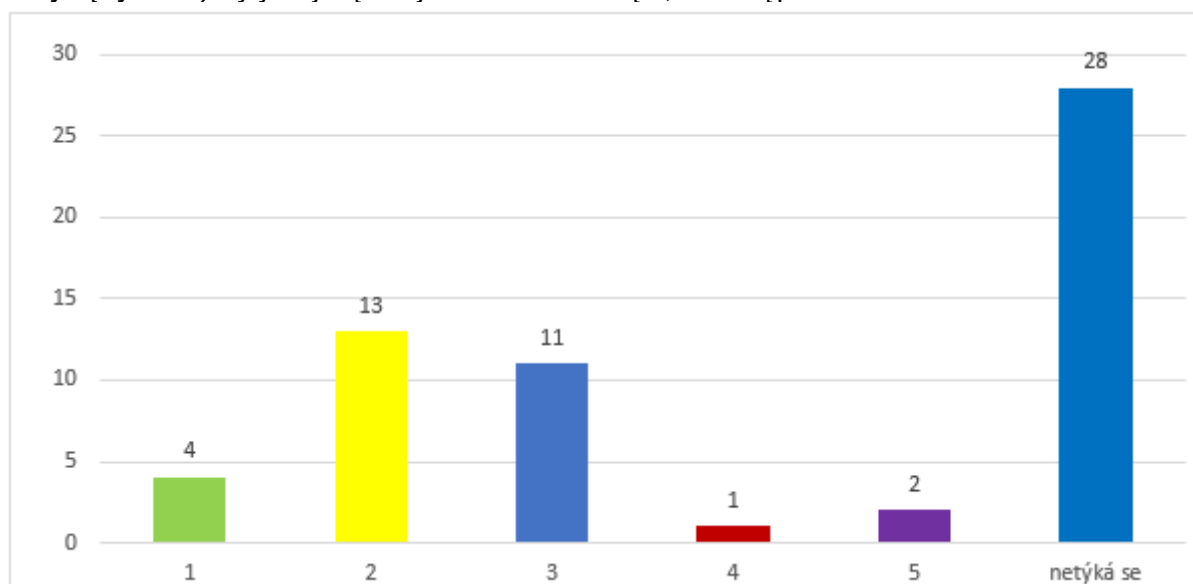
Spośród innych powodów ankietowani wskazywali, że uczestniczyli w projekcie, nie byli jednak wnioskodawcą lub nie mieli informacji o możliwości korzystania z dofinansowania. Dotyczy to jednak pojedynczych przypadków.

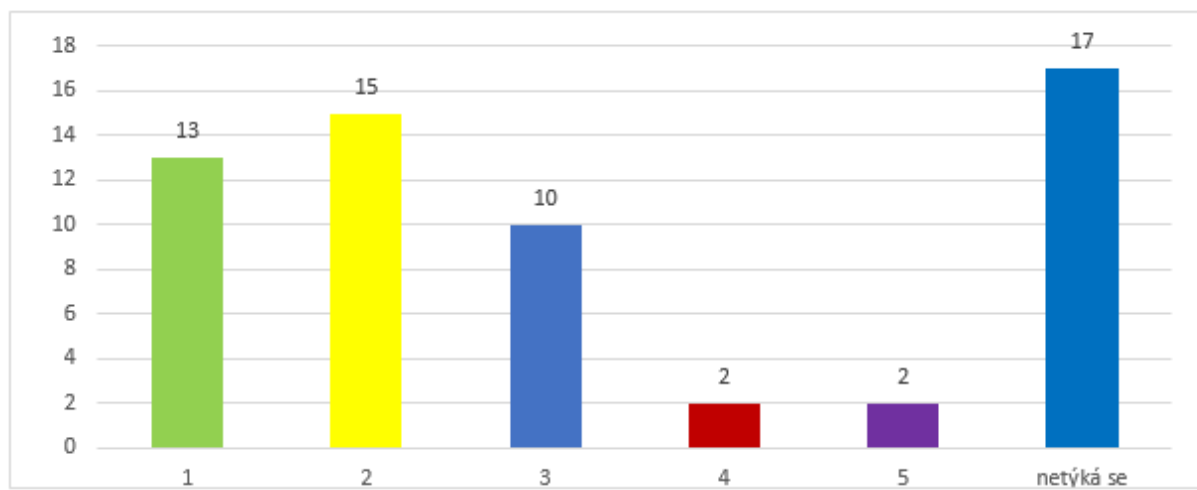
7) Zrozumienie dokumentów programowych

Następujące pytania dotyczyły zrozumiałości dokumentów programowych, czyli wymogów w wytycznych, podręczniku dla wnioskodawcy, zaleceń dotyczących opracowania wniosku o dofinansowanie lub zasad promocji. Oceniane były w pięciostopniowej skali (1-5), przy czym 1 oznacza zrozumiały dokument a 5 niezrozumiały dokument. System oceny zgodny jest z systemem oceniania w czeskiej szkole (1 najlepsza ocena, 5 najgorsza ocena). Jeżeli respondent nie korzystał z danych dokumentów (np. dlatego, że nie składał wniosku), zaznaczał odpowiedź „nie dotyczy”. Jest to też najczęstsza odpowiedź w związku z oceną zrozumiałości poniższych dokumentów.

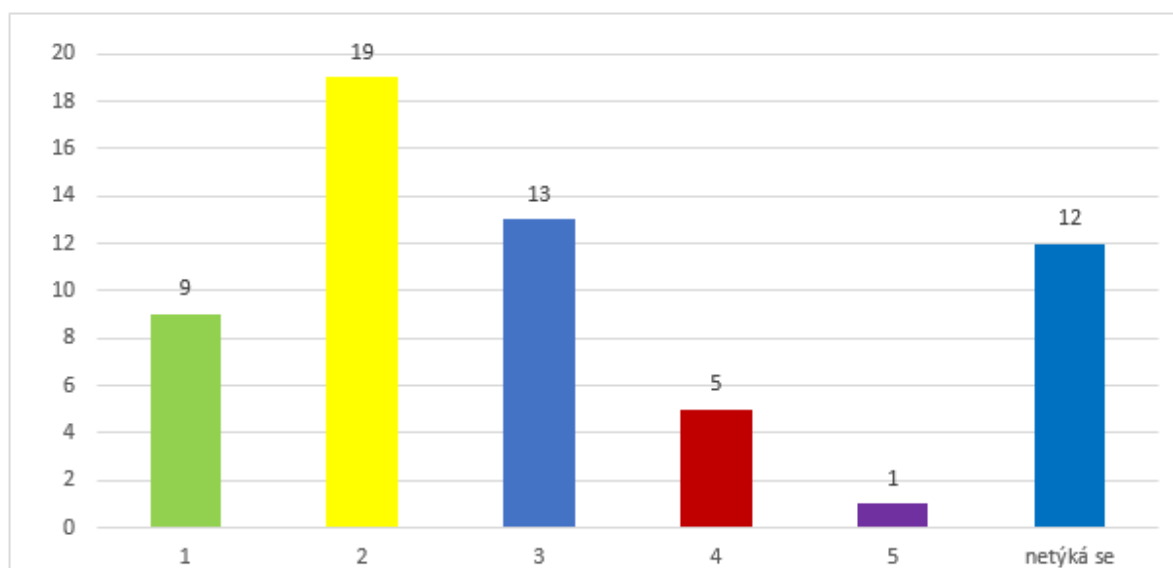
Wymogi w wytycznych/podręczniku dla wnioskodawcy i beneficjenta dofinansowania z Programu INTERREG V-A Republika Czeska -Polska (projekty z dofinansowaniem powyżej 30 tysięcy EUR) były najczęściej ocenione oceną 2, a następnie 3.

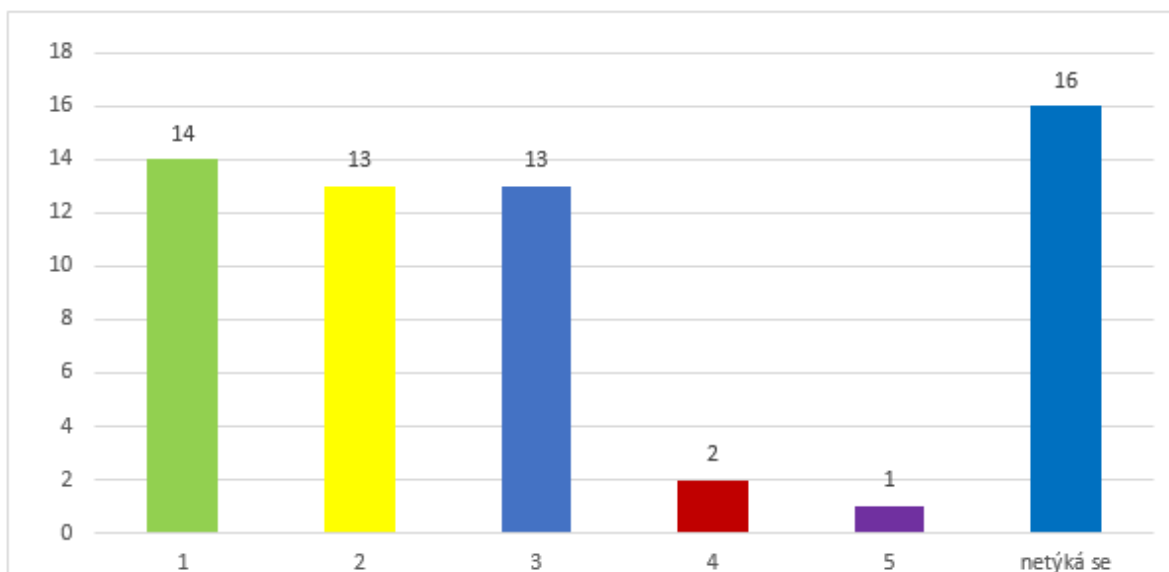
Wymogi w wytycznych/podręczniku dla wnioskodawcy i beneficjenta dofinansowania z Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia (projekty z dofinansowaniem do 30 tysięcy EUR) były najczęściej ocenione oceną 2, a następnie 1.

Wytyczne dotyczące opracowania wniosku o dofinansowanie w aplikacji MS2014+ (obj.: system monitorujący na okres finansowy 2014-2020) były najczęściej ocenione oceną 2, a następnie 3.

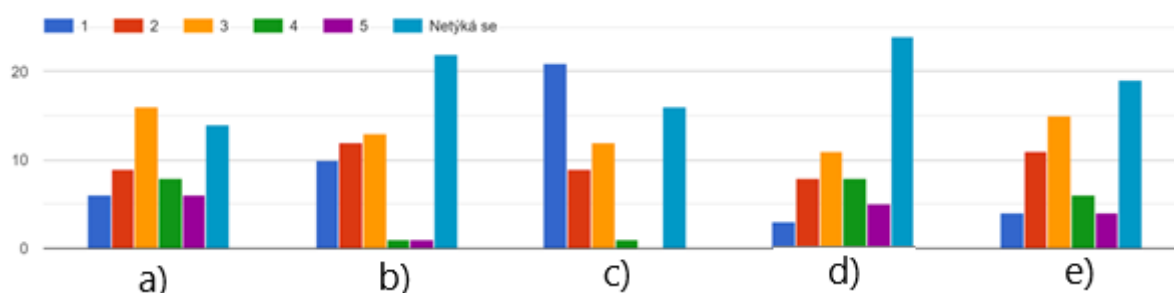
Zasady promocji programu INTERREG V-A Republika Czeska – Polska były najczęściej ocenione oceną 1, a następnie w jednakowej liczbie ocenami 2 i 3.

8) Ocena dostępności szkoleń/seminariów oraz stopnia trudności obsługi zadań administracyjnych związanych ze złożeniem i administracją wniosków

W ramach tego pytania oceniano 5 różnych kryteriów. Oceniano je w pięciostopniowej skali, zgodnej z systemem ocen w czeskiej szkole (1 – najlepsza ocena, 5 – najgorsza ocena).

- Obsługa systemu MS2014+ związana z przygotowaniem / realizacją i rozliczaniem projektów*
- Dostęp do szkoleń z przygotowania / realizacji / rozliczania projektów – Poziom trudności w rozliczeniu mikroprojektów*
- Dostęp do szkoleń z przygotowania / realizacji / rozliczania projektów – Fundusz Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia*
- Poziom trudności w rozliczeniu mikroprojektów - Poziom trudności w rozliczeniu mikroprojektów*
- Poziom trudności w rozliczeniu mikroprojektów - Fundusz Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia*

Wszystkie ww. czynności administracyjne oceniono najczęściej oceną 3. Tylko dostępność szkoleń/seminariów na etapie przygotowania/realizacji/rozliczenia projektu - Fundusz Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia otrzymała ocenę 1.

9) Co jest główną / dużą barierą przy przygotowaniu wniosku o dofinansowanie lub podczas realizacji projektu w ramach Programu INTERREG V-A Czechy-Polska / Fundusz Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia

W ramach przygotowania ankiety zdefiniowano kilka potencjalnych barier, które mogą występować na etapie przygotowania wniosku o dofinansowanie i na etapie realizacji projektu. Oceniane czynności przedstawione są w poniższej tabeli. W prawej kolumnie wskazano najczęstszą ocenę, jaka dotyczyła danej czynności. Ocena 1 oznacza małą barierę, ocena 5 natomiast dużą barierę.

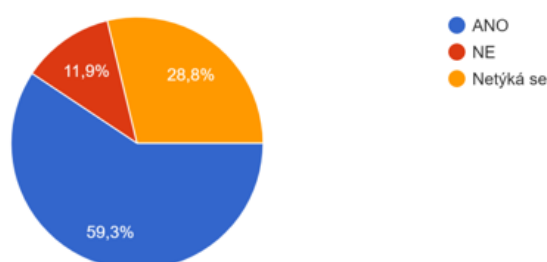
Z poniższej tabeli wynika, że zdaniem respondentów największymi barierami są:

- długie terminy oczekiwania na refundację
- konieczność pełnego prefinansowania projektu (brak zaliczek)
- brak współfinansowania z budżetu państwa RCz w ramach Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia
- skomplikowana obsługa administracyjna projektu (np. wnioski o zmianę)
- skomplikowany system rozliczenia

Rodzaj bariery	Nejčastější hodnocení (známka) Najczęstsza ocena
a) Problemy z uzyskaniem podstawowych informacji	1
b) Niewystarczająca pomoc stosownego organu w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie	1
c) Długie odstępy czasu między składaniem a zatwierdzeniem wniosku	2
d) Długie terminy przy refundacji środków	5
e) Częste zmiany zasad programu, wytycznych	2
f) Konieczność pełnego wcześniejszego finansowania projektu (brak zaliczek)	5
g) Zmniejszenie refundacji z budżetu państwa z 10% na 5 % dla Funduszu Mikroprojektów	5
h) Komunikacja między partnerami CZ i PL	1
i) Bariera językowa	1
j) Inna mentalność po obu stronach granicy	1
k) Współpraca partnerów w czasie realizacji projektu	1
l) Złożona administracja projektu (np. wnioski o zmianę)	5
m) Rozbudowany system rozliczeń	5
n) Obsługa systemu MS2014+	2

10) Czy Państwa wniosek o dofinansowanie był konsultowany z pracownikami instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu?

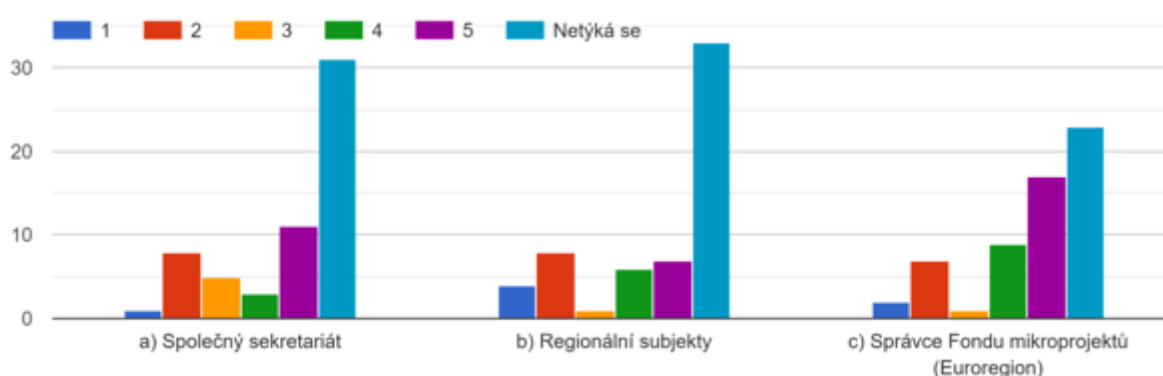
Z poniższego rysunku wynika, że niemal 60% respondentów konsultowało przygotowywany wniosek o dofinansowanie z pracownikami zarządzającymi/wdrażającymi *Program Interreg V-A Republika Czeska – Polska*. 12% ankietowanych natomiast przygotowania wniosku nie konsultowało.

11) Jak oceniają Państwo kontakt z pracownikami instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu na etapie wnioskowania o środki?

W zakresie kontaktu z pracownikami na etapie przygotowania wniosku aplikacyjnego ocenę przeprowadzono w pięciostopniowej skali, przy czym ocena 1 oznacza „zdecydowanie negatywny” a ocena 5 „zdecydowanie pozytywny”. W tym przypadku sposób oceny jest odwrotny w stosunku do systemu ocen w czeskiej szkole.

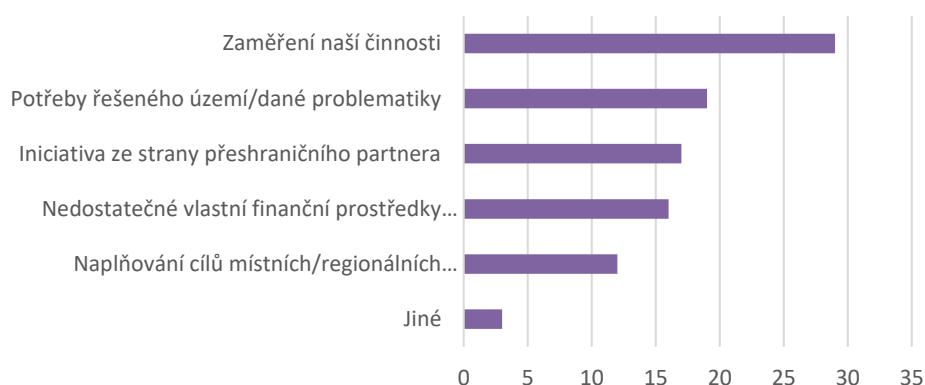
Pod tym względem najlepiej oceniono organizację zarządzającego Funduszem Mikroprojektów (Euroregion). Także Wspólny Sekretariat został oceniony pod tym względem najczęściej oceną 5, czyli zdecydowanie pozytywnie. W przypadku punktów regionalnych ocena kontaktu z pracownikami w poszczególnych skalach jest zrównoważona (za wyjątkiem oceny 3, którą wskazała najmniejsza liczba oceniających). Najczęściej wybierano jednak ocenę 2 (raczej negatywny).

12) Co skłoniło Państwa do realizacji projektu / mikroprojektu?

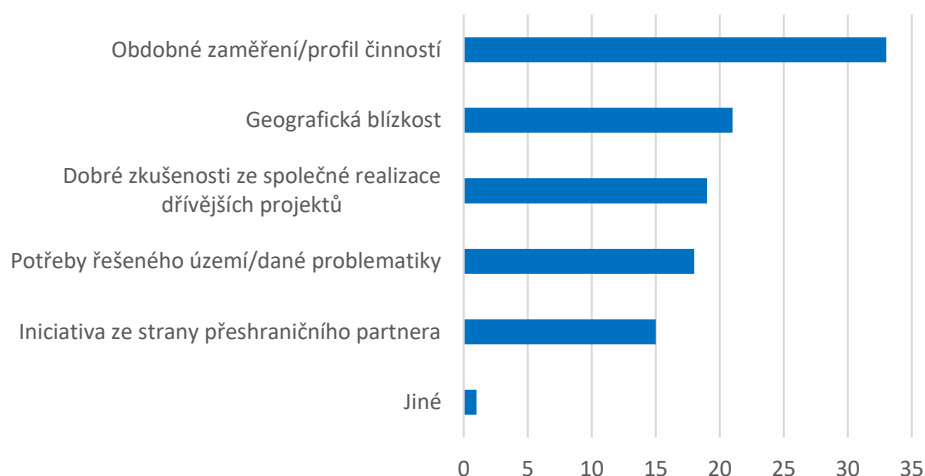
Powodem realizacji projektu transgranicznego był najczęściej zakres działalności, jaką dany podmiot prowadzi. W następnej kolejności były to potrzeby danego obszaru lub inicjatywa ze strony transgranicznego partnera.

Wśród innych powodów wskazywano np. zalecenie przedstawicieli gminy, rozwój organizacji lub ofertę działalności skierowaną do społeczności.

13) Co zdecydowało o tym, że podjęli Państwo decyzję o realizacji projektów / mikroprojektów właśnie z tym/i partnerem/ami)?

Z odpowiedzi respondentów wynika, że dla wyboru partnera kluczowy jest podobny zakres/profil działalności partnerskich podmiotów. Znaczącą rolę odgrywa bliskość geograficzna partnerów i dobre doświadczenia ze wspólnej realizacji.

14) Które koszty w ramach realizowanych projektów / mikroprojektu najtrudniej było Państwu rozliczyć?

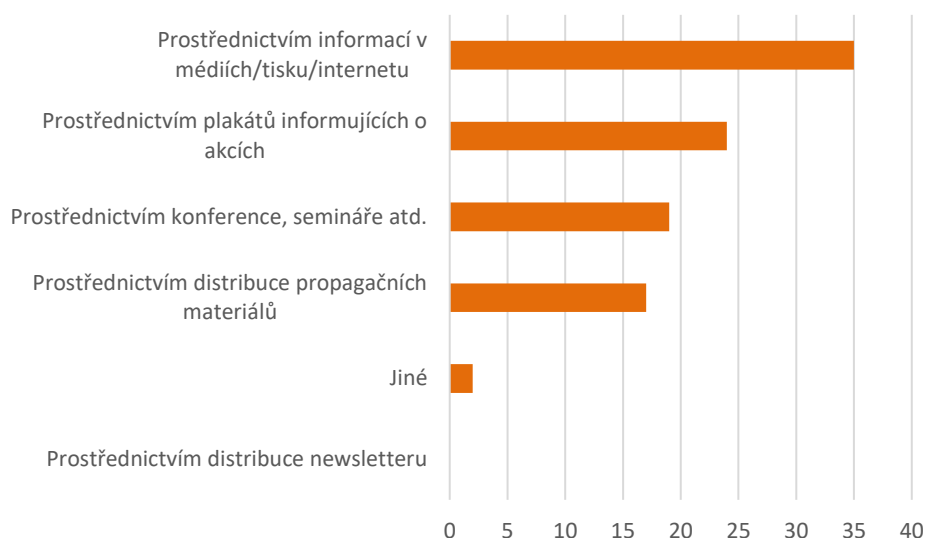
W ramach realizacji projektu transgranicznego dla ankietowanych najtrudniejsze jest rozliczenie kosztów personelu a następnie wydatków na podróże i noclegi. Najmniej kłopotliwe jest rozliczanie wydatków na roboty budowlane.

15) W jaki sposób promują Państwo realizowane przez siebie projekty / mikroprojekt?

Promocja jest najczęściej realizowana w drodze informacji w mediach/prasie/Internecie a w następnej kolejności z wykorzystaniem plakatów informujących o wydarzeniach. Jako

kolejną możliwość zapewnienia promocji respondenci wskazali np. wystawienie roll-upów podczas wydarzeń.

PLANOWANA WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA W LATACH 2021-2027

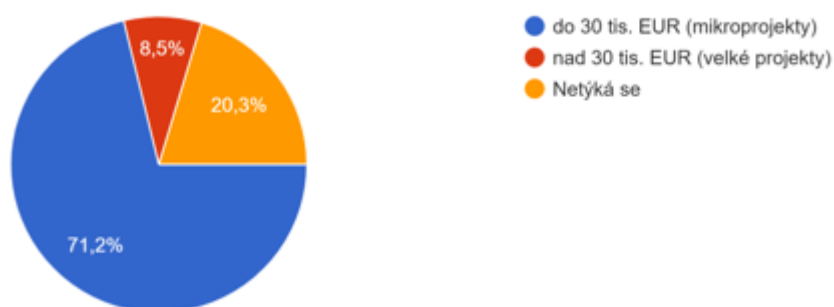
Kolejna część ankiety dotyczyła współpracy transgranicznej planowanej w kolejnym okresie programowania.

16) Czy są Państwo zainteresowani złożeniem wniosku o dofinansowanie w ramach funduszu mikroprojektów w nowym okresie programowania 2021-2027?

Prawie 48% ankietowanych planuje w następnym okresie programowania złożenie wniosku o dofinansowanie w ramach Funduszu Mikroprojektów. 8% respondentów nie planuje złożenia wniosku aplikacyjnego w kolejnym okresie programowania. 44% ankietowanych na razie nie wie.

17) Proszę wskazać przewidywaną kwotę dofinansowania w EUR planowaną na realizację działania/propozycji projektowej w nowym okresie 2021-2027 polsko-czeskiego programu współpracy transgranicznej.

Złożenie wniosku w nowym okresie programowania 2021-2027 planuje 80% respondentów (tj. 47 respondentów). Jednocześnie 41 spośród nich przewiduje realizację projektów z dofinansowaniem do 30 tysięcy EUR, czyli realizację mikroprojektów. Natomiast 6 z nich przewiduje realizację projektów z dofinansowaniem powyżej 30 tysięcy EUR.

18) Które z poniżej wymienionych zakresów tematycznych planują Państwo do realizacji w ramach współpracy transgranicznej w nowym okresie programowania?

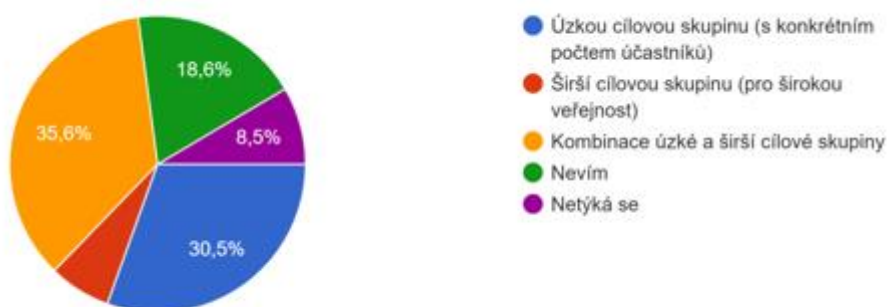
Pod kątem tematycznego zakresu przyszłych projektów transgranicznych najczęściej wskazywane są projekty w dziedzinie oświaty i edukacji, następnie projekty dotyczące wzajemnej wymiany doświadczeń lub projekty z dziedziny kultury i dziedzictwa kulturowego.

Respondenci planują realizację projektów także w innych dziedzinach, np. współpracę w zakresie sportu, nauki, badań i ich popularyzacji.

19) Które z poniżej wymienionych zakresów tematycznych planują Państwo do realizacji w ramach współpracy transgranicznej w nowym okresie programowania:

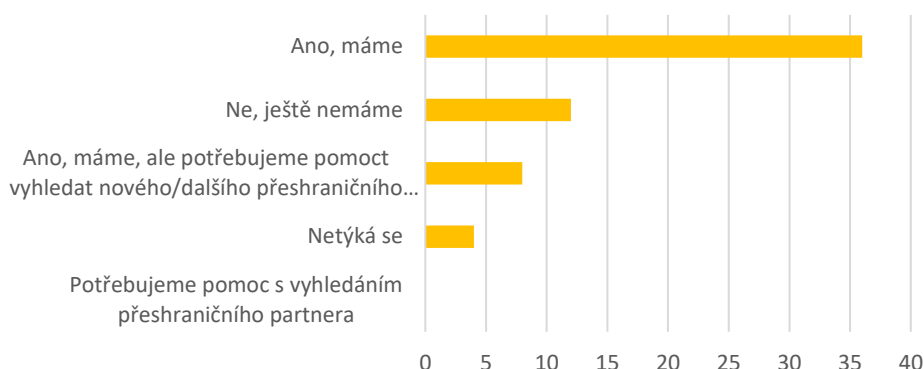
Największa grupa (36% respondentów) wskazuje transgraniczne czesko-polskie działania skierowane do wąskiej i szerokiej grupy docelowej. Nieco mniejsza liczba respondentów (31%) planuje natomiast skierowanie działań do wąskiej grupy docelowej z konkretną liczbą uczestników.

20) Czy mają Państwo transgranicznego Partnera projektu (w kontekście polsko-czeskiej współpracy)?

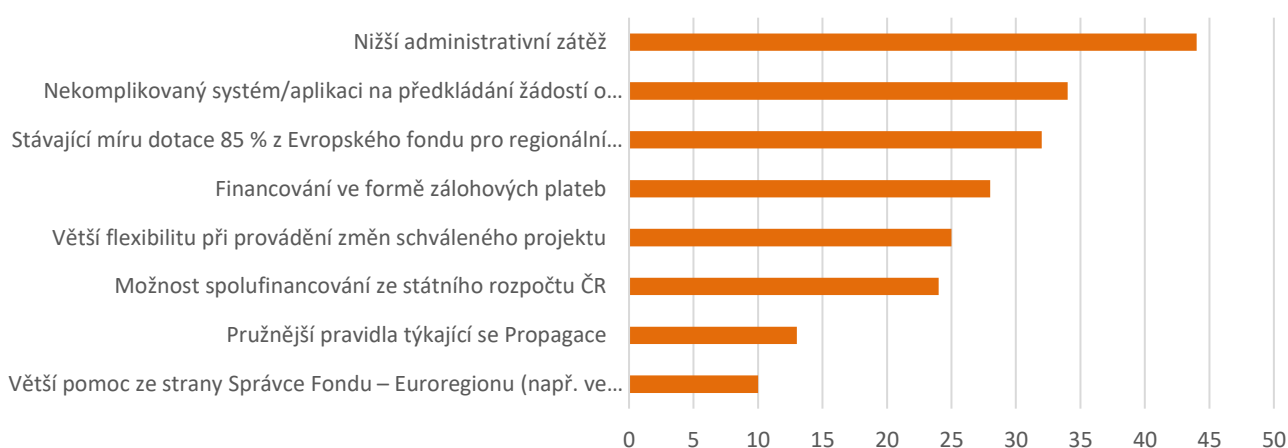
36 respondentów (tj. 61%) w ramach badania ankietowego odpowiedziało, że posiada partnera transgranicznego. Natomiast 12 respondentów (tj. 20%) nie ma partnera transgranicznego. Mniejsza część respondentów (14%) potrzebuje zaś pomocy ze

znalezieniem nowego/kolejnego partnera transgranicznego. 7% ankietowanych wskazało, że pytanie ich nie dotyczy.

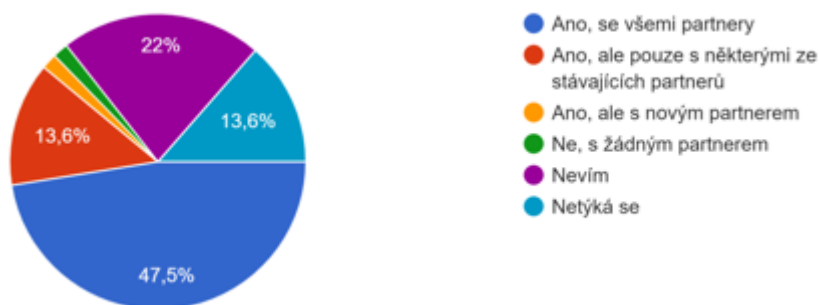
21) Czego oczekują Państwo w ramach funduszu mikroprojektów (do 30 tysięcy EUR) w nowym okresie programowania 2021-2027?

75% respondentów chciałoby w nowym okresie programowania 2021-2027 mniejszego obciążenia administracyjnego a 57% nieskomplikowanego systemu składania wniosków o dofinansowanie. Duża część ankietowanych oczekiwałaby także utrzymania obecnego poziomu dofinansowania 85% z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

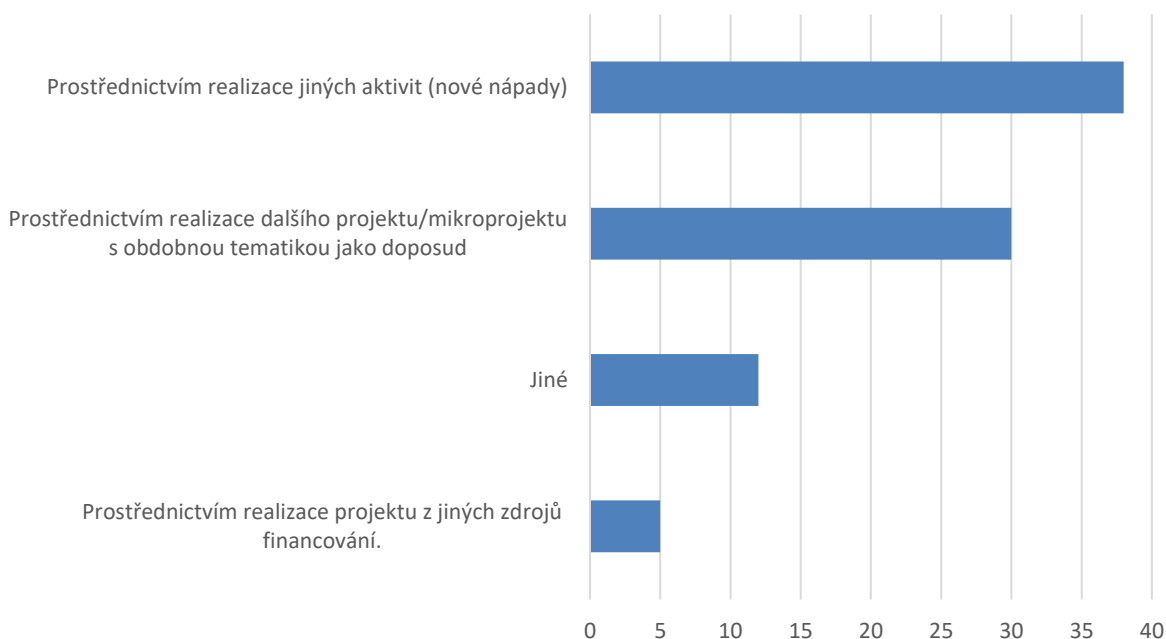
22) Czy zamierzają Państwo kontynuować polsko-czeską współpracę transgraniczną?

48% respondentów planuje kontynuację czesko-polskiej współpracy transgranicznej. 22% ankietowanych w tym momencie jeszcze nie wie. 14% respondentów wskazało, że planują kontynuowanie czesko-polskiej współpracy, ale tylko z niektórymi z obecnych partnerów.

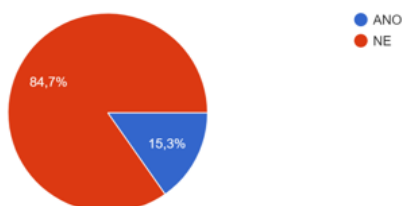

23) W jaki sposób zamierzają Państwo kontynuować polsko-czeską współpracę transgraniczną?

Kontynuację czesko-polskiej współpracy w ramach realizacji innych projektów (nowe pomysły) planuje 38 respondentów (tj. 64%). 30 respondentów (tj. 51%) planuje zaś kontynuację w drodze realizacji kolejnego projektu/mikroprojektu o podobnej tematyce jak dotychczas. 5 ankietowanych wskazuje na możliwość wykorzystania innych źródeł, np. Funduszu Wyszehradzkiego, wsparcia instytucjonalnego lub jeszcze nie wie, jakie konkretne źródło mogłoby być wykorzystane. Część respondentów nie jest zainteresowana współpracą transgraniczną.

24) Czy mają Państwo inne plany dotyczące współpracy polsko-czeskiej po 2021 roku?

85% ankietowanych wskazało, że nie ma innych planów dotyczących czesko-polskiej współpracy po 2021 roku. 15% respondentów planuje działania, np. w zakresie wyjazdów studyjnych, w tym mobilności ERASMUS+ i wymiany doświadczeń z innymi euroregionami, pogłębienie współpracy stowarzyszeń i szkół, współpracę w dziedzinie naukowo-badawczej itp.

W badaniach ankietowych wzięły udział np. poniższe podmioty:

- TJ Sokol Služovice – RT
- Euroregion Silesia – CZ
- Obec Chuchelná
- Mob Krásné Pole
- Sdružení obcí Hlučínska
- SPŠ stavební Opava
- MOB Ostrava-Proskovice
- VŠB-TUO
- SH ČMS SDH OLDŘÍŠOV
- Místní akční skupina Hlučínsko z.s.
- Obec Otice
- ZŠ a PŠ Opava, Slezského odboje 5, příspěvková organizace
- Město Vítkov
- Město Hlučín
- Matiční gymnázium, Ostrava
- Základní škola Ostrava, Gajdošova 9, p.o.
- Obec Ludgeřovice
- Obec Kozmice
- SŠPU Opava
- OA a SOŠL
- Základní škola pro tělesně postižené, Opava, Dostojevského 12
- město Hradec nad Moravicí
- Obec Šilheřovice
- Střední škola hotelnictví, gastronomie a služeb SČMSD Šilheřovice, s.r.o.
- Slezská univerzita v Opavě
- Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje
- Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje z.s.
- OA a VOŠS Ostrava-Mariánské Hory, p.o.
- Odborné učiliště a Praktická škola, Nový Jičín, příspěvková organizace

Na zakończenie...

... jeden z ankietowanych wyraził swoje wrażenia związane ze składaniem wniosków takim wymownym komentarzem:

„OGROMNA PROŠBA! Zrezygnujcie z tej koszmarnej biurokracji związanej ze składaniem, realizacją i rozliczeniem projektu!! Wyczerpuje i zniechęca, odbiera siły! Lepiej nie robić nic!!”

Wyniki badań ankietowych

ZAŁOŻENIA BADAWCZE ORAZ METODOLOGIA

W ramach projektu nr CZ.11.4.120/0.0/0.0/16_013/0002596 pn. „Euroregion Silesia 2021 - 2027 - myślimy strategicznie” wśród instytucji przeprowadzono badanie świadomości programów UE promujących współpracę transgraniczną oraz Euroregion Silesia. Wyniki tych badań są częścią opracowywanej „Strategii rozwoju Euroregionu Silesia na lata 2021-2027”. Całe zadanie jest współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa RP.

Narzędziem badawczym była ankieta, która zawierała 26 pytań i została zrealizowana za pomocą formularza ankietowego w środowisku *Google Forms* w okresie od 22.06.2021 do 05.07.2021 roku. Pytania głównie miały charakter zamknięty, a respondenci wybierali odpowiedzi z proponowanej kafeterii. Niektóre z pytań były częściowo otwarte z opcją wskazania innej odpowiedzi. Całkowicie otwarte było pytanie ostatnie dotyczące planów współpracy transgranicznej w okresie 2021-2027. Część pytań posiadało stopniową skalę odpowiedzi z przedziału 1-5.

Ankieta za pomocą poczty elektronicznej została bezpośrednio rozesłana do 210 respondentów po stronie PL. Informację o badaniu oraz link do formularza umieszczono także na stronie internetowej Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry, co gwarantowało transparentność i dawało wszystkim zainteresowanym możliwość udziału w badaniu.

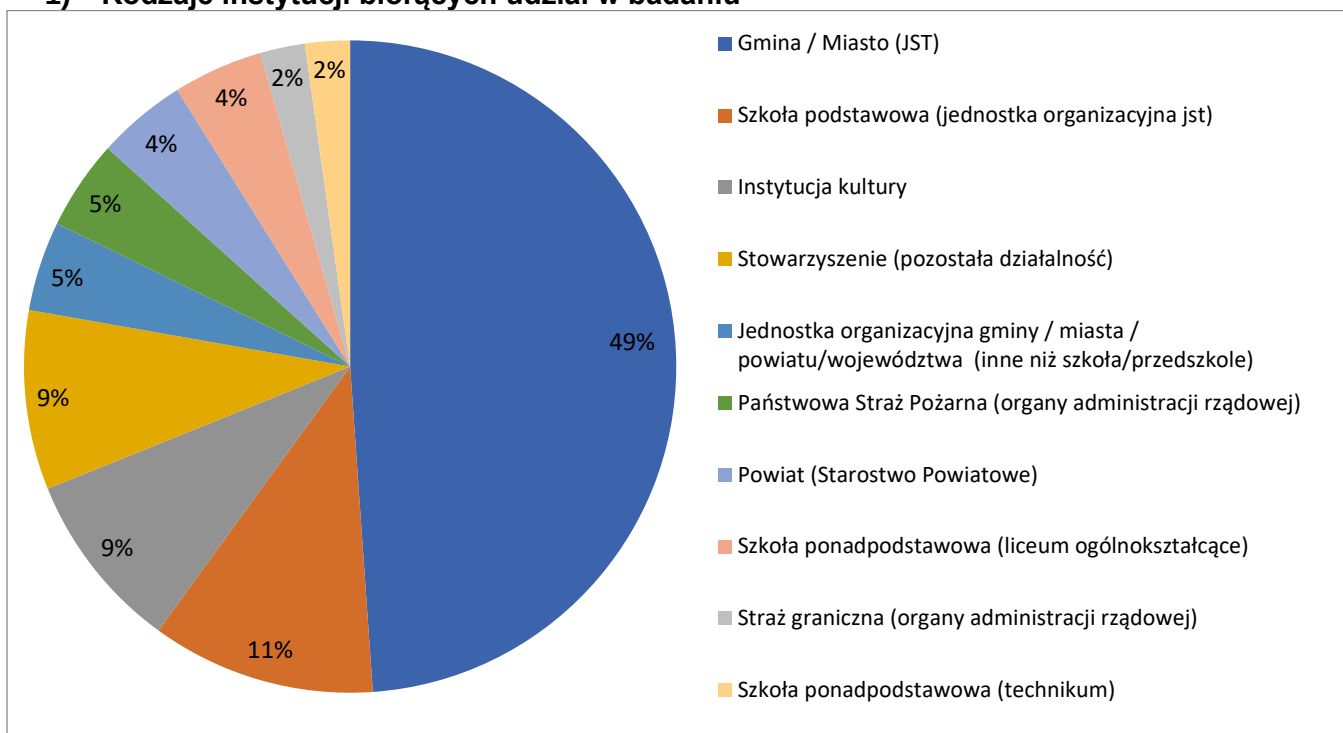
W badaniu ankietowym wzięło udział 45 respondentów z Polski, co daje zwrot na poziomie 21%. Biorąc pod uwagę tego typu badania, wynik ten należy uznać za zadawalający.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY RESPONDENTÓW

Respondenci reprezentowali zróżnicowaną grupę instytucji, z czego największy udział miały gminy (48%). W dalszej kolejności były to placówki oświatowe 18% (głównie szkoły podstawowe), jednostki kultury oraz stowarzyszenia. Ogółem było to 10 różnego typu instytucji, w tym instytucji rządowych jak na przykład straż graniczna. Zróżnicowana rodzajowo grupa podmiotów zwiększa poziom reprezentatywności badań.

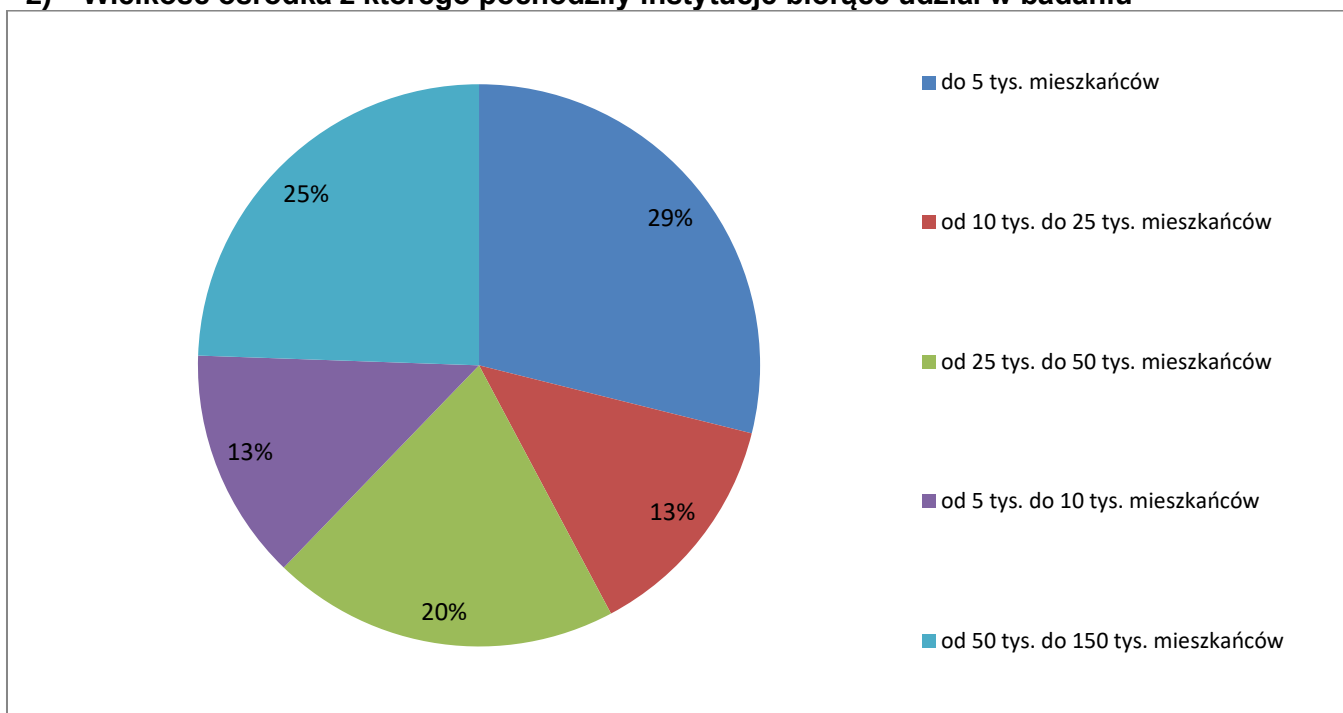
Placówki które brały udział w badaniu posiadają lokalizację w miejscowościach o różnej skali wielkości. Najliczniej reprezentowane są gminy do 5 tys. mieszkańców (29%) i w przedziale od 50 do 150 tys. mieszkańców (24%).

1) Rodzaje instytucji biorących udział w badaniu

N=45

2) Wielkość ośrodka z którego pochodziły instytucje biorące udział w badaniu

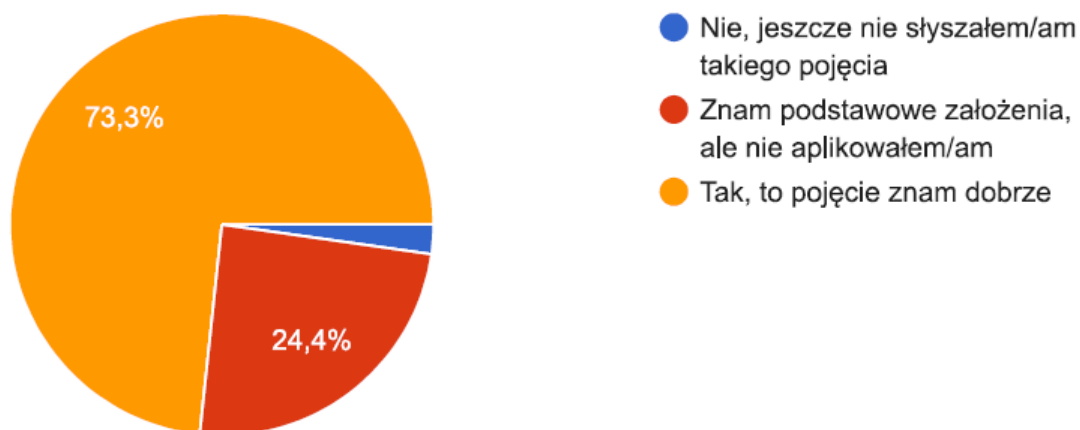

N=45

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA W LATACH 2014-2020

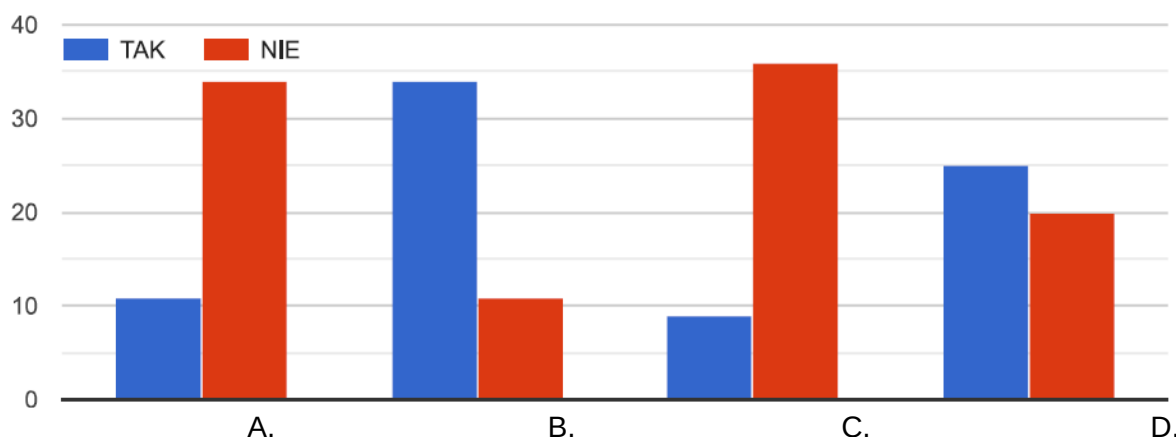
Pierwszy blok pytań dotyczył współpracy transgranicznej w latach 2014-2020. Obejmował on 12 pytań, głównie zamkniętych.

3) Czy znają Państwo Program INTERREG V-A Republika Czeska-Polska

Większość bo prawie $\frac{3}{4}$ respondentów dobrze zna program INTERREG, zaś $\frac{1}{4}$ słyszała o nim. Zaledwie dla jednej instytucji jest to pojęcie nieznane. Świadczy to o wysokiej świadomości instytucjonalnej programu.

4) Czy składali Państwo wnioski o dofinansowanie w ramach któregoś z programów?

A. INTERREG V-A Republika Czeska-Polaka (projekty powyżej 30 tys. EUR)

B. Fundusz Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia

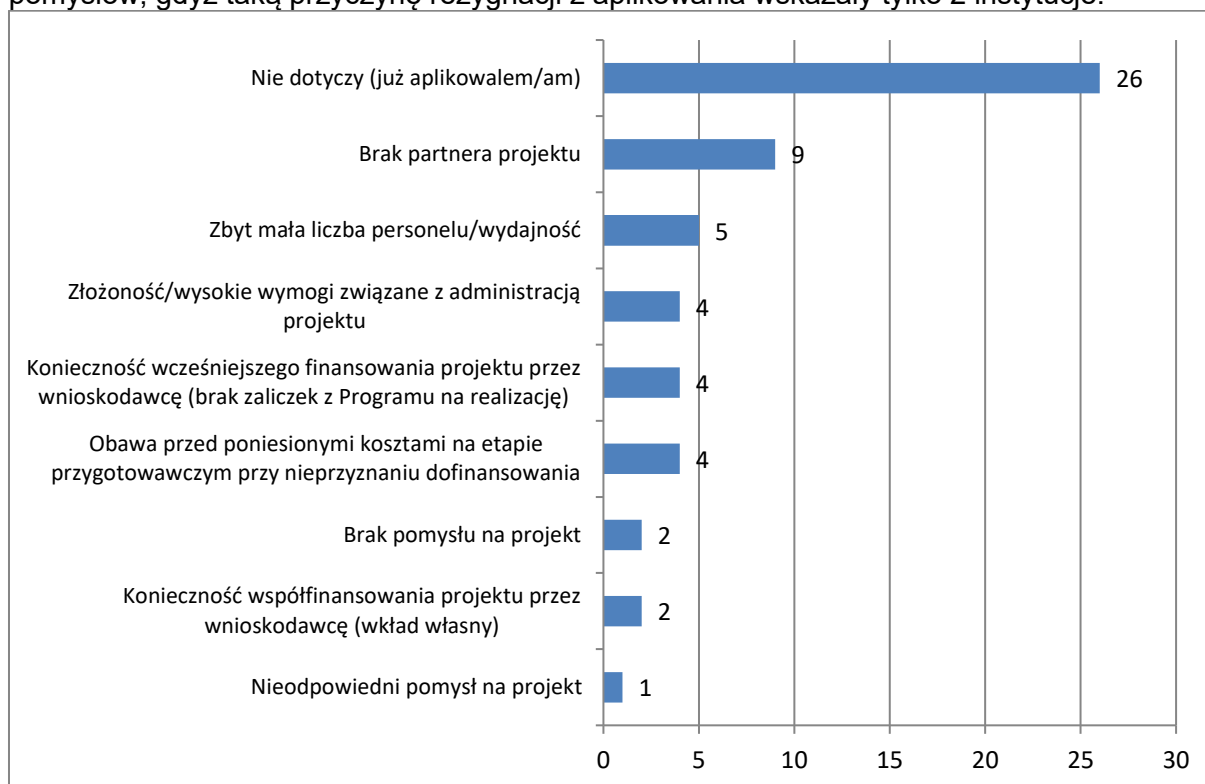
C. Inne programy operacyjne współpracy transgranicznej / transnarodowej / międzynarodowej, (np. Polska – Słowacja, Słowacja – Republika Czeska, Region Morza Bałtyckiego, Europa Środkowa, Interreg Europa, ERASMUS+, itp.)

D. Inne programy operacyjne krajowe (Regionalny Program Operacyjny woj. śląskiego lub opolskiego, Program rozwoju wsi, itp.)

Instytucje mają duże doświadczenie w składaniu wniosków. Zdecydowanie najczęściej posiadały historię aplikacyjną w zakresie Fundusz Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia oraz RPO. Rządziej z kolei instytucje posiadały doświadczenie w składaniu projektów INTERREG V-A Republika Czeska-Polaka powyżej 30 tys. euro oraz innych programów operacyjnych współpracy transgranicznej / transnarodowej / międzynarodowej. W tych dwóch przypadkach przeważały jednostki które nie aplikowały do tych programów.

5) Powody niezłożenia wniosku w ramach programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska (w tym Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia)

Większość bo 26 badanych podmiotów posiada już doświadczenie w składaniu wniosków w ramach programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska. Z kolei głównym powodem niezłożenia wniosków był brak partnera projektu (9 wskazań). W mniejszym stopniu o braku wniosku zdecydowała mała liczba posiadanego personelu czy wysokie wymagania formalne. Jako powód wymieniana była także konieczność wcześniejszego finansowania oraz obawa przed poniesieniem kosztów na etapie przygotowawczym. Instytucją raczej nie brakowało pomysłów, gdyż taką przyczynę rezygnacji z aplikowania wskazały tylko 2 instytucje.

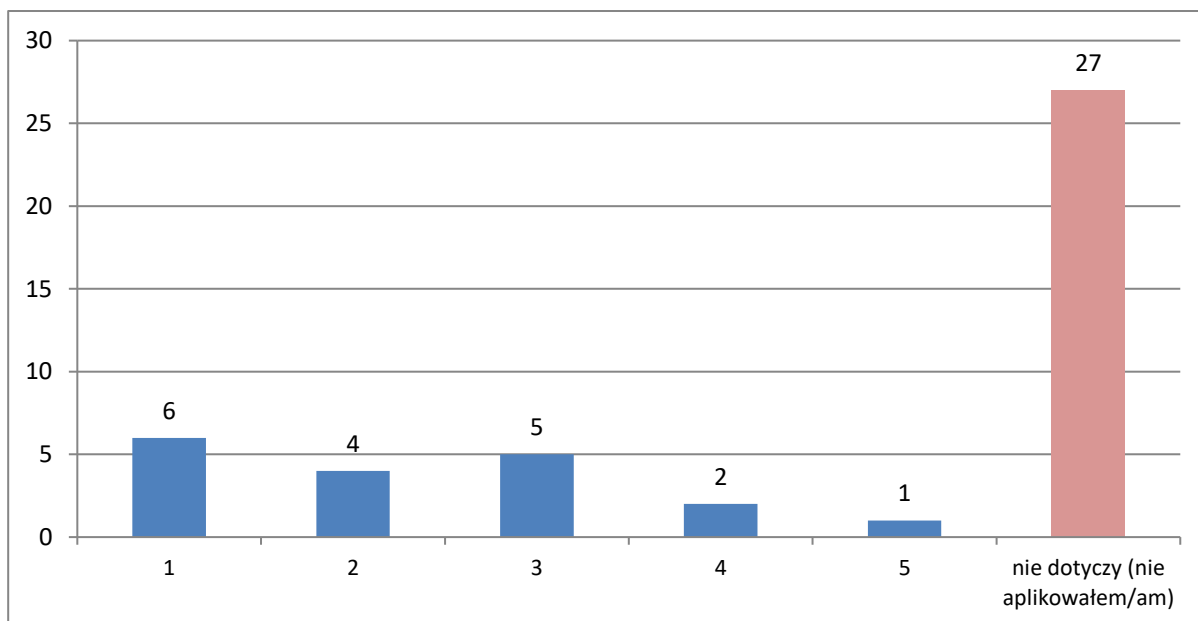

Zrozumienie dokumentów programowych

Następnie poproszono respondentów o ocenę stopnia zrozumiałości elementów związanych z aplikowaniem. Ocena odbywała się w pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza zrozumiałe a 5 niezrozumiałe.

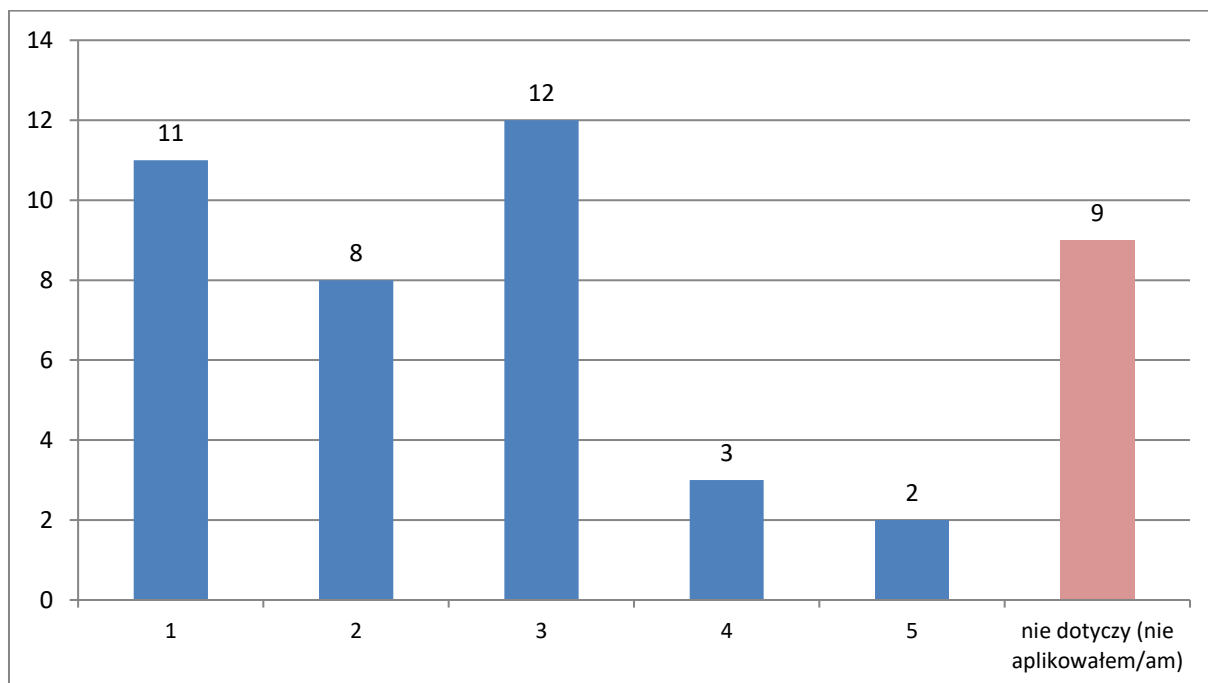
Respondenci wskazywali, że nie mieli zwykle kłopotów ze zrozumieniem dokumentów programowych. Ich oceny w większości mieściły się w przedziale 1-3. Relatywnie największe problemy ze zrozumieniem dotyczyły systemu MS2014+. W przypadku tego elementu podobny poziom wskazań osiągnęły oceny z przedziału 1-4.

6) Zapisy wytycznych dla Wnioskodawców i Beneficjentów programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska (duże projekty powyżej 30 tys. EUR)

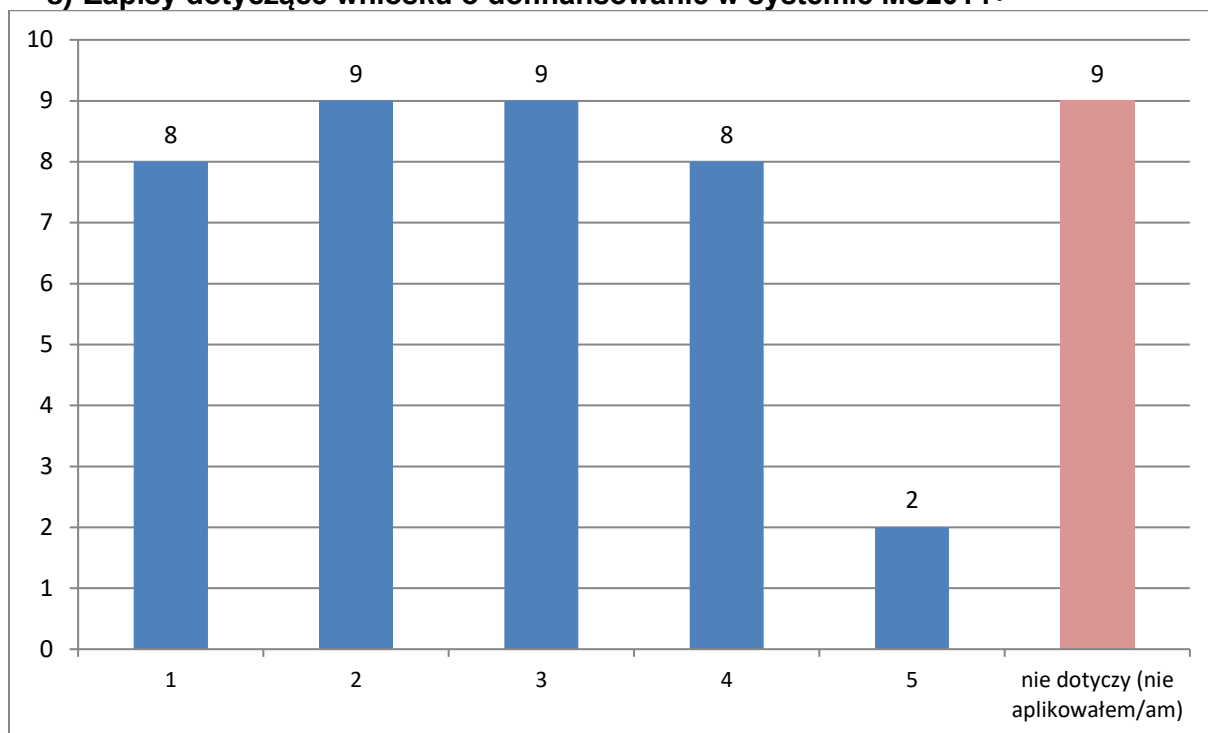
N= 45 1 – zrozumiałe, 5 – niezrozumiałe

7) Zapisy wytycznych dla Wnioskodawców i Beneficjentów Funduszu Mikroprojektów programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska (mikroprojekty do 30 tys. EUR)

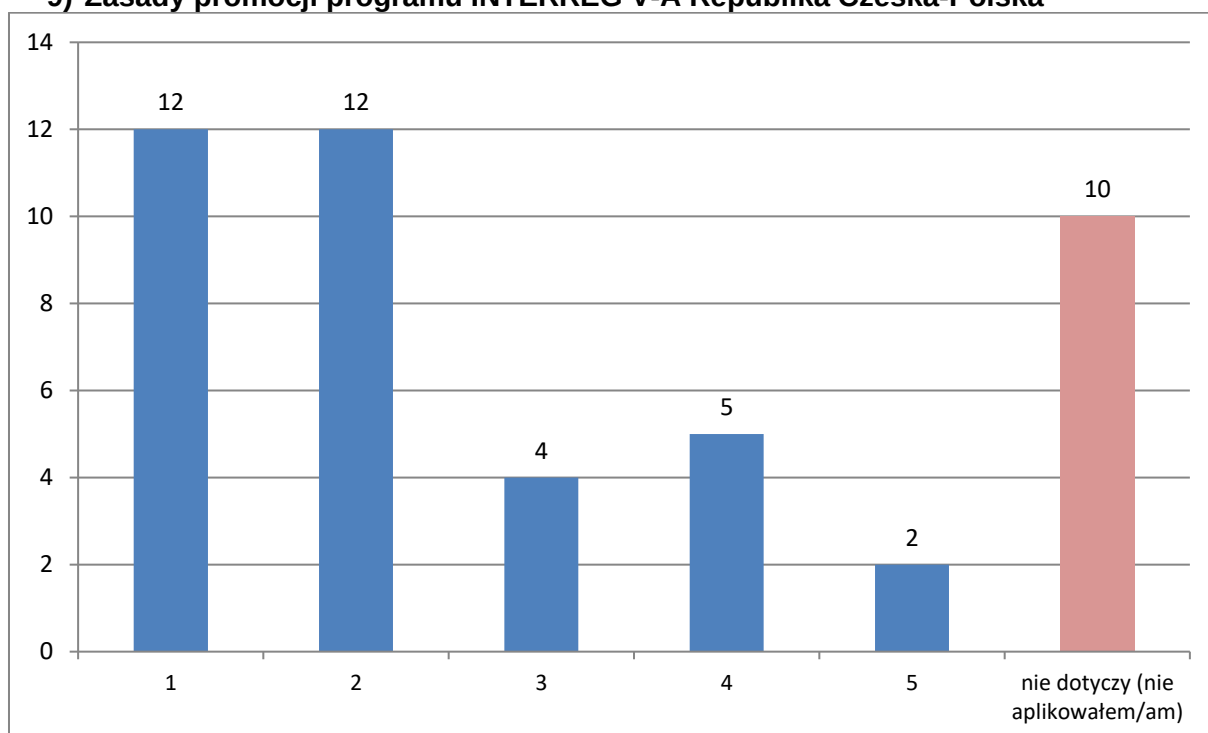
N= 45 1 – zrozumiałe, 5 – niezrozumiałe

8) Zapisy dotyczące wniosku o dofinansowanie w systemie MS2014+

N= 45 1 – zrozumiałe, 5 – niezrozumiałe

9) Zasady promocji programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska

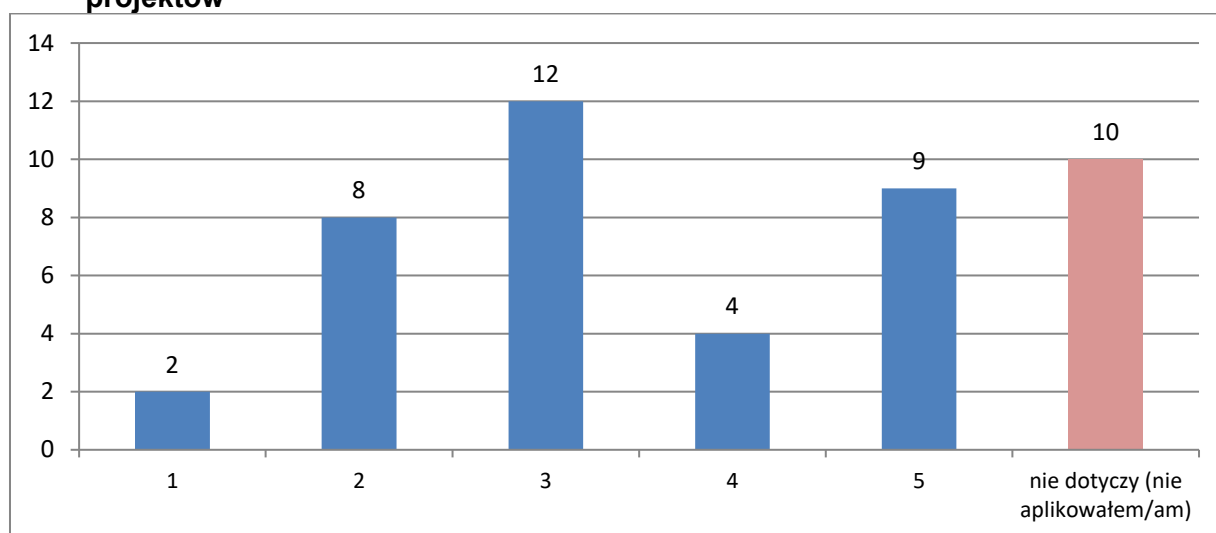
N= 45 1 – zrozumiałe, 5 – niezrozumiałe

Stopień trudności obsługi zadań administracyjnych związanych ze złożeniem i administracją wniosków

Następnie poproszono respondentów o ocenę stopnia trudności elementów związanych z aplikowaniem. Ocena odbywała się w pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza łatwy a 5 trudny.

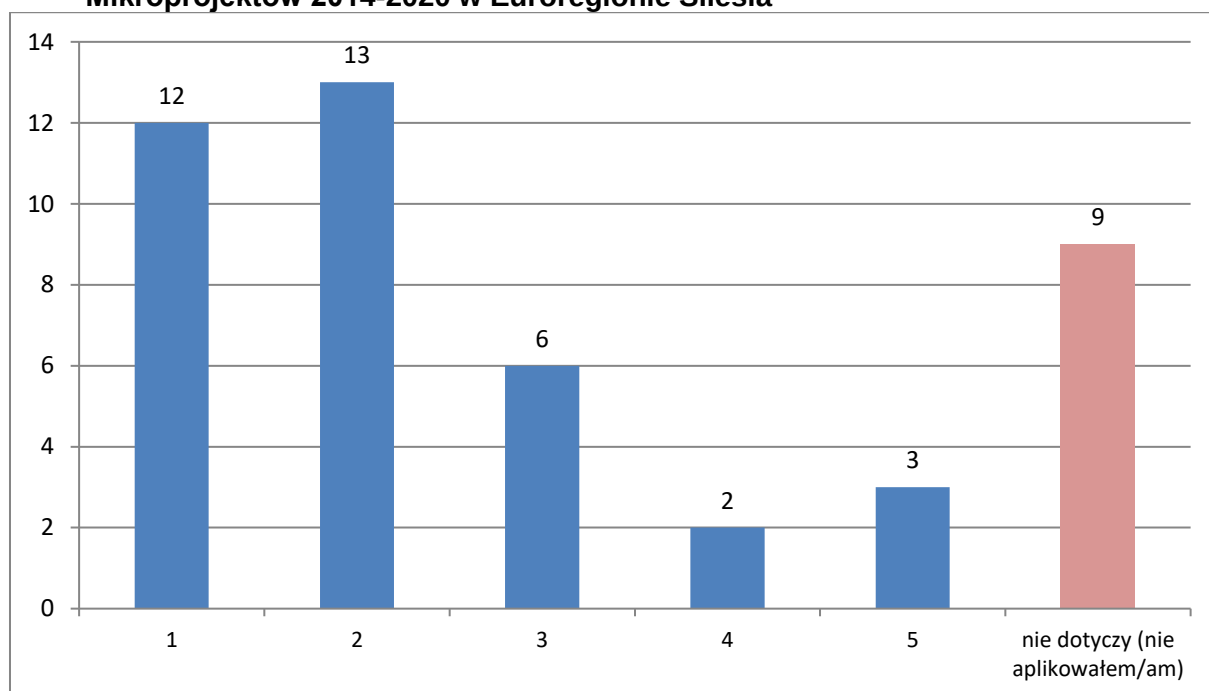
Respondenci wskazali, że nie stanowi żadnego problemu dostęp do szkoleń. Natomiast samo rozliczenie projektu, szczególnie do 30 tys. euro uznano za trudne. W tym przypadku dominującym wskazaniem był poziom 5. Trzeba dodać, że rozliczenie dużych projektów w odczuciach respondentów było łatwiejsze, tam oceną przeważającą była trójka.

10) Obsługa systemu MS2014+ związana z przygotowaniem/realizacją i rozliczaniem projektów

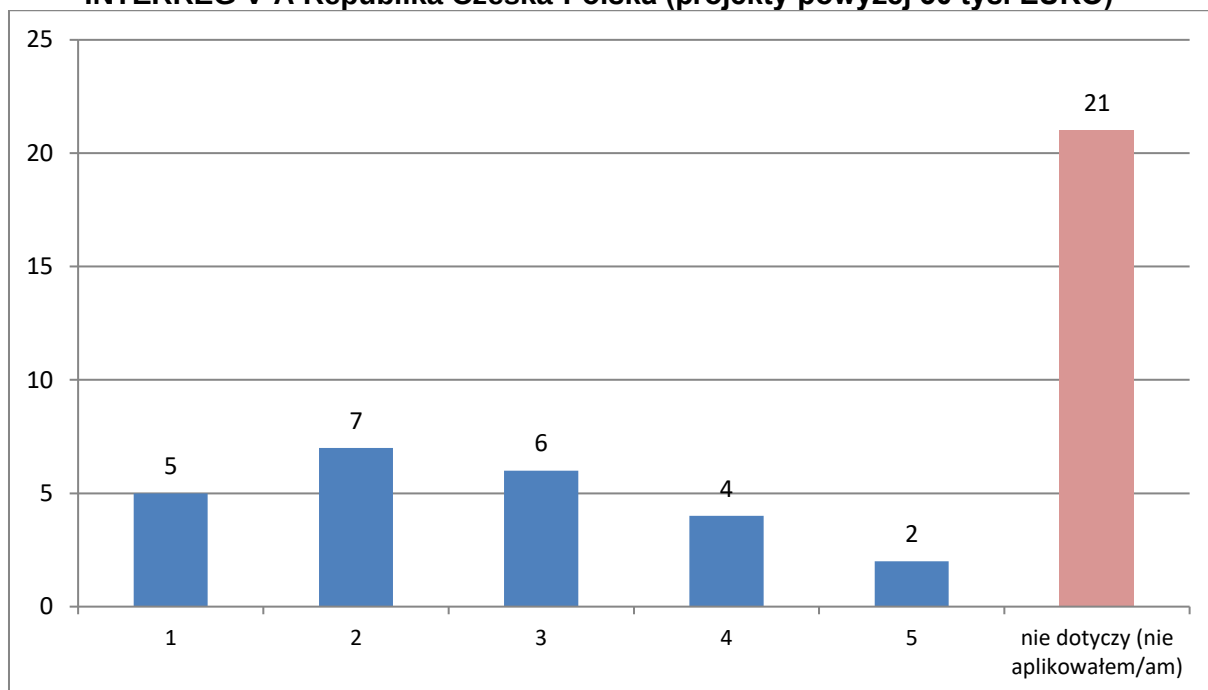
N= 45 1 – łatwe, 5 – trudne

11) Dostęp do szkoleń z przygotowania / realizacji / rozliczania projektów - Fundusz Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia

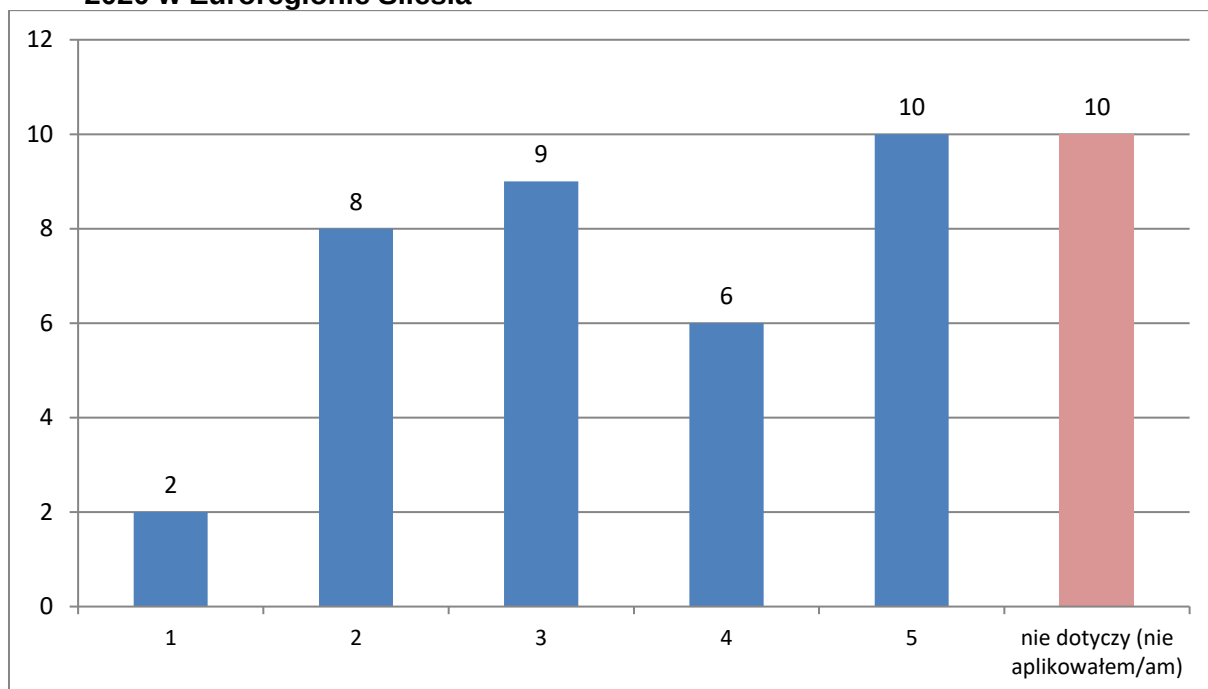
N= 45 1 – łatwe, 5 – trudne

12) Dostęp do szkoleń z przygotowania / realizacji / rozliczania projektów - Programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska (projekty powyżej 30 tys. EURO)

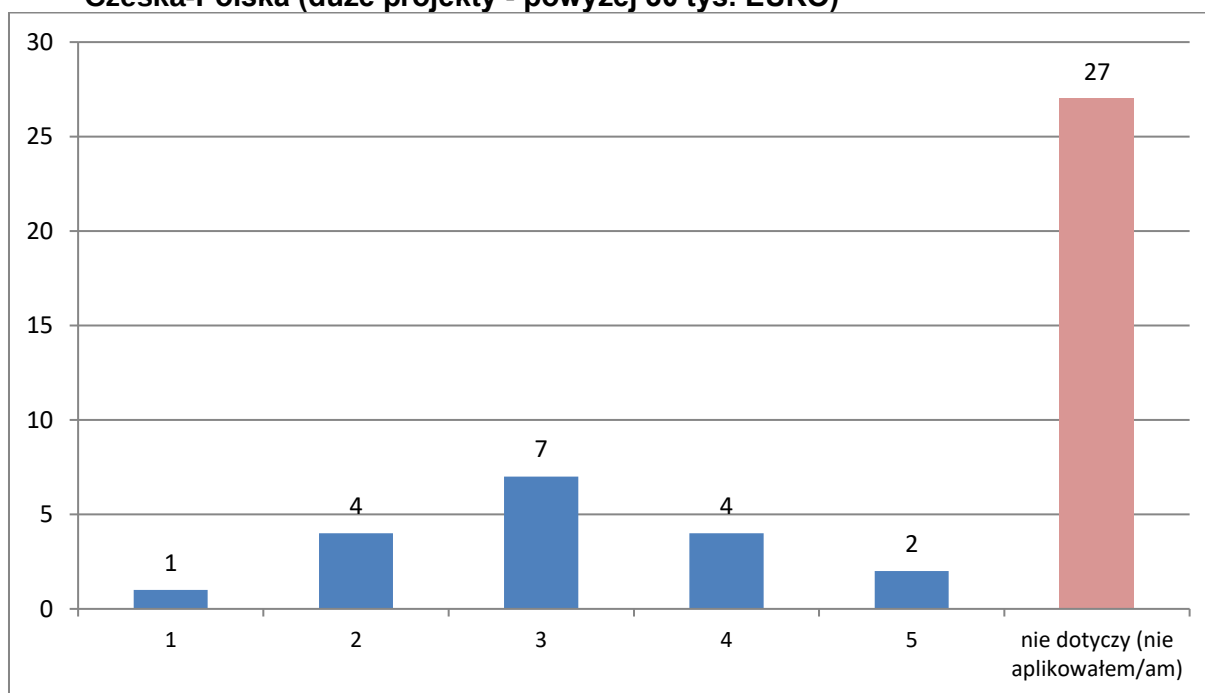
N= 45 1 – łatwe, 5 – trudne

13) Poziom trudności w rozliczeniu mikroprojektów - Fundusz Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia

N= 45 1 – łatwe, 5 – trudne

14) Poziom trudności w rozliczeniu projektów - Program INTERREG V-A Republika Czeska-Polska (duże projekty - powyżej 30 tys. EURO)

N= 45 1 – łatwe, 5 – trudne

Identyfikacja barier w składaniu wniosków

W kolejnym pytaniu indagowani mieli za zadanie wskazanie głównych barier w opracowaniu wniosku o dofinansowanie. Ocena odbywała się w pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznaczało małą barierę a 5 dużą barierę. Wyniki przedstawiono za pomocą struktury rozkładu odpowiedzi, a także wskazano ocenę dominującą (najczęściej się powtarzającą). Dla zobrazowania i porównania wyników obliczono także średnią wartość dla każdego rodzaju bariery.

15) Co według Państwa jest główną barierą w opracowaniu wniosku o dofinansowanie / w realizacji projektów w ramach programów operacyjnych współpracy transgranicznej

Rodzaj bariery	Oceny				
	1	2	3	4	5
Problemy z uzyskaniem podstawowych informacji	19	15	3	0	0
Niewystarczająca pomoc stosownego organu w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie	21	14	2	1	0
Długie odstępy czasu między składaniem a zatwierdzeniem wniosku	9	12	7	5	4
Długie terminy przy refundacji środków	4	7	8	7	10
Częste zmiany zasad programu, wytycznych	12	8	6	1	0
Konieczność pełnego wcześniejszego finansowania projektu (brak zaliczek)	5	5	9	5	12
Zmniejszenie refundacji z budżetu państwa z 10% na 5 % dla Funduszu Mikroprojektów	4	3	18	7	5
Komunikacja między partnerami CZ i PL	16	6	6	5	5
Bariera językowa	16	5	6	8	3
Inna mentalność po obu stronach granicy	13	12	5	5	3
Współpraca partnerów w czasie realizacji projektu	13	19	7	5	0

Złożona administracja projektu (np. wnioski o zmianę)	7	6	10	9	4
Rozbudowany system rozliczeń	4	4	11	8	11
Obsługa systemu MS2014+	3	5	10	12	8

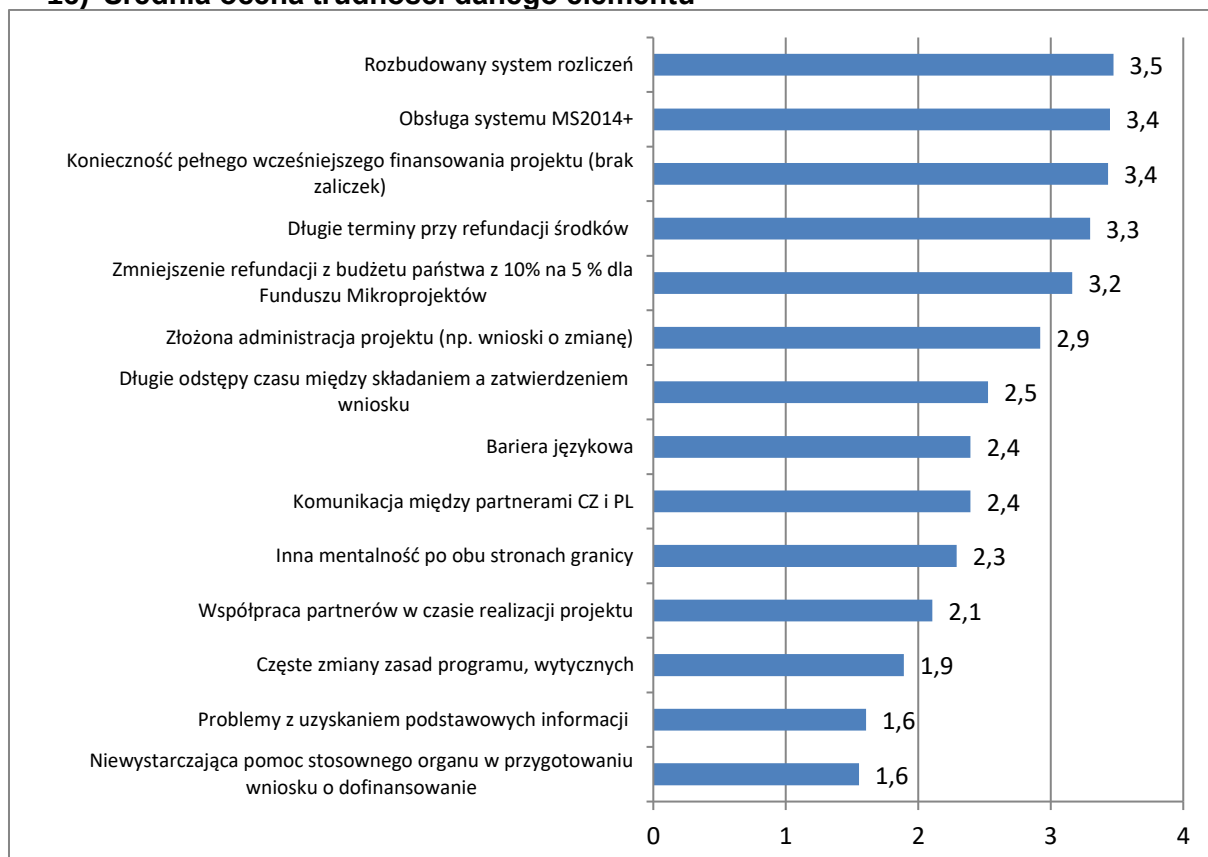
(1 – mała bariera, 5 – duża bariera)

Kolor szary – ocena występująca najczęściej

Zdecydowanie największym utrudnieniem jest rozbudowany system rozliczeń, obsługa systemu MS2014+ oraz konieczność wcześniejszego pełnego finansowania. W tych przypadkach dominujące wskazanie to poziom 5, rozumiany jako duża bariera. Z kolei najmniejszą barierę w opinii respondentów stanowi skala pomocy stosownego organu oraz dostęp do podstawowych informacji. W środku stawki - identyfikowane raczej jako małe bariery, wskazano komunikację między partnerami, mentalność oraz barierę językową. Wskazuje to zatem, że największe bariery dotyczą kwestii formalnych na które Euroregion nie ma bezpośredniego wpływu.

Potwierdza to również średnia wartość uzyskanych odpowiedzi, która waha się w przedziale od 1,6 (niewystarczająca pomoc przy złożeniu wniosków), po 3,5 (rozbudowany system rozliczeń).

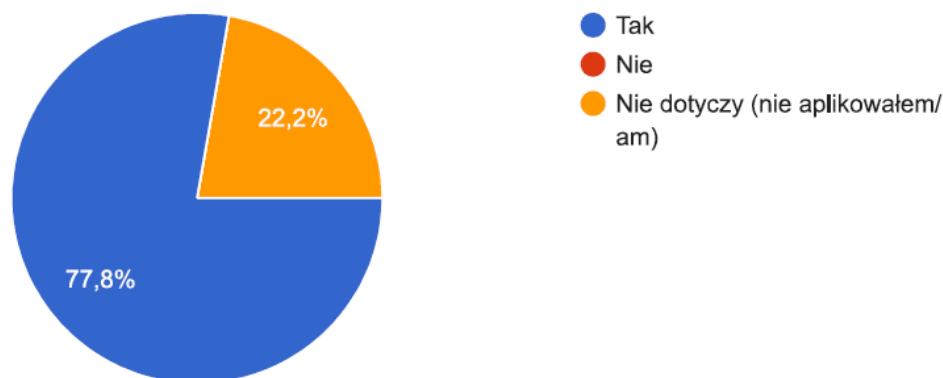
16) Średnia ocena trudności danego elementu

(1 – mała bariera, 5 – duża bariera)

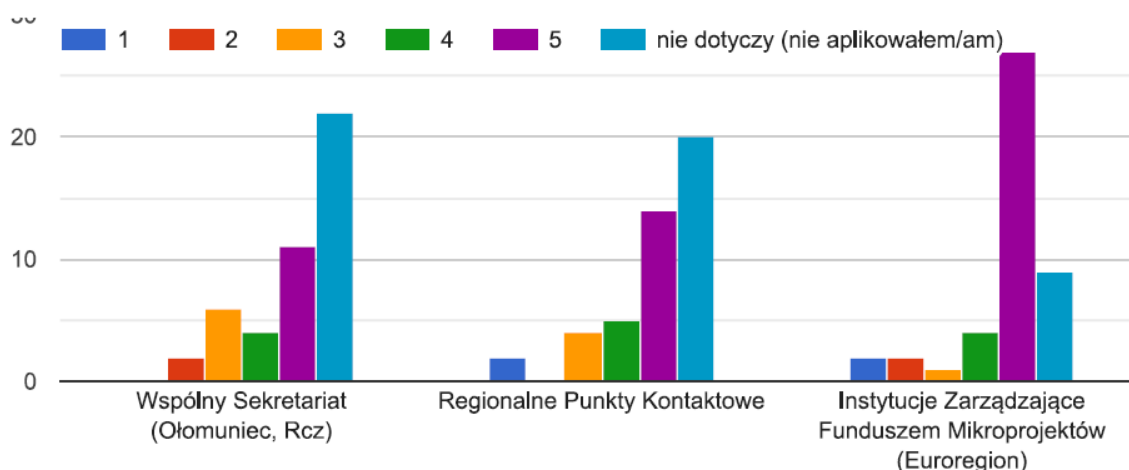
17) Czy Państwa wniosek o dofinansowanie był konsultowany z pracownikami instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu?

Wszystkie instytucje aplikujące konsultowały wniosek z instytucją odpowiedzialną za wdrażanie Programu. Pozostała grupa obejmowała jedynie podmioty dotąd nieaplikujące.

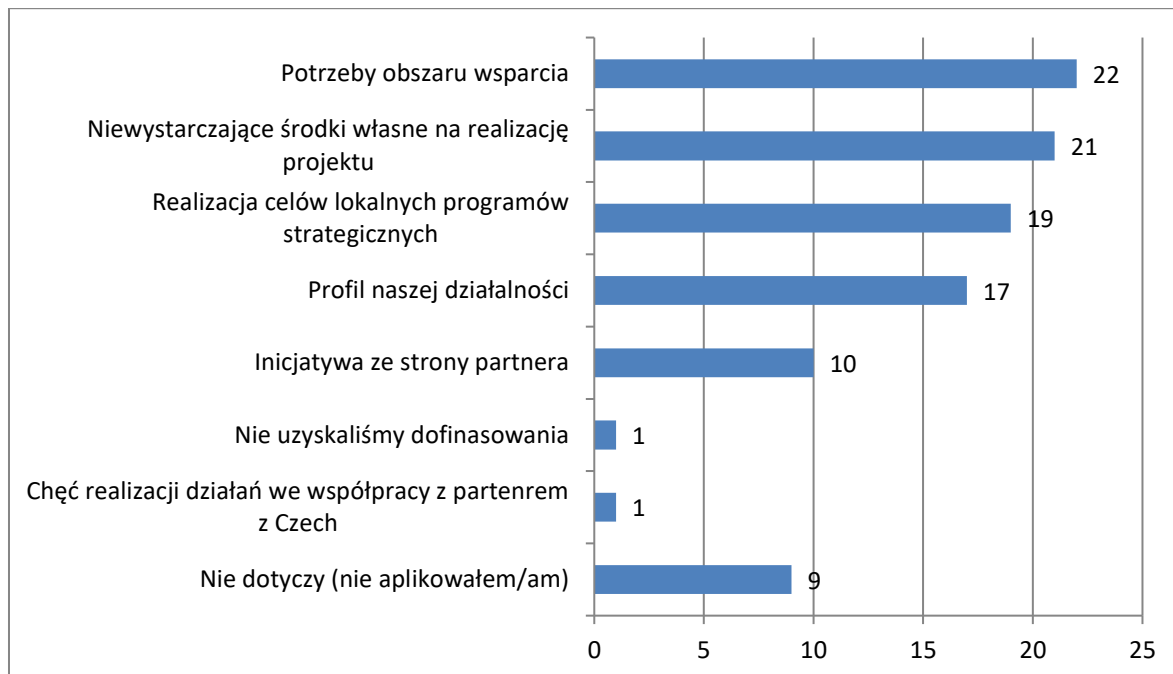
18) Ocena kontaktu z pracownikami instytucji odpowiedzialnymi za wdrażanie Programu na etapie wnioskowania o środki

Zadaniem respondentów była ocena zadowolenia z kontaktu z instytucją wdrażającą. Skala opinii mieściła się od 1 – zdecydowanie negatywnie do 5 – zdecydowanie pozytywnie. Kontakt z pracownikami instytucji wspomagających oceniany jest bardzo pozytywnie. W każdym przypadku najczęstsza opinia wskazuje na zdecydowanie pozytywne odczucia (5). Biorąc pod uwagę trzy typy podmiotów, zdecydowanie najwyżej oceniane są Instytucje Zarządzające Funduszem Mikroprojektów (Euroregion).

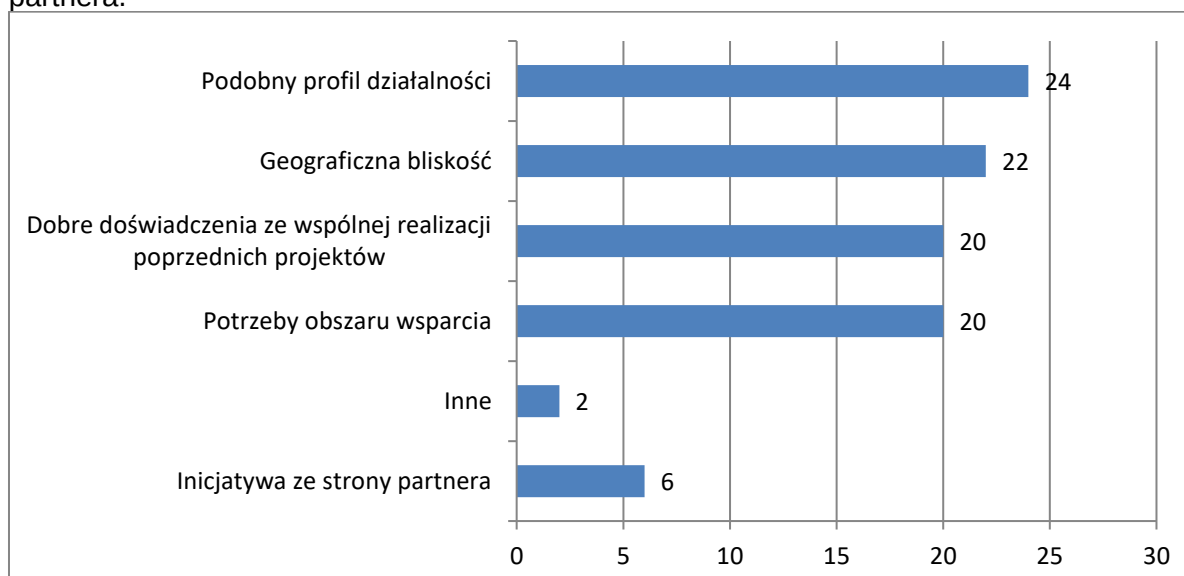
19) Powody realizacji projektu / mikroprojektu

Badanie miało również na celu ustalenie przyczyn realizacji projektu. Respondenci wybierali z grupy różnych wariantów, przy czym mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź. Najczęściej wskazywanym powodem były potrzeby obszaru wsparcia (22 odpowiedzi). Nieznacznie niżej wymieniany był problem niewystarczających środków własnych oraz realizacja celów lokalnych strategii.

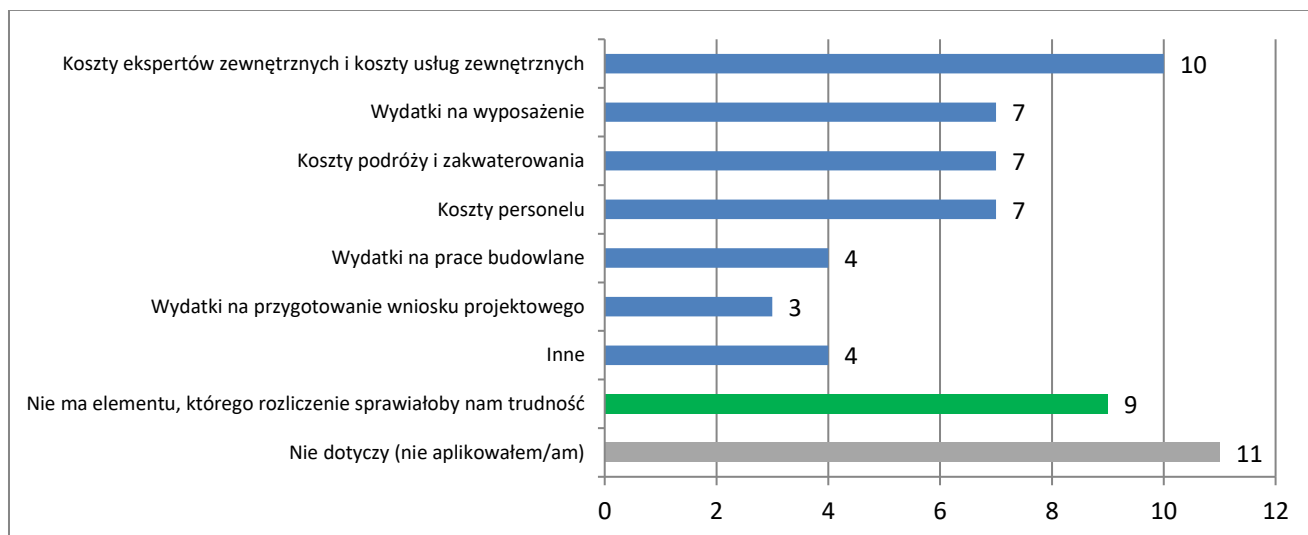
20) Co zadecydowało o tym, że podjęli Państwo decyzję o realizacji projektów / mikroprojektów właśnie z tym/tymi partnerem/ami?

Respondenci wyrazili również swoją opinię co do przesłanek podjęcia decyzji o realizacji projektu z tymi partnerami. Ankietowani wybierali z grupy różnych wariantów, przy czym mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź. Okazuje się, że w głównym stopniu decydował podobny profil działalności oraz geograficzna bliskość. Nieco rzadziej wskazywano dobre doświadczenie z danym partnerem przy innych projektach oraz potrzeby obszaru wsparcia. W sześciu przypadkach podjęcie współpracy było odpowiedzią na inicjatywę ze strony partnera.

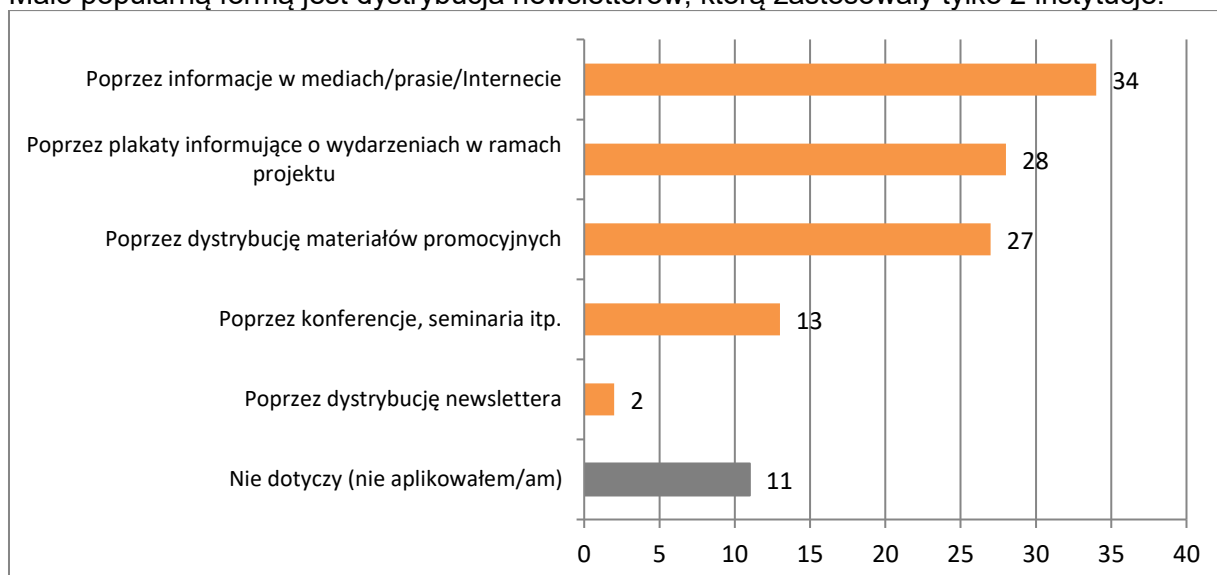
21) Które koszty w ramach realizowanych projektów / mikroprojektu najtrudniej było Państwu rozliczyć?

Według respondentów najtrudniej było rozliczyć koszty ekspertów i usług zewnętrznych (10 wskazań). Identyczną skalę trudności (po 7 wskazań) wiązano z wydatkami na wyposażenie, kosztami podróży i zakwaterowania, wydatkami na wyposażenie i kosztami personelu. Należy podkreślić, że aż 9 odpowiedzi - 20% respondentów stwierdziło, że z żaden z elementów nie stanowił problemu w rozliczeniu.

22) W jaki sposób promują Państwo realizowane przez siebie projekty / mikroprojekt?

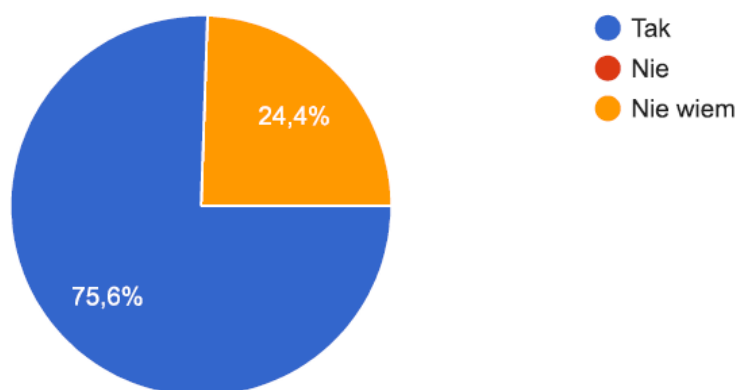
Respondenci wskazywali, że najczęściej promują projekty poprzez media, prasę i Internet. W dalszej kolejności wskazywano plakaty oraz dystrybucję innych materiałów promocyjnych. Mało popularną formą jest dystrybucja newsletterów, którą zastosowały tylko 2 instytucje.

PLANOWANA WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA W LATACH 2021-2027

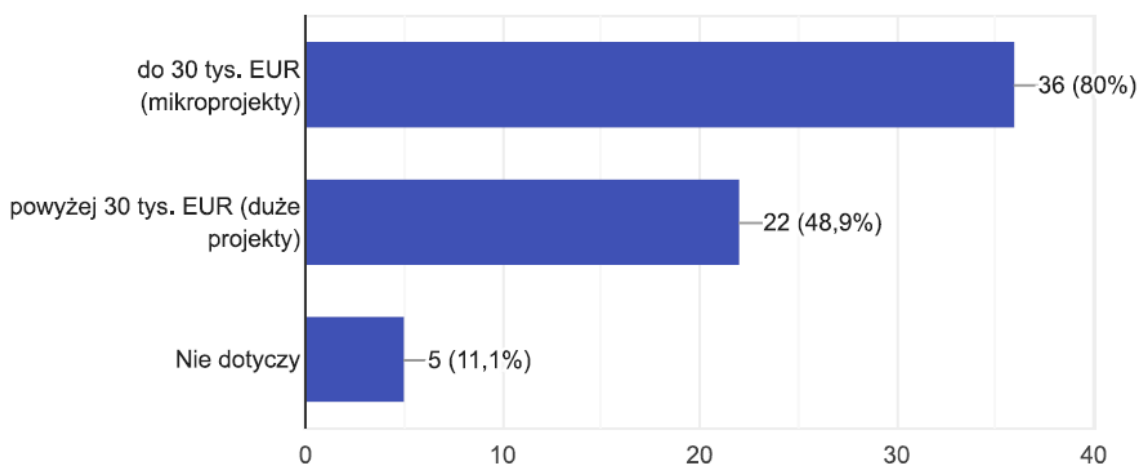
23) Zainteresowanie złożeniem wniosku o dofinansowanie w ramach funduszu mikroprojektów w nowym okresie programowania

Zdecydowana większość, bo przeszło $\frac{3}{4}$ podmiotów biorących udział w badaniu zamierza składać wnioski o dofinansowanie. Niezdecydowanych jest $\frac{1}{4}$ respondentów, ale nie ma instytucji, które jednoznacznie deklarowałyby niechęć co do aplikowania.

24) Przewidywana kwota dofinansowania w EUR planowana na realizację działania/propozycji projektowej w nowym okresie 2021-2027 polsko-czeskiego programu współpracy transgranicznej.

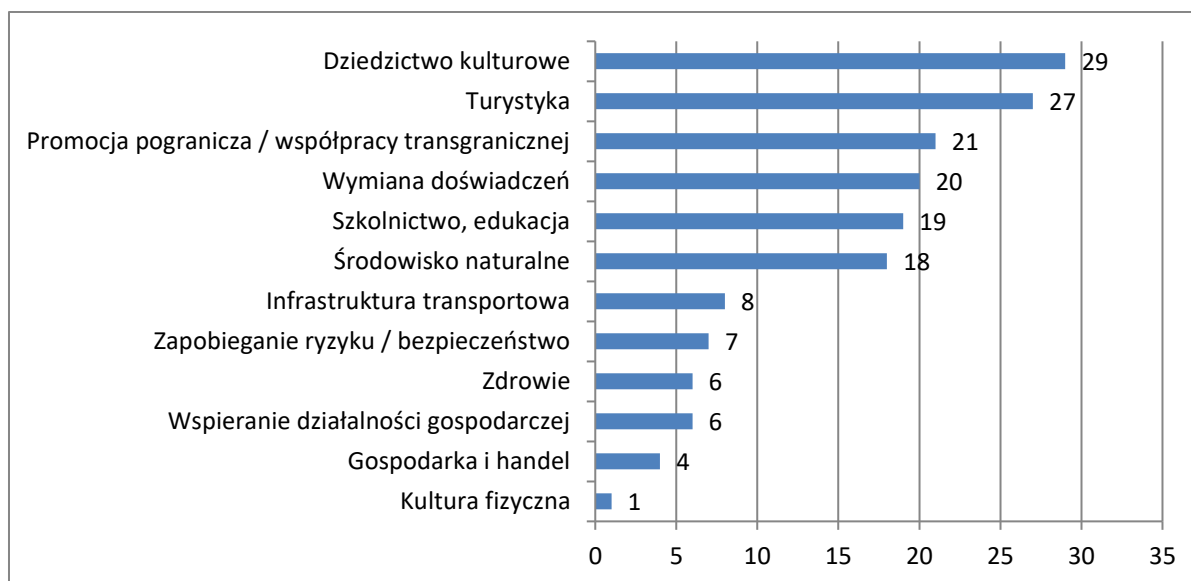
Największym zainteresowaniem cieszą się mikroprojekty do 30 tys. euro, które potencjalnie wskazało aż 36 podmiotów. Duże projekty brane są pod uwagę przez 22 instytucje, co daje poziom prawie 50%.

25) Planowane zakresy tematyczne do realizacji w ramach współpracy transgranicznej w nowym okresie programowania

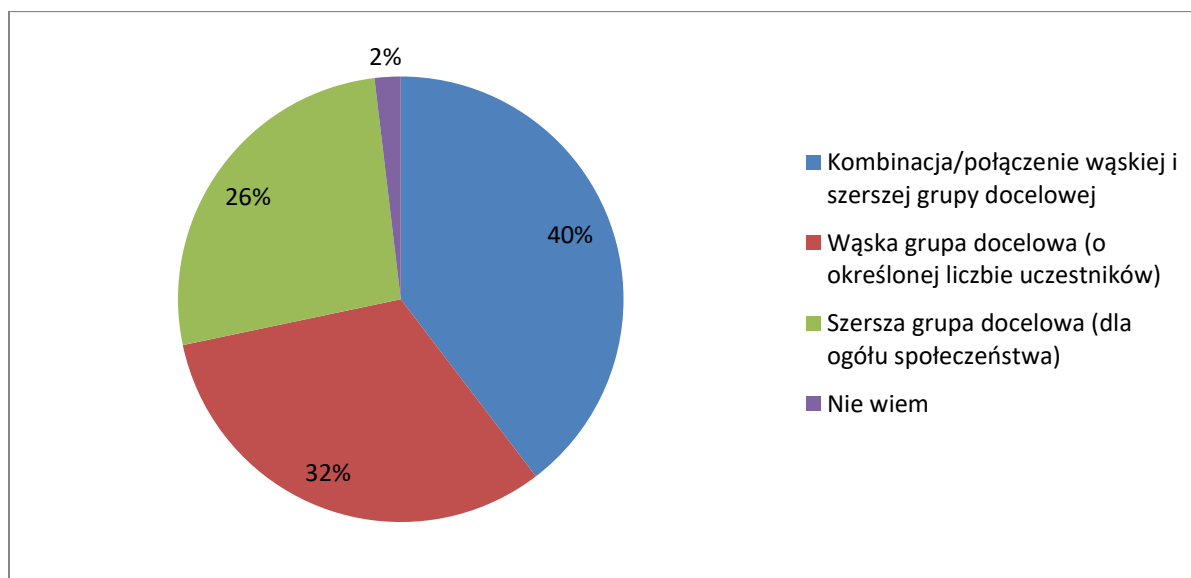
W zakresie tematycznym największą popularnością cieszą się pola współpracy obejmujące dziedzictwo kulturowe oraz turystykę. Nie co mniej wskazań dotyczy promocji pogranicza, wymiany doświadczeń, szkolnictwa oraz środowiska naturalnego. Relatywnie najmniej

wskazań uzyskały kultura fizyczna oraz gospodarka i handel. Łącznie wskazano 12 różnych zakresów tematycznych.

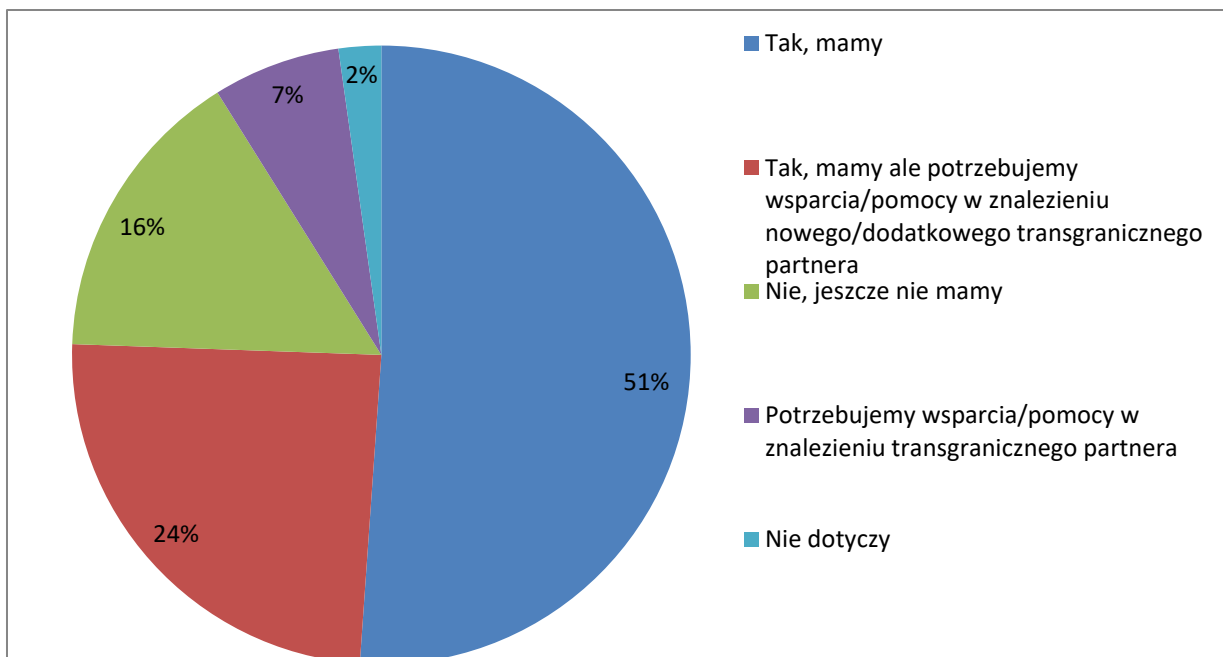
26) Czy preferowaliby Państwo realizację transgranicznego polsko-czeskiego projektu ukierunkowanego na działania dla:

Najczęściej preferowane byłyby projekty których grupa docelowa byłaby kombinacją wąskiej i szerokiej grupy odbiorców (40%). Z kolei za wąską grupą docelową opowiada się 32% respondentów a za szeroką 26% pytaných. Prawdopodobnie preferencje te zależne są od charakteru projektu.

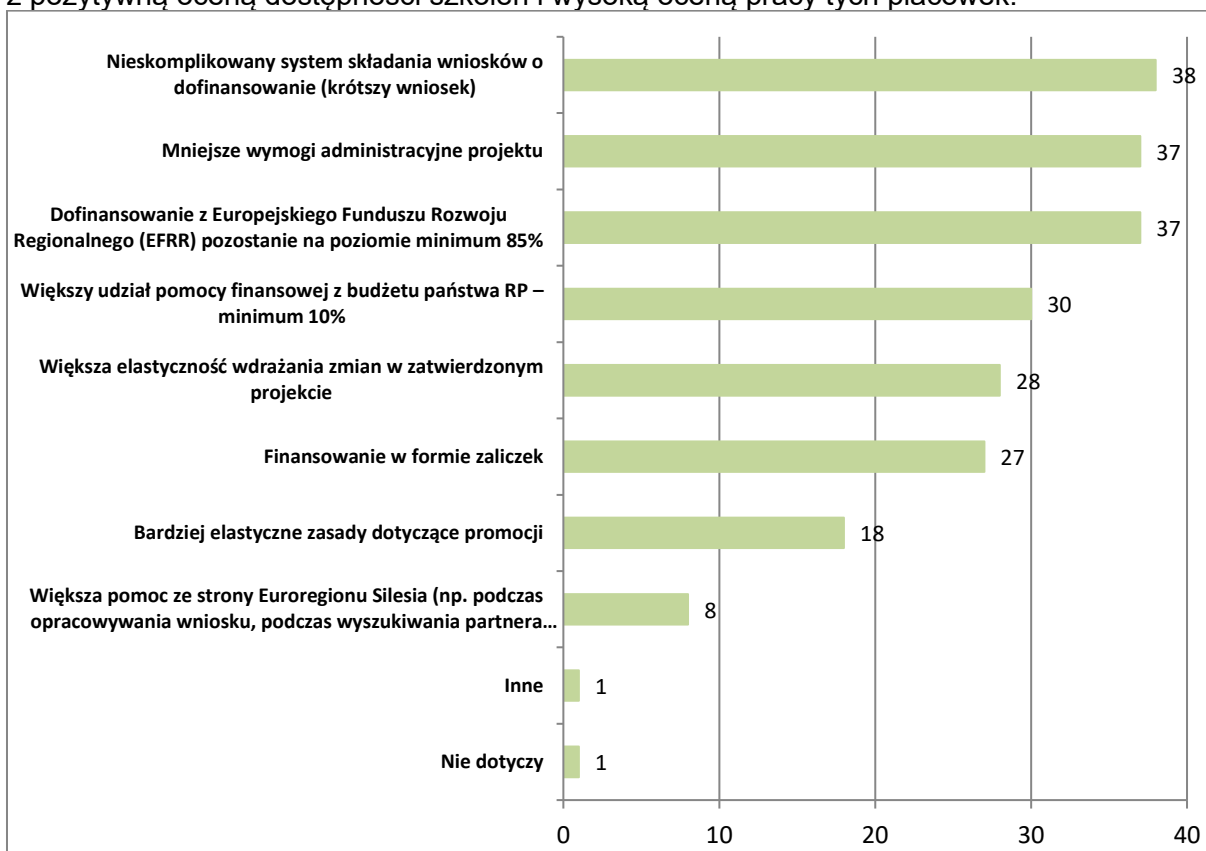
27) Czy mają Państwo transgranicznego Partnera projektu?

Ponad połowa pytaných ma partnera transgranicznego. Kolejne 24% ma partnera ale potrzebuje wsparcia w poszukiwaniu dodatkowego podmiotu do współpracy. Tylko 16% podmiotów wskazuje na brak partnera. Rozkład odpowiedzi wskazuje, że większość podmiotów posiada i utrzymuje już relacje które mogą być podstawą dalszej współpracy. Pośrednio potwierdza to również efekt trwałości projektów, a także dobrze rokuje dla aktywności projektowej na pograniczu.

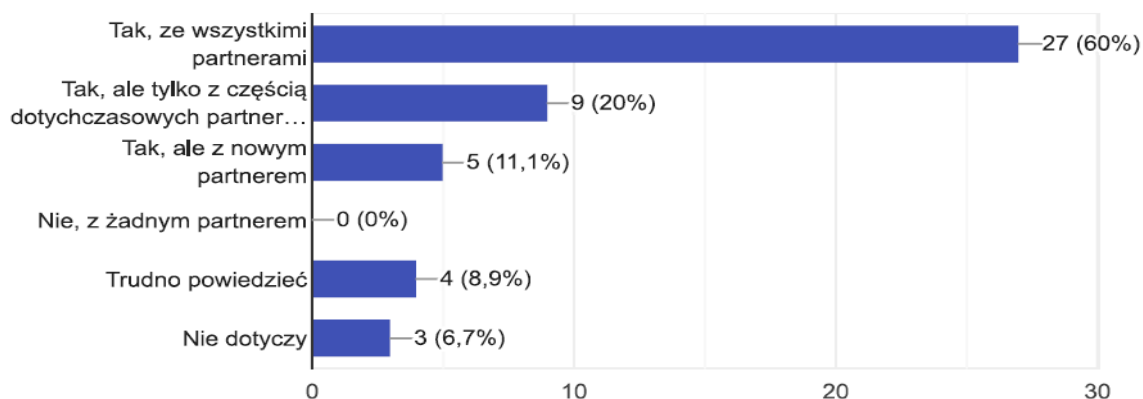
28) Oczekiwania w ramach funduszu mikroprojektów (do 30 tysięcy EUR) w nowym okresie programowania

Najbardziej oczekiwany od funduszu mikroprojektów w odczuciu respondentów jest nieskomplikowany system składania wniosków. Tylko o jedno wskazanie mniej uzyskały mniejsze wymogi formalne, a także utrzymanie 85% wsparcia z EFRR. Najmniej indykacji dotyczy większego wsparcia na poziomie Euroregionu w składaniu wniosków, co wiąże się z pozytywną oceną dostępności szkoleń i wysoką oceną pracy tych placówek.

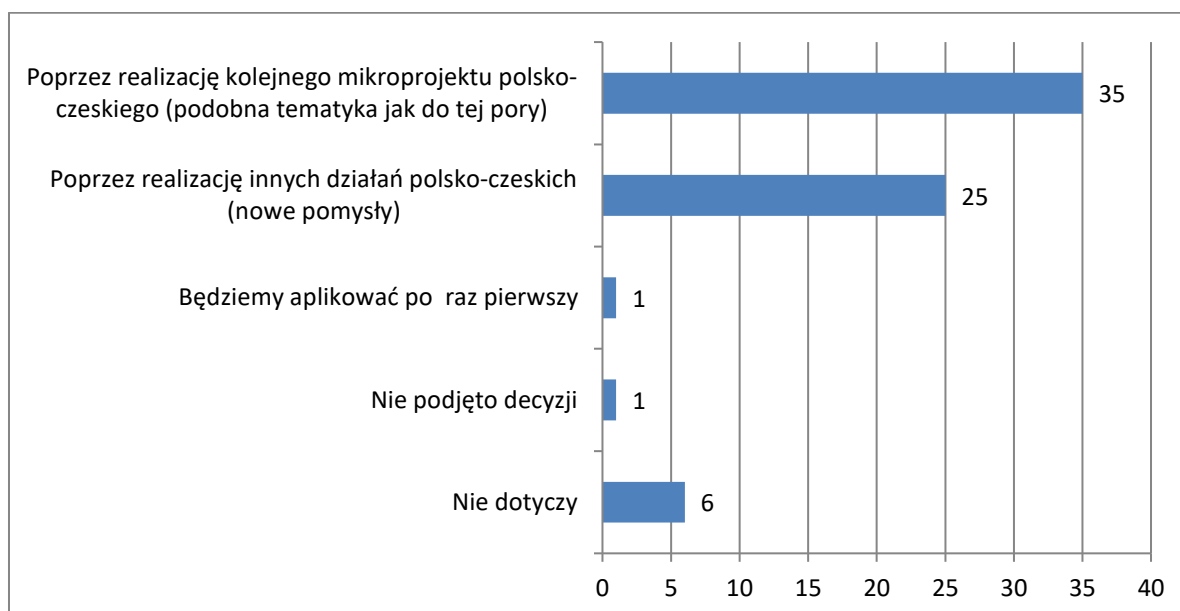
29) Czy zamierzają Państwo kontynuować współpracę z dotychczasowymi partnerami?

Ze wszystkim dotychczasowymi partnerami zakłada współpracę 60% instytucji, a kolejne 20% z częścią dotychczasowych partnerów. Nie ma instytucji która deklarowałaby, że nie chce współpracować z żadnym partnerem, a 11% że chce współpracy ale z nowym partnerem. Rozkład odpowiedzi wskazuje raczej na dobre doświadczenia współpracy oraz na trwałość ukształtowanych relacji.

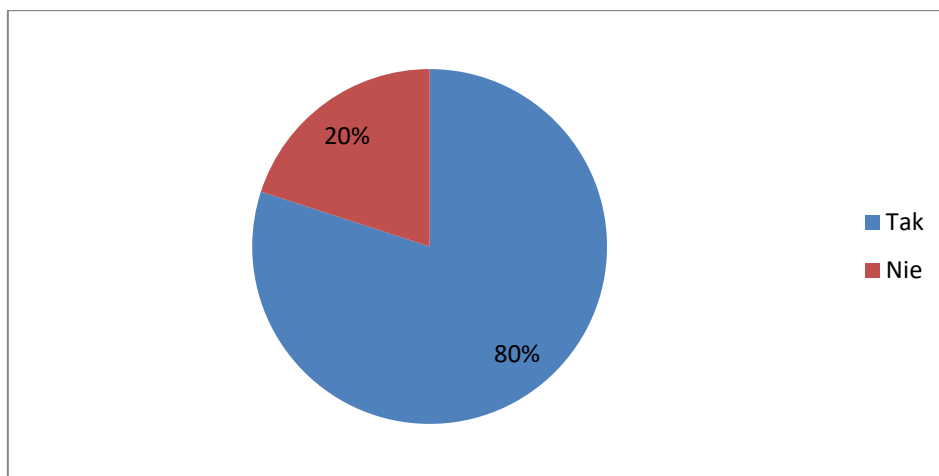
30) Plany dotyczące współpracy polsko-czeskiej po 2021 roku

Głównym zamiarem instytucji biorących udział w badaniu jest realizacja kolejnego mikroprojektu. Nieco mniej wskazań dotyczy realizacji nowych pomysłów, co obejmuje 55% podmiotów. Wskazuje to na dalsze zainteresowanie udziałem w aktywnościach na rzecz współpracy transgranicznej.

31) Czy mają Państwo inne plany dotyczące współpracy polsko-czeskiej po 2021 roku ?

Aż 80% instytucji (respondentów) ma także inne plany współpracy po 2021 roku.

32) Plany dotyczące współpracy polsko-czeskiej po 2021 roku

Ostatnie pytanie miało charakter otwarty i dotyczyło planów dalszej współpracy. Było ono kontynuacją wcześniejszego zapytania. Respondenci podtrzymują w nich deklaracje dalszej współpracy, ale poza nielicznymi wyjątkami nie wskazują konkretnych działań. Być może plany są na etapie koncepcyjnym i nie podjęto jeszcze ostatecznych decyzji projektowych.

PODSUMOWANIE

W badaniu wzięło udział 45 instytucji, reprezentujących placówki o różnym profilu działalności. Zdecydowana większość instytucji posiada doświadczenie w aplikowaniu o środki unijne. W grupie badanych instytucji najbardziej popularny jest fundusz mikroprojektów do kwoty 30 tys. euro. Wszystkim instytucjom znany jest ten program.

Największe trudności w realizacji projektów i współpracy transgranicznej wiążą się z kwestiami formalnymi oraz obsługą systemu MS2014+. Respondenci korzystają ze wsparcia instytucji wdrażających i bardzo wysoko oceniają kontakt z tymi instytucjami, najwyżej Instytucje Zarządzające Funduszem Mikroprojektów (Euroregion).

W konsekwencji w nowym okresie programowania 2021-2027 oczekują głównie eliminacji trudności formalnych oraz utrzymania 85% wsparcia z EFRR. Jednostki zdecydowanie wykazują chęć kontynuowania lub podjęcia współpracy. Większość, bo aż 60% z dotychczasowymi partnerami i w analogicznym polu działań. Połowa jednostek jest zainteresowana podjęciem współpracy według nowych pomysłów. Chęć kontynuacji współpracy dobrze świadczy o przebiegu dotychczasowej współpracy i wskazuje na trwałość wykształconych relacji. Według deklaracji respondentów ponownie największym zainteresowaniem będą cieszyć się projekty do 30 tys. euro.

Wyniki badań wskazują, że można wzmocnić i ułatwić współpracę transgraniczną, ale w większości korekty wymagają ogólne reguły systemu informatycznego (aplikacji do obsługi wniosków i rozliczeń) i zasady realizacji programu, co wykracza poza działanie bezpośrednie euroregionu.

Odpowiedzi i spostrzeżenia respondentów z czeskiej strony są w dużym stopniu zbieżne z doświadczeniami polskimi. Wspólnym mianownikiem ograniczeń i problemów wskazywanym po obu stronach granicy są wysokie wymagania formalne.